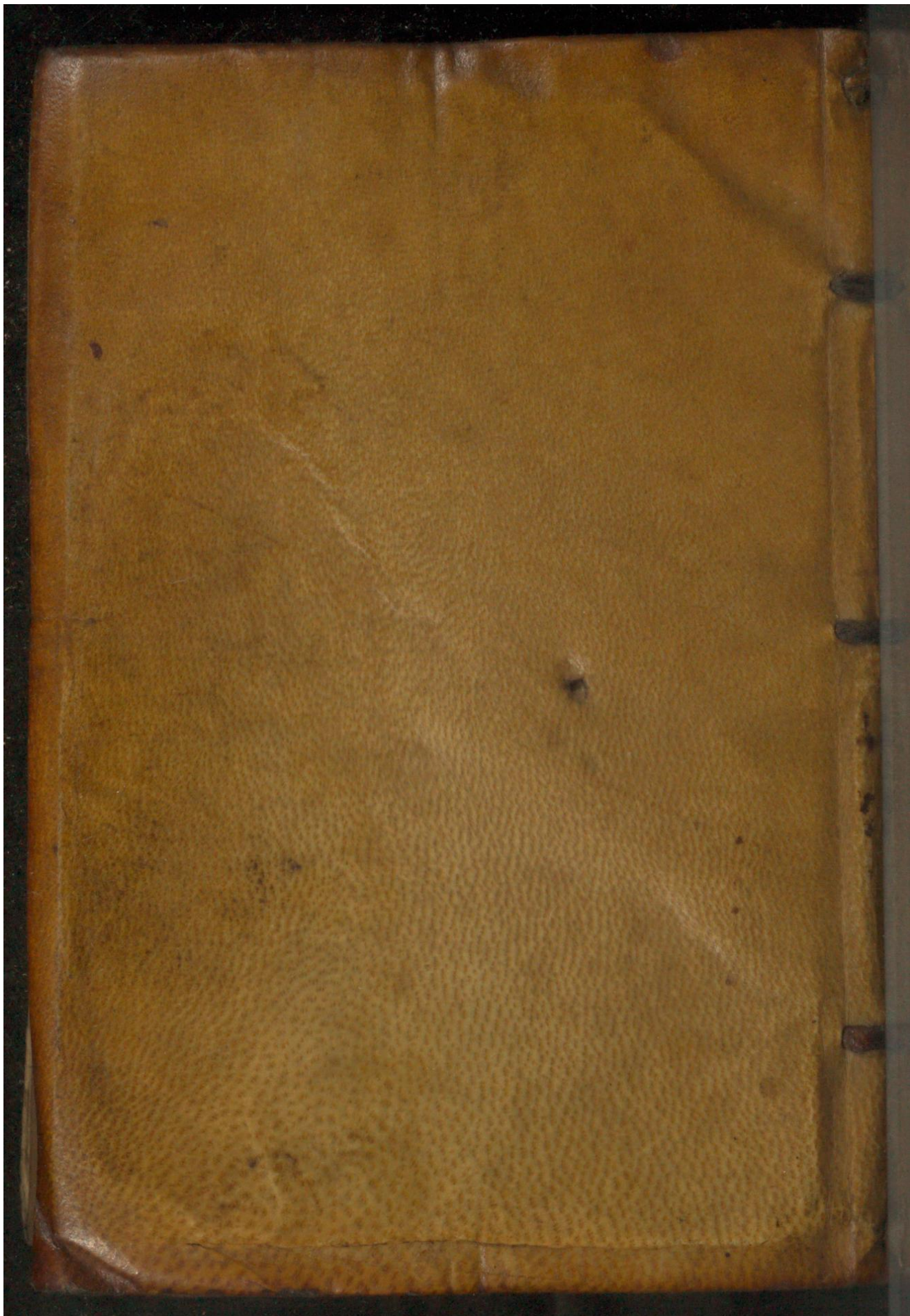

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2333/A/2

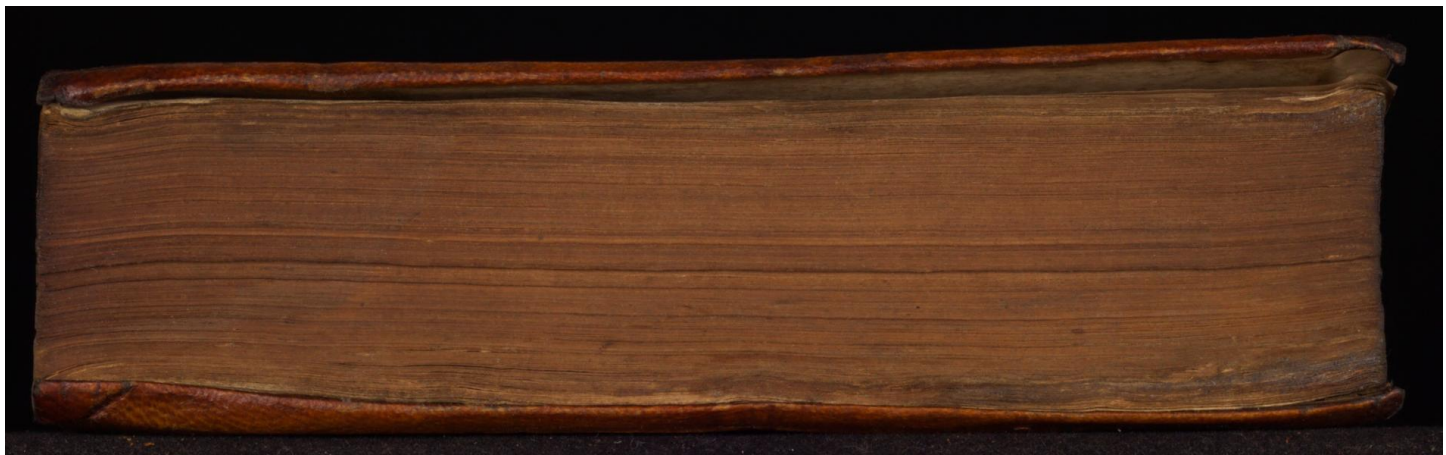
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2333/A/2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2333/A/2

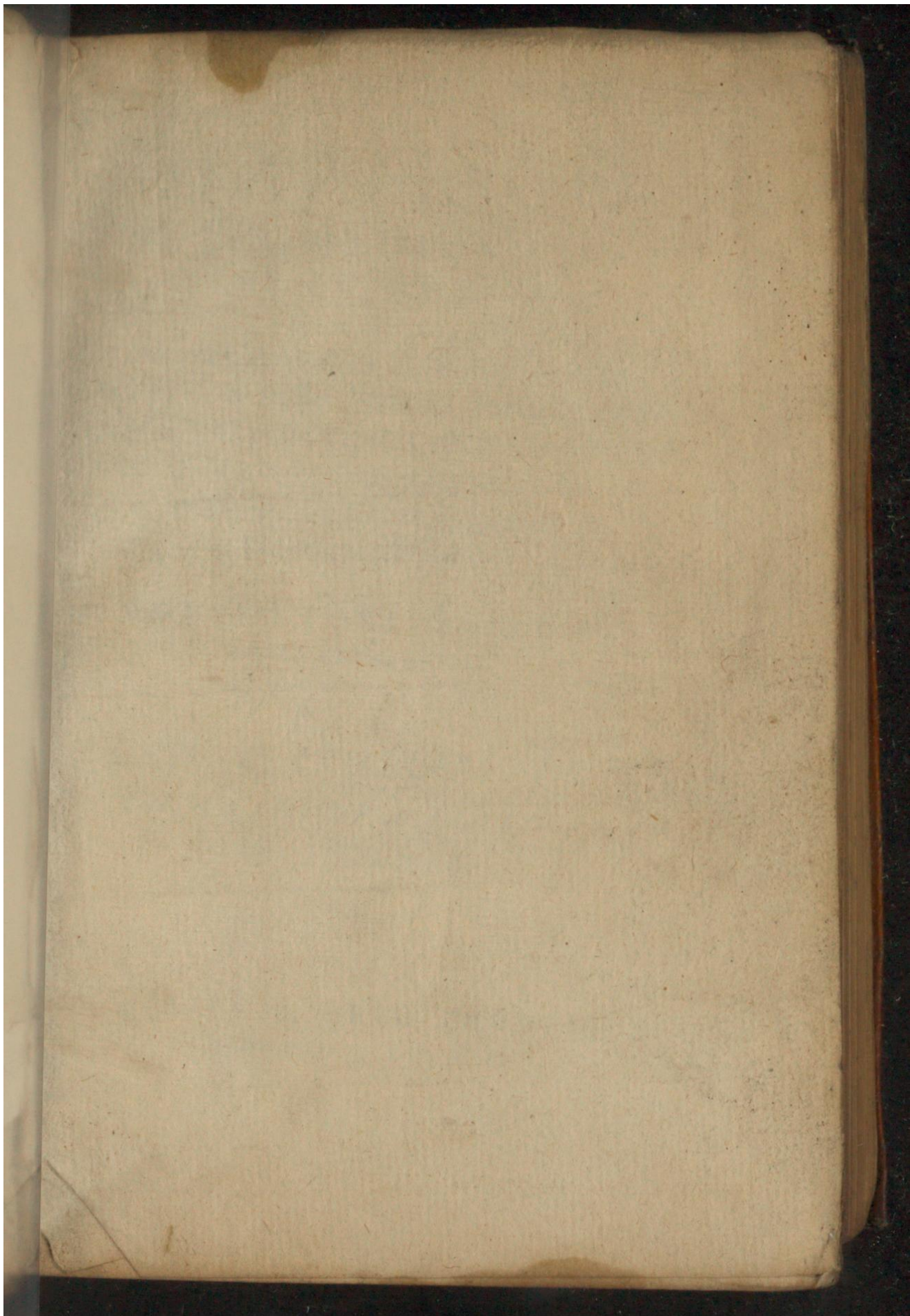

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2333/A/2

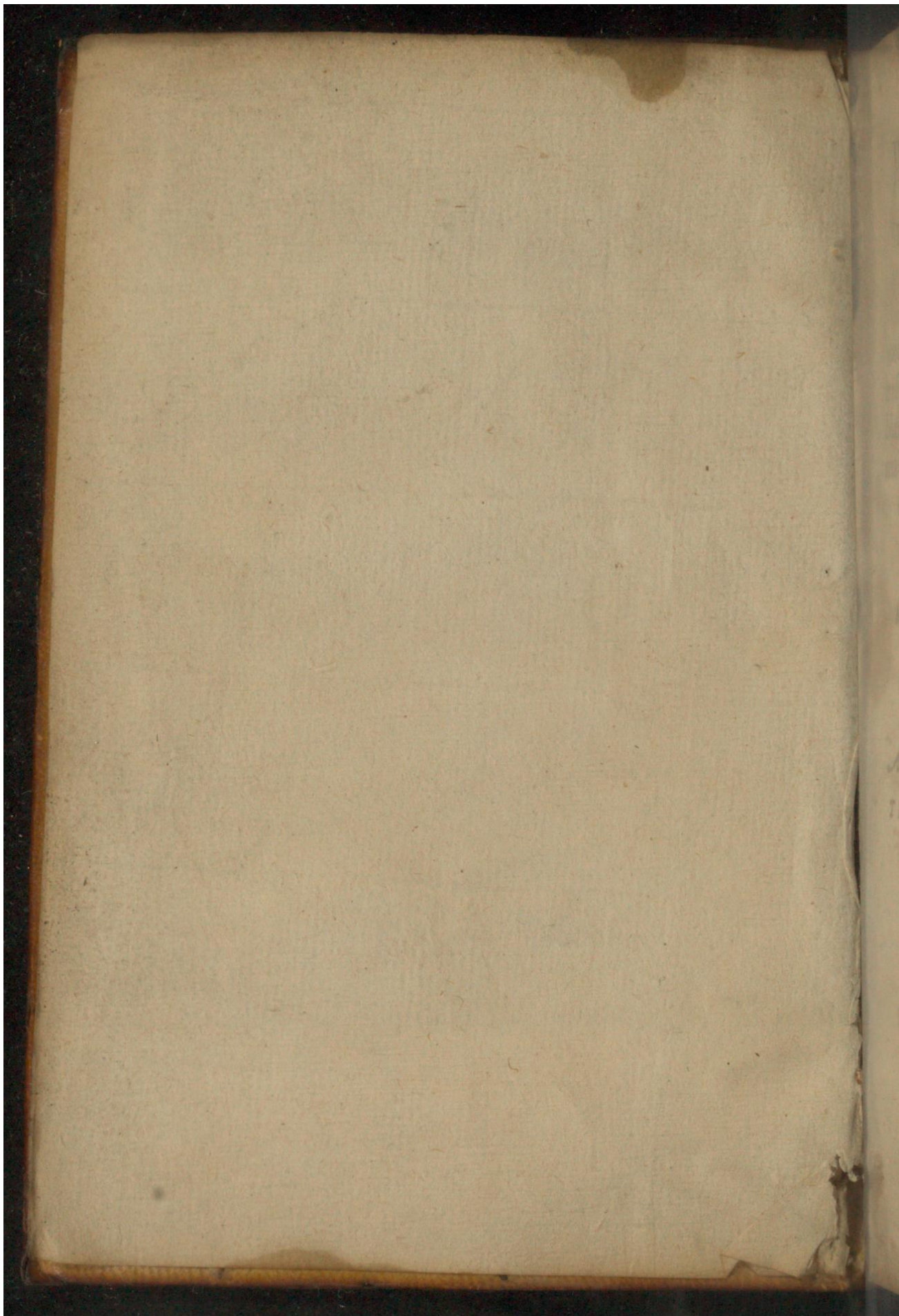
2333^{Q1}
A/2

L. xxi. Foe

42550
PHARMACO.

POEIA, MEDICAMEN-
TORVM OMNIVM

QVAE HODIE AD PVBLICA
medentium munia Officinis extant,
traditionem & usum ex antiquorum
Medicorū præsripto continens, Phar-
macopœis omnibus, atq; etiam ijs qui
opus faciunt medicum, ualde u-
tilis & necessaria.

AVVTIO FOESIO MEDIO-

matrico, Medico autore.

ex Joannis Boringhmedici.

AD CAROLUM LO-

THARINGIVM, LOTHA-

ringie Ducem Il-

lustriss.

BASILEAE, APVD THOMAM

Guerinum.

1561.

Sectio p^a confectioes aromatica
 De confectioibus opiatib^{us} Sectio 2^a
 De catharticis & solutivis Sectio
 De cataplasmo aut pillulis Sectio
 De zupapio strapio & sapis
 De tagnatis aut lobor Sectio
 De conditis & Consecuis Sectio
 De pastillis aut trochiscis Sectio
 De puluerib^{us} medicatis Sectio
 De oleis Sectio p^a pag 2
 De Unguentis Sectio p^a pag
 De ceratis Sectio 12^a pag
 De Emplastris Sectio 13^a pag

ILLVSTRIS ET
CLARISS. PRINCIPI CARO-
LO LOTHARINGIO Lo-
tharingæ Duci.

*C*m nuper Commenta-
rium in librum secun-
dum Hipp. de morbis
vulgaribus cōscriptum,
eumque Latine inter-
pretatum, nomini tuo addicerem, Prin-
ceps clarissime, constitueram apud me im-
petrata aliquantulum à grauioribus stu-
dijs quiete, suscepti interpretandi mune-
ris liberam uacationem, nec inhonestam
missionem efflagitare: ut cum assidua ani-
mi agitatione intensam ingenij aciem re-
laxarem, ea nobis nostri ocij constaret ra-
tio, quam tibi in primis, cuius amplitudi-
ni uota facimus, deinde etiam omnibus ui-
ris grauissimis, non dubia mentis assensio

6 2 ne

Epistola.

4
ne probarem. Qua in re idem mihi acci-
dit quod & senatoribus diligentissimis,
qui causarum forensium actionibus attri-
ti, atq; urbano opere defessi, quum iusticio
sibi indicto, rus ex urbe tanquam è uinculis
euolant, ocij fructum uberrimum, non
contentionem animi, sed relaxationem
assequuntur: Sic cum à serijs studijs ali-
quantulum interspirarem, existimabam
me ad omnem animi remissionē ludumq;
descendere, si non, quod de grauijs ui-
ris memoriæ est proditum, conchas & um-
bilicos ad Caietam & Lucrinum legens
incredibiliter repuerascerem, aut ut pue-
ri delicati nihil cessatione melius existi-
marem, sed studiorum meorum rationē
ita reposcerem, ut me in honestum ocium,
aut etiam in studium ociosum totum tra-
derem. Feci igitur lubens, ut quos longo in-
teruallo habueram sepositos de Medica-
men-

Epistola.

5

mentorū ratione Commentarios, in u-
sum publicum colligerem, easq̃ uelut con-
turbatis fortunis dissipatas patrimonij no-
stri reliquias, facta cuius auctione, hoc
est, periclitata ingenij existimatione, tan-
dem aliquādo in censum redigerem. Qui
si etiam tenuior est quā ut nominibus
publicis, quibus studiorum nostrorum fi-
dem sub tuis auspicijs deuinximus, nos exi-
mat: in spem tamen uenio maximam, di-
ligentiam nostram & industriam grata
animi testificatione consignatam, quam
tibi mancipio damus, ad libellam (quod
dicunt) hunc publicum nexum facile dis-
soluturā. Quod enim sola recti officij con-
scientia à me cautè est prouisum, ut hac
nostra Pharmacopœia publicata, meden-
di mysteria miserrimè adhuc deformata,
qua possem integritatis religione conserva-
ta, in uulgus enūciarem: id, si non ut ad-

a 3

missum

missum facinus plena procuratione expiari, sed beneficij loco poni debet, aliqua profecto ex parte fidem liberabit meam, praesertim si ad nominum tarditatem, ingenuam grati animi benevolentiam, non peruicacis debitoris importunam procacitatem attulero. Hoc tamen quicquid est muneris, neque ut in aestimationem accipias, neque in solutum postulo, Princeps clariss. praesertim cum me ita tibi obnoxium esse sentiam, ut fides mea liberari non possit nisi beneficio tabularum novarum. Verum ut eam officij in patriam propulsionem, qua prope cunctis ciuibus lucem ingenij & consilij nostri non ingratis porrigimus atque tendimus, ab eo profecto esse sentias qui & totius vitae suae cursus, studiorum moderationem, fortunarum constitutionem, ad tuae familiae amplitudinem, dignitatis ornamentum, & nominis

nominiſ commēdationem promptiſſimis
animis ſemper adiunxerit. Quod ſi in hoc
edendo munere ſatis prolixè uideor de pro
penſa noſtra in remp. uoluntate præſtitif
ſe, omneſq; noſtri inſtituti rationes ad pu
blicam utilitatem aggregaſſe, dum palan
tes & incertas medicamentorum formu
las quas Seplaſia noſtra quotidie ad arbi
trium miſerè tractant, in ſubſellia &
ordinē coegimus: per mihi beatus uideor,
quòd uberrimus ocij noſtri fructus cum
utilitate communi coniunctus in unius
clariſſimi Principis auſpiciū redunda
uit. Huius enim generis ea eſt tractatio
quæ cum latiſſimè in omnes omnium for
tunas pertineat, hoc tamē propius eorum
qui reipublicæ moderantur autoritatem
attingit, quo ſanctius eſt ab ijs qui rerum
habenſ tenent, uitam noſtram, opes, libe
ros, & familiam conſeruari quàm negli

gi. Atq^{ue} ea demum primaria Principis
laus est, ut iurisdictione confecta, publica
civium salus, quæ temeraria Pharmaco-
pæorum confidentia, ne dicam ignorãtia,
miseris conuellitur modis, in doctissimor-
um & experientissimorum Medicorũ
prudentia, solertia, iudicio, magistratuũ
animaduersione & moderatione cõquie-
scat. Quam in rem multa scripta sunt ab
artis nostræ dictatoribus: nec tamen, quòd
ad status publici conditionem plurimum
faciant, satis decantata. Quo maiore lau-
de digni mihi uidentur, qui similitudine
illorum ingeniorum in eadem incurren-
tes uestigia, doctrinam ex umbraculis e-
ruditorum & ocio, non modo in solem &
puluerem, sed in ipsum discrimen aciemq^{ue}
perduxerunt. Hac enim medicamento-
rum descriptione, ac ueluti recensione fu-
turum est, ut quæ medendi consuetudo &
exer-

Epistola.

9

exercitatio, quæ intelligendi prudentiam
acuit, summo iudicio delecta, usu confir-
mata nobilitavit, ea per medios ordines
nullo penè labore cōquisita, in ipsam mor-
borum aciem ægrorumq³ triclinia pertra-
hantur. Quod quàm magnum sit Medi-
cinæ faciendæ cōpendium, facile iudica-
bunt qui sexcentas easq³ indefinitas medi-
camentorum formulas, ex parum idoneis
Medicamentarijs libris decerptas, & à
Pharmacopœis nulla arte, nullo satis con-
stanti autore, nullo ordine in Officinas
traductas, plerunq³ etiam ueteratoria fi-
de dimidiatas, pro integris & ueris usur-
pantes, abiurato militiæ nostræ sanctissi-
mo sacramento, nonnunquam & pericli-
tata nominis existimatione, saluberrimæ
artis decus & dignitatem in discrimen
adduxerunt maximum. Hanc igitur
Pharmacopœiam nostrā, dum nos à tur-

a 5 ba &

ba & subsellijs, hoc est grauioribus studijs
 ad ocium contulimus, atque in medys a-
 micorum negocijs & agrorum procura-
 tionibus conscriptam tibi asserimus, Prin-
 ceps clariss. quæ iampridem tuæ amplitu-
 dini deuotum studiorum nostrorum cur-
 sum hac ueluti sponsione confirmet: & no-
 stram in te obseruantiam officiorum se-
 dulitate contestatam, fidei integritate cō-
 firmatam, beneficiorum recordatione cor-
 roboratam, in omnibus omnium oculis
 & mentibus perpetua obsequentis animi
 testificatione defigat. Etenim cum sit hu-
 iusmodi, ut in commune collatum benefi-
 cium, ad amplissimi cuiusdam ordinis de-
 cretum & bene institutam in repub. ma-
 gistratuum descriptionem referat: non ui-
 deo quo' nā potius aspirare debeat, quàm
 ad eum Principem, qui & generis clari-
 tate illustrissimus, familia splendore orna-
 tissi-

Epistola.

11

tiſſimus, honorū recenſione pleniffimus,
uirtutum quoque laude cumulatiſſimus,
republicam ſuam lectiſſimorum uiro-
rum autoritate ita temperauit, ut hac
in re alteri concedat nemini. Quo ex nu-
mero me etiam non repugnantem, in
hanc cauſam facile impoſuit P. Caſtel-
lionius cœnobiarcha humaniſſimus, i-
dem que ſapientiſſimus & eloquentiſſi-
mus: neque ſolum literis, ſed in maximis
cauſis, & in hoc tuo Imperij domicilio &
gloriæ conſilio lingua que princeps. Eſt
uerò mihi gratiſſimum, quòd munus i-
ſtud in hoc tempus incurrit, quum impe-
rio omnium gentium conſtituto tran-
quillitas pacis ocium confirmauit, te que
florenti ætate conſpicuum cum clariſſi-
ma coniuge & illuſtriſſima matre, in
ampliſſima dignitate conſtitutum, om-
nes municipiorum ordines amplectun-

tur

tur & admirantur, pro'que tuo in pa-
triam reditu Dijs immortalibus sanctis-
simè vota nuncupant, ut plenam spei a-
dolescentiam istam tuam suis auspicijs
augeant, te'que ipsum cum tota familia
diu conseruent incolumem. Quod ut
faustum fortunatumq³ faxit Deus Opt.
Max. quantis possum precibus & uo-
tis contendo. Ex Medioma-
tricibus ipsis, Cal. Ian.

SE.

SENATUI POPULO-

QVE MEDICINA-

trico.

INSTITVENTI mihi, Patres
 Conscripti, Pharmacopœiam
 nostram in totius Reipubli-
 cæ communemq; ciuium no-
 strorum usum edere, non erā
 nescius, fore ut hic noster labor in uarias ho-
 minum reprehensiones incurreret. Nam &
 quidam superuacaneam nostram operam
 condemnabunt: & post doctissimorum ui-
 rorum ea de re conscripta uolumina, inuti-
 lem ac fractam esse diligentiam existima-
 bunt. Nec deerūt alij, qui cūm delicatiores
 uideri uelint, uulgare nostrum scribendi ge-
 nus tanquam exile contemnent. Quidam
 etiam non omnino inepti, industriam no-
 stram, ubi aliquantulum commendarint, a-
 liqua tamen ex parte debilitatam & dimi-
 nutam clamitabunt. Quibus omnibus bre-
 uiter à me responsum esse existimabo, si &
 scribendi institutum aperuero, simulque e-
 tiam causam nostram probauero. Nam qui
 ereptam nobis scribendi materiam, præclu-
 sosque aditus existimant, quod uberrimo-
 rum

*Si quidam uolunt
 hanc in scholam
 pharmaceuticam
 tradere*

*Si quidam uolunt
 hanc in scholam
 pharmaceuticam
 tradere*

*Si quidam uolunt
 hanc in scholam
 pharmaceuticam
 tradere*

*Si quidam uolunt
 hanc in scholam
 pharmaceuticam
 tradere*

*Si quidam uolunt
 hanc in scholam
 pharmaceuticam
 tradere*

rum ingeniorum cultura subactum solum
 istud fecuram fecit amplissimam: Si profe-
 ctò ualde in nos impij existimandi sunt, ni-
 si ferant hortulos nostros perennibus alio-
 rum fontibus irrigari, & nostris laboribus
 nouatos posteritatis agros immortalibus
 animorum satis conserui. Qui si nostra neq;
 tam morosè fastidierint, neque tam abiecte
 contempserint, ut ea ipsa æqua iudiciorum
 æstimatione cum aliorum scriptis conten-
 dere uelint, eos spero assensionem nostram
 approbaturus, nec ocium nostrum ut ingra-
 tum esse reprehensuros. Etenim si medica-
 mentorum usus, quibus hodie tota uitæ
 integritas continetur, quorum etiam Sepla-
 siæ nostræ in ægrorum curationibus ratio-
 nem ineunt, nunquam adhuc satis explica-
 tam habuit tractationem, nec uerò si quen-
 quam in re Medica satis unquam huic arti-
 facere posse existimaui, num ictcirco debu-
 i ualde timidè tanquam nauem ad aliquem
 libidinis scopulum, sic mentem ad hoc scri-
 bendi genus appellere? Audendum profe-
 ctò fuit aliquid quod ad communem om-
 nium salutē redundaret, & reipublicæ cau-
 sa omnis priuatae actionis contentio repu-
 dianda. Subeundus usus omnium, & peri-
 clitan-

clitandę vires ingenij, & illa commentatio
inclusa in ueritatis lucę proferenda est: idq;
pręcipuę, si nulla re alia adductus facias
quām utilitate communi, nec quicquid est
uocis & linguę in turpissimum calumnię
quęstum contuleris. Num uerò iccirco de-
fugiędum hoc munus fuit, quod in eo sum-
mi ingenij & incredibilis eruditionis uiri
desudarint, ac non potius ad doctorum iu-
diciū elaborādum, ut quorum cantu sen-
tias lucubrationes tuas quasi colorari, eorū
laudem iam propę senescentem ab obliuio-
ne hominum atque à silentio uindicares?
Deberi enim hoc à me tantis hominum in-
genijs existimaui, ut cū etiam nunc uiuā
illorum memoriā teneremus, hanc immor-
talem, si possem, redderemus. Qua quidem
uel pia animi recordatione doctissimi prę-
ceptoris Syluij manib. qua possumus expia-
tione parētamus, cuius ex fontibus uel plu-
rima huic nostrę Pharmacopęię aspersi-
mus. Nam cū multis relictis de medica-
mentorū permiscendorū, conficiendo-
rum & apparandorū delectu atque ineun-
daratione Commentarijs palmarem hanc
sibi fecerit gloriā, multa inde haurienda
in usum traducenda fuere, plurima pro lu-
xurio

*factus auctor p
multa & har
Pharmacopęia
de Syluij de ppe*

xurie interlucanda, quædam etiam immu-
 tanda, & uerò pro nostro instituto relinque-
 da. Hoc in negotio uidebam me nostris ci-
 uibus magno adiumento & reip. ornamen-
 to fore, si medicamentorum confectiones
 & apparatus quibus publicè & priuatim ad
 ægrorum subsidium utimur adornarem, &
 pro magna ex parte adulteratis ueras & ger-
 manas Medicinæ officinas instruerem. Ve-
 rendum quippe fuit, ne improbus nos con-
 suetudinis æstus absorberet, aut in præceptis
 ægrorum discrimen cum magno famæ &
 existimationis dispendio traheret. Quan-
 tum igitur in hac acie quotidiani muneris
 Ipacij nobis datum est, in id totum contuli-
 mus, ut hoc æuo usitatas Medicorum rescri-
 ptis formulas, & officinis usurpatis, qua
 possem ratione legitimas, ueras & integras,
 ex maiorum monumentis delibatas, hau-
 stas & erutas in usum nostrum perducerem,
 & uelut postliminio restituerem. Quo in
 instituto dum ex domestica exercitatione
 & umbratili medium in agmen, in pulue-
 rem, in clamorem, in castra, in aciem deniq;
 ipsam popularè medendi usum eduximus,
 id propè consecuti uidemur, ut cum in Me-
 dici instrumento tam lauta esset supellex,

eam

eam ornamentorum suorum copiam, quam
dissipatam, nec satis integrè adornatam, ac
uix quidem uno in loco cōstructam, quasi
per transfennam prætereuntes strictim aspi-
ciebamus, in lucem proferre, & suo quidq;
loco ponerem. Sic enim quod opus institue-
ramus exædificauimus, ut medicamentorū
delectu habito, ea in ordines collocata à ca-
pite unde manarēt arcesleremus, ortum &
familiam ex qua transirent indicarem, u-
sum præferremus, & (quod dicitur) digi-
tum ad medendi fontes intenderemus. In
exoletis & desuetis nullam mihi collocan-
dam esse operam putavi: ne aut alienos or-
bes in Medicina tractarem, aut officinas no-
stras onerare potius quàm alleuare uideremur.
Ex quo etiam in posterorum inuentis
ita mihi temperavi, ut quæ in summa uber-
tate inerat luxuries, eam stylo depascēdam
ducerem: ne, cū esset incredibilis & uaria
excellentium ingeniorum in medicamen-
torum adornatu fertilitas, operæ nostræ à
Pharmacopœia cognoscenda debilitatē, uo-
luntatem discendi simul cum spe perdiſcen-
di abijcerent. Qua in re & nostrorum homi-
num imbecillitati & tenuitati consultum
uoluimus, ne cū parum necessariam im-

b

pen-

pensam sine quæstu facerent, eos in rebus
 ferijs et necessarijs tardiores, aut etiam cum
 dolo malo artis ministerio parū obsequen-
 tes tandem sentiremus. Id tamen contendi-
 mus, ut dum regia uia incederemus, mediū
 quoddam teneremus, & in exercitationis
 atque consuetudinis nostræ mediocritate
 confisteremus, ne aut redundātes nauseam
 & fastidium, aut nimium diminuti nego-
 cium cuius in hoc artis factitandæ genere
 pareremus. An igitur, si quæ huius faculta-
 tis habuimus adiumenta seposita, sub styli
 acumen succedere & subire uoluimus, iure
 nostrum inuentum conuellitur, quod post
 excellentium ingeniorum industriam ea
 quæ in re dispersa atq; infinita uidebantur
 esse, ratione & distributione sub uno aspe-
 ctu posuimus? Ac non potius laudi ducen-
 dum est maximæ, quod per omnes ingenio-
 rum campos latè sparsam medicandi mate-
 riam in penum aliquem refertissimū condi-
 mus, ex quo uelut in procinctu admirabilis
 scientiæ facultatem in propellendis mor-
 bis comparatam habeas? Hæc profectò ex-
 ercitationis in medendo nostræ cancellis
 circumscrip̃ta materia, ex plenissima eorum
 qui hac de re scripserunt abundantia coer-
 cenda,

*W. antea
 & obitu
 in dno p. i. i. i.
 i. i. i. i.*

*Concludit i. i. i.
 p. i. i. i. i. i. i.
 C. i. i. i. i. i. i.*

cedenda, contrahenda, & in certos usus nostri fines regunda fuit. De qua quidem tota re licebit ijs existimare, qui nostra cum cæterorum scriptis æqua animi & uoluntatis propensione conferent. Quibus de nostra industria lubenter iudicium ponimus, ut cum multa in desuetudinem reiecta, plurima in usum reuocata, ignota nonnulla in familiam & nationem reducta uiderint, iudicent num alienæ personæ autor potius quàm actor meæ fuerim, & rectè ex alienæ laudis obtrectatione famam quæsiuerint. At uerò nostrum hoc popolare descriptionis genus à delicatis dicendi magistris irridetur, contemnitur, & uelut hoc publico Medicinæ theatro indignum exploditur, in quod hac præsertim tempestate nil nisi ingenio limatum, eloquentia perfectum, industria elaboratum adferri contendunt oportere.

Quos deliciarum præfectos ut cincinnatulos & comatulos pueros cū bona gratia dimittemus, ne si paululum submouerimus, totā illā decentis oris habitudinē ita conturbemus, ut amplius delicias facere nō possint. Exile nostrum dicendi genus ut non difficile or, sic ad hanc quam quærimus medicamentorum cognitionem, apparatus & cō-

b 2

positio-

*Deffinitio
Rogatus 2. ut
hanc sententiam*

positionem, æquabile, planum & temperatum, nō insolens, nec affectatū, maximè accommodatum uideri debet: cū præsertim ad eorum caput te demittas necesse est, si ne quorū opera nullam, aut profectò uilem medicinam feceris. Quibus omnib. si deinceps cæteris respondero, uel una in causa satis esse factum arbitrabor. Sed sanè æquior est eorum reprehensio, qui, ut non prorsus inutile fore studiū hoc nostrum dicant, sic tamen ad medicamentorū compositiones ornatum, delectū, & ad actionis nostræ usum non satis perfectum, uerū etiam aliqua ex parte diminutū calumniantur. Nam cū cæteri omnes qui in hoc puluere desudarunt, medicamentorū simplicium cognitionē accuratè inuestigarēt, cōiecturas plurimas qua possent diligentia explicarēt, apparatus adornarēt, permixtionis modum temperarent, adulteratorum fucum emendarent, & suppositiciorū gratiā cōmenderent: in eo si prolixam doctissimorum liberalitatem amplissimè amplexus sum, num iccirco fraudis condemnari debui, & lite æstimata totaq; causa cadere? Huius materiæ delectus, quā Pharmacopœis nostris ad hāc facultatem comparatam esse uolumus, inuestigatio

*De se ipso
Reprobat
Supplicium*

uestigatio ipsa, tota denique explicatio, instrumenti apparatus & supellex, ex maiorū cōmentarijs mutuanda est. Ac ueluti si in aliquam refertam domum & locupletem uenias, in qua explicata ueste, proposito argēto, tabulis & signis propalā collocatis, hisq; rebus omnibus magnificē excultis, dum ad elegantiam fruaris non magnopere artificē requiras: sic tibi in hoc cōmune nostræ militiæ armamentarium ingresso, cū teli genus omne suppetat, magna habenda est ijs Imperatoribus gratia, qui cōscripto milite & instructo, arma etiam ipsa ita in manus aptarunt, ut his septus possis non tam caduceo quā Medici nomine ornatus, incolumis uel inter inter hostium tela uersari. Ex his enim ueluti quibusdam argumentorū locis ea quę ad actiones Medicas faciunt, & ad usum popularem sunt accommodata, petas licet. Quæ quia officinis ferē & nostri operis administris scripta sunt, eos in huius artis primordijs tyrocinium nō posuisse solum, sed etiam confecisse, & reliqua ad hanc operam subsidia ex optimis illis magistris petere uolumus. Atq; eorum quidem si quē nūc planē rudem hac in arte institui uelim, an non his potius tradam assiduis uno ope

re eandem incudē diem noctemq; tunden-
tibus, qui omnes tenuissimas particulas at-
que omnia minima, mansa, ut aiunt nutri-
ces infantibus pueris, in os inserant, quā
ex me ipso requirere patiar? Sin, si quis est
paulò liberalius institutus, & aliquo iā im-
butus usu, qui & satis acri ingenio esse ui-
deatur ad artis ministeria pertractanda: illuc
ego eum rapiā, ubi nō seclusa aliqua aquula
teneatur, sed unde uniuersum flumē erum-
pat, & illi sedes & tanquā domicilia omniū
argumētorum commonstret. Qui certē fru-
ctus est huius instituti longē uberrimus.

*Emilio potest
pater huius
pharmacopoea*

Nam & hi loci ei demum prodesse possunt
qui est uersatus in rebus, uel usu quem etas
deniq; adfert, uel auditione & cogitatione
quæ studio & diligentia artem præcurrit.
Hic mihi subactō ingenio opus est, ut agro
non semel arato, sed nouato & iterato, quò
meliores & grandiores fœtus edere possit.
Subactio autem est usus, auditio, lectio, & li-
teræ. Quæ omnia aut singula uel mediocria
cū ad Pharmacopœi diligentiam adhibi-
ta fuerint, dici non potest quā magna di-
gnitatis & ornatus accessio huic saluberrimæ
arti futura sit. Atq; eos ipsos quidem ad
hanc operam suam publicè probandā, atq;
ad

ad hanc nostram Pharmacopœiam in opus
 deducendâ satis idoneos esse existimo. His
 nos scribimus, his nostra proponimus, qui
 ingenij alacritate & actionis cognitiõe Me-
 dicis diligentē nauat operâ, & officinarum
 septis circūscriptâ Pharmacopœi dignatio-
 nē amplissimè tuentur & fouent. Ijs namq;
 qui ad hanc militiam nomen neq; dederūt,
 neq; sacramento obstrinxerunt, tam parum
 moueor, ut ne attingendos putem. Ac uerò
 ut C. Lucilius homo doctus & perurba-
 nus dicere solebat, ea quæ scriberet neq; ab
 doctissimis neq; ab indoctissimis legi uel-
 le: sic nos profectò in hoc delectu faciendo,
 mediâ quandâ hominū temperiē qui artis
 imperio possint obsequi cōscribimus, igna-
 uos fugimus, solertes cōquirimus: strenuis-
 simos neq; ambimus, neq; sollicitè nimis au-
 cupamur. Nec sanè ea scribimus ijs qui iam
 pridē sunt in cursu, aut Medicinē iurisdictio-
 nem confecerunt: sed ijs, qui ingrediuntur
 ad studium, quiq; ea quæ agenda sunt in æ-
 grorū curationibus tanquā in acie, possunt
 etiam nunc exercitatione quasi ludicra præ-
 discere ac meditari. Quæ quanquam excel-
 lentibus ingenijs nomenclaturæ aut sub-
 monitionis loco esse possunt, ijs tamen pa-

b 4 rum

*Quibus pharma-
 copœiæ scribitur
 hoc opus*

*Nota quiddam
 de C. Lucio
 libro*

rum aut nihil profutura existimamus, qui
 antè ad agendum & cognoscendum uene-
 runt, quos in hoc publico medendi foro,
 quos in republica, quos in amicorum nego-
 cijs res ipsa antè confecit, quàm possemus
 aliquid de rebus tantis suspicari. Medica-
 mentorum descriptioni usum etiam adiun-
 ximus, ut possent ij qui ad huius artis admi-
 rabilem efficacitatem conscendunt, ad lu-
 dendum & pugnandum arma sumere. Et si
 enim aliud pugna & acies, aliud ludus cam-
 pusq; noster desiderat: sic tamè mihi persua-
 deo, dum cæterarum artiũ subsidia sibi com-
 pararint, eos ex hac ueluti palæstra posse in
 pompa & acie illustres euadere. Seplafias
 namque ipsas, totumq; officinarum instru-
 mentum ac reconditam supellectilem ita
 explicauimus, ut quicquid sola indicatura
 ad Medicorum præscriptum in communes
 actiões uocaretur, id inde ex diuturna Phar-
 macopœorum diligentia promptissimè pe-
 teretur. Glandes, enemata, collyria, gargari-
 zatus, apophlegmatismos, suffitus, odora-
 menta, apozemata, pessos, errhina, dentifri-
 cia, sinapismos, reliquaq; id genus, quia in
 rem præsentem apparanda ueniunt, & in
 diem ex Medicorum formulis adornantur,
 ex

*Cum de huius
 nom. mod. sit
 opus admodum*

*Quia poma
 mod. no
 de huius poma
 qd. ubi poma
 poma
 ueniunt*

mediore negotio
ex eorum rescriptis petenda censuimus: ~~fa-~~
~~tis à nobis hoc in negotio omnibus factum~~
~~esse existimantes, si quæ operam & usum re-~~
~~quirunt longè maximum, leuioribus reli-~~
~~ctis, hîc expeditam haberent tractationem.~~
Qua in re non uideo cur iure institutum no-
strum reprehendi possit, præsertim cum ad
officij nostri rationem pertinere arbitrarer,
ut quidquid est, in commune ciuium con-
sumerem: & de his quidē rebus, ut in con-
ditionibus scribi solet, de quibus scirem
possemq; non ut quidem magister & arti-
fex, sed quasi unus ē togatorum numero at
que ex forensi usu homo mediocris, neq; o-
mnino rudis, aliquid proponerem. Atq; ha-
Rescripto ad totos pontifices & principes
ctenus quidem firmata est nostra defensio,
ijsq; qui non parum esse sibi ponderis ad in-
uadendam nostram causam existimabant,
satis responsum arbitror. Nam nec eos mo-
ror, ~~qui animum maleuolentia suffusum ad~~
~~scripta nostra afferent: non hercule magis~~
~~quàm eos, quorum tam est insolens rerum~~
~~alienarum fastidium, ut nil nisi suum lauda-~~
~~ri uelint: quòd hi de animi prauitate dedu-~~
~~ci non possint, & sinendi sint stultitiæ suæ~~
~~quàm plurimos testes domestico præconio~~
~~colligere: illi uerò ne tantulum commo-~~
b 5 uendi

uēdi sint, ut cū municipaliū rubigine den-
 tiū (ut inquit ille) uel delicatissimos cibos
 infecerint & uenenarint, tandem miserum
 sibi pariāt exitium. Aduersus quos etsi dif-
 ficile est habere quotidie bonū stomachū,
 hac tamē me specula oblector, quòd neque
 unt rectam officij nostri conscientiam labe
 factare, neque uerò animi æquitatem ullo
 modo conuellere. Restat Patres conscripti,
 ut quoniam munus hoc quod exaggerare
 oratione nolumus, in medio uestrū om-
 nium conspectu & in domesticis uestris pa-
 rietibus est informatum, id totum Reip.
 uestre consecrem, tum etiam ut eam quam
 patriæ debeo pietatem sempiterna officij
 commendatione recolam, tum uerò ut re-
 centem uestrorum beneficiorum memo-
 riam qua possum referenda gratia in omniū
 mentibus testificatam relinquam. Postea
 enim quā conspirantibus omnium suffra-
 gijs me in curiam uestram allegistis, repen-
 tē incesi omnibus læticijs oblatam eam ef-
 se mihi occasionem, in qua me uobis pro-
 barem, muneris nostri sedulitatem, fidem
 & diligentiam confirmarem, studium no-
 strum ad reip. salutem adiungerem, ne præ-
 sidium in quo à uobis locatus sum, aliqua
 ex

~~ex~~ parte deferuisse uiderer. Hanc ipsam igitur promerendis uestris beneficijs satis idoneam gratiam esse existimaui, si Pharmacopœiam nostram, totius Reip. rationibus ualde accommodatam, uelut in clientelam uobis elocarem, & ad pulcherrimæ & elegantissimæ ciuitatis patrociniū applicarem: ~~ut hoc uel leuidentis munere his præcipue turbulentissimis temporibus uos ornarem,~~ quod nec florentissimis uestris rebus, & in plenissima rerū omnium copia, quos ante nos plurimos stipendijs uestris aluistis, beneficij loco apud uos posuisse cōstat. Quod quidem quamuis sit leue & exiguum, ~~tamē pro nostra in uestrum nomen perpetua obseruantia,~~ in uestram dignitatem fide, dum me uestris nominibus eximere nequeo, nec adhuc quicquam è uiuo refecare licet, ut in sortis fœnus ducatis postulo. Spero enim futurum, ut post sepultas exulceratissimorum horum temporum iniurias, atq; obductas horum uulnerum cicatrices, studiorum nostrorum labores ad reuiuiscētis prope ciuitatis ornamentum, & Reip. efflorescentis auctoritatem accommodare possimus. Quæ Regis Christianissimi auspicijs cōseruata, Francisci Villeuil-
læi

læi Proregis prudentissimi, eiusdemq; Equitis Conchyliati strenuissimi uigilantia confirmata: tandemq; Antonij Sennetonij Prætoris æquissimi, & in nobilissimo totius orbis Iuris domicilio senatoris lectissimi, iudicio, consilio, sapientia constituta & moderata, miserabilem illam uastitatis speciem & fœdum excidij aspectum ita solatur, ut calamitatum penè oblita, nunc tandem ex grauissimis malis emergere uideatur. Et quoniam ea magistratus uis est, ut præsit, præscribatq; recta & utilia cum legibus & æquitate coniuncta, uobis magnopere animaduertendum esse contendo, Patres conscripti, eamq; ad ciuium uestrorum salutem cautionem adhibendam puto, ut tota Pharmacorum ratio, quoad fieri poterit, integrè & piè ab his quibus est demandata cura attrectetur, & ad eorum qui hac in arte uobis studium suum probari uoluerunt præscriptum adornetur & exploretur. Sic enim futurum est, ut cum uobis optimè consultum esse uelitis: tum uerò etiam ciuium omnium salute defensa magnâ cōsceleratæ nefariorum hominum confidentiæ securim infligatis, qui dum uerba sine penu & pecunia temerè profundunt, & per mortes publicas

Vit. magistratus

blicas experimēta agunt, malūt inertiae suę
 testes locupletissimos facere, q̃ Medicorū
 subire iudiciū. Quod et si in hoc publico pul
 cherrimę ciuitatis theatro, atq; in ea Reip.
 moderatiōe dolendū est potius q̃ ferēdum:
 quis tamē tā est desperati animi, quis non
 modò ob omni equitate, sed ab equitatis su
 spicione tā est relictus, qui nō scelus esse cla
 mitet, ex impudētissimorū agyrtarū circu
 lis, portentosa circūforaneorū quorūdā au
 dacia, superstitiosis anicularū deliramētis,
 ex media deniq; plebis fœce, Medicinæ sa
 cratissima mysteria uelut sortes & oracula
 educi? Quis æquo animo ferat diobolares
 quosdā Chirurgiæ magistros in has saluber
 rimæ artis possessiōes eo animo irrūpere, ut
 augustissimā Medicinę maiestatem fœdissi
 ma ingenij inertia deformēt? Qui ut se per
 sonatos Medicos populo uenditent, suis te
 merarijs rescriptis medicinā faciūt, & into
 lerabili ignauia integerrimę sciētiae castella
 arcēq; ipsam hostib. prodūt, & ad calumniā
 ansam faciunt amplissimā. Quibuscum uel
 optimo iure nobis interdicto cōtendendū
 est, aut ij ex manu iure confertum uocandi
 sunt, quòd ab huiusmodi ueteratorib. Me
 dicinę possessionem miserimè depastam es
 se ma-

se magno omniū malo cōstet. Audiui & me-
mini, ante annos uiginti Luteciæ Senatus-
consulto cautum fuisse, ne quid ex pharma-
corū fraude Reip. salus detrimenti caperet.
Hoc negociū diligēti Medicorū fide procu-
ratum, tandē ad Ioannē Tagaultiū & Anto-
niū Gallū celeberrimos & experientissimos
Medicos delatū, cū uterq; ad Pharmaco-
pœiā instruēdā plurimū laboraret, imma-
tura cuiusq; morte esse interceptū. Quo pro-
fecto æquius est, uos ad animi æquitatē de-
scendere, & magistratus uestri dignitatē nō
solū imperādi, sed etiā obtēperandi modo
statuere, cū uideatis totius orbis celeberrimū
senatum in hoc cōmunis salutis disci-
mine summā suā autoritatē interposuisse.
Quod ut sancire possitis, & uestros ciuiū o-
mniū ordines cum summa animorū integri-
tate, totāq; demū ipsam Remp. æquissima
legū moderatiōe tēperare, à Deo Opt. Max.
quantis possum uotis cōtendo. Atq; etiam,
si me uobis aliquid polliceri fas est, hoc in
me recipio, qua pietate in patriam uiri opti-
mi esse solent, eadem me perpetuò erga ue-
strum nomē & Reip. uestre dignitatē fore.

Ex uestris Mediomaticibus, XIII

Cal. Ian. 1560.

DE

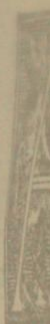
ordini & me
et Senatu
expharma
ni caperet.
inde procu
ni & Anto
crisimos
pharmaco
r. iunna.
Quo pro
me de
gna no
adimulo
celeber
tis distri
potuisse
cum o
u integri
pulsima
et Max.
etiam,
hoc in
iri opti
gr ue
flore.

PHIL
MVT
DIO

SE
C

D

lus, & cor
Atq; ade
ius nom
brui null
fultus se
ficiunt,
movent
crispas
iam fer

PHARMACOPOEIA,
ANVTIO FOESIO ME-
DIOMATRICO MEDI-
CO AVTORE.

SECTIO PRIMA,
Confectiones Aromaticas *pag 35*
continens.

DE ANTIDOTIS
PROLEGOMENA.

Antidotos uniuersitatis no-
men habuit apud rei medi-
cæ principes. Vnam enim
& eandem habuerunt ap-
pellationem, quæ suis fa-
cultatibus lethalia pharma-
ca, uenenatos ferarum mor-
sus, & corporis morbosos affectus propelleret.
Atq; adeò in hoc tertio genere paulo latior hu-
ius nominis fuit ratio Asclepiadi in suis *περί των
εντός παθών* libris, cum medicamēta febrium in-
sultus sedantia, & ea quæ ad conuulsa aut rupta
faciunt, & abortus aut fœtuū exolutiones pro-
mouent, *αντιδότην* nomine censet. inter quæ
συγχρίσματα, ληξιφάρμακα καὶ ληξιπύρετα adscribit. Vt
iam ferè uniuersaliori quodā nomine *αντίδοτος*,
c non

34 CONFECT. AROMAT.

non tantum ea quæ omnibus omnium generum
affectibus intrò admissa medetur significet, sed
& ea quæ foris quodammodo imposita mor-
bos abigunt & delent. Nobiscum certè paulo
iniquiore actum est conditione, ex quo insanum
dicendi cacoethes, & improbus quidam dicen-
di usus liberiores uerborum licentiam nouer-
cari coepit. Ferenda tamè est, non dolenda cō-
ditio. Nec enim multum de libertatis iure de-
cessimus, cum nobis postliminij ius perpetuis
quibusdam uindictis asserat Gal. lib. πρὸ ἀντιδ. 1.
Antidotum enim uocari à Medicis scribit, quic-
quid intrò sumptum, nō extrà admotum, mor-
bis medetur. Eandem uerborum licentiam sibi
uendicarunt barbari, qui suos de medic. mate-
ria & compositione libros solenni Antidotario
inductura insigniuerunt. Quibus admo-
uendorum plurima supellex, emplastrorum &
inunctionum apparatus, & oleorum præla cō-
tinetur. Eodē prouocationis iure utimur, & in
hac causam iudiciū nostrū inserimus, cum An-
tidotos nostras ad principia nostræ Pharmaco-
pœiæ collocamus ab his exorsi, nos præiudica-
ta ueterum autoritate tuentes, ne si statim an-
tiquorum ordinem peruerterimus, cornicem
oculos configere uideamur, & in inuēto mini-
mum plausibili aliorum gloriam deprædari.
Quamquā & nobis nostra cōstat ratio, nec nos
istius ordinis piget, singularibus per uniuersa-
les quasdam notiones uiam munientes, quæ
est

*Quid uocet Antido-
tum de Galieno*

SECTIO PRIMA.

est naturæ & philosophorū tractatio. Antidota
 tis enim prius uelut diductis & explicatis, reli-
 quorum fiet leuior absolutio: ut his in prima
 statione stantibus, cæterorum ictus non exci-
 pi, sed eludi uideatur. Vt nec addam, plurimū
 me mouisse ueterum Medicorū celebritatem,
 quæ hic præcipuè enitet, cū reliqua se solo
 barbariei & nouitatis nomine tueantur. Sua
 cuique constet ordinis ratio, dum ad eandem
 metā nostros equos flectamus. Sequimur plau-
 sibilem magis & popularem ordinem, pharma-
 copæis omnibus & Medicorū administris scri-
 bentes, ne quid eos uel trāsuersum terreat un-
 guem. Antidotos igitur triplici locatas acie, tri-
 bus etiam sedibus distinguemus. Primum oc-
 cupabunt locū, quæ Cōfectiones Aromaticæ à
 nobis dicuntur: ceteris electuاريorum, sed preci-
 puè solidorum nomine continentur. Has uero
 excipient Confectiones Opiatæ, satis sua fama
 cognitæ. Reliqua erunt, quæ solutiuā aut leniti-
 uā dicentur. Quæ duo postrema etsi Electuario-
 rum humidorum nomine gaudent, habent ta-
 men in eo cum nostris aromaticis confectioni-
 bus cōsensionem, quòd liquidiorum usu tem-
 peratur. Solutiuā tamen ab his distinximus, so-
 lo Aromaticorum nomine. Cōfectiones enim
 Aromaticas dicimus, quòd aromata sola (quæ
 Græcis εἶδον) odoratu & sapore ferè iucunda,
 non autem cathartica & purgantia caperent.
 Nam etsi ex nostris confectionibus permultæ

6 2 rheum

rheum habent, ut diacurcuma, dialacca, dia-
 rhodon, diatrion, santalō: quædam epithymum,
 ut lætificans Galeni: aliæ hermodactylos &
 rha ponticum, ut diaprassion Nic. Quia tamen
 horum nihil uehementer purgat, manet appel-
 latio, nec nostrum institutum abnuimus. Con-
 fectiones uerò non intelligimus Arabistarum
 more, qui easdem compositiones uocant, ele-
 ctuarijs solidis tantum attributa appellatione:
 cum electuarium latius pateat, ut etiam molle
 & solidum contineat. Confectiones enim a-
 romaticas, & molles & solidas fieri intelli-
 gimus. Nec est quod eorum differentijs ac-
 quiescamus, cum etiam persæpe nominum suorum
 religionem uiolēt, nec se suis perpetuò finibus
 contineant. Nec apud me plus habet ponderis
 hæc appellationum distinctio, quod confectio
 pulueres minore quâtitate quàm electuarium
 recipiat. Hæc enim etsi uera sunt, rerum tamen
 naturam non labefactât: multo minus speciem
 distinguunt, si natiuam formam non adultera-
 tum fucum præ se ferunt, aut condulcatum gu-
 stum, multis dulciarijs emercatum, & palato
 potius quàm sanitati mancipatū in perpetuam
 libertatem asserunt. Quis enim non uidet nos
 gustui magis, quàm rerum ponderi esse addi-
 ctos? Quod sensit Gal. cum nos cuiusque natu-
 ræ rationem inire uoluit, ut quoad fieri posset,
 iucundissimum medic. pararemus, uirum ta-
 men utilitate seruata, Cuius rei uel facilis cau-
 sa est,

Lib. 4. Salub.

sa est, quod in materia sicca aromata (quæ sui generis plurimū caloris habēt) facilius expirēt, & uiolentiores uires experiantur. Humido uerò condita ægrius expirant, & colliquabili illa permixtione submersa sopiuntur, obtunduntur, & ueluti mucescūt. Quanquam non ignore, molles ipsas confectiones à calido natiuo, & mutua simplicium actione aut perpeſsione, ac ueluti proba fermentatione cocturam quandam & temperiem acquisitas, quæ in multum tempus efficaciores reddat, ~~solidas uere euaneſcere~~, & breui impotentes ac inefficaces fieri, quia facilè per tenuem corporis texturam aromatum uis exhalet. Condiscenda igitur est hoc in genere mixtura, mixtorum contemperationis, & quæ nam sit mixturæ ratio, ne plus ab domini ſaginando dediti, quàm ſanitatſ studio uideamur. In ſuffarciendo enim uentre magnam condimentorum rationem habemus, & in his plurimum operæ impendimus. At in ſanitatſ diſpendio uicariam ſubſtituimus Pharmacopœorum operam, aliena quàm noſtra fide cautioreſ.

Qui temperadæ mixturæ rationem conſcribunt, in confectionibus aromaticis proportionem dodecuplam, in ſolutiuſ quadruplam deſiniunt, ut confectionum pulueres uncię uniuſ pondere libra una ſacchari condiantur: & ſeruata analogia, dragma una puluerem ſacchari ſeſquiunciam recipiat. Sunt tamen qui guſtum

c 3 magis

*obſerua ſanitatſ
experiencia
ſolidas uere
qua quindo
ſe molle*

8 CONFECT. AROMAT.

magis deliniunt, & drach. sex uni librę addunt. Quosdam etiam dolus malus falsitatis arguit, dum precio uincuntur, & lucrum fidei anteponunt. Solutiua puluerũ uncias tres, mellis ponendo temperant: & seruata itidem analogia, puluerum drach. duas, mellis uncia una. Sed nec perpetua est hæc ratio, cum Mesueus aliquando triplum, aliquando quadruplum mel misceat. Confectiones autem hodie uarię efformantur. Primum enim in offas mazę modò coguntur, deinde placentę effigie complanantur, & in orbicularem aut rotundam figurã contorquentur: unde Orbiculi dicti, à nostris Rotulę dicuntur. Quædam in minutas tessellas quadratas, rhomboides aut triangulas secantur, & Lozenge à nostris uocantur, Morsuli nobis sunt. Quæ in longiores digitorum formas diducuntur, à forma manus Christi uulgus uocat. Parantur potissimum è speciebus multorum antidotorum, adiectis quibusdam nouis & recetibus, quæ stillaticio quodam liquore & saccharo exceptę, quam uoles formam assumunt, dum pondus unius uel plurium drachmarum appendat. Ex his confectionibus tum solidis, tum liquidis, cum saccharo & conditis aliquibus, alijsq; medicamentis simplicibus & compositis, serapio aliquo, aut alio liquore exceptis fit mixtura. Quanquam Môtagnana, hac in re non contemnendus autor, in mixtura medicamenta in forma solida & propria accipi uelit, in electua-

rio

*Ex his par
mixtura*

SECTIO PRIMĀ.

39

rio uerò confectionum species. Facimus & analepticas confectiones, ubi imbecillas uires reficimus ex caporum & perdicum pulpis, quibus amygdala, nuces pineas & uuas passas addimus: & addito sacchare liquoribus stillaticijs diluimus. Utendi occasio pro uario Medici scopo uariat. Quæ concoctionem adiuuāt, magna cautione adhiberi debent, nō, ut plurimi uolūt, statim à cibo, sed subsidente ferè cibo, & uentriculi fundo comprehenso, ac ueluti manibus excepto. Nam cum eiusmodi medicamenta ferè calidi sint generis, & ex innata sibi leuitate plurimum aerossæ essentiæ euaporent, cerebrū obnubilāt & deturbant. Adde quòd sæpius concoctionem suo calore & agendi ui interturbāt, cum à *apiciis*, quæ ferè à frigido fiunt, sua qualitate euincant. Quod intelligendum uenit de his quæ tam magno agendi calore prædita sunt, ut magis cibum distribuunt quàm coquant. Cætera à cibo sumi possunt: ut diatrionpipereon & diacitoniten exhibet Gal. lib. 4. salubriū. Cibo enim sumpto, coctio, non statim distributio procuranda est. Quare idem, diacalaminthes à cibo statim exhiberi non uult. Quæ succi distributionem adiuuant, cibo iam ferè demisso, & detumescēte uētre. Quæ flatus dissolunt, & cruditates corrigūt, duabus horis aut tribus ante cibum: quemadmodum quæ appetentiam & uentriculi sopitum robur excitāt, non longa interposita mora cibum requirunt. Quæ cere-

*Restitutio
positio de
q. b. g. fiat*

*Quæ dicitur de
munda
adimata*

*quæ distribu-
tionem adimant
q. b. g. danda*

*quæ flatus
dissolunt q. b.
danda*

c 4

brum

40 CONFECT. AROMAT.

*Cum robore
robore qm
danda*
*med. humores
ad expulsiom
ppatua qm
danda*
*Somni conciliantia
qm danda*
*purgantia qm
danda*
brum roborant, quidā statim à cibo obtrudūt,
ut cum fumidis alimēti uaporibus medicamēti
uis sursum euolet. Quæ humores expulsionī
apparant, meatus referant, crudos & lentos cor
poris succos dissoluunt, crassos incidunt, & de
orsum propellunt, horis duabus cibos præce
dant. Somnum conciliantia, si hora somno ad
dicta exhibeantur, deperditam conuictiendi ap
petentiam in usum referunt, & inquietudines
abigunt. Purgantia tribus aut quatuor horis ci
bos præcedunt pro medicamentorum celerita
te aut tarditate, & corporis ac humoris pur
gandi natura.

Aromaticum rosatum Gabrielis.

℞ Rosarum rubrarum drach. quindecim.
Glycyrrizæ rasæ drach. septem.
Agallochi ligni aloes
Santalorum flauorum, ana drach. tres.
Cinnamomi drach. quinque.
Maceros
Caryophyllorū, ana drach. duas & dimidiā.
Gummi Arabici,
Tragacanthi, ana drach. duas, script. duo.
Nucis moschatæ,
Cardamomi,
Galangæ, ana drach. unam.
Spicæ nardi,
Ambre cinericiæ, ana scriptula duo.
Moschi scriptulum unum.

Sacchari

SECTIO PRIMA.

41

Sacchari quod satis sit.

Hæc confectio secunda est ordine inter ele-
ctuariorosata à Mesueo descripta, usu frequen-
tissima in magno humidorum excrementorum
uentriculi prouentu. Coctionem enim iuuat,
putredinem prohibet, stomachi mollitiem cor-
rigit, imbecillitatē firmat, uentrem inferiorem
totum & nutritionis instrumenta roborat, uen-
triculum distendentes flatus dissipat, appeten-
tiam collapsam excitat, nauseam sedat, & sto-
machicis mirum in modum confert. Vtimur in
conualescētibus, & ex diuturno morbo emer-
gentibus, in naturis causarijs, & quæ leui ex
causa in cruditates ac omnis inde generis mor-
bos incidunt. In natura calida & aere æstuatio-
re tutius est, quàm Aromaticum rosatum Mes-
uei & caryophyllatum, propter santala & gum-
mi Arabicum & Tragacāthum, quæ mixturam
quodammodo contemperant. In frigidiorē ue-
rò natura nō peræquē commodat: sed aroma-
tico caryophyllato utimur, quod uehementes
uires habet ob multam aromatum cōdituram.
Quare malim aromatico rosato Mesuei uti,
quod magis temperatū est, nec à Manardo im-
probatur: idq; putri ferè materia uacuata & co-
cta, ne eius uires à magna humoris copia obtū-
dantur, neque in uentriculum agere possit. Re-
cipit autem rosarū rubrarum drachmam unam
& dimidiam. ligni aloes, macis, galangæ, caryo-
phyllorum, zingiberis, trochiscorum diarho-

*Aromaticū
rosatū Mes-*

c 5 don,

42 CONFECT. AROMAT.

dō, nūcis moschatę, galliæ moschatę ana drachmas duas & dimidiā. glycyrrhizę rasę unciam unā. cinnamomi drach. tres, cardamomi, spicę nardi ana drach. unā. sacchari quod satis sit. Aromaticū caryophyllatū hic omittimus, etsi in usum quibusdā ueniat. sed ut plurimū apud nos exoleuit, & eius loco aromatico Mesuei malo uti, præsertim cū folio uero careamus, & succedaneo egeamus: quo nomine etiam Manardo suspectū fuit. Molchū ut cephalalgicū, sunt qui omittant: quæ res non magni est discriminis, etsi hac in re plurimum ægris seruiendum sit. Non desunt qui cum melle parāt, quod quidem ita magis deterget & calidius est: & Mesueus syrupo rosato, & syrupo corticum citri condiebat. Itali plurimū hoc electuario liquido utuntur. Nos in forma solida paramus, ut melius siccet, & caleat magis. Aromaticum rosatum minus, aromaticum moschatum, & aromaticum Nardinum omittimus: quod ritè parari, aut certè inefficaciter nequeant.

Diacuminum Nicolai.

℞ Cumini præparati drach. octo, script. unū.
Cinnamomi,
Caryophyllorū ana drach. duas & dimidiā.
Melanopiperis,
Zingiberis ana drach. duas, gr. quinque.
Galangæ,
Thymbræ,

Calaminthes

SECTIO PRIMA.

43

Calaminthes ana drach. unam, script. duo.

Ammeos,

Ligustici,

Macropiperis ana drach. unā, gr. octodecim.

Spicæ Indicæ drach. unam.

Cardamomi.

Nucis moschatæ ana script. duo & dimidiū.

Sacchari quod satis sit.

Hæc descriptio ex Nicolao in hunc modū ab omnibus adducitur: quanquam non ita legitur apud Myrepicum, unde primū desumpta est. Post calaminthen enim addit piperis nigri, zingiberis sing. drach. unam, script. duo: nec cardamomum in sua descriptione recipit. Ex eo igitur loco corrigenda est nostra cōfectio, & hoc modo parāda. Etsi enim ferè desijt à nostris pharmacopœis parari, magno nostro malo: ea tamen carere nostrā officinā nolumus, propter insignem illius usum. Nic. melle Attico aut saccharo condiebat. Nos saccharo confectum in tessellas seruabimus, eiusq; pulueres stomachicis nostris confectionibus concoctionem firmatibus destinabimus. Gratius enim est forma solida sumptū, licet inefficacius, q̃ molli. Stomachicis conuenit, thoracis, præcordiorum, uentriculi & uiscerum imbecillitati à frigido, oxyregmiæ opitulatur: intestinorum flatus dissipat, hypochondriorum distensionem à nimia cruditate & flatibus liberat: eadem calefacit, & coctionem mirè iuuat. Arteriacis, difficultati spirandi,

spirandi & tussi ex frigidis & crassis humoribus efficaci est adiumento. Cephalalgiam à frigido humore & flatibus sanat. Colicos dolores sedat, & singultum præfocantem à crassis flatibus emendat. Quartanarijs (qui ferè uentriculi robur exolutum habèt) mirum in modum confert. Huius puluere sæpe utor ijs in confectiõibus, quibus concoctionem procurare uolumus, in his præcipuè qui nimia crapula uentriculum crassis, frigidis & lentis humoribus suffartum habent. Cui Diospoliticon Galeni cõiungimus, maximè probatum in huiusmodi casibus, non æquè tamen efficax. Duplex à Mesueo describitur diacuminum: quorum prius non malè nostro usui accommodaretur, nisi istud esset efficacius, & paratu facilius. Nicolaus Myrepicus etiam duplicè è cumino antidotũ describit, quarum priorem in usum adduximus: alteram operosiores & compositam magis Diospoliticon uocat, longè à Galeni Diospolitico dissentaneam. Idem quoque multum diuersam habet diacumini descriptionem Antid. 328. Diospoliticum autem Gal. ex lib. 4. Salubrium parari uolumus, & in usum adduci ex melle (sic enim flatus potentius dissipat. & infarctam uentriculo pituitam efficacius deterget) aliquando cum saccharo in puluere cibus immixtum, aliquãdo etiam cibus præsumptum, aut eosdè sequens. Recipit cumini Aethiopici, rutæ, piperis longi ueri & integri uel albi partes

*Diospoliticũ
Gal.*

res æquales, nitri dimidium. Trita misce, siccis
 utere, uel melli egregiè despumato misce. Cu- *Ex Gal. &*
 minū autē pridie macerari aceto acerrimo de- *Actuar.*
 bet, & in uase fictili probè cocto frigi, deinde
 tundi: quæ cumini maceratio in nostro Diacu-
 mino intelligenda uenit. Rutæ uerò folia mo-
 dicè sicca sunt. Vt enim si plus iusto siccentur,
 acria & amara redduntur, & plus quàm par est
 calida: sic si non bene sicces, excrementicium
 quendam humorem retinent, nondum ex toto
 concoctū: cuius uitio flatus inefficacius discu-
 tere possunt. Hypochondrijs turgidis & infla-
 tis, debilibus uisceribus, & omnia in flatus uer-
 tentibus conuenit. Piper enim longum flatuosi
 spiritus crassitiem dissoluit, & quæ in uisceribus
 & præcordijs pigrè morantur, ad uentrem infe-
 riorem propellit, & coctioni subuenit pro com-
 muni piperum ratione. Quo si carueris, albo u-
 tendum erit: magis nanque uentrē roborat.
 Sin ne istud quoq; habueris optimum, nigrum
 petendum est, quod pondere præcellit. Quæ
 cautio in omnibus nostris confectionibus co-
 ctionem iuuantibus, & piper recipientibus ac-
 curatè obseruāda est. Paulus lib. 7 Diospoliten *Cap. 11.*
 uocat, eamq; minus medicamentosam descri-
 bit. Actuarius lib. 5. Meth. Diospoliten etiā uo- *Cap. 6.*
 cat: cui præter ea quæ à Gal. scribuntur, zingi-
 ber addit. Nic. Myrepicus Gal. Diospoliticon
 descripsit Antid. 185. cui & aliā subdit eiusdem
 nominis, compositione tamen multum diffe-
 rentem,

46 CONFECT. AROMAT.
rentem. Diospoliticum idem aridum & humi-
dum describit Antid. 324. & 325.

Diacalaminthes Galeni.

℞ Calamenthi montani,
Pulegij montani,
Petroselini Macedonici,
Seseleos Mafsiliensis ana unc. unam & dimi-
diam, aut unc. duas.
Seminis apij,
Comarum thymi ana unc. quatuor.
Libystici unc. sedecim.
Piperis unc. octo & quadraginta.
Sacchari aut mellis quod sit satis.

Quod perpetuò enititur, ut antiquata bar-
barie. ueris medicinæ parentibus pristinum re-
stituamus nitorem, id in hac confectione con-
tēdimus. Malumus enim ex limpidissimis fon-
tibus, quàm ex turbidis riuulis haurire. Vnde
nescio quo fato factū sit, ut Nic. diacalaminthes
in usum magis uenerit, quàm quod à Gal. tam
bene suis coloribus expressum est lib. 4. Salu-
brium. Quo utitur in ulceroso sensu, cū cru-
dorum succorum copia extra uenas, & in cor-
poris habitum recepta est. Vtile uerò est ad tho-
racis & stomachi perfriktionem & tussim à fri-
gido excitatam, præcordiorum & pectoris to-
tius refrigerationē. Senibus præcipuè & quar-
tanarijs confert, difficulter coquentes mirum
in modum iuuat, crassos & lentos humores te-
nuat,

nuat, per halitum educit, flatus crassos dissipat, singultum inde natum uehementem sedat, alimenti in hepar & corpus reliquum distributio- nem iuuat præcipuo quodam modo, rigores fe- brium spinæ illitum mitigat, urinas & menses mouet, qui præcipuè ex uasorum à crassis & lentis humoribus obstructione retinentur, in quem usum utitur Gal. aph. 36. l. 5. Quæ hoc cō- ponunt medicamenta, simul omnia diligenter tundēda cribrandaq; sunt tenui cribro. Cum e- nim alimēti distributionē procuret, omnia sub- tiliā postulat, quo faciliè in omnē corporis par- tem digeratur, feraturque. Quippe huiusmodi medicamenta omnem corporis habitum per- uadunt: ueluti è diuerso crassiora in uentre hæ- rent, ut quæ angusta uasorum oscula subire ne- queant. Cum melle parabat Gal. quod erat iu- cundissimum, quia Attico melle condiebatur. Siccum etiam medic. reponebat, & cum saccha- ro salis uice in obsonia ueniebat. Quo modo, ni- si magna acrimonia uetet, uti poterimus. Atq; hac compositione instructum esse malim phar- macopœum nostrum, potius quàm dianiso & diacinnamomo: quæ etsi non improbo, quia tamen exoleuerunt, ea omisimus, paucis ijsq; usitatis contenti medicamentis ex media medi- cinæ actione & fonte deprōptis. Mesueus dia- calaminthes describit à nostro non multum di- uersum, nisi pondere & calamentho, fluuiatili pro pulegio, & zingiberis accessione. Auicēnas etiam

48 CONFECT. AROMAT.

*Diacalamin-
thes Nic. My-
reps.*

etiam lib. 5. cum Mesueo cōsentit, nisi quòd pro
thymo miscet xylobalsamum, etsi aliud descri-
bit Tract. 3. Nic. quoq; Myrepficus multum ua-
riat in suo diacalamintho, quod describit An-
tid. 105. Quod quia plurimis est in usu, propter
magnam quam Gal. medic. habet acrimoniam,
si quis uti uolet adscribemus. Recipit calamen-
thi, pulegij, seseleos, piperis nigri, petroselini
sing. drach. tres, script. duo. libystici drach. duas
script. unum. seminis apij script. unū. ammeos,
thymi, anisi, cinnamomi, zingiberis, sing. script.
duo. mellis Attici, aut sacchari quod satis est.
Exhibebat ante & post prandium, uesperique
cubitum ituris nucis auellanæ quantitate ex ui-
no bono. Est & apud eundem Diacalaminthes
ad mēses educendos utile, Antid. 238. Etsi uerò
Gal. medicamentum facilè nobis suppetit, Ni-
colai tamen descriptionem adscripsimus, quòd
plurimus sit huius hodie apud pharmacopœ-
os usus. Huius meminit Aetius lib. 9. ponde-
ribus tantum immutatis. Serapio quoque Ga-
leni nomine medicamētum describit, multum
ab eo quod descripsimus dissentiens. Dianisum
& diacinnamomum quibusdam usitata medic.
consultò omittimus, quòd his nemo nunc uta-
tur: præcipuè uerò in tanta nobilium medica-
mentorum copia. Possumus enim horum loco
diacumino, diospolitico, diacalaminthe, & dia-
trion-pipereon uti: ut in nostra supellectile istis
paratis, illa non requiramus. Malumus enim
pharmacopœum

SECTIO PRIMA.

49

pharmacopœum nostrum in paucis, ijs tamen optimis medic. expensi rationes facere, dum tamen in usum trahantur, quàm in longa multarum confectionũ præparatione, pecuniæ, temporis & famæ iacturam facere. Quidam in menstruorum retentione ex uiscidis & crassis humoribus diacalaminthes in pefso supponunt. Sunt qui ex oleo muscellino glandem subigat, & ad eadem utantur.

Diatrion-pipereon Gal.

℞ Trion-pipereon ana drach. quinquaginta.

Anisi,

Thymi,

Zingiberis ana drach. octo.

Sacchari quod satis sit.

Hoc est simplicissimum Gal. diatrionpi-
pereon, quod magis probat in crudorum succo-
rum & flatuum copia à cruditate. Dandũ ijs qui
ob recens frigus malè concoxerunt, & succum
plurimum pituitosum in primis uenis coacer-
uarunt. Stomachi perfriktiones, ructus acidos,
iecinorosos & inflationes iuuat. Simplicius e-
tiam componit Gal. tollendo zingiber. Compo-
situm uerò magis cùm anisi, thymi, zingiberis
sing. unc. duas miscet. Alterum est medicamen-
tosum magis, quo utitur Gal. in defluxionibus
à capite in pectus: & præterquàm suprascripta,
ammi, feseli, libysticum, enulam, spicam nardi
& casiam recipit. Quod improbat Gal. ob ma-
d • gnam

Lib. 4. Salubz

gnam medic. simplicium copiam : quia non parum negotij futurum sit medicis, aut illis qui apparatus, quæ imponuntur medicamenta, probè in ipsa mixtione digerere ac pinsere. Sic enim, ut obiter dicam, locus ille apud Gal. legendus est, contra interpretum & codicis Græci fidem. Quare ex hoc Gal. loco non minimâ habemus ansam carpendi diatrionpipereon ab omnibus alijs autoribus descriptum. Mesuei enim descriptio, quæ in usum frequentem uenit, præter ea omnia quæ medicamētosi diatrionpipereon Gal. recipit, addit cinnamomum, asarum, & apij semen: ponderibusque uariat, ut in amomi penuria eo probè uti nō possimus, nisi (quod magis auguror) pro ameos semine amomum posuerit. Actuarius uerò quod describit cap. de Antid. lib. 5. Meth. etsi magis ad Gal. cōfectionem accedit: præter tamen ponderū uarietatem semen lini addit, & melle excipit. Nic. Myrepicus diatrionpipereon tres habet descriptiones, unā simplicissimam, & duas magis compositas. Primam quæ est simplicissima, magis probamus, quòd ad Gal. doctrinam propius accedat. Quasi quis uti uelit potius quàm ea qua sæpe utimur, is mentem meam assequetur. Capit autem trium generum piperis sing. unc. unam, zingiberis, thymi, seminis apij, sing. uncia semissem, anisi uncia semissem. Melle aut saccharo excipit. Exhibet uerò nucis auellanæ magnitudine, ex uino temperato, ut Actuarius.

Reliquas

SECTIO PRIMA.

51

Reliquas duas Nic. compositiones ut medicamentosiores omittimus, in quarum numerum recipi non potest ea diatrionpipereon descriptio, quæ in Nic. uulgatis codicibus illius nomini nuncupatur, quæ maratrum, crocum, trochiscos hedicroos, betonicam & rutam recipit: quorum omnium nulla est apud Nic. in hac cōfectione mentio, ut interim ponderum diuersitatem omittā. Quare eam suppositicio nomine adulteratam esse censeo, quāuis à uiris doctissimis sub eius nomine uulgata sit. Est etiam alia cōfectio magis suppositicia, quæ Nic. nomine circūfertur, & styracē, galbanum, myrrhā & castoreū recipit, qua utuntur ad nephriticos, strāguriolos, & ad mouendos menses. Porro nostram cōfectionem saccharo excipiendā censeo, quāquā cæteri melle condiunt. Gal. mellis non inuenit. Eandem Gal. cōfectionem enumerat Aetius lib. 9. & Paulus lib. 7. sed ponderibus uariatam, ubi alias etiam eiusdem nominis habet descriptiones ferè Nic. descriptionibus affines. Possumus ea uti in obsonijs salis uice. Ad coctionem iuuandam à cibo dari potest, & ante.

Diagalanga Mes.

Rx Galangæ,

Ligni aloes, ana drach. sex.

Caryophyllorum,

Maceros,

Ligustici, ana drach. duas.

d 2

Zingiberis,

52 CONFECT. AROMAT.

Zingiberis,
 Macropiperis,
 Piperis albi,
 Cinnamomi,
 Calami aromatici, ana drach. unā & dimidiā.
 Calaminthes siccæ,
 Menthæ siccæ,
 Cardamomi,
 Spicæ Indicæ,
 Seminis apij,
 Fœniculi,
 Cari,
 Anisi ana drach. unam.
 Sacchari albissimi quod satis sit.

Hæc confectio apud quosdam propè anti-
 quata est, eam tamen reponimus ob illius effi-
 caciam. Vehementes enim vires habet in flatu-
 bus crassis dissipandis, & proprio quodam mu-
 nere stomachi inflationes iuuat, ructus acidos
 abolet. Purgat frigidos & putridos humores
 uentriculo conclusos, & hepatis intemperiem
 frigidam sanat, oris habitum cōmendat. Dua-
 bus horis ante cibum sumi potest, cum uino a-
 liquo generoso, aut cum uino decoctionis ga-
 langæ. Easdem præstat vires radix sola cōman-
 sa: & præterea cerebri frigidam intemperiem cō-
 mendat, multumq; oris saluationem desiccāt.
 Hæc confectio maximè Manardo commenda-
 tur: & ea sæpe in mulieribus, quæ à frigida in-
 temperie exolutas habēt stomachi vires, uten-
 da

SECTIO PRIMA. 53

da uenit. Nic. Myrepicus Antid. 222. Diagalan-
gā describit, cum Mesuei cōfectione propemo-
dū cōsentientē, nisi quòd cardamomū omittit.
carnabadiū pro caro, ut aliàs sepe: & succū mē-
the, pro mentha sicca ponit, paulumq; pondera-
uariat. Aliam etiam ponit Antid. 63. quæ ad sin-
gultum stomachi & hydropicos ualet. Ea quia
moschū recipit, nō adeò probatur. Vnde suppo-
siticia mihi uidetur longa illa & operosa confe-
ctio, quæ in Nic. uulgatis codicibus Nicolao ad-
scribitur. Et altera, quæ apud Plateariū sub no-
mine Nic. diatragacanthum & succum glycy-
rhizæ cum moscho recipit.

Diambar Mes.

℞ Cinnamomi,
Doronici,
Caryophyllorum,
Maceros,
Nucis moschatæ,
Folij,
Galangæ, ana drach. tres.
Spicæ nardi,
Cardamomi, utriusque ana drach. unam.
Zingiberis drach. unam & dimidiam.
Santali citrini,
Ligni aloes,
Piperis longi, ana drach. duas.
Ambræ aur. unum.
Moschi drach. dimidiam.

d 3 Sacchari

Sacchari quod satis est.

Siccū apud nos seruatur. Potest tamē cum saccharo in aqua rosarū stillaticia soluto fieri cōfectio solida, quæ ad omnem corporis imbecillitatem & noxam à frigido est efficacissima. Viscera omnia calfacit, roborat, frigido sopita recreat & reficit. Coctionis officinam iuuat, & uentriculum cibos fastidientē, ad opus & auditatem naturalem reuocat. frigidis naturis magno cum successu præbetur, ut senibus & mulieribus: inter mortuum calidum natium, ut quodammodo excitetur & uiuiscat, efficit: dulces uitalis auræ spiritus gignit, & puros reddit. Intemperiem uteri frigidam & humidā emendat. Hanc cōfectionem ualde probauit Manardus. Nic. Myrepicus diambars describit ad stomachicos, lienosos, cardiacos, cachecticos, & malo corporis habitu præditos: sed medicamentosum minus, & ponderibus diuersum: quod tamen, quia cum Actuarius ferē consentit, eligendum puto: aut eo quod Actuarius describit, utendum. Quod capit ambaris, agallochi, sing. script. duo. folij, moschi, caryophyllorum, nucis moschatæ, maceros, galangæ, cinnamomi, sing. drach. zulapij rosarum quod satis est. Apud Actuarium tamen stimmi pro folij perperam, ni fallor, legit. Nicolaus ambaris & moschi script. duo ponit, agallochi pondus cæteris par: quod mihi magis arridet. Actuarius exhibet mane & uesperī ex uino.

Elect.

*Elect. de gemmis Mes. aut dia-
margariton cal.*

℞ Albarum margaritarum drach. duas.
Fragmentorum saphyri,
Hyacinthi,
Sardinis,
Granatorum,
Smaragdi, ana drach. unam & dimidiam.
Zedoariæ,
Doronici,
Macis,
Corticis citri,
Sem. ozimi caryophyllati, ana drach. duas.
Corallij rubri,
Succini,
Limaturæ eboris, ana script. duo.
Been albi & rubri,
Caryophyllorum,
Zingiberis,
Piperis longi,
Spicæ,
Folij,
Crocij,
Cardamomi minoris, ana drach. unam.
Trochiscorum diarhodon,
Ligni aloes, ana drach. quinque.
Cinnamomi,
Galangæ,
Zurumbet, ana drach. unam & dimidiam.

d 4 Foliorum

16 CONFECT. AROMAT.

Foliorum auri & argenti, ana aureū dimidiū.
Moschi boni drach. dimidiam.

Ambraē drach. duas.

Hęc confectio nobis & Lutetię sicca, & pul-
uere seruatur, crebroque in usum uenit. Vtimur
in cordis, cerebri, uentriculi, & uteri affectibus
frigidis, & syncope cardiaca. Maniacis & me-
lancholicis confert, uentriculum mulierū prae-
cipuē iuuat. Vniuersi corporis refrigerationem
emendat, imbecillitatem reficit, lipothymias &
præfocationes uteri sanat. Nobis diamargaritū
à margaritis, quas apud Mesueum recipit, dici-
tur: quamuis alij taceant. Sunt qui Nicolai dia-
margarito calido potius utuntur. Sed si quis eo
uti uelit, totā descriptionem sumat necesse est
ex Nic. Myreplic. Antid. 37. Ea enim quę in Nic.
uulgatis codicibus describitur, magna ex parte
diminuta est. Sunt qui ex Auic. Diamargariton
calidum describant: utitur tamen eo nemo. In
tanta uerò confectioinum uarietate, ea quę ab
Actuario describitur, mihi magis arridet. Reci-
pit cinnamomi, caryophylli, spicæ, galangæ, gly-
cyrrhizę, ligni aloes, pastilli è rosis, pastilli è uio-
lis, sing. drach. myrobalani, maceris, zaduaris,
rhei, styracis, sing. siciliquum: unionum, zingi-
beris, ofsis è corde cerui, rasuræ eboris, blattæ
byzantiæ, sing. drach. moschi, script. unum & di-
midium. ambaris, caphuræ, utriusq; gr. sex. Su-
spiriosis, tussiculosis, tabidis, & longo morbo
deiectis ac languidis adhibet, & ad uires deie-
ctas:

Etas: præterea ad ea omnia quæ prius enumeramus. Melle excipit, nos saccharo condiemus. Cæterum omnes descriptiones Nic. Actuarij & Auic. Diamargariton calidum referunt, ei que uires miras attribuunt. Si eo uti uelimus, non est quod margaritarum fragmēta, & ueluti purgamenta recipiamus: sed ueræ & genuinæ assumendę sunt, quāuis margaritę in medicamenta antiquis uix uenerint. Si quis confectionem solidam parare uolet, saccharo aqua buglossi (ex infuso myrobalani emblicæ) soluto in formam siccam percoquet, & offas quadrangulas parabit. Quod sequitur, usu est frequentissimum.

Diamargariton frigidum Nic.

℞ Santalorum omnium,
 Florum uiolarum,
 Seminis melonum excorticati,
 Trochiscorum diarhodon, ana drach. duas.
 Serici crudi,
 Ofsis è corde cerui,
 Spodij,
 Doronici Romani,
 Been albi & rubri,
 Spicæ nardi,
 Croci, ana script. duo.
 Margaritarum integrarum & perforatarum,
 Rasuræ eboris,
 Saphyrorum,
 Hyacinthorum,

d s Smaragdo.

58 CONFEC. AROMAT.

Smaragdorum,
Iaspidum uiridium,
Ligni aloes,
Seminis endiuiae,
Seminis acetosae,
Ambrae cinericiæ, ana drach. dimidiam.
Auri optimi drach. unam.
Caphura script. unum.
Moschi gr. duo.
Sacchari quod satis sit.

Hoc electuarium apud nos est frequentissimum. Sunt qui aliud Nic. describant, & eo utantur. Istud ab omnibus maximè probatur, & ualde confert in magnis febrium inflammationibus. Iecinorosis prodest, & appetitiæ deiectione, syncope, cordis uibratu & palpitatione uiribus imbecillis succurrit, tussiculosis atq; asthmaticis. In magna uirium prostratione huius puluere utimur in cibatu & sorbitionibus. Mirum est, in utriusq; Diamargariti descriptione Pharmacopœos tam uariè Medicos ludificare, ut parum sit, quòd plerunque quo præscripto iudicandum sit nesciant, nisi fraus hominū cuncta perniciē corrumpere. Duæ sunt huius apud uulgatos Nic. codices descriptiones, quæ tamen nusquam apparent apud Nic. Myrepficum. In quo etiam animaduertendum est, ueterum omnium consensum & auctoritatem Diamargariti decatatas uirtutes ad calidum referre, ut nemo sit apud quem frigidi mentio fiat. Nisi quòd quidam

SECTIO PRIMA.

59

dam uolunt, sublati aromaticis ex Mesuei descriptione frigidum parari, quo longioribus ambagibus irretita distineant hominum ingenia. Est & apud Valētinianos & Hispaniē medicos, aliud diamargariton frigidum, usu celebratissimum, quod capit saphyrorum, hyacinthorum, smaragdorū, succini, coralli albi, rubri, margaritarū, spodij, sing. drach. duas. rasuræ eboris, cornu cerui usti, serici crudi, corticum citri, seminis papaueris albi, sing. drach. quatuor. seminis acetosæ, seminis portulacæ, gummi arabici, tragacanthi, rosarum, doronici, tormentillæ, glycyrrhizæ, ligni aloes, amyli, santalorum omnium, coriandri præparati, sing. drach. sex. caphuræ script. quatuor. moschi script. unū. ambra script. duo. auri, argenti, sing. script. unum. ossis è corde cerui, drach. unam. Saccharo excipiunt, & in rotulas efformant. Quod quia ad prædicta non inefficax nobis uidetur, adscribendum duximus, ex Amati Lusitani Centuria prima, Curat. 21.

*Diamarg-
frig. Hispanis
celebratum.*

Diamoschu dulce Mes.

℞ Croci,
Doronici,
Zedoariæ,
Maceros, ana drach. duas.
Margaritarum albarum,
Setæ crudæ tostæ,
Succini,
Coralli rubri,

Gallia

Galliæ moschatae,
 Ozimi citrati, ana drach. duas & dimidiam.
 Been albi & rubri,
 Folij,
 Spicæ nardi,
 Caryophyllorum, ana drach. unam.
 Zingiberis,
 Cubebæ,
 Piperis longi, ana drach. unam & dimidiam.
 Moschi script. duo.
 Sacchari quod satis est.

Hoc electuarium siccum, & puluere, nobis est frequens, ad cerebri affectus frigidos, uertiginem, comitiales, melancholicos, cordis palpitacionem, tumultuosa insomnia, paralyfin, conuulsionem, pulmonis affectus, & spirandi difficultatem. Sopitum calorem natium recreat, malum corporis habitum emendat, lienosis, iecinorosis & stomachicis succurrit. Actuarij descriptio recipit sampsuchi, corymborum thymi, aloes, iunci odorati, xylobalsami, sagapeni, asari, cariophyllorum, casia lignæ, colti, rhei, zingiberis, pulegij, cinnamomi, libystici, seminis apij, petroselini, dauci, moschi, sing. partes æquales. Quæ saccharo condire possumus. Nic. Myrepicus Diamoschi quatuor habet descriptiones, quarum tertia magis cum Actuario conuenit. Secunda uerò simplicissima est: facilior tamen, nec uiribus minor. Primam autem dysentericis exhibet, quæ longè abest à nostro instituto,

*Diamoschu
 Act.*

tuto, ut & quarta, quæ minima in re cæteris cō-
positionibus affinis est. Diamoschum amarum,
ob saporis iniucunditatem uix in usum assumi-
mus. Si quis tamen eo uti uelit, ad uentriculi pu-
trilaginē, & innatantes humores, addet præscri-
ptæ confectioni absinthij, rosarum, sing. drach.
tres. aloes lotæ drach. quatuor. castorij, ligusti-
ci, sing. drach. unam. cinnamomi sesquidrach-
mam. Istud autem solus sibi uendicat Mesueus.
Aliud etiā Diamoschu describit Actuarius, sed
isto operosius. Sex de moscho confectiones ha-
bet Auic. lib. 5. quarum prima huic maximè qua-
drat: tertia diamoschum amarum magis com-
plectitur. Meminit & confectionis eiusdem no-
minis Rasijs lib. 9. ad Almanf. in cordis tremo-
re, & Serapio Tract. 7.

*Diamoschum
amarum.*

*Leticia Gal. aut Antid. exhila-
rans ex Nic.*

℞ Florum ozimi caryophyllati, aut seminis, ut
Crocij, (alij,
Zedoarię,
Xylobalsami,
Caryophyllorum,
Corticum citrei mali,
Galangæ,
Maceros,
Nucis Moschatæ,
Styracis calamitæ, ana drach. quinque.
Caphuræ,

Ambra,

62 CONFECT. AROMAT.

Ambraë,
 Moschi, ana drach. unam.
 Anisi,
 Thymi,
 Epithymi,
 Rasuræ eboris, ana drach. duas.
 Margaritarum,
 Osis è corde cerui, ana drach. unam.
 Auri,
 Argenti puri, ana script. unum.
 Sacchari quod sufficit.

Dicitur Electuarium lætificans. Paratur cō-
 fectio solida, si puluerum unciam quālibet sac-
 chari libra excipias, idoneo humore dissoluti. Si
 uerò electuariū molle & liquidum pares, addes
 succi pomorū odoriferorum dulciū, succi cydo-
 niorum, succi florum boraginis, sing. partes æ-
 quales, quantum despumando & decoquendo
 saccharo satis fuerit: cui percocto & refrigerato
 pulueres miscendi sunt. Vtimur uerò ad cordis
 affectus & palpitationem, uentriculi & hepatis
 intemperiem. Coctionem enim iuuat, & corpo-
 ris malum habitū propellit, coloris bonitatem
 & gratiam reddit: oris odorem commendat, &
 uires debiles reficit. Sunt qui huius loco utun-
 tur lætificante Rasij, quod erat Salernitanis usu
 frequens, & describitur lib. 9. ad Almanf. in Me-
 lancholia. Sunt etiā qui descripto ex lib. 5. Con-
 tinentis, cuius descriptionē ponit Mesueus. Ha-
 bet & aliud lætificans in suo opere medico Mes.
 Hæc

SECTIO PRIMA

63

Hec uerò confectio sub nomine Gal. adulterata est, ut cuius patet: cuius tamen nullam mentionem facit Myrepicus. Hanc siccā, & puluere, magis usui reseruamus. Aliam præpositi, quam ex Alexadrino sibi uedicat, sunt qui parari malint.

Diarhodon Abbatis Nic.

Rx Santali albi & rubri, ana drach. duas & dimidiam.

Tragacanthæ,

Gummi Arabici,

Spodij, ana script. duo.

Asari,

Mastiches,

Spicæ nardi,

Cardamomi,

Croci,

Ligni aloes,

Caryophyllorum,

Galliæ moschatæ,

Anisi,

Fœniculi,

Cinnamomi,

Succi glycyrrhizæ,

Rhabbari

Seminis ozimi,

Berberis,

Seminis intybi,

Portulacæ

Seminum melonis,

Cucurbitæ,

Cucurbitæ,
Cucumeris,
Citruli, ana script. unum.
Margaritarum,
Osis e corde cerui, ana script. dimidium.
Rosarum,
Sacchari cādefacti, ana unc. unā, drach. tres.
Coralli,
Cryſtalli,
Seminis lactucæ,
Papaueris albi,
Mandragoræ, ana script. unum.
Caphuræ gr. septem.
Moschi gr. tria & dimidium.

Zulapij rosacei, stillatitij liquoris, rosarū & sacchari quod sit satis. Confectionē istam nobis usitatissimam, sed ualde diminutam & mancā in nostris omniū manibus, sic ex Nic. Myrepsi codicibus restituimus. Ea uerò utimur ad calidam corporis intemperiem: præcipuè uerò uiscerū, ut iecoris, cordis, lienis & stomachi. Cardiacis & celiacis confert. Partes nutritorias ex prægresso morbo calido concalfactas & debilitatas, mirum in modum recreat. Quare plurimū tertianis nothis succurrit, dum bilis putrescentis reliquias uentriculum sua suffusione pungentes uacuat, & hepar ipsum calidius temperat, obstructa liberat, totumq; inferiorem uentrem roborat, hepaticis, phthisicis & ictericis confert. Coctionem iuuat, cuius maximè ratio ineunda

SECTIO PRIMA.

65

ineunda est in releuatis à tertianis. Ventriculus enim bilis illa impura mixtura suffusus, pigras quodammodo habet suas actiones: unde nec cibatus, nec humidi sentit auiditatem. Huius igitur intemperiem propemodum emendat, & vires reficit. Adhæc hepatis vires bilis, ueluti ex feruore, concretionē & incrassatione mancipatæ, uiam deducendis urinis per obseratos illos meatus uix faciunt: nisi huius confectionis beneficio calidam intemperiem, frigida quædam cōmoderatio propellat, & corroborati renes liberatis obstructione meatibus per diuretica ductū serosum humorē, ui sua attractrice exoluant. Non minoris est momēti in febribus exstuantibus. Paratur ex syrupo, uel zulapio rosato, qui fit ex saccharo in aqua infusionis rosarum, & ex rosis stillaticia clarificato, deinde percocto ad aquarum consumptionem. Sacchari enim libra una dissoluitur libra dimidia aque rosaceæ stillaticię, cui additur decocti rosarum rubrarum siccarum, uel succi rosarum recentium libra dimidia. Vbi uerò refrigerando iam multū concreuit, pulueres prædicti miscētur. Alij aque rosarum stillaticię rosas siccas aut recentes immittunt, manibus exprimunt, atque id sæpius repetunt, & in syrupum percoquunt. Nobis hæc cōfectio puluere & rotulis seruatur. Caphuram, moschum, & galliam periti Pharmacopœi, non sine medici præcepto adhibent. Caphuræ loco alij nymphææ flores duplicatos substituūt. Qui-

e   dam

dam femina frigida omittunt, & auferunt ne medicamentum diuturnitate rancescat, quod artis ueteratoriæ caput est: præstaret enim puluerem asseruatum in usum, & promptè parata femina adducere. Porro quòd hæc Antid. Nic. Rheum barbarum capiat, uiri doctissimi Rha ponticum intelligendū uolūt. Passim enim illud pro Rheo barbarico intelligit Nicolaus, quod hepaticos mirificè iuuat, & ad febrium circuitus, omnesq; phlegmonas internas, Diosc. teste, ualde est utile. Cuius penuria, centaurij magni radice utendum esse præcipiunt. Nos uerò Rha barbarum nostrum non recusamus, præcipuè in febrium tertianarum releuationibus: quod etiam sæpe augere soleo, non secus ac in ea quæ sequitur cōfectione. Mesuei Diarhodon, Fulginati & Thomæ de Garbo usitatissimum, non multum recedit ab huius temperie, nisi quòd ad calidius paulum declinat. Si quis eo uti uelit in tertianis notis, id poterit prospero successu facere. Nobis ex Nic. quinque descriptionibus hæc in usum cecidit. Paramus etiam aliud diarhodon, ad calidos morbos efficacius, remotis aromatibus: & Diarhodon sine speciebus uulgò dicitur, quo præcipuè utimur in magno totius corporis & uiscerū feruore, exquisitarū tertianarū interstijis ad ardorē uētriculi restinguēdum, & magnū ex uaporum calidiorum submissione capitis dolorem. Tūc enim mirè recreat, cū bilis in os & uentriculum suffusionem quodammodo diluit.

*Diarhodon
sine speciebus.*

Diatrion

SECTIO PRIMA.

67

Diatrion Santalon Nic.

℞ Satali albi,
 Santali rubri,
 Santali citrini,
 Rosarum,
 Psyllij, ana drach. tres;
 Rhei barbari,
 Spodij,
 Succu glycyrrhizæ,
 Seminis portulacæ, ana drach. duas, script. di-
 midium, gr. quinque.
 Amyli,
 Gummi Arabici,
 Tragacanthæ,
 Seminis melonis,
 Citreoli,
 Cucumeris,
 Cucurbitæ,
 Intybi, ana sesquidrachmami;
 Caphuræ script. unum.
 Violarum unc. dimidiam.
 Rosarum ad pondus omnium.
 Sacchari quod satis sit.

Hoc enim modo confectionem usitatissi-
 mam adhuc, quodammodo deprauatam resti-
 tuimus. Quidam nanque loco psyllij saccharum
 ponunt. Alij ne intybi quidem meminerunt. Et
 omnium codicum cōsensus est, ut uiolas & ro-
 sas explodāt; & eo modo semper pararūt Phar-

e 2 macopœi

macopœi omnes. Nos uerò hanc integram confectionem ex Nic. Pharmacopolio nostro postliminij iure asserimus. Ea sæpe utimur in feb. biliosarum ardoribus, & uiscerum feruoribus. Hepaticis, cardiacis, ictericis, phthisicis succurrit, & intemperiem omnem calidam emendat. Præcipuè uerò usui est in febrium declinationibus, quodammodo iam uacuata materia, ex calfacti fornacis fuliginem restinguens. Tunc enim corpus uelut succensum sua moderatione contemperat, & bilis ebulliētis reliquias sua ui refrenat & propellit. Sunt qui in hunc usum, Rheum barbarum duplo pondere augeāt, aut etiam triplo: & tūc triasantalum duplicato, aut triplicato rhabarbaro uocant: quo maximè utuntur in tertianis nothis, & euictu difficilibus, quæq; quotidie aliquid moliūtur noui, quales ferè sunt malignæ febres. Nolim autem à bene instructo Pharmacopœo imponi, in quo quis suam fidem aut diligentiam requirere possit. Potest enim Medicus pro re nata Rheum barbarum augere, aut minuire. Quæ medicamentorum conficiendorum ratio in cæteris quoq; haberi debet, ne quid auctoritatem Medici inscij & incogitantis conuelat aut minuat. Paramus uerò hanc confectionem saccharo in aqua cōmuni aut rosacea soluto, nō syrupo, ut uoluit Nicolaus. Atque ut magis eius uires sollicitemus, uiolas & rosas cōmiscendas esse contendo: quod adhuc ab omnibus est prætermissum. Santala omnia esse frigida, uetus est &

*Diatrion-
santalum duplica-
to aut tripli-
cato rheo.*

& longo usu confirmata opinio, omniumq; perpetua consensione corroborata. In quo tamen animi pender doctis. Manardus, cum hoc Eleatuario exhibito, plures auctario concalfactos fuisse contendat.

Diatragacanthum frig. Nic.

R Tragacanthi candidi unc. duas.

Gummi Arabici unc. unam, drach. duas.

Amyli semunciam.

Glycyrrhizæ,

Seminis melonis,

Cucumeris,

Cucurbitæ,

Citruli, ana drach. duas.

Seminis urticæ,

Papaveris albi, ana drach. tres.

Penidiorum unc. tres.

Caphuræ script. dimidium.

Sacchari quod satis est.

Hanc etiam cōfectionem perpetuis quibusdam uindicijs libertati asserimus ex Nic. Alexandrino. adhuc enim semper in nostris Pharmacopolijs diminuta extitit. In usum autem uenit ad omnem pectoris & pulmonum à calido & sicco noxiam, thoracis grauitatem alleuat, tussiculosis ab intemperie calida prodest, pleuriticis, peripneumonicis, tabidis & macie cōfectis, linguæ & faucium asperitati succurrit. Confert etiam siti immodicæ à pulmonum calore ortæ,

e 3 in

70 CONFECT. AROMAT.

in ore retenta, & sensim soluta. Hæc confectio per diatragacanthum solum expressum intelligitur. Hodie saccharo aqua communi, aut rosacea dissoluto paratur, non aliter quàm Nic. etate. Neq; enim syrupi, aut zulapij meminit, quod fortè ex Actuário sumptum est. Tragacanthum per se terendum & pendendum. Si enim cæteris mixtum teratur, inæqualitatem mixturæ faciet: cæteris in tenuissimum pollinem uersis, prius quàm tragacanthum uel moderatè tritum sit. Sunt qui saccharum dum modicè refrixit, alumine ouorum, aut limonum succo clarificat, ut albior & gratior sit confectio: sed dum palato inseruiunt, uires medicamento exoluunt. Nostrium diatragacanthum subcinericio est colore: sed tamen efficacius, quàm quod ab Italis in pastillos albisimos formatur, qui propter candorem ægrotis gratiores esse possunt. Recipiunt autem tragacanthi unc. duas. gummi Arabici unc. unam, drach. duas. amyli drach. quatuor. glycyrrhizæ mundæ drach. duas. quibus optimè tritis, lib. quatuor sacchari albisimi clarificati addunt. Hæc Nic. descriptio prima est ex tribus diatragacanthæ Antidotis, à qua non multum recedit Actuarij descriptio. Sunt qui ut efficacius parent, ad sacchari pondo, puluerum unc. tres addant. Porro hic ex Nic. sententia urticæ semen, & papauer album addidimus. Urticæ enim Romanæ semen tenuantis cuiusdam sine calore facultatis est: quo nomine uiscidos

Diatragacanthum Ital.

dos & crassos è pulmonibus humores educit, ut scribit Gal. lib. 6. De simpl. facult. Dioscorides etiam urticæ semen cum melle linctum orthopnoas, pleuritidas, & peripneumoniâ iuuare scribit: atq; ea quæ in thorace sunt, educere cum ptisana decoctû. Plinius uerò orthopnoicis cum melle prodesse, & thoracẽ purgare eodem ecligmate. Ex Phania etiam Physico utilissimam radicem cibus coctâ, conditamue profitetur arteriæ & tussi. Quare nolumus id amplius in nostra confectione requiri. Sunt qui etiam diatragacanthum in uocis asperitate, uentriculo frigido exhibeât: sed eam intemperiem uino ex decocto mastiches, aut alio quopiam generoso corrigunt. Diatragacanthum uerò calidum hic omittimus, quod etsi frigidis affectibus, ut asthmaticis & suspiriosis prodesse dicatur: in usu tamen esse non temerè desijt, cùm ad eos effectus plurima habeamus ecligmata. Adde quòd in his thoracis à frigido coarctationibus, non satis cõueniat tragacanthum, cum lentam illam, tenacem & frigidâ pituitam adstringat, & quodammodo coagulet, quæ potius ad expulsionem incidentibus, tenuantibus, maturantibus & detergētibus prouocari debet. Quo nomine suspectum nobis est Alexandrini diatragacanthum calidum, quod tragacanthi librę semissem recipit: ac eo adhuc magis, quod apud Musam tragacanthos pondo capit. Nicolai descriptio defecta uidetur ab Alexandrini confectione.

72 CONFECT. AROMAT.

ctione. Quibusdam paratur diatragacanthum
Gilberti, quod descripsit cap. De strictura tho-
racis. Sed malumus usu trita medicamenta con-
firmare, quàm in antiquatis restituendis malè
nauatæ operæ gloriam infumere.

Diaireos Salomonis.

R̄ Ireos unc. unam.

Pulegij,

Hyssopi,

Glycyrrhizæ, ana drach. sex.

Tragacanthi,

Amyli,

Amygdalarum,

Nucum pinearum

Cinnamomi,

Zingiberis,

Piperis, ana drach. tres.

Caricarum,

Passularum enucleatarum,

Carnium palmularum, ana drach. tres & di-
midiam.

Styracis calamitæ rubræ drach. duas, script.
unum.

Sacchari albissimi quod satis sit.

Amylum hic ex Nic. Alexandrino reposui-
mus. Hoc enim nescio quo fato semper in no-
stris confectionibus desideratum est, cùm ad
fauces exasperatas, & columellam fluxione ten-
eatam ualere scribat Dioscorides. Frequens usu
est

SECTIO PRIMA.

73

est hæc confectio dyspnœis & arteriacis, tussiculosis, & in uocis iactura, quæ frigore contracta sit. Atque eo frequētius in usum uenit, quod frigida capitis intemperie, & distillatione in fauces frigida sæpius laboramus, quo casu temerè electuario diatragacátho utuntur quidam. Nic. Alexandrinus melle & saccharo condiebat: nos saccharo aqua rosacea soluto excipimus, & diaireos Salomonis mutuata à Præposito appellatione uocamus. Alexander item ad columellam pertusam indicit, & uesperis exhibet cum decocto caricarum, seminis maluæ, hyssopi, carnium palmularum, & uino calido. Describitur & aliud ex Iride ab Alex. Ant. 394. quod ab hoc pōderibus tantum uariat. Vtimur & alia confectioe diaireos simplici in omni faucium distillatione, idque initio nondum inualecente impetu, quæ ex Præposito desumpta est. Recipit autem radice iridis uncia semissem. sacchari candefacti, pulueris diatragacanthi frigidi, sing. drach. duas. Hæc autem comprehenduntur saccharo in aqua rosarū soluto. Cui, dum paulisper refrixit, si albumen oui aut succum limonū diu permisceas, euadet electuarium longè albissimum & gratissimum. Sunt quibus ex sola iridis radice cum saccharo istud electuarium paratur. Quia uerò attigimus confectioes solidas, quæ suspiriosis & thoracis affectibus debentur: opere precium uidetur, ut Manum Christi expediā. Fit autem manus Christi simplex, ex sacchari

Diaireos simplex.

Manus Christi

e 5 clarifi.

74 CONFECT. AROMAT.

clarificati, aquæ rosaceæ libræ semisse dissoluti pondo, dum ad perfectam consistentiam exeat: quod postea in lapide marmoreo amylo illito, in longas & digitales taleolas formatur. Consu-
lerem profecto manum Christi fieri ex succo rosarum recenti. Sic enim gratiorē & efficaciorē longè cofectionem habueris. Nec temerè feceris, si eodem modo manum Christi uiolatam, buglossatam, boraginatam & saluiatam paraueris, dum succos florum aquarum ponderi exæquaueris. Vtimur manu Christi rosata & uiolata in tenuibus destillationibus initio, & in quibus sputum statim prouocamus. Nec uideo cur quis leuem illam adstrictionē damnet, cum præsertim in sputo tenui, & animæ uias eludente, sua aggestione & coactu ueluti rotundet & propellat. Quo casu sæpe tragacantho & Rheo paucis, syrupo de glycyrrhiza modicè adstringente utimur, Gal. imitati lib. Meth. 12. qui fluxionum initijs modicè adstringentia adhibet, ut partes ob laxitatem fluxioni recipiendæ opportune, adstrictione roboratæ, fluxionem à se repellant, & ueterem materiam educant. In his tamen ea cautio adhibenda est, ut adstringentium uires detergentia & aperientia superent, ut postea scribemus. Porro est etiam apud nos manus Christi Perlata, dum saccharo probè liquato & percocto, margaritarū puluis additur tenuissimus. Sacchari uerò uncia una puluerum drach. unam capiat necesse est. Viribus deiectis

Manus Christi perlata.

SECTIO PRIMA.

75

deiectis medetur, febribus ardētibus & delirijs,
falsas etiam imaginationes abolet. Manū Chri-
sti ex fragmentis adulteratam, non uideo cur
nostrum Pharmacopolium requirat, nisi si quis
Apinas & Tricas in sanitatis impendio serijs &
nobilibus medicamentis æstimat.

Diapenidion Nic.

℞ Penidiorum drach. sex & dimidiam.

Nucum pinearum,

Amygdalarum,

Seminis papaueris albi, ana drach. duas,

script. unum.

Cinnamomi,

Caryophyllorum,

Succi glycyrrhizæ,

Tragacanthæ,

Zingiberis,

Gummi Arabici,

Amyli,

Seminum melonis,

Cucumeris,

Cucurbitæ,

Citruli, ana drach. unam,

Caphuræ script. unum.

Syrupi uiolacei quod satis est. Sic paratur:
Libræ uni aquæ affunde uiolarum drach. tres.
& ad tertias decoctæ, & per saccum transmissæ,
infundes sacchari libram unam, aut quantum
satis erit: & rursus ad mellis crassitudinem de-
coques.

76 CONFECT. AROMAT.

coques. Posthac species omnes suprà commemoratas probè tritas impone, & cum ipsis penidiorum drach. sex & semissem: & bene subactis omnibus, conijce in mortarium, & contunde quoad solidescant: dein à mortario aufer, & impone uasculo.

Sic apud Nic. Alexandrinū describitur diapenidion, à quo nō multū aberrat Præpositi descriptio. Ex hac enim sumpta uidetur, nisi quòd pōdere differt: præcipueq; in penidiorum drachmis sedecim & dimidia, pro drachmis sex & dimidia, menda subesse uidetur, facili lapsu, aut alioqui facili unciarum duarum nomenclatura. Malui ergo ad originem recurrere. Hæc uerò confectio etsi nobis in usum non uenit: non tamen, eo quod promittit nomine, defraudanda est. Tussiculosis, pleuriticis, peripneumonicis confert: omnē thoracis noxam, faucium aspre-dinem, uocis raucedinem, & iacturam ex frigido & sicco contractam emendat, tabidis succurrit, crassos humores attenuat, & expulsionī adiutum facit. Actuarius pus excreantibus exhibet mane & uesperī cum ptisana. Cuius descriptio propter caphuræ copiam meritò mihi suspecta uidetur: ut ne addam, in quibusdam codicibus lacunam suspectiorem locū reddere. Quidam ex Alexandrino duas istius cōfectionis descriptiones conuehant: unam magnam, alteram paruum appellantes: quarum in codicibus nostris ne mentio quidem, ut ponderum uarietatem

tem omittam. Huius loco adhuc penidijs usi sumus : quarum confectio ex Bulchasi à Pharmacopœis petita, nostram non requirit operâ. Hoc igitur diapenidio deinceps Pharmacopœi nostrum instructum esse uolumus, cum non temere usui esse possit. Neque tamen illud Præpositi improbo, quòd in quo superat, id præcipue sine cuiusquâ exitio fiat : aut quòd nullibi magnum sit discrimen, ut cuius sit euidens unum ab altero expressum.

Diacurcuma Mes.

℞ Croci,
 Afari,
 Petroselini,
 Dauci,
 Anisi,
 Apij, ana semunciam.
 Rha barbari,
 Mei,
 Spicæ nardi, ana drach. sex.
 Costi,
 Myrrhæ,
 Cassiæ,
 Schœemanthos,
 Carpobalsami,
 Rubiæ,
 Succu absinthij,
 Succu eupatorii,
 Olei balsami, ana drach. duas.

Calami

78 CONFECT. AROMAT.

Calami aromatici,
Cinnamomi, ana sesquidrachmam.

Scordij,

Scolopendrij,

Succi glycyrrhizę, ana drachmas duas & dimidiam.

Tragacanthi drach. unam.

Sacchari quod satis est.

Hęc confectio uulgò diacucurma, nobis diacurcuma dicitur: ac ne constante quidem & certa ratione. Curcuma enim Serapioni & Arabibus chelidonium significare quidam contendūt, quod ne huic quidem Antidoto famam & denominationem suppeditabit: cuius ne tantilla quidem fiat mentio, nisi coloris flauī, quam præ se fert uel modico momento, rationem habuerimus. Alij curcuma Mesueo crocum significare uolunt, & huic confectiōi *δια γρόν* nomen imponunt. Quidam curcuma Arabibus erythrodanum & rubiam esse scribunt: & hoc Electuarium *di' ἐρυθροδάκρυ* uocāt. Sunt qui cypēri Indici radicem, quæ in zingibere quandoque inuenitur, esse contendunt, quæ croci uim & colorem obtinet. At uerò in peregrina & uacillante nomenclatura, certa quædam ratio collimāda est. Vtimur hac confectiōe puluere magis quàm Electuario, ad uiscerum internorum, uentriculi, hepatis, lienis morbos frigidos & diuturnos, cachexiam & hydropem, colorem corporis fœdum, & totum corporis habitum frigidum,

frigidum, obstructions internas. Stomachi frigidam intemperiem sanat, & humidam: flatus crassos dissipat, eiusdemque corruptelæ medetur. Renum uicia ab obstructione crassorum & frigidorum humorum emendat, uesicæ medetur à causa frigida, urinamque prouocat. Nic. Alexandrinus huius confectionis quatuor descriptiones affert: quarum prima & ultima hæc Mesuei exprimunt. ut facile quis conijcere possit, ueram esse apud Mesueum originem. Quod enim una in descriptione apud Nicolaum defuit, id altera resarcit, præterquam quod Meum in utraque omittit. Etsi uerò ægrè Manardo conficitur: insignium tamen medicamentorum penuriam succedaneorum uicaria opera, quantum in nobis est compensamus. Attamen ne in his quidem uolumus tam securam nostram esse fidem & diligentiam, ut succenturiata uerorum medicamentorum cognitio non magnum compendium afferat. Ac ne nos quidem optimè nauatæ operæ in Scordio, Meo, Scolopendrio, & Eupatorio uero pœnitet.

Dialacca maior Mes.

℞ Laccæ lotæ,
Rha barbari, ana drach. duas.
Spicæ nardi,
Mastiches,
Costi,
Myrrhæ,

Croci,

80 CONFECT. AROMAT.

Croci,
Cinnamomi,
Bdellij,
Seminum apij,
Anisi,
Ameos,
Fœniculi,
Succi absinthij,
Succi eupatorij,
Sabinæ,
Asari,
Aristolochiæ,
Gentianæ,
Hyssopi siccæ,
Amygdalarum amararum,
Rubicæ,
Cassie lignæ ueræ, ana sesquidrachmam.
Piperis nigri,
Zingiberis, ana drach. unam.
Myrrham & bdellium uino infunde, cætera
tere, & melle despumato, aut saccharo opti-
mo excipe.

Hoc illud est dialacca maius, quod Mesuco
iecinorosis, & ad uentriculi frigus adhibetur.
Hepatis obstructions, inflationes, intemperiem
frigidam, & duritias, essentia suæ tenuitate e-
mendat, aquæ inter cutē rudimenta delet, men-
ses ciet, scirrhum dissoluit, malum corporis ha-
bitum propellit, urinas promouet, renumq; ac
uesicæ duritias & calculos dissipat. Nobis pul-
uere

SECTIO PRIMA.

81

uere seruator, atq; adeò rarò in usum uenit: tu-
tius tamen quàm diacurcuma, ut inquit Manara-
dus. Nil autem mirum uideri debet, si frigide in-
temperiei, & subnascentibus frigidis morbis
adhibeatur, cùm lacca primo ordine calfaciat,
siccet uerò secundo. At uerò ut essentia tenui-
tate assumpta, ualentius aperiat: cum decocto
schœmanthus & aristolochiæ lauant, colatumq;
in mellis consistentiâ decoquunt: huiusmodiq;
ablutionem lacca præparationem uocant. Esse
uerò laccam gummi quidam censent arboris A-
rabicæ: coloris quidem subrubelli & lucentis,
quo infectores utuntur ad colorem baphicum
kermesinum. Alij ne gummi quidem esse cen-
sent: sed formicarum Indicarum sterces esse cõ-
tendunt. Atq; id illis persuasionem induit, quòd
tenuia bacillorum rameta comprehendat. Qui-
dam laccam non esse Cancamum disputant: de
quo statuere non est nostri instituti, cùm ne as-
sensionis suæ testes quidem desint. Alexandrini
dialacca pondere & simplicibus ab hoc multum
uariat: non secus ac illud quod à Nic. Præposito
apud Platearium describitur. Est & aliud dia-
lacca minus Mesuei, quo non utimur: hoc tamẽ
paratu facilius. Actuarius duplex διὰ λαχὼν fecit,
quod nō multum ab his recedit. Quidam cimas
iuncilodorati addunt, & flores: quorum penuria
stipitibus qui ad nos deferuntur, uti cogimur.
Ad eadem facit dialacca, ad quæ diacurcuma:
sed hoc illo usitatus est, etsi non æquẽ tutum.

Lacca præ-
paratio.

f

Rarus

Rarus est eorum in tabellas usus, sed sæpius in
pulueres uenit.

Pleres Archonticon Nic.

R^x Cinnamomi,
Caryophyllorum,
Ligni aloes,
Galangæ,
Spicæ Indicæ,
Nucis moschatæ,
Zingiberis,
Spodij,
Schœmanthos,
Cyperi,
Rosarum,
Violarum, ana drach. unam, gr. quindecim,
Folij,
Glycyrrhizæ,
Mastiches,
Styracis,
Sampfuchi,
Balsamitæ,
Ozymi,
Cardamomi,
Macropiperis,
Baccarum myrti,
Corticis citri, ana script. duo, gr. quinque.
Margaritarum splendidarum,
Been albi & rubri,
Coralli rubri,

Serici

SECTIO PRIMA.

83

Serici usti, ana script. unū, gr. duo & dimidiū.

Moschi grana septem & dimidium.

Caphuræ gr. quinque.

Sacchari quod satis est.

Mirū est quān nobis omnibus huc usq; ar-
riferit deprauata huius electuarij appellatio. Et
profectò necesse est propter cōmune omnium
uicium barbariē ipsam retinere, ni uelimus to-
gam saltāti inducere personæ (inquit ille.) Gre-
ca tamen appellatio, ex qua originem sumpsisse
necesse est, non patitur se tam fœdè deformari.
Vocatur igitur hæc Antidotus, *πληρὺς ἀρχοντικῆς*,
aut Electuarium *πληρὺς ἀρχοντικῶν*, quasi principa-
le & eximium, quòd mirificè in restituendis ui-
ribus imbecillis ualeat: unde quasi implens di-
citur. Barbari Plirisarcoticon uocant. Etsi uerò
Græcam redolet originem: ex quibus tamen
fluxerit, non est facile conijcere, quòd ex Nic.
Alexand. tantū desumpserimus. Id puluere
nobis est frequens, idque in restauraticijs illis
succatiunculis, quibus defectas uires ægrorum
refecimus: mirè enim *ἀναληπτικὸν* est. Cardiacis,
melancholicis, tristibus, cibum euomentibus,
pulmonarijs, epilepticis succurrit. Cerebri sen-
sationes interceptas liberat, sensum deperditū,
& memoriā restituit. Stomachicis qui intempe-
rie uentriculi frigida laborant prodest, propter
benignum illum quem habet ex aromatibus ca-
lorem. Vnde mendum esse suspicor apud Ale-
xandrinum, quòd hanc confectionem stomachi
f 2 calori

calori prodesse dicat. Nic. Præpositus macropiper & Leucopiper addit. Alexandrinus macropiper tantum ponit: & pro Been albo & rubro, hermodactylos rubeum & album scribit, suo more Been intelligens, ut sæpius apud eum uidere est. Vterque uerò conficit cum syrupo rosato. Quidam ne caphuram quidem addunt, propter uirosam quem habet saporem: sed huius loco santalos albos & rubros. Alij nympheæ flores, & rosas in aqua simplici, aut aqua rosarum decoquant in syrupum: quo colato & percocto, & adhuc feruente, aromata per se trita imponunt: deinde lignum aloes, postea margaritas. Post quæ ambra & moschus, aut etiam, si uelis, caphura addenda sunt. Nos saccharo excipimus, ut diutius seruetur: quamuis antiqui quod syrupo cotidiebāt, diuturnitate temporis commendarunt. Balsami loco Balsamitem Latini codices exhibent: sed Balsami succedaneo potius utendum est. Est & Nicolao aliud Pleres archoticon simplex, illi tantum cognitum. Idem uerò margaritas non addit: & pro cortice citri, folio citreo utitur. Hæc omnia ex Præposito sumpsimus, quod cortice frequentius quam folio utamur: & his analeptics margaritæ pondus adferant.

Rosata nouella Nic.

℞ Rosarum uiridium,
Glycyrrhizæ, ana unc, unam, script. duo &
dimidium,

Cinnamomi

SECTIO PRIMA.

85

Cinnamomi drach. duas, script. duo.

Caryophyllorum,

Spicæ Indicæ,

Galangæ,

Gingiberis,

Nucis moschatæ,

Zedoariæ,

Styracis,

Cardamomi,

Seminis apij, ana script. unum, gr. octo.

Sacchari albisimi, aut mellis optimi quod
fatis est.

Efficax est hæc cōfectio ad stomachi & cor-
dis imbecillitatē, in his qui diutino morbo con-
sistuntur. Vomitum, stomachi subuersiones &
nauseas compescit, in quem usum sæpe propina-
tur cum aqua rosarum stillaticia. Præcipuè uerò
ualet ad stomachi, hepatis & cordis intēperiem
calidam & siccā, quæ sitis uehementissimum
ardorem inducit. Eam enim quæ ex stomachi
uicio fit, statim sedat. Cardiacis & pulmonarijs
subuenit. Dissolutas & elaxatas uentriculi uires
restaurat. Sudores, qui plurimū exoluunt, &
totius corporis uires exhauriūt, sistit. Vnde his
qui ex diutino morbo extenuati sunt, plurimū
cōfert. Qui opus faciunt medicum, rosatam no-
uellam semper in stomachi magnis ardoribus
propinant: sed profectō dilui debet syrupo uio-
laceo, aut rosaceo, aut prunorum decocto, aut
hordei. febrilis tamen intentio semper timenda
f 3 est,

86 CONFECT. AROMAT.

est, in qua suspecta meritò fuerit, etsi temperata
 magis uideatur, quàm ad utrumuis extremum
 tendere. Hic sequutus sum Nic. Alexádrini fidē,
 cùm ab ea Præpositi descriptio aliquantulū de-
 ficiat. Paranda uenit saccharo magis quàm mel-
 le excepta. Melle enim condita ab eo calorem su-
 mit, & statim ueterascit. Quidam saccharo in sy-
 rupum percocto condiunt: quæ ratio probabi-
 lior uidetur, si syrupus ille ex decocto rosarum
 & uiolarum, ex aqua rosacea fiat. Sic enim ad in-
 stitutum uidebitur efficacior, quanquā his quo-
 que dilui postea potest.

Lithontribon Nic.

℞ Spicæ Indicæ,
 Zingiberis,
 Xylobalsami,
 Acori,
 Cinnamomi,
 Peucedani,
 Mei,
 Trium piperum,
 Saxifragiæ, ana drach. duas & dimidiam,
 Opobalsami,
 Caryophyllorum,
 Costi,
 Rhapontici,
 Glycyrrhizæ,
 Cyperi,
 Tragacanthæ,

Seminis

Seminis Macedonici,
Chamædryos,
Seminis apij,
Ameos,
Seminis asparagi,
Ocimi,
Seminis urticæ,
Seminis citri, ana drach. unā, gr. quindecim.
Folij,
Croci,
Floris iunci odorati,
Cassiae lignæ,
Bdellij,
Mastiches,
Ireos,
Amomi,
Ligustici,
Milij folis,
Petroselini,
Seseleos,
Cardamomi,
Anethi,
Euphorbij,
Lapidis lyncis,
Olei nardini,
Olei myrtini, ana script. unum.
Moschi gr. quatuor.
Mellis optimi, aut sacchari albissimi quod
satis est.

Omissurus eram hanc confectiōē propter
f 4 suppositam

88 CONFECT. AROMAT.

suppositam optimorum medicamentorum dignationem, nisi à quibusdam parari emendicata quorundam simplicium uicaria fide mihi conficius essem. Sed quæ tamen à paucis admodum in usum trahitur, ob operosam nimis condituram, & magnâ qua pollet calefaciendi uim. Magni tamen est momenti ad ea quæ fronte pollicetur. Nephriticis enim, stranguriæ & dysuriæ promptè succurrit: iliorum, lumborû & renum grauitates, obstructions à frigidis & crassis oras succis compescit. Vesicæ & renum calculos dissipat potentissimè, atq; inde expellit. Cuius miram utilitatem in quodam nephritico uidi, cum fœlicissimo successu. Validas habet calfaciendi & incidendi uires, ut quæuis alia quæ huiusmodi affectibus adhibentur, ut nō facilè cuius habitui cōueniat. Diluenda est uino, aut decocto aliquo: alioqui uix deglutitur. Illius uerò facultates Barbari suo more satis exprimūt, cum Lithontripon uocent, pro Lithontribo. Inde enim appellationem sumpsisse constat, quòd calculus atterat in uesica & renibus. Sumpta est autem ex Nic. Alexandrino, Antid. 181. In quo originem ipsam expressi, nisi quòd Nic. codices uiciati sunt in citrij semine, pro quo Irionem interpretes reposuerat. Nos uerò lithontribon ibi descriptum esse animaduertentes, ex Præposito citrium reliquimus, facili lapsu ex *νιτρῖς* in *νιτριδς*. Et certè citrii semen inter medicamenta diuretica ab eodē numeratur, Antid, 187. & ab omnibus

SECTIO PRIMA.

89

bus in Iustino, ut ne longius abeam. Addidi etiam ex Nic. olei myrtini script. unum, & moschi gr. quatuor: pro quibus cæteri omnes olei moschellini scriptulum, & gr. quatuor ponunt. Quibusdam melle conditur: alijs saccharo, & stillatio rosarum liquore, aut uino excipitur. Poteram in eisdem effectus Iustinum adscribere, ni omni bus esset exoletum: ac nisi ipse remos mihi inhibuisset, statuissetq; Pharmacopolium nostrum hac tantum suppellectile, quæ in usum quotidianam ueniat, instituere: non autem his medicamentis, quæ sua uetustate in ægrorum perniciem coniurent, onerare.

Diacomeron Nic.

℞ Antophyllorum,
Zingiberis, ana drach. quinque, script. unum,
gr. sexdecim.
Cinnamomi,
Carnium dactylorum,
Caryophyllorum, ana drach. quatuor, script.
unum, gr. sexdecim.
Galangæ,
Spicæ Indicæ,
Zedoariæ,
Costi,
Pyrethri,
Coralli albi,
Coralli rubei,
Rhapontici,

f 5 Saliuncæ,

90 CONFECT. AROMAT.

Saliuncæ,
 Tragacanthæ,
 Anacardij,
 Ofsium dactylorum,
 Carpobalsami,
 Anisi,
 Baccarum iuniperi,
 Leucopiperis,
 Macropiperis, ana drach. unam, script. duo,
 gr. octo.
 Limaturæ auri puri,
 Limaturæ argenti meri,
 Ofsium de corde cerui, ana script. duo &
 dimidium,
 Rasuræ eboris,
 Moschi, ana script. unum, gr. septem.
 Ambaris script. unum.
 Sacchari quod satis sit.

Diacomeron uulgò dicitur, Actuário Dia-
 camaron, nominis notatione prorsus incogni-
 ta, cum Diathamaron à palmulis dici debeat.
 Thamar enim Arabibus dactylon significat. An-
 tiquata penè confectio. Prodest tamen difficul-
 ter spirantibus, arteriacis, tussientibus, tabidis,
 & omni thoracis & stomachi noxæ, aquæ subter-
 cutem fusæ, nephriticis. Renum namque impo-
 tentiæ & debilitati succurrit: uenerem emortuâ
 excitat, & corpora saginat. Sumptum ex Nic. A-
 lexand. Antid. 39. quæ tamen non parum ab ista
 differt, Sic enim post baccas iuniperi legit: Mar-
 garitarum

SECTIO PRIMA.

91

garitarum perforatarum & integrarū, ana ex-
gij dimidium, hoc est script. duo. moschi gr. tria.
blattij bizantis script. duo. trium piperum, ana
drach. unam, script. duo, gr. octo. auri puri, argēti
sincerī, ofsis cordis ceruini, sing. script. duo & di-
midium. eboris ramenti, ambaris, sing. script. u-
num, gr. septem. Paratur cum rosaceo melle, &
saccharo. Dantur eo utentibus drach. tres ex ui-
no. Actuarij diacamaron habet Cinnamomi, ca-
ryophyllorum, spicæ, zingiberis, zaduaris, costi,
pyrethri, rhei, nardi Celticæ, sing. unciam. ana-
cardij, piperis nigri, albi & longi, cardamomi, a-
nisi, sing. femunciam. eboris, ofsium palmula-
rum, ofsis cordis ceruini, corallij, sing. sextulam,
script. duo. moschi, balsami, utriusque script. duo.
mellis rosacei quantum sat est. Porro Antophyl-
lus Nicolao etiam interprete grandem caryo-
phyllum significat, qui ad maturitatem perue-
nit, nucleo intus duro, bifidoque.

*Actuarij
diacamaron.*

Elect. Ducis Nic.

R Anisi drach. duas, gr. quindecim.

Glycyrrhizæ,

Mastiches, ana script. duo, gr. quinque.

Chamædryos,

Cinnamomi,

Zingiberis,

Galangæ,

Fœniculi,

Cari, ana script. unum, gr. quindecim.

Cassia

Cassia lignea,
Calaminthæ,
Dauci,
Pyrethri,
Piperis albi,
Piperis longi,
Cyperi,
Floris iunci odorati,
Ireos,
Amomi,
Folij,
Azari, ana script. unum.
Spicæ nardi,
Croci,
Gummi Arabici,
Tragacanthæ,
Seminis anethi,
Calami aromatici,
Cubebæ,
Caryophyllorum,
Carpobalsami,
Cardamomi,
Libyftici,
Petroselini Macedonici,
Baccarum iuniperi,
Seseleos,
Quinquefolij,
Seminis asparagi,
Seminis citri,
Radicis acori,

Ammos,

Ammeos,
 Rha pontici,
 Nucis moschatæ,
 Ligni aloes,
 Ocimi,
 Milij folis,
 Seminis saxifragiæ,
 Citruli,
 Cucurbitæ,
 Cucumeris,
 Melonis,
 Scariolæ,
 Petroselini,
 Been albi & rubri,
 Styracis calamitæ, ana script. dimidiū, gr. tria.
 Penidiorum semunciam, script. duo.
 Sacchari albissimi quod satis sit.

Sumptū ex Nicolai Latinis codicibus quibusdam, in usum uenit, ad cruditatem & inflationem stomachi, intestinorum, ileon & calculum. Rarum est, ideoque penè operam nostram effugit, ut & cetera plurima, quibus (quòd nullum applausum habitura sint) locum in orchestra nostra non dabimus: qualia sunt Dianthos, diacinnamomum, diaprasium, diahyssopum, atque alia eiusdem generis.

Confectio ex granis tinctorijs Mes.

Accipe serici crudi, & succo granorum tinctorum recenter tinctorum libram unam. succi pomorum

94 CONFECT. AROMAT.

morum dulcium, & aquæ rosarum, ana libram
unam & dimidiam, uigintiquatuor horis mace-
randam: deinde paulisper incoquendam, donec
liquores isti rubeant. Hos expresso & abiecto se-
rico, coque cum sacchari optimi libra una & di-
midia ad mellis crassitudinem. Quibus ab igne
depositis, sed adhuc calentibus, misce ambaris
crudi minutim concisi drach. quatuor. Quo li-
quato, inijce puluerem sequentem. Ligni aloes
crudi, cinnamomi crassi, ana drach. sex. lapidis
cyanei loti & præparati, margaritarum albarum
ana drach. duas. foliorum auri boni drach. unâ.
moschi laudatissimi script. unum.

Confectio Alkerimes uulgò dicitur, magnæ,
non tamen apud omnes, efficacisë. Probatissimè
enim quidam in re Medica uiri, in quorum nu-
mero censetur doctiss. Manardus, eam parui æ-
stimant. Experientia tamen quorundam effecit,
ut eorum testimonio, huius comprobata sit au-
toritas, & uirtus in longo morbo fessis, conua-
lescentibus, deiectis, & uelut moribundis. Di-
uina enim uelut quadam uirgula languentes ui-
res reficit & recreat. Syncopi & cordis palpita-
tioni, insanisë febricitantium, & mœrori suc-
currit. Tristitiam & mentis alienationem depel-
lit. Quæ ut non omnino contemnenda sunt, ita
profectò eorum opinionem qui coccum baphi-
cam ob nescio quasdam affectiones improbant,
eleuant: quæ uirorum doctissimorum truti-
nam & examen subiit, ut ne in eo quidem no-
bis

bis desudandum sit. Non desunt etiam quidam qui serici infecturam hanc damnent, ut nullius momenti, nec medicamentis adhibendam censeant. Qua de re aliàs fortasse dicendum erit fusius. Quod reliquum est in hac confectio-
ne, ut lapidem cyaneum ob purgatorias & male-
ficas, vires damnent: nã illi sibi rem malè esse
factam sciant. Medicamentorum enim impro-
bitas aliorum mixtura persæpe condulcatur &
temperatur. quod Cyaneo lapidi accidit, qui uel
tantillo pondere minimùm naturæ munia læ-
dere possit. Quòd enim acrimonia urit, ulce-
rat, putrefacit, id ad mouendo fortitur, ut te-
statur Dioscorides: ut non mirum sit, medica-
menta sumendo, & adinouendo, facultatibus &
uiribus plurimùm uariare, quod scribit Gale-
nus libro de Ther. ad Pisonem. Quinetiam hunc
ne tantillum reformidant, qui hanc confectio-
nem parui faciunt, uiri eruditissimi. Lotum e-
nim affectus melancholicos plurimùm iuuare,
sibi testatum esse experientia rerum magistra
tradunt: ut parum mihi promouisse uideantur,
qui hoc nomine confectio-
nem istam suggillant. Huius confectio Mesueo debetur: cuius etiam
meminit in lapide Cyaneo, non parum immu-
tatis ponderibus. Siccum hoc medicamentum
à quibusdam præparatur, frequentius
tamen in electuarij liqui-
di formam.

Confectio

Confectio anacardina Mes.

℞ Piperis nigri,
 Piperis longi,
 Myrobalanorum cepularum,
 Emblicarum,
 Bellecicarum,
 Indarum,
 Castorei, ana drach. duas.
 Costi,
 Anacardi,
 Melissophylli,
 Sacchari boni,
 Baccarum lauri, ana drach. sex.
 Cyperi drach. quatuor.

Tere anacardos per se, deinde cætera exci-
 pe butyro uaccino & melle, simul coctis portio-
 ne æquali.

Non eram appositurus hanc confectionem,
 propter rarum eius usum, nisi quibusdam cele-
 brem esse scirem, ueterum Medicorū, qui opus
 factitarunt medicum exemplo. Ea enim ut e bā
 tur in frigidis cerebri affectibus, ut congelatis &
 fideratis, in quibus febrium motus non uere-
 » bantur. Est enim circumspecti hominis (ut in-
 » quit Celsus) & nouare interdum & augere mor-
 » bum, & febres accendere: quia curationem ubi
 » id quod est non recipit, potest recipere id quod
 » futurū est. Nobis ferè febrium facili transitu hæc
 curandi ratio suspecta est, ne magis temeritate
 quàm

SECTIO PRIMA.

97

quàm ratione ægri sibi restituti uideantur. Fe-
brium tamen studium non semper refugit anti-
quitas, ut his uerbis testatur Celsus: Deniq; ipsa *Lib. 2. cap. 3.*
febris (quod maxime mirum uideri potest) sepe
præsidio est. Nam & præcordiorum dolores, si
sine inflammatione sunt, finit: & in iecinoris do-
lore succurrit, & neruorum distensionem rigo-
remque (si postea cœpit) ex toto tollit, & ex dif-
ficultate urinæ morbum tenuioris intestini or-
tum, si urinam per calorem mouet, leuat. Quæ
omnia ex Aph. sumpta sunt. Hæc igitur confe-
ctio suo calore uehementi exoleuit, potestque
uentris totius inferioris & cerebri affectus fri-
gidos sanare. Animi munia & sensuum officinā
defæcato & tenuato sanguine perpurgat, illu-
strioremque quodammodo reddit. Sumpta est
ex Auicenna lib. 5. indeq; omnino expressa, qui
eam electuarium Sapientum & Salomonis uo-
cat: ubi quod Burungi dicitur, uariè ab autori-
bus explicatur. Quidam enim melanthium, alij
ocimum, nonnulli cubebas: alij quoque erysi-
mon significare contendunt. Nos cum Serapio-
ne Melissophyllum accepimus: etsi mihi cōsci-
sum, hic quosdam erucæ semen supponere. Est
confectio anacardina Rhasis in resolutione ner-
uorum ab hac differens, quā utitur ad affectus
cerebri frigidos, spasmus, neruorum inconti-
nentiam & fideratos. Alia quoque describitur
Mesueo in Paralyti. Aliud uerò est dianacardon
Actuarij & Nic. Theodoretos ex anacardjs: cu-

g

ius

98 CONFECT. AROMAT.

ius descriptiones duas affert, non multum ab A-
 ctuario differentes, huic tamē longē dissimiles.
 Sunt & duæ confectiōes anacardinæ Auicen-
 nę, omnino dissimiles. Est & theodoreton Pau-
 li ex anacardijs. Fermentatione autem indiget:
 ideoque post sex menses datur, dum anacardo-
 rum uis efferbuit: alioqui periculosa. Propina-
 bat Mesueus cū aqua fœniculi & apij, ea adhibita
 cautione, ut laborē, iram, & cętera omnia calefa-
 cientia immodicē, & uacuātia suspecta haberet.

Nicleta Nicol.

Rx Myrobalanorum citrinarum,
 Cepularum,
 Belliricarum,
 Emblicarum,
 Magnarum, hoc est Indarum ustarum, ana
 drach. duas & dimidiam.
 Cardami seminis, hoc est nasturcij,
 Cumini,
 Anisi,
 Fœniculi,
 Ameos,
 Cari, ana sesquidrachmam.
 Spodij,
 Balauftiorum,
 Sumach,
 Gummi Arabici,
 Mastiches, ana drach. unam, gr. quindecim.
 Sic conficito. Semina macerētur aceto die

ac

SECTIO PRIMA.

69

ac nocte: postea affata & exquisitè læuigata cū
 oleo rosaceo fricentur multoties, donec rursus
 ficcentur, & oleum combibant: frictio autem
 manibus fiat. Postea reliqua trita in pollinem
 admisceantur, & serapio myrtino subigantur.
 Irrigata & diligēter subacta decoquantur exi-
 guo igne, remota in uase tepida recondantur.
 Dantur uesperis decubitoris, aut media nocte
 drach. tres aut quatuor, cum decocto plantagi-
 nis maiōris, polygōni, rhois culinarij, radicis
 symphyti, aut cum baccis myrti. Rarō usurpa-
 tur, affectibus omnibus cœliacis confert, inflā-
 mationibus intestinorum, eorūq; leuoribus
 & torminibus: aluum immodicè profusam si-
 stit, & hæmorrhoidas compescit. Sumpta est
 descriptio ex Alexandrino, cui mastichen ex
 Latinis codicibus addidimus. Mictetam au-
 tem ab Italis denominatam, idem autor fate-
 tur. Nos hic inter confectiones recensuimus:
 cū à quibusdam, magnis & opiatis cōfectio-
 nibus, nescio quo iure, annumeretur. Huius cō-
 tiam quam enumerauimus cōfectio-
 nem agnoscit Platearius, in uul-
 gatis Nic. codicibus.

g 2 DE

DE CONFECTIO- NIBVS OPIATIS.

SECTIO SECVNDA.

Xplicata prima Antidotorum ac-
cie, Secundam instauramus, in
qua Antidotosa nodinas, aut stu-
pefacientes, Barbari non ignota
ratione Opiatas uocant, locau-
mus. Quæ etsi uariam admodum sortiuntur ap-
pellationem (Anodina enim modò dicuntur,
quibusdam Narcotica, Gal. lib. κατὰ τὴν. Colica
ab affectu dolores maximos experiēte) nobis
tamen usitato Pharmacopœorum & ueterum
Med. nomine insiguntur. Quamquam ea no-
minis ratio latius quoque apud eos pateat. At
uerò, ut nec temerè sunt adhibenda stupefa-
cientia medicamenta: sic, ubi usus postulat, si
infra substiteris, & timidius egeris, ægrum pes-
fundabis. Quare ab antiquis diligens adhibita
est cautio: dum ijs quæ suo uelut rigore sensus
congelant & stupefaciunt, calida temperant,
quæ sua ui frigidis, ideoque obtusis, & nullo
modo penetrantibus uiam munirent, stupefa-
cientiumque ignauiam & congelationem (quæ
uera sunt mortis rudimenta) coercerēt. Quod
significauit Gal. lib. 3. Comp. phar. sec. partes:
cū narcoticis adhibitum castorium torreri
prohibet,

prohibet, ne ustulatione uim quæ uehementem
medicamenti stuporem obtundit, adimas. Ha-
bent porro hæc quoq; medicamenta suos or-
dines & dignationes. Quædam enim Colica
dicuntur, quod uehementissimis affectibus me-
deantur, atque ea nuncupatione maximam a-
nodynorum æstimationem sortita sunt. Alia
uerò quæ paululùm à uehementia deflectunt,
cæteris partibus adhibentur, ut thoraci & pul-
monibus affectis: qualia sunt, quæ tabidis &
sanguinem refundentibus, destillationibus a-
cribus, & inquieti nocturnæ adhibentur. Sic i-
gitur ab exquisito partium dolentium sensu, &
ualentissimo dolore deducta est horum medi-
camentorũ uis. Quod enim affectus colici tam
uehementes dolores sæpe cõmoueant, ut syn-
copen, & uirium omnium præcipitem lapsum
afferant: ideo uehementia narcotica Colica à
Galeno & Actuario dicta sunt, ut eodem nomi-
ne sui dignitatem & affectus remedium præ se
ferant. His enim in uehementissimo colici af-
fectus impetu sæpe uti cogimur, ut scribit Gal.
lib. Meth. 12. Atque ut horum quæ suo nomine
uehementiam præ se ferunt, ualde suspectus est
usus: sic non nisi iam suppeditatis præ dolore
uiribus, & in uehementissimis affectibus locũ
habent. Quorũ ratione uehementer suspectos
coli, aurium, dentium & oculorum dolores ha-
bet Gal. lib. De comp. ph. part. secundo. Quia
uerò nõ nisi accisis uiribus exhibentur, quãdo

uel quātumuis leue periculum maximè suspectum sit: à stupefacientibus præsertim, cum primorum corporū simplices naturæ plurimum affecte sint: perucit ratio, ut ab antiquis Medicis non nisi permixtis calidis & refrigeratiuum uiribus refrenatis temperarentur. Acquum enim fuit, in uirium præcipiti periculo, leuem sensuum iacturam quantulacunque ignei caloris & uitæ portione compensare, dum (ut inquit Celsus) satius est anceps aliquod auxilium experiri, quàm nullum. At uerò magna in his cautio adhibenda est, ne dum uiribus in dolore sedando cōsulimus, temerario quodam usu totius uitæ munia pessum eant. Horum igitur omnium medicamentorum, quæ quadam naturæ proprietate igneo & uitali nostro calori inimica sunt, diligens habendus est delectus, & magnæ in assumendo circumscriptiones adhibendæ. Quæ quia à Gal. fusissimè lib. 12. Meth. aph. 31. lib. 6. lib. 7 & 9. Comp. phar. part. & à Mesueo theoremate tertio explicatur: in præsentia à nobis omittentur, ne uideamur actum agere: cum nobis abundè satisfactum esse ducamus, si digitos (ut dicitur) ad fontes intenderimus. Primas autem tenet in curationum medicarū usu ex narcoticis medicamentis *Lib. 5.* Philonium, quod ab Auicenna & Nic. Romanum dicitur, quòd Romæ magnum usum obtinuerit: primum Philoni medico Tharsensi à Galeno attributum, & quòd enigmaticè admodum descriptum

descriptus esset, egregiè explicatū lib. 9. Comp. phar. part. In quo propinando uniuersalis confectionum opiatarum cautio obseruari debet, ut non temperius quàm refrenata nartiorum ui adhibeatur: quod tempus sex mensium, aut anni spacio post mixtionem circumscribit Gal. aut ne iam exoleta stupefacientium ui, qua dolorum securitatem facit, irritum quis med. afferat, ex quo post decimū mixtionis annum effœtas habet facultates. Huiusmodi quoq; medicamenta, quæ non omnino suspitione uacuum, sed paulò cautiorem adhibitionem faciunt, non nisi ruptis à morbo inducijs, & fatiscentium uirium annixu, inani stomacho, & egregiè perpurgato corpore adhiberi debent. Quibus adhibitis, cibum quoq; in horas quinque sustētamus: ut ne quid à med. affectus uentriculus malè cibum habeat, nisi si ad insomniā adhibentur. Tunc enim non ita longo intervallo cibū serotinū sequuntur. Philonij igitur Romani quod describit Nic. hæc esto formula.

Philonium maius, seu Ro. Nic.

℞ Leucopiperis,
Hyoscyami albi, ana drach. quinque.
Opij, drach. duas & dimidiam.
Cassia, drach. unam & dimidiam.
Seminis apij, drach. unam.
Petroselini Macedonici,
Fœniculi,

§ 4

Dauci

Dauci Cretici, ana script. duo, gr. quinque.

Croci drachmæ dimidium.

Spicæ Indicæ,

Pyrethri,

Zedoariæ, ana gr. quindecim.

Cinnamomi, drach. unam & dimidiam.

Euphorbij,

Costi, ana drach. unam.

Mellis optimi despumati triplo excipe.

Hoc est usu commendatum Philonium, quo utitur in curationibus suis Medici, à Nic. famam & authoritatē capiens, quod nec à re-ctis stupefacientium medicamentorum legibus deficit. Plurima enim aromatica recipit, quæ narcoticorum uim refrenent, & morborum frigidorum crudorumq; humorum affectiones, quibus adhibentur, euincant. Id enim fecisse quamplurimos in Philonis medicamēto, scribit Gal. lib. 9. Comp. phar. part. Addūtur etiam semina diuretica, quæ humores crassos, uiscidos, tenuent, dissecent, & per urinas exturbēt, unaq; medicamento suauitatem addant. Philo Tharsensis ex Aromaticis solā nardum suo Philonio addidit, quod descriptum à Galeno ferè cum Mesuei descriptione consentit, nisi quod Castorium pro Euphorbio posuit Mesues. Hoc med. à Philone mutuatum antiquis celebre fuit, ut Paulo, Actuário, Aetio, & Oribasio: quibusdam tamē parumper immutatis. Oribasius enim piperis albi drach. uiginti quinque

*Lib. 9. Comp.
phar. part.*

que ponit, & Paulus hyoscyami drach. octo. Actuarius etiam quinto Meth. multum pondere uariat. Ex hoc quoque uelut fonte med. analogiam mutuatus est Nic. cum opium, crocum, piper album & hyoscyamum ad Gal. trutinam expendit. Cetera uero plurima non ingratè ad maiorem cautionem adhibentur: præsertim si costi loco myrrha & castorium, quod faciunt quidam ex Gal. præscripto, addantur: ut non ille libenter huius usum omnibus tritum confirmari, ad uehementissimorum dolorum faciendas inducias. Colicos enim affectus doloris prærogatiua quadam insignes, ceterarumque partium lethales dolores, uentris, hypochondriorum, uentriculi, uteri, hepatis, lienis, renum ab intemperie frigida, flatibus crassis, aut crudis humoribus excitatos, sedat: tusses intensissimas, suffocationis periculum ex cordis aut pulmonis incendio, singultum etiam uehementem, & urinæ difficultatem liberat. Sanguinis educationibus, tabidis, suspiriosis, pleuriticis confert. Hemorrhagiam sistit, insomniam leuat, & somni conciliatione uires reficit & recreat: doloresque omnes abigit. Pro uarijs scopis uariè diluitur: modò enim posca, modò uino: quin & in oxymelite & ænomelite propinatur, ut & Actuario cum hypocistidis succo, & uini pauxillo stomachicis datur, & suspiriosis cum thymi aut pulegij decocto. Sic sanguinem expuentibus cum polygoni succo propinamus: nauseabun-

Lib. 5. Meth.

§ 5   dis,

106 CONFECT. OPIATÆ

dis, & in stomachi morſibus cum abſinthij aut
 pulegij decocto adhibet Nic. Alexádrinus, qui
 Philonij tres habet descriptiones, plurimùm
 inter ſe diſſimiles, & à noſtris differentes. Auic
 cennas lib. quinto huius Philonij Romani me
 minit, Tharſenſeque uocat, & ex Galeno capit
 pauca tamen addit. Meminit & Philonij Perſi
 ci, quod ad uteri hēorrhagiam, fluxum, pro
 cidentiam, ſanguinis ſputum, mēſtruorum ni
 mium profluuium, & abortionis metum adhi
 bet, non longè ab eo quod Meſueo attribuitur
 diuerſum. Ponderibus enim tantùm, ijsq; pau
 cis uariat. Philonium iſtud Romanum in coli
 cis affectibus præcipuā habet dignitatem, eiq;
 affectui adhibet Gal. lib. 2. De loc. aff. Doloris
 enim immenſitas ſæpe totam in ſe curationem
 intendit, & in miſerā uitæ deſperationem ple
 roſque iniecit. Doſis eſt adultis auellanæ ma
 gnitudo, minoribus & delicatioribus fabæ,
 pueris ciceris, in potu conuenienti.

Gal. lib. 12.
 Meth.

Cap. 1.

Zazenea Meſ.

℞ Caſtorij,
 Opij,
 Piperis,
 Macropiperis,
 Galbani,
 Coſti,
 Cinnamomi,
 Phu,

Mei,

Mei,

Dauci,

Asari,

Croci, ana partes æquales.

Excipe mellis despumati triplo, aut sapa.

Quibusdam Musa Enea, alijs Zazeneia, uel Egetea, alijs Sagenea, quibusdam etiam Azaraij Antidotus dicitur. Quam hic non eram appositurus, propter infrequētem eius usum, nisi me in hanc causam imposuisset doctiss. Manardus: qui hac Antidoto miro successu restibilem fertilitatem se fecisse scribit. Vteri enim intemperiem frigidam, indeq; natam sterilitatem, pefso subdita cum oleo lirino, aut etiam epota leuat. Subdita tamen tutior est, nec ultra tres aut quatuor horas teneri debet, idque dierum interuallo interposito. In quem usum uenire debet ab anno mixturæ secundo ad septimum. Quod si ad dentium cruciatus adhibueris, perpetuā penè huius mali causam, frigidam multam pituitam discutit, doloremque tollit, si ter aut quater die denti dolenti imposueris: parua tamen mora, idque citra deglutitionem, ne opij malum tibi arceffas. Sed non nisi per purgato corpore, & quadam tenuis cocta materia, leuamētum sentitur. Mesueus ad intemperiem omnem frigidam adhibet & flatibus dissipandis, indeque obortis doloribus. Colicos dolores uteri & uentriculi, ex crassis, frigidis & aerosis humoribus sanat. Vrinæ difficultatem,

108 CONFECT. OPIATÆ

tatem, renum dolores, & pectoris, à frigida & crassa pituita dissoluit. Auicennas lib. 5. multas huius Antidoti descriptiones habet, minimum ab hac differentes, iisdemq; usibus accommodatas. Cum uino exhibet ab aurei semisse ad integrum aureum. Nic. Prepositus aliam habet Musæ descriptionem, nemini usitatam, nec uerò satis tutam. Nic. uerò Alexandrinus tres habet Musæ Antidoti descriptiones, quæ etsi ferè compositionis ratione cum illa consentiunt: diuersos tamen morborum scopos intendunt.

Athanasia magna.

℞ Cinnamomi,
 Casiæ lignæ, ana drach. tres, gr. septem.
 Croci,
 Floris iunci odorati,
 Styracis calamitæ,
 Phu,
 Seseleos,
 Bethonicæ,
 Seminis hyoscyami,
 Apij,
 Dauci,
 Anisi,
 Opij, ana sesquidrachmam, gr. tria.
 Spicæ,
 Folij,
 Castorij,
 Myrrhæ,

Lapidis

SECTIO SECUNDA. 109

Lapidis hematitis,
 Sanguinis draconis,
 Corallij rubri,
 Mumia,
 Boli Armenia,
 Symphyti,
 Helenij,
 Acori,
 Afari,
 Corticis rad. mandragoræ,
 Polij,
 Baccarum lauri,
 Mei,
 Macropiperis,
 Leucopiperis,
 Seminis petroselini, ana drach. dimidiam.
 Seminis quinqueneruiæ, hoc est plantagi-
 nis minoris,
 Myrti,
 Rosarum, ana script. tria, gr. quatuor.
 Succij hypocistidos,
 Acaciæ,
 Seminis oxyacanthæ & succi eius, sing.
 unc. duas.

Succi quinqueneruiæ unc. tres.

Mellis Attici, aut sacchari quod satis sit.

Sumptuosa magis, & ad ostentationem pa-
 rata confectio, quam necessaria. In cuius descri-
 ptione primas Nicolao debent, qui eam in u-
 sum deducit. Sumpta est ex tertia Nic. Alexan-
 drini

NO CONFECT OPIATÆ

drini descriptione inter multas Athanasie formulas, eoque nomine præcipue, quod quæ in uulgatis Nic. codicibus legitur, magna ex parte diminuta sit & corrupta: in qua præsertim pro Selenio lemniam, hoc est auripigmentum, pundo ueterum errore poni sciam. In curationibus igitur, à quibusdam ad omne sanguinis effluuium adhibetur: quod magis adstringat, quàm quæ Mesueo describitur. Dysenteriae, lienteriae, gonorrhoeae, diabete & urinae profluuium benefacit, eamque Medici ad omne fluxionum genus sistendum adhibent. Mesuei descriptio, quæ omnino ex Auicenna lib. quinto desumpta est, ad ea quæ præ se fert longè efficacior. In qua describenda ueterum auctoritatem quoadmodum secutus uidetur, nisi (ut fit) in ualescente temporum ignauia superstitione nimis quædam adhiberentur. Gal. Athanasiae & Ambrosiae Antidoti meminit passim libris Meth. & Sa. tu. Theriacaeque comparat, eas tamen neutiquam describit. Ambrosiam etiam ex Zopyro regi Ptolemeo exhibitam describit Celsus lib. 5. cap. 23. Quod si quis in Athanasiae nomine sibi placet: potest Pauli Athanasiam lib. 7 descriptam, & Oribasio assertam ad pleuriticorum dolores, omnemque indolentiam assumere, eaque non secus ac Philonio uti, quæ recipit cassiae drach. octo. spicae nardi, amomi, croci, opij, styracis, myrrhae, costi, sing. drach. quatuor. mellis despumati quod satis est. Est & Antidorum

Lib. 8. & 14.

Pauli Athanasia.

SECTIO SECVNDA. III

Antidotum Mithridatis Athanasium triplex, lib.
2. de Antid. & Athanasia hepatica Tralliani,
quarum hodie nulla est in usu. Nicolai Athana-
sia ad omnem hæmorrhagiam indita, adhibita
aut supposita satis est efficax, atque eo nomine
ualde ab omnibus commendatur. Auicennas
duas Athanasie descriptiones habet, quarum
prior Mesuei nomine satis probatur: minor
uero apud omnes desijt.

Requies Nic. myapfiri Alexandri

R^x Rosarum,
Violarum, ana drach. tres.
Opij,
Hyoscyami,
Papaueris albi,
Corticum mandragoræ,
Intybi,
Lactucæ,
Portulacæ,
Psyllij,
Nucis moschatæ,
Cinnamomi,
Zingiberis, ana drach. unam & dimidiam.
Santali albi & rubri,
Spodij,
Tragacanthæ, ana script. duo, gr. quinque.
Sacchari candi drachmam unam.
Sacchari & stillaticij rosarum liquoris quod
satis sit.

Hanc

Antid. 205.

Hanc confectionem Requiem à Romanis dici scribit Alexandrinus, describitque sub nomine Antidoti ad febres continuas & ardentes, omnemque febrilem affectum: omnes denique febres magnas, Romana lingua appellatas Acutas. Vnde certè integra petèda est, cum in uulgatis codicibus sit diminuta, & in Græcis etiam ponderibus defecta. Nomen habet ab efficacitate. Insomniæ enim medetur, & inquieti, somnum facit in febribus præcipuè assiduæ & peracutis, synocho & ardente, uacuata paulò ante humoris efferuescentia, temporibus & manuum pulsibus inuncta. Cordis calorem mitigat. Exhibet autem sæpe cum syrupo uiolaceo, in quo lactucæ semen tritum, per noctem infusum fuerit. Datur etiã syrupo rosato aqua rosacea temperata, aut etiam ab his postea expressa, licet non ita præsentis auxilio. lectum petituris propinari debet, longo antè interuallo præsumpto cibo. Ex his uerò tritis in aqua coctis, & cum saccharo conditis, syrupus ad insomniam non inefficax parari potest.

Tryphera magna Nic.

℞ Opij drach. duas.

Cynamomi,

Caryophyllorum,

Galangæ,

Spicæ Indicæ,

Zedoariæ,

Zingiberis,

Zingiberis,
 Costi,
 Storacis calamitæ,
 Calami aromatici,
 Cyperi,
 Iridis,
 Peucedani,
 Acori,
 Mandragoræ,
 Nardi Celticæ,
 Rosarum,
 Piperis,
 Anisi,
 Apij,
 Petroselini Macedonici,
 Fœniculi,
 Dauci,
 Hyoscyami,
 Cumini,
 Ocimi, ana drach. unam.
 Mellis despumati optimi triplum.

Trypherarum uaria est, ut nominis, ita & confectionum ratio. Tryphas dici (ut alias inanes nominis notationes omittam) delicatas per antiphrasin, quòd amaræ sint: non magni est nominis, ut nec ambitiosa nimis appellationis conquisitio alicuius est ponderis. Sed profectò Trypherę delicatę dici possunt, quòd totius corporis colorem, & oris odorem commendent, ac delicatam quandam commenda-

h   bilis

114 CONFECT. OPIATÆ

*Lib. 6. Meth.
cap. 6.*

bilis speciei ostentationem præ se ferant. Pus-
tredines enim humorum emendat, genuinam
corporis succulentiam restituunt, formæ cor-
rumpi cœptæ uicium redimunt, & ut cætera
cosmetica ad ornatum plurimum faciunt. Sic
pancratiastarum *τροφεῖον* Actuarius dicitur De-
licatum, quod ad ambusta ualet, & cicatricis
uestigia delet. Hæc autem Tryphera deferri-
ptio, quæ ex Nic. Alexandrino ad uerbum pe-
nè descripta est, in usum uenit ad muliebria
mala. Cum opio quidem ad matricis uicia, u-
teri dolorificas præfocationes, errabundos à
retorrido, fœculento & ambusto menstruo san-
guine uapores, qui mentem persepe emouent,
cum uino decoctionis artemisiæ exhibetur. Nō
rarò tamen sine opio iisdem affectibus adhibe-
tur, frigidam uteri intemperiem, pituitosas &
albidas mulierū fluxiones emendat, menstruo-
rum crassam fœculentiam dissecat, uacuat & e-
ducit ex artemisiæ intrito cum oleo moschato
(Moscellinū dicimus) subdita. Crassos enim,
frigidos & uiscidos humores dissipat, & uacua-
tioni præparat: primumque ueluti mucosam
quandam pituitam educit: tandem uerò men-
struis & fœculento sanguini uiam facit. Ad sto-
machi uicia datur cum anisi aut fœniculi de-
cocto, aut etiā cum uino. Nic. Alexandrinus in
Tryphera magna Antid. 210. ad finē habet, Fœ-
niculi, sinonis, dauci, hyssopi, ocimi, hyoscy-
ami, sing. drach. cum reliquis consentit: ut hæc
quoque

quoque ad descriptionis integritatem addenda existinem. Cumini nō meminit, ideoq; pro finone mendosē in Latinis suppositum credo, quōd Cinonem aliquando scribant. Trypheraarum multæ sunt descriptiones Mesueo, Alexandrino & Auicennæ: sed in his tritæ sunt tryphera Persica, & tryphera Phenonis minor, quam ad nimium alui fluorē, hæmorrhoidum & mēfium cursum adhibet, quōd stomoma & tamaricis fructus sola ex adstringentium numero recipiat: sed profectō tenuantium & incidentium magna uis calore suo, & essentia tenuitate, adstrictionem illam aliqua ex parte labefactat, & effectioibus pugnat. ut faciliē contēderim, in his scopis huiusmodi aromatis parcēdum esse. Ad albos uteri fluores, & alios frigori succedentes affectus, potest esse salubris, & ad uentriculi cruditates, humorumq; putredines, dum ne stomoma, nimiamque adstrictionem recipiat, quæ illis malis prorsus est inimica. Quare ut est usu rara, ita illi libertatem assero: nec uerō hic descriptam uolumus, ut ne ad dam myrobalanos recipere, quæ nobis sunt marcidæ, & penè inefficaces. Auicennas in sua Trypherae magnæ descriptione scoriā ferri addit. Alexandrinus quoque in sua Tryphera ē *Ant. 227.* ferro stomoma ponit, quæ ex hac quodammodo expressa uidetur. Tryphera Persicę compositionem confusam, inordinatam, negocij plenam, ideoq; usui raram omittimus, quōd me- *Tryphera Persica.*

h 2 dicamentis

116 CONFECT. OPIATÆ

dicamentis paulò simplicioribus eundem scopum liceat nobis consequi. Præterquàm quòd in myrobalanis, quas ex composito bis addit, medicamento magnam uim ponit, quæ hoc nomine nobis in suspicionem uenit: partim quòd ijs recentibus careamus: partim etiam quòd prima decoctio myrobalanorũ uires exoluat: nec exactè admodũ decoctionis ordinem hæc compositio seruet. Deinde etiam, quia longæ decoctionis parciolem copiam facit, dum depuratorum succorũ lib. octo nimia ebullitione consumit: tandemq; succorũ libra una epithymum, myrobalanos, tamarindos, calsiã & saccharũ temperat, nō idoneo satis, ut hæc omnia excipiat, decocto. Quòd nisi acetum suppetias ferret, lōgè maiore humoris copia opus foret. Cōsulerem igitur, si quis in usum raperet, myrobalanos ultimo loco descriptos, semel tantum ad decocti extremum, cum rosis, uiolis, epithymo & spica apponi. Sic enim decoctionis leges imperant, ut ne deperditas uires cogaris iterato medicamento refarcire. In hac tryphæræ persicæ compositione multa sunt, quæ bilem utranque, præcipuè tamen atram expulsionipræparent, attrahant & uacuent: multa quoq; uisceribus & partibus nobilibus robur addentia: ut nō temerè eam Mesues in morbis ab humoribus retorridis & assatis, biliosis & adustis adhibeat. Arquatis conuenit, icterum calidum ex obstructione leuat, biliosos uapores discutit,

SECTIO SECUNDA. 117

fit, hepatis & stomachi inflammationes sanat, humorum uisioni, æstate præsertim pestilenti & autumnò cõfert. Potest inter leniétia aluum medicamenta numerari: quod placidè admodum præstat, nec humores exagitat aut calfacit, propter additam refrigerantium non paucorum mixturá. Quo nomine doctissimi quidam Medici, exestuantem magno estatis squalore, ad biliosorum & calidorum humorum feruorem leniendum, leniterque deturbandum, hoc medicamentum in bolo exhibent, aut endiuia solatrique liquore dissoluunt. Mesueus dosim facit unciam unam: sed ad drach. decem progressus, non est inutilis. Et uerò, quoniam de Trypheris agimus, ut omnes suam tractationem expediant, quibusdam usitata est Tryphera de epithymo ad humoris melancholici & atræ bilis uitia, à Mesueo admodum commédàta in opere suo medico, in curatione mania & melancholia sanguineæ.

*Tryphera de
epithymo.*

Theriaca Andromachi.

℞ Trochiscorum scilliticorum drach. quadraginta octo. Sed Demetrius tempore Gal. factus etiá archiatros, tantum drach. quadraginta sex miscebat.

Trochiscorum de uipera,
Magmatis sicci hedicroi,
Piperis nigri, Damocrates. Andromachus,
piperis longi.

h 3 Opij

118 CONFECT. OPIATÆ

Opij Thebaici, ana drach. quatuor & uiginti.
 Rosarum siccarum foliorum,
 Scordij Cretenfis,
 Buniadis dulcis seminis, gōgilidis agrestio-
 ris seminis alij: napi Ruellius, Actua. Auic.
 rapæ Nic.
 Iridis Illyricæ odoræ,
 Agarici albi pontici,
 Cinnamomi,
 Succij glycyrrhizæ, sicci addit Damoc.
 Opobalsami Iudaici boni. Hæc duo omittit
 Andromachus pater, addunt filius & Da-
 moc. ana drach. duodecim.
 Myrrhæ trogloditidis,
 Croci coricij, uel potioris,
 Zingiberis sicci & acris,
 Rhei pontici integri, pro quo rhabarbarum
 ponit Auicenna.
 Pentaphylli radicis,
 Calaminthes siccæ, hoc est Nepithæ Roma-
 nis dictæ,
 Prasij seminis, uel cum Damocrate σφαρίων,
 id est, uerticillorum marrubij,
 Petroselini Macedonici montani, tenuis se-
 minis,
 Stœchados Creticæ, uel à Stœchadib. insu-
 Costi candidi, (lis.
 Piperis albi & longi, cyanei Andro. pater.
 Dictamni herbæ Cretenfis,
 Schœmianthos Damoc. νάρπιων alij, σχοίνα ενώ-
 δης

alij.

Thuris infecti, masculi alij.

Cassiae fistulae, hoc est cassiae lignae verae,

Nardi Indicae, ana drach. sex.

Polij Cretensis comae,

Seseleos,

Styracis Pamphilij, liquidae Auic. Calamitae Nic.

Thlaspeos tenuis Cretensis, uel potius Capadocis magni.

Ameos,

Chamaedryos,

Chamaepityos campestris Cretensis,

Hypocistidos succi flauentis,

Malabathri foliorum,

Terebinthinae,

Nardi Gallicae purae,

Gentianae radices,

Anisi seminis torrefacti,

Mei Athamantini.

Succi acaciae, adhuc humidae, Damoc.

Foeniculi Cretensis seminis,

Terrae Lemniae,

Chacitidis tostae,

Amomi,

Botryos,

Acori,

Phu pontici,

Carpobalsami,

Hyperici Cretensis seminis,

h 4

Guimneos,

Gummeos,
 Cardamomi Indici, Cardami, hoc est nastur
 cij Auic. & Nic. ana drach. quatuor, Andro-
 mach. drach. duas, Damoc.
 Dauci puri Cretici seminis,
 Galbani,
 Sagapeni recentis & ueri,
 Opopanacis,
 Bituminis Iudaici,
 Castorei seu Castoris testiculorum,
 Comæ centaurij Cretici tenuis, non recētis,
 Radicis tenuis aristolochiæ probè siccata,
 longæ Nic. rotundæ Auic. ana drach. duas
 Androm. drach. unam Damoc.
 Mellis Attici drach. centum] quinquaginta,
 seu libras decem Androm,
 Vini falerni, aut optimi ueteris odorati,
 quod liquoribus & gummis dissoluen-
 dis satisfecerit.

Theriaca Antidotus nobilissima, quæ antè
 à tranquillitate quam ægris præstabat *ἰατρικὴν* di-
 cta est, hæc sortita est descriptionem. Cuius pa-
 randæ modus ex Galeno cum Actuário po-
 nendus est.

Pastilli theriaci, scillini, magma hedicroi:
 tria piperis genera: herbæ, radices, semina, ro-
 sæ siccæ, agaricum: crocus si siccus fuerit, sphra-
 gis lemnia, chalcitis tosta, amomum, cinnamo-
 mum, cassia fistula, opobalsamum, acacia (nisi
 mollis fuerit & liquida) castoreum, aspalathus:
 sicca

*Mumia Nic.
 Beizeard
 Auic. add.*

sicca hæc terantur in pila Aegyptia, uel alia durissima, ne aliqua huius substantia inter tundendum extrita, cum his prædictis remisceatur. Leuigata hæc cribro tenuissimo incernantur, ut in corpus promptius penetrent. Myrrha autem & crocus, si non sit siccus, uino macerata leuigentur: si tibi ita tutius fieri uidebitur, ut crocus natura humidus non teratur. Omnes item succi & lachrymæ, ut sagapenum, opopanax, opium, acacia (si liquidior est, & tundi contumax) succus hypocistidos, succus glycyrrhizæ, uino perfusæ soluantur, & ad leuigationem fiant idoneæ. Sed thlaspi & rapi semen satius est per se in pila tundere (quia cum alijs tusa mortario hærent) deinde uinum affundere, quoad exactè dissoluantur: tunc misce his quæ uino macerata & leuigata fuerunt. Sic thus per se in mortario terere præstat: sed leuiter, ne late scat, & cretum in promptu habere: ut inspergas his quæ uino leuigata sunt. Gummi uino infusum macerari potest. ac ipsum uel per se, uel cum thure leuigari. Sic quædam ex uino, alia per se leuiganda. Cum hæc omnia uniendo tempus erit, in uase duplici liquentur cum melle, prima resina terebinthina, post hanc styrax & galbanum prius confracta & confusa in pila, pistillis aut uectibus ferreis, paucissimo melle crudo instillato. Vbi hæc nostris digitis dilatata fuerint, iam liquata in melle resina excipiantur, atque ita denuò operculo uasi im-

h 5 posito

posito resoluatur. Satiusenim est mel simulatq;
hæc fuerint iniecta, minimè agitare: sed opera-
culato uase quod aquæ insistit, coctionem mo-
liri. His uerò liquefactis, arida immitte his quæ
leuigata ex uino fuerint: & misce denuò, dum
abundè crassescant. Atq; ita paulo pòst his quæ
in mortario sunt, cochleari magno quæ lique-
facta sunt, paulatim affunde tepida: & uir ali-
quis robustus ipsa in unitatem cogat. Vbi pro-
bè coierint, & crassamenta adepta fuerint, cras-
samque massam ostenderint, mellis cocti me-
diocriter & despumati nonnihil inijce: mox
aliquam tritorum & cretorum portionem: de-
inde rursus mellis quippiam. postea liquefacta
misce tepida, & omnia in ampla pila cochleari
ualenter contere, & adijce quæ ex aridis super-
sunt, & mel. Vbi omnia ex cochleari unita fue-
rint, tunc in pilam conijcere oportet, ac uecti-
bus ferreis adamussim repurgatis, ne quid hæ-
reat rubiginis, assiduè tundere, illitis opobal-
samo uectibus: siquidem à tenaci medicamen-
ti lentore detinentur, ut haud facilè à tunden-
tibus attollantur. Præstat autem in sole tunde-
re: ita nanque citiùs cuncta in unum coalescūt.
Postea pilam quæ medicamentum continet,
contegere oportet: & post quatuor aut quinque
dies similiter in sole tundere: atque id opus i-
terum atque iterum sex aut septem dierum in-
teriecto spacio, ad duos menses, aut omnino
dies quadraginta repetere. Tunc manu opo-
balsamo

balsamo pauco intincta, in uasa preciosa reponatur: sic tamen, ut illa non repleantur: sed spacium aliquod relinquendum, quo perspiret. Ad hæc, operculum sæpe detrahendum est, ut liberius exhalet, & maturior ipsius usus tibi cōtingat. Longo enim tempore ad sui coctionē antidotus eget. Color eius, quia uirtutē nō mutat, parui faciendus est. Nigricat autem, nisi propter chalcitidem malè uisam, flauum aut fuscum medicamētum fiat: quæ quamuis pauca (drach. enim quatuor in totum recipit) aliorum tamen colorem superat. In quo non aspernanda mihi uidetur eorum opinio qui chalcitidem abdicant: non tam coloris lenocinio, quàm grato medicamenti saporis intenti. Aeruginoso enim & uiroso sapore totam compositionem inficit chalcitis, ut sua absentia non temerè gratiorem palato saporem faciat. Sed quia nigredo uehementer in theriaca ab antiquis expetita est, cremandæ chalcitidis ratio ex Aetio & Actuario depromenda est. Quatuor in uniuersum chalcitidis drach. antidotus accipit: uerū multo copiosiorē quàm hic sit modū assare conuenit. Crudæ itaq; chalcitidis drachmas non pauciores quadraginta in ollulam conijcito: quam deinde candentibus carbonibus non operculatam impones, ac simulatque fuscum fuerit medicamentum, ac leuiorem & spumosiorem eius portionem superuehi conspexeris, statim tollere, humique deponere

*Chalcitidis
assande modus.*

124 CONFECT. OPIATÆ

nere oportet, & nequaquam, quemadmodum consueuimus interdum, perinde ut ij faciunt qui ignem suscitant, inflare ipsi conuenit (mirum enim est quàm ita rufus & flauus color excellat) sed ne soli quidem exponere: uerùm refrigeratæ capere quod spumosisissimum insidet, nihil habens in se rufi, neque flauī aut pallidi. Chalcitidis enim ustæ colorem subalbidū, aut cinereum, non fuluum, aut ex pallido flauum, probat Galenus. Deinde experientiæ gratia, eius exiguum quiddam fumere oportet, ac leuigatum intueri, num quid post leuigationem quispiam ex enumeratis coloribus appareat. Quod si qualem sumpsimus perdurauerit, porraceum cinereumue colorem referens, eius drach. quatuor adijcere cōuenit: tale siquidem exiguum ex tam copioso combusto reperies. Atq; hic est chalcitidis urendæ modus ex Gal. lib. 2. de Antid. desumptus, quem in Theriaca se scripturum receperat lib. 1. Comp. phar. gen. Est & Chalciteos ustrina & apparatus apud

Lib. 13. ad Oribasium huic ualde affinis. Theriacam por-
Iul. Imp. rō sic cōfici uult Aetius, ut cinnamomum, crocum, hedyroi magma, rheum, per se teri suadeat. Herbas, radices, & omnia arida simul tundit: semper similia cum suis similibus, aromata per se, ac reliqua etiam per se seorsum. Postea cassiam & lemniam terram in pila cum uino optimo terit atque unit: melleque despumato omnia excipit. Valerij Cordi præparatio non admodum

SECTIO SECVNDA. 125

admodum ab his dissimilis est, & facilitate sua commendabilis, omnibusq; in promptu, quo iure Pharmacopœis omnibus imitāda. Theriacæ uires ex Gal. monimentis sic decerpunt Actuarius & Alexandrinus. Ipsa aduersus maxima mala medicamentum alexiterium est expertum. Datur in uenenatis medicamentis, aut uenenatorum plagis, nucis ponticæ magnitudine cum uino. Capitis dolores diuturnos, uertigines, auditus graues, hebetudines oculorū, gustus instrumētum debilitatum, comitiale morbum, non nisi recta ceruice spirantes cum mulsa pota sanat, dissecans, attenuans, & eductu faciles reddens humores. Succurrit etiam recenti & ueteri tussi, & ijs quibus thorax dolet. Febre carentibus ex mulso: febricitantibus autem ex mulsa. Conuenit sanguinem expuentibus, siue à thorace, siue à pulmone eductio fiat. Siquidem recens eductio fit, cum posca: inueterata uerò cum aqua decocti radicis symphyti mane & uesperī similiter. Stomachi uicia, uentriculi difficilem coctionem & imbecillitatem emendat. Inflationes stomachi & intestinorum cruciatus sedat, aut colum diu dolentes, aut ileosos placat. Datur nucis ponticæ magnitudine cum aqua calida. Valet etiam in cardiacis, & ijs qui animo linquuntur, & choleriacis. Lumbricorum omne genus mirabiliter exigit, cum succo mentę data. Hepaticos affectus, itemque morbo regio laborantes strenuè curat.

*Theriaca
uires.*

rat. Febre carentibus cum uino mulso, febricitantibus autem cum tepida aqua data. Induratos lienes liquefacit, sordes in ijs consumens cum oxymelite data. Deterit & lapides renū, cū decocto apij & petroselini, aut semine dau-ci, aut quorundam aliorum, & difficilem mictionem uesicę: & in ipsa exulcerationes interdum sanat, cum decocto chamæmeli febre uacantibus data, aut cum uino dulci. Præbetur quoque in omnis generis rigoribus diuturnis. Maximè uerò quartanis, si quis ea artificiosè utatur, hoc est post inclinationem. Datur etiā hydropicis cum asari decocto, & similibus malis: potissimū uerò ijs qui anasarca laborant. Elephantia quoque correptis sæpe auxiliatur. Et partium corporis resolutiones in potu accepta sæpe sanat. Mulierum purgationes mouet, & mortuos fœtus eijcit, data cum passo aut aqua mulsa: ruta tamen, aut dictamno prius in ijs liquoribus incoctis fabæ magnitudine. Podagra afflictis, & articulorum defluxione infectis conducit post inclinationem, non semel tantum, sed multoties etiam pondere drachmæ unius pota, pro uiribus & ægri temperamento. Opitulatur dolentibus etiam imposita. Admirari autem oportet hanc antidotum, quod non modò corpori, uerumetiam animo malè affecto medetur. Ex atra enim bile natas diuersas imaginationes, hoc medicamentum exhibitum sedat, è uasis lienis atram bilem ueluti eluens

eluens & exhauriens, quemadmodum etiam ex ferarum ictu illatum uenenum, & aquæ formidinem (hydrophobiam uocant) pessimum sanè, & curatu difficilem morbum, aut potius incurabilem, assiduè data sæpe sustulit. In pestilentibus similiter constitutionibus præsumentes ipsam, hoc malo corripi prohibet. Hyemis tempore iter facientibus cōsulo, ut ex ipsa fumant. Est enim ueluti bonum uiscerum integumentum, quòd plurimum ijs qui eam sumperunt, calorem exhibeat. Dare oportet hoc medicamentum, cùm probè concoxerit qui ipsum accepturus est, neque cibus refertus sit. Bibat autem ieiunus: & iube, ut sufficienti tempore à cibus abstineat, quo medicamentū concoqui possit. Inspicere uerò etiam oportet tempus & ætatem eius qui sumpturus est. Aestate enim neque omnino dabis, neque in uigore ætatis existentibus: ut qui plurimum habeant caloris, neque sæpius medicamentum ipsum exhibendum esse hortor. Ijs uerò qui iam uitæ declinationem attigerunt, pituitosis, nauseabundis, & cruditate laborantibus, ijsq; qui cibum non appetunt ex melancholia aut frigidityte, hanc sæpius & plurimam exhibere conuenit. Similiter etiam ijs qui stomachi inflatione laborant, & uteri malis, non cum aqua, sed cum uino bono ac ueteri, consulo hanc frequenter esse sumendā. In biliosis, febricitatibus & pueris, omnino eius exhibitionem uitare oportet.

Maior

128 CONFECT. OPIATÆ

Maiores enim est eius facultas, quam vires eorum
 tolerare possint, eo quod illorum corpora facili-
 ter dissolvat, & innatum spiritum celeriter ex-
 tinguat. Atque hæc de theriacæ viribus ex Ga-
 leno dicta sunt. Non ignoro nobilissimis qui-
 busdam nostræ tempestatis Medicis, singula-
 rem eorum quæ theriacam conficiunt rarita-
 tem, celeberrimæ Antidoti facultates desperasse,
 quod magna verorum simplicium penuria di-
 ligentiam nostram infamet, ut omittam Arabum
 in huius descriptione varietatem. sed profecto
 ista nullo modo veterum auctoritatem conuel-
 lunt: nec si quid nos deficit, protinus ingenij
 securitate maiorum fides antiquanda est, quin
 potius summa diligentia ex remotissimo orbe
 ad commendatissimi medicamenti suppellecti-
 lem materia petenda est. Theriaca vera nos uti
 non posse, contendunt Leonicens in erratis Me-
 dicorum, & Manardus Epist. 3. lib. 6. & Fuchsius
 Parad. lib. 1. cap. 42. Ea tamen neutiquam ma-
 iorum luminibus obstruunt. Quin theriacæ
 laudes exequitur Alexand. Aphrodisiensis lib.
 1. Prob. ult. Et theriacæ Antiochi compositio-
 nem describit Plinius cap. 24. lib. 20. Theriaca
 Diatesaron, quod ex quatuor rebus constet,
 Mesueo & Auicennæ describitur, ad uenena-
 tos morsus & potus efficax, omnesque cere-
 bri frigidos affectus, convulsionem, resolutio-
 nem, morbum comitalem, spasnum cynicum,
 ventriculi inflationem, & coctionis tarditatem,
 non

*Theriaca
 Diatesaron.*

non multum diuersa à theriaca Alexandrini, quam ex herbis parat. Chamædryn enim illic pro myrrha recipit. Venenatis ictibus admodum & epota benefacit. Nicolaus multis alijs additis, ampliorem theriacam Diatesaron facit. Mulomedici Absyrtus & Vegetius addito ebore Diapente faciunt, seruandis ueterinis saluberrimam. Hanc passim agyrtæ circumferunt, & pro magna theriaca uenalem exhibent. Datur theriaca ad præcautionem quidem, fabæ Aegyptiæ magnitudine, semel cum tribus aquæ calidæ cyathis. Ad curationem uerò sumpti iam ueneni, quotidie bis detur, quadruplo uel quintuplo aucta. Capitur autem hora somni, uel mane, uel utroque tempore. Mane quidem, his qui die ægrotant: uespere uerò, his quibus nox est molestior. Danda potui, nec recens nimis, nec uetustate perarida: qualis si fuerit, cum pauco melle iterum feruefacienda, & diu terenda, ut in usum ueniat: sed tamen paulò inuolidior, quam quæ simplicem mixturam experta est. Recens præpollentem adhuc habet opij frigiditatem, ideoque stupefacit, nec aliquid præstat promissarum uirium, quoad fuerit percocta. Tēpore uerò longo, plurimum annis duodecim ad coctionem eget antidotus. Vigētior autem ualidiorque est ab anno quinto, sexto, septimo: præsertim in his qui à uirulentis feris, aut cane rabido morfi sunt, & pharmacis lethali-
bus petiti. Hi enim omnes, cum grauem no-

130 CONFECT. OPIATÆ
xam ab his uenenis acceperint, potentiore tho-
riaca indigent. In alijs autem affectibus ubi tā-
ta noxiæ causa non est, sufficit uel sexagenaria.
Potens enim est ad annos triginta.

*Mithridatios. Antidotus ex
Andromacho.*

R̄ Acori,
Phu pontici,
Hyperici,
Acaciæ,
Gummi, ana drach. duas.
Scinci, drach. duas, obolos duos.
Anisi, drach. tres.
Folij,
Nardi Indicæ & Gallicæ,
Rosarum siccarum,
Fœniculi seminis,
Mei Athamantici,
Cardamomi,
Gentianæ, ana drach. quatuor. alijs trium
postremorum drach. tantum duas.
Opij drach. quatuor, ob. duos.
Petroselini, drach. quatuor, ob. tres.
Cassia nigra & uera,
Polij,
Sesileos,
Costi, ana drach. quinque, ob. duos.
Gallij, drach. quinque, ob. tres. alij drach. sex.
Styracis, drach. quinque, ob. quatuor.
Myrrhæ,

Myrrhæ,
Castorij,
Thuris,
Hypocistidis succi, ana drach. sex.
Spicæ nardi,
Opopanax,
Schoënu anthos,
Resinæ Terëbinthinæ,
Scordij,
Sypheos, ana drach. sex, ob. duos.
Dauci feminis, drach. sex, ob. tres.
Opobalsami,
Thlaspeos, ana drach. sex, ob. quatuor.
Galbani, drach. septem.
Crocij,
Cinnamomi,
Zingiberis, ana drach. septem, ob. duos.
Glycyrrhizæ, drach. septem & dimidiam,
& ob. quatuor.

Vini Chij quod satis sit.

Mellis Attici cocti quantum sufficit.

Mithridatios Antidotus celeberrima ad le-
thales & uenenatos morsus, à Mithridate Pó-
ti & Bithyniæ rege famam & nomen accepit.
Longo enim usu comprobata medicamenta,
quæ uenenis omnis generis resisterent, con-
cinna inter se mixtura ita temperauit, ut anti-
dotum ad deleteria ualde efficacem reddide-
rit: cuius quotidiano usu corpus ita assuefecit,
ut aduersus uenenorum pericula tutum esse

i 2 cerit!

Lib. 25. cap. 2. cerit: nec tandem quæsitâ peruenena, morte non nisi transfixo iugulo interire potuerit, ut scribit Galenus lib. 2. de Antid. Ei enim uni (ut inquit Plinius) excogitatum fuit quotidie uenum bibere, præsumpto hoc remedio, ut cōsuetudine ipsa innoxium fieret. Mithridatium uiribus affine est theriacæ, nisi quòd ab ea in uenenatis serpentum moribus superatur. Atque adeò Andromachus theriacam ipsam ex Mithridatio decerpisse uidetur: & est Mithridatis theriace, lib. 2. de Anti. qua semper usus est Mithridates contra uenena lethalia, quaq; utebatur Andromachus, ut ferè dimidium theriacæ prius descriptæ esse uideatur. Hoc Andromachi mithridation à plerisque Rom. Imperatoribus ualde probatum, non immeritò prætulerimus Nicolai farragini ex simplicibus cētum & octo circiter conflata. Valet autem ad capitis, aurium, oculorum, dentium, pulmonū, uentriculi, intestinorum affectus frigidos, hoc est, pituitosos, melācholicos: seu ad stuporem, paralysem, apoplexiam, epilepsiam, spasnum, tetanum, cephalæam, hemicraniam, maniam, melancholiā, grauem auditum, oculos lachrymātes, odontalgiam, cynanchem, asthma, sputum sanguinis, peripneumoniam, lenteriam, dysenteriam, siue sumatur, siue admoveatur. Præterea ad frangendos calculos, menses ciendos, omnia uteri uitia, scirrhus, podagras, morsus & ictus uenenatos, morsum canis rabidi, ad febres

SECTIO SECVNDA. 133

febres quotidianas & quartanas initio accessio-
 onum, cocta iam materia, in modum auellanæ
 cum uino uel aqua, cui saluia uel menta sit in-
 cocta. In alijs autem uespere sumpta, uel admo-
 ta. Diuturnis stomachi defluxionibus & tho-
 racis prodest. Tabidis, uentris inflationibus,
 cœliacisque medetur. Bonum corporibus co-
 lorem conciliat. Appetentiam immutatam re-
 stituit, ex morbo languidos reficit, difficultatē
 urinae sanat, melancholiam non finit consiste-
 re, mortuum fœtū eijcit, uisum acuit. Præsum-
 pta non permittit lædi à lethalibus pharmacis.
 Omnibus in profundo corporis factis exulce-
 rationibus & abscessibus benefacit. Quæ om-
 nia per internos omnes affectus intelligit An-
 dromachus. His qui media sunt ætate, nec fe-
 bricitant, cum uino datur, aut mulso, aut con-
 dito. In obstructionibus iecoris & febricitati-
 bus datur, ex aqua aut mulsa. Paulus lib. 7. aliā
 Andromachi mithridation Dia scincu descri-
 bit: cuius etiam meminit Actuarius. Sunt &
 duæ mithridatij descriptiones apud Nic. Alex.
 ab hac differentes, ex quibus tamen ambitiosa
 illa Præpositi mixtura desumpta est. Est & mi-
 thridatios Damocratis ualde probata, lib. 2. de
 Antid. uersibus descripta, cuius schema statim
 licebit proponere. Celsus quoque libro
 quinto, Mithridatis medicamen-
 tum nobilissimum aliter e-
 tiam describit.

Cap. 23.

i 3

Mithrida-

Mithridatios Damocratis.

℞ Myrrhæ Arabicæ trogloditidis,
Crocī,
Agarici,
Zingiberis,
Cinnamomi,
Spicæ nardi,
Thuris,
Thlaspeos, ana drach. decem.
Opobalsami,
Seseleos,
Schoenu anthos,
Stœchados,
Terebinthinæ,
Galbani,
Costi,
Piperis longi,
Castorei pontici,
Hypocistidis succi,
Styracis boni,
Opopanacis,
Foliorum malabrathri noui, ana drach. octo,
Casiæ nigræ,
Polij,
Piperis albi,
Scordij
Seminis dauci Cretici,
Carpobalsami,
Cypheos,

Bdellij,

SECTIO SECVNDA. 135

Bdellij (quod quidā addūt) ana drach. septē.

Nardi puræ Celticæ,

Gummeos,

Petroselini,

Succi papaueris,

Cardamomi,

Fœniculi seminis,

Gentianæ,

Florum rosæ, ana drach. quinque.

Dictamni Cretici paulo amplius, uel æqua-
lem portionem.

Anisi,

Arij,

Acori,

Phu,

Sagapeni, ana drach. tres.

Meu Athamantici,

Acaciæ,

Scinci uentris,

Hyperici seminis, ana drach. duas & dimidiā.

Vini mediocris modus, & mellis similiter
quod moderatum fuerit. Cypheos uerò com-
positionem postea in trochiscis ex Damoc. de-
scribemus.

Aurea Alexandri Antidotus.

R̄ Afari,

Carpobalsami,

Seminis hyoscyami, ana drach. duas &
dimidiam.

i 4 Caryo-

136 CONFECT. OPIATÆ

Caryophyllorum,
 Myrrhæ. Baccarum myrti Act.
 Cyperi,
 Opij Thebaici,
 Opobalsami,
 Cinnamomi,
 Folij,
 Zedoariæ,
 Zingiberis,
 Costi,
 Corallij rubri,
 Cassiæ lignæ,
 Euphorbij,
 Tragacanthæ,
 Thuris,
 Styracis,
 Nardi Celticæ, Saluiæ Alexandrinus,
 Mei,
 Cardamomi,
 Seseleos,
 Napeos, seu seminis sinapis, cuius loco
 apium ponit Act.
 Saxifragæ Act. radicis saxifragiæ alij.
 Aneti, omittit Act.
 Anisi, ana drach. unam.
 Xyloaloes,
 Rhei, alij rheum & rhabarbarum addunt.
 Lophiæ compositæ Act. Alistæ moschataæ,
 quod idem est, alij.
 Castorei,

Spicæ

Spicæ nardi,
 Galangæ,
 Opopanacis,
 Anacardij,
 Mastiches,
 Sulphuris uiui,
 Pœoniæ radicis,
 Eringij,
 Carnis palmularum, } addit Alexandri-
 Been albi & rubri } nus.
 Rosarum, omittit Aët.
 Thymi,
 Acori,
 Pulegij, cuius loco Halicacabum ponit Aët.
 Aristolochiæ lōgē, Aët. & Alex. utriusq; alij.
 Gentianæ,
 Corticis radicis mandragoræ,
 Chamædryos,
 Phu, Aët. & Alex. radicis Valerianæ alij.
 Baccarum lauri,
 Dauci Cretici,
 Ameos,
 Macropiperis,
 Leucopiperis, quod omittit Aët.
 Xylobalsami,
 Carui, omittit Aët.
 Amomi,
 Petroselini aut Macedonifij,
 Lybistici feminis,
 Seminis rutæ,

Sinonis, cuius loco hyssopum ponit Aët. & electrum addit, ana drach. dimidiam.

Auri & argenti limaturæ tenuissimæ,
Margaritarum Aët. non perforatarum A.
lexand. ambarum alij,

Blattæ Byzantiæ,

Ofsis è corde cerui, ana gr. quatuordecim.

Limaturæ eboris,

Calami odorati,

Pyrethri, ana gr. nouem uel octo, Alex. nouē
& uiginti.

Mellis despumati quod sufficit, libras tres
Arnoldus. Mel tacet Aët. Nic. uerò Alexan-
drinus addit in fine, sapphiri, sinaragdi,
iaspidis, sing. drach. unam. nucis auellanæ
drach. duas.

Hæc Antidotus aurea, uel ab auro quod re-
cipit, uel à precio & uirium præstantia dicitur.
Efficax est contra capitis defluxiones frigore
conceptas. Dolorem enim, confestim mitigat,
oculorum lachrymas sistit, dentium dolores
fanat: capitis omnem noxam à frigido & hu-
mido, non modò epota, sed & imposita, & frōti
illita propellit. Comitibus, uertiginosis, pa-
ralyticis, apoplecticis benefacit. Furiosorum
incompositos motus compescit. Tabidis, tuf-
ficulosis, asthmaticis, sanguinis educationibus,
cardiacis, ischiadicis, colicis, nephriticis, dysu-
riæ, stranguriæ, ischuriæ præsentis est auxilio.
Calculos renum & uesicæ comminuit. Quo-
tidianis

tidianis & tertianis febribus, circa accesssionis initium cum decocto stœchados eximiè medetur. Præsumpta hæc Antidotus, & in consuetudinem uocata ab apoplexia & colico morbo facile uindicat. Has eius uires ab Actuário celebratas, fusius explicat Arnoldus lib. de Antidotis. Initio stupefacit, ut theriace. inueterata coctis simul omnibus calida euadit: ideoq; ad prædicta mala, affectusque frigidos multum potest. Datur utentibus nucis auellanæ quantitate. Ceterum si Mithridation & Theriacam celeberrimas maiorum antidotos respicias, nihil est quod Auream, aut Esdram, aut Athanasiam requiras. Quas profectò non eram appositurus, quod earum usus apud nos euilisset, nisi in animum induxissem, quod à ueteribus summa contentione probatum fuisset, id à nobis negligi non oportere, ne quid maiorū iudicio à me detractū quis existimaret. Esdræ quatuor descriptiones habet Nic. Alex. quarū prima cum Actuário consentit. Secunda uero ex Aetio sumpta est. Meminit Paulus libro septimo, & Auicennas libro quinto, qui Esdræ theriacam duobus modis describit. Diaolibanum Mesues & Actuarij raritate sua exoleuit. Quare satis fuerit eorum uel nominatim meminisse. Atque adeo hætenus Opiatarum confectio-
 nū re-
 censo facta est.

Esdra.

Lib. 13. cap.

101.

Diaolibanū.

DE

DE CATHARTI- CIS ET SOLVTIVIS,

SECTIO TERTIA.

Tertius superest solutiuorū de-
 lectus faciendus, quæ ut uni-
 uersali Antidotorū nomine in-
 signiuntur: ita & in toto opere
 medico non temerè clauum te-
 nent, aut utranque paginam fa-
 ciunt. Medici enim prudentiam circumscribūt,
 ne infrà quàm par sit subsistat: aut etiam ne ex-
 cussis habenis laborantis spem in præsentissi-
 mum discrimen adducat, aut miserè uexatam
 in sexcentas calamitates conijciat, & tormini-
 bus, uertigine, cōuulsionibus, animi deliquijs,
 alijsque permultis noxijs conficiat. Qua in re
 prudēter à maioribus cautum est, ut *ναδαρτινόν*
 usus à mitioribus inciperet: tū uerò experiun-
 di laborātis sensus ergò, tum etiam, ut usu ma-
 iora ferre condiscat, & uires tentētur, non au-
 tem periclitentur. Est tamen quoddam, ut & in
 bene instituta præceptorum ratione medium,
 ad quod recta mentis acie collimantes, calum-
 niam effugimus, ægrumque reapse & consilio
 iuuamus. Etsi enim in infinita naturarū uarie-
 tate id nō usqueadeò certū est, ut medici iudi-
 cio labefactari nō possit aut debeat: magnū ta-
 men

*Galenus ad
 Glauc. lib. 1.
 lib. 2. De rat.
 uict. in morb.
 ac. lib. Meth.
 3. & lib. De
 sang. mis.*

men est, & laude dignum, id usu esse comprobatum, quod uitæ retinacula teneat, ne confidens imperitorum manus temerè per miserorum mortes obambulet. Huc autem tractanda ueniunt medicamenta purgátia quæ Electu-
riorum formis cōtinentur, & ad potiones me-
dicas in usum ueniunt quotidianum. Quædam
enim forma liquida, quædam etiam solida in
officinis reposita asseruantur. Quæ pro uarijs
morborum casibus diuersis liquoribus in po-
tiones soluuntur: modò etiam integra & solida
deglutiuntur, additis quibusdam simplicibus
medicamentis, quo purgátium facultas acua-
tur, & uires acquirat. In quo non nisi sagaci iu-
dicio circumspecta propria cuiusq; natura, cer-
tus modus adhiberi potest. Sunt enim quibus
obtusior sensus, corpus medicamentis habile
uix reddat, atque adeò præpotentiora medica-
menta requirunt. Non secus ac quibusdam de-
licata sensuum uis uel minimis offenditur, uel
lubrica corporis fluxilitas, instrumentorū mol-
lities, humorū promptissima deturbatio, len-
tissimis medicamentis paret. In eorum uerò
apparatu unicè obseruādum, ut gustum iucun-
da condulcatione fallamus, ne stomacho pur-
gantia inimica negocium facessant. Qua in re
quædā eligimus, quæ robur stomacho addunt,
& uim medicamentorum refrēnant. Ad quem
usum mastichē Chiam, cydonia ipsa addimus,
& quædam purgantia dactylorum pulpis re-
tunduntur.

tunduntur. Quædam etiam medicamentosis uiribus iuuantia admiscentur, dum per incuneatas & infarctas capacitatum uias aditum purgâtibz faciunt, & humorum crassitie euicta dissipatas reliquias deturbant. Quæ purgâtium disciplina, cum per latissimos medicinæ campos amplè fusa sit, totumque Medici iudicium ad se conuertat: neq; potest his angustiis expediri: nec uerò in numerũ cogi, sed ex solidis maiorum monumentis, uelut ex uberrimis fontibus penitus haurienda est.

Diaphænicon Mes.

℞ Dactylorum fuluorum & immaturorum, acetum per triduũ maceratorũ, drach. cētum.
 Penidiorum hordeatorum drach. quinquaginta.
 Amygdalarum purgatarum, drach. triginta.
 Turbith, drach. triginta quinque.
 Scammonij, drach. duodecim.
 Zingiberis,
 Piperis longi,
 Foliorum rutæ siccorum,
 Cinnamomi,
 Macis,
 Ligni aloes,
 Anisi,
 Fœniculi,
 Dauci,
 Galangæ,

Galangæ, ana drach. duas & dimidiam.

Omnia probè trita, mellis despumati triplo excipienda.

Hoc electuarius ex palmulis usu ipso admodum receptum, pituitam præcipuè, deinde bilem quoq; deturbat. Larga enim turbith copia scammonium superat. A quo profectò appellationem sumere poterat, nisi aliud Diaturbith cap. de Turbith descripsisset Mes. aut palmarum magna copia nominis prærogatiuâ haberet. Viribus conuenit cum electuario Inado maiore: sed clemētius purgat, & bilem scāmonij ratione magis educit. Ideoque febribus complexis & diuturnis, ex diuersa humorum connexionē præcipuè benefacit. Tertianis notis ex bile flaua & pituita conuenit. Ventriculi dolorem, & totius uentris intemperiem frigidam sedat. Colicis cruciatibus, plurimisque alijs malis humorum cruditate obortis confert. Podagras frigidas iuuat, & thoracis, capitisque affectus frigidos. Cuius etsi uariæ sunt designationes à quibusdam usitatæ: in hac tamen nobis cōquiescendum existimamus. Nam quòd quidam, ut cæterorum pondus uariant, ita & scammonij drach. undecim: alij duodecim, alij duos & uiginti, alij tres & uiginti ponunt. Id quia inscijs Medicis imponūt, in ægrorum perniciem fieri censendum est. Aetius lib. 3. Oxyporion Diaphœnicon facit bilem flauā *Cap. 91.* educens, iētericis & tertianarijs accommodatum.

*Lib. 3. Simpl.**Diaphœnicō
forma solida.*

tum. Alexandrinus quoque Diaphœnicon ex palmulis posuit, ad solius bilis expurgationē, quòd solùm scammonium ex purgātibus medicamentis accipiat: quo solo & palmulis ipsis cū hoc cōsentit. Auicēnas uerò lib. 5. ex tribus Diaphœnici descriptionibus, mediam non admodum dissentaneam facit. Palmulæ hic adduntur non alio iure, quàm quòd adstringētia medicamentis purgantibus, libenter ex Gal. præscripto admiscemus: quorum uis confirmato uētriculo, alienam cathartorum qualitatem eludat, & effrenatam actionem inhibeat. Non secus ac uirosū scammonij gustum cydonijs reprimit Galenus lib. 1. Alim. Nec enim placet palmulas addi, ad impediendam longè transmissam medicamentorum actionem, quam uerius sublatis uaporibus adiuuant. Scammoniū autem crudum admiscēdum, quòd aromatū & palmularum cōditura, aut penidiorum lentore probè temperetur. Certum est hoc medicamentum, etsi usu quotidiano abundè tritum est, nauseam propter palmulas aceto maceratas promouere, & tormina facere, præcipuè si melle non satis expumato condiatur. Quamobrem quidam saccharo solida forma addito, leuistico & nucleis pineis parant: gratius quidem, sed non æquè efficax. Dosis est Mesueo ab aureis tribus ad septem. Nos uerò drachmas octo non excedimus, & creberrimè drachmas sex cum infuso aliquo propinamus. Cuius

ius uim mirificam cum sennæ decocto in dies
experimur.

Antidotus Catholica Nic.

℞ Cassiæ fistulæ purgatæ,
Pulpæ tamar Indorum,
Sennæ mundatæ, ana unc. octo.
Rhabarbari,
Violarum,
Polypodij,
Anisi, ana unc. quatuor.
Glycyrrhizæ rasæ,
Penidiorum,
Sacchari candi, ana drach. quatuor.
Seminum quatuor frigidorum maiorum
purgatorum, ana unc. unam.
Polypodij alterius lib. unam, tritum in aqua
coque diu, colatum percoque in syrupum,
cum libris octo sacchari.
Cassiam & tamar Indos in colati parte dis-
solue. cola, syrupo iam percocto adde: po-
stremò pulueres adijce.

Hæc Catholicæ Antidoti descriptio soli Ni-
colao debetur, qui eam ex duobus Alexadrini
uniuersalis Antidoti schematibus desumpsit.
Quæ etsi longo interuallo dissident, origine
tamen propè consentiunt. Huius autem nomi-
nis insigne præ se fert, quòd uniuersos corpo-
ris humores blandè admodum educat. Sennæ
enim & polypodij beneficio atram bilem & fe-
k rosos

rosos humores deturbat, ob cassiam & thamarindos bilem flauam, ob rheum uerò bilem pituitæ permixtam. Cuius usus, ut tutissimus, ita & creberrimus est, ut nec febrium suspensiones uitare necesse sit. Acutis enim & peracutis morbis facillè conuenit, dum lubrica alui lenitione reliquos humores digerit, & uiscera ipsa corroborat. Lienis & iecoris affectibus præcipuo quodam modo conuenit. Blandum est admodum medicamentum, & quod uehementioribus lenitudinis nomine admisceri possit. Omnibus penè morbis conducit, eaq; ratione Catholici nomen sibi uendicat. Cuius tam secura est tractatio, quâta haud scio an contingat nemini. Ideoq; à quibusdam non indigno nomine Familiæ medicamentū dicitur. Senna, poly-podiū, glycyrrhiza, anisum, uiolæ simul teri debēt: rheum per sese, non tamen tenuissimè, ne purgatoriorū medicamentorū leges excedat. Semina frigida maiora mundata cum saccharo & penidijs minutim cōcidantur, ne pinguescāt. Cassia & tamarindi per se creta, syrupi parte potius dissoluantur, quàm decocti portione, ne acceptum humorem coctione consumere sit necesse. Quòd si decocto soluere uisum fuerit, propè percocto syrupo permisceri debent, ut acceptum humorem deponant: anteaquẽ decoctum ipsum pendendum, ut intelligas, si cretorum tamarindorū quæsitum pondus habeas. Postea uerò prædictorum pulueres, & postremò

postremò rhabbarum, & concisa semina paulatim addatur, pistillo ligneo probè permiscendo. Pro decocto autè polypodij recentis, à quo humiditas tantùm excrementosa exhalaret libra una aquæ, libris duodecim percocta, & libris quatuor diminuta, in syrupum cum libris sacchari octo conditur, ne necesse sit non determinatum decocti pondus longiori coctura violare. Ceterùm in huius quoque medicamenti forma plurimùm uariant Pharmacopœi, ut rari sint qui in ea, quâ proponimus, descriptione secum cōsentiant. Quidam enim plus æquo rhabbarum augent, & duplo addunt pondere: quidam etiam sennā ipsam quantitate promouent, ut uiribus efficacius medicamentum reddant, & inscijs medicis imponant, quod & in rem egrorum est admodum exitiale, & uerò publica censura diligenter animaduertendum. Delicatus etiam quidam & sumptuosius hoc modo parant. Sennæ enim unc. sexdecim in libris quatuor, rhabbari uncias octo, in alia dimidia decocti radice polypodij infundūt. Sennæ expressum cum saccharo coquunt in electuarij propè consistentiam. Expressum uerò rhabbari miscent paulatim extra ignem: deinde cassiam, tamarindos & pulueres. Sed nostram hanc uulgarem formulam in omnibus omnium oculis, tanquam uitæ quoddam speculum esse uolumus. Etsi quibusdam Alexandrini posterior descriptio magis arridet, pro-

14 CATHART. ET SOLVT.

pter turpetum & diacrydium : quorū quidem accessione, Catholicæ antidoti firmiorem denominationem retinet. Sed profectò huius solennis antidoti mitiores, nec uerò inefficaces uires quotidie experimur, ut febrium & præcipitium morborum insultus in hoc medicamento propinādo suspectos habere nihil sit necesse. Dosis est Nicolao à semuncia ad unciam. Sed profectò non temerè drach. decem, quibusdam etiam duodecim propinamus. Benignum est enim medicamentum, & quod molliendo tantum leniat.

Electuarium Elefscoph, aut Episcopi Mes.

℞ Scammonij Antiocheni,
 Turbith albi, ana drach. sex.
 Caryophyllorum,
 Cinnamomi,
 Zingiberis,
 Nucis moschatae,
 Myrobalanorum emblicarum,
 Polypodij, ana drach. duas & dimidiam.
 Sacchari unc. sex.
 Mellis despumati triplum.

Hoc Electuarium etsi rarum est, in usum tamen deducendum. Omnes enim humores educit, scammonij ratione bilem, turbith pituitam, & polypodij bilem atram. Hypochondriorum dolores leuat, totius corporis flatus enixè euincit,

euincit, colicosq; cruciatus proprio quodam modo amuleti uice mitigat. Quam in rem non sine plausu à nobis arripiendum est, cum obstinatissimos, hoc tractu præcipuè, colici doloris affectus omnino plerunque deleat. Arthritidi conducit, & humores ad renes & uesicam decumbentes expurgat. Venerem etiam excitat. Quidam eo utuntur ad purganda corpora in lue uenerea: sed addito præcipuè lapide lazuli ad drach, duas. & auctis aromatibus, & humores à remotissimis partibus ualenter educunt: indeque chirargicis & podagricis solenne est. Frequentior eius usus est in rotulis, quam electuarij forma, etsi Manardo huiusmodi placenta interdum nihil purgât, uitis scilicet speciebus. Est etiam ubi immodicè purgant, iisdem simul malè permixtis. Sed certè ista Pharmacopœorum ignorantia potius, quam medicamenti uitio contingunt. Quod si in placentas parare uoles, singulis drachmis pulueris, sacchari optimi unciam addes. Ad Electuarium autem parandum, sex unciaë mellis cum æquali saccharo satis sunt: aut ad puluerum unciam unam, mellis uncias tres adiunges. Neque tamen pulueratum saccharum addendū, ne mellis copiam augeat. Sumptum est ex Auic. lib. 5. à quo tamen cardamomum & piper huic descriptioni adduntur. Potest largius tutò dari quam scribat Mesueus. Dosis enim drachmarum quatuor est minima, & quæ delicatioribus

k 3 bus

150 CATHART. ET SOLVT.

bus corporibus etiā conueniat. Musa frequenter drach. sex. & ijs qui adstrictiorem habent aluum, drach. octo. quibusdam etiam, ut rusticis & fossoribus, drach. decem exhibet. Quin & addito lapide Lazuli, solennem purgationem Duci Ferrariensi bis in anno instituebat.

Antid. Hamech. Mes.

℞ Myrobalanorum flauarum unc. quatuor.

Cepularum,

Indarum,

Rhabarbari, ana. unc. duas.

Agarici,

Colocynthidos,

Polypodij, ana drach. sexdecim, alij drach. octodecim.

Absynthij,

Thymi,

Sennæ, ana unc. unam, alij drach. sex,

Violarum drach. quindecim.

Epithymi unc. duas.

Anisi,

Rosarum,

Fœniculi, ana drach. sex.

Succi fumariz lib. unam.

Pruna numero sexaginta.

Vuarum passarum purgatarum unc. sex.

Macera omnia sero lactis diebus quinque in uase uitreo, stricti oris & obturati: semel deinde feruefiant, manibus fricentur & colentur.

lentur. Colato addes cassiæ fistulæ purgæ
tæ uncias quantuor.

Tamarindorum uncias quinque.

Mannæ uncias duas.

Frica manibus, iterum cola. Colato adde sac-
chari libram unam & dimidiam: coque ad
mellis crassitudinem, & paulatim hūc pul-
uerem insperge:

Myrobalanorum flauarum,

Cepularum,

Indarum, ana unc. dimidiam.

Bellericarum,

Emblicarum,

Rhabarbari,

Seminis fumarix, ana drach. tres.

Anisi,

Spicæ nardi, ana drach. duas.

Familiare est hoc medicamentū in cutis ui-
ciji, impetigine, prurigne, & humorū falsugine,
quæ scabiē gignit. Adhibetur etiā in lepra,
pfora, elephantia morbo, alphis nigris & can-
cro. In affectibus melancholicis, mania & me-
lancholia tutò exhibetur. Cachexiam omnem
fanat. Moderatè enim & absque dolore, omnes
humores pituitosos, biliosos, & melācholicos
educit: ijsq; deturbandis saluberrimè conue-
nit. Ideoque febribus coniunctis & confusis,
morbisque diuturnis diuersæ naturæ condu-
cit magis, quàm simplici affectui. Serum lactis
caprini recens mulcti, & in rem præsentem

k 4 coagulati,

coagulati, ad lib. quatuor, quinq; aut sex sumi-
tur: & die sexto parum concalfactum medio-
criter exprimitur. Colati portione idonea, dis-
soluta cassia & tamar Indi, manna quoq; seorsum,
cocto ex reliqua colati parte syrupo, cum
sacchari sesquilibra miscetur, & minimum co-
quuntur, ne longior coctio vires adimat. Ho-
die uerò quidam ne omnino coquantur, ex-
presso cum saccharo in syrupum percocto &
refrigerato, cassiam sine humore purgatam &
tamarindos miscent: quo tempore pulueres a-
liorum, & scammonium coctum additur. Ex-
perientia tamen comprobatum est, diutius ser-
uari medicamentum, si omnia simul ebullierint:
deinde si coctioni perfecte pulueres addantur.
Ex duobus Mes. descriptionibus hanc solam
sequimur: in cuius dosi admodum est sobrius.
Aureos enim duos non excedit, qui profecto
nihil aut parum proficiunt. Drachmæ sex cre-
bro exhibentur, & leniter educunt. Vncia una
tutò datur Manardo, ad pruritum & maniam,

Electuarium è psyllio Mes.

℞ Succi buglossi domestici & sylvestris,
Intybi,
Apij coquendo despumatorum, ana lib. duas,
Succi fumiterræ unc. tres.
In quibus macerentur per horas uiginti-
quatuor,
Cuscutæ,

Anisi,

Anisi,

Folliculorum sennæ, sing. semuncia.

Adianti albi, manip. unus.

Asari, drach. tres.

Spicæ nardi, drach. duæ.

Semel feruefiant. Deinde adde

Violarum unc. tres.

Epithymi, unc. duas.

Quæ semel quoque feruefiant & colentur.

Colato inijciantur psyllij feminis integri
uncia tres, uigintiquatuor horis macera-
tæ, horis singulis rudicula agitando.

Deinde sume totius expressæ à psyllio muc-
caginis lib. quatuor.

Sacchari albissimi lib. duas & dimidiam.

Scammonij in malo cydonio cocti uncias
tres & dimidiam.

Coctis omnibus lento igne, ad perfectio-
nem adde

Trochiscorum diarhodon,

Trochiscorum de spodio,

Trochiscorum de rhabarbaro, ana unc. unā.

Trochiscorum oxyacanthæ, unc. dimidiam.

Fiat Electuarium secundum artem.

Raro in officinis usu confectio hæc penè eo-
uilit: quæ tamen ad biliosos & retorridos hu-
mores à sanguine præcipuè assato leniendos
plurimum prodest. Bilem quoq; euocat, eamq;
maximè quæ adustione in atram definit. Febris
bus tertianis, ardentibus, lipyrijs, & ob caloris
k 5 immodi-

immodicā intemperiem cōtumacib. medelāq; ferè respuentib. confert. Cephalalgia, uertiginem ex biliosorum succorū uaporibus enatam sanat. Ictero, intēperiei hepatis calidæ, renum quoq; ardori medetur, & siti immodicæ. Lenit magis hoc medicamentū quā soluat. Quo nomine quidam scammonium crudū miscet, ne multiplici coctura uires amittat. Antiquis fuit celeberrimum hoc electuarium; nec ab re quidem ad bilis feruorem retundēdum, & sanguinis totius fecem repurgandam. Qua in re eorum uestigijs insistendum lubenter consulo. Aestuosiore enim tēpestare, & calidiore natura eo medicamento securè utimur ad drach. octo & decē: licet Mesueus semunciā nō excedat. Nec est cur syrupus rosatus solutius hanc cōfectionē de sua dignitatis sede deiciat. Ichiores enim in toto sanguine exundantes magis quā bilē deturbat. Vocatur etiā Electuarium de trochiscis ab hamech, quòd trochiscos capiat, in quorum descriptione Mesueus ipse sequēdus est. Addūt aliqui aceti lib. unā & dimidiā, alij uiolarū lib. unā. Hanc antidotū ferè ad uerbū repetit Nic. Alexādrinus, Mesueū sequutus: ex quo Afari drach. quatuor pro uncijs restituimus. Neq; enim tanta afari copia necessaria est. Cuius quoque apparatus, cū sit eo qui à Mesueo describitur melior, potius sequēdus uenit. Aliam habet huius cōfectionis descriptionem Nic. Præpositus, nullo modo usitatā.

Quidam

Quidam in hoc electuario psyllij copiā ad uncias sex extendunt, cū illius mucago sumpta, bilem tantū lubricando soluat, eiusque calorem obtundat, frigida sua substantia, ut ipsi uolunt. Qua ratione quibusdam sine scammonio paratur: quod satis expressit Alexandrinus.]

Electuarium de succo rosarum Nic.

℞ Succi rosarum,
Sacchari optimi, ana lib. unā, unc. quatuor.
Diacrydij, unc. unam, drach. quatuor.
Santali rubri,
Santali albi,
Santali citrini, ana drach. sex.
Spodij, drach. tres.
Caphuræ, script. unum.
Succus rosarum cum saccharo in syrupum percoquatur ad excipiendos pulueres.

Hoc electuarium usu admodum solenne est, & in officinas uenit sub nomine Electuarij de succo rosarū, ad omnes affectus in quibus bilis flaua redundat, aut biliosi ichores peccant. Conualescentes ex egritudine quotidianarios & tertianarios purgat sine molestia, malorūque humorum reliquias potenter educit. Tertianę, duplici tertianę, febribus continentibus & biliosis benefacit, malisque omnibus à calore natis prodest. Præbetur in calidis capitis affectibus, ad purgandam materiam calidam & biliosam. Succo rosarum cum saccharo in syrupum percocto,

percocto, fantala & spodium puluerata: postremo scammonium & caphura, utrunque per se tritum miscentur. Succo parciore commodius fieret, aut quomodo nunc paramus in tabellas. Magnam recipit scammonij copiam, cum uncia una scammonij, scriptula duo ferè capiat. Solenne uerò sit omnibus scammoniatis, pro singulis uncijs scriptulum unum exhibere. Ideoque quidam scammonij drach. octo sufficere credunt. Nicolaus tamen Alexandrinus diacrydij drach. duodecim cum rheo & turbith ponit: ex quo ferè descripta uidetur hæc confectio, diciturque Antidotus è zulapio rosaceo purgatoria, & ab Italis zuccarum rosaceum laxatiuum. Nicolaus castaneæ magnitudine exhibet. nos drach. quatuor, sex, aliquando etiam octo non temerè exhibemus. Vsu comprobatum est tormina facere, sed non admodum magna, nec operosa.

Elect. rosatum Mes.

℞ Rosarum rubrarum perfectarū lib. quatuor.
 Sacchari libram unam & dimidiam.
 Mannæ puræ & recentis unc. sex.
 Scammonij Antiocheni unciam unam & dimidiam.
 Coquatur sensim lento igne ad mellis consistentiam: deinde adde
 Trochiscorum de spodio unc. unam.
 Trochiscorum oxyacanthæ drach. quatuor.
 Galliæ

Galliæ moschatæ,

Croci, ana drach. duas.

Repone in uase uitreo.

Hoc Electuarium rosatum cholagogū dicitur, clemens & salubre in biliosis affectibus, arthritidi calide, cephalalgia, uertigini, oculorum dolori & ictero conueniens. Nulli tamen est usui, præterquàm quòd in conficiendis catapotijs aggregatiuis, & de Hermodactylis minoribus à Mesueo accersitur. Etsi quidam eo lubenter utuntur in uirgunculis maturis mensium purgatione defectis, ad sanguinis feruorem biliosum expurgandum. Datur à drach. quinque ad sex. Est Tralliani Diarhodon cholagogon, affectus calidos & biliosos mirè leuans. Est & Rhodomeli catharticum Actuarij, ex succo rosarū, scammonio, agarico & melle.

*Diarhodon
Tralliani cho-
lagogum.
Rhodomeli
catharticum
Act.*

Elect. Indum mains Mes.

℞ Cinnamomi,

Caryophyllorum,

Spicæ Indicæ,

Rosarum,

Cassia,

Macis,

Cyperī, ana drach. quatuor.

Santalorū citreorū drach. duas & dimidiā.

Nucis moschatæ,

Ligni aloes, ana drach. duas.

Turbith boni, albi, gummosi, arundinacei,
drach,

drach. quinquaginta.

Sacchari,

Penidiorum, ana drach. uiginti.

Galangæ,

Cardamomi utriusque,

Asari,

Mastiches, ana drach. unam & dimidiam.

Scammonij boni in malo cydonio cocti
drach. duodecim.

Terantur omnia, & cum oleo amygdalino
dulci fricentur; deinde succis sequentibus
excipe.

Succi cydoniorum,

Succi granatorum,

Succi apij,

Succi fœniculi, omnium depuratorum,

sing. lib. dimidia.

Decoquantur succi cum melle ad spissitu-
dinem idoneam, & misceantur aromata.

Hac confectione totum uentrem inferiorē,
atque etiam iuncturas ipsas pituita putri ex-
purgamus. Flatibus dissipandis, & affectibus
inde natis, dolorique colico & nephritico plu-
rimū cōfert. Ventriculum totum, uiscera de-
nique ipsa pituita & bile liberat. Ea sæpissimè
in colici doloris uehemētia cum prospero suc-
cessu utimur ad eliciendam pituitam, quæ in-
testinorum tunicis infarcta, eas distēdit & lan-
cinat. Neq; enim humores atros uacuat, quod
existimāt quidam nomine decepti, Indi deno-
minationem

minationem à nigris & atris succis attribuentes. Propriè nanque pituitam ducit: deinde etiam bilem. Valentius est Diaphœnice, si in utroque eodem modo scammonium adhibeatur. Huius drach. sex cum tribus cassiæ drachmis ad renes expurgandos simul dabat Manardus. Datur Mesueo ad drach. quatuor cum semisse, sed subtimidè admodum. Pueris enim uix ea quantitas suffecerit. Grandioribus uncia una exhiberi potest: præcipuè si tribus uncijis pulueris libra una mellis misceatur, quod est Mesueo solène. Alioqui si copiosius sit mel, ut illius libra una duas pulueris uncias excipiat, maiori copia exhiberi tutò poterit. Tunc enim drachmæ decem aut duodecim uix suffecerint. Est & electuarium Indum, minus & dignitate, & efficacia præstantius. Minus enim est calidum, simplicius & ualentius ad purgandam pituitam & bilem, quàm maius: unde & utilius exhiberi potest. Quin & præscriptionis simplicis prærogatiuam obtinet. Nos nanque electuarium Indum cùm simpliciter præscribimus, minus intelligendum esse significamus: ideoque in usu frequentiore esse debet, quia efficacius & tam delicatum Manardo, ut possit sine melle in pulueris forma cum iure sorberi: quod tamen alij negant. Potentius est maiore ad eos omnes affectus quibus cōuenit: sed potissimùm conducit, quando ex intestinis, iecore, & omni alia corporis parte pituita educenda

160 CATHART. ET SOLVT.

da est. ualidè enim eam ob magnam turbithi copiam deturbat. Febribus quotidianis & nothis à mixta bile ualde est salubre. Dosis Mesueo est ad aureos tres. Nos ad drach. quatuor, quinque aut sex securè progredimur, cùm uni mellis libræ duas pulueris uncias apponamus. Quòd si quis tres uncias ad mellis libram adhibeat, placet Mesuei dosis ad tres aureos, aut drachmas quinque. In hoc scammonium simpliciter scribit Mesueus, ideoque crudum apponendum est. Sed hâc adhibemus cautionē, ut si statim utendum confeceris, diacrydium misceas: si uerò seruandum, ante usum reposueris, scammonium adhibeas. Solemus hæc medicamēta ferè admiscere lenientibus, & imbecilliter purgantibus, ut cassiæ & mannæ ad excutiendas eorum uires. Quidam etiam hæc electuaria in confectiones solidas perfectè cocto saccharo redigunt.

Electuarium Indum minus Mes.

℞ Turbith optimi,
 Sacchari, ana drach. centum.
 Maceros,
 Piperis,
 Zingiberis,
 Caryophyllorum,
 Cinnamomi,
 Cardamomi,
 Nucis moschatę, ana drach. septem.
 Scammonij,

Scammonij, drach. duodecim.

Misce cum melle despumato.

Benedicta laxativa Nic.

℞ Turbith electi,

Sacchari, ana drach. decem.

Diacrydij drach. duas.

Hermodaetylorum,

Rosarum, ana drach. quinque.

Caryophyllorum,

Spicæ nardi,

Zingiberis,

Croci,

Saxifragiæ,

Macropiperis,

Amomi,

Cardamomi,

Seminis apij,

Salis gemmæ,

Galangæ,

Maceros,

Carui,

Fœniculi,

Seminis asparagi,

Rusci,

Granorum solis, ana drach. unam.

Mellis despumati optimi triplum.

Hoc electuarium nominis auspiciati habet
prærogatiuam, & deturbandis glutinosis, pi-
uitosisque humoribus in iunis corporis pene-
l tralibus

tralibus reconditis efficax esse cōspicitur. Quo nomine arthritidem leuat, & colico dolori auxiliatur. Potenter enim affixam intestinis pituitam elicit, frigidamque intemperiem sedat. In quem usum crebrò à nobis indicitur. Renū uerò grauitates, & ex magna humorum coacervatione ueluti stupores, uesicę quoque collectiones, præcipuo quodam modo infusum alleuat, ut huic soli affectui penè deuotum esse uideatur, cū diuretica multa tenuantia & incidentia recipiat, quæ crassos & frigidos humores dissecant. Qua ratione quoque paralyssim præcauet, & mensibus suppressis benefacit. Tunc enim mulieribus propinatur, quādo sunt per catharticum expurgandæ: neque in uteri affectibus despectui habenda est. Huius electuarij puluere quidā ad renum affectus utuntur. In quem usum & pilulę parantur, ut postea scribimus. Quadruplex est Alexādrino, & ualde uaria Benedictæ descriptio. In quibus tamē crassiorum, uiscidorum & frigidorum humorum indicatio præualet. Quidam esulæ drach. decem aut quinque addunt, & diacrydij drach. quinque. Apponunt etiam quidā lapidem lycis fabulosum, ammi & mastichen. Quæ quia totam compositionem in dubium uocāt, summo iudicio circumscribi: & uerò magna diligentia eo quo descripsimus modo parari debet. Nos Nicolaum sequuti, diacrydij drach. tantū duas ponimus: esulæ etiam pepercimus. Dos

sis

SECTIO TERTIA.

163

sis est ad drach. sex & octo. Nicolaus præbet ad
castaneæ magnitudinem.

*Diacarthamum Arnaldi Vil-
lanouani.*

℞ Pulueris diatragacathi frigidi unc. dimidiâ.
Pulpæ cydoniorum, unc. unam.
Medullæ seminis carthami,
Hermodytylorum, ana drach. quatuor.
Zingiberis albi, drach. duas.
Scammonij cocti, drach. tres.
Turbiti albi, drach. sex.
Mannæ granatæ drach. duas.
Mellis rosati colati, unc. unam.
Sacchari albi, unc. octo.
Sacchari quod satis sit: fiat Electuarium.

Diacnicu uariè à Pharmacopœis paratur,
ista tamen confectionis formula apud nos in-
ualuit; etsi Nicolao Guidonis de Gauliaco de-
scriptio magis probatur, quæ paulum ab hac
diuersa est. Alij etiam in huius confectione Ni-
colaum Florentinum sequi malunt. Cydonio-
rum pulpa saccharo condiri debet: in cuius u-
sum cydoniatum nostrate rectè succedit, & cum
manna & melle rosato solutum colatur per sta-
men. Quæ omnia saccharo postea paulò ultra
quàm electuario conuenit cocto, simul trita &
colata cum pulueribus adduntur. Scammoniū
tamen per se terendum est. Quidam tragacan-
thum omittūt, & cydoniatum cum melle sub-
1 2 actum,

actum, in saccharū cum aqua percoctū immit-
tūt, deinde etiā pulueres addūt. Alij etiā aliter
parant. Quod attinet ad sacchari unc. octo, quę
ad medicamentorum ualentium robur, tan-
quam frēnum adduntur, placet Nicolao, ut nō
nisi propinationis tempore ponantur, & pul-
ueres sine saccharo & melle rosato seruentur.
Nec uerō opus est dum Electuarium paras, ut
prēter circumscriptam sacchari copiam, has sac-
chari unc. octo uelut auctariō addas, ne me-
dicamenti uires penitus exoluas. Quę cautio
profectō adhibenda est omnibus confectioni-
bus, quę in sese saccharum recipiunt. Quod ui-
dentes quidam pro uncijs octo drachmas fa-
ciunt. Bilem educit, & pituitam, & ad omnes
affectus ex bile & pituita mixtos conuenit.
Mixtis podagris, hēmitriteo, paralyfi & cepha-
lalgiaē benefacit. Datur ad drachmas quatuor:
quandoque uerō ad sex procedimus, præfer-
tim si recentes non sint rotulæ.

Diaprunum simplex Nic.

Capit pruna Damascēna centum. Hęc aqua
ad dissolutionem percocta, ubi modicē refrixe-
runt, exempta inde, & manibus confricata, per
cribrum cernuntur, cortices & ossa abijciun-
tur. Collectam deinde pulpā ad lib. unam cum
excolato eorū decocto, in quo dimidia uncia
uiolarum recocta fuerit, in syrupum cum sac-
chari libris duabus percocto, lēto igne ad spis-
situdinem

SECTIO TERTIA. 165

situdinem coquito. Quæ ubi crassescere inceperint, calsiæ recenter extractæ, & tamar Indorum æqua pars ad unciam unâ in decocti parte dissoluatur, subigatur & coletur. Omnia cæteris admixta, ad ignem lentum diligenter rudicula moueantur, dum perfectè coquantur. Igni ablata, & semper rudicula agitata, asperfos sequentes pulueres recipiunt.

℞ Santali albi,
Santali rubri,
Spodij,
Rhabarbari, ana drach. tres.
Rosarum,
Violarum,
Seminis portulacæ,
Intybi,
Oxyacanthæ,
Succi glycyrrhiæ,
Tragacanthæ, ana drach. duas.
Seminis cucurbitæ,
Seminis cucumeris,
Seminis citruli,
Seminis melonis, ana drach. unam.

Omnia simul trita, & per cribrū probè traiecta, lebeti iniiciatur, & calefacta, simulq; subacta in uase reponantur. Quòd si purgatorium medicamentum efficere uis, ubi ab igne sustuleris, addes scammonij cocti unciam dimidiam in libras singulas.

Hoc Diadamaſcenum dicitur, à prunis Da-
1 3 maſcenis,

*Diaprunum
solutiuum.*

maſcenis, omnino ex Alexandrino ſumptum, uſuque utroque modo frequēs, æſtate præſertim ad leniendum & refrigerandum. Quo nomine acutis & ardentibus febribus, & ſynochis præcipuè conuenit: omni que ferè tempore exhiberi non temerè poteſt, ſi ſcammonium non recipiat. In ſolutiuo diligentior adhibenda cautio. Bilem nanque potenter educit, & in bilioſis febribus æſtate ualde ſolenne eſt. Cuius confectio uario modo pharmacopœis paratur. Quidā enim in libras ſingulas ſcammonij drach. ſex. alij unciam integrā addunt: ſicq; neſcientibus Medicis imponūt, dum ualentius fit medicamentū, quod clementius ſe indixiſſe exiſtimabat Medicus. Nos ex Nicolao uſum receptum ſeruauimus, & ſemunciam ſcammonij libris ſingulis appendimus. Nicolaus Alexandrinus ſcammonij pondus non appoſuit. Quibuſdā etiam ſolenne eſt in ſingulas libras ſcammonij drach. ſeptem apponere: quod ex ueteribus Nicolai codicibus deſumptum eſt, & crebrò in Italia uſitatum ad acuenda lenia medicamenta, quæ per ſe nihil ferè educunt: qualia ſunt ſyrupus roſarū ſolutiuus, manna & caſſia. Sicque purgantius fiet medicamentum, cū in ſingulas diapruni drachmas, diacrydij grana quatuor, & tertia unius grani pars ferè ueniant. Quæ ſolenne Nicolai præſcriptum penè excedūt. Potenter enim educit, ſi ad drachmas quatuor exhibeatur, cū tamen ad drach.
quinque

quinque & sex nonnunquam progrediantur
in aluo adstrictiore. Confectionis è prunis da-
mascenis, quæ scammonium recipit, meminit
Aëtius quinto Methodi.

Diaturbith Mes.

R Turbith albi & gummosi, drach. decem.

Zingiberis, drach. quinque.

Maltiches, drach. tres.

Sacchari optimi, drach. uiginti.

Diaturbith ex Zezare sumptum à Mesueo
describitur in simplicibus hoc modo, quem in
usum traduximus: sed ita rarum, ut præter ua-
riam eius descriptionem penè etiam exoleue-
rit, Diaphœnicone electuario eius uicarias o-
peras subeunte ob largam turbith, quam reci-
pit, copiam. Paratur à quibusdam in morcellos
& placentas: ab alijs etiam in electuarij formâ:
sed tamen alijs pluribus additis, ad turbith sæ-
uitiam frænandâ, ut santalis, uiolis, caryophyl-
lis, cinnamomo, pipere, macere, galanga, aniso,
croco. Quidam etiam purgâtius efficiunt, cum
diacrydio & hermodactylis. Montagnana ue-
rò ad diaturbith, cum reliquis ferè omnibus
rhei optimi drach. decem addit, alij sex. Pitui-
tam egregiè educit, eamque crassam & uiscio-
sam remotissimis ex locis: quo nomine arti-
cularijs morbis magnoperè conducit. Serua-
tur puluere, & in catapotijs exhibetur drach-
mæ unius, aut sesquidrachmæ pondere, quod

168 CATHART. ET SOLVT.

in placentarum forma augendum est. Diaturbith cum rheo ad uermes efficacissimū est medicamentū, & ualde idoneū. Nam rheum uermes maximè necat, & turbith-pituitam ipsam uermium uerum fomité deturbat. Adde quod diaturbith ipsum sua gratia pueros ad facilitatem allicit, ut haud sciam an aliud medicamentum sit uermibus æquè noxiū, & ab Italis, qui maximè uermibus scatent, promptius usurpatum. Diaturbith Mōtagnanæ, quo omnes ferè utuntur, capit turbith optimi, hermodactylorum, ana unc. unam, rhei barbari selecti drach. decem. diacrydij drach. quatuor. santalorū alborum & rubrorum, uiolarum, zingiberis, ana sesquidrachmam. mastiches, anisi, cinnamomi, croci, sing. drach. dimidiam. sacchari albissimi quod satis sit. Efficax est aquis subter cutem labentibus educendis, bilem & pituitam deturbat. Simplex etiam sine rheo usurpatur, & in officinas traducitur. Huius aliæ sunt descriptiones quibusdam usurpatæ, quas hic consultò omittimus.

*Diaturbith
Montag. cum
rheo.*

Diasena Nicolai.

℞ Senæ unc. tres.

Auellanas uistas numero quinquaginta.

Serici tosti, drach. duas.

Lapidis Armenij drach. unam.

Lapidis Lazuli, drach. tres.

Sacchari, unc. sex.

Cinnamomi,

Cinnamomi, unc. unam.
Caryophyllorum,
Galangæ,
Piperis,
Spicæ nardi,
Ocimi,
Foliorum caryophyllorum,
Cardamomi,
Crocī,
Zingiberis,
Zedoariæ,
Florum rorismarini,
Piperis longi, ana drach. duas.
Mellis despumati quod sufficit.

Vsu rarum, maniacis tamen, melancholicis, tristibus & atra bile affectis succurrit: quæ tanarijs, lienosis exhibetur. Descriptum uideatur potius ex Antidoto è Sena Alexandrini 12. quàm ex cæteris: etsi ea quæ describitur Antid. 465. ad elephanticos, quibusdam uera magis & legitima existimatur: quæ tamen sumptuosa est & operosa confectio. ut Apelaxium & Asimium omittam, quæ totam Antidotum miræ caliginè inuoluunt. Tres sunt alię Diasenæ descriptiones apud Alexandrinum, podagricis & arthriticis destinatæ, ab istis longè differentes. Est & alia in uulgatis Nic. codicibus, anacardos, hermodactylos, elleborum nigrum, & baccas lauri præter cætera capiens, nullam Alexandrini descriptionē exprimēs. Quod si cui Antidotus

Diafena dotus è sena in usum uenit, ea quæ est *Alexan-*
Alex. drini magis aridet, quæ recipit senæ, nucis æ-
 uellanæ, sing. unc. duas. serici usti, boli Armenij,
 lapidis Lazuli, sing. drach. unā. cinnamomi se-
 munciam, caryophylli, galangæ, piperis, spicæ,
 ocimi, zingiberis, folij, cardamomi, croci, ze-
 doariæ, floris boraginis, floris rorisinarini, pi-
 peris longi, sing. drach. unam. margaritarum,
 auri puri, sing. script. quatuor. ligni aloes,
 drach. duas, script. duo. ossa cordis cerui qua-
 tuor. coralli rubri, script. quatuor. berberis gr.
 undecim. maceros, script. duo. moschi, gr. duo.
 sacchari & stillaticij rosarum liquoris, quod sa-
 tis uidebitur. Datur cum aqua cui incocta sunt
 sena, scolopendrium, ramus tamaricis, & radix
 capparis.

Electuarium lenitiuum.

℞ Passularum mundatarum, unc. duas.
 Adianti nigri,
 Violarum,
 Hordei mundi, ana manip. unum.
 Iuiubas,
 Sebesten, ana numero uiginti.
 Glycyrrhizæ, unc. dimidiam.
 Prunorum enucleatorum,
 TamarIndorum, ana drach. sex.
 Senæ,
 Polypodij ana unc. duas.
 Mercurialis, manip. unum & dimidium.
 Decoquan.

SECTIO TERTIA.

171

Decoquantur secundū artem in aquę quantitate sufficienti, & colentur.

Colaturæ adde,

Pulpæ cassiæ recentis,

Pulpæ tamar Indorum,

Pulpæ prunorum,

Sacchari optimi,

Sacchari uiolati, ana unc. septem.

Pulueris senæ, unc. tres, drach. tres & dim.

Confice secundum artem. (midiam.

Hoc Electuarium in usu quibusdam esse scio ad leniendam & molliendam aluum in febribus cōtinentibus & pleuritide, dum ualentiorum usum morbus refugit. Bilem enim mixtam sine molestia facilè educit, eius sæuitiam reprimit, & sang. feruorem sedat, aluum adstrictam soluit, & lubricā reddit. Sanguinem purgat, hepar concalfactum iuuat, totiusque corporis humores clemēter perpurgat. Eo sæpius utuntur Itali, præcipueq; medici Veneti. Est aliud Electuarium lenitium Alexandrini de Manna, quod hic prudens & sciens omitto, etsi ad eosdem usus ualde est efficax. Malumus enim hic esse populares, quàm cōquisitis & minus usitatis medicamentis iactabundè nimis, & ad ostentum potius quàm ad ullum usum, Pharmacopolium nostrum adornare.

Electuariū de Sebesten, Mōtagnanæ.

℞ Sebesten recentium sine nucleis,

Prunorum

Prunorum exossatorum,
Tamar Indorum, ana unc. quinque.
Macerentur in lib. una aquæ stillatiæ uio-
larum, deinde bulliant & colentur. Cola-
to & expresso adde

Aquarum Ireos,
Aquarum anguriæ, hoc est cucumeris, ana
unc. sex.

Succi Mercurialis depurati, unc. quatuor.
Seminum 4. frig. maiorum, sing. unc. duas.

Coquantur ad dimidias, dein ualidè expri-
mantur, per colum transmittantur, adijci-
anturque penidiorum unc. octo.

Diapruni simplicis, lib. una & dimidia.

Diacrydij, drach. tres.

Misceantur, & formetur Electuarium ex ar-
tis præscripto.

Hoc quoq; inter lenitiua usurpationem me-
retur, eoq; nomine Venetis medicis crebro
est in usu ad biliosas febres, continentes & in-
termittentes. Bilis ardores mitigat, sitim com-
pescit, insomniam sedat, & acrium humorum
secessum per urinas promouet. Liberaliter &
sine noxa propinatur ad unciam unam, aut
drach. decem. Variè à quibusdā depingitur, hâc
tamē formulā magis cōmunem esse duximus.

DE HIERIS.

Hiera picra Galeni.

℞ Aloes, drach. nonaginta.

Cinnamo.

Cinnamomi,

Xylobalsami,

Asari,

Spicæ nardi,

Mastiches, ana drach. sex.

Crocī, drach. quinque.

Omnia in puluerem redacta misceto &
seruato.

Hęc Hiera Galeno attribuitur, licet ante Galenum multis annis à Themisone, Andromacho & Asclepiade usurpata sit: sed quia ab eo multis in locis descripta, laudata & exulta est. quam Hieram Dialoes & picram, hoc est amarā uocat, ab aloes quam recipit quantitate. Hieræ uerò, hoc est sacræ, uenerandum confectionum antiquarū nomen, à mirandis & propè diuinis effectis assumpsit. Antiqui enim suas hieras ueluti secretò sepositas confectiones habebant, quibus plurimū tribuebant. Describitur à Gal. præcipuè lib. 8. De comp. pharm. part. & lib. 2. sexto quoque Salub. & 7. Meth. med. Quibus ex locis hanc magis laudatā descriptionē cum Oribasio desumpsimus, quod *Lib. 3. Sy-*
aliquando ad sex reliqua, centum drach. aloes: *nops.*
aliquando uerò centum & uiginti: quandoque etiam octoginta tantū pro uarijs scopis addat. Ea enim descriptione, quæ drach. nonaginta recipit, se tanquam optima sepe usum testatur Gal. Atque ea potius paranda est, quàm *Lib. 2. Comp.*
quæ à Mesueo sumpta Pharmacopœis nostris *phar. part.*
usu

usu recepta est, in qua aloë dupla tantum ad omnia simplicia simul sumpta ponitur, cum Galenus triplam ferè faciat, ideoq; magis purgatoriam. Hæc enim hiera drachmæ pōdere sumpta, Galeno satis est efficax: cum uulgaris officinarum hiera sesquidrachma minimum proficiat. Nolim tamen scopum unum & eundem medico prudenti præfigere, cum pro uarijs indicationibus diuersam parandam esse hieram profitear ex Galeni præscripto. Quandoque enim ex aloë lota parabat, cum roboratē uolebat: ut purgantem magis ex illota aloë reddebat. Idem quoque aloës copiam pro purgationis scopo augebat & imminuebat. Nāq; ferè semper drach. centum miscebat: quandoq; etiā centum & uiginti, cum purgantem magis expetebat: ut & intra drach. octoginta substitit, cum gratiorem, sed tamen calētem magis mulieribus menstrua purgatione defectis propinabat: quibus & croci drach. sex. & carpesium loco asari addebat. Quæ uarietatis ratio in croci quantitate etiam uidenda est. Parcius enim misceri uult Gal. in his quibus medicamentum suo odore caput tentat: in quibus drach. quinque, quandoq; etiam tres sufficere dicit. Sicca & puluere melius seruatur: etsi quidam melle exceptam condiunt, ut uult Mesueus. Galenus ferè siccam exhibebat: aliquando etiam melle despumato exceptam, ut purgantiorē etiam & gratiorem, partes quas permearet detergendo

doredderet. Sed tunc uentrē minus roborat,
minusq; attrahēdo soluit. Quidam, ut Paulus,
hydromelite excipiebant. Interdum etiam ui-
no & aquæ cyathis: nonnunquam etiam mul-
so, aut alio quouis liquore diluebant. Nos sepe
in catapotia fingimus, ut amarū aloes gustum
fallamus. Quidam etiam trochiscos exprimūt,
quod non tacuit Mesueus ex Auic. lib. quinto.
Calfacit, tenuat, incidit, terget, siccāt, obstru-
ctiones aperit: humores & flatus prauos, cras-
sos, corporis poris imbibitos, & uentriculi tu-
nicis infarctos, separat, digerit, & expurgat. Af-
fectibus capitis, uentriculi, hepatis, renū, iun-
cturarum, & cæterarum partium frigidis, mirē
confert: humorem ab his frigidum, aut putrem
uacuādo. Stomachicis præcipuē est adiu-men-
to, qui appetentiam perdiderunt, & continua
uentriculi nausea conflētantur. Valet enim
maximē ad deturbandam bilem flauam, & pi-
tuitam, quæ uentriculo, intestinis & uenis me-
sentericis insidet: eam uerō præcipuē, quæ tuni-
cis uentriculi altius adhæret, aut sua tenuitate
eius cauum occupat. Quæ omnia cum leui uē-
tris motu deturbat. Neq; enim hepar superat,
ut testatur Gal. lib. 8. Comp. phar. part. Quo no-
mine uiris literatis, & studio liberaliori dedi-
tis, ob humorum prouētum, quem uita seden-
taria cogit, admodū salubris est: uentriculum
omnium ferē crudorum humorū alueum ex-
purgando & roborando, si præcipuē elota sit.

Stomachi

Stomachi subuersiones confirmat, inflationes discutit, tardæ coctioni medetur, æstuantibus conuenit, ad urinam probè est efficax, hydro-
piciis, iecorarijs, nephriticis succurrit: & his qui bilem uomunt. Inflammationibus internis ex hydromelite conuenit, difficiles sanorum co-
coctiones emendat, & robur particulæ addit. Ventriculi morsum & dolorem (*ναρδινυμὸν*, aut *ναρδινυμῖον* dicimus) ex bilioso & putri succo e-
natum, indeque capitis dolorem, & suffusionū symptomata delet. Aluū suppressam soluit, & ructus nidorulentos corrigit. Intemperiei cali-
dæ aut frigidæ siccæ citra uiciatos humores est infestissima. Mulieribus quæ non probè pur-
gâtur, conuenit. Quæ omnia ex Gal. monimē-
tis desumpta sunt. Mastiche uerò additur ad
stomachi robur, quia odora, & ut medicamen-
tariam aloes uim reprimat. Cinnamomum co-
tiam (cuius penuriam optimæ cassiæ duplum
refarcit) præter quàm quòd tenuium est ualde
partium, ut aperire uentris meatus possit, ex-
tergereque ac tenuare crassam humorum suc-
culentiam. Aloes enim facultas tam parcè pur-
gatoria est, ut eos attrahere nequeat. Reliqua
uerò partim ut stomacho commoda, partim ro-
borantia, detergentia & incidentia, in compo-
sitionis laudes ueniunt. Dosis est Galeno sum-
ma, drach. unius, minima semidrachmæ. Sic
Andromachus apud Gal. cochlearij unius mē-
sura propinabat, quod drach. unam argēteam,
quam

*Lib. 7. Meth.
lib. 6. Salub.
lib. 2. & 8.
Comp. phar.
part.*

*Mef. cap. De
aloe.*

SECTIO TERTIA.

177

quam Romani Denarium uocabant, interpre-
tatur Gal. Paulus drach. unam exhibet, & Ae-
tius ad cochlearij magni unius modum. Quia
dam carpobalsamum loco xylobalsami, quida
utrunque: alij xyloaloen, cassiam, & iuncum
odoratum addunt, ut Auicenna & Mesueus.
Actuarius præter pondus, quo multum uariat,
pro asaro xylocasiam substituit. Paulus ualde
compositam Gal. hieram facit lib. 7. istam ta-
men ex rebus sex postea agnoscit. Aetius quo-
que lib. 3. multiplicem æquæ Gal. hieram facit.
Sed lib. 6. in melancholiæ cura ex Posidonio,
hieram Themisonis ex rebus sex apponit, qui-
bus epithymum addit. Alij absinthium adde-
bant: alij etiam alia plurima, ut notat Mesueus,
qui Auicennæ descriptionem uniuersitatis (sic
enim uocat) sequutus est. Datur hodie sicca ad
drach. duas, magno profectu. Syluius semun-
ciam cum diaphœnici drachma, mulieri inno-
xiæ propinari uidit.

Hiera picra Nic.

℞ Cinnamomi,
Spicæ nardi Indicæ,
Crocī,
Schoënu anthos,
Asari,
Cassię lignæ,
Xylobalsami,
Carpobalsami,

in Violarum,

Violarum,
Absinthij,
Epithymi,
Agarici,
Rosarum,
Turbith,
Pulpæ colocynthidos,
Mastiches, ana drach. dimidiam.
Aloes quātū alia omnia, hoc est, drach. octo.
Mellis despumati quod satis est.

Hiera magna & cōposita dicitur, & ut est Nicolao propria, ita sub nomine confectionis hieræ pieræ indicitur, & hiera ex sexdecim rebus uocatur: non numerata aloe & melle. Ad enematum usus ualde est solēnis. Probè enim pituitam lentam crassam & frigidam intestinis adhærescentem eluit. Iecoris obstructiones liberat, lienis duritiem emollit, densitatem expedit, renibus & uesicæ humoris deturbatione proficit, uteri intemperiem emēdat, capitis affectus, oculorum & aurium grauedines à magna pituitæ lerticia iuuat, stomacho etiam benefacit. Hoc modo ab Alexadrino describitur, & Galeni nomine donatur. Vnde simplicium singulorum pondus semidrachmam fecimus, quod alij scriptulorum duorum esse dicunt. Aloes uerò pondus cæteris omnibus æquat: nō nullos etiam alijs omnibus duplam facere scribit. Dosis est in enematis à semuncia ad unc. duas. Quòd si propinetur, ad drach. unam sumi potest.

SECTIO TERTIA.

179

potest. Nic. Alexandrinus ieiuno cum aqua tepida ad exagia tria exhibet.

*Hiera diacolocynthidos Antiochi
ex Scribonio Largo.*

℞ Stœchados,
Marrubij,
Chamædryos,
Agarici,
Colocynthidos, ana denarios decem.
Opopanacis,
Sagapeni,
Petroselini,
Mali terræ, hoc est aristolochiæ rotundæ.
Piperis albi, ana denarios quinque.
Cinnamomi,
Spicæ nardi,
Myrrhæ,
Folij,
Croci, ana denarios quatuor.

Opopanax & sagapenum mortario teruntur, adiecto melle tenui, hoc est quàm liquidissimo: deinde cetera trita & cribrata melle despumato triplo & sufficienti cum his comprehendantur, & uase uitreo reponantur.

Huius hieræ laudes multis uerbis exequitur Scribonius Largus: quæ & à Galeno probatur lib. Comp. phar. part. Sumpta est autem ex Antiocho Pacchio auditore Philenidis Catinensis, ab eodemque usu illustrata. Quapropter

m 2

pter

pter diutina eius effecta utendum potius cen-
seo, quàm hiera Rufi à Mesueo descripta. cum
qua ferè etiam cõuenit, nisi quòd folium pro-
polio, & cinnamomum pro cassia habet. Valet
ad lateris dolorè cum febre & sine febre, mora-
bum comitiale, maniam, melancholiam, uer-
tiginem, cephalalgiam, suspirium, uocis abscis-
sionem, subitas præfocationes ex qualibet cau-
sa ortas, & ad eos qui sæpius existimantur ab
incubone deludi. Adhibetur quoque ad teta-
num, spasimum cynicum, ad contusiones cor-
poris ex lapsu, casu aut ictu. Tremorem, sice-
rationem, neruorum resolutionem, articula-
rios morbos sanat: dolores spinæ & lumborū,
mammarum duritias emendat, carcinomata &
ulcera maligna, & quæ Græci *κακόνδυ* uocant,
corrigit: stomachicis benefacit, & stomachi im-
becillitatem adiuuat, eosque quibus inacescit
cibus, qui assiduè inflationibus urgentur, uel
uentriculi dolore conflictātur, aut assiduè nau-
seant, aut perpetua saluatione detinentur, sa-
nat. Prodest etiam his qui inedia consumuntur
ob stomachi dissolutionem, dum omne ciborū
genus fastidiosè respuit, eiusque atoniam refi-
cit. Melancholicis, & atram bilem generanti-
bus subsidio est. Colicū dolorè, eiusque inflāma-
tionē sedat: futuras quoque, uel iam factas in in-
testinis uomicas discutit, aut celerius aperit.
Menstrua mulieribus promouet, quæ difficul-
ter purgātur, ex artemisiæ aut dictamni deco-
cto.

SECTIO TERTIA.

181

ſto. Papulis & ſacro igni medetur. Eſt ubi pro-
pter uiciorum difficilem curationem, aut diu-
turnitatem, efficaciore eo medicamento uti
poſſis in paulo obſtinacioribus morbis, proq;
cuiusque uirium & ætatis ratione non una ea-
demq; præſcriptione niti. Inualeſcētibus enim
morbis, ut in ualde furioſis, aut comitialis mor-
bi miſerabili ſpecie non leuiter correptis, aut
podagra lamentabiliter conflictatis, ad medi-
camenti uires adiungimus, & ſuperioribus co-
locynthidos denarios uiginti. opopanacis &
ſagapeni, ſing. denarios tres adiicimus. Quam-
obrem utraque parata debent eſſe medicamē-
ta: ut cū opus fuerit, uſus alterius in promptu
ſit. Denarius uerò Romani pōderis genus eſt, *Denarius.*
drachma paulo grauius. Vncia enim ſeptē de-
narijs cōſtat, cum oſto drachmas recipiat. Sed
eius loco drachmā ex minimo interuallo ſub-
ſtituere licet, cū drachma Attica Plinio de-
narij argentei pondus habeat. Doſis eſt ex pul- *Cap. 34. lib. II.*
uerē cum liquore aliquo, uel in catapotijs à ſcri-
ptulo dimidio ad ſcriptula duo. Melle uerò ex-
cepta à drachmis duabus ad quatuor, aut etiā
quinque progredimur. Nos igitur hieram dia-
colocynthidos Nicolai, quibuſdam receptiſſi-
mam, à iuſto Pharmacopolij noſtri uſu deiici-
mus: & iſtam multis nominibus celebratiſſi-
mam æquiſſimis ſecundum ſalubritatem uin-
dicijs aſſerimus, quæ non multum ab antiquo-
rum hiera differt. Eſſi enim Paulus & Aetius

m 3 aliam

*Lib. I. Comp.
phar. part.*

aliam hierę Diacolocynthidos descriptionē afferūt: paruo tamē interuallo ab ea quā Mesueus Rufo assignat, differūt. Sic Nicolaus Prępositus quā Diacolocynthidos hieram descripsit, ex Rufi hiera Alexandrini deprompsit. Actuarius lib. 5. Methodi, Paulum & Aetium in descriptione hierę Rufi propius assequitur. Auicennas etiam & Serapio diuersas huius quoque medicamenti compositiones fecerūt, quas tamen ad exemplū sibi pręscripsit Mesueus. Non me latet etiam quosdā huius medicamenti uarietatem fastiditos, catapotia Galeni de aloe in usum pro hac hiera diacolocynthidos induxisse, quod colocynthida reciperent. Sed certē nil est cur leuis eorum indicatio nobilissimo medicamento pręiudicij fucum facere possit, aut debeat. Neque enim Gal. catapotia de colocynthide, sed de aloe uocat: nec hierę nomine donat, quanquam & huius quoque mentionem pluribus locis facit: sine descriptione tamen, quam in libros de Med. purgātibus reseruasse uidetur. Tandem uerō istam Antiochi hieram pro hiera diacolocynthidos non ingratis substituiamus, & ex Pauli & Aetij autoritate tibi confirmamus. Hanc enim uterque tibi ijsdem simplicibus & pōdere describit, nisi quod marrubium omittunt: & pro folio aut polio *πρόφυλλον* legunt, uiciosē tamen, ut opinor. Alexandrinus quoque hanc hieram mutato nomine descripsit. Hieram nanque ē marrubio uocat,

SECTIO TERTIA.

183

cat, immutatis quidē ponderibus, & polio pro folio, ut ceteri quoque faciunt, substituto. Propinat Gal. hieram diacolocynthidos ad drachmas quatuor & quinque. Sunt qui hiera Gale. ni Aetij, pro hiera diacolocynthidos utantur: quam tamen nullo colocynthidos nomine insigniuit. Ista tamen usui magis recepta est.

Lib. 1. Comp.

phar. part.

Lib. 3. cap.

113.

Hiera Logadij Aetij.

Rx Pulpę colocynthidos, unc. duas & dimidiā.

Scillæ assatæ,

Agarici,

Ammoniaci thymiamatis,

Thymi,

Scammonij, ana drach. uiginti.

Corticis ueratri nigri,

Hyperici, ana drach. decem.

Epithymi,

Bdellij,

Polypodij ficci,

Aloes,

Chamædryos,

Marrubij,

Cassiae, ana unc. unam.

Myrrhæ troglodyticæ,

Piperis albi,

Piperis longi,

Piperis nigri,

Cinnamomi,

Croci,

m 4

Opopa-

Opopanacis,
 Sagapeni,
 Caltorij,
 Petroselini,
 Aristolochiæ longæ, ana drach. quatuor.
 Melle sufficienti excipe.

Describitur Actio lib. 3. cap. 112. Paulus istam sub hiera Antiochi comprehendit (Aui-
 cennas tamen lib. 5. hieræ Logadij nomine ab
 eo donatam facit) & relicto thymo, scillę toste,
 agarici, ammoniaci thymiamatis, corticis ue-
 ratri nigri, scammonij, hyperici, sing. denarios
 tres facit: Oribasius uerò decē, reliquis cōsen-
 tiunt. Actuarius Meth. quinto hieram Logadij
 describit, huic nō admodum rebus dissimilē,
 sed ponderibus uariantem. Quibus omnibus
 descriptionib. suffragatur tertia Logadij hieræ
 descriptio apud Alexandrinū, ponderibus etiā
 diuersa. Nicolaus Præpositus aliam cūm ridi-
 cula nominis interpretatione, tum uerò bar-
 bara uoce, hieram Logodion adducit, secun-
 dam Logadij hieram ab Alexandrino descri-
 ptam innuens: quæ etsi ambitiosè admodum
 operosa est, non tamen ad ea quæ præ se fert,
 omnino contemnenda. Præstat tamen ex lim-
 pidissimo fonte haurire, quàm lutulentos ri-
 uulos securè nimis consēctari. Epileptici,
 uertiginosis, lethargicis, hemicranicis, cepha-
 lalgicis, cholericis, elephanticis salutaris est.
 Diuturna & inueterata corporis uicia detur-
 bat,

SECTIO TERTIA.

189

bat, fœdas & atras impetigines delet: furori, mania & melancholiae præcipuo quodam modo confert. Cæteris enim ad atram bilem purgandâ præfertur. Oculorum caligines dissipat, membrorum tremores discutit, & pleuritidi succurrit. Iecinerosi, lienosis, cardiacis, ischiadicis, mulieribus menstrua purgatione defectis auxilio est. Vocem undevis præpedi- tam & præfocationes expedit. Venenis effica- citer admodum resistit. Datur ad summum drachmis quatuor, ut minimum duabus, ut plurimum tribus cum mulsæ cyathis tribus. Præcipuè uerò puluere ad catapotia melle ros- sato excepto utimur. Auic. lib. 5. tres hieræ Lo- gadij descriptiones affert: quarum prima cum Nic. Præpositi schemate: tertia cum ea quam ex Paulo adduximus, plurimum cõuenit. Atq; ista de hieris quæ in magno usu apud nos tam sunt, quàm esse possunt, dicta sunt. Hic- ram Iusti & Archigenis exuarij- autoribus sibi quisq; ue- nari potest.

m 5 DE

DE CATAPOTIIS AUT PILVLIS,

SECTIO QVARTA.

Antidotorum aciem meritò catapotia excipiunt, & materie & actionis genere aliquantulum affinia. Ex ijs enim omnino medicamentis quæ Antidotos cōstituunt, globuli nostri formari possunt, & præterea simplicia purgationi humorum quorumlibet propriè destinata recipere. Quæ catapotiorum efformatio maximè est celebris. Purgantes enim materie cò concluduntur, ut & pharmacorum insuauitas deuoratione ipsa eludatur, & medicamentorum uis aliquanto robustior facili deglutitione ægrotantis tædium non sine efficacitate leuet. Ferè enim quæ in pilulas inducuntur, ualentia sunt medicamēta: eaquæ forma assumpta, diutius uires suas exercent, cū mora in uentriculo longiore, à remotioribus totius corporis partibus, succorum eluiem in aluum & intestina, uelut in publicam sentinam, exhauriant. Duriora enim medicamenta, qualia sunt catapotia, ægrius à uentriculo comminuuntur, & tardiores uires nacta sunt: liquida uerò fluxili sequacitate promptius elabuntur & euanescent.

fcunt. Quam materiæ rationem in formandis catapotijs obseruamus. Quæ enim corporis impuritas, & obstinatissimorū humorum longinquitas, efficaciora medicamenta ad deturbationem requirit, ea per catapotia & maiora & duriora euocatur. Mollia uerò & parua exhibentur, ubi uentriculi imbecilla facultas, paruum temporis interuallum pro facili humorum promptitudine ad actionem desiderat. Qualia sunt ea quæ ad iuuandū uentriculo robur, cibos cōcoquendos, & actionem toti corpori necessariam propinantur: ut alephagina, stomachica, & quæ pestilentia uulgo dicuntur. Fit enim, ut parua quantitate & forma in uentriculo celerius dissoluantur & permulentur. Horum quædam sunt in medio, mediocritate usque adeo temperata, ut inter utrumque ambigant. Pro corporis enim & humorum ratione formam, & temporis diuturnitatem mediocritate temperant. Catapotiorum ferè in capite purgādo solennis est usus. Quum enim materiæ uacuandæ longinquitas uulgaribus medicamētis nō cedat: ea facilius pilulis quàm alio quouis pharmaci genere propinantur. ut ne addam, liquida ad stomachi eluuiem noui cuiusdam morbi accessionem facere, nec satis abūde uiciosos succos è capite attrahere. Quo nomine qui opus medicum faciunt, & curationes exercent, catapotia media nocte leuissimè cœnatis, aut post primum somnum, non improban-

improbando inuento exhibent, ut à cibo liber uentriculus in ijs conficiendis liberius exerceatur. Tunc enim crassa & dura, ut diutius & potentius agant, à totoq; corpore attrahant, exhibentur: quo tempore tardiore moram ad actiones suas in uentriculo desiderant. Quæ exhibendi occasio nō omnibus catapotijs cōstans est & perpetua. Est enim ubi uentrem totum inferiorem, uentriculum & primas uenas leuiter exonerare uolumus, & nauseabundum stomachum confirmare. Qua in re catapotijs leuibus utimur: qualia sunt Rasi, mastichina, ex aloe, & quæ ante cibum à consueto utendi tempore nuncupantur. Eo enim nomine hora una ante epulas, aut etiam pōst exhibentur: tuncq; parua quantitate sumpta, abundè purgare uidentur, unaq; potum & cibum absque noxia deturbare. Quod uacuationis genus imprimis uentriculo à magna pituitæ copia affecto conducit. Redundantes enim illi succi, & leue uelut pituitæ tectoriū, tunicis uentriculi inductum, facilè eluitur: & medicamenti uis in partis substantiā ad uires rescindendas promptissimè transit, qui est præcipuus instituti scopus. Sed certè in hūc usum parua & pauca præcipiuntur, crebrò tamen repetūtur. Reliquum catapotiorū genus cōsuetum medicandi tempus non mutat, & matutinis horis cum ceteris pharmacis in usum uenit. Catapotia à deuorādo, aut deglutiendo (quod est *καταπινεν*) usurpantur.

SECTIO QVARTA. 189

pantur. Latine globuli aut orbiculi, pilulæ etiã
 a parvæ pilæ similitudine dicuntur. Horum
 præcipuus usus est Actuario, dum medicamēti *Cap. 9 & 9.*
 iniucunditatem fallere volumus, & uentricu- *lib. 5. Meth.*
 lum satis per se humidum, nouo humoris ge-
 nere degrauare est iniquum. Ea antiquis cicer
 aut eruum, aliquãdo fabã Aegyptiam magni-
 tudine æquarunt. Plinius pilulas lupini magni *Lib. 20.*
 tudine ex aniso facit. Nos pro fumentis libidi- *cap. 17.*
 ne in quantitate & magnitudine abutimur. Ha-
 bemus ferè huius generis materiã in pyxidi-
 bus stanneis reſeruata, corio tectam, ne quid
 exhalet: ex cuius uarietate pilulas pro ſcoporũ
 indicatione efformamus, & liquore aliquo, aut
 ſyrupo, aut etiã melle emollimus. Quæ ſi diu-
 tius in maſſam ad fermentationem reponenda
 eſt, glutinoſo aliquo, ut ſyrupo aut melle, non
 ſucco aut aqua ſola, ne citius ſiccetur, ſitumq;
 contrahat, conformanda eſt. Catapotia, quia
 ſemel deuoranda ſunt, ob ingratum ſaporem
 tectorio aliquo indigent. Qua in re ſaccharo,
 aut cinnamomi puluere, aut auri folijs utimur,
 quod longè eſt æquius, quàm membrana pru-
 norum & uuarum (quod nonnulli faciunt)
 inducere. Durior enim ille cortex tam obſti-
 natè ſæpe pilulas regit, ut uentriculo negociũ
 faceſſant: nec multis poſt horis actionem exe-
 rant: interdum etiam integræ uomitu aut ſe-
 ceſſu reſeratur. Prunorum aut pomorum pul-
 pa inuolui tutò poſſunt, ut & pane azymo ui-

no

Lib.ii. no molliter perfuso. Alexander Trallianus facili negotio ex ovo sorberi iubet. Earum dosis per sæpe drachmam, raro uerò quatuor scriptula excedit.

Pilula aromatica Mes. quæ Alephangina dicuntur.

R. Cinnamomi,
 Cubebæ,
 Ligni aloes,
 Calami aromatici,
 Maceros,
 Nucis moschatæ,
 Cardamomi,
 Caryophyllorum,
 Asari,
 Mastiches,
 Schoenu anthos,
 Spicæ Indicæ,
 Carpobalsami, ana unciam unam.
 Absinthij sicci,
 Rosarum, ana drach. quinque.

Contusa crassiusculè coquantur in aquæ libris duodecim ad duarum partium consumptionem, fricentur manibus, colentur & exprimantur. Deinde accipe aloes optimæ libram unam. Laua sæpius in uase uitreo, cum aqua pluuiæ: siccata affunde decocti prædicti libras duas. tere in sole, postea admisce

Myrrhæ,

Mastiches,

Mastiches, ana drach. quinque.

Croci, drach. tres.

Tere optimè, & reliquum decocti affunde.

In sole optimè siccata & tusa reponere.

Catapotia ista aromatica (ob magnam aromatum quam habent copiam) uentriculum & nutritionis partes potius roborant, quàm purgant. Concoctionem firman, putridam humorum colluuiem & pituitosam desiccando, digerendo, & crassiores succos dissipando. Cerebro benefaciunt, illiusque sensationes omnes acuunt: stomachi dolorem à frigido, pituitæ sobolem leuant. Aromata crassiuscule trita, ex aquæ libris octo lento igne ad dimidias coquatur. Largior enim aquæ copia diutiori concoctione aromatum igneam uim minueret. Reliquæ decoctionis ad quatuor libras dimidium. aloe prius optimè in aqua pluuiæ colata & siccata, sua maceratione bene tribulata imbibet. Pulueres reliqui tenuissimi, myrrhæ, mastiches & croci, reliquis duabus libris permixti, aloe etiâ imbuentur. Quæ omnia triturata & insolatu æstatis tempore cōuenientiore desiccata, in massam reponatur. Quidam aromatum decoctionē parum probantes, omnino harum pilularū usum officinis interdiciūt, & pilulas de hiera in earum uicem substituūt. Alij uerò eadem ratione aromatū dimidiū in aqua decoctum aloe immiscent: reliquum uerò dimidiū tenuissimè tritum, in massam excicando

192 CATAPOT. ET PILVL.

Cap. de A.
loe.

Lib. 3. Comp.
phar. part.

Aloes ablu-
tio.

cando efformant, non absurda omnino ratio-
ne, nisi in idem uicium reciderét. Sed istius de-
coctionis, & uerò confectionis rudimentū est
apud Mesueum in Simplicibus, cū aloes pur-
gandi tarditatem, aromatum decocto accele-
rari consulit: sed aquam sextuplam facit, & ad
tertias decoquit, quæ proportio impediō mo-
dum excedit. Reliqua profectō est iustior, &
huic descriptioni conueniens, cū aloes feli-
bram in expressi libras singulas assignat: hic
uerò expressi libris duabus aloes, librā unam
imbuit. Crocum idem quoque ad semunciam
præcipit. Aloen etiam prius in umbra, postea
insolatu exiccat. Sunt quoq; qui pro illius au-
toritate hic bdellium & tragacanthum addāt,
quòd miro quodam modo aloes uicia emen-
dent. Istius uerò aromatu decoctionis, & aloes
eodem decocto maceratæ, quoddā expressum
est exemplar in cōfectione Lamponis Pelusio-
tæ ex Andromacho apud Galenū, ubi & ablu-
tionis aloes in aqua pluuiā meminit: quam po-
stea tritam & insolatā decocto aromatum im-
buit, ut huiusce cōfectionis notionem tāquam
in uestigio reponere uideatur. Hic autem de a-
loes lotionē ad præsens institutum dicendum
uidetur: Aloen ab antiquis lauari solitā, ut me-
dicamentosam & purgatoriam uim, amarum
saporem & acrimoniam, terreas etiam partes,
& impuras ac ueras sordes deponeret. Quod
fatis indicat Gal. octauo de Comp. phar. part.

&

SECTION QVARTA. 193

& Meth. septimo, cum aloem lotam magis ro-
 borare scribit, uim autem purgantem exuere.
 Tum etiam, quod in Lamponis Pelusiote con-
 fectione, aloem primò aquæ pluuiæ ablutione
 condulcari uult. Acrimoniam enim & amari-
 tudinem abieciſſe innuit. Actuarius quoque in *Cap. 9. l. 5.*
 Galeni hiera picra abluendæ aloes modum a- *Meth.*
 perit, cum aloem tritam in aquam, ut ſubſidat,
 mitti iubet: dein emergentem ſummatim aquâ
 unâ cum innatantibus ſordibus abijci, idq; ite-
 rum & tertio repetere iubet. Qua ratione me-
 dicamentum morſus expers, & ſtomacho gra-
 tum parari cenſent. Eſt uerò alia Medicis no-
 ſtris aloes ablutio, quæ potius infuſio, macera- *Aloes ablu-*
 tio, aut imbutio quædâ uocanda eſt. Quod ge- *tio per uiam*
 nus eſt præparationis, quod à Meſueo in Sim- *nutritionis.*
 plicibus deſcribitur ex decocto aromatû, aut
 etiam puluerum hieræ picræ Galeni. Qualis e-
 tiam quæ Albucasiſ nomine circûfertur aloes
 ablutio. Hęc enim nullam adimit aloë aut ſub-
 ſtantiâ, aut qualitatem, ſed ſuas facultates po-
 tius impertit. Similis eſt etiam quæ hic com-
 mendatur à quibuſdâ aloes ablutio cum aqua
 braſſicæ, aut aqua myrobalanorum, aut etiam
 aqua cui infuſum ſit rheum. Quinetiam quidâ
 aloem quater aut pluries elotam, & terrena fæ-
 ce ſubſidentem relinquunt: aquam uerò ipſam
 tenuiorem, igneâ, & propè aeream, hoc eſt di-
 uinam aloes ſubſtantiâ adeptam, in ſolatu re-
 ſiccant: quæ penè medicamento facultates om-
 nes

nes ebibit. Vtranq; ablutionis speciem expressisse uidetur Galenus lib.8. Comp. phar. part. Quod ad catapotiorum nostrorum rationem attinet, Manardus aloen auget. Sunt qui ista parari uelint cum aloe lota & illota, pro uario successu, non temerè quidem. Sunt his affinia

Pil. Thomæ catapotia Thomæ de Garbo, ad cerebri affectus frigidos & contumaces, spinæ & neruorum offensiones à frigida, peruicaci, lenta & crassa materia. Dosis est innoxie à drachma una ad duas. Nicolaus Alexádrinus duas habet pilularum aromaticarum, aut odoratarum descriptiones, inter se non multum discrepantes,

Cap. de Aloe. quasumpsit ex Mesueo, paulū immutato aloes & croci pondere, alioqui seruata proportione.

Pil. assaiereth Auicennæ.

R^x Specierum hieræ picræ Gal. unc. unam.

Mastiches,

Myrobalanorū citrinarū, ana unc. dimidiā.

Aloes optimæ, unc. duas.

Syrupi de stœchade quod satis sit. fiat massa.

Caput purgant Auicennæ, quanquā uentriculo potius quàm capiti conuenire uideantur. Est enim hiera picra Galeni, additis myrobalanis, & mastiche cum aloe auctis. Bilem igitur flauam & pituitam purgant, quæ uentriculo infidet: ideoque capitis affectibus ab impuro uentriculo ortis, & uiciosi stomachi succis,

Lib. 2. Comp. pharm. part. quibus succurrit hiera picra, cōuenit: cūm humores

SECTIO QVARTA. 193

mores tunicis uentriculi ita sunt impacti, ut dilui non possint, quâuis illic potius aloen Gal. minuât, quàm augeat. Non igitur simpliciter capitis affectibus conueniunt: sed tunc admiſcendus eſt agaricus, aut aliquid aliud quod è capite educat. Quod etiam monet Auicennas *Fen. 1. lib. 3. cap. 29.* in cephalalgia, unde deſumptæ ſunt hæ pilulæ earum uires tam eſſe per ſe imbecillas, ut additis alijs medicamētis, humori deturbâdo cuiq; proprijs, uſum augeat. Maſtiche augetur ad firmius robur uentriculi. Myrobalani adduntur, ut bilioſos & calidos uapores, qui ſunt in ſtomachi alueo à capite arceſſant. Quo nomine propinantur in tenuibus & acribus capitis fluxionibus, ut liquidam materiam facilè decumbentem ſiſtant. Gentilis aloes pondus reliquis æquale facit, qui præcipuus eſt harû pilularum architectus. Rabi Moſes cum ſucco allij efformari pilulas uult, ut facilius è capite educant. In his capitis affectibus, autores pilulas efformari iubêt cum infuſione aloes in ſucco endiuiz & maioranæ, cui parû addetur maſtiches.

Pil. de hiera cum agarico.

Rx Specierum hieræ ſimplicis Galeni,
Agarici recēter trochiſcati, ana unc. dimidiâ.
Aloes bonæ, unc. unam.
Cum ſyrupo roſato fiat maſſa.

Quidam harum loco pilulas de hiera magna compoſita, quæ ex ſedecim rebus conſtat,
n 2 uſurpant,

usurpant, quòd agaricum recipiant: sed profecto agaricus in illis non maiore cæteris simplicibus habet prærogatiuâ, ut nomenclaturam catapotijs adferat, cum cætera pondere non superet. Quare huiusmodi pilulæ, etsi in usum ueniunt, de hiera magna cõposita, aut de hiera Nicolai nuncupandæ sunt, ut pilulæ quæ Galeni hieram simplicem recipiunt, hieræ simplicis nomine donantur: de quibus abundè suprâ diximus. Hæc uerò catapotia, quæ de hiera cum agarico dicuntur, etsi medicis sunt salubria, nõ tamen uicio carere uidentur. Debet enim agaricus unius simplicis hieræ simplicis Galeni, pondus æquare, ut nõ excedat drach. sex. Sunt qui omnium etiam simplicium pondus, aloë dempta, æquare uelint. Sed cum ista incerta sint, consulerem, ut agaricus à prudenti Medico pro morbi genere, humoris qualitate & quantitate pulueri hieræ simplicis admisceretur, ad efformanda catapotia cum melle rosato, aut syrupo stœchadite, aut succo absinthij. Quæ ratione uentriculo & capiti plurimum conferet: quibus succurrunt etiam quæ de hiera cum agarico descripta sunt, & passim in officinis circunferuntur. Stomachicis, asthmaticis, & thoracis uicijs à crassis & pituitosis humoribus auxiliantur. Agaricum autem nolim in trochiscos rotundari, aut alioqui corrigi, cum hieræ misceatur, quod à recentioribus inuentum ab antiquis nunquam est usurpatum. Nec desunt egregij

SECTIO QVARTA. 197

egregij nominis Medici, qui agaricum in pul-
uerem redactum cum solo saccharo profectu
optimo exhibeant.

Pil. de agarico Mes.

℞ Agarici, drach. tres.

Ireos,

Prasij,

Myrrhæ, ana drach. unam.

Turbith, drach. quinque.

Hieræ picræ, drach. quatuor.

Colocynthidos,

Sacocollæ, ana drach. duas.

Excipe sapa.

Hæ pilulæ longè à superioribus diuersæ
sunt, & crebro officinarū usui. Descriptionem
autem nactæ sunt ex Mesueo : quāuis Auicen- *Lib. 3. Fen 10*
nas in asthmatis curatione, pilularum de agari- *tract. 1. cap.*
co meminerit, quæ eadem omnino recipiunt, *40.*
paulum immutatis ponderibus, ubi myrrham
quoque omittit. Mesueus etiam in opere Me- *Cap. de*
dico harum pilularum, sed uariatis pōderibus, *Asthma.*
meminit. Sunt & his affines Serapionis pilulæ *Tract. 7.*
pectus abstergetes, ponderibus tantum uariæ. *cap. 17.*
Sed quas idem de agarico pilulas obstructio- *Tract. 2.*
nibus leuandis & hydropi assignat, nihil habet *cap. 24.*
cum istis commune. Recipiunt autem epithy- *Pil. de aga-*
mi, aloes, sing. drach. sex. agarici, drach. qua- *rico Serap.*
tuor. scammonij, petroselini, anisi, seseleos, se-
minis apij, dauci, sing. drach. duas. Nicol. etiam

n 3 Alexan-

198 CATAPOT. ET PILVL.

Alexandrinus pilulas de agarico ex superiore materia describit, sed pōdus imminuit, & myrrham desiderat. Officinæ nostræ mastiches drach. tres addunt, cū nullus illius mentionē fecerit. Caput & thoracem crassis & uiscidis humoribus expurgāt, remotam in ultimis corporis partibus pituitam eliciunt, tussē inueteratam sedant, asthmaticis & peripneumonici conferunt, thoracis uicia ex glutinosorum succorum lenticia propulsant, & simplicium ratione humores omnes educūt: potissimū uerò biliosos & pituitosos. In his (ut nec in cæteris) agaricum in pastillos redigi nihil est necesse. Dosis est ad script. quatuor. Vinum, autem ad dimidias aut tertias decoctum, quod Latinis Sapa aut Defrutum dicitur (Græcis σιρῶν aut ψυμα) suo lentore & crassitudine his comprehendendis pilulis ualde est idoneū, ut facilius à putredine aut transpiratione uindicetur.

Pil. aurea Nicolai.

℞ Aloes,

Scammonij cocti, ana drach. quinque.

Rosarum,

Seminis apij, ana drach. duas & dimidiam.

Anisi,

Fœniculi,

Mastiches, ana drach. unam & dimidiam.

Croci,

Pulpæ colocynthidos, ana drach. unam.

Cum

SECTIO QVARTA. 199

Cum aqua muccaginis tragacathi fiat massa.

Auræ propter eximias dotes & singularem uim dictæ sunt. Etsi enim nullis alijs purgatione ipsa cedunt, moderatæ tamen sunt, neque naturam laceffunt, aut tormina excitant, quæ ualētibus catapotijs sunt admodum communia. His non temerè utimur è capite humores crassos aut tenues, pituitosos aut biliosos educendo. Sensus omnes acuunt, præcipuè oculorum aciem, obstructions iecoris delent, ac uentriculo uiciosi succis grauato conferunt: flatus etiam stomachi aut intestinorum dissipant. Tuta sunt admodum ista catapotia, quòd aluum citra molestiam deijciant. Nam etsi magnam uim scammonij recipiunt (singulæ enim totius partes, quæ omnino sunt quindecim, scammonij scriptulum unum capiunt) reliquis tamen rebus ita temperantur, ut iustam & colocynthis & diacrydij actionem obeât. Quorum opera tenues & biliosos, crassos etiam & glutinosos succos ex remotioribus corporis partibus attrahunt. Aloes ratione pituitam & bilem ab intestinis depellunt. Atque præterquam quòd ipsa uentriculo cōducit, ita & medicamentorum ualentium impetū optimè retundit. Diacrydium bilem mouet, colocynthis pituitam & glutinosos à remotis partibus humores. Rosæ aqueam & ferofam humiditatem deturbât, roburq; addunt. Anisum, fœniculus, apiū, crocus & mastiche roborant, flatus discutiunt,

tiunt, & medicamenta reprimunt. Obstructa
 leuant, uertigini quæ ex flatibus uentriculi ori-
 tur, frigidis humoribus uacuatis succurrit: qua-
 ratione etiam concoctionem iuuat. Quod si
 addideris quiddam ad atrii humoris uacuatio-
 nem, omnes humores protrudent. Quidā dia-
 crydij duplum pondus faciunt ex Platearij in-
 uento non satis probando, cum potius totius
 compositionis pondus augendum sit: nec sit
 imprudenti Medico imponendum. Tragacan-
 thi drach. una, aquæ uncijis duabus ad dissolu-
 tionem super cineres calidos maceratur, colati
 mucagine paulatim affusa pulueres compre-
 henduntur, & massa optimè fingitur, propter
 tragacanthi lenticiā, qua facile omnia coeunt.
 Hodie tamen syrupo aut melle rosato non in-
 feliciter comprehendunt, duritiem ex traga-
 cātho metuentes. Sunt qui pilulas aureas Me-
 suei (quæ Turbithicæ dicuntur) harū loco sub-
 stituant: sed non satis aptè. Valentiores enim
 sunt, propter magnam turbith copiam: ideoq;
 tormina excitant, etsi Mesueus zingiber non
 addiderit, quod medicamenti uim acuit. Recia-
 piunt autē turbith boni drach. sexdecim. aloes
 unciam unam & semissem. mastiches, rosarum,
 sing. drach. septem. myrobalanorum flauarum,
 drach. decem. croci, drach. tres. Excipiuntur
 succo absinthij. Quidā in his pilulis mastichen
 drachmæ unius tantum pondere ponunt: alij
 etiam fœniculum omittunt. His utitur Nico-
 laus

*Pil. Mes. au-
 reæ, quæ Tur-
 bithicæ.*

Iaus Alexadrinus ad stomachicos, colicos, nephriticos & inflatos, easq; ab Italis Aorias uiciose pro aureis nuncupari scribit.

Pilula aggregatina Mes.

℞ Myrobalanorum flauarum,
Rhei optimi, ana drach. quatuor.
Succi eupatorii,
Succi absinthij, ana drach. duas.
Diacrydij, drach. quinque.
Myrobalanorum Cepularum,
Myrobalanorum Indarum,
Agarici,
Colocynthidos,
Polypodij, ana drach. duas,
Turbith optimi,
Aloes, ana drach. sex.
Mastiches,
Rosarum,
Salis gemmæ,
Epithymi,
Anisi,
Zingiberis, ana drach. unam.
Excipe Electuario rosato: fiat massa.

Omnium quibus utimur pilularum, sunt saluberrimæ, tutissimæ, & usitatissimæ. Absq; difficultate educunt, & maximè sunt efficaces, sine torminibus, & ualentium medicamento-
rum noxa. Ideo propter usus, & nominis celebritatem, per aggregatiuas simpliciter in usum
n 5 ueniunt,

ueniunt, quòd multorum sint affectuum propria, & ueluti polycrēstē. Omnes enim humores purgant, & nulli non morbo conueniunt, ab omnibusque corporis partibus probè uacuant: præcipuè tamen à cerebro, capite, uētriculo & hepate. Nutritionis instrumenta sordibus eluunt, cerebri sensationes erigunt, pituitam & bilem utranq; deturbādo. Quo nomine febribus complicatis & antiquis commodant, quibus dantur cocta iam & permixta materia. Humores tenues & calidos magis quàm pituitosos, crassos & frigidos eliciunt: quanquam & his quoq; conueniunt, & atros quoque sollicitant. Ob tam efficacem igitur in quoduis morborum genus uim, & cuiusuis humoris secretionem, aptæ sunt purgationi uernæ. Primas uenas, uentriculum & iecur putridis & uiciatis humoribus liberant. Ex tribus Mesuei descriptionibus hæc sola usum obtinuit. Excipiuntur electuario de succo rosarum, descripto à nobis antea ex ipso Mesueo, ne quis aliud ex Nicolao assumat: in quo utendo uidēdum est, ut galliam moschatam & trochiscos ex eodem Mesueo haurias. Quidam nunc excipiunt mele rosato, sed non satis efficaci. Nicolaus Alexandrinus harum pilularū schema proponit, quas ad omnes affectus præstantes facit, nec ponderibus uariat: huius compositionis dimidium appendens. aloen tamen omnino omittit. Eas excipit saccharo rosato laxatiuo, quod illi est electuas

electuarium de succo rosarum solutium, ut prius diximus. Sunt satis efficaces drachmæ unius pondere. Auicennas alias describit pilulas aggregatiuas lib. 5. Sunt etiam qui alia adscribant pondera, & aliquantulum ab his quæ adscripsimus, differant: sed maximè uulgatos codices secuti sumus.

Pilule Arabice Nicolai.

℞ Aloes optimæ, unc. quatuor.

Radice bryoniæ,

Myrobalanorum flauarum,

Cepularum,

Indarum,

Emblicarum,

Belliricarum,

Mastiches,

Scammonij cocti,

Asari,

Rosarum, ana unc. unam.

Castorei, drach. tres.

Croci, drach. unam.

Excipe succo fœniculi: fiat massa.

Sumptæ sunt ex Gilberto Anglo, ubi agit de morbo articulario. Saluberrimæ sunt, & tutissimæ, omnibus expurgâdis humoribus idoneæ: præcipuè capiti, cerebro, hemicraniæ, memoriæ affectæ conducentes. Vertigini succurrunt, menti offusas tenebras explicant, eiusque aciem firmât, læticiam ingenerant, aurium grauitates

204 CATAPOT. ET PILVL.

uitates leuant, oculos iuuant, dentes, gingiuas confirmât. In arthritide plurimùm possunt: cui etiam nunc potissimùm deferuiunt. Ex his cõponuntur quæ ad omnes humores ualent. Aloe ipsa, scammonium, myrobalani flauæ bilem sollicitant: emblicæ, belliricæ, cepulæ, pituitâ. Bryonia serofos humores ex remotis etiã partibus prouocat. Cætera robur firmant, & medicamentorum impetus retundunt. Nicolaus falsò eas longa temporis duratione commendat: statim enim durefcunt, cùm fœniculi succo comprehendantur. Quidam absinthij succo, aut brassicæ excipiunt.

Pilula mastichinæ Conciliatoris.

℞ Mastiches, drach. quatuor.

Aloes optimæ, drach. decem.

Agarici optimi, drach. tres.

Excipe succo artemisiæ: fiat massa.

Magnam habent in opere medico prærogatiuam, hisq; omnes pro mastichinis utuntur in stomacho confirmando, & à putribus corruptisq; humoribus uindicâdo. Ventriculũ leuiter purgant, eumq; biliosis & pituitosis succis affectũ liberât, & noxiã imposterum præcauêt. capiti conferũt, uterũ iuuant, & miro quodam modo roborant. Quanquam pro tanta laude malim Galeni hiera picra uti, & pro humoris specie addere agaricum, aut scammonium, aut epithymum: quod facit Actuarius lib. quinto Meth.

Meth. aut si cui sit in animo, quandam ex Andromacho compositionem quę mastichen reciperet, ex octauo Comp. phar. part. in usum deducere. Sunt alię pilulę ab Auic. & Mes. descriptę ex aloe cum mastiche: de quibus in pilulis de aloe agemus. Has pilulas quidam temerę pilulas de aloe, propter magnā eius copiam uocant: cum ea nomenclatura alias usus insigniat. Quidam harum loco pilulis Nicolai de mastiche & aloe utuntur, quę recipiunt aloes unciam unam. croci, scammonij cocti, sing. script. duo. succo fœniculi, aut absinthij excipe. Memini etiam loco succi artemisię, quosdam syrupum stœchaditen rectę supponere.

*Pilula de ma
stiche & aloe
Nic.*

Pilula de aloe.

℞ Pulpę colocynthidis, drach. unam.

Aloes,

Scammonij, ana drach. duas.

Mastiches, drach. dimidiā, alij drach. unam.

Excipe succo absinthij.

Has describit Gal. lib. i. Comp. phar. part. in Alopecię curatione, dum crassos & uiscidos succos è capite extrahit. Quibus uti debemus, cum pilulas de aloe præscribimus, omnibus alijs relictis descriptionibus. Ventriculū, hepatis, & nutritionis instrumēta putridis humoribus expurgant, caput & cerebrum deplent. Describuntur à Paulo libro septimo, aliter ta-

Cap. 8.

men

men quàm Gal. Aloen enim cum colocynthi-
 de ad drach. unam æquat. Sunt quibusdam u-
 sui pilulæ de aloë lota simplicissimæ, autori-
 bus celeberrimæ. Meminit Mesueus in opere
Cap. de Ce- medico pilularū de aloë sola, quater aut quin-
phalalg. quies in succo caulium infusa & exiccata, ad
 cerebri, capitis & oculorum affectus. Sunt qui
 harum etiam loco his utantur, quæ recipiunt
 aloes lotæ cum succo rosarum rubrarum un-
 ciam unam, agarici trochiscati, drach. tres. ma-
 stiches, drach. duas. specierum diamoschi dul-
 cis, drachmæ semissem. cum uino Cretico co-
 gatur massa. Pilulas etiam de aloë cum masti-
Pil. de aloë che Auicennas facit in Cephalalgia. Mesueus
Mes. quoque illis turbith addit. Recipiunt autem a-
 loes drach. septem. mastiches, rosarum, sing.
 drach. tres. turbith drach. decem. formetur ca-
 tapotia. Sed ipse mastichina uocat, quibus sto-
 machum & caput purgat. Quidā harum loco
 pilulis Nic. de mastiche utuntur. Sed in tanta
 uarietate, non est cur ambitiosè nimis simus
 delicati, his quas ex Gal. adduximus, abundè
 contenti. Has enim pilulas ex aloë 5. Meth. mi-
 rificè commendat, ad uarias excrementorum
 species: sed bdellium, agaricum & gummi Ara-
 bicum addit, omiſſa mastiche: quam etiam po-
 ſtea ſuſtulit, ut teſtatur in lib. Comp. phar. part.
 Sed hæ uidentur eſſe pilulæ de colocynthide,
 ijsque ſimiles, quas poſtea ex Alexandro de-
 ſcribimus: quibus utebatur ſæpe Leoniceus
 in

In capitis affectibus, & pilulas de sex rebus uocabat, quòd aloen, colocynthida, scammoniũ, agaricum, bdellium, & gummi Arabicum ad æquale pondus caperët. Quæ non immeritò in usum quoque à nobis deduci debent, ut ijs in ualentioribus affectibus utamur: superius uerò descriptis non ita urgente morbi sæuitia, aut parciore humorum copia. Pilularum de aloë uarias etiam descriptiones adfert Nicolaus Alexandrinus.

Pilula coccia Rhasis.

℞ Pulueris hieræ picræ, drach. decem.
Colocynthidos, drach. tres, script. unum.
Scammonij, drach. duas & dimidiam.
Turbit, drach. tres.
Stœchados, ana drach. quinque.
Excipe syrupo stœchadite: fiat massa.

Catapotia ista Coccia dicuntur, à Græcis deducto nomine, qui pilulas modò *καταποτία*, modò *κοκκία*, hoc est granula erui magnitudine uocant, nos orbiculos. Sic Actuarij *κοκκία* ad hydropem, lib. 5. Meth. ut sit ridenda barbarorum in pilulis cochijs interpretatio nominis. Existimo enim Coccia in usum adduxisse auctores, quòd Galeni catapotia de aloë in purgandis cerebri & capitis affectibus plurimum laudarint. Vnde apud Mesueum & Nicolaum Galeni Coccia: quibus solenniter in capitis affectibus utuntur. Coccia etiam usurpat Aui-

cennas

Pen 1. l. 2. cennas in Cephalalgia, nō alia intelligens: ini-
tract. 1. tio quidem morbi materia non satis cocta, aut
cap. 29. sequaci, necdum fluxili. Vt abundē ridēdi sint,
 qui in quouis etiā leui & primo capitis discrimi-
 mine, his Rhasis coccijs utuntur. Sunt enim
 admodum ualentia, incorrecta, ualde tormi-
 nosa & suspecta: nec his nisi p̄gressis quibus-
 dam alijs, nec nisi in materia crassa & frigida
 utendum, ut uult Rhasis & Gradenfis. Magnā
 recipiunt turbith & scammonij copiam: qua
 ratione parum tuta sunt: nec his libenter uti-
 mur, nisi multa addantur, quæ medicamento-
 rum uim reprimant. Quare cum Coccia præ-
 cipimus, Galeni de aloē pilulas intelligimus,
 ut scribit Gradenfis, quæ rectē pro his substi-
 tuentur. Nec uelim Pharmacopœum Cocijs
 Rhasis, non nisi ex prudentis Medici præscri-
 pto uti, qui consultē multa ad correctionem
 addiderit. Moderationem istam adhibet Mu-
 sa, ut cæterorum nihil mutato pōdere, turbith
 drachmæ semissem faceret: adderet uerō bdel-
 lij, stœchados, mastiches, dauci, galangæ, semi-
 nis fœniculi, zingiberis, gummi Arabici, sing.
 drach. unam. Sumpta est hæc descriptio ex
Cap. 1. Rhasis nono ad Almanforem. Cuius omnino
 similem habet Mesueus in cephalalgia frigida,
 duplicato tantū pondere: ubi etiam Galeni
 Coccia describit, ex aloes, scammonij cocti in
 cydonio, interioris colocynthidos, mastiches,
 absinthij, sing. partibus æqualibus. Qualia om-
 nino

nino describit Serapio, Galeni Coccia uocans. Mesueus quoq; in asthmate pilulas coccias longè diuersas describit. Quo in cæco suspicionis tormento, malim Galeni catapotia ab his autorib. toties usurpata & celebrata indicere, quàm istis uti, quæ magnam ægro facessunt molestiã: quibus nec unquam sine torminibus uti licuit. Cephalica rectè dicuntur, quòd scilicet caput magna efficacia expurgent, ideoque à neruis crassos & frigidos humores euacuent. Hemicranicis cõueniunt. Alexádrinus pilulas Cocceri aut Cotzeras uocat, quæ uidetur Coccias exprimere. Quarum tres cùm adhibeat descriptiones, primam non temerè harum loco usurpari crediderim, ad cephalalgiam, hemicranicos, destillatione laborâtes, lippitudine & neruorum incontinentia affectos. Recipiunt autē hieræ picræ Gal. drach. quinq; diacrydij drach. unam cū semisse. pulpæ colocynthidos, drachmæ dimidiū. turpeti, stœchados Arabicæ, sing. drach. duas & dimidiam. sagapeni, opopanax, bdellij, ammoniaci, agarici, spicæ, singul. drach. dimidiam. rhei barhari, aloes, flauæ, sing. exagium unum, hoc est aureum unum. Excipiuntur succo fœniculi. Sunt qui in utēdis pilulis cocijs Rhafis, hierā picram Rhafis quoq; usurpent, quæ parum differt ab hiera, quā Gal. assignauimus. Huius hæc est formula. R̄ pul: rosarū, rubrarū, spicæ, masticæ, xylobalsami, cārpopalsami, cinnamomi, xylocastix, asari, ana drach.

*Pil. Cocceri
Alexádrini:*

*Hiera picrā
Rhafis:*

drach. unam. aloes succotrinæ, unc. duas. sin-
gula ad artem exactissimè trita, & per cribrum
decussa, in usum seponantur.

Pilule fœtidæ Mes.

R̄ Sagapeni,
Ammoniacy,
Opopanacis,
Bdellij,
Colocynthidos,
Rutæ agrestis, & huius inopia, siccæ hor-
Aloes, (tensis,
Epithymi, ana drach. quinque.
Hermodactylorum,
Efulæ, ana drach. duas.
Scammonij, drach. tres.
Cinnamomi,
Spicæ,
Crocij,
Castorei, ana drach. unam.
Turbith, drach. quatuor.
Zingiberis, drach. unam & dimidiam.
Euphorbij, script. duo.

Succo porri calfacto liquores quatuor dis-
soluuntur, & ad succi cōsumptionem coquun-
tur: deinde cætera trita comprehenduntur.

Sunt ualētia admodū hęc catapotia, ideoq̃
parum tuta, quòd minimè repressa purgātium
uis ea suspecta reddat, ut scribit Gradensis in
nonum ad Almanforem. Omnis generis hu-
mores

mores educunt, crassos, tenues, à partibus propinquis & remotis. Viscidos quoque & lentos è cerebro & articulis prouocant: qua ratione podagræ, gonagræ, cerebri affectibus frigidis, neruorum incontinentiæ auxiliatur. Ventrem totum pituita abluunt, & colico dolori succurrunt. Resolutioni neruorum, spasmo & tremori adhibentur: sed in morborum declinatione potius quàm principio, propter effrænatam uim. Drachma enim una abundè purgat, nec per se tutus est earum usus. Quidam minoribus Mesuei foetidis utuntur: quæ etiam magis suspecta sunt, & minus correctæ, simplicibusquæ (licet paucioribus, unde Minora dicuntur) ualentiora. Quæ recipiunt sagapeni, ammoniaci, opopanacis, bdellij, myrrhæ, sing. drach. quinq; turbith drach. decē. colocynthidos, drach. sex. fiunt ut priora. Alij foetidas Rhasis ad Almanforem adhuc longè inclementiores parant, quæ habent hieræ picræ drach. decē. pulpæ colocynthidos, drach. quinque. euphorbij drach. duas cum semisse. castorei, piperis, assæ foetidæ, sagapeni, opopanacis, lepidij, sinapis, singul. drach. unam. centaurij minoris, elaterij, sing. drach. quinque. liquores succo rutæ dissoluntur. Sed his uetat uti Gradēsis, nisi accedat iusta moderatio, & optima simplicium correctio. Dicuntur autem omnes *duoûdes*, aut foetidæ, quòd castorium, rutam agrestem, assam foetidam, & liquores graueolentes recipiât potius, quàm

*Pil. foetidæ
minores Mesuei*

*Cap. de Paralysi.
Pilule foetidæ
de Rhasis*

quàm quòd humores putres educant, aut quia
foetidis morbis occurrunt: quales sunt lepra,
scabies, uutiligines, impetigo, alphi. Quibus suc-
currunt uacuatis tenuibus, biliosis & sero-
sis succis. Sunt pilulæ Alexandrini è castorio
non longè ab similes ad resolutos, arthriticos,
morbo comitiali correptos & sideratos. Qua-
tuor pilularum foetidarum descriptiones ha-
bet Auicennas lib. quinto: quarum quæ secun-
da est, huic maximè respondet, nisi quòd her-
modactylos, esulam, turbith & zingiber omit-
tit, & dimidium huius confectionis tantum po-
nit: qua proportionis ratione, euphorbium
drachmæ semissem excedere non debet. Eas
foetidas maiores uocat. Quatuor quoque pilu-
larum foetidarum schemata habet Mesueus, cap.
De affectibus neruorum: sed ex iisdem omnia
no simplicibus confectas, uariato tantum pon-
dere. Sunt earum aliæ multæ descriptiones a-
pud Serapionem & Halyabbatem, quibus in
præsentia supersedemus.

Pilula Indæ Mes.

℞ Myrobalanorum nigrarum, hoc est Indarum,
Ellebori nigri,
Polypodij, ana drach. quinque.
Epithymi,
Stœchados, ana drach. sex.
Agarici,
Lapidis Lazuli loti,

Colo.

Colocynthidos,

Salis Indi, ana drach. quatuor.

Succi eupatorij inspissati,

Spicæ, ana drach. duas.

Caryophyllorum, drach. unam.

Hieræ picræ, drach. duodecim.

Excipe succo apij: fiat massa.

Ex Halyabbate à Mesueo describuntur, & miris laudibus celebrantur ad affectus melancholicos, atram bilem, humores adustos, maniam & melancholiam morbum. Cancrum, cephâtiam, alphas nigros curatu difficiles, icterum nigrum ex splenis affectu ortum: quartanas etiam sanant. Ea recipiant, quæ omnibus modis atros humores expugnât: licet crassos, biliosos & pituitosos succos aliqua ex parte protrudât. Antonius Musa in flatu hypochondriaco, aut hypochondriaca melancholia (quæ à barbaris Myrachia dicitur) his pilulis felicissimè utebatur. Sed initio pro morbi huius naturâ, ut cætera omnia medicamenta quæ huic adhibentur, nocere videntur: postea tamè valde prodesse. Indarum nuncupationem habêt, quod salem Indum, qui niger est (cuius penuria saccharum rubrum potius quàm candefactum, aut sal gemmeus fossilis supponitur) potius quàm quod nigros, atros & melancholicos humores educant, aut myrobalanos Indas recipiant. Lapis Cyaneus, qui Lazurius dicitur, toties ablui debet, ut nullum amplius co-

o 3 lorem

lorem aut saporem in aqua relinquat. Qui ca-
non est ablutionis, lapidum maximè proprius.
Eupatorij succum densatum, qui parco nimis
drachmarum duarum pondere ponitur, apij
succos compensat, qui depuratus & coctus ac-
cipi debet, ne mucorem aut situm promptè
contrahant. Quod in omnibus catapotijs, quæ
succos capiunt, est obseruandum. Sunt pilulæ
saporis Indæ apud Mesueum, quæ tâtum pon-
deribus differunt, & ad maniam, melâcholi-
am, epilepsiam, alphas nigros, & nigra ulcera adhi-
bentur. Alexandrinus pilulas habet, faciem &
totum corpus purgantes, uiribus non absimi-
les: quibus etiam respondent aliæ, quas ad me-
lancholicos admodum probatas facit.

In Cepha-
lig. melâch.

Pilulæ de fumo terræ Auic.

℞ Myrobalanorum flauarum,
Nigrarum,
Cepularum,
Scammonij, ana drach. quinque.
Aloes, drach. septem.

Omnia imbuantur succo fumaris depuræ-
to, & toties siccentur: dein fiat massa.

Affines sunt pilulis Indis prius descriptis,
sed longè imbecillius biliosos, mordaces & se-
rosos humores purgant, pituitam salsam, adu-
stos quoque & salios succos, qui putrilagine
concepta cutim scedât, pruriginem & scabiem
excitant, purgant. Possunt uerò pro re nata au-
geri,

geri, senna, polypodio, epithymo & elleboro
pro Medici prudentia. Sunt imbecillæ, nec mi-
nori quàm script. quatuor copia exhibendæ.
Omnia crassiusculè trita, succo fumariz defæ-
cato irrorantur, insolantur ad mediocrem re-
siccationem: iterum & tertio repetuntur, po-
stea in massam cōprehendantur. Describuntur
ab Auicenna lib. 4. in Cura pruritus & scabiei. *Fen 7. cap. 7.*

Pilulæ communes.

R Croci,

Myrrhæ, ana unc. unam.

Aloes, unc. duas.

Excipe uino aromatite.

Dicuntur ab omnibus pilulæ Communes,
& sine custodia, à quibusdā etiam pestilētiales
Rufi nominantur. Certus est autem & tutus
earum usus in pestiferæ luis cōtagione præca-
uenda, si quotidie uacuo stomacho ex his glo-
bulus unus scriptuli, aut etiam maiore ponde-
re sumatur. Mirè enim humorum proluuiem
siccāt, putrida absumūt, partes corporis nobi-
les roborant. Vacuant nanque excrementa bi-
liosæ & pituitosæ, uentriculo, mesaræo, hepate
& intestinis, ueluti corporis cauo cōclusa: un-
de cerebrum quoque & eius sensationes con-
firmant, corpusq; à putredine uindicāt. Con-
fectionem ex aloes, myrrhæ & croci æquali- *Lib. 4. Fen 1.*
bus partibus Auicennas & Mesueus in pesti- *tract. 4.*
lentia præcauenda quotidie imperant. Rhasis *cap. 5.*

o 4 lib.

lib. quarto ad Almanforem in præcautione pestilentiae, aloes proportionem duplam ad cætera facit, unde sumpta est hæc descriptio. Falsò uerò, ut omnibus patet, Rufi Ephesij nomē *Cap. 35. l. 2.* prætendunt. Ille enim, Paulo teste, potionem non catapotia conficiebat, ex aloes & ammoniaci thymiamatis partibus duabus, myrrhæ parte una. Quæ simul tusa, cum uino fragranti quotidie ad dimidium cyathum propinabat in pestilentia miro successu. Neminem enim unquam frustratum dicit. Cui usui mirè conferunt hæc catapotia ex aloe illota, aut estate lota, in aqua intybi & rosarum. Omniaque tunc excipi debēt succo citri acido, aut syrupo limonum. Quibus si boli Armeniæ lotæ par pondus aloes addideris, magnam uirium habebunt accessio-
Pil. de tribus cum rhab. nem. Pilulæ de tribus dicuntur omnibus: & addito rhabarbaro, pari cum aloe pōdere, De tribus cum rhabarbaro dicuntur: etsi pro istis aliæ à Pharmacopœis quibusdā substituuntur, quæ agarici, aloes & rhabarbari, sing. partes æquales recipiunt. Nicolaus Alexandrinus duas habet pilularū communium descriptiones, nihil ferè inter se distātes, sed longè ab ista diuersas.

Pil. sine quibus esse nolo. Nic.

Rx Aloes lotæ, drach. quatuordecim.
 Myrobalanorum flauarum,
 Cepularum,
 Belliricarum,

Embli.

Emblicarum,
Indarum,
Rhabarbari,
Mastiches,
Absinthij,
Rosarum,
Violarum,
Sennæ,
Agarici,
Cassutæ, ana drach. unam.

Temperentur scammonij bene triti drachmæ sex cum semisse. fœniculi succi ea quantitate, quæ scammonio per pannum colâdo sufficere possit, & cæteris pulueribus comprehendendis, & orbiculis effingendis, qui manibus inunctis oleo uiolato, uel communi, pro artis præcepto loto, formentur.

Hodie uerò Pharmacopœi scâmonium per se tritû, cæteris pulueribus miscent, quos melle cum quo succus fœniculi coquendo sit consumptus, excipiunt. Efficacissimæ sunt pilulæ ad purgandos omnes humores partium superiorum. Quo nomine suffusionibus, oculorum caliginibus, uisioni conferût: aurium dolorem sanant, purgantq; mirè caput à pituita, bile flaua & atra. Iliacos iuuant. Quod si quis unius tantum humoris eductionem requireret, posset ea augere medicamenta, quæ expetitur humorem propriè depellerêt. Pilulas sine quibus ex Campano facit Arnoldus. Villanoua-

nus ferè nostris communibus similes, ex aloes
partibus duabus, myrrhæ una, croci dimidia,
cum succo rosarum.

Pil. Stomachica Mes.

Rx Myrobalanorum flauarum,

Aloes,

Turbith, ana drach. decem.

Rosarum,

Spicæ,

Mastiches, ana drach. duas & dimidiam.

Anisi, drach. unam & dimidiam.

Salis Indi,

Croci, ana drach. unam.

Excipe succo absinthij: fiat massa.

Ex multis stomachicarum pilularum descriptionibus Mesuei, ultima ista præcipuo quodam modo in officinis paratur, ad biliosos & pituitosos humores propellendos, qui uentriculum & caput obsident. Sed istis pilulis, ut nec cæteris quæ stomachicarum nomine circunferuntur, nisi præscripto scopo, temerè abuti ad hominum salutem nolim: tum propter magnam turbith copiam (quæ stomacho mirū in modum nocet) tum quòd pro uario stomachi affectu, miscenda quæ illi laboranti opem ferant, non autem uires opprimant. Pilulæ ergo stomachicæ, cum ferè eius esse debeant generis, ut stomachum affectum leuent, uel debilem confirment & roborent, ea debet à Medico

Edico præscribi, quæ sibi destinatos scopos assequantur. Est enim ubi uentriculus humoribus scateat, qui in capacitate & cauo, aliquando etiam in tunicis continentur: aliquando uerò uenis & rugis imbibuntur. Quinetiam huius uis uiciosus succis obtunditur, ad quæ omnia pilulæ stomachicæ parari debent. Non probo autem, ut hæ pilulæ ab antiquis scriptæ, quæ multum uacuant, & stomachi uires dissoluunt, parentur: sed earum loco lubens uterer pilulis de hiera simplici Gal. aut puluere hieræ simplicis. Hæc enim est stomacho gratissima, & uiciosos succos, qui eius tunicis imbibuntur (quod est perpetuum ferè stomachi uiciū) deturbat. Cui adderem cætera quæ pro uario laborantis affectu scopum destinatum attingerent. In his uerò pilulis ab antiquis institutis semper purgantia miscentur, & ea quidem quæ uentriculum subuertunt, ut agaricus & turbith, quod aliquando stomacho iam per se debili grauissimum est. Quinetiam cum stomachus sæpe sola qualitate afficiatur, malè imperant Medici in his affectibus pilulas stomachicas purgantes, cum solis alterantibus egeat. Adde quod aloë (quæ ferè omnes hæ pilulæ magna copia recipiunt) sola qualitate affecto uentriculo est noxia, ut scribit Gal. octauo Comp. phar. part. Nō est igitur quod quis istis temerè utatur, aut officinis etiam in his pilulis parandis nimis ambitiosè liberis credat. Vix enim reperias unum
aut

aut alterum, qui eandem descriptionem sequatur. Quare si quis bilem flauam & pituitā non intemperanter ex uentriculo detrudere uolet, his pilulis stomachicis, quas huc adferimus, uti poterit. Quas ideo adscripsimus, quod cæteris purgantibus sint moderatiores, & omnium ferè usu tritissimæ. Est uerò alia Mesuei descriptio, quæ tolerabiliorem stomachicarum pilularum usum communem faceret, & quas ab omnibus parari cuperem: tum quod simplicissime sunt, ideoq; simplici uentriculi affectui maximè conueniunt: tum uerò quod facile quouis purgatiua medicamenta, si res exigat, adscriperit. Parantur hodie sub nomine pilularum ante cibum. Recipiunt autem aloes, drach. sex. mastiches & rosarum, sing. drach. duas. Sed ea malleum succo absinthij, quàm solatri excipi. Nic. Alexandrinus duas habet stomachicarum pilularum descriptiones: quarum alteram ad usum ualde probarim, quæ recipit aloes flauæ, mastiches, absinthij, sing. unc. unam. succi marubij quātum satis erit effingendis catapotijs. Describuntur ab Auicenna lib. 5. pilulæ stomachicæ Alkindi: quæ etsi ab autoribus Medicis ualde probantur: magnam tamen turbith copiam recipere mihi uidetur. Actuarius pilularum stomachicarum meminit ad uiscerum & stomachi robur, doloremque sopiendum, quas ante & post cibum propinat. Hæ solis roborantibus, rheo & aloe constant.

Pil.

*Pil. stomachi
ca paranda.*

*Pil. stomachi
ca Alex.*

s. Meth.

Pilula oculares maiores, quæ Lucis dicuntur Mes.

℞ Rosarum,
 Violarum,
 Absinthij,
 Turbith,
 Colocynthidos,
 Cubearum,
 Calami aromatici,
 Nucis moschatae,
 Spicæ Indicæ,
 Epithymi,
 Carpobalsami,
 Xylobalsami,
 Schœnu anthos,
 Mastiches,
 Asari,
 Caryophyllorum,
 Cinnamomi,
 Anisi,
 Fœniculi,
 Apij,
 Calsiæ lignæ,
 Seminis rutæ,
 Seseleos,
 Croci,
 Maceros, ana drach. duas.
 Myrobalanorum flauarum,
 Cepularum,

Indarum,

Indarum,
 Emblicarum,
 Belliricarum,
 Rhabarbari, ana unc. dimidiam.
 Agarici,
 Sennæ, ana drach. quinque.
 Euphrasiæ, drach. sex.

Aloes bonæ pondus omnium. Succo fœnis
 culi excipe.

Hæc catapotia optica maiora solenni sunt apud Medicos in usu, ad excrementa capitis & oculorum pituitosa & biliosa deturbanda. ob idq; oculorum morbis, unde nomen habent, sunt familiaria: tum quia spiritus uisorios roborant, augent, & uisionem puriorem reddunt. Corpus sanum seruant, uacuatis excrementis, & uiribus confirmatis. Etsi uerò temerariam compositionem præ se ferunt, quòd confusè omnia simplicia, tam frigida quàm calida recipiant: saluberrimæ tamen sunt in pituita uacuâda, nec adeò ualentes, ut his sumptis, à cibo abstineas: cùm medicamenta uehementia turbit & colocynthida parua copia cõtineât. Marnardus in pituita uacuâda coccijs eas auget, in bile aureis. Vsu sunt minoribus celebriores.

Pil. oculares minores, seu lucis Mes.

Rx Xylobalsami,
 Carpobalsami, ana drach. unam.
 Chelidonij, drach. quinque,

Rosarum,

Rosarum,
 Violarum,
 Absinthij,
 Euphrasie, ana drach. tres.
 Sennæ,
 Epithymi,
 Myrobalanorum flauarum,
 Cepularum,
 Indarum,
 Belliricarum,
 Emblicarum,
 Agarici,
 Colocynthidos,
 Schœnu anthos,
 Lycij,
 Lapidis Cyanei loti, ana drach. duas &
 dimidiam.

Aloes optimæ pondus omnium. Excipe
 succo fœniculi aut chelidonij.

In usum quoque ueniunt minora ista optica
 dicta, quòd pauciora simplicia recipiât, ualen-
 tia tamen. Præcipuè ualent ad atram bilem, &
 humores adustos potius uacuandos, quàm pi-
 tuitam: quemadmodũ maiora pituitæ elicien-
 dæ magis conducunt, quàm bili atræ. Excipiũ-
 tur, ut maiora, melle cocto cum succo fœniculi,
 aut chelidonij ad ipsarum consumptionem.

Pilula de rhabarbaro Mes.

℞ Rhabarbari, drach. tres.

Succi

224 CATAPOT. ET PILVL.

Succi glycyrrhizæ,
 Succi absinthij,
 Mastiches, ana drach. unam.
 Myrobalanorum flauarum, drach. duas
 & dimidiam.
 Seminis apij,
 Seminis fœniculi, ana drach. dimidiam.
 Trochiscorum diarhodon, drach. tres &
 dimidiam.
 Hieræ picræ simplicis, drach. decem.
 Excipe aqua fœniculi,

Humores crassos, lentos & putres uacuât.
 Vnde febribus chronicis & diuturnis, ex hu-
 moribus pituitosis & putridis, alijsq; uiciosiss
 succis contractis conferunt. Hepatis dolorem,
 eiusq; obstructions & lienis leuant, aquæ in-
 ter cutem rudimentis sunt salubres. Quo no-
 mine tertianis nothis, quæ ferè ex diuturnita-
 te, iecoris obstructions & duritias pariunt, ad
 autumnum salubriter imperâtur. Quod facie-
 bat Manardus, ut in tertianarû exitu ad drach.
 duas, aut unam cum semisse consuleret. Musa
 etiam autumnno aut hyeme in pituitosis febr-
 ibus exhibet scriptuli unius pondere, alternis
 diebus sumpto. Solemus præcipere non sine
 magno profectu, ijs qui ex magna stomachi de-
 bilitate, flatibus aut ructibus ex putribus suc-
 cis continenter conflictâtur: & tandem in hy-
 dropis suspicionem deueniunt. Hæ pilulæ, ut
 diutius in officinis durêt, cum melle cõficien-
 dæ

dæ sunt: in quo coquendo succus fœniculi cōsumptus sit. Succī sicci terendi sunt: quā in rem cū succus absinthij siccus nō seruetur, in rem præsentem igne desiccari potest. Rhabarbarū, mastiche & trochisci per se terantur, reliqua simul. Sed trochisci ex descript. Mesuei subaudiendi ueniūt, quos postea describemus. Sunt aliæ pilulæ de Rauedseni Mesuei, istis longè efficaciores ad lienis & iecoris obstructions & hydropē, quibus uti possumus. Duas alias pilularum de rhabarbaro descriptiones habet Arnaldus, cap. De aurium affectibus. Sunt qui pro pilulis de rhabarbaro, solo rheo puluerato utuntur.

*Id est, alia descriptio
gad almos, tunc
de hydropis apud
pust.*

Pilulæ de Sagapeno Mes.

℞ Sagapeni,
Ammoniaci,
Opopanacis,
Bdellij, ana drach. duas & dimidiam:
Seminis apij,
Ammeos,
Rutæ agrestis,
Anisi, ana drach. unam:
Acori,
Lepidij,
Calaminthes,
Folij,
Centaurij,
Polij,

℞

Costi,

Costi,

Salis gemmæ, ana drach. dimidiam.

Aloes, drach. sex.

Colocynthidos, drach. quinque.

Excipe succo porri, aut marrubij, aut matri-
cariæ: fiat massa.

Secunda est pilularum de sagapeno Mesuei descriptio, quam ex Serapione desumpsisse uideatur. Eandem enim habet Serapio, uariatis tantum ponderibus, & iisdem affectibus accommodatam. Pituitam crassam, lentam, & bilem à remotis etiâ locis & articulis ipsis, colocynthidis beneficio educit. Quo nomine ischiadi, podagræ & articularijs morbis conferunt. Aloe ipsa uenarum ora aperiens, & reliqua aperientia uteri morbis competunt, & menses proritant. Gummi genera crassos, frigidos & glutinosos humores diffecant, aquas ducunt, & menstruum profluuium prouocant, emollitis & apertis, uiscerum præcipuè splenis obstructionibus. Nobis est earum saluberrimus & frequens usus in uteri à mensium suppressione doloribus, quâuis Manardus se illis nunquam usum fuisse affirmet. Atqui harum tutior est usus, quàm priorum ex Mesuei descriptione, quæ ualentiores sunt, minusq; temperatæ ad neruorum resolutionem, conuulsionem & articularios morbos accommodatæ, quas pro istis antiqui supposuerant. Sed harum usus ex Serapione uenit, licet tutiores sint foetidæ maiores

res

res prius descriptæ. Auicennas aliam habet pi- *Lib. 8.*
lularum de sagapeno descriptionē ad genuum,
coxendicum & laterū dolorem. Serapio quoq;
alijs utitur ad hydropem. Sed & Actuarij orbi- *Lib. 7. Mes.*
culi de sagapeno ualent ad articulorum mor-
bos, coxendicis & neruorum, morborumq; o-
mnis generis, quem frigida crassaq; recremen-
ta concitarunt.

Pilula de bdellio maiores Mes.

℞ Bdellij, drach. duodecim.
Ammeos, drach. tres.
Myrobalanorum cepularum,
Indarum,
Belliricarum,
Veneriarum aut auellandarum adustarum,
Succini aut carabe, ana drach. duas & di-
midiam.

Infunde bdellium succo porri seetilis deco-
cto, & forma massam.

Ex tribus Mesuei descriptionibus sola ista
prima usum obtinuit in sanguinis ab ano & u-
tero immodico profluuiio. Vacuato enim harū
pilularum beneficio, humore melancholico &
usto, clemēter per intestina, deriuatio fit ab he-
morrhoidibus, & ulceribus recti intestini, ab
acrium & ustorum humorum erosione excita-
tis. Sistunt quoque superfluam mensium eru-
ptionem transfusa in intestina materia, uimq;
retentricem hepatis & lienis roborant. Bdel-

228 CATAPOT. ET PILVL.

lium siccum capi debet nō molle, ad desiccationem maiorem. Veneriarum loco auellanas adustas, aut earum corticem, aut pectinum & ostracorum conchas, non impune quidam capiunt. Alij cōchulas marinas, quæ ex occiduo Oceano & Iacobi fano aduehuntur: alij limacias cum cochleis adustas substituunt. Quidā etiam lumbricos terrestres ustos ponunt. Sunt qui Venerias acori radices intelligāt. Nos apte horum loco radicem quādam ustam arnoglossi, aut hippuris, aut etiam glandium calyces & cupulas supponemus. Conchulas marinas nō improbamus, cū Mesueus in descriptione harum pilularum tertia (quæ profectō ad desiccandum, & profluuium sistendū est ualentior) conchas adustas capiat. Adde quòd Auicennas in menstrui profluuij suppressione, conchulas marinas ualde probat.

Lib. 3. Fen
21. tract. 3.
cap. 4.

Pilula de Opopanace Mes.

℞ Opopanacis,
Hermodactylorum,
Sagapeni,
Bdellij mollis,
Ammoniaci,
Colocynthidos, ana drach. quinque.
Crocī,
Castorij,
Myrrhæ,
Zingiberis,

Piperis,

Piperis,
 Macropiperis,
 Cassiæ lignæ
 Myrobalanorum flauarum,
 Belliricarum,
 Emblicarum, ana drach. unam.
 Scammonij, drach. duas.
 Turbith, drach. tres.
 Aloes, drach. duodecim.
 Infunde lachrymas in aqua caulium, & forma massam.

His pilulis quidam utuntur ad uacuandam
 & cerebro, neruosisq; partibus pituitâ crassam,
 bilem & melancholiam. Efficaces sunt in articu-
 lorum doloribus à pituita creatis. Resolu-
 tionem neruorum & incontinentiâ, spasmus
 cynicum, gonagram, podagram, aliorumq; ar-
 ticulorum dolores, morbosq; partium neruo-
 farum frigidos leuant colocynthidos, turbethi
 & scammonij ratione, non opopanacis, unde
 nomen sumpserunt; etsi Arabes glutinosorum
 & lentorum humorum educationem ei uindi-
 cant: quod tamen negant Græci. Alias pilulas
 de opopanace habet Mesueus ex Ioânicio, cap.
 De paralyfi: & his quas adscripsimus ferè simi-
 les habet Auicennas lib. 5. Pilulas de sarcocolla
 propter nullû in officinis usum hic omittimus:
 tum quòd efficacia alia multa, & longè tutiora
 medicamenta ad frigidorum & pituitosorum
 humorum uacuationem nobis suppetunt.

P 3 Pilulæ

Pilula de euphorbio Mes.

℞ Euphorbij,
 Colocynthidos,
 Agarici,
 Bdellij,
 Sagapeni, ana drach. duas.
 Aloes, drach. quinque.

Cum succo porri fingantur catapotia.

Euphorbium prudenter tritum, cribratus agaricus, læuigata & concisa colocynthis cum gummis uino dissolutis, pistillo calido, & mortario tandiu subigantur, dum in massam coeant. Finguntur pilulæ non nisi ualentissimis & contumacibus morbis usurpandæ, quæ pituitam crassam, & ex partibus remotissimis potentissimè uacuât: sed non nisi robustis & præcipiti malo exhibendæ. Vñs earum est in resolutione neruorum, & sideratione, articularijs affectibus, & aquę suspicionibus. Rarò in usum ueniunt, nec nisi magna cautione à prudenti Medico adhibita. Quamobrem urgentibus malis medicamentum ex Euphorbio Manardi, quod in Gallicis artuum tumoribus feliciter usurpât, in catapotia malût quidam effingere, non improbando exemplo. Describitur ab eo lib. Ep. 16. Ep. 5. & in Simpl. Mesuei, cap. de Euphorbio. Pilularum de euphorbio duas habet descriptiones Auicennas lib. 5. quarum altera cum ista plurimùm consentit.

Pilulæ

Pilula de mezereo Mes.

℞ Foliorum mezerei, aut thymelææ per diem
& noctem aceto infusorum & ficcatorum
drach. quinque.

Myrobalanorum flauarum, drach. quatuor.

Myrobalanorum cepularum, drach. tres.

Forma massam cum manna, aut tamarIndis
aqua intybi dissolutis.

In Ascite & Anasarca hæ pilulæ usurpantur.
Valenter enim aquas purgant, & hydropi na-
scenti consulunt. Datur drach. una, aut script.
quatuor. Sed tutius est his admiscere rheum,
aut pilulas de rhabarbaro, ut scribit Manardus.
Describuntur à Mesueo in Simplicibus. Folia
autem thymelææ aceto macerantur, ad repri-
mendam uim acrem, & purgatricem nimiam,
ad eandemq; efficacitatem adhibentur myro-
balani, ut scribit Mesueus: alioqui parum tutus
esset earum usus. Sunt ferè similes, sed ualen-
tiores pilulæ ducentes aquam Alexandrini, E-
pitonæ dictæ, quæ capiūt chamelexæ, grani cni-
dij, elaterij, sing. drach. unā. succi brassicæ quod
satis est: formentur pilulæ erui magnitudine.

*In Simp. cap.
de Mezereo.
Pil. Alex.
Epitonia.*

Pilula de eupatorio maiores Mes.

℞ Myrobalanorum flauarum,

Succi eupatorij Mesuei,

Succi absinthij, ana drach. tres.

Rhabarbari, drach. tres & dimidiam.

Mastiches, drach. unam.

P 4

Croci,

Croci drach. dimidiam.

Aloes optimæ, drach. quinque.

Forma cum succo intybi.

His rarò utuntur Medici: quidam tamen in uiscerum obstructionibus & ictero imperât. In febribus periodicis, complexis, autumnalibus, diuturnis & antiquis ualent. Ad quas adhibent præstantissimi nominis Medici, cum magna lienis & iecoris obstructionum est suspicio. Biliosos, tenues & crassos humores educunt. Citò durescunt hæ pilulæ, nisi aliquid glutinosi capiant: quamobrem melle cum succo intybi cocto excipiendæ sunt. Minores alias descripsit Mesueus, sed non ita efficaces, quæ cum pilulis Auic. de Eupatorio conueniunt, nisi quòd Auic. rheum omisit.

Lib. 5.

Pil. de hermodactylis maiores Mes.

℞ Hermodactylorum,
Aloes,
Turbith,
Colocynthidos,
Myrobalanorum flauarum,
Bdellij mollis,
Sagapeni, ana drach. sex.
Opopanacis,
Euphorbij,
Sarcocollæ,
Castorij,

Seminum

SECTIO QVARTA,

235

Seminum rutæ agrestis,

Apij, ana drach. tres.

Croci, drach. unam & dimidiam.

Succo brassicæ excipe.

Hæ pilulæ sunt in usu ad crassos, uiscosos & frigidos humores ex remotissimis partibus educendos: quo nomine articularijs morbis conueniunt. Ducunt etiam tenues & biliosos, sed parcius quàm minores. Vnde arthritidi ferè semper congruunt. Maiores dicuntur, quòd pluribus simplicibus constent, sintque magis compositæ. Liquores succo brassicæ calfacto soluti: cætera omnia melle cum succo incocto excipiunt: etsi quidam, non secus ac minores, Electuario de succo rosarum excipiunt. Duas pilularum de hermodactylis descriptiones habet Rhasis nono ad Almanforem: quarum minores quidam parant, sed inconsultò. Valentiores enim sunt, quàm ut ijs tutò uti possimus. Confectionum ex hermodactylis meminerunt Paulus, Aetius & Trallianus. Pilulas etiam ex hermodactylis multiplices efformant Serapio & Auicennas, quas in præsentia omit-
timus. Nic. Alexandrinus pilulas de hermoda-
ctylo describit, quas Sanas uocat, longè ab i-
stis differentes.

Tract. 7. lib.

3. Fen 22.

cap. 8.

Pil. de hermodactylis minores Mes.

℞ Hermodactylorum, drach. quinque.

Scammonij, drach. duas & dimidiam.

p 5 Myro-

Myrobalanorum flauarum, drach. tres.

Rosarum, drach. duas.

Aloes, drach. decem.

Excipe Electuario rosato Mesuei solutiuo.

Sunt in usu ad arthritidem calidam. Bilio-
sam enim materiam crassam & tenuem ex iun-
cturis uacuant: sed & pituitosam, ut utriq; ar-
thritidi & frigide & calide conueniat. Myroba-
lani in huiusce generis pilulis ferè adduntur ad
uicium stomachi, quod adferunt hermodactyli,
prohibendū: dum humore excrementoso, flatu
crasso & nauseabundo eum subuertunt. Myro-
balani uerò uentriculum roborando, eos citò
deturbant, & humorum affluxum prohibent.
Est & alia harum pilularum ex Mesueo descri-
ptio, sed quæ in officinas non uenit. Quidam
quòd hermodactylos suspectos habeant, utun-
tur in his affectibus pilulis Alexandri de nitro,
quas postea describimus.

Pil. de lapide Cyaneo aut Lazuli Mes.

℞ Lapidis Cyanei loti, ut decet, drach. sex.

Epithymi,

Polypodij,

Agarici, ana drach. octo.

Scammonij,

Ellebori nigri,

Salis Indi, ana drach. duas & dimidiam.

Caryophyllorum,

Anisorum, ana drach. quatuor.

Hieræ

Hieræ picræ, drach. quindecim.

Excipe succo intybi: fiat massa.

Valent ad affectus melancholicos, & à bile rectorrida natos, cancrū, elephantiasim, quartanam & alphos. Tutò & sine molestia purgādo conferunt ad drach. unius pondus: etsi prudentissimis quibusdā Medicis lapis Cyaneus suspectus ad purgationem fuit. Qui pro lotionis legibus exactissimè læuigatus, toties lotus dum colorem & saporem exuerit: aut, ut uult Trallianus, duodecies, purgationem nullā molestam facit. Valentiores sunt hæ pilulæ in adustis humoribus purgandis, quàm Indæ. Harum meminit Auic. in Melancholia, etsi eas nō describit. Alexandrinus plures habet descriptiones, quæ lapidem Cyaneum aut Armeniū recipiunt: sed pilularum istarum nō meminit.

Pil. de lapide Armenio Mes.

℞ Lapidis Armenij loti & præparati,

Hieræ picræ, ana drach. quinque.

Epithymi,

Polypodij, ana drach. octo.

Scammonij in cydonio cocti, drach. tres.

Caryophyllorum, drach. duas.

Salis Indi, drach. unam & dimidiam.

Excipe succo solani.

Valent hæ quoq; ad melancholiam & bilem ustam utranq; uacuādam. Rarius in usum ueniunt, quàm superiores, fortè quòd impotentius

tentius purgent, & clementius, aut quòd Ma-
 nardo lapis Armenius desideratur. Sunt qui
 tamen in affectibus melancholicis, lapide Ar-
 menio ex Germania aut Armenia delato utan-
 tur: cuius vires scriptuli unius pondere in atra-
 bile soluenda, mirabiles experti sunt. Alexan-
 der Trallianus & Actuarius lapidis Armenij
 vires ueratro albo præferunt: quandoquidem
 efficaciter & sine molestia, stomachi præfoca-
 tione, syncope, strangulatu, nigros & terrestres
 succos purgat: quæ uicia in ea quæ per uera-
 trum fit, purgatione succurunt. Exhibetur ad
 trium aut quatuor scriptulorum pondus, aut
 paulo etiâ ampliori copia, pro uiriû & humo-
 ris noxij ratione. Lotus uerò purgationē omnē
 per inferiora complet: & tantum abest ut sto-
 machi turbationem aut compressionem exci-
 tet, ut eum etiam confirmare credatur. Quòd
 si purgatione per superiora indigeas, utranque
 non lotus perficiet. Probè autem lauatur cum
 aqua lupuli, cichorij, intybi, aut decocto poly-
 podij, aut epithymi. Catapotiorum de lapide
 Armenio laudes plurimas exequitur Trallia-
 nus lib. 1. cap. 16. cui omnino consentit Actua-
 rius lib. 5. Meth. Verum quia omnes in eorum
 descriptione ponderibus differunt, eas operæ-
 precium est apponere. Tralliani catapotia ca-
 piunt hieræ picræ, epithymi, sing. semunciam.
 agarici, lapidis Armeniaci, sing. script. quatuor.
 scammonij unc. unam. caryophyllorum grana
 uiginti.

*Cap. De in-
 ueteratis me-
 lanch.*

*Pil. Alex. de
 lap. Arm.*

uiginti. Actuarij picræ, epithymi, utriusque
semunciam facit. agarici, Armeniaci lapidis, u-
triusque drach. quatuor. scammonij unciam.
caryophyllorū grana octo. Vbi drachmas pro
scriptulis uiciosè positas existimo. Quæ descriptio-
nes etsi ferè ponderibus inter se consen-
tiunt, uehementes tamen uidentur, & nimis
magnā scammonij copiam capere. Eas suspe-
ctiores reddit, quod antiquus Interpres pon-
dera uariarit. Scribit enim, picræ, epithymi, a-
garici, scammonij, sing. script. quatuor. lapidis
Armeni loti drach. quatuor. caryophyllorum
grana uiginti. In alio etiam exemplari legitur,
scammonij script. duo. lapidis Armeni loti, script.
quatuor. In alio quoque, ana script. quatuor.
Mesueus in Cephalalgia melancholica ista A-
lexandri catapotia describēs, hieræ, picræ, epi-
thymi, agarici, lapidis Armeni loti, sing. drach.
quatuor ponit. scammonij præparati drach.
quinque. caryophyllorum drach. unam. Quæ
uarietas efficit, ut mendosam scripturam esse
colligam, & scammonij copiam minuendam
existinem. ut usui nostro sufficiant. Hæc igitur
Alexandri catapotia sic me consule parari in
rem nostram poterunt. Hieræ picræ, epithymi,
sing. semuncia (aut si mauis script. quatuor) a-
garici, lapidis Armeni loti, sing. script. quatuor.
scammonij script. duo, aut drach. una. caryo-
phyllorum grana uiginti. excipe citrij succo,
aut rhodomelite. Dosis script. duo, aut drach.

*Alex. pil.
paranda*

una.

238. CATAPOT. ET PILVL.

Cap. De ma-
nia & melā-
chol. sang.

una. Mesueus in opere Medico pilulas de lapide Armenio ex Gabriele describit, ab istis etiā diuersas. Sunt etiam qui pro istis pilulis, quas descripsit Rhasis 9. ad Almanforem, cap. De Melanch. pilulas de epithymo substituāt, non longè dissimiles, nisi quòd pro lapide Armenio ueratrum, & scammonio, stœchada recipiunt, ponderibusque uariant.

Pilula de colocynthide Alexandri, aut de nitro.

R̄ Aloes,
Colocynthidos,
Scammonij,
Bdellij,
Gummi Arabici,
Corticis ueratri nigri, ana partem unam.
Euphorbij,
Nitri Alexandrini, ana partem dimidiam.
Excipe succo brassicæ, aut mali citri, aut melle rosato: fiat massa.

Has pilulas ex Alexandro decerpimus, quæ modò de nitro, sæpius autem de colocynthide dicuntur. Valent ad crassos, frigidos, lentos & glutinosos humores ex remotioribus partibus educendos: tum pituitam, tum bilem. frigidis neruorum affectibus succurrunt, & humores ex alto euocant. Quo nomine cerebri & capitis pertinacibus affectibus, articularijs morbis, comitiali uicio & resolutioni conueniunt: stoma-

Stomachicis & ischiadicis succurrūt. Hieræ uires æquāt, uertiginosos iuuant, humorem melancholicum & pituitæ lenticiam dissipāt. Describuntur uerò ab Alexandro sub nomine pilularum de colocynthide, tribus in locis, utrobique tamen uiciosè. In hemicrania (quæ compositio uidetur esse iustior) bdellium omittitur, ut ex cæteris locis, & his quæ paulo pòst sequuntur, & Græci codicis lacuna satis apparet. In paralyti (quod caput in codicibus Græcis mendosè est transpositum) præterquam quòd scammonium tacetur, gummi etiā omittitur: ut ex Actuário patet, & Alexandri uerbis significatur, ubi de solo bdellio (ana) scribit. In Epilepsia uiciosissima & ualde diminuta est compositio. Præterquam quòd enim omittuntur nitrum, euphorbium & ueratrum (fortè quòd clementioria catapotia paraturus erat) pondus tamen ualde uariat. Gummi enim & colocynthidos uncia sex pro semisse ponuntur, facili ex characteribus Græcis lapsu. Has autem ex hemicrania descripsimus, & ad huiusmodi affectus in hunc usum descripsimus: quemadmodum Mesueus ad Epilepsiam deriuauit, qui omnino cum hoc schemate consentit, nisi quòd fædo lapsu cortices gummi post elleborum ponit, ubi Græca ἡλεβόρου μέλανος φλοιός, hoc est ueratri nigri corticis legūt: etsi quidam in aliorum scriptis excusationem struendo ingeniosiores uideri uolūt. Actuarius in harum pilula-

Lib. i. cap. 12.

Lib. 5. Meth.

pilularum descriptione per omnia Trallianum in Paralyfi imitatus, huic compositioni cōsentit, & scammonium omittit, quod ex superioribus locis additur. Quæ locorum consensio effecit, ut hoc pilularum schema tibi integrum uelut ex media uastitate seruaremus. Cuius etiam specimen antea ferè ex Galeni pilulis de aloe exhibuimus, quæ lib. i. Comp. phar. part. & lib. Meth. quinto, ad plures excrementorum species uacuandas usurpantur. Vbi etiam præter hæc omnia agaricus additur. Possunt autem nuncupari pilulæ de colocynthide, hisque tutius ad omnes frigidos, pertinaces & articulares affectus, pituitosos & melâcholicos morbos, luem ueneream, & alios curatu difficiles utimur, quàm pilulis de colocynthide Mesuei. Harum præcipuus est nobis usus ad uenereæ luis contagionem, quæ nō nisi uiciosorum succorum, pituitæ & melancholiæ uehementi purgatione, successum capit. Dantur autem à mitioribus inchoando, à tribus aut quatuor scriptulis, quæ in adultioribus & robustioribus ad sex deducuntur sine molestia. Gummi autē quod simpliciter effert Trallianus, gummi esse Arabicum, satis indicat Galenus in horum catapotiorum rudimento, quinto Meth. Aliam habet pilularū Alexandri descriptionem Mesueus in Cephalalgia frigida, quæ ab ea quam superius adduximus, non
nihil dissentit.

Pilulæ

Pilula Bechica Mes.

℞ Succi glycyrrhizæ,
Sacchari boni, ana drach. decem.
Amyli,
Tragacanthi,
Amygdalarum dulcium depellatarum, ana
drach. sex.
Excipe mucagine seminis psyllij, aut cy-
doniorum.

Fiunt pilulæ in ore tenendæ, & liquadæ tro-
chiscorum forma. Valent ad tussim siccam &
inueteratam cum caliditate faucium, & guttu-
ris asperitate. Describuntur in tussi à Mesueo.
Ad idem sunt efficaces pilulæ aliæ albæ eiusdē
Mesuei: quæ capiūt succi glycyrrhizæ, amyli, tra-
gacanthi, gummi Arabici, amygdalarum dul-
cium excorticatarū, sing. drach. unam. sacchari
optimi drach. tres. cum mucagine seminis cy-
doniorum fiant pilulæ. Possunt hæ omnes be-
chicæ pilulæ confici cum mucagine tragacan-
thi, ut Hypoglottides nostræ, quæ fiunt ex sac-
chari libra una in uncia mucaginis tragacanthi
soluta, addito amylo. Sunt qui alias bechicas
parent ex pineis nucleis, amygdalis amaris, sin-
gulorum sesquuncia. glycyrrhizæ drach. sex.
succi glycyrrhizæ unc. quatuor. Cum aqua ro-
facea formetur massa. His in leui & propè quo-
tidiano tussis discrimine utendum. Periclitan-
tibus autem destillationibus, bechicis Alexan-
dri,

*Hypoglottis
dum comp.*

dri, quas describit Mesueus, uti poterimus: quas aggredi fas est. Reliquos pastillos bechicos albos & nigros in trochiscis describimus.

Pilula è cynoglossò Nic.

Rx Radicis cynoglossi aridi,

Opij,

Seminis hyoscyami, ana drach. quatuor.

Myrrhæ troglodyticæ, drach. sex.

Thuris masculi, drach. quinque.

Caryophyllorum,

Cinnamomi,

Styracis, ana drach. duas.

Excipe aqua rosacea.

~~Efficacissimæ sunt ad tenues in pectus & ualde inquietas distillationes, tussis inueteratas. Quascunq; fluxiones sistūt, sanguinis profluuium undecunq; reprimunt, somnum procuocant, dolores sedant: quæ maximè procuranda sunt in molestissimis destillationum generibus. Quia uerò stupefaciunt, non nisi necessario utendæ. Describuntur Mesueo sub nomine pilularum, ad omnes destillationum affectus:~~

Pil. è cynoglossò Mes.

sed quæ recipiunt myrrhæ drach. sex. thuris masculi drach. quinque. opij, hyoscyami, radicis cynoglossi, sing. drach. quatuor. croci sesquidrachmā. Sunt his omnino similes, quas ex Alexandro in Catharro describit, & in Tussi repetit: uocatque pilulas Alchabei, aut Alchazabeo: nisi quòd Alexander cum aqua in qua fit

fit opium dissolutum conficit: Mesueus uero cum succo cynoglossi. Describuntur uero ab Alexandro, cap. 4. libro 5. ex quibus codicum Græcorum mendum quiuis perspicere potest. Illic enim pro drach. septem aut decem, sex reponendæ sunt, ut legisse uidetur Mesueus & uetus interpres. Thus etiam masculum illic omitteri credendum est: & ad drach. quinque ex ueteri interprete, Mesueo & Alexandrino, reponendum. Efficit uero trochiscos Trallianus, quos crueta spuentibus, dentium fluxionibus, urinarum stillicidijs, uesicæ doloribus: in summaq; ijs qui uehemēti fluxione laborāt, colicis & lienosis pro uirium robore exhibet. Neque enim inconsulte aut temerè adhibendæ sunt, cum stupefacientia recipiant. Quare cum Mesueus crocum, Nicolaus caryophylla & cinnamomum ad opij moderationem addant, illis utendum myrrhæ optimæ penuria consuluerim, licet Alexander nihil eorum addat: quod nec facit Mesueus in opere Medico. Nicolaus quoque Alexandrinus per omnia Alexadrum secutus, nil præterea addit in pilulis ad dolorem dentium ex frigore natum, quibus istas reuera expressit. Sunt & Galeni catapotia bechica, dolorem sopientia, somnum conciliantia, & sanguinis sputo salubria. Capiunt styra-

Cap. Deca-
tharro.

Lib. 7. Comp.
phar. pars.

q 2 Pilulæ

Pilula de Benedicta Nic.

℞ Specierum benedictæ Nic. drach. sex.
Excipe melle rosato: fiat massa.

Arthritidi, podagræ, renum affectibus cōueniunt, & utero expurgando. Valent ad eos omnes affectus, quos Benedictæ laxatiue prius adscripsimus. Sunt pilulæ Sanæ apud Alexandrinum, ad podagricos, quæ Benedictam laxatiuam recipiunt, & aliæ ad iecinorosos & melancholicos, num. 135 & 136.

Pilula Arthritica Nic.

℞ Hermodactylorum,

Turbith,

Agarici, ana drach. quatuor.

Cassia lignæ,

Spicæ,

Caryophyllorum,

Xylobalsami,

Carpobalsami,

Zingiberis,

Mastiches,

Fœniculi,

Anisi,

Saxifragiæ,

Seminis asparagi,

Rusci,

Rosarum,

Salis gemmæ,

Granorum solis, ana drach. dimidiam.

Aloes

Aloes optimæ ad pondus omnium.

Excipe succo fœniculi: fiat massa.

Vt imur ad podagrâ, aliosq; articulorum dolores à frigidis, crassis & pituitosis humoribus: atque eo libentius, quòd satis moderatæ sunt. Has non describit Alexádrinus, sed multas istis haud dissimiles habet, atq; in omnium numero, quæ ad arthriticos ualde probantur, & num. 13. & 112 recēsentur: ex quibus certè has decurtatas fuisse satis constat.

Pilula de quinque generibus myrobalanorum Nic.

℞ Myrobalanorum flauarum,

Cepularum,

Indarum,

Emblicarum,

Belliricarum,

Agarici,

Diacrydij,

Colocynthidos,

Sennæ,

Epithymi, ana drach. unam & dimidiam.

Turbith,

Anisi,

Marathri,

Mastiches,

Lapidis Lazuli loti, ana drach. duas & dimidiam, & gr. quinque.

Aloes. unc. unam.

q 3

Excipe

Excipe succo absinthij: fiat massa.

His pilulis sæpe utimur ad educendam pituitam & bilem utranque. Podagricos, splenicos, stomachicos & melancholicos iuuant, cerebrum purgant, & uisionem acuunt. Valent autem præcipuè in plurimum succorum extractione. Veteres Nicolai codices epithymum omittunt, & uiciofa habent pondera. Describuntur ab Alexandrino sub pilulis è quinque myrobalanis, hoc modo. Quinq; generũ myrobalanorũ, agarici, diacrydij, colocynthidos, sennæ, sing. drach. duæ, script. unum & dimidium. epithymi, turpeti, anisi, mastiches, lapidis Litzi drach. una, gr. sexdecim. rhabarbari exagium unum, hoc est aureus unus. aloes flauæ semuncia. succi fœniculi quod satis est. Quæ profectò descriptio constantior est, & nobis omnibus potius imitanda: quòd moderatius, & longè tutius priore uacuet, propter turbith & lapidis Lazurij parciores copiam. Rhabarbarum uerò quod additur, totius cõpositionis & uacuationis securitatem auget. Marathrum omittit Alexadrinus, & lapidem Litzi pro Lazurio aut Prasio sumit: ut multis alijs in locis. Vtitur ad stomachicos, melancholicos, lienosos, inflatos, & ad duritiẽ uiscerũ. Describuntur ab eodem pilulæ è myrobalano, quæ nihil cum his commune habent. Sunt qui addant zingiber: aut agarico, aut turbith trochiscato utantur. Excipiẽtur succo absinthij cũ melle cocto,

aut

aut foeniculi succo ex Alexandrini præscripto.

Pilula de octo rebus Nic.

R Aloes flauæ,
 Diacrydij, ana drach. duas.
 Pulpæ colocynthidis,
 Epithymi,
 Dauci,
 Agarici,
 Mastiches,
 Mirobalanorum cepularum,
 Absinthij, ana drach. unam.
 Excipe succo solani: fiat massa.

Catapotia ista Octomera, octo specierum
 uocat Alexandrinus, ex quo daucum reposui-
 mus, contra opinionem communium Nicolai
 codicum: cuius lectionis uestigia in ueteribus
 exemplaribus remanent. Etsi enim octo alia
 simplicia præter daucum recipiant: aloe tamen
 numerū tenere non uidetur in formādis cata-
 potijs: ut neq; mel, neq; saccharum in Electua-
 riorū cōditura. Solēnia sunt in capitis dolorib.
 qui crebrò repetūt, humores crassos & uiscidos
 dissipādo, & cerebrū alleuādo. Oculorū hebe-
 tudinē, pterygia & suffusiones sanant. His om-
 nibus non sum additurus catapotia ante cibū,
 quæ ex aloe, mastiche & rosis ferè cuilibet pa-
 rantur: tum quòd eorū prius meminerimus: tū
 uerò, quòd nō sit in hoc nomine perpetua & cō-
 stās apud omnes descriptio. Sūt enim q̄ pilulas

q 4 Alexan.

248 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

Alexandrini ante cibum parent, quas ad stomachi concoctionem firmandam numero 16. describit. In quem usum aut pilulis alephanginis, aut mastichinis, aut de hiera simplici non temerè utimur, & doctis Medicis liberam prescriptionem relinquimus. Sunt ea tamen magis communia & celebria, quæ prius sub stomachicis assignauimus. Catapotia Imperialia, de castorio, de storace, de colocynthide, Alhaddaal, Sebellia, quòd parum iuris in nostris officinis obtineant, omittimus: his contenti, quæ nos quotidie in medicis nostris indicationibus exercèt. Atque adeò ad syrupos uia facièda est.

DE ZVLAPIIS, SERAPIIS ET SAPIS

SECTIO QUINTA.

Eracta quoque solidorum ferè medicamètorum natura, succorum & humidorum ineūda est ratio. In quibus ut antiquorum *χυλάρια* (succatiunculæ nobis dicuntur) tractationem expediāt, zulapiorum, serapiorum & saparum (quæ medicati succi nuncupantur) habendus est quidā delectus. Quæ etsi recentiorum inuentu oblectamenta sunt potius quàm medicamenta: nihilo

hilo tamen magis medicinæ auctoritatem ele-
uant, ut plurimum accessions in ægrorum re-
bus faciant. His enim ipsis Arabum inuentis
non deest antiquorum auctoritas, ad quam om-
nes ferè suas rationes exegerunt. Habuerunt
Græci uaria potionum genera, quibus delassa-
tos ægros delinirent, & ad morbos depellen-
dos spem sibi facerent. Inde censum sumpserūt
ἰσθία ὠφέλιμα προπόμενα, καὶ ἀποσύματα: pro quibus
non temerè iulebos & syrupos Arabum scho-
la restituit. Atque adeò quæ fuit potionū sua-
uium & dulcium efficacia Philagrio, ut iucū-
ditatis gratia iam affectas & languidas naturæ
uires suo amplexu recrearent, & ad persequen-
das morbi reliquias erigerent: tum quòd na-
turæ quadam repugnantia morbum opprime-
rent, facultatesq; animales ad uim depellendā
suscitarēt: ea profectò in nostris syrupis inesse
fatenda est. Extenuantium, incidentium, & de-
tergentium potionum facultas tam fuit apud
antiquos celebris, ut malè successuram purga-
tionem, nisi his præmissis, sæpe experirentur.
In hos usus passim à Gal. & Hippocrate usur-
pata sunt oxymel, aqua hordei, & melicratum
cū hyssopo, pulegio, origano, calamintha pro-
bè coctum. Sic quoq; amplissima est decocto-
rum succorum seges ad morbos accommoda-
ta, & à ueteribus Medicis usurpata. Antonius
Musa decoctum cichorij, anethi, iridis, & aliorum *Lib. 8. Comp.*
rum quoq; ad hepatis affectus celebravit. *Ar. phar. part.*

q 5 chigenes

- Lib. 9.* chigenes chelidonij succum cum mulsâ, ad auriginem ex hepatis obstructione exhibuit, quæ uera est syruporū nostrorū expressio. *Ibid.* Asclepiades cynoglossi & chamædryos succum ad lie-
- Lib. 6.* nosos reponit. Galenus quoq; ex succis nucū, mororum, malorum punicorū & cydoniorum uaria medicamēta ex melle decoquit. Quæ ratio à nobis obseruata est, dum succos ad repositionem per se parum idoneos, in usum & temporis diuturnitatem coctura cum melle & saccharo pertraximus. Paulus de medicatis & dulcibus potionibus, & propomatis ad febres detinatis multa scripsit. Aetius ex Philagrij sententia multa promit, & dulcium potionum in febricitatibus usum ex Philumeno liberaliter prædicat. *Lib. 5. cap. 132.* Oribasius quoq; potiones dulces, refrigerantes, incidentes & adstringentes, aliâq; id genus ex melle, aqua, aceto, & succis fructuū
- Lib. 4. Synops. cap. 39.* morbis accommodat. Alexāder Trallianus ex anisi decocto, apij, absinthij, althææ, mastiches, & malorum medicorum, ad dolorem colicum propoma parat. Ad hydropem uerò ex absinthio, cassia, spica nardi & apio. Ac ne in recentiorum nominibus parū proficere uideamur,
- Lib. 2. De morb.* Hippocrates limpidissimus medicinæ fons, ad subducendam aluum mercurialis succum cum ptisana & melle decoctū ter die exhibuit. Quæ omnia nostris zulapijs & serapijs uiam munuisse certum est, ut felicissimè nobis in eorum locum succedant. Succos enim corporis purgationi

gationi præparant, meatus referant, obstructions leuant, humoris lenticiam dissecant & detergent, materiam in corporis habitum digerunt, dissipât, qualitatibus suis intemperiem oppugnant: & quod non parui est momenti, quiddam etiam leuissimè educunt: ut his omnino nominibus in purgationibus ipsis non paruo sint usui. Qui syrupis nostris morborum concoctionem, humorum maturationem adiungunt: ideoq; usu medico omnino priuant: næ illi ueterem & planè affectam controuersiam renouât, & nihil magnum consequuntur, si syrupos nostros eodem quo antiquorum propomata habuerimus loco. Syrupi (quorum copia ualde luxuriarunt Arabes) medicamentorum liquidiorum ex succorum aut aliorum decocto cum melle aut saccharo uim obtinēt, ad saporis gratiâ, & succorum tutelam præcipuè inuenti. Cocturæ uerò ratio est, dum medicamentosus liquor concreuerit & cōstiterit, Zuparium & Serapium uocat Actuarius, nos Syrupum & Iulebum. Sed horum quoq; uaria est apud Arabas ratio. Syrupos enim simplices & compositos faciunt, iulebumq; simplici syrupo *Iulebus* assignant: quamuis ei maiorem coctionem attribuant, minoremq; ex medicamentoso succo decocto copiam. Eos tamen imitati, simplicissimos iulebos ex decoctis aut infusionibus cū saccharo facimus: cocturam moderâtes, ut delicatiores futuri sint, & minori aquæ copia indigeant.

digeant. Quinetiam syropos aqua dupla solutos iuleborum nomine donamus, ut nō parum ea in ratione ab antiquis discefferimus. Actuaris uerò zulapia non ex unius (ut nunc fieri solet) sed ex multorum medicamentorum decocto parat, ut parum à serapijs differant. Syrupos breues & longos neotericorum schola dedit, ut breues ob minorem aquei humoris copiam uocarent: longos uerò, in quibus decoctionis plus inesset: cuius generis sunt Apozemata, quæ Latinè (si nominis notationem rectè quærimus) defruta dici possunt. Syroporum autem conficiendorum non eadem est ratio. Interdum enim saccharum decocti pondus æquat: interdum uerò propè est ut æquare uideatur. Est etiam quando decocti dimidium non excedat, ut in syrupo Saboris, succorum circiter libræ sex, tribus sacchari percoquantur. Aliquando dimidij pondus non attingit, ut in syrupo de corticibus citri, libræ tres decocti, sacchari libra una percoquantur. Constans ferè tamen ea est ratio, ut parte penè altera decoctum saccharum excedat: sicq; succi libræ quatuor aut quinque, sacchari tres aut quatuor recipiant. Sic syrupus de pomis, succi libras septem, sacchari quinque capit. syrupus de succo citri decocti libras decem, sacchari octo. Syrupos primùm simplices (inter quos iulebos accensemus) in liquidiorū medicamentorum ordine recensēbimus: quibus addemus complexos

Syrupi breues & longi.

Syruporum conficiendorum ratio.

complexos, & eos qui plurima medicamenta comprehendunt. Sapæ, quia medicati succi, li- *Sapæ.*
quoribus annumerantur: & sub his compre-
henduntur, quæ Arabum natio Rob & Robub
uocat, Græci *ῥοβὺς καὶ ῥοβὺς*, uinū ad tertias aut
dimidias decoctum: quod sapam absolutè po-
sitam, & Latinorum defrutum dicimus. Nobis
autem uniuersitatis notam habet, & succū pur-
gatum, Solis aut ignis ui incrassatū significat.
Huiusmodi succos, quos paucos usus recipit,
quia sunt ueluti syruporum rudimēta, ipsis an-
nectemus. Syrupos sub Drosati nomine (si mo-
dò uera est lectio) descripsit Nic. Alexādrinus.
Iulapios autem sub propomatis, ut antiquorū
potiones exprimeret, ubi Pauli hydrorofatum,
rhodostactum & rhoites adumbrat. Hodie u-
sus inualuit, ut syrupos cum dupla ferè aquarū
proportionem propinemus, quos Iulebos nomi-
namus, in hoc Arabas imitati, ut minima com-
positio Iulebis debeatur. Veneti tamen Medi-
ci aliter quàm nos, syrupos minima aquæ por-
tione diluunt. Tribus enim syrupi uncij aquæ
sesquunciam miscent, satis esse ad eorum eli-
quationem existimantes. Sauanarola in crassa
& pituitosa materia syrupos dilui prohibet, ne
aquæ admixtione, medicamenti uires rarefa-
ctione exanimētur, quod sua crassa essentia in
crassam & uiscidam pituitam integris uiribus
magis agere natum sit. In humorum uerò te-
nuium affluxu, attenuari posse non est iniquū.

In

In uentriculi imbecillitate, & caloris imminutione sine liquore syrupos cochleari exhibemus cum Manardo. Iulebos uerò, quia paucos in officinas traduximus, & syrupis adscribimus, inde iā nostra ordiatur oratio necesse est.

Syrupus rosatus simplex, aut ex infusione rosarum Nic.

Rosas recentes aqua feruente macera, uase operculato. ubi hæc refrixerit, expressis rosis, & abiectis, iterū feruescat: & eadem rosas alias recentes macera. Id opus toties repete, dum aqua rubeat. Hæc albuminibus ouorum purgata, cum pari saccharo dum filum ducat, neque marmori imposita, neque ungui diffundatur, in syrupum percoquatur.

Hæc Nicolai rosarum infusio indefinita est. Itaq; ex Mesueo supponenda, qui rosarum recentium libras sex, calidæ libris quindecim, horis octo macerat, in uase uitrato terreo & operculato. Eidem quoque aquæ calfactæ, rosarum recentium tantundem immittit, tantoq; intervallo temporis macerat, deinde excolat. Cuius libræ quinque, cum sacchari libris quatuor in syrupum percoctæ, syrupum nostrum rosatum simplicem, aut ex rosarum infusione faciunt, quem Iulebum rosatum uocat Mesueus. Is usu celeberrimus est ad uentriculi incendium, & calorem febrium igneum, sitimq; inexpletam sedandam. Febribus pestilentibus præstantissimus,

mus, quòd putredini, uenenis, & aeris uicio subamara & aromatica sua qualitate resistat.

Viscera nimio propè calore dissoluta refrigerando, & leuiter adstringendo roborat, & ad temperiem reuocat, triplicem horum substantiam ferè dissipatà in sese cogèdo. Febriũ infomnià leuat, tũ quòd ex aqua quadrupla sumptus refrigerat & humectat: tum quòd uapores febri- les acres, calidos & putres sua refrigeratione & adstrictiõe à capite arcet. Atq; hic est qui hodie parari pro syrupo rosaceo simplici debet, quẽ Mucharũ rosarũ Arabes uocāt: nō autem eius loco substitui syrupus ex infusiõe simplici aut duplici rosarum siccarum, quod multis usu factitatum uidemus. Affine est Pauli hydrorosa-
 tum, quod ex rosarũ exunguatarũ libris quatuor in aquẽ sextarijs quinque, & mellis sextarijs duobus coctis ad terciæ partis cōsumptionem aut insolatis cōponitur. Aetius, Actuarius & Alexandrinus aliter hydrorosatũ paulò uariatis ponderibus describunt. Est & zulapium rosatum Alexádrini, quod paratur ex rosarum libris tribus in caldarium coniectis & feruefactis, aqua pluuiali rosis affusa, & ita per horas sex maceratis. Deinde per saccum traiectis, decocti libræ, & stillaticij rosarum liquoris libræ dimidiæ, sacchari libræ tres addũtur, & totum ad tertias percoquitur. Aliud quoq; zulapium Alexádrinus rosaceum facit, ex duabus libris & dimidia aquæ rosacæ, & aquæ libris sex.

Quibus

Lib. 7. cap.

Lib. 5. cap. 136.

Sect. 39.

Sect. 19.

Quibus ad consistētiam coctis, inijcitur æqua-
le pondus sacchari. Iulebum uerò alium rosa-
ceum multis laudibus celebrē, in frequentissi-
mū usum ex Mesueo traduximus. Fit ex aquæ
rosaceæ libris tribus, cum sacchari libris dua-
bus. ouorum albuminibus perpurgatis, & in
iulebum percoctis. Biliosis omnibus febribus
& æstuatibus gratissimus, tum sapore suo gra-
to: tum uerò quòd sitim aquæ optimę quadru-
plo mixtus probè sedat. Vsu nobis frequentis-
simus æstate media: tum quòd præcedente iu-
lebo, sit tum gustu tum sapore gratior: tum ue-
rò uisu iucundior, & paratu facilior. Nobis iu-
lebus Alexádrinus dicitur, Medicis Parisiensi-
bus iuleb⁹ Reginus, principali autoritate, quòd
is Francisco regi, uerè unico literarum paren-
ti, esset in delicijs. Minus gratus est & efficax,
qui fit ex cōmuni aqua, cui aquæ rosaceæ un-
ciæ duæ additæ sint, maioribus ignotus pro-
pter rhodostagma & sacchari usum: ferè tamē
ex Alexandrino usurpatus. Cuius similis ferè
est iulebus Auic. lib. 5. cum libris tribus aquæ
rosaceæ librā unam sacchari addit, & cum mo-
dico croco percoquit. Aqua autem ex qua pro-
pinari debet, sit optima, & omnibus notis ab-
soluta, prius calfacta, deinde niue aut arte re-
frigerata. Ea adhibetur quadrupla, sexcupla,
aut etiam pro ægrotantis arbitrio liberalior.
Quando uerò syrupi rosati nomine perplexæ
sunt Pharmacopœorum officinæ (quòd eius
nomine

*Iulebus A-
lexandrinus.*

SECTIO QUINTA.

257

nomine quatuor syrupi parari debeant) id à nobis primùm expediendum est. Syrupus rosatus simplex aut ex infusione rosarum à nobis dicitur hic, quem prius descripsimus ex duplici rosarū infusione cum Nic. & Mes. qui ab alijs Iulebus rosatus dicitur, aut Mucharus rosarum. Qui autem à quibusdam uiciosè huius loco supponitur, ex rosarum siccarum infusione, sic paratur, & syrupus de rosis siccis dicitur. Rosarum aridarū uncia quatuor, singulis aquæ coladæ libris calfactæ injiciantur: macerentur, & bis aut ter repetatur, ut in superiore infusione dictum est: deinde in syrupum percoquatur. In quo recentiorum laus est, qui eo præstantissimo inuento sese nobis probarunt. Efficacissimus est enim syrupus ad uentriculū roborandum, ualenter adstringendum, & fluxiones sistendas. Quo nomine nō nisi temerè pro syrupo rosato simplici, in febribus præcipuè substitui potest. Sunt qui ut potentius adstringat, ex aqua rosarum stillaticia, & infusione aridarum rosarum parent. Fit etiā syrupus de succo rosarum, quemadmodū iulebus uiolatus Mesuei, cū succi rosarū libræ tres cum pari saccharo, aut libris duabus, igni lentō albuminibus ouorum perpurgantur, & in syrupū percoquuntur. Sed hic syrupus est purgatorius uncijs tribus sumptus. Alium enim compressione soluit: sed multo clementius quàm qui ex multis rosarum recentiu infusionib. paratur,

Syrupus ros. simpl. aut ex infus. ros.

Syrupus de ros. siccis.

Syr. de succo ros.

Syr. ros. solutius. ratur, nec admodum usu tutus est. At uerò qui ex multis rosarum infusionibus solutius dicitur, usu est creberrimus in febribus biliosis, æstate præsertim ad calorem igneum depellendum. Bilem enim, serosos & aqueos humores salubriter educit ex primis uenis, atque etiam ex alijs corporis partibus. Fit ex multis infusionibus rosarum pallidarum recentium, quas Incarnatas dicimus, hodieq; odoratissimas & maximè purgatorias experimur. Atq; quo plures rosarum infusiones recipit, eo magis solutius euadit. Sunt qui infusionibus quinque contenti, syrupum istum uncijs sex purgatorium experiuntur. Nos ex infusionibus nouem parari cõsulimus, quem egregiè soluere tribus aut quatuor uncijs in dies constat. Sed quia flatuum, aut etiam torminum quãdam tentationem in aluo facit, ex anisi aut fœniculi decocto propinamus solum, aut aliquid cinnamomi cum liquore idoneo exhibemus: aut etiam reliquis medicamentis diluendis, isto nō neglecto scopo, adhibemus. Si multiplicis huius infusionis librę dimidiæ sacchari libra una incoquatur, minimum soluit hic syrupus: si libra libræ mediocriter, si quoque infusi sesquilibræ sacchari libra una incoquatur, egregiè soluit. Coqui in hyemem potest. Nam recens purgatorius magis est, post mensem sextum paruarum alioqui est uirium, quòd rosæ nostrates citò uim & odorem amittant. Medicus quidam

quidam regius magni nominis hoc syrupo cō-
sultò abstinuit, quòd in rosis nostratibus uim
purgantem molestam, nimiam, & propè (ut di-
cebat) scammoniatam expertus fuisset, quòd
nobis uidere nondum licuit. Syrupum quoq;
ex infusionibus florum persicorū recentium,
iucundum, & propè uinei saporis experiimur:
odoratum, febribus utilem, biliosos & tenues
humores educet. Hunc in locum syrapi de
succo persicorum substituiimus, adhibemusq;
in biliosorum & melancholicorum morborum
initijs. Recens autem utendus est, quia illius
uis facilè euanescit. Septem infusiones purga-
torium faciunt: sed & nouem tentamus ad ma-
iorem autoritatē, & tribus uncijs ad quatuor
egregiè quòd petimus explet. Est syrupus ro-
satus Auic. solutiuus, quem ex rosarum succo,
nō infusionibus cōponit. Capit succi rosarum
libras duas, mellis libras quatuor, scammonij
assati unciam unam. Alexadrinus quoque zu-
lapium rosaceum purgatorium facit. Habet
spodij, trium santalorum, sing. drach. quatuor.
rhabarhari drach. tredecim. zulapij rosacei
unc. quindecim. diacrydij drach. duodecim. ca-
phuræ semidrachmam. sacchari libram
unam. Est etiam eiusdem drosatum
è rosis purgatorium ualde
compositum.

*Syrup. ex
infus. flor.
persicorum.*

*Lib. 3. Pers
22. tra. 1.
cap. 21.*

1 2 Syrupus

Syrupus uiolatus simpl. aut ex infusione uiolarum.

Violarum recentium librae sex, horis octo libris quindecim aquae calidae macerentur, in uase terreo cooperto. Quibus colatis & expressis, uiolae recentes totidem addendae, eodemque interuallo macerandae aqua calida. Expressi & colati librae quinque, cum sacchari libris quatuor, lento igne coquuntur, dum concrecant: purgantur albuminibus ouorum, ut in syrupo rosato dictum est. Sic Mesueus.

Hic syrupus uiolatus simplex, aut ex infusione uiolarum nobis dicitur, Arabibus Mucharus uiolarum, aut iulebus uiolatus. Eadem est infusio, quae rosarum in syrupo rosato. Quidam uiolas aridas infusioni addunt, quarum uncias tres aquae sextarijs tribus, horis uigintiquatuor macerant. Colatum cum sacchari libris tribus, in syrupum percoquunt minus efficacem, quam si ex uiolis recetibus paretur. Longè etiam debilior, quem in usum praesentem omnes conficiunt, & pro iulebo uiolato usurpant, ex aquae uiolarum recentium stillaticiae libris tribus, cum sacchari libris duabus, aut pari etiam quantitate: dum supra apoze-matum consistentiam, & infra syruporum formam condiunt. Atque hic est qui in omnibus omnium est manibus pro syrupo uiolato simplici, aut iulebo uiolato. In rem enim praesentem

tem

tem statim paratur. Sed profectò superiore in-
 efficiatior, quòd uiolę ipsę in infusionē prom-
 ptius uim suam immittant, quàm in aqua stil-
 laticia retineant. Zulapium fit uiolatum Ale- *Sect. 19.*
 xandrino ex floribus uiolearum, ad uncias tres
 coctis, & per noctem maceratis: dein cum sac-
 chari libris tribus percoctis. Cuius formula ex
 Rhasio nono ad Almās, desumpta uidetur. Sy-
 rupi uiolati simplicis nomine quatuor in offi-
 cinis inaudiendi sunt. Vnus, qui ex infusione *Syrup. uiol.*
 duplici uiolearum recētium fit, ad rosati exem- *simp. aut ex*
 plar: quo in febrium æstibus, biliosis & acutis *infus.*
 morbis, uiscerum inflammationibus, sitis in-
 exhaustæ cruciatu, uti debemus. Refrigerat
 enim & humectat rosato potentius, unde &
 somniferus magis. Gutturis aspredines lenit,
 thoracis & pectoris, totiusq; uentris inferioris
 affectibus calidis succurrit, & siccam tussim,
 partes spiritales sua humoris lenticia oblinēs,
 eluit: aluum nonnihil emolliendo, bilis acri-
 moniam retundit. Alter est, qui ex uiolearum *Tulebus uio-*
 aqua stillaticia, ut diximus, paratur: usu quidē *latus.*
 crebrior, quia gratior & præsentior, sed uiri-
 bus inferior. Tertius ex succi uiolearum libris *Syr. ex succo*
 tribus cum sacchari libris duabus in syrupum *uol.*
 coctis componitur, qui cæteris ingrator est,
 efficiatior tamen, Actuarij Iosacchar exprimēs
 ex uiolearum succo & saccharo, quo ad thoracis
 uicia & bilis acrimoniam utitur. In quo con-
 diendo inconstantes sunt Pharmacopœi. Præ-

ter eum enim quem descripsimus modū, quidam succi uiolarum unc. quatuor, sex, octo aut duodecim, cum sacchari libra una percoquūt: ut ea sit proportio uiolarum cum saccharo, quæ est in saccharo uiolato aut rosato, ex rosis aut uiolis integris confecto. Quartus etiam in u-
Syr. ex mul- tis infus. uiol. sum uenit, quem ex septem & nouem uiolarū recentium infusionibus indicimus, & saluber-
 rimum in æstuantibus febribus, & bilioso incendio extinguēdo experimur. Modicè quoq; purgatorius est ad uncias quatuor, & grati admodum odoris. Tam enim propè uiolas gustu refert, quàm infusio ipsa faciliè cæruleum uiolarum colorem & odorem haurit. Durantior est hic syrupus, & diutius odore iucundo perseverat. Quare maximè nobis accommodus ad iulebos ægris ipsis imperādos: cui usui uiolæ aridæ sufficere non possunt, cū citò euanescant. Quibusdam quinta & sexta infusio sufficit, ne herbaceus uiolarum gustus in aquā imprimatur. Quod uicium leui expressione, & non ita magna mora effugimus. Violas autem ipsas recentes & Martias elegerim, calycibus & pediculo herbaceo perpurgatas, quod à Pharmacopœis propè omnibus neglectum uideo. Sic enim gustu iucundissimum syrupum effeceris, præcipueq; herbaceum illū uirorem uitaueris. Syrupus uiolatus compositus, suam postea tractationem expediet.

Syrupus

Syrupus è pomis Mef.

R Succi pomorum dulcium,

Succi pomorum acidorum, ana lib. quinque.

Cocti & despumati succi ad dimidias, biduo
residere permittatur, dum clarescant: tum co-
lentur, & cū sacchari libris tribus fiat syrupus.

Syrupus è pomis absolutè dicitur, imbeci-
lum cor roborat, syncopen & cordis palpita-
tionem sanat: suspirijs luctuosis, & omnibus
cordis affectibus ab atra bile succurrit, uentri-
culum etiam roborat, & sitim sedat: quamvis
mala præter odorem, quem ferè decoctione &
corticibus deponūt, ad cordis affectus parum
habere existimet Manardus. Efficacissimus
tamen est syrupus, si ex malis dulcibus succo-
sis & odoris paretur: qualia nostratibus sunt
Sangalteria (pro quibus Capendula quidam
ponunt) sapore & gustu iucundissima. Integra
autem, hoc est cum cortice exprimenda, quòd
saporis uim eo cōtineant, ut satis indicat corti-
cis suffitu halitus odoratissimus. Dulcia adhi-
bētur, quia ea uiscerib. internis grata sunt. Hoc
syrupo sæpe utimur in cordis affectibus, inter-
norum intemperie calida, præsertim febribus
biliosis, quòd succus ex dulci subausterus mi-
ro quodam modo stomachi uires sapidissimo
gustu reficiat: cor etiam, facultatesque omnes
ueluti sopitas excitet, & læticiam inducat. *Lib. 7. cap. 15.*
Paulus hydromalum ex cydonijs odoris, aut

r 4 solis

264 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

folis pomis dulcibus parabat. Serapio ex folis acidis. Auicennas ex his malis quæ Mesa dicuntur, hoc est medij saporis. Mesueus dulcia & acida miscet. Aëturius ex malis dulcibus & acidis medicamentum syrupo simile cum saccharo parat, quod uenter & iecur confirmat, uomitum discutit, & appetentiam inuitat. Nobis placet ut dulcia augeantur, quod cor magis confirmet, & gustui sint longè gratiora. Quam in rem quæ diximus poma sunt ualde idonea. Sic enim pro uarijs scopis, aut ex folis acidis, aut dulcibus, aut mixtis syrupum confederis. Qui cordis & uiscerum debilitatem respiciunt, dulcia proponunt: quod odorata cordis affectibus, syncopi, palpitationi & tremori congruant magis. Acida putredini resistunt, uenter confirmant, sitim sedant, æstum & intemperiem calidam summovent, bilis uomitum compescunt, syncopen ab interna inflammatione, aut oris uentriculi intemperie calida discutiunt. Febribus biliosis & æstuosus conferunt, partes internas ui caloris dissolutas cogunt & reficiunt. Quos in affectus multi syrupi ex pomis acidis à Mesueo præscribuntur. Mediarum naturarum media quædam est uirtus. Sunt qui huic syrupo sericū cocco baphica recenti tinctum addunt, eumq; succis nondum residentia purgatis immergunt, donec rubescant, & cocci uires acceperint. Sed id in re nullius momenti ambitiosè nimis & superuacaneæ

uacaneæ est industriæ. Poma ipsa frustatim cum corticibus contunduntur, prælo exprimuntur, ut consulit Auic. non autem decoquuntur, quod faciebat Paulus. Succus depuratus, igni lento coquitur. Quem si æstate aliquot diebus, dum superfluam & innatantem aquei humoris ferositatem consumpserit, insolaueris, fructum habebis non pœnitendum. Sic enim durantior & gratior syrupus euadet. Est syrupus de pomis compositus in officinis, qui Saporis Medorum regi attribuitur, & Mesueo describitur. Accipit succi pomorum redolētium libras tres aut quatuor. succi buglossi domestici & sylvestris, sing. lib. duas. folliculorum sennæ unc. quatuor. croci drach. duas. sacchari optimi libras tres. Senna contrita horis uiginti quatuor succis maceretur, semel aut bis feruefiat, coletur, expressum post cum saccharo percoquatur in syrupum. Crocus panno lineo ligatus inter coquendum infricetur. Eo utimur ad maniam & melancholiā, & affectus ex atra bile natos. Cordis quoque robur plurimum auget, Saporis Medorum regis inuento, qui Aureliano Imperatore capto, in equum ascensurus usus esse dicitur. Cuius alter quoque syrupus à Mesueo describitur in Cephalalgia melancholica, superiore ualentior, ad quartanas, affectus melancholicos, lienis obstructions: qui & ex pomis paratur, sed non ita usu tritus: quamuis ab antiquis in Italia usurpatum scri-

Syr. Saporis.

bat Christophorus Georgius: hodieque à præ-
 stâtissimî nominis Medicis Venetijs imperari
 sciam. Capit adianti albi, radicum & florum
 buglossi domestici & sylvestris, polypodij, epi-
 thymi, sing. unc. unam. folliculorû sennæ, fu-
 mariæ, chamæmeli, stœchados, sing. drach. se-
 ptem. chamædryos, schœnanthi, ellebori nigri,
 sing. drach. tres. eupatorij drach. quatuor. succi
 pomorum dulcium unc. octo. Coctis simul o-
 mnibus, præter epithimum & succum in aque
 libris tribus ad unius consumptionem: adde
 epithimum, & parû coque: cola, & cum succo
 pomorû & libris sacchari duabus fiat syrupus.

Syrupus de granatis acidis Mes.

Succi granatorum acidorum, lib. quinque.
 Sacchari optimi lib. tres.

Coquantur secundum præscriptum.

Succus granatorû, ut & omnium fructuû
 & herbarum, ex quibus syrupum paramus, ad
 dimidias coquitur, biduò residere permittitur,
 colatur, & cum saccharo propè æquali, in syru-
 pi consistentiam percoquitur. Alijs, non im-
 probando inuento, saccharum aqua pari solu-
 tum, coctum, albuminibus purgatû, colatum
 percoquitur in electuarij mollis aut penidiorû
 formam. Omnibus frigētibus, succi per colum-
 cum albuminibus colati, & clariores facti, ba-
 culo miscentur: aut insolatu & residentia pur-
 gati, saccharo comprehenduntur. Quæ com-
 ponendorum

ponendorum syruporum simplicium norma quædam est laudabilior, quòd succorum frigidorū uis medicamētosa integrior permaneat, quæ alioqui decoctione frangitur. Sic syrupus de granatis dulcibus, aut acidis, aut utrisque simul, ijs præcipuè qui recentibus malis punicis abundât, seorsum parari debet. Cuiq; enim sua uis & facultas. Granatorum succus acidus refrigerat, humectat, & obstructa nonnihil liberat essentiæ suæ tenuitate. Febris etiam æstuantibus & biliosis cōducit plurimū. Dulcium granatorum succus tussim sedat, excretaiones promouet, & humectando sitim sedat, quæ præcipuè ex sicco nata est. Paulus Rhoiten parat ex succi granatorum partibus tribus cum una mellis. Alexādrinus autem malorum punicorū succo ad libras quatuor, & semissem mellis aut sacchari sesquilibram adiūgit. In usu propè perpetuo nobis est syrupus de succo granatorum acidorum: in quo formādo uino granatorum, quod Rob barbari uocāt, abutimur. Sunt qui succo granatorum, sericum cocco baphica tinctum immergant, religiosè nimis multas ei roborandi cordis uires attribuentes.

Syrupus de agresta Mes.

R̄ Succu uuæ immaturæ coctione aut residentia purgati lib. septem.

Sacchari clarificati, lib. quinque.

Coquātur secundū artis præcepta in syrupū.

Hæc

Hæc est syruporum ferè simplicium ex succis ratio, ut succi residentia aut coctione purgati, cum sacchari penè pari copia clarificati & percocti, in usum condiantur. Vuarū albarum immaturarum & austerarum (Albanas quidā, Galli Burdegalenses, nostri Longanas uocāt) succus qui Omphacium dicitur, sumēdus est, liquidus quidem & fluxilis, necdum inspissatus. Qui potēter adstringit, refrigerat & siccāt, ideoq; à putredine uindicat, conditioniq; pestilēti saluberrimè resistit, uentriculū roborat, eumq; securum ab aliarum partium excrementis præstat, prægnantium malaciam deijcit, intemperiem calidam uentriculi, hepatis, sitimq; uehementem extinguit, uenenis resistit, & febribus biliosis gratus est. Cholera morbo medetur, in quē usum syrupus iste ad uncias duas ex duabus aquæ coctæ, & chalybeatæ uncijs ante cibum sumitur. Sic enim immodicam felis in cholera deturbationem sistit, & biliosæ dysenteria cōfert, purgato prius (si res exigit) corpore. Post cibum uerò sumptus, uomitionem immoderatiorem à bile præsertim, molestamq; stomachi subuersionem ab æstuante bile aut inflammatione persanat. Paulus Omphacomeli ex uuæ acerbæ sextarijs tribus, & mellis sextario uno igni lento coquit, uel diebus quadraginta in solat, dum aqueam naturā omnem deposuerit. Actuarius ad succi uuæ acerbæ libram unam sacchari duas addit, & aduersus

*Omphacome
li Pauli.*

Diosc. lib. 5.

& Aetius

lib. 5. cap.

134.

Lib. 5. Meth.

cap. 2.

uerfus flauam bilem, & iocinoris calorem pol-
lere scribit: uentriculum item firmare, sitim se-
dare, uomitum compescere, & aluum solutam
supprimere: feбри etiam ex sang. putredine na-
tæ auxiliari. Quidam caryophyllis condiunt.
ut minus refrigeret, odoratior sit, & omphacij
stupefcens, acor aliqua ex parte mitescat, quod
ex Auicenna, qui sine saccharo hunc syrupum *Lib. 5.*
parat, sumptū est. Caryophyllorū enim drach.
duas aut circiter apponit. Sed sine his ferè à
nobis paratur ad febrīū biliosarū æstus, quòd
ita magis ueteris omphacomelitis naturā re-
sippiat: aut quia in quibus affectibus moderari
debeat, id in rem præsentem additis caryophyl-
lis statim consequatur. Hunc etiam syrupum
Serapio describit.

Syr. de succo acetosæ Mes.

℞ Succi acetosæ residētia, aut decoctione pur-
gati, lib. octo.

Sacchari clarificati, lib. quinq; & dimidiam.

Coquantur simul in syrupum.

Ad hoc præscriptum possunt fieri syrupi
ex succo intybi ad iecoris intemperiem calidā,
& obstructions ex succo portulacę, betę, bras-
sicę, buglossi utriusque, eupatorij, absinthij, fu-
maricę, hyssopi, marrubij, artemisicę: atque id
genus herbarum, dum succulentus iste earum
sanguis defæcatus, & albuminibus perpurga-
tus, cum saccharo coquatur. Hic uerò syrupus
de

270 ZVLAP. SERAP. ET SAPAR

de oxalidis succo febribus biliosis admodum gratus est, pestilētibus saluber, uiscerū igneum calorem moderatur, ipsaq; confirmat, gustu iucunditatem præ se ferens, & potenter refrigerans: præcipuè si ex lapatho syluestri, quod (ut *Lib. 19. cap. 12.* inquit Plinius) ex omnibus est melius, & acutioribus folijs paretur. Acetosam uerò uocant, non secus ac acidulam dixit Macer.

Syr. è succo cucurbitæ Mes.

Cucurbitam magnam maza inuolutam, clybano coque. Succus eius expressi libras quinque cum sacchari libris tribus in syrupū percoque.

Parauit nobis hunc syrupum ex Syluij commendatione Claudius Belonius Pharmacopœus diligentissimus, ex cucurbita magna, quæ & Ventrosa dicitur, qui mirè profuit in febriū ardentium & biliosarum flamma. Refrigerat enim & humectat innoxie, & inflammationes internas temperat. Sitim, si quis alius, potēter sedat, gutturis asperitatem lenit, linguæ & faucium ardorem extinguit, non nihil aluum prouit, urinasq; suscitatur. Nobis tam insipidus uisus est, ut tædium ægro facesseret. Est enim cucurbita aqua coagulata, ideoq; addendum parum aceti fuit. Narrat Syluius, nobilem quandam in peregrinatione Hierosolymitana ardentissima febre correptum, à Iudeo medico confestim hoc syrupo perfunctum.

Syr.

Syr. de succo citri acido Mes.

Succi citrorum acidi libras duodecim in uase uitrato coque igni prunarum lento ad tertie partis consumptionem, leniter & sine expressione per linteum rarū cola, residere dum clarescat permittito. Clari succi libras septem percoque, cum iulebi clari (hoc est sacchari aqua dissoluti, cocti, & cum albuminibus clarificati) libris quinque. Aut si æstas est, in sola, donec aquosa eius substantia consumatur.

Hic syrupus de acetositate citri dicitur: nobis propter citrorum penuriā, & miram Pharmacopœorum incuriam, in usum uotis omnibus magis expetendus quàm imperādus. Quidam tamen hunc syrupum ex Prouincia, aut Gallia Narbonensi coemunt, cū citrea mala inde parari facilè possint. Refrigerando & humectando, biliosarum & æstuantium febrium incendium potentissimè extinguit, & fitis intolerantiam sedat, præsertim aquæ frigidæ mixtus. Viscerum phlegmonas, ardoremq; uehementem, & biliosos affectus omnes corrigit. Huius syrupi uncie duæ cum aqua dupla propinantur, uel eius loco aqua buglossi, intybi, uel alia quæuis pro uarijs scopis. Cor, uentriculum, & alia uiscera ab intemperie calida imbecilla firmat: & dum spiritus ab immodico calore attenuatos resolui prohibet, ipsorum putredini, humorum & aeris tota sua substantia resistit.

272 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

resistit, febresq; pestilētes aut gigni prohibet,
 aut iam natas emendat. Venenis saluberrimē
 resistit, pro decantata ab optimis autoribus ci-
 tri natura. Si bilis æstus cōprimere uolumus,
 mane dentur unciaē duę cum dupla aqua: si siti
 resistere, frequēter die sumitur cum aquæ qua-
 druplo. Nos citrorum penuria syrupū ex succo
 limonum, quos integros & incorruptos nobis
 mittit Gallia Narbonensis, paramus: isto non
 longē inferiorem ad internum incendium. Ma-
 gis enim refrigerat, & acrius penetrat. Limo-
 nes quoque cum citri sapore maximē conue-
 niūt, nisi quōd citris (ut inquit Plini⁹) odor est
 acerrimus, sapor asperrimus. Fit uerō ex succi
 limonum per pannum rarum leuiter destillati
 libris septem, cum sacchari libris quinque per-
 coctis. Lumbricos necat, putredinē præcauet,
 cor & stomachum roborat, caloris febrilis ue-
 hementiam componit, & affectibus biliosis sy-
 rupo de citro conuenientior. Possumus etiam
 ex Aranciorum succo, quorum toto anno ma-
 gnus nobis usus suppetit, ad eosdem affectus
 syrupum comparare.

Syrupus de corticibus citri Mes.

Corticum citri libra una in aquæ fontanę li-
 bris quinq; coquitur ad duarum librarum con-
 sumptionem, & cum sacchari libra una aut dua-
 bus percoquitur, in syrupū condiendū moschi
 granis quatuor. Alij corticum quantitatem iu-
 stam

stam in iulebum propè coctum inijciunt, ut syrupus gratior fiat. Quòd si aqua cui cortices citri sint incocti, sericū cocco baphica tinctum maceraris, præstantior euadet.

Citrij mali cortices antiquis Medicis ad internos affectus celebres fuerunt. Ijs enim ad uentriculi & cordis robur utebátur. Citri succum refrigerátem & siccantem, externis uicijs accommodabant, & ad inflammationes utebantur. Theophrasti & Plinij tempestate malū Medicum, quod citrium dicitur, nō edebatur: sed in delicatos usus, & preciosam custodiam, uelut quidam thesaurus reponebatur. Illi quoque maximas uires ad ueneni suspicionem tribuerunt. Cortex citri conditus, siue humidus, siue siccatus, ore contentus deglutitur, uel diligenter mansus, oris gratiam commēdat: cor, cerebrum, stomachū, & reliquum totum uentriculum calore suo aromatico, si frigida intemperie laborent, iuuat. Corruptos, putres & fœtidos uentriculi humores obtundit, unde oris halitum commendat. Nobis citrorum desiderio non paratur: sed eius loco utimur eo syrupo, in quo ipsi citrorum cortices conditi seruātur. Atq; idem pollet conditura corticum citri liquida, pro qua siccam Pharmacopœi nostri ferè semper substituunt, quæ minus est efficax. Hoc syrupo sæpe utimur in compositionum mixturis, quas Opiatas uocamus, ad cerebrū, cor & stomachum roborandum. Pro his corti-

Athen l. 34

s   cibus

274 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE.

cibus conditis, limonum corticum conditura
 sæpe supponitur. Aranciorum etiam cortices,
 sed antè aqua macerati & dulcorati, quòd ama-
 riores sint, condiri possunt. Moschū addit Me-
 sueus, odorem aromaticum augendo, quo po-
 tentius partes principes roboret: quo nomine
 pestilentibus morbis & uenenatis resistit. Nos
 uerò neque sericum, neq; moschum addimus,
 ne superuacaneè ambitiosi nimis uideamur,
 aut in re parui momenti delicias facere, cū
 præstet preciosioribus omisis, hominum salu-
 tem, non ipsam luxuriam utilitate circumscri-
 bere. Sericum nanq; ex Arabum inuento mul-
 tis syrupis intinctum, tanquam naturæ nostræ
 non satis conueniens, à doctissimis uiris ex-
 plosum est.

Syr. de stæchade Mes.

Rx Florum stæchados, drach. triginta.

Thymi,

Calamynthes,

Origani, ana drach. decem.

Anisi,

Pyrethri, ana drach. septem.

Piperis longi, drach. tres.

Zingiberis, drach. duas.

Vuarum passarum purgatarū, unc. quatuor.

Coquantur in aquæ libris septē aut octo,
 ad duarum librarum consumptionem. Colatū
 & expressum cum sacchari libris quinque cla-
 rificatum,

SECTIO QUINTA: 279

rificatum, coquitur in syrupum. Cui propè per
cocto aromata ista in panno raro ligata immer-
guntur: deinde in syrupum appenditur ad to-
tius condituram.

Cinnamomi,
Calami aromatici,
Spicæ nardi,
Croci,
Zingiberis,
Piperis nigri & longi, sing. drach. una &
dimidia.

Crassiusculè tundatur, & in nodulo ligetur.

Hic syrupus aliquando istis aromatibus
conditur: tuncq; completus & cum speciebus
dicitur. Ea si non apponantur, incompletus &
sine speciebus inscribitur: quo tum utimur,
cùm nō ita magnum calorem requirimus. Qui
uero aromata recipit, frigidioribus cerebri &
pituitosioribus affectibus conuenientior, ubi
calore maiore, incidētibus & tenuantibus ma-
gis utendum est. Cerebri & neruorum frigidis
uitijs præcipuè conueniens: horum causam pi-
tuitam crassam & uiscidam potenter dissecans,
digerens & tenuans. Paralyfi, spasmo cynico,
conuulsioni, morbo comitiali succurrit. De-
stillationes frigidas cōsumit & siccatur, sumptus
cū aqua fœniculi, uel smyrnij, uel eorundem
decocto, spinalem medullam, neruos aut cere-
brum iuuante. Potissimū autem ualet ad pe-
ctus anhelosum, à destillatione impendente.

6 2 Ventri

276 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
Ventriculum præterea roborat. Syrupum de
stœchade ex Iudæo quodam non longè ab isto
dissidentem : sed tamen magna horum parte
inancum, habet Mesueus in neruorū affectib.

Syr. uiolarum compositus Mes.

℞ Violarum unc. duas.

Seminis cydoniorum,

Seminis maluæ, ana unc. unam.

Iuiubas,

Sebesten, ana numero uiginti aut triginta.

Cum aquæ cucurbitæ libris septem, coque
ad tertias, & cum sacchari libris duabus fiat
syrupus.

Syrupus iste uiolarum compositus Hamech
attribuitur à Mesueo in pleuritide, usu frequē-
tissimus ad biliosos affectus, & laterum mor-
bos initio. Excreationi enim promouendæ i-
doneus, materiæ tenuitatem densando, & le-
uiter incrassando. Tussim siccam sedat hume-
ctādo, & faucium asperitatem leniēdo. Acrium
& tenuium humorum feritatem humectatio-
ne & refrigeratione obtūdit, digerit & dissipat
cū aqua adianti albi exhibitus, sitim cum aquæ
frigidæ quadruplo abolet. Tertianis cum aqua
simplici aut intybi confert, ut & iulebus uiola-
tus, & syrupus acetatus simplex. Lenit enim
quodammodo, ordine primo refrigerans & hu-
mectans. Syrupum alium uiolatum composi-
tum isto efficaciorē, nec longè dissimilem

cx

ex Ioannitio habet Mesueus: cuius usus esse po-
terit in operosa sputi procreatione, & difficilio
ribus partium spiritalium morbis. Capit uio-
larum recentium, seminum cydoniorum, semina-
rum citruli, sing. drach. decem. seminis maluæ
drach. duodecim. gummi Arabici drach. octo.
tragacanthi drach. tres. Coctis omnibus ad di-
midias cum libris duabus & semisse penidio-
rum fiat syrupus.

Syrupus de iuiubis Mes.

℞ Iuiubas numero sexaginta.

Violarum,
Seminis maluæ, ana drach. quinque.
Capillorum Veneris,
Hordei mundati,
Glycyrrhizæ, ana unc. unam.
Seminis cydoniorum,
Papaueris,
Melonum,
Lactucæ.
Tragacanthi, ana drach. tres.

Coque cū aquæ fontanę libris sex ad tertias,
sacchari lib. duabus additis, fiat syrupus.

Mesueus aquæ libras quatuor tantum ponit.
Sed ut syrupo gratiam adderemus, aqua augē-
da fuit: alioqui colari non posset, & decoctione
ipsa colatum mucilaginosum sua crassitie in-
gratum esset. Qua ratione quidam ad dimidias
coctum, sacchari libra una tantum condiunt.

278 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

Alij semen maluæ, cydoniorum, & tragacanthum nodulo imposita, & ligata syrupo clarificato immittunt, uel dimidium in nodulo coctioni ante clarificationem immittitur: reliquū dimidium iam clarificato, mucosam istam leniticiam uitantes, & syrupo gratiam prehensantes. Nam si mucaginem non clarificato addideris, ægerrimè ob crassitiem percolaueris. Si uerò iam colato, turbidus & ingrator euadet syrupus. Quare libra una, aut etiam sesquilibra sacchari suppetet. Ad tussim siccam & inanem, arteriæ asperitatem, omnesq; thoracis & spiritalium partium affectus, fluxionibus calidis tentatos accommodatus. Sputum tenue egregiè suo lentore maturat, incrassat, glutinat, & tandem expectorat. Violato uiribus affinis, sed minus refrigerat. Eo Manardus ad uesicæ ulcera utebatur, ad quæ lētore dulci, frigido & mucoso, ideoq; leniēti opus est. Actuarius ex zizyphis parat ad ardētem febrem, tussim, & ex calore destillationem, & sanguinem purgādum. Syrupum alium iuiubinum nō multum dissimilem habet Mesueus in asthmate. Syrupus ē iuiubis simplici rarior est usu, qui fit ex zizyphis centum coctis in aquæ cœlestis libris quatuor ad dimidias, coctis cum sacchari libra una. Iulebus zizyphorum Mesueo dicitur, utilis ad tenues in pectus destillationes, & sputū liquidius modicè incrassandum. Zizypha uerò, quæ Arabes Iuiubas, Gal. Serica uel Syriaca pruna uocat,

Cap. 2. l. 5.
Meth.

Syr. ē iuiubis
simpl.

Lib. 2. Ali-
ment.

uocat, ex Galeni præscripto quidam medicamentorum censu temerè reijciūt, cum eorum decoctum dulcedine & lentore suo pectoris & gutturis aspredines, & pulmonis siccitatem leniat, prætereaq; uesicæ scabriciem, renum ureterumq; ulcera, urinæ incontinentiam, ardorem & stillicidium comprobato usu temperet. Adeò benignè ferenda est pro humanæ sortis conditione, ueterum in probandis medicamentis autoritas.

Syr. de capillis Veneris.

R̄ Adianti albi, hoc est capilli Veneris unc. quinque.

Glycyrrhizæ, unc. duas.

Temperentur aquæ fontis libris quatuor, horis uigintiquatuor, coquantur ad dimidias. Expressum percoque cum sacchari clarificati, aquæ adianti albi, sing. unc. octo.

Alij adianti libram unā, & glycyrrhizæ purgatæ uncias duas, in aquæ libris sex, ad duarum librarum consumptionem, cum tribus sacchari libris in syrupum percoquūt. Quidam sacchari pondus minuunt, eiusq; libram unam aut sesquilibram ponunt. Quidam etiam penidia ad cocturam addunt. Alij adiantum album recens solum aqua maceratum exprimunt, & cum saccharo clarificato coquunt in syrupum. Ad thoracis affectus calidos, destillationes & obstructions efficax, usu creberrimus. Pleuritidis

280 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
initio conuenit, cum materia calida, aut calido
& frigido mista, sua tenuitate gutturis tecto-
rium eludit. Eo syrupo ad obstructions pri-
morum uasorum in purgatorijs tentationibus
securitatis gratia utimur.

Syr. de glycyrrhiza Mes.

℞ Glycyrrhizæ, unc. duas.

Adianti albi, unc. unam.

Hysopi sicci unciz semissem.

Horis uigintiquatuor macera aquæ libris
quatuor, coque ad dimidias: expressum perco-
que cum mellis despumati, sacchari, penidio-
rum, sing. unc. octo. aquæ rosaceæ unc. sex.

Hic syrupus usu tritus ad thoracis & pulmo-
num uicia, aperit, dilatat, terget, lenit asperam
arteriam, partes spiritales & pulmones, eosq;
ad expectorandam materiam roborat. Incipie-
tibus itaque thoracis affectibus frigidis & pi-
tuitosis saluber est. Calfacit enim, incidit, te-
nuat, terget, expurgat, lenit, siccatur: eaq; omnia
moderatissimè, quod certè horum affectuum
rudimenta desiderant. Ad tussim siccam accõ-
modat Mesueus, quæ à parua, neq; crassa, neq;
lenta pituita excitatur. Etsi uerò syrupus iste
dilatat, aperit & relaxat: pectoribus tamen etiã
fluxionum initijs cum aqua rosacea rite & or-
dine adhibetur, cum horũ affectuum à fluxio-
ne proficiscentium initijs modicè adstringen-
tia ex Galeni præscripto adhibenda sint. In quos
usus

usus rhabarbarū & manus Christi passim adhibentur, quæ sua adstrictione partes fluxione præsertim calida tentatas, eoq; nomine dissolutas, languidas & relaxatas obdurent, & ad noua uicia propellenda, ueteraq; detrudenda robovent. Quare ex Manardi consilio in conficiendo syrupo aqua rosacea (quod tamē quidam factitant) non est prætermittenda. Quæ quidem syrupo iam percocto addenda, & coquendo consumenda. In thoracis nanque affectibus adstringentia non omnino uitāda, dum ab aperientibus euincantur. Quidam sine maceratione hunc syrupū coquunt, quod eorum quæ incoquuntur, facultas in aquam promptissimè trahi possit. Penidia quæ hic adduntur ex purissimo saccharo esse debent, ne colaturæ negocium facessant. Hoc est saccharum in penidiorum cōsistentiam percoctum, & pistillo ligneo probè tritum immisceri debet.

Syrupus de hyssopo Mes.

℞ Hyssopi mediocriter sicci,
Radicum apij,
Fœniculi,
Petroselini (addunt quidam)
Glycyrrhizæ, ana drach. decem.
Hordei mundati, unc. semissem.
Seminis maluæ,
Seminis cydoniorum,
Tragacanthi, ana drach. tres.

s 5

Adianti

Adianti albi, drach. sex.

Iuiubas,

Sebesten numero triginta.

Vuarum passarum purgatarum, drach.
duodecim.

Ficuum ficcarum,

Dactylorum pinguium, ana decem.

Coquantur omnia in aquæ libris octo, ad
librarum quinque consumptionem. Expressum
in syrupum, percoque cum libris duabus pe-
nidiorum alborum.

Eo frequenter utimur morbis thoracis in-
ualescentibus ex frigida, crassa & lenta mate-
ria, ubi attenuatione, deterfione & expurga-
tione maiore opus est. Valétius enim ista præ-
dictis præstat. Asthmaticis, tussiculosis & tho-
racicis commodus cum decocto pectorali, aut
aqua scabiosæ, bechij aut prasij. Potenter enim
obstructiones liberat, hypochondriorum do-
lori utilis: ut etiam in quibusdam renum calcu-
lis salutaris experiatur cum aquis aut decoctis
ureticis. In libris sex aquæ alijs coquitur, & ut
est simplicium ordo, hordeū primum immitti-
tur: radices deinde elignatæ & concisæ, mox
passulæ, iuiubæ & sebesten: semina uerò & tra-
gacanthum linteo raro ligata, postremò adian-
tum. Penidia etiam ut prius intelligenda. Hic
quoque syrupus dactylis & semine cydonio-
rum nonnihil subastringit ex superiore præ-
scripto, Ex eadem ferè materia quatuor syrupi
de

SECTIO QUINTA.

283

de hyssopo descriptiones habet Mesueus in
tussi humida, longè tamen diuersas.

Syr. de prasio Mes.

℞ Prasij uiridis, unc. duas.
Hyssopi mediocriter ficci,
Adianti albi, ana drach. sex.
Glycyrrhizæ, unc. unam.
Calaminthes,
Anisi,
Radicum apij,
Fœniculi, ana drach. quinque.
Ireos,
Seminum maluæ,
Fœnigræci, ana drach. tres.
Seminum lini,
Cydoniorum, ana drach. duas.
Vuarum passarum purgatarum, unc. quin-
que. alij unc. duas.
Ficus passas pingues quindecim, alij sexde-
Penidiorum alborum, (cim.
Mellis despumati optimi, ana lib. duas.
Coque in aquæ libris decē ad dimidias. ex-
pressum cū melle & penidijs, coque in syrupū.
Superiore quoq; efficacior ad lōgos & diu-
tinos thoracis affectus, tussim trahentem seni-
bus & naturis frigidis familiarem, ex crassa,
uiscida, tenaci, frigida, putri & lenta materia.
Asthmaticorum pus egregiè dissoluit, diffecat
& incîdit, terget, educit, & in apertum promo-
uet.

284 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
uet. Vi sua aperiente & desiccante, uim expul-
tricem roborante fluxionibus thoracis utilis,
sed declinatione præcipuè, nisi periculum suf-
focationis omnem in se operam intendat. V.
furpatur cum aqua bechij, hyssopi, aut alia qua
uis thoracica. Quidam in aquæ libris octo in-
coquunt: & primum radices, deinde anisum,
uuas, ficus: postmodum prasium, hyssopum, ca-
laminthen: postremò adiantum apponunt, ad
dimidias coquunt, horis sex macerant, expri-
munt, colatum cum penidijs & saccharo clari-
ficant, in syrupum percoquunt. Inter coquen-
dum uerò, nodulum semina lini, fœnigræci,
maluæ, cydoniorum continentem immergūt
& confricant. Duas longè dissimiles syrups de
prasio habet descriptiones Mesueus in Asth-
mate, quas Hamech attribuit. Vnam quoque
ex eodem in tussi humida ponit.

Syr. de papauere simpl. Mes.

℞ Caput papaueris albi & nigri, ana drach,
sexaginta.

Coquantur in libris quatuor aquæ pluuiæ
lis, ad consumptionem librarum duarū & se-
missis. Expressum & colatum, percoque cum
sacchari albi & penidiorum, sing. unc. quatuor.

Coquitur quibusdam syrupus iste usu fre-
quentissimus, in aqua fontana, non cœlesti, ad
librę unius, aut unius & dimidiæ consumptio-
nem, in formam iulebi, Sacchari penuria, etsi
penidio.

penidiorum præsentia rediinitur: parciore tamē
est quā debeat copia, si usui & nō in rem præ-
sentem condias. Largiore ergo saccharo con-
ditum, ut libra dimidia cum penidijs, aut etiā
una, grātius erit, diutiusq; vires suas seruabit,
licet cum pauciore saccharo sit efficacius. Ca-
pita papauerum siccitate & humiditate me-
dia, uigintiquatuor horis maceranda, sicciora
diutius dum diffluant coquenda: qui Galeno
cocturæ terminus est in Diacodio, ne alioqui
recentia, quæ suo frigore magis sunt idonea,
longiore decoctione vires amittant. Vsu cre-
ber defluxionibus calidis, tenuibus & acribus
in thoracem, quæ arteriam asperam & fauces
exasperāt, insomniāq; faciunt. Frigore enim
suo sistit, humoremq; incrassatum fluxioni in-
eptum reddit, & simul cogendo expuitioni ha-
bilem: in quem usum Diacodion adhibet Gal.
Tussim etiam inanem ex his defluxionibus e-
natam sedat, & lentore suo gutturis asperita-
tem lenit: caloris incendium mitigat, sitim de-
let, somnum conciliat, cum suis ipsius uiribus
refrigerando & humectando: uncijs duabus
hora somni epotus: tum uerò ex accidēti seda-
ta tussi, quæ insomniā parit. Potest ex solis pa-
pauerū seminibus confici: sed præstat capita e-
tiā addere, in quibus refrigeratio est insignior.

*Avic. in syr.
de papauere.*

Syr. de papauere comp. Mes.

℞ Caputū papaueris albi & nigri, ana drach.
quinqua-

286 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

quinguaginta, alij triginta.

Adianti albi, drach. quindecim.

Glycyrrhizæ, drach. quinque.

Iuiubas numero triginta.

Seminis lactucæ, drach. quadraginta.

Seminis maluæ,

Cydoniorum, ana drach. sex.

Coque in libris aquæ quatuor ad dimidias.

Collatum cum sacchari & penidiorum, sing.
unc. octo, in syrupum percoque.

Vsu priore rarior, & ad prædicta efficacior,
potentius somnū conciliat & refrigerat. Phthi-
sim, siccā tussim, catarrhum insomniæ causam
sedat. Datur ad thoracis affectus cum aqua be-
chij aut adiāti. Vtimur his syrupis papauerinis
ad alui profluuium & dysenteriam, quæ ex ma-
teriæ biliosæ & acris effluxu excitatur. Intem-
periem enim calidam & siccam intestinorum
inde enatam emendat, & somnum cōciliat, qui
fluxiones sistit uel maximè. Quā in rem extant
apud Gal. Actium & Oribasium, ex papauere
multa remedia. Nicolaus etiam syrupum de pa-
pauere compositum, ad alui profluuium facit.
Multæ sunt huius syrupi descriptiones inusita-
tæ, quarum duas habet Mesues in tussi ex de-
stillatione nata. Est & syrupus alius de papa-
uere, quo uti iubet Mesueus in Ecligmate de
Lib. 5. papauere, ut postea scribimus. Auicēnas duas
habet syrupi de papauere simplicis descriptio-
nes. Prior ad somnum conciliandum ualet, &
quibusdam

quibusdam dicitur syrupus de papauere centū capitū. Alter ad alui profluuiū & sanguinis uomitum aptior. Semina mucaginosa panno lineo ligari debent, & inter coquendum syrupo immergi, ut ei facultatem tradant, mucaginem in linteo retineant, quæ alioqui syrupū ingratum & glutinosiorem redderet.

Syrupus myrtinus Mes.

Fit ex succi myrtorum, hoc est baccharū myrti, libris duodecim, decoctis in uase uitrato ad tertiæ partis consumptionem, colatis & residere dum clarescāt permisisis. Clari succi libræ septem, cum sacchari clarificati libris quinque, igni lento in syrupum percoquuntur: uel si æstas est, insolantur ad partis aquosæ consumptionem. Sic Mesueus.

Nos penuria baccharum myrti recentium, ex ipsis coctis, & aqua temperatis paramus: sed isto longè imbecilliolem, ut succus myrtorum ad huius syrupi perfectionem nobis sit emendandus. Syrupus iste myrtinus simplex dicitur, efficax ad affectus pectoris & thoracis, ubi pugnans est indicatio, & astringentibus simul & uacuantibus utendum, ut in hæmorrhagia pulmonum, tussi calida & tenui. Ventris profluuium antiquum & recens sanat, hæmorrhagiam omnem cohibet sumptus ex aqua chalybeata, aut plantaginis, siue ex pectore, siue ex renibus, utero & abundantibus mensibus orta sit.

288 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

fit. Vrinæ profluuium (diabetem dicimus) re-
 primit, & omnem immodicam uacuationem
 sistit, quia refrigerat, siccatur & adstringit. Viscera
 ab intemperie calida concalfacta, imbecilla &
 resoluta cōfirmat, stomachi euerfionem & vo-
 mitum compescit, tussi ex destillatione acri &
 calida succurrit, suo lentore uelut incrustatio-
 ne guttur & fauces muniens: præcipuè uerò
 tussim eam sedat, quæ uentris profluuium se-
 quitur, ut scribit Auic. Serapio præter hunc sy-
 rupum simplicem, duas alias habet descriptio-
 nes, quas alui profluuijs omnibus tum recen-
 tibus, tum antiquis, & destillationibus in tho-
 racem accommodat. Syrupus iste simplex Pauli
 Myrteton refert, quod ex succi myrtorū sexta-
 rijs tribus coctis cum mellis sextario uno ad
 tertiæ partis consumptionem, semper despu-
 mando parabatur. Vtebatur etiam Diosc. ex-
 presso è folijs myrti succo, affuso ueteri uino
 aut aqua cœlesti, eoq; recenti, ne exiccatus ca-
 riem sentiret, & uires amitteret. Est & uini Myr-
 titis descriptio Dioscoridi lib. 5. & scriptoribus
 rusticis celebrata, non multum à Myrteto Pau-
 li dissidens. Sed Auicennæ syrupus ex myrto-
 rum succo lib. 5. ad stomachi imbecillitatem, &
 alui profluuium, istum nostrum, maximè ex-
 primit. Syrupus myrtinus compositus Nico-
 lao attributus, capit myrtorum drach. uiginti.
 fantali albi, rhois culinarij, balauftiorum, ber-
 beris, ana drach. triginta. mespilorum drach.
 centum.

Lib. 3. Fes 16.
tract. 1. cap. 4.

Lib. 1. cap
156.

Cap. 36.

Syr. Myrt.
comp. Nic.

SECTIO QUINTA. 289

centum, succi granatorum, succi pomorum a-
grestium, ana libras duas. Incocta omnia succis
prædictis, cum sacchari libris quinque syrupum
efficiunt. Quidam præterquam quod rosas &
fantalos rubros uariatis ponderibus addunt, in
aquæ lib. octo prædicta coquunt ad dimidiæ
partis consumptionem. Colato & expresso, ad-
dunt uini granatorum, succi cydoniorum, ana
unc. sex, cum sacchari clarificati libris tribus
perfectè in syrupum coquunt. Cui affinis est
droscatum coeliacum Alexandrini num. ii. Est *Syrup. myrt.*
alius quoque compositus & usitator, qui reci- *comp. usita-*
pit myrtilorum pulpæ, cydoniorum, rhois culi- *tior.*
narij, acaciæ, rosarum, ana unc. unam. spodij,
hypocystidos, ana unc. duas, mastiches drach.
dimidiam. Coque in libris aquæ quatuor, ad
tertiæ partis consumptionem. Colatum & ex-
pressum cum sacchari clarificati libris tribus,
percoquitur in syrupum. Superiore ualentius
adstringit, potissimumque in antiquatis alui flu-
oribus usurpatur. Etsi uerò syrupi isti usu rari
sunt, ad præscriptos tamen affectus ritè sunt
celebrati, & in dysenteria populariter grassante
admodum probati.

Syr. de portulaca Mes.

Capit seminū portulacę tritorum lib. unam,
horis uigintiquatuor macerandam in succi in-
tybi cocti & purgati libris quatuor: postea len-
to igne coque ad dimidias, & colatum cum sac-
chari

290 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
chari libris duabus, percoque in syrupum. Ad-
ditur interdum aceti libra una, uel succi grana-
torum acidorum libra una & dimidia.

Hic syrupus sua efficacitate in usum tradu-
cendus est. Potenter enim refrigerat, sitim in-
exhaustam sedat, febrium ardores, stomachi &
iecoris calidam intemperiem mitigat. Portu-
lacæ semen tritum, intybi succi libris octo aut
sex macerari debet, ut rectè colari possit. Suc-
cus enim alioqui per se glutinosus, seminis in-
fuso etiam lentescit. Eo efficacissimè utimur
ad lumbricos & interranearum animalia, cor-
tice citri aromatis gratia indito, ut uiscera ma-
gis roboret.

Syr. de mentha Mes.

R^x Succi cydoniorum mezorū, hoc est aci-
dodulcium, & dulcium succi granatorum aci-
dorum, dulcium & mezorū, ana librā unam
& dimidiam.

In quibus, sole, igni, aut residentia purgatis,
macera horis uigintiquatuor menthæ siccae li-
bram unam & dimidiā, foliorum rosarum unc.
duas. coque igne lēto ad dimidias. Expressum
& colatum cum sacchari libris duabus, perco-
que in syrupum, qui aromatizetur cum gallia
moschata trita, & lineo panno ligata ex orifi-
cio uasis suspensa.

Mentha parum siccata, & quæ passa est, non
omnino sicca sumenda, quæ superuacaneā hu-
miditatem.

miditatem suis flatibus uentericulum deturbantem deposuerit. Hæc cum rosis in succis purgatis per horas uiginti quatuor maceranda. Expressum & colatum ad dimidias lento igne coquendum cum saccharo, clarificandum & colandum: aut colato saccharum clarificatum miscendum, & in syrupum percoquendū. Quidam, quod expressum cum sacchari libris duabus clarificatum ægrè per pannum coletur, in expressis succis sacchari dissoluti libram unam albuminibus clarificant, colant: & postea reliquā sacchari purissimi libram, uel per se clarificati addunt, ut coquatur in syrupum. Alij uerò libram unam tantum sacchari apponunt, aut etiam succos augent: ubi præcipuè mētha siccior fuerit, quæ tum plus succorum ebibit, aut menthæ copiam liberaliorem minuunt, & intra libram unam consistunt. Quæ ratio meo consilio potius ineunda est. Sunt qui cydoniorum dulcium tantum, non autem meorum succum misceant. Sunt qui pomorum & granatorum acidodulcium tantum, sing. libras duas & dimidias ponant. Pharmacopœorum fordes hūc syrupum Gallia condire, ubi maximè conuenit, desijt: etsi hoc quidam superfluum existimant. Alius est syrupus de mentha Mes. alius etiam Auic. sed hic solus in usu, eoq; ualentior *Lib. 3.* in uentriculi intemperie frigida, ideoq; uomitum, nauseam & singultum sedat: alui quoque fluorem ex imbecillitate cōpescit. Stomachum

& uentrem totum inferiorem suo calore blando, & leuicula adstrictione roborat. Dissolutū etiam uentriculi robur à causa calida nonnihil confirmat. Quidam cum melle ex Mesuei præscripto parant: nos uerò cum saccharo gratiorem & mitiorem facimus, nisi si quis mel optimum, odoratum & aromaticum, non commune & flatuosum addiderit.

Syr. de absinthio Mes.

℞ Absinthij Romani libram dimidiam.

Rosarum rubrarum, unc. duas.

Spicæ nardi drach. tres.

Vini albi antiqui, boni, odori,

Succi cydoniorum, ana lib. duas & dimidiā.

In quibus macera per uigintiquatuor horas prædicta, coque igne lēto ad dimidias, cū mellis aut sacchari lib. duabus: fiat syrupus.

Absinthium per se maceratur, rosæ & spica simul, & absinthij infuso parum cocto infusum alterum additur, & parum simul coquitur. Expressum cum sacchari clarificati libris duabus percoquimus, aut etiam saccharum partimur: quemadmodum in syrupo de méthā diximus, ut facilius & sine molestia coletur. Quā in rem succorum libras duas & dimidiam ponimus, cū alij libram unam & dimidiam addāt. Sunt qui uinum liberalius augeāt ad promptiorem absinthij macerationē, succi cydoniorum nimiam adstrictionem uerētes, aut etiam absinthij

thij copiam minuant, uncijs quatuor contenti,
 & nostrorum hominum palato inferuientes.
 Vsu frequēs ad uentriculi, hepatis, & uiscerum
 aliorum imbecillitatem etiam dolorificam &
 cachexiā, præsertim si fiant à causa frigida. Ap-
 petentiā demissam excitat, & retentricem uim
 cōfirmat, intestinorum & uiscerum mollitiem
 delet, flatus discutit, felle suffusos & aurigino-
 sos iuuat, humoresq; per urinas propellit. Va-
 let ad febres biliosas iam procedentes, non au-
 tem ineuntes, neq; uehementes, nisi frigidum
 aliquid miscueris. Tunc enim in causa calida
 conueniet. Datur Manardo in albo & pituito-
 so mulierum fluore. Sumitur ex aqua menthæ
 in stomachi affectibus. Mesueo cum melle pa-
 ratur ad intemperiem frigidam. Syrupus alter
 de absinthio Mesuei, qui simplex dicitur, capit *Syr. de absin-*
 absinthij Romani drach. centum. coquantur in *thiso simplex.*
 aquæ libris tribus, ad tertiæ partis cōsumptio-
 nem, aut ad dimidias. Expressum & colatū cum
 mellis & uini, sing. lib. una, coquitur in syrupū.
 Huius, quem simplicem nuncupamus, magna
 uis est ad hepatis affectus, qui solū absinthium
 requirunt, uel ad deturbandam bilem ex he-
 pate & stomacho. Ad hos enim usus absinthiū
 Ponticum, quod Romanum uocat Mesueus,
 indubitatas habet confessiones ex Galeno, &
 in roborando uentriculo & iecore mirabilis
 est potentia. Datur ad ineuntes febres biliosas
 post septimum diem. Quatuor sunt apud Auic.

294 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
Syrupi de absinthio descriptiones : quarum se-
cūda & quarta cum syrupo simplici plurimū
conueniunt: reliquæ duæ sunt compositiones.
Serapium est absinthite Actuarij cōpositum,
ab istis longè diuersum, ex quo sumptum est
drosatum absinthite Nic. Alexandrini, magis
adhuc compositum, & (ut opinor) ex Actua-
rio multis additis corruptum.

Syr. de calamento Mes.

R Calamenti domestici & syluestris, ana
unc. duas.

Ligustici,

Dauci,

Schœnu anthos, ana drach. quinque.

Passularum enucleatarum, lib. dimidiam.

Coque in libris sex aquæ ad dimidias. Ex-
pressum cum mellis despumati libris duabus,
percoque in syrupum.

Vsu creber ad uiscerum obstructiones leuā-
das, incidendum, attenuandum, tergendum &
aperiendum. Interna calfacit, obstinatas mate-
rias expulsionī præparat, & mensium moras
excitat. Tussi antiquæ, asthmatis, intemperiei
uiscerum frigidæ conuenit, senibus familiares
affectus alleuat. Splenicos & lienis tumorem
aut duriciem cum aqua scolopendrij aut asple-
niji uuat. Syrupus alter de calamētho Mesuei,
recipit succi calaminthes & uini odori, ana lib.
quatuor. succi malorum granatorū acidorum
cum

cum sua pulpa interiori libras quinque. Coctū ad dimidias, & biduò residētia purgatum, cum sacchari libris quatuor percoquitur in syrupū. Quibusdam usui est ad uomitum & singultum ex pituita, bile flaua & crassa, cum aqua mēthæ aut absinthij. Viribus affine est syrupo de mentha, uentriculū & hepar expurgat, simul & roborat, ideoq; saluberrimus: tum quòd medicamentum cum alimento coniunctū habeat: quod genus medicamentorum Hip. & Galeno maxime commendatur. Aromatizatur Mesueo duabus drachmis Galliæ aromaticæ, quæ syrupum gratiorem efficit, & facultatum robur auget. Calamenthi porrò domestici nomine, nos mētham substituimus.

Syr. de fumo terræ Mes.

℞ Myrobalanos cepulas & citreas, ana uiginti.
 Florum uiolarum,
 Boraginis uel buglossi,
 Absinthij,
 Cuscutę, ana unc. unam.
 Glycyrrhizæ,
 Rosarum, ana unc. dimidiam.
 Epithymi,
 Polypodij, ana drach. septem.
 Pruna centum,
 Vuarum passarum purgatarum, lib. dimidiā.
 Tamarindorum,
 Pulpæ cassiæ fistulæ, ana unc. duas.

t 4

Coque

296 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

Coque in aquæ libris decem, ad librârum septem consumptionem, & cum succi fumarizæ cocti & purgati, & sacchari, sing. libris tribus fiat syrupus.

Operosa est cōfectio, & iniucūda, efficax tamen ad ea quæ pollicetur. Ob pruna, uuas passas, cassiam & tamar Indos crassissima: proindeq; ingratissima, & quæ citò situm ducat aut corrumpatur. Decoctionem prius capiunt polypodium, pruna, passulæ, glycyrrhiza, absinthium, rosæ, cuscuta, flores borraginis, uiolæ, myrobalani, deinde epithymus: deniq; cassia & tamar Indi. Facta simplicium decoctione, succus fumarizæ cum saccharo clarificato, in syrupum percoquitur, inter coquendum paulatim addito decocto: denique cassia & tamarindis, quæ ob substantiæ raritatem, & uirium imbecillitatem paruum merentur coctionem. Hic syrupus de fumaria maior dicitur, usu frequens: minor non item à Mesueo descriptus, etsi eandem sit uirium: maior tamen ad omnia efficacior. Vim habet comprimētem, soluentem & lenientem ob diuersas simplicium uires. Purgatorius est à tribus uncijs ad quinque uel sex sumptus. Purgat enim pituitam salsam, & bilem utranque uisam, cum purgantia clementia & parua quantitate recipiat, curatisq; cutis uitijs colorem commendat, ut liberatis obstructionibus febres putridas ab his humoribus enatas curat. Vētriculum & hepar roborat, humores

mores falsos & adustione affatos propellit, pso-
ram, leprā, scabiem, impetiginem, serpiginem,
lataq; exanthemata delet. Icterus utrunq; de-
pellit. Vtebatur eo Manardus in lue Venerea.
Sumitur cum aqua intybi & buglossi. Nic. A-
lexandrinus duplicem habet drosati è fumaria
descriptionem: quarum prima plurimū cum
syrupo minore fumarie Mesuei conuenit, alte-
ra magis est composita. Vtraque scammonium
recipit. Vulgati Nic. codices duas alias descri-
ptiones ei tribuunt, ab his quas describit Ale-
xandrinus longissimè distātes. Est & Alexan- *Sec. 19.*
drini zulapium è fumaria compositum ualde.
Præter fumariam enim anisum, fœniculum, flo-
rem iunci odorati, semen intybi, zizipha, pruna
& dactylos cum saccharo recipit. Hodie horum
syruporum loco, succum fumarie coctum, re-
sidentia purgatum, in syrupum cum saccharo
æquali condimus.

Syrup. de eupatorio Mes.

℞ Radicum apij,
Fœniculi,
Intybi, ana unc. duas.
Glycyrrhizæ,
Schœnu anthos,
Cuscutæ,
Absinthij,
Rosarum, ana drach. sex,
Adianti albi,

t 5

Spinæ

Spinæ albæ,
 Spinæ Arabicæ aut Aegyptiæ,
 Florum aut radicum buglossi,
 Anisi,
 Fœniculi,
 Eupatorij, ana drach. quinque.
 Rhabarbari,
 Mastiches, ana drach. tres.
 Spicæ nardi,
 Asari,
 Folij, ana drach. duas.

Coquantur omnia in aquæ libris octo ad tertiæ partis consumptionem, & cum sacchari libris quatuor, succi apij & intybi, quantitate sufficienti fiat syrupus.

Expressum decoctum cum sacchari clarificati libris quatuor : & succi apij & intybi purgati, sing. libris duabus, paulatim inter coquendū additis, in syrupum percoquitur, quæadmodum in syrupo de fumaria præscripsimus. Etsi quidam Byzantinum syrupum pro cocturæ exemplo sibi proponūt. Operosa quidem & difficilis est confectio, sed certè securitatis plenissima. Optimus est hic syrupus in trahentibus febribus, tertianis nothis ex bile aut pituita crassa, quæ iecoris aut lienis obstructiones parit, partes nutritorias & concoctricis vires labefactat. Aperit enim calore suo, digerit, incîdit, tenuat & terget, appetentiam excitat, coctionem firmat, robur ventriculi suscit,

tat, hydropique ex uiscerum uitio nascenti probè succurrit. Cacochymiam, aut etiam totius cachexiam, ad quam nobilium partium corruptione color cutis plumbeus, eiusq; defœdatio cum tumore succedit, emendat: uiciososq; succos per urinas expurgat. Intéperiem internam frigidam delet, flatus uentriculo aut iecori innatos dissipat, hypochôdriorum tensionem & dolorem leuat. Totius corporis corruptionem, quæ malè affectum uentriculum & hepar sequitur, expurgat. Spinæ Aegyptiæ aut albæ loco sabinam & polypodium ad aperitionem maiorem, & leuandas obstructions quidam substituunt: nos certè earum loco geminato spinæ albæ nostratis pondere non inefficaciter uti possumus.

Syr. de epithymo Mes.

℞ Epithymi boni hortensis, drach. uiginti,
Myrobalanorum Indarum,
Citrearum, ana drach. quindecim.
Cuscutæ,
Fumariæ, ana drach. decem,
Thymi,
Calaminthes,
Buglossi,
Stœchados,
Glycyrrhizæ,
Polypodij,
Agarici,

Myrobalanæ

300 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

Myrobalanorum Emblicarum,

Belliricarum, ana drach. sex.

Rosarum,

Seminis fœniculi,

Anisi, ana drach. duas & dimidiam.

Pruna uiginti.

Vuarum passarum purgatarum, unc. quatuor.

TamarIndorum, unc. duas & dimidiam.

Coque omnia in aquæ libris decē, ad librarum septem consumptionem. Expressum cum sacchari clarificati libris quatuor, coquitur in syrupū, additis cocto syrupo lib. duabus sapæ.

Conditurę modus ex syrupo de fumaria sumendus est. Decoctum enim ad dimidias, ubi consumptum fuerit, igni auferendum, & nocte una macerandum, igni redditum exprimendum, cum saccharo clarificandū & colandum. TamarIndi per se decocto, creti & repurgati syrupo addūtur propè cocto, ut minimum decoquantur. Sapa syrupo iam percocto, soluta admisceri debet, non autem recoqui. Ob pruna, passas, tamarIndos & sapā crassius, ac æquē quā syrupus fumarix ingratus est. Quare paratur quibusdam, tamarIndis & sapa reiectis, liquidior & gratior, nec minus efficax. Agaricum & myrobalanos seorsum infusos quidam exprimunt, & alijs miscent paulo ante colaturam. Viribus affinis est syrupo fumarix, nisi quòd hic calidior est, magis purgat, potentius obstructions aperit, & humores melancholios

cos

eos apparat. Itaq; hoc utimur in humoribus & affectibus pituitosis, melancholicis à bile adusta & atra. Syrupo fumarie autem in affectibus calidis, siccis magis & biliosis. Occulta uulnera, fistulosa & sinuosa sanat, fœdâ corporis scabiem & nigram curat, capitis areas & impetiginem emendat, elephantiam, cancrum, pforâ & lepram præcauet. Valet ad scabiem Neapolitanam, quam inter affectus melancholicos accensent. Datur unc. duabus ad hos affectus cum aqua lupuli, intybi, fumarie, boraginis. Quod pôdus si augeas ad unc. quatuor aut sex, apertè aluum subducit. Magis enim inter purgatoria reponendus quàm syruos. purgat nêpe & digerit myrobalanis, fumaria, agarico, polypodio, tamarIndis, idq; clementer. Melior fuerit ad hos affectus melâcholicos syrupus aliquis simplicior (qualé Saporis antiquis usitatû prius descripsimus) aut alius quiuis ex asplenio, aut paucis simplicibus splenicis, quàm farrago ista simplicium melâcholiâ apparantiû.

Syr. acetosus simplex Mes.

Capit aquæ fontanæ libras quatuor, quæ eum sacchari libris quinque coquuntur in uase lapideo ad dimidias, semper despumando, ad prunas & létum ignem sine fumo, additis aceti albi clari libris duabus.

Saccharum quidam albuminibus clarificât, syrupoq; penè percocto acetum addunt. Alij
saccharum

saccharum cum aceto coquunt, despumando
 purgāt, nec aliter clarificant: quod cōmune est
 decoctis omnibus, aut syrupis, qui acetum ca-
 piunt. Mesuei modus sequendus est, quem ex
 Serapione, Auicēna & Haly abbate desumpsit.
 Syrupum enim hunc acetosum simplicem pro
 uarijs scopis, uiribus auget: ut si leuiter acidum
 uelis, aceti libras duas addas: si mediocriter,
 tres: si ualentissimè, quatuor: in quo Pauli oxy-
 mel sequutus uidetur, ubi acetum melli adæ-
 quatur. Sepe uerò intra librarum duarum mo-
 dum subsistimus, pro re nata & morbi ratione
 facile acetum augentes. Coquēdus, ut monet
 Mesueus, in uase lapideo, siliceo, aut terreo ui-
 trato. Nam acetum in uase æneo æruginosum
 aliquid contrahit & corrodens. Viribus oxy-
 meliti Gal. affinis, & compositione ferè similis,
 nisi quòd saccharum pro melle usurpamus: po-
 testque ut oxymel parum coqui, æstate præfer-
 tim, ut sit liquidissimus, clarissimus & gratissi-
 mus: in his præsertim affectibus biliosis, in qui-
 bus mel cauetur, ægrum potius deliniturus,
 quàm si crassitiem longa coctione natam, li-
 quore aliquo dissolueris. Vsu creberrimus &
 saluberrimus in affectibus calidis, biliosis, & ex
 materia mixta enatis. Bilis impetum tenuitate
 & æstu furentem frangit, reprimat, incrassat, &
 refrigeratione extinguit. Humorū uerò cras-
 sitiem tenui sua substantia aperit, incidit & at-
 tenuat: obstructions leuat, uirium repugnanti-
 tiam

etiam ex aceti natura præ se ferens. Solis affectibus quibus exosum est acetum, noxius. Vteri uicijs, uentriculo frigidiori, neruorum malis & melancholicis humoribus suspectus, quòd suo frigore & siccitate partium harum intemperiem labefactet, & succi melancholici noxiã augeat, nisi si tenuandi, incidendi & aperiendi ui plus profuturus sit. Quæ ratione acetum quartanæ adhibetur Gal. lib. I. ad Glau. & splenicis remedijs admouetur in Methodo medendi. Vrinas mouet & sudores, pestilentiaë putrediniq; resistit. Acetum albũ præscribit Mesueus, quod uiribus sit potentius & tenuius. Drosatũ acidũ simplex Alexadrini ad febres continuas, ardentes, tertianas, capit sacchari lib. quatuor, aceti lib. unam, aquæ libras tres. Coquito ad mellis consistentiam, colo expurgato, & utere.

Syrup. acetosus compositus Mes.

℞ Radicum apij,

Fœniculi,

Intybi, ana unc. tres.

Seminum apij,

Fœniculi,

Anisi, ana unc. unam.

Seminis intybi, unc. dimidiam.

Coquantur omnia igni lento ad dimidias in aquæ fontanæ libris decem. expresso addantur sacchari libræ tres, clarificetur: deinde addatur acetum.

Hic

Hic, ut nec superius, alia clarificatione opus non est, nisi ut ebulliendo saccharum despumetur, dum clarum fiat: quod semper obseruandum est, in quibus acetum ponitur, quod liquidiore syrupos facit. In hac decoctione acetum ad libras quinque addendum, si imbecillum syrupum paraueris: si ualētissimum, decem: si uiribus medium, septem & dimidiam. Sed cum frigidioribus & pituitosis affectibus cōueniat, aceti modus molestus est: his præsertim quibus uenter est frigidior, ut & cæteris partibus neruosis. Syrupus acetosus compositus, aut de duabus radicibus cum aceto, aut de radicibus temperatus, officinis dicitur: qui si sine aceto paratur, syrupus de duabus radicibus sine aceto nuncupatur, quod ex quinque diureticis radicibus duas habeat. Auicennas lib. 5. syrupum acetosum de seminibus uocat. febribus pituitosis quàm biliosis aptior: quia modicè calet, earumq; initijs & rudimentis accommodatur, ut Byzantinus iamiam procedētibus. Obstructiones uiscerum mirè leuat, humorū crassitiem apparat, expurgat & tenuat: urinas promouet, febres compositas & nothas adiuuat. Affectibus frigidis sine aceto accommodatior, ut & cum aceto calidioribus. Venter bile & pituita crassa refertum alleuat: renum, lienis & iecoris infarctus penetrat. Est drosatum compositum Alexadrini longè dissimile, multa recipiens: & aceti loco, punicorū acidorū succum.

Syr.

Syr. de quinque radicibus.

℞ Radicum apij,

Fœniculi,

Petroselini,

Asparagi,

Rufsi, ana unc. duas.

Coque in aquæ fontanæ libris sex, ad tertiam partis consumptionem. Expressum coquitur cum sacchari libris tribus.

Quidam syrupo ferè percocto, aceti unc. octo addūt. Alij decocto adijciunt seminis apij, fœniculi, petroselini, sing. unc. unam, in libris decem aquæ percoquunt ad dimidias. Expressum cū mellis potius quàm sacchari libris quatuor conditur in syrupum. Viribus & substantia affinis est oxymeliti composito, quo de postea agetur. Vulgares Pharmacopœorum libri aliam circumferunt huiusce syrupi descriptionem, quæ capit radicem apij, fœniculi, petroselini, endiviæ, sing. unc. unam. seminum apij, fœniculi, anisforum, ameos, asparagi, sing. unc. dimidiam. aceti optimi libras duas. Omnia præter acetum coquuntur in libris aquæ uiginti ad perfectam coctionem. Colato & expresso, adduntur mellis despumati libræ quatuor, & acetum prædictum. Viribus affinis est Byzantino syrupo. Syrupus acetosus compositus, isto ad omnia quæ præ se fert, est efficacior. Humor enim lenticiâ incidit magis, & apparat, obstru-

u   ctaq.

etiamque potentius alleviat. Quare huius loco qui syrupum de radicibus præscriptum exhibent, id non nisi temerè & cum maxima incuria fecerint, cum isto sit omnibus nominibus inferior. Syrupum uerò ex duabus radicibus usurpant Pharmacopœi, qui capiat radicem petroselinæ & fœniculi ana unc. quatuor. Coquuntur in aquæ fontanæ libris quinque, ad tertiæ partis cōsumptionem. Expressum cum sacchari libris duabus, coquitur ad syrupi consistentiam.

Syrupus Bizantinus Mes.

℞ Succi intybi,
Succi apij, ana lib. duas.
Succi lupuli,
Succi buglossi hortensis uel sylvestris, ana
libram unam.

Feruefiant semel, & purgentur. Eius succi clarificati libras quatuor, igni lento coque in syrupum, cum sacchari libris duabus & dimidia. Adduntur interdum aceti libræ duę. Interdum quoque succis incoquuntur rosarum uncia duę, glycyrrhizæ uncia dimidia, spicæ nardi drachmæ duę, seminis anisi, fœniculi, apij, singul. drachmæ tres.

Hic syrupus Bizantinus cum aceto, aut sine aceto inscribitur, & uterque Bizātinus simpliciter. Bizantinus tamē absolutè, qui sine aceto paratur, intelligi debet. Vterque etiam cum additionibus inscribitur, & tunc cōpositus nuncupatur.

cupatur. Febres putridas mixtas, ex humore bilioso & pituitoso solutu contumaces iuuat, obstructions uiscerum aperit, humores crassos & lentos incidit atque extenuat, & morbo regio potenter succurrit. Splenis duritiem, & obstructa ab humoris melancholici crassitudine dissipat, addito syrupo de duabus radicibus aut quinque. Febribus compositis ante diem septimum, aut nonum, à recentioribus non præscribitur, quòd potenter nimis obstructa liberet: sed earum declinationi adhibent, quando quidem Bizantinus cum additionibus optimè omnium conuenit. Sed in dictarum febrium initijs syrupo de duabus radicibus, aut acetoso simplici cum aqua sceniculi, aut intybi, & melle rosato utimur. Vbi uerò bilis superat, acetoso simplici, aut acetato composito cum quarta parte mellis rosati, & aqua intybi. In pituitæ etiam dominatu syrupum de quinque radicibus accersimus, atque fescens morbi remissioni Bizantinus cum additionibus maximè est familiaris. Quòd si morbus quoque humoris pertinacia difficilem per hæc remedia curationem habeat, syrupo acetato diarhodon Mesuei, qui Bizantino est efficacior & calidior, Venetis que medicis familiaris, instituenda est actio. Cui quoque succenturiatas opes feret syrupus acetatus de succis herbarum cum aromatibus, ab eodem descriptus. Qui quidem in magna syruporum acetosorum

u 2   farragine

308 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
farragine præcipuas & indubitatas vires ha-
bent. Multæ sunt quoq; & uariæ acetatorû sy-
ruporum descriptiones apud Auicēnam libro
quinto, in quibus quasdam istis affines repe-
rias. Porro syrupus iste Byzantinus barbaris,
Dinarij syrupus inscribitur.

Syrupus intybi simplex.

Recipit succi intybi una feruefactione, de in-
de residentia purgati lib. octo, cum sacchari cla-
rificati libris quinque & semisse, paulatim inter
coquendum succus additur, & percoquitur
in syrupum.

Siue Cicoriū syluestre pro Intybo accipias,
siue lactucā syluestrem & endiuia uulgarem,
syrupus hic simplex ad hepatis & uiscerum o-
mnium intemperiem calidam multum ualet:
fitis ardores inextinguibiles euincit, & morbi
Syr. intybi lateralis initijs præcipuè conuenit. Syrupus in-
Gentilis. tybi compositus, Gentilis officinis creber, reci-
pit succi intybi & lichenis herbæ, quæ hepatica
dicitur, ana libras tres. rosarum, uiolarum, len-
ticulæ palustris, polytrichi, florum nymphææ,
ana semunciam. adianti albi, hordei mundati,
seminum omnium frigidorum, ana unc. unam.
Succi ebullitione & residentia purgati clarifi-
centur cum sacchari lib. quinque, percoquātur
in syrupum: qui additis santalis albis & rubris,
unā oxyacanthæ & seminis cydoniorum, sing.
scriptulo uno aromatizatus, gratior fit & iucū-
dior.

dior. Quidam etiam cinnamomum, lignum aloes, cortices mali citrij, eodem pōdere addūt, ut cor magis roboret, minusq; refrigeret. Obstructiones aperit, intemperiem calidam hepatis, renum æstus emendat, bilis acrimoniā frangit, refrigerat & humectat potētissimè: etsi quibusdam suspectus est, quòd calida temeraria quadam mixtura recipiat: malintq; eius loco uti altero composito, qui officinis etiam quibusdam est familiaris, Gentiliq; attribuitur. *Syrup. alter Gentilis.* Caput uerò succi intybi libras sexaginta, in quibus coquendo purgatis bulliant rosarum, santalorum citrinorum, sing. uncia quinque. spodij, berberis, sing. drach. uiginti, asparagorū drach. decem. Expressum & colatum cum sacchari libris uiginti percoquatur in syrupum, additis inter coquendum succi granatorum acidorum libris tribus, & unc. quatuor. Alter est à Valerio Cordo descriptus, efficax in magno præcordiorum incendio, uentriculi & hepatis intemperie calida, in febribus biliosis & ardentibus, obstructiones liberat, & urinas promouet, superioribus non admodum dissimilis. Recipit intybi recentis, boraginis, scariolę, lichenis, buglossi, melissę, lactucę, eupatorij, ana manipulum unum. seminum frigidorum maiorū, sing. unc. unam. santalorum alborum & rubrorum, sing. drach. unam. florum cordialiū, sing. drach. res. Coquātur omnia in aquę sufficienti quantitatē: ad dimidias. Expresso & colato, adde suc-

u 3 ci

310 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
ci intybi purgati libram unam. succi granato-
rum acidorum unc. tres. & cum sacchari clarifi-
cati libris quatuor fiat syrupus.

*Syrupus de cichorio cum rheo Ni-
col. Florentini.*

℞ Intybi satiui & erratici,
Taraxaconis, ana manipulos duos.
Cicerbitæ, hoc est sonchi,
Lichenis,
Scariolæ,
Lactucæ,
Fumariæ,
Lupulorum, ana manipulum unum.
Hordei integri,
Halicacabi, ana unc. quatuor.
Glycyrrhizæ,
Adianti albi & nigri,
Asplenij,
Polytrichi,
Cassutæ, ana drach. sex.
Radicum fœniculi,
Apij,
Asparagi, ana unc. duas.

Coque in aqua sufficienti, cola cum sac-
charo clarificatū, & rursus colatum percoque
in syrupum. Addunt nonnulli quandoq; libris
singulis rhei optimi panno raro ligati, cum spi-
cæ nardi script. quatuor, unciam dimidiam, se-
pe inter coquendū exprimendā & cōfricandā.

Syrupus

SECTIO QUINTA. 311

Syrupus iste frequentem habet usum in officinis, ad iecoris intemperiem calidam, obstructionem, fellis suffusionem & auriginem. Splenicis & melancholicis adhibetur. Cachexiam & uiscerum impuritatem, omnemq; uenenatam materiam soluit, nutritionis instrumenta roborat, humoresq; uiciosos per urinas & secessum educit. Præstat tamen in hos usus syrupum simplicem ex succi cichorij syluestris depurati libris octo, cum sacchari clarificati lib. quinque percoctis, usurpare: cui rheum pro morbi aut humoris natura utendi tempore addere, magis fuerit ex usu, quam ex tam uasto uariarum opinionum freto pendere. Quibusdam enim officinis rheum in singulas libras ad unciam unam additur. Sunt qui unc. duas excedant, & frequens usus uncias tres rhabarbari pro libra capit. Quam in re non uideo quomodo prudens Medicus fidem suam liberare possit. Adde etiã, barbara simplicium nomina tantam omnibus obscuritatem parere, ut uix intelligatur. Quotus enim quisque endiuia syluestrem & domesticam, taraxacon & cichorium inter se distinguit? Pro quibus quatuor seridis genera Diosc. rectè quidem usurpari posse uidentur, si ex opinionum gurgustio emerferimus. Endiua barbaris, lactuca syluestris Diosc. esse uidetur: alijs intybus, seu seris lato folio. Scariola uerò, intybus angustifolius. Taraxacon quibusdam seridis species, quæ picris Plinio dicitur,

u 4 aut

aut hedypnoidis genus quoddam, aut cichorium, & dens leonis esse uidetur. Lubens igitur consulo cum cæteris doctissimis uiris, ut simplicissimus syrupus ex cichorij syluestris succo paratur: cui addere poterimus alias seridis species, cum sint eiusdem propè efficaciez, & lactucam utranq;. Atque adeò cum simplicium decocto, corporis partes sua natura iuuantiũ, aut nephriticis, aut iëtericis, aut splenicis, ritè atq; ordine propinari poterit: rheumq;, si opus est, pro morbi dignatione in rem præsentem, quod lōgè est efficacius, immisceri. Haud meliore ratione paratur officinis in eosdem usus syrupus

Syr. de cich. alius de cichorio Placētini, qui capit foliorum
Placentini. cichorij manipulum unum, foliorum boragin-
 nis, uiolarum, scariolæ, buglossi, oxalidis, batis-
 sofæ, ana manipul. dimidium. rhei drach. duas.
 Herbæ tritæ coquuntur in libris duabus aquæ,
 ad tertiæ partis consumptionem. Colato & ex-
 presso, adde sacchari lib. duas. clarificetur, iterũ
 coletur, reddatur igni, & immitte rhabarbarum
 in puluerem tritum, panno lineo raro ligatum:
 inter coquendum sæpe confrica, dum syrupus
 percoctus fiet. Batifosa aut batifoseris Hermo-
 lao uidetur esse cyanus, deriuato ex baptifecu-
 la nomine: quæ sic dicitur, quòd seculũ, hoc est
 falcem messoriam remoretur. Doctissimis ui-
 ris baptifoseris est seris triticaria, hoc est cicho-
 rium erraticum, in tritico & messibus frequẽs,
 cyanum flore referens. Paratur etiam uterque
 syrupus

SECTIO QUINTA.

313

syrupus sine rhabarbaro, tuncq; absolute sine
rheo Medicis indicitur.

*Syrupus de arthemisia Matthæi
de Gradi.*

℞ Artemisiæ, manip. duos.

Pulegij,
Calaminthes,
Origani,
Melissophylli,
Persicariæ,
Sabinæ,
Sampsuchi,
Chamædryos,
Hyperici,
Helenij,
Chamæpityos,
Matricariæ cum flore,
Centaurij minoris,
Rutæ,
Betonicæ,
Buglosi,
Radicum fœniculi,
Apij,
Petroselini,
Asparagi,
Rusci,
Saxifragiæ,
Enulæ,

℥ 5

Dictamni,

¶ 14 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

Dictamni,
 Cyperi,
 Rubiæ,
 Iridis,
 Pœoniæ, ana manip. unum.
 Seminis iuniperi,
 Smyrnij,
 Petroselini,
 Apij,
 Anisi,
 Melanthij,
 Carpobalsami,
 Costi,
 Afari,
 Pyrethri,
 Cassiæ lignæ,
 Cardamomi,
 Calami aromatici,
 Phu, ana unciam dimidiam.

Omnia trita & quassata infundantur aquæ
 fluuiali sufficienti horis uigintiquatuor: pòst
 coque ad dimidij consumptionem: aufer igni,
 dum aqua tepuerit, frica manibus omnia, & co-
 la. Expressum percoque in syrupum, cum mel-
 lis & sacchari sufficienti quantitate.

Aquæ libræ octo sumantur, in quibus pri-
 mum radices, pòst semina, deinde herbæ, de-
 nique pyrethrum & aromata bulliant, ad dimi-
 diæ partis consumptionē. Expressum cum sac-
 chari & mellis, sing. sesquilibra, fiat syrupus, ef-
 ficax

SECTIO QUINTA.

315

ficax in aperiendis obstructionibus ex crassis, uiscidis & glutinosis humoribus. Incidit enim, aperit & tenuat potentissimè. Describitur ex Gradenfi in nonum Rhafij ad Almanforem, in mensium suppressione. Vteri affectibus proficit, eumq; elocatum pristinae sedi restituit: flatus & frigidos humores, quibus infestatur, aliquando etiam emouetur, dissipans, & dolores sedans: neruos roborat, menstruis imperat, materiamque contumacem expulsionì apparat & prouocat. Aliæ sunt duæ syrupi de matricaria descriptiones, ex uulgatis Pharmacopœorum codicibus quibusdam officinis usurpatæ, non multum isti dissimiles, quibus utuntur Itali. Ista tamen forma usum obtinuit, eoq; modo ex Gradenfi desumpta est. Additur interdum acetum acerrimũ, uel scilliticum largius aut parcius pro uarijs scopis, & aromatizatur cinnamomo & spica.

Syrup. de nymphaea simplex.

Florum nymphaeæ libræ duæ, in aquæ fontanae libris quinque modicè coquantur. Expressum & colatum, cum sacchari libris tribus & dimidia coquitur in syrupum.

Affine est Nymphæo sacchar Actuarij, quod ex nymphaeæ floribus & saccharo paratur, ad biliosarum uehementiumq; febrium æstus, dolores à bile procreatos, & capitis feruores. Insomniam leuat, sitim extinguìt, & potenter refrigerat

*Syr. de nym-
phea Franc.
Pedemontani.*

frigerat & humectat, eiusq; ad eos effectus cō-
modior est usus quàm compositi, quem officina
quandoq; parāt, capitq; florum nymphae
uncias duas. florum unguis caballinae aquati-
ca, psyllij integri, acetosa, ana unc. unam. semi-
num cucurbitae, citruli, cucumeris, melonis, ana
unc. dimidiam. seminum lactuca, endiuia, sca-
riola, portulaca, ana drach. duas. radicum foen-
niculi unc. unam. Bulliant in sufficienti quan-
titate aquae hordei. Expresso & colato, adde sac-
chari librā unam. aceti albi, succi granatorum
acidorum, ana unc. duas, coque in syrupum. A-
romatizatur santalis citrinis & spica nardi, sing.
drach. una, ne sua frigiditate facilius obstru-
ctiones pariat. Describitur ex Francisco Pede-
montano, in cura malae complexionis hepatis,
simplicis & compositae. Fit Nicol. Alexandrino
zulapium de nenuphare ex aqua nymphae stil-
latica & saccharo, ad insomniam, dolores ca-
pitis, & febrium ardores.

Syrupus de lupulo.

Rx Succi lupuli depurati, lib. quatuor.

Succi fumariae residentia purgati, lib. duas.

Sacchari clarificati, lib. quinque. Coquantur
in syrupum.

Paratur hic syrupus crebrò ex solo lupuli
succo, ad iecoris intemperiem calidam, & bilis
effervescentis impetum. Sanguinem totum sua
impuritate expurgat, ebullitionemq; sedat té-
perato

SECTIO QUINTA. 317

perato eius calore. Biliosis febribus & synochis confert, & cephalalgia calidæ, internisq; fe-
uoribus. Ex Mesueo sumptus uidetur in simpli *Cap. De uo-
lubili.*
cibus, qui lupuli syrupum ad prædicta laudat. Lupuli autem succus ex eius uiticulis & turio-
nibus nondum enatis folijs exprimendus est. Syrupus ex succo boraginis quibusdam para- *Syr. de bo-
ragine.*
tur hunc in modum. Succu boraginis depurati libris quatuor, sacchari despumati libræ duæ
adduntur: coquuntur aliquandiu, deinde flo-
rum boraginis recentium contusorum lib. una
in aquæ sufficienti quantitate coquatur. Cola-
tum & expressum reliquis affunditur: & fit sy-
rupus quo utimur ad syncopem, cordis tremo-
rem & imbecillitatem, manicos quoq; & melâ-
cholicos iuuat. Iisdem quoq; affectibus syrupus
de buglosso accommodatur, in eandem formâ
côpositus. Sunt alij multi syrupi simplices qui-
busdam officinis & Medicis usui: ut syrupus be-
tonicæ, syrupus scolopendrij, melissophylli,
ellebori, mercurialis: qui cum pro uarijs scopis
ad horum instar describi possint, in ijs nō mul-
tum laborandum esse putamus, ne uideamur
laureolam in mustaceo quærere.

Syr. cydoniorum simplex Mes.

Succi cydoniorum libræ decem coquuntur
ad dimidias: deinde biduo residere permittun-
tur, dum clarescant. Colato adde sacchari lib.
tres: fiat syrupus.

Hic

318 ZVL AP. SERAP. ET SAPAE

Hic syrupus inter zulapia Mesueo adscribitur, qui ex cydoniorum masculorum succo, non struthiorum & pregrandium, parari debet. In cuius usum miuam cydoniorum simplicem supponunt Pharmacopœi. Succus residentia purgatus, saccharo propè percocto clarificato immiscetur, tribulatur, & perfectionem syrupi acquirit: etsi alij aliter componunt. Pauli hydromelum refert, quod fit ex succi cydoniorum sextarijs duobus, mellis sextarijs tribus, aquæ sextarijs sex, omnibus simul coctis ad tertias, & expumatis. Hunc syrupum quidam cydoniorum zulapium, alij *νυδωνίων χύλισμα* uocant: alijs Miua simplex dicitur, quæ sic ferè paratur ex Mes. Succi cydoniorum acidorum libræ uiginti, cum libris decem uini antiqui optimi, igni lento coquuntur, & expumantur ad tertiæ partis consumptionem. Colatum & residentia purgatum, dum clarum fuerit, coquitur despumando, cum mellis aut sacchari optimi libris sex. Ventriculi uires languidas & resolutas recreat, nauseam & uomitum sistit, nutritionis instrumenta roborat, concoctricem facultatem iuuat, uiscerum omnium uires reficit, lienteriam & alui profluuium biliosum, aut dysenteriam hepaticam ex humorum acrimonia obortam sedat: auiditatem cibi facit, eiusque fastidium detrahit: malos succos concoquit, lenit, & expulsionem apparat. Vncijs duabus in uentriculi imbecillitate cum aqua menthæ præsumitur, &

*Hydromeli
Pauli.*

*Miua cydo-
niorum simp.*

SECTIO QUINTA. 319

& ad alui fluxum cum aqua chalybeata aut plā-
taginis, per aluum antè materiæ acrimonia de-
posita, ne huius usu suppressi humores biliosi,
febres putridas excitent. Auicennæ syrupus
cydoniorum dicitur, in eiusque locum fre-
quenter supponitur. Cum melle condita ma-
gis calet, amplius deterget: minus tamen sto-
macho grata, ideoque adhuc saccharo para-
tur. Omnibus propè percoctis, quandoque ad-
duntur aromata linteo raro nodulo ligata, cin-
namomi, cardamomi, sing. drach. tres. caryo-
phyllorū, croci, sing. drach. duę. zingiberis, ma-
stiches, macis, ligni aloes, sing. sesquidrachma.
Trita omnia, præter crocum, nodulo ligata su-
spenduntur, immerguntur & confricantur: tan-
dem additis galliæ moschatae drach. duabus, &
moschi scriptulo uno, aromatizant: sicque miuam *Mina aro-*
aromaticam conficiunt, usu creberrimam & ef- *matica.*
ficacissimam in uentriculi ab humoribus frigi-
dis & humidis exolutione, uiscerum intempe-
rie præcipuè frigida, aquosa, & in hydropis su-
spicionem labente. Præcipuè tamen longis &
trahentibus alui profluuijs, ab humore aquo-
so, pituitoso & frigido cōuenit, intestinorumque
iæuori ab eadem causa succurit.

Oxosacchar simplex Nic.

℞ Sacchari libram unam.
Succi granatorum acidorum unc. octo.
Aceti unc. quatuor.

Saccha.

Saccharū, si purum est, aceto soluitur, & co-
 quitur ad consistentiam crassam: cui dum refri-
 xerit, miscetur succus granatorum. Quod si im-
 purum fuerit, prius aqua solutum clarificatur:
 deinde aceto & succo percoquitur in syrapi
 formam. Sumitur ex Nic. Alexandrino in oxy-
 melitis. Morbis æstiuīs præstantius & gratius
 quàm oxymeli, bilis æstus & ferociā promptè
 extinguit, & humorū crassitudinem stomacho
 innatantem ex uarijs succis mixtam digerit, ad
 tertianas, & duplices tertianas, febres etiam ar-
 dentes & continuas ex aqua fontana accom-
 modatum. Bilem enim uentriculi expurgat, &
 plurimūm aperit. Oxysacchara barbaris dici-
 tur, quod Actuārio Oxosacchar, ex aceti lib. u-
 na, & sacchari lib. duabus, ad capitis ex flaua bi-
 le dolores paratur. Viribus & forma syrupo a-
 cetoso affine. Oxosacchar aliud ex cotoneis
 Actuārij, corpus refrigerat, uentriculum con-
 firmat, appetentiam excitat, cor & hepar æstate
 exhilarat. Accipit succi cotoneorum libram, a-
 ceti selibrā, sacchari libras duas, coquitur dum
 spissescat. Affine syrupo acetoso de cydonijs
 Mesuei. Oxosacchar simplex facit Mesueus ex
 aceti libris duabus, aquæ libris quatuor, saccha-
 ri lib. quinque, semper despumando igni lento
 percoctis. Quod quidem syrupū acetosum sim-
 plicem prius descriptum exprimit. Oxosacchar
 rectè mediūsfidius Hermolaus Barbarus oxy-
 mel simplex nūcupat, si cum saccharo paretur.

Tanta

SECTIO QUINTA.

321

Tanta est cōpositionis & formæ uicinia. Istud quoque pro uarijs scopis uariare licet. Interdū enim ex solo aceto paramus: interdum uerò ex solo granatorum succo, quandoq; ex uuæ immaturæ succo. Est ubi ex limonum aut aranciorum succis conficimus. Oxosacchar compo *Oxosacchar comp.* situm officinis tritum, accipit capillorum Veneris, scolopendrij, asplenij, polytrichi, lichenis, uiolarum, radicum fœniculi, rusci, asparagi, graminis, ana lib. unam. Omnia in granatorum acidorum succo triduò macerētur: deinde cum modica ebullitione exprimantur & colentur: tandem uerò cum saccharo sufficienti ad iustā crassitiem perducantur. Febribus impuris, nothis & tertianis extensis saluberrimum, omnibusq; affectibus, qui ex sanguinis & bilis feruore & crassitiæ enati sunt, conueniens: iecoris lienisq; obstructionibus succurrens, & concalfacta uiscera iuuans. Actuarij oxosacchar cō *Oxosacchar comp. Act.* positum ē radicibus, capit corticis radicum aspij, fœniculi & intybi satiui, sing. sextantem: terito: atque in aceti libris tribus, dum libræ duæ supersint, coquito: noctem & diem finito. deinde ubi subegeris, ac sordes deterferis, binas sacchari libras addito, & ad mediocre crassamentum decoquito. Valet ad humores adustos, uentriculum perpurgat, iecur roborat, & calculo laborantibus prodest. Aliud eidem compositius paulo post describitur, huic cōposito *Cap. 4. l. 5. Meth.* quod in officinas uenit, compositione nō lon-

x

gē

322 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
gè dissimile: quod etiam syrupum acetatum de
radicibus Mesuei aliquantulum exprimit. A-
liud quoque compositum magis & purgans
describit, addito inter coquendum scammonio,
libri quinti Meth. cap. nono.

Oxymel simplex.

Fit ex aceti parte una, mellis partibus dua-
bus, aquæ partibus quatuor. Primum mel &
aqua simul coquuntur, semper despumando:
acetum deinde additur, percoquitur in syrupi
consistentiam egregiè despumando.

Plin. cap. 17.

lib. 14.

Oxymeli (acetum mulsum, hoc est melle
temperatum dicimus) abundè decantatos in
medicina usus habet. Magna huius uis crassa
tenuandi, lenta incidendi, uiscera detergendi,
obstructa aperiendi, idque sine manifesto ca-
lore. Quo nomine febribus diuturnis & nothis
ex crassa bile & pituita enatis conuenit. Humi-
dis naturis & frigidis, crudam multam, crassam
& pituitosam succorum copiam coaceruantibus
aptum, quæ cruditates ex repletionem &
ocio multo contrahunt. Neque tamen huius
immodicus usus noxia caret. Nervos enim læ-
dit, utero infensum: tussim excitat, sputum e-
tiam acidius potiùs demergit quàm prouocet.
Habet sua uicia, ut uirtutes: ex Hip. libro De
rat. uictus in morb. ac. Nec desunt tamen tantis
uirtutibus uituperatores. Themison nanque
oxymelitis usum damnauit, eumque totum
sustulit

fustulit Asclepiades, & coarguit, magni nominis autor. In crassorum & uiscidorum succorum obstructionibus, quæ ex sicco & calido ortum habent, sola siccitate damnatur Tralliano, in febrium diariarum ex obstructione curatione: qua quidem uicium potius auget, quam depellat. Etsi uero Pharmacopœis nostris hodie hoc modo in usum coquitur: una tamen non est oxymelitis conficiendi ratio. Sed egrotantis gustui iudicium attribuendum, ut scribit Galenus: & medico pro uaria morbi & humoris natura aliquid dandum. Quandoque enim acidius, quandoque etiam mellitius parari debet. Galeno componitur ex aceti albi acer- *Lib. 4. 54.*
rimi libra una, mellis optimi libris duabus, a- *lib.*
quæ fontis libris quatuor. Coquuntur simul ad tertiam, uel etiam ad quartam, spuma semper detracta. Qua ratione aquosum ualde & gratum redditur: sed momentaneum est, nec diu nisi admodum ægrè seruator, cum promptissimè acefcat. In eodem est genere longè aquosius, quod in febribus parat Galenus, hyeme ex aquæ partibus octo, æstate uero duodecim: omnibus potionibus in febre gratius & iucundius. Paulus oxymeli ualentius facit, ex aceti & mellis partibus æqualibus, & aquæ duplo. Actuarius mel duplum ad acetum, & aquam *Cap. 7. l. 5.*
triplicem facit. Nobis ex Mesueo & Galeno im *Meth.*
becillius paratur, ut si opus sit, utendi tempore ex Medici præscripto, eius uires intendi aut

x 2 remitti

324 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
 remitti possint. Quapropter longa coctione in-
 diget, ut seruari possit: nec nisi aqua aut liquore
 dilutum potabile est. Vires autem coctione ac-
 quirunt, non secus ac mulsæ multum cocta calfacit
 magis, incidit, tenuat & terget, quod mel largi
 aqua plurima euaporata retineatur. Quæ om-
 nia in oxymel longa coctione etiam transeunt,
 etsi non equè gratum quàm aquosius & minus
 coctum: quod ex Galeni præscripto, æstate præ-
 fertim, & febribus biliosis in rem præsentem sic
 parare poteris. Aquæ libris duodecim, mellis li-
 bras duas igni lento despumato, ut sit clarius:
 ubi despumare desijt, aceti albi optimi libram
 unam, aut quartaria tria addito: iterum despu-
 mato, refrigeratum albuminibus ouorum ad
 impuri mellis sordes detergendas clarificato,
 igni parum diu reddito: cum tollitur, cinnamo-
 mi in libras singulas drachmā unam aut duas,
 ad saporis gratiam immisceto. Vbi refrixit, pan-
 no laneo bis aut ter colato, ut sit limpidissimū
 & purissimum, & uino albo simillimum, si præ-
 fertim mel album optimū & acetum habuerit.
 Oxymelitis vires & laudes abundè Galenus
 4. Salub. lib. 3. De uict. rat. in morb. ac. & libro
 Meth. 12 persequitur: quas poterit quiuis etiam
 ex Aetio, Paulo & Tralliano, leui negotio de-
 sumere. Oxymelitis apparatus propriè descri-
 bit Oribasius lib. 4. De loc. affectorum cu-
 ratione, quem huc transferre
 cuius erit liberum.

*Oxymel
 Gal.*

*Et lib. ad Iu-
 lianum 8.
 cap. 24.*

Oxymel

Oxymel compositum.

R Corticum radicum apij,

Fœniculi,

Petroselini,

Rusci,

Asparagi, ana unc. duas.

Seminis apij,

Seminis fœniculi, ana unciam unam.

Maceretur omnia aquæ libris duodecim, & aceti libra una, coquatur ad dimidias. Expres- sum cum melle, percoquitur in syrupum.

Hoc est officinis usurpatum oxymel compo- situm, pro quo quidam Mesuei oxymel de dua- bus radicibus supponunt. Quidā seminum lo- co radicis raphani unciam unam & dimidiā po- nunt, alij utrunq;, alij etiam neutrum. Quin & uarias pro compositionis modo nūcupationes habet. Acetum enim ubi recipit, oxymel cōpo- situm aut de radicibus dicitur. Quod si respue- rit, syrupus de quinq; radicibus sine aceto nun- cupatur: ubi præcipuè saccharum loco mellis acceperit. Efficacius lōgè est superiore, morbis procedentibus & diuturnis. Potentius nanque materiæ crassitudinem apparat, incidit & te- nuat, ualetque ad affectus ex bile crassa, & pi- tuitæ lenticia natos. Melancholicis etiam affe- ctibus, ut quartanæ & splenis duritie bono est, inclinante potissimū morbo: quotidianis febribus succurit, urinas & sudores promouet,

x 3 fi

si calidum bibatur, cocta iam materia. Valen-
tius est quàm oxymeli de duabus radicibus, &
syrupus bizantinus: præsertim ubi ex melle pa-
Oxymel raturum fuerit. Nicolaus Alexandrinus huic ferè
Alex. simile parat, & simplicis oxymelitis nomine
donat, credo quòd ex omnibus quæ habet mi-
nimum sit compositum. Capit radicis fœnicu-
li, apij, sing. uncias duas. Macerato in aceti li-
bris tribus per tres dies: dein coquito, dum ses-
quilibra remaneat. Colatum & expressum cum
mellis Attici uncij septem & dimidia, coquito
ad lentum ignem, dum mellis crassitudinem
habuerit. Oxymelitis uaria genera passim ab
autoribus descripta consequi possumus, si oxy-
mel coquendo ea miscuerimus, quæ actionem
eius & uires intendunt: qualia sunt tenuantia,
incidentia & detergentia, ut hyssopum, thymū,
satureiam, calamethum, origanum, pulegium.
Adduntur etiam quæ proprio quodam benefi-
cio uisceribus commodant, qualia sunt cor-
tex capparis & tamaricis, asplenium & scolo-
pédrium in lienis obstructionibus: eupatoriū,
Paul. lib. 7. cichoriū, radices apij, fœniculi, iecore affecto.
cap. 5. Trall. Vnde oxymel Iulianum & splenicum, & calcu-
lib. 1. cap. 10. losorum, ab autoribus celebratū. Addita quoq;
lib. 11. cap. purgantia pro humoris natura clamentius &
De podagra. efficacius reddunt. Quorum quidem omnium
Gale. 2. ad expressas formas habes apud Paulum, Mesa-
Clauc. cum & Alexandrinum. Dioscorides etiam ali-
lib. 14. cap. ter oxymeli tēperauit, cumq; secutus Plinius.
Mellis

Mellis lib. decem, aceti ueteris heminis quinque, salis marini libra, aquæ pluuiæ sextarijs quinque, sufferuefactis decies, mox elutriatis, atq; ita inueteratis. Oxymel quoque antiqui (ut Dioscorides tradit) hoc modo temperabant. Mellis minas decem, aceti ueteris heminas quinque, salis marini pondo, tymbræ quadrantem, aquæ marinæ sextarios quinque pariter coquebāt, decies deferuescente cortina, atq; ita diffundebāt, inueterabantq;. Varia porro fuerūt apud ueteres oxymelitis genera, quæ hîc omittere operæ precium est, cū horum sibi magnam copiam facere legendis autoribus cuius sit prolixum.

Mulsa seu aqua mellis Mes.

Mellis optimi lib. una aquæ fontanæ dulcis & claræ libris octo incoquitur dum despumare desinat, aut ad quartæ & quintæ partis cōsumptionem, in uase uitrato aut lapideo igni lento: deinde per pannum densum colatur.

In mellis operibus aqua quoq; mulsa tractanda est. Cuius duo sunt genera: unum subitæ ac recentis, quod melicratum: alterū inueteratum & sepositum, Hydromeli Græcis dicitur. Præclaram utilitatem habet in cerebri & neruorum affectibus frigidis, pituitæ lentorem deterget, uiscidos & crassos humores dissecat, lētam expectorationem promouet, animæ asperitatem dulciore succo mitigat, lenit trāsitum spiritus, meatusq; molliores facit, ne scindāt euntem redeuntemq;.

328 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
deuntemq;. Vtilis tussi humidæ traditur, inte-
stina terget, & uiscera expurgat, urinâ ciet, præ-
fertim aquosior: quo nomine innocentior in fe-
bribus & sitis ardore restinguendo, sputoq; pro-
mouendo: quæ omnia in minus aquosa deside-
ratur. Melicratum enim biliosis & calidioribus
naturis, febribus colliquatibus, *μεγαλοσπλάχνους*,
aut quibus tumida & eleuata sunt uiscera, & tu-
moribus obnoxia, interdiciunt Hip. & Galenus.
In bilē enim sua dulcedine promptissimè uer-
titur, partes remotas ægrè penetrat, & sitim au-
get, nisi largiore aqua, ut insipidum sit aquæ
modo, diluatur. In quibus affectibus mel quo-
que suspectum est. Quod uitium si celeri uisce-
rum pertransitu effugerit, non modò non læ-
dit, uerumetiam plurimum iuuat biliosorum
excrementorum per aluum & urinas deductio-
ne. Mel igitur natura sua acutis periculis no-
xium, aquæ mixtum, eius in hypochondrijs
tarditatis morâ emendat: & ex duarum natu-
rum mixtura potus saluberrimus redditur, si
ea temperatura constet, ut aquæ plurimæ tan-
tum mellis misceatur, quantum aquæ grauitati
transitum faciat, eamque in corpus distribuat.
His enim ita moderatis, sputum facilius pro-
mouetur, & urinæ procliuius ducuntur, ad
quæ omnia dilutius melicratum accommoda-
tur. Quòd si mel modum excedat, sitim facit,
& sputum uiscosius redditum retinetur. Meli-
cratum quidem meracius, & crudum aluum
magis

SECTIO QUINTA. 329

magis deijcit, turbat, inflationes & tormina excitat (quale in conceptu periclitando dormituræ mulieri exhiberi præcipit Hipp.) minus nutrit. Dilutius uerò & coctum magis, inflationem dissipat, magis nutrit, & minus deijcit. Mulsæ calefacta probè uomitiones inuitat: quæ ratione contra uenenum pſimythij salutaris, addito oleo. Item contra hyoscyamum, cum lacte maximè asinino, & contra halicacabum. Melicrato magna inest uarietas. Dioscorides & Auicennas duplam tantum aquam admiscunt, Galenus, Paulus & Oribasius octuplam. Sunt qui fermentum ad celerandam acrimoniam & feruorem misceant (ut scribit Mesueus) insolant & reponunt. Est etiam hydromel uinosum Plinij, quod uinum ex aqua & melle uocat. Quinquennio ad hoc cœlestem aquam seruari iubent. Aliqui prudentiores, statim ad tertias partes decoquunt, & tertiam mellis ueteris adiungunt: deinde quadraginta diebus canis ortu in sole habent. Alij diffusa decima die obturant. Id uetustate uini generosissimi saporem assequitur, estque efficacissimum in cerebri affectibus, & partium neruolarum frigidis, resolutione, sideratione, epilepsia, lethargo, colicis & nephriticis, totiusque uentris intemperie frigida. In quos usus ex infuso sæpe adhibui, idque felicissimè: quo modo & reliquæ mulsæ ex Galeni præscripto in opere Medico crebrò exhibemus. Hodie hydrosacchar mulsæ

Aph. 4. l. 7.

*Hydromel
uinofum
Plinij.*

x 5 usum

330 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

usum obtinuit: quod quidem in arthritide calida præstantiores habet vires. Aromata in mulsæ decoctione quidam addunt, ut affectibus cerebri magis respondeat: in quem usum saluig folia in paralyfi incoquimus, & reliquam incidendum, tenuantium & aperientium materiã immiscemus. Hydromel etiã ex cidoniorũ succo parat Paulus lib. 7. cap. 15. Hydromeli distinxerunt antiqui, quod ex duplo aquæ cœlestis & melle in multos menses seruarent: mulsam uerò ex aquæ octo partibus statim utendam pararent. Cuius vires explicatas habes apud Hip. & Galenum libro 3. De rat. uict. lib. Methodi & Salub. apud Paulum etiam & Aetium libro primo, & Oribasium ad Iulianum libro quinto. Vini mulsæ naturam quod Oenomeli antiqui dixerunt, quia apud nos desijt, ex Plinio, Oribasio, Aetio, Paulo, Actuário. Diosc. & Gal. lib. Salub. & ex Mesueo ipso sibi poterit quiuis desumere. Ex quibus etiam plura uini genera antiquis usitata depromuntur. Quod & in Apomelite omnes facere uolo. Etenim horum hîc superuacaneum usum existimo, cum etiam fingi, non fieri arbitretur Plinius, & aliàs modum excedat medicorum in his ostentatio.

Acetum scillinum Mes.

Scillæ laminas inter corticem & cor medias, acu lignea filo confutas, tanto interuallo ne se contingât, siccabis in umbra dies quadraginta: postea

postea concisam cultello ligneo lib. unam dies
alios quadraginta insolabis in aceti boni libris
octo, in uase uitrato stricti orificij bene obstru-
cto: postea colabis, & seruabis ad usum.

Scilla inter bulbos nobilissima, medicami-
ni nata, acetoq; exacuendo, acetū scillinū facit,
ueteribus celeberrimū, nobis penē insolens ob
acrimoniam & mordacitatem. Eo tamen in sy-
rupum cum saccharo cocto utimur: aliquando
uerò cum melle, & Oxymel scillinū dicitur. Ef-
ficacissimum ad cerebri affectus frigidos & cō-
tumaces, epilepsiā, uertiginē, humores crassos
potēter tenuat, lentos incidit, deterget, fluxiles
& ad expellendum promptos facit, diuturnis &
pituitosis affectibus conducit, asthma, pectoris
uicia, & anhelitus grauitatem discutit, raucita-
tem & familiaria senectuti uicia sanat, succos
putres uentriculo cōtentos expugnat, oris gra-
tiam commendat, musculos laryngis roborat,
& uocis instrumenta mūdat, appetentiā iuuat,
uiscera expurgat, coctionem firmat. Prodest a-
cescentibus cibis: gustatum enim eam pœnam
discutit, & his qui ieiuni uomūt. Callum enim
faucium facit, ac stomachi gingiuas laxas ad-
stringit, dentes firmat, colorem meliorem præ-
stat, vitales annos prorogat, & felici exitu ter-
minat, ut ex Pythagorē cōsilio scripsit Gal. Tar. *In Eupor-*
ditatem auriū gargarizatione purgat, & transi. *ristis.*
tum auditus aperit. Oculorū aciem obiter exa-
cuit. Comitialibus, melācholicis, uertiginosis,
uuluarum

uuluarum strangulationibus, percussis aut precipitatis, & ob id sanguine conglobato, nervis infirmis, renum uicijs perquam utile. Cauendū exulceratis, inueteratum magis probatur. Eorum non modò quæ ad uictus rationem pertinet, sed omniū etiam medicamentorum accommodatissimū est ad incidēdum: conuenitq; eo uti eos qui summè incidere ac attenuare morbū qui in corpore sit, uelint: quòd crassum, glutinosum & pituitosum excrementū contineat, ut scribit ex Gal. Oribasius. Sumitur à drachma una ad unciam unam manè cum liquoribus aut decoctis cōuenientibus. In affectibus thoracis paulatim lābitur. Suspectus eius usus hecticis, tabidis, consumptis, febrientibus, & calida in temperie laborātibus, æstuoso præcipuè cœlo. Hordei cyathis tribus ad sesquenciā cum melis aut sacchari unc. tribus aut quatuor, tepidū sumptum, uomitione stomachū lentis, crassis & putridis humoribus exonerat. Dioscoridi sic fit. Scillæ montanæ candidissimæ & utilissimæ aridis tunicis direptis, quod reliquū è uiuo est cōfectum, suspenditur lino modicis interuallis, ne se contingat, ficcatur in umbra diebus quadraginta. Ipsius arida frustra ad lib. unā in aceti quàm asperrimi sextarios duodecim immerguntur, ita ne nulla parte uas contingant: uase diligenter operculato, octo aut septem dies in sole maceratur. Posthæc assumpta scilla & expressa, ipsa quidem abijcitur: acetum uerò defæcatum elutriatur

*Ad Iulianū
lib. 5. cap. 24.*

Lib. 5.

elutriatur & reponitur. Nonnulli scillæ miuam, aceti sextarijs quinq; immergūt: alij citra exiccationem sua spōte repurgatā æquali pondere demittūt, & senis mēsis macerari permittūt. Archigenes scillæ medullam in minutas partes dissectā, & in feruens acetum iniectā, in uase fictili condit, inueterari finit, uase in asinino stercore ad dies triginta defosso. Paulus scillæ lib. sex quadraginta diebus in umbra exiccatas, generosi aceti sextarijs duodecim, diebus sexaginta in sole macerat. Hoc fit Plinio ante solstitiū dieb. quadraginta octo. Gypso deinde oblitus cadus, ponitur sub tegulis totius diei solē accipiētibus. Post eum numerū dierū tollitur uas, scilla eximitur, acetū transfunditur. Gale. scillæ exiccatae & perpurgatae lib. unam aceti optimi sextarijs octo, diebus triginta sub canicula macerat. Nicolaus Alex. præter expressum supradictum modum, scillam integrā fermēto oblinīt, & assatam perpurgat ad aceti scillitis cōfectionē. Quæ quidē preparatio, etsi autores idoneos habet, ad aceti tamen usum à nullo memorata, & (ut opinor) superuacanea, cū scillā coctam inefficacem existimet Galenus, ut postea in pastillis scillinis scribimus. In reliquis ferè cū cæteris autoribus cōsentit, & scillæ interioris lib. unam & dimidiā, in aceti acerrimi libris septem & semisse macerat. Acetū etiam aliud scillinum compositum magis describit, Paulum ferè imitatus. Scillæ uero partes inter centrū & superficiem

Lib. 5. Comp. ph. part.

Lib. 7. cap. 11.

Lib. 20. cap. 9.

In Euporistu.

In consilio pueri: epil.

334 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

ficiem medias eligunt, easq; cultello ligneo, eburneo aut osseo attingunt, aut acu lignea trāsfigunt. In ferri enim attractu magna est religio, quo uenerari creditur. Explicatas porrò aceti scillini uires & cōponēdi formā describit Gal. in paratu facilibus, Diosc. lib. 5. cap. 25. Actuarius lib. 5. Meth. cap. 7. Paulus lib. 7. cap. 11. Oribasius ad Iulianū lib. 5. cap. 25. Oxymel scillinū fit ex aceti scillini libris duabus, mellis despumati libris tribus, despumando coctis. ~~Vsu est tritissimum & efficacius aceto scillitico ad cerebri, pulmonis, uentriculi affectus pituitosos, aut melancholicos etiam contumaces.~~ Huic quidam aquam ad acetum duplam ad coctionem adhibent, ut sint aquę librę quatuor, ut in oxymelite simplici. Sed cū antē mel sit despumatum, & spuma quam inter coquendum ui aceti scillini expuit, deradatur, atque etiam acetum ipsum scillites iam paratum sit, potest sine aqua coqui, non secus ac Alexandrino oxymel simplex sine aqua coquitur: quod tamen est compositum. Fit quoq; efficacius additis simplicibus oxymelitis cōpositi de radicibus, & omnibus longē est potentius ad diurnas quartanas & quotidianas. ~~Et utimur in Epileptico- rum insultibus, ipsoq; paroxysmo, ubi humoris tenacitas nos ad id cogit, non pręgressa purgatione. Est & oxymel scilliticum Democriti Mesueo descriptum, ad eos effectus quos promittit idoneum.~~

*Oxymel scil-
linum.*

*Uti oxymel
scillitici*

Mel

Mel rosatum Nic.

Succi rosarū recētium libra una, cum mellis albisimi & purissimi despumati lib. decem coquitur igni in lebe. Vbi feruere hæc incipiet, adde rosarū uiridiū exunguatarū lib. quatuor: coque ad succi cōsumptionem cōtinenter mouendo, in fictile aliquod trāsuaſa, & diu eodem contine: nam inueteratum præſtantius euadit.

Mel rosatum Pharmacopœis duplex, colatum & non colatum dicitur. Non colatum fit, unicuique libræ mellis rosarum exunguatarum uncias quatuor ſi addideris. Colatum uerò, ex partibus æqualibus infuſionis rosarum, & mellis in ſyrupum percoctis. Qua in re plurimū peccatur. Nicolai enim mel roſaceum potius parandum eſt, ut deſcripſimus. Mel cum aquæ libris tribus deſpumetur: ubi feruebit, roſas miſce, & ſuccum in ſola, dies quadraginta: coque ad ſucci conſumptionem, cola, percoque in ſyrupum. Clarificatur, ſi ore utendum eſt quibuſdam, quibus alterum enematum uſui magis accommodatur. Meſueo triplex mellis roſati genus adumbratur. Vnum mellis partes tres, & roſarum unam capit, & Mel roſatum cum folijs, aut non colatum dicitur. Alterum ſucci roſarum & mellis partes æquales habet, & mel roſatum colatum dicitur. Tertium foliorum & ſucci, ſingulis partem unam & dimidiam capit, mellis partes tres,

Lib. 5. ad Iul.
cap. 22.

tres, & ex ambobus mixtum dicitur. Mellis & infusionis rosarum recentium partes æquales in syrapi crassitudinem percoquantur: & mel rosatum colatum non inefficax dicitur, præsertim si multiplicem rosarum infusionem haurit. Aetij Rhodomeli, quod ex Philagrio *περί φάρμακων* sumptum esse uidetur, & ab Oribasio describitur: capit succi rosarum exunguatarum partes tres, mellis unam: pluribus diebus infolatur, aut tristiore cœlo igne mitiore decoquitur. Aptissimum in calidis naturis & æstuantibus morbis. Leniter enim adstringit, refrigerandi uim habet, & mellis ratione nonnihil deterget: oris phlegmonem, gingiuarum & tonsillarum ex calida fluxione natam sedat. Vêtriculo biliosi humoris acrimonia æstuantî adhibetur, & sitim restinguit, post uomitionem accommodatû febricitantibus in morbi ipsius feruore, aut uigore liberaliter exhibitum sæpe profuit. Crebrò siquidem largior potio tēpestiuè & cocto iam morbo exhibita, febris intēperiem restinxit: sudoribus, alui profluuiio, aut uomitione, natura humorum acrium & mordacium copiam deturbâte. Huius gratissimus est usus, quod aquosius sit & potui aptius, cùm Nicolai mel nō nisi dilutum ægrè hauriri possit. Quod tamē pituitosis morbis est salubrius, uentriculūq; magis roborat, deterget, uiscidisq; succis expurgat, & coctionē temperato calore iuuat. Dioscorides Rhodomeli ex rosarum succo & melle

SECTIO QUINTA.

337

melle indeterminatè quidem celebrat. Cui affine est Pauli Rhodostactum, ex partibus succi rosarum duabus, & una mellis, ad quartæ partis consumptionem percoctis. Paulus etiam Rhodomeli parat ex succi cydoniorum sextario, rosarum tripondio, mellis sextarijs tribus, aquæ sextarijs quinque. Nicolai Alexandrini Rhodomeli, capit succi rosarum libras quinque, mellis Attici puri libras duas, aquæ pluuiæ libram unam & dimidiam. Quanquam alia est eiusdem compositio ex rosis ad libras septem, aquæ libris quinquaginta, mellis libris quadraginta probè coctis ad crassitudinem. Rhodomeli purgatorium Tralliani capit succi rosarum libram unam, scammonij unciam unam, agarici drach. quatuor, piperis scriptula duo, mellis uncias sex. Lento igne coquitur, & dum coierit, scammonium, agaricus & piper iniicitur. Exhibetur purgandis succis biliosis, & ijs qui os uentriculi frigidius sentiunt, ad cochlearia quinque aut sex. Describitur libro 7. cap. 7. & libro 12. cap. 8. utrobique; tamen uitiôsè. Agarici enim largior copia ad uncias quatuor hîc ponitur: illic uerò sesquidrachmæ pondus non satis est æquum: quare drach. quatuor ex cap. 1. lib. 11. iustum pondus æquare uidentur. Est & aliud eiusdem, purgans quoque, quod habet succi rosarum lib. duas, mellis lib. quatuor, scammonij cocti uncias quatuor. Coquantur simul omnia. Libro uerò duodecimo in quartanæ

*Rhodomeli
purg. Tral-
liani.*

Lib. 11. cap. 1.

Cap. 8.

y cura

- cura purgans etiam aliud rhodomeli instituit,
Cap. 9. lib. 5. quod hîc lubens prætereo. Aetuarij Rhodo-
Meth. meli purgatorium constat succi rosarum libris
tribus aut quinque, scammonij quadrante, a-
garici sextâte, mellis libris sex. quo utitur ad bis-
lem flauam detrahendam, estque uentriculo
idoneum, & pituitam mediocriter deturbat.
Hoc expressit Alexandrinus, etsi ponderibus
Lib. 3. cap. uariat. Est etiam Aetij rhodomel purgatorium
74. longè ab hoc diuersum. Mellis uiolati eadem
Mel uiolati. compositio quæ rosati, quod duobus quoque
modis paratur: colatum & non colatum. Hu-
ius quidem frequentissimus est usus ad clyste-
res, quoties intestina detergenda, lubricanda
& refrigeranda. Reliqua sunt mellis genera,
quibus non nisi in parandis compositionibus
Mel passu- utimur: quale est mel uatatum (uulgò passula-
latum. tum dicitur) quod fit ex uuis passis intus pur-
gatis, aqua calida horis uigintiquatuor mace-
ratis, & probè ad tertias excoctis & expressis:
expresso tandem ad mellis crassitudinem per-
cocto. Quod enim expressione facta remanet,
mel passulatum nuncupatur, cuius usus est in
ecligmate de pino, Matthæoq; Gradenfi attri-
Mel embli- buitur. Mel emblicatum est, quo myrobalani
catum. emblicæ sunt conditæ & reseruata. Alij embli-
carum decoctum ad mellis crassitudinem in-
Cap. De me- spissatum esse dicunt. Rhafius lib. 9. ad Almâso-
lanch. rem hoc modo parat: Accipe myrobalanos ce-
pulas uiginti, emblicas triginta: tritæ in aquæ
libris

SECTIO QUINTA. 339

libris tribus percoquatur, quoad una superlit.
Colato & expresso, mellis librā unam adijcito,
quæ ad aquæ cōsumptionem ebulliat. Si ex so-
lis emblicis parare uoles, myrobalanos embli-
cas quinquaginta accipies, ut hæ solæ numerū
conficiant: & ut dictum est, parabis. Eo utimur
in lētificante Rhasij. Mel myrtinum, quo utitur *Mel myr-
tinum.*
Nicol. in Diacodio, fit ex succi myrtorum libra
una, & mellis libris duabus igne lento simul
percoctis. Anacardi recentes triti diebus septē
& aceto macerati coquuntur ad dimidias, & co-
lantur. Expressum inelle ad spissitudinem co-
ctum, Mel anacardinum dicitur. Quidam mel. *Mel anacardi-
num.*
liginem, quæ tritis anacardis & coctis innatat,
auferunt, & pro melle anacardino reponunt.
Alij anacardos conquassant, sepeliunt melle,
dum hoc uim anacardij conceperit.

SAPAE AVT ROB.

In medicatorū succorum albo, magnā uis sa-
pis attribuitur ex ueterum Medicorum autoris-
tate. Quod enim Latini sapam, Græci ψυμα seu
σπασιον uocauerunt, mustum ad tertias decoctū, *Palladius
lib. ii, cap. 18.*
ingenij nō naturæ opus: quod ubi ad dimidias
coctum fuerat, defrutum dicebatur. Carœnum *Carœnum.*
uerò ubi tertia deperdita, duæ partes remanse-
rint. Omnia in adulterium mellis excogitata,
ad spissitudinem coquebantur & expumaban-
tur. Præstantissimum autem sapæ genus, quod
ex uuis albis, generosis & maturis fieret, idq; si-

y 2 lento

lente luna noctu aut interdiu plena. Habet autem pro musti & uuarum uaria natura, uires multas & dissimiles. Vino cognata res est, & hodie à nostratibus mulieribus paratur ex uinis uernaculis ad quartæ aut etiam partis quintæ ex longa coctione consumptionem, in mellis aut electuarij mollis formam, quod corrupto inde fortè nomine Lactuarium uocant. Paratur etiam ex uuis nigris, & in usum ex melle aut etiam saccharo condiunt: unde Mellacium quibusdā dictum. Sapa, ut Latinis absolutè posita, sic Arabibus Rob & Robub uuæ succū ad tertias decoctum significat, excellentiā quandam propter frequentem usum rei tribuens. In exercenda tamen medicina, succum omnē repurgatum, & insolatione aut coctione crassatū, Sapā dicimus: non tamen absolutè, sed eius rei unde succus extractus est, addito nomine, ut saparibes, rob ribes, sapa oxyacanthæ aut berberis. Sapā autē ipsa calfacit, digerit, anodyna est: unde dolores discutit, & sæpe oris consistentibus phlegmonis adhibetur. Magnam etiam saporis gratiam ad intinctus (embāmata dicūt) habet: humectat, quia nutrit: & aluū subducit, quia dulcis est. Verū neq; per urinam expellitur, neq; ad distributionē faciliè mouetur, sed in uētre moram trahit, eumq; propter crassitiem implet: & sua crassitudine sanguinem quoque crassum, & lienem & iecur facit, ut asserit Ruffus. Paulo modicè calfacit, concoquit, & rosionis

*Lib. 2. De
rat. uict.*

nis est expers. Eius in arteriacis confectionibus magnus est apud antiquos usus. Contra *Plin. cap. 20*
 cantharidas, buprestin, pinorum erucas, quas *l. 23.*
 pityocampas uocant, salamandras & mordentia uenena ualet. Secundas partusque emortuos trahit, cum bulbis pota. Fabianus autor est uenenū esse, si quis à balineis ieiunus bibat.

Rob de ribes.

Succi ribes libræ decem coquuntur igni lento ad tertiæ partis consumptionem, colantur: subsidere permittuntur, dum clarescant. Clarū deinde igni lento percoquitur aut insolatur, ad iustā crassitudinem, ut usui reseruetur.

Ribes Arabum inuentum, magnas habet assensionis controuersias. Ex Syriæ montanis & Aegypto Damascum, deinde Alexandriam, postremò Venetias, conuehitur succus frigidus, siccus, adstringens, ab arborum fructibus prunorum æmulis expressus, interdum siccatus, nunc liquidus, saccharo aut melle conditus. Eius loco ex nostris ribes expressum coquimus cum saccharo in gelatiuam, aut syrupum non inefficaciter, ad refrigerandum, adstringendum, & uentriculum cæteraque uiscera feruoris intemperie dissoluta recreanda & confirmanda. Sitim mirè restinguit aqua sumptus, eam partim quæ ex uentriculo concalfacto orta est: tum uerò eam quæ ex cordis, omniumque partium intemperie sicca, calida,

y 3 orta

342 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE

orta est. Calorē febrilem mitigat, stomachum in biliosas uomitiones effusum retinet, cholera morbo medetur, hæmorrhagiam sistit, cardiachis succurrit, pestilente cœlo efficax, indeq; nata exanthemata sanat, & ebrietati resistit. Atque hic est succus ribes, qui Mesueo simplex dicitur. Compositus uerò accipit succi ribes de

*Rob de ribes
comp.*

fæcati libras septem, sacchari albi quinque. Coquantur lento igne ad iustam crassitudinem.

Rob de berberis.

Succus baccarum oxyacanthæ eodem modo seruatur, aut in eius penuria baccharum ficcarum libræ duæ omphacij libris tribus triduo macerantur, manibus fricantur, exprimuntur, & expressum ad crassitudinem percoquitur.

Nos oxyacanthæ succo saccharo percoquimus in syrupum, ad inflammationes & sitim restinguendam, bilis feruorem temperandum, uomitiones & alui excretiones sistendas. In quem usum syrupum de berberis compositum in uomitu parat Mesueus. Plura alia saparum genera nobis exoleuerunt, quæ prope modum ad omnem alui fluorem, & propè immodicam omnem uacuationem, & intemperiem calidam usurpabantur. Atque ex magno succorum medicatorum Mesuei aceruo, his ferè contentæ sunt officinæ: tum quòd ægrè hi succi fæcati seruentur: tum uerò quòd horum penuriam promptè syrupis in hanc rem idoneis

*In uomitu
sang.*

neis refarciamus. Rob uerò nucum & mororum, quòd stomatica sint medicamenta, & ad acrium humorum in asperam arteriam aut fauces descensum faciant, in eccligmatibus suam tractationem expedient.

Decoctum senna.

Rx Sennæ orientalis folliculorum & foliorum, unciam unam.

*hanc etiam descriptionem
pauli Annaly listam
subina p. 16*

Zingiberis, drach. dimidiam.

Florum boraginis,

Violarum,

Rosarum,

Arantiorum, ana drach. unam.

Polypodij, drach. duas.

Passularum, unc. dimidiam.

Sebesten,

Pruna, ana num. sex.

Aquæ fontanæ feruentissimæ libra una in uas uitratum, in quo supradicta omnia insint, iniiciatur. Vas diligentissimè operculetur, & per decem horas macerari permittantur. Expresso ut lubet utitor.

Decocta quoq; medicatorum liquorum locum sustinent, eoq; nomine huc irrepsert ea quorum in officinis frequens est usus. Sennæ decoctū etsi Pharmacopœis uarietate accipit: eam tamen sæpe formā quam descripsimus, ex Insubrium Medicorum præscripto sequimur. Huius usus est in solidioribus medicamentis

y 4 diluens

344 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
diluendis, aut syrupis perfundendis. Efficacis-
sime cutis uicijs, fœdationibus, scabiei pruri-
gini, lepræ & pforæ subuenit. Pituitam salsam,
putrem, adustos humores & retorridam bilem
propellit. Ventriculū humorū mixta putredie
ne grauatum subleuat, & lienis obstructa resi-
gnat. in Gallica scabie potentes habet effectus.
Solum aliquando ex Galli iure, aut sero capri-
no ad uncias quatuor exhibetur. Expresso
decocto, quidam ad usum mellis rosati colati
unc. quatuor addunt: quod pro morbi natura
ex prudentis Medici consilio ritè imperari po-
test. Epithymum etiam quandoque adijcimus,
& thymum, medicamenti uires intendentes.

Decoctum commune.

℞ Passularum mundatarum,

Glycyrrhizæ,

Iuiubarum,

Sebesten,

Prunorum,

Adianti albi,

Hordei mundi,

Seminum anisi,

Fœniculi, ana partes æquales.

Coquantur omnia in aqua sufficienti.

Hoc decoctum frequens est diluendis me-
dicamentis, & decoctum commune dicitur.
Quod, quia semine fœniculi & anisi temperiem
caliditate quadam superat, his demptis, quibus
dam

dam decoctum commune paratur. Quibus ad-
ditis, decocti calidi nomen accipit: quo utimur
morbo præsertim frigido, & cælo. Decocto
porro communi fructuum isto quidam utun-
tur, quod capit passularum, glycyrrhizæ, hor-
dei, seminum communium, sing. semunciam,
zizipha decem, pruna sex.

Decoctum frigidum.

℞ Passularum mundatarum,
Glycyrrhizæ,
Violarum,
Hordei,
Prunorum enucleatorum,
Seminum quatuor communium frigido-
rum, ana partes æquales.

Coquantur in sufficienti quantitate aquæ.

Hoc magis utimur in præcipitib. & acutis
uicijs & febribus, calido præsertim cælo & af-
fectu, & quibusdam decocti recentis nomine
commendatur. Licet autem cuique pro uaria
affectus natura addere, quæ locum & morbum
propriè quodammodo oppugnent. In capitis
uicijs addimus decocto stœchada, saïpsuchû,
betonicam, aut nucem myristicam. Quod si
pectus anhelum est, aut aliqua nos sputi pro-
curatio detinet, hyssopum, dactylos, tragacan-
thum & adiantum miscebimus. Ventriculi af-
fectus, cinnamomum, mastichen, menthá, ab-
sinthium capiēt. Lienis obstructa cappares, ta-
y 5 marix,

46 ZVLAP. SERAP. ET SAPAE
marix & aspleniū iuuabunt. Iecori quoq; cupa-
torium & cichorium utrunq; succurrent. Renū
& uesicæ morbos radices quinq; ureticæ & se-
mina cōmunia termināt. Et uerò in horum de-
coctorum penuria, medicamēta ipsa aquis de-
stillatis sæpe propinamus, parti affectę, & mor-
bi naturæ remedium quàm fieri potest maxi-
mè proprium accommodantes. Qua in re hor-
dei decoctum festinationi præcipuè succurrit,

Decoctum aperitiuum.

℞ Radicum graminis,

Asparagi,

Fœniculi,

Apij,

Petroselini,

Cicerum rubrorum, ana partes æquales.

Radices elignentur, & medulla purgen-
tur, & omnia decoquantur in sufficienti quan-
titate aquæ, ad quartæ partis consumptionem.

Eo utimur cum melle rosato aut saccharo ad
leuandas iecoris, lienis & uiscerum obstructio-
nes. Renum & uesicæ affectibus succurrit, uri-
nam prouocando, flatus potenter dissipat, hu-
morum crassitudinem, pituitam & melancho-
liam incîdit, tenuat & apparat. Decoctum est
diureticum, & urinis hærentibus familiare.

Decoctum pectorale.

℞ Hyssopi sicci,

Adianti albi,

Ficuum,

Ficuum,
Dactylorum,
Iuiubarum,
Sebesten,
Passularum,
Hordei mundi,
Glycyrrhizæ rasæ, ana partes æquales.

Coquatur omnia in sufficiēti quātitate aque.

Officinis celebre in thoracis uicijs, anhela-
toribus, sputo promouendo, & distillationibus
expectorandis. Quibusdā est aliud decoctū fa-
miliare, quod capit anisi, fœniculi, adianti, ana
partes æquales, cinnamomi, mastiches, ana
drach. unam: coquatur omnia ad quartæ partis
consumptionem. Quod præterquam quod fau-
cium & thoracis asperitates lenit, robur quoq;
uisceribus addit, & uentriculi facultates exci-
tat, flatusque intestinorum abundè dissipat.

Decoctum epithymi Mes,

℞ Myrobalanorum Indarum,
Stœchados,
Epithymi,
Folliculorum sennæ,
Passularum purgatarum, ana unc. unam,
Myrobalanorum cepularum,
Turbith,
Fumariæ, ana drach. quatuor.
Polypodij, drach. sex.
Eupatorii drach. quinque,

Omnia

Omnia præter epithymum coquantur in feri lactis libris tribus ad duarum librarum consumptionem. Tunc additum epithymū, semel feruefiat. Colato & expresso appone ellebori nigri drach. unam, agarici drach. dimidiam, falsi Indi aureum unum. Nodulo ligata, & modicè trita in decocto confricentur & tribulentur, deinde utitor. Nō eram appositurus huius decocti formulā, nisi scirem Venetis medicis, precipueq; Nicolao Massē doctissimo & exercitatissimo uiro usu esse celebre. Egregiè enim atrabilem uacuat: cancro, elephantiasi, cæterisque affectibus melancholicis confert. Corporis ulcera & cutis fœditates oppugnat, easq; potissimum quæ ex lue Hispanica ortum habent, in quas non dubitatos habet effectus.

Decoctum enematum commune.

Fit ex quatuor emolliētibus, malua, bismalua, acantho & uiolaria, ex hisque decoctum emolliens dicitur: ad aluum lubricandam, & intestina eluenda efficax. Vtimur etiam in flatibus uentris inferioris discutiendis decocto, quod paratur ex origano, calamētho, pulegio, chamæmelo, anethi cacuminibus, aniso, cumino, dauco, caruo, fœniculo, baccis lauri & rutæ semine. Decoctum carminatiuum, quod flatus dissipet, Pharmacopœis dicitur. Nec uerò necesse erat nos in his decoctis describendis operam nauare, cū sciam à quibuslibet Medicis pro

Decoctū carminatiuum.

pro re nata ex usu eadem aut meliora imperari, aut etiam descripta ex Mesueo, Alexadrino, Actuário à quouis desumi posse, nisi mihi mei officij ratio optimè cōstaret, probeq; conscius essem, me nō Scipioni & Lælio (inquit ille) sed Tarentinis & Cosentinis potius scribere.

DE ECLIGMATIS AUT LOHOC.

SECTIO SEXTA.

Inētuum genera haud dubia confessione medicatis liquoribus adscribenda sunt. Humido enim plurimo constant, nec nisi eo eliquata assumi queunt. Ecligmatum uarietate antiqui plurimū luxuriarūt: ex quorum suppellectile pauca quædam ac ferè nulla relicta sunt, omnia propè interciderunt. Antiquata enim celerrimè exanimantur, saporis gratiā offendunt, rancoremq; uirosum quædam contrahunt. Ideoq; quamuis hodie etiam quædam in officinis usui reponantur: ferè tamen omnia in rem præsentem condiuntur, ut iucundiora sint. Est autem medicamentum thoracicum, ad pulmonis noxiam præsidio efficax, & ad pituitæ in thoracem effluxum expectorandum idoneum. Cuius materia est ex genere dulcium
aut

aut acrium, interdum etiam amarorū: quæ plurimum deterget, & leui quadā cōstrictione lubricam sputi mobilitatem coerces, cogit, & ueluti rotundatā cōglobatamq; promouet, eruit & expellit. Qualia sunt glycyrrhizæ radix, succus ireos, penidia, catapotia bechica & hypoglottides, gummi Arabicum, tragacanthū, pulueres electuarij diaireos utriusq; & diatrachanti frigidi, saccharum candefactum, uiolatum rosatum, amygdalæ, nuclei pinei, quæ syrups thoracici, adianti, glycyrrhizæ aut ziziphorū diluuntur, ut eliquata facilius lambātur, & supino situ in pulmones, arteriam, & animæ uias suctu quodam ducantur. Vnde antiquis arteriacæ compositiones & *ἐκλεκτά* appellationem sumpserunt, quæ barbaris eadem notationis expressione Elambitiua & Lohoc aut Lohot dicuntur. Coctura quidem quàm electuario solido uel liquido parcior, ut consistentia ipsa dilutior sit: præcipuè si pus crassum aut pituita lenta è pulmonibus extrahēda est. Quod quidem ualde Medico animaduertendum. In crassata enim, qualia ferè arteriæ affectibus cōuenit, pulmonum excrementa potius morantur quàm promouent. Sumuntur cochlearij & ligula, aut glycyrrhizæ radice modicè tusa, quæ medicamento intincta sua quoque substantia ad faciliorem haustum conducatur, quo præcipuè tempore morbus ægrum affligit.

Lohoc

Lohoc sanum & expertum Mes.

℞ Cinnamomi,
Hissopi ficci,
Glycyrrhizæ, ana unc. dimidiam.
Iuiubas,
Sebesten, ana num. triginta.
Passularum mundatarum,
Caricarum,
Dactylorum pinguium, ana unc. duas.
Fœnigræci, drach. quinque.
Adianti albi, manip. unum.
Seminum anisi,
Fœniculi,
Lini,
Calaminthes,
Ireos, ana drach. quatuor.

Coquâtur omnia in libris quatuor aquæ,
ad librarum duarum consumptionem. Cola-
tum & expressum coque cum libris duabus pe-
nidiorum ad mellis crassitudinem. Tunc adde
minutissimè incisa & tusa.

Pineorum nucleorum, drach. quinque.
Amygdalorum dulcium mundatarum,
Glycyrrhizæ,
Tragacanthi,
Gummi Arabici,
Amyli, ana drach. tres.
Ireos, drach. duas.

Misceâtur omnia probè, celerrimèque agi-
tentur dum albescant. Illinctus

Illinctus iste nobis admodum familiaris est, atq; haud scio an id eque cōtingat alteri nemini. Vocis asperitatē, raucedinē à frigore obortā, tussimque antiquam à pituita crassa & uiscida pulmonem fatigantem sanat. Calore enim suo primum ferē ordinem attingente, materiam oppugnat & exiccat, crassosque humores incidit, tenuat & terget efficacissimē. Morbis calidioribus, naturis & cœlo suspectus: ideoq; nec temerē tussi cuilibet aut leuibus spiritus uicijs præscribendus. In quo fœdissimē nostra tempestate peccatur, cū omnibus thoracis uicijs linctus iste præmittitur. Agitatione crebra & longa albescit, ideoque gravior euadit: qua in re præparē se gerunt Pharmacopœi, ut & maximē in compositione uariant. Quidam enim hyssopi, cinnamomi & glycyrrhizæ semina drachmam ponunt, alij semunciam. Alij loco penidiorum saccharo utuntur. Quidam adianthi semunciam duntaxat pro manipulo usurpāt. Sunt qui passularū, caricarum & dactylorum, sing. unciam unam adscribunt. Alij etiam radicis ireos drach. quatuor apponunt. Idem ferē potest quod lohoc de scilla, imminutis paulū uiribus. Potētius incidit & deterget, quā ecligma pini, licet eo aliquantulū calidius, grātius tamen & suauius, cōfirmatoq; iam morbo ualētius. Porro aliud est quod à Mesueo lohoc bonū & expertū dicitur, tussi humidæ cōferēs, eiusq; curationi in opere medico accōmodatū.

Lohoc

Lohoc è pino Mes.

℞ Nucleorum pineorum drach. triginta, alijs
uiginti.

Amygdalarum dulcium,

Auellanarum assatarum,

Tragacanthi,

Gummi Arabici,

Glycyrrhizæ,

Succi eiusdem,

Amyli,

Adianti albi,

Radiciſ ireos, ana drach. quatuor.

Carnis palmarum fuluarum, hoc est dacty-
lorum, drach. triginta quinque.

Amygdalarum amararum, drach. tres.

Mellis paſſulati,

Sacchari albi,

Butyri recentis, ana unc. quatuor.

Mellis optimi quod ſatis ſit, ad omnia exci-
pienda.

Eccligmate iſto utimur in ſputo craſſo & ui-
ſcido, & tuſſi antiqua. Anhelatoribus enim &
ſuſpirioſis cōfert, & ſpiritus anguſtiā leuat, quæ
ex pure & pituita pulmonibus inſarcta, animæ
uiam præcludit. Senibus ideo familiare. Peri-
pneumoniam & pleuritidem iuuat, inclinante
præſertim febre. Calidum enim eſt, uimq; inci-
dendi & tenuādi habet efficacem, qua thoracis
pituitas expulſioni habiles facit, pectorisq; ex-
creationes

creationes adiuuat. Ingratius est, & superiore imbecillius: etsi quibuldam contrà uideatur, qui lohoc sanum minus calidum existimant. Quare in faucium asperitate hūc linctum præmittere fas est. In quo ferè auersi sunt omnes qui medicinam faciunt. Variæ sunt ecligmatis è pino Serapioni, Rhasio & Auicennæ descriptiones. Sed & officinæ ipsæ inter se non minimum uariant. Hoc tamē usu est acceptissimum, & parciore copia in usum parari debet, quòd butyrum ipsum facilè rancescat, quo iure in totum quidam abdicant. Gratius & longè efficacius redditur decocto thoracico, aut ptisana, aut hordei aqua dilutum, aut hydromelite, aut etiam oxymelite condulcatum, si ulcus aut tussis non urgeat.

Lohoc è pulmone uulpis Mes.

℞ Pulmonis uulpis præparati,

Succi glycyrrhizæ,

Adianti albi,

Seminis fœniculi,

Anisi, ana partes æquales.

Saccharo sufficienti dissoluto excipiantur.

Sumptum ex Mesueo in Phthisi. Variat apud pharmacopœos. Quidam enim anisa & adiantum omittunt, alij diuersas habent descriptiones. Auicennas cum succo glycyrrhizæ & succo adianti cum saccharo parat. Nobis hodie melle paratur: etsi cum saccharo incūdus foret

ex

Cap. De ulc.
pul.

ex autorū præscripto. Mesueus cum syrupo aut succo myrtino ualētius roborare scribit. Quod sequuti quidā, ne Mesueum deferere uideātur, cum saccharo & syrupo myrtino condiunt, alterutrius usu non necessario. Alij saccharum in bipinellæ decocto soluunt. Hodie huius loco puluere pulmonis uulpis cum saccharo rosato cōtenti sumus. Valet ad cōsumptos, tabidos, & ulcera pulmonis, quibus uulpis pulmo ab autoribus uirgula quadā diuina adhibetur. Hūc re- *Pul. uulpis preparatio.* centē ex uulpe iuuenē uenatu capta, sanguine, uenis & arterijs purgamus, uino albo odorato tepido sæpius abluimus, clibano siccamus, exiccātū puluere absinthij inuolutū reponim⁹. Alij aqua ardente ablutū sacchari puluere excipiūt.

Lohoc è scilla Mes.

Rx Succī scillæ,

Mellis despumati, ana partes æquales. (tiā.

Coquātur secūdū artē ad ecligmatis cōsistē-

Vsu frequens ad incidendā, tenuandam, & expulsionī apparādam crassam materiam, quæ thoracis cauo cōtinetur. Veterem tussim cum suspirio sanat. Suppuratis, asthmaticis, difficulter spirantibus, in magna puris & lentæ pituitæ copia spirituum uias opprimēte, succurrit, prompteq; huiusmodi obstructa liberat. Senibus perpetuò huiusmodi morbis cōflictatis ualde necessarium. Sumptū uidetur ex Dioscoride, qui succum scillæ cum melle ueteri tussi &

z z

suspiriosis

suspiriosis trium obolūm pōdere exhibet. Quā in rem scillæ apparatus coctura uarium facit, ut postea in pastillis scillinis scribimus. Quidam scillæ crudę laminas ex uino resectas, puriores, plenas & nitidas in pila lapidea pistillo ligneo cōtundunt, mucillaginem expressam cum melle in hunc usum coquunt ad crassitudinem.

Lib. 7. Comp. ph. part. Galenus quoque scillæ crudæ succum expressum cum mellis Attici pari mensura prunis incoquit, mystri pondere exhibet ex Asclepiadis & Antonij Musæ autoritate, quem linctum A-

Lib. 5. Meth. cap. 6. ctuarius etiam usurpauit. Alij maza inuolutam, & clibano coctam, pistillo ligneo tundunt & exprimunt. Interaneis enim crudam nocentissimam scribit Diosc. Affine etiam est medicamentum quod parat Gal. ex scilla integra tus-

sa & læuigata cum melle, in libello Epileptici pueri. Viribus tamē inferius esse scribit ei quod ex scillæ succo conficitur. Pueris exhibet cochlearij parui mensuram, & adultis cochlearium magnum permittit. Huius ecligmatis me-

In tussi humida. minit iterum Mesueus in opere medico, & Auicennas lib. 5. & Serapio lib. 7. Sed hi omnes

Cap. 40. lib. melle despumato usi sunt. Auicennas quoque

3. Fen 10. in Asthmate succum scillæ cum mellis æquali

tract. 1. portione, despumatum ad crassitudinem percoquit, & mystri unius mensura à cibo, & ante eum exhibet, Galeni medicamentum & linctum exprimens, nō sine uulgatorum codicum insigni menda.

Lohoc

Lohocè papauere Mes.

R Papaueris albi drach. quinque & uiginti.

Amygdalarum dulcium mundatarum,

Nucleorum pineorum,

Gummi Arabici,

Tragacanthi,

Succi glycyrrhizæ, ana drach. decem.

Amyli,

Seminum portulacæ,

Lactucæ,

Cydoniorum, ana drach. quatuor.

Croci, drach. unam.

Penidiorum alborum unc. quatuor.

Omnia concisa & contusa, syrupo de papauere excipiantur. cuius hæc esto formula:

R Caputum papaueris albi & nigri recentium, ana uncias sex.

Seminis lactucæ,

Florum uiolarum, ana unc. unā & dimidiam.

Coquatur in aquæ lib. octo, dū capita papauerū tabescāt. Expressum & colatū cū sacchari lib. quatuor, aut sacchari & penidiorum partibus æqualib. percoque ad syrupi crassitudinē.

Efficax diapapauer in destillationibus tenuibus, quæ acrem, falsam, tenuem & liquatam materiam in thoracem demittunt, fauces asperant, insomniam & febrem pariunt. Tenue enim sputum tusses eludens incrassat, ad expulsionem promouet, recentes rheumatismos si-

z 3 stit,

stet, & spiritalium partiū aspredines lenit, somnum etiam leuato continenti tussendi labore, tum etiam ui sua refrigerante: tum uerò prohibita calidiorum humorum uaporatione conciliat, per horam à cœna sumptum. Confert etiā febribus ardentibus, thoracis & laterum doloribus. Materiam ex capite eliquatione quadam illabentem facillè sistit & supprimit à cibo sumptum. Ieiunis ad prædictos affectus innocentius semenciæ pondere, lambendo sumptum: non tamen crebrò, ne uentriculum lædat, præsertim frigidum, humidū, his qualitatibus primum ordinem attingens. Nicolai Alexandrini diapapauer duplex ad asthmaticos & peripneumonicos, non usurpât officinæ: quorū alterum Præpositus imminutis pōderibus est sequutus. Est & duplex Mesueo diapapauer, in tussi ex destillatione: quorum alterum Nicolai cōpositioni ualde est affine. Auicennas etiam libro 5. Diapapauer habet ab hoc lōgē diuersum, quo ad sanguinem uomitione effusum, & pectoris dolorem utitur, uocatque lohoc de papauere. Est & ecligma Alexandrini papauerinum ex capitibus papauerū, croco & glycyrrhiza somniferum, tussientibus & phreniticis salubre, in linctibus & ecligmatis descriptum. In hoc illinctu conficiendo syrupum de papauere officinis usurpatum sumimus: quanquam mallemeum qui in hunc usum propriè & enixè Mesueo descriptus est assumi.

Diacodion

Diacodion Mes.

Capita papaueris decē magnitudine medio-
cri, & humidorū ac siccorū media, in aquæ plu-
uiæ sextario uno macera biduò. Si autē sint sic-
ciora, diutius: si humidiora, horis uigintiqua-
tuor. Deinde coque ad ipforū dissolutionē, seu
ad duarū aque partium cōsumptionem: cola, &
cū sapæ dimidio prunis percoque, si catharrus
tenuis in asperā arteriam, pulmones & thoracē
impetum minatur & insomniā, Tunc enim mel,
quia sua acri subltātia tenuat materias, noxium
est. Cū uerò materia largior in pulmone uel
thorace collecta tergendā est & tenuāda, & ha-
bilis ad expuitionem reddenda, mel miscendū
quod prædicta præstat, prætereaq; somnū cōci-
liat. Si ambo scopi concurrāt, mel & sapa miscē-
da. Datur aut drach. una, plus minus, si affectus
postulat. Ore retinetur, & quātum eius est sali-
ua solutū, cum ea paulatim deglutitur. Si autē
per id naturæ uis impetū sistere, & sanguinis re-
iectionem à uisceribus thoracis, cuiq; huius li-
bræ miscebis acaciæ rubræ, hypocistidos, myr-
rhæ, croci, balaustiorum, ana drach. unam. ra-
mich drach. quatuor, utere. Sunt qui Diacodiō
simplex loco mellis coquunt cum penidijs, alij
cū saccharo. Vbi autē affectus magnoperè calis-
dus est ac mordax, fit ex capitib. papaueris nigri
ad quinquagintā: interdū ex albo simul & nigro,
addēdo tūc loco mellis penidia aut saccharum.

z 4

Hunc

*Diacodion**Gal.*

Hunc pene in modum Mesueus diacodion ex Galeno expressit, quod hunc in modum describit libro 7. Comp. phar. part. postuariam multorum autorum de eodem medicamento sententiam. Capita papaueris decem mediocria in aquæ sextarium unum injiciuntur, præmacerantur uno die, si humidiora & molliora fuerint: si uerò duriora & sicciora etiam diutius. Cæteris autem præstant nondum indurata. Molliora quoque abijcienda sunt. Sicciora namque exiguum succum habent: humidiora uerò multum quidem, sed crudum, aqueum & debilem. Quo nomine ex humidis & palustribus locis accepta suspecta sunt. At uerò numerus papauerum quem dixi indi oportere iuxta proportionem aquæ, de mediocribus intelligendus uenit. Quædam nanque sunt moderatis maiora, quædam minora, quædam etiam media, qualia plerunque esse assolent. Ex his prædictum numerum ad sextarium conijce. Coquendi terminus esto, non ut tertia, aut quarta, aut aliqua alia pars aquæ restet: uerum ubi primum in totum flaccida facta fuerint: quippe cum eorum succum uelimus exprimere, quod abundè cōtinget ijs flaccidis factis. Huic succo mellis aquæ dimidium adijciendum censeo, & igne lento sine fumo coquendum ad mellis Attici consistentiam. Aquam pluuiam quidam deligunt, quòd à putredine sese egregiè uindictet. Cuius inopia abundè sufficiet fontana,

na, pura, & omnis permixtionis expers. Vitanda uerò quæ per tubulos plumbeos effluit. Plumbi enim fæces & uicia in ea resident. Vnde etiam qui eiusmodi sedimentum combibunt, dysenterici euadunt. Vfus eius est in destillationibus tenuibus è capite in asperam arteriam, ex perpetua tussi insomniam parientibus. Quibus etiam medicamenta ex opio sæpe coacti damus. In talibus consueui medicamenti confectionem ex sapa parare. Tuncque sufficiens erit coctura, ubi capita papaueris ad aquæ dimidium fuerint decocta. Quin & ex passo aut Theriaco Cretico melius quàm ex melle coquitur, ubi fluxus ualde tenuis extiterit. Mel enim attenuante sua facultate fluxiones auget. Sed & inter coquendum glycyrrhizæ radix admiscenda est, aut eius succus ex Creta delatus. Quòd si magna humoris copia ex capite circa pulmones cõstiterit, cõfectio ex melle melior est. Quemadmodum enim somno opus habentibus ea quæ ex sapa constat, sic reiectione per sputum indigentibus, ea quæ ex melle fit accommodatior existit. Ad id igitur quod magis urget, animum intendens, ubi in somnum uertitur eger, aut quod ex melle constat, aut quod sine melle apparatus est medicamentum dabis: aliquando etiam utrumque permiscebis, ad id quod urget in miscendo intentus, ut scias cuiusnam maior imponenda sit copia. Huius modus est mediocris, duorum

z 5 cochlea

cochleariū iustæ magnitudinis pondus. Quod augeri poterit, habita ratione magnitudinis, corporis, ætatis, temporis & regionis. In his enim omnibus frigidiorib. minimum dabis, calidioribus uerò amplius. Quinetiam pro fluxionis qualitate & quantitate medicamento modus mutandus. Atq; hoc est Galeni diacodion, quod eleganter Mesueus mutuatus est: quo utimur in tenuibus & acris rheumatismis, pulmones, & asperam arteriam fluxione tentatibus & continenti tussi peruigilium excitantibus. Nobilissimum inter arteriacas compositiones medicamentum, & ex linctuum genere magnoperè ab antiquis celebratum. In cuius compositione malleum Paulum sequi, qui triplex diacodion parat. Vnum nanq; ex sapa conficitur. Papauerum capitibus cum uncia una glycyrrhizæ in sapæ sextario maceratis per diem unum: deinde incoctus, dum tabescat. Vbi mediocrem spissitudinem nactum est, medicamentum ab igne remouetur. Cuius usus erit in febribus, ubi sopire opus fuerit, cum tenuis de fluxio in thoracem defertur. Alterum ex melle sic fiat. Capita papauerum (ut dictum est) cum glycyrrhizæ uncia, in aquæ cœlestis aut fontanæ sextario dum intabescant excoquantur. Expresso mellis semisextarius decocto iniicitur, ad spissitudinem percoquitur. Cuius usus erit, in quibus præterquàm quòd dolorè lenire, & somnum conciliare oportet, purgatione etiam

*Diacodiū ex
sapa Pauli*

*Diacodiū ex
melle Pauli.*

SECTIO SEXTA. 363

etiam opus est, & absterfione eorū quæ in pe-
ctore & pulmonibus, renibusque inhereſcunt.

Cōpoſiti uerò diacodij hæc eſt Paulo formula.

*Diacodion
comp. Pauli.*

Aquæ in qua papauerū capita decocta ſint ad
prædictam commodationem, ſextarius. uini
dulcis hæminæ duæ. mellis pondo. croci, hy-
pociftidos ſucci, ſing. drach. quatuor, coquan-
tur ad ſpiſſitudinē. Officinæ noſtræ Meſueum
ſequuntur, hocq; medicamentū uſitato barba-
rorum nomine Confectionē de iacur uocāt, &
cum ſaccharo potius quàm cum melle parant.

*Confectio de
iacur.*

Galenus ex Damocratis opinione, ſimpliciſſi-
mo maximè utebatur, nec aliquid addebat. Cri-
to, ut ualentius efficeret medicamētum, croci,
myrrhæ, ſucci hypociftidos, acaciæ, ſing. drach.
duodecim immittebat, & thuris drach. ſex. He-
ras, myrrhæ, croci, hypociftidos ſucci, acaciæ,
ſing. drachmam unam: quem imitatus uide-
tur Meſueus, ac præterea balauſtium & tro-
chiſcos ramich miſcuiffe. Atque eo modo com-
poſitum ad cruenta ſputa, & ſanguinem uo-
mitione effuſum ualde eſt efficax, & ad febrium
ardores mitigādos. Quibus affectibus ſimplex
etiam adhibetur: & præterea ſitim inexhauſtā,
& æſtuantes corporis affectus, aut inflamma-
tiones extinguit. Oris uentriculi ardorem, in-
deq; natam ſyncopen ſedat, peruigilio ſuccur-
rit, ſudatoribus ex acrium & tenuium humorū
natura, ideoq; in animi præcipites defectiones
pronis confert. Vertigines ex calidiorū uapo-
rum

rum sublatione malè affecto ore uentriculi enatas, delet. Visceribus æstuantibus salubre, faucium rheumatismis, thoracis collectionibus, & tonsillarum defluxionibus gargarizatu accommodatum. Oculos lippitudine acritentatos iuuat. Renum & iliorum intemperiei calidæ medetur, difficilem urinam & substillum ex acrimonia lotium procurat, eiusq; profluuium impendiò profusum sistit, dysentericæ biliosæ & cholericis utile. Magna tamen in modo adhibenda est cautio. Calidioribus nanque affectibus, etsi præsentissimum est remedium, imbecillis tamen, & quibus thorax totus minimè est repurgatus, præceps minatur exitium. Quare ubi suspectus fuerit huius usus, parua copia exhibitum, & cæteris admixtum, tutum faciet remedium. Quæ omnia, amplioresq; huius medicamenti uires Philagrius abundè est exequutus. Nic. Alexandrinus duplicem habet diacodij descriptionem: quarum altera à Præposito usurpata, magnâ habet in cœliacis affectibus, dysentericis, sanguinis reiectionibus, & febrium incendijs efficacitatem, eaq; quibusdâ usu solennis est: altera uerò planè exoleuit. Actuarij potio è capitibus papaueris, capita papaueris centū capit, glycyrrhizæ pōdo, & sapæ lib. centum. Vtitur in peruigilijs, fluxionibus è capite tenuibus, biliosis & acris secessibus, cholera laboratibus, & intemperie calida. Plinius quoq; post uariū autorū assensum, diacodij

*Act. dia-
codion.*

*Lib. 20.
cap. 19.*

dij cōfectionem adscripsit. Fit (inquit) papaueris syluestris capitibus CXX. in aquæ cœlestis sextarijs tribus biduò maceratis, in eademque discoctis: deinde siccatis, iterumq; cū melle decoctis ad dimidias partes, uapore tenui. Addere postea drach. senas croci, hypocistidos, thuris, acacię & pafsi. Cretici sextariū. Cuius etiam meminit Dioscorides lib. 4. Auicennas ca *Cap. 65.*
pita papaueris uiridia integra ad dissolutionē *Lib. 3. Fen 3.*
in aqua coquit: deinde addito saccharo, spissitu *tract. 3. cap. 3.*
dinem adhibet. Cuius uires addito cortice papaueris nigri, aut hyoscyami semine: interdum etiam opio, intendit. Quin & quibusdam papauerum decoctum ex saccharo paratum in electuarium solidum, tabellarū forma usui esse memini. Atq; adeò hac ostentatione simplex quidem & antiqua illa salubritas papauere & melle cōstabat. Diacodij uerò uires & usum fusius *Cap. 134.*
explicat Oribasius lib. De loc. affect. cur. & lib. *Cap. 18 & 19.*
ad Iulianum 5. Aetius lib. 5. & Alexander Tral- *Cap. 133.*
lianus libri quinti, capite quarto.

Diamoron Nic.

℞ Succi mororum hortensium,
Mellis optimi despumati, ana lib. dimidiam.
Succi mororum rubi & batinorum lib. unā.
Sapæ, unc. tres.
Coquantur omnia in uase stagnato ad lentū.
ignem, donec marmori affusum adhæreat, & digito tactum parū sequatur, mox in sese resiliat.
Stoma-

Stomaticæ quoq; cōfectiones, quòd arteria-
 cis usu sint proximè, huc accensendæ sunt, qui-
 bus in oris phlegmonis gargarizatu utimur. In-
 ter quas nobilitatū est autorū celebritate dia-
 morū, quo ad fauciu ardores, serpentia oris ul-
 cera, gulæ, columellæ & tonsillarū inflammatio-
 nes, angineq; rudimēta utimur. In magna uerò
 huius medicamēti uarietate, Nicolai diamorū
 usum officinis nostris obtinuit, quòd simplicis-
 mo ualde affine sit. Galeni tamē diamorū quod
 Gal. téperatura est medium, plurimisq; innoxii, ut-
 pote ad uarios fluxionū casus magis accōmo-
 datum, lubēter accerserē, quod fit ex succi mo-
 rorum lib. quinq; coctis per se ad sordium cōfr-
 stentiā: deinde addita mellis lib. una, coquito i-
 terum ad mellis crassitudinem. Phlegmonarū
 principijs salubre: cuius uires augētur, additis
 repellentibus & astringētibus: qualia sunt alu-
 men, omphacium, rhois culinarij succus, rosæ,
 balaustia, malicorium, cytinus, gallæ immatu-
 ræ, hypocistidos aut lentisci succus. Consisten-
 te uerò morbo concoquentia & digerentia cō-
 ueniunt, tuncq; toti cōpositioni croci & myr-
 rhæ, singulorum sesquidrachmam miscet. Hæc
 enim priuatim cōcoctoriā inflammationum
 uim habent. Crocus quidem leuicula adstri-
 ctione myrrhæ, quæ tenuium est magis partiū,
 ualentiusq; & digerit & calfacit, ad partium as-
 fectarum penetralia aditum muniens. Adden-
 da uerò sunt in fine coctionis, cū medicamen-
 tum

tum ab igne auferendū est, agitādaq; dum pul-
chrē omnia coeant. Aromatica namq; largiore
coctura promptē examinantur. In senescentis
autē morbi remissione, & declināte phlegmo-
num sœuitia, ualde digerentia adhibere oport-
et: ut sulphur ignem non expertum, nitrum,
eiusque spumam, atque etiam sapam cui inco-
ctum sit origanū, pulegium, thymus, satureia,
hyssopum, nepeta & mentha odorata. Glycy-
rhizæ succum ad uncias uiginti semper inco-
quendo medicamento miscet Galenus, ut au-
steritatem lenitudine sua cōdulcet: quo nomi-
ne ceteris omnibus stomaticis admiscetur. Pro
uario igitur morborū euentu & tempore me-
dicamentorum horum compositio uariat, neq;
æquū est uniusmodi confectiōē omnibus pos-
se accōmodari. Sunt tamen qui Galeni diamor- *Gal. diamo-*
rum istud constanter parari uelint: quod quia *rum aliud.*
mediam quodammodo habet temperiē, me-
diocrium phlegmonarū initijs & maiorū statui
conuenit. Capit mellis lib. unam. succi mororū
rubi, aut batinorū hæminas quinq;. croci, myr-
rhæ, sing. sesquidrachmam (Alex. drach. unam)
omphacij drachmā, uini austeri hæminas quin-
que. Si omphacij succus defijt, rhois succū ad-
hibe. Sic autem conficito: Succus per se coqua-
tur ad sordium spissitudinem, tum mel adij-
ciendum: cumq; lebetem ab igne sublaturus e-
ris, omnia arida immisceto, probeque agitato,
dum omnia coeant. Paulus triplex diamorum
recenset

recenset lib. 7. simplex quidē duplex & unum
compositum isti nō multū dissimile. Trallia-
nus diamorō facit ex heminis quinque succi mo-
rorum, croci myrrhæ troglodyticæ, aluminis,
omphacij, sing. script. sex, mellis sextarijs quin-
que. Succus mororū parūper decoctus refrige-
rari, paulumque incrassari permittitur: postea
adiecto melle, iterū ad tertias decoquitur. Me-
sueus simplex diamorū facit ex mororū hortē-
sium & batinorū succi, sing. sesquilibra, sapæ &
mellis cuiusq; lib. una. Igni lento ad mellis spis-
situdinem decoquit. Impendēte uerō necessi-
tate & urgente magnarū inflammationū discri-
mine, aluminis, myrrhæ, croci, omphacij pares
Sect. 9. portiones addit. Nic. quoq; Alexandrinus tri-
plex diamoron parat: quorū unum Galeni me-
dicamētum simplex satis exprimit: alterū uerō
cōposito simile, nisi quod uulgato satis ei uicio,
zingiber pro myrrha & mellis cochleariū unū
pro cotyla ponit. Tertium ex Asclepiade adscri-
bit. Sed & Plinij autoritas ad medicamenti hu-
Lib. 27. cap. 7. ius ostentationem accedat oportet. Fit (inquit)
ex mori pomo pāchrestos stomatice, eadem ar-
teriace appellata, hoc modo. Sextarij tres succi
ē pomo leui uapore ad crassitudinem mellis
rediguntur. Post additur omphacij aridi pon-
dus X. duorum, aut myrrhæ X. unius, cro-
ci X. unius. Hæc simul trita, miscentur deco-
cto. Neque est aliud oris, arteriæ, uuæ, stoma-
chi iucundius remedium. Fit & alio modo.

Succi

SECTIO SEXTA.

369

Succi sextarij duo, mellis Attici sextarius, decoquuntur, ut suprà diximus. Diamori compositionem, uarietatem & uires habes fufius apud Oribasium, lib. 3. Synopfeos. Aetium lib. 8. cap. 45. Trallianum lib. 4. cap. 1. Actuarium lib. 5. meth. capite 7. Et Gal. lib. 6. comp. phar. part. Et Syluium lib. 4. meth. Meminit etiam medicamento quod ex moris est ad gargarismum, Celsus in Angina. Eo utimur in oris colutionib. & gargarizatu cum aqua plantaginis, hordei aut rosarum. Parandum autem medicamentum ex moris rubi, ut uult Galenus. Mora enim quæ in his nascuntur, uel efficaciorē stomaticen præbuerint, quàm fatiua morus.

Et libro 4.
de loc. aff.
cur. cap. 37.
Cap. 4. lib. 4.
Pl. cap. 13. lib.
24.

Diacaryon, aut Dianucum Mes.

Succi ex corticibus nucum uiridiū diebus canicularibus extracti, librę quatuor semel feruefiunt, & mellis duabus libris postea additis coquuntur ad mellis crassitudinem. Quod medicamentum pueris, mulieribus & naturis humidis magnopere est accommodatum. Phlegmonarum initijs adstringentiū aliquid miscendum est, ut rosa, balauftium. In statu crocus & myrrha, in declinatione nitrum, sal ammoniacus, & similia.

Diacaryon, hoc est Dianucum, Galeni in uēto celebratum, stomaticum admodum efficax ad oris phlegmonas, & synanchas, destillationes tenues in fauces, & præfocantes. Sucus enim putaminū nucum uiridiū tenuitate

A essentia

essentiæ phlegmonas optimè peruadit, & adstringendi robore immisso laborantes partes confirmat, nouumq; affluxum præcauet. Cortices igitur nucum uirentium ultima æstate uigentium, triti in pila succum reddunt, qui per linteum colatus ad hæminas quinq; , si liquidior fuerit, prius ad sordium crassitiem decoquitur: deinde addita mellis hæmina unâ despumâdo ad iustam spissitudinem perducitur. In quo Diamori temperatio constat: estq; medium medicamentum quod intendi pro morbi tempore & natura alijs additis potest, non secus ac in præscripto medicamento diximus. Hoc enim modo temperauit Galenus, ut simplici descripto in delicata corporum mollitudine uteretur ad mediocrium phlegmonarum initia. Suaue nanque est, & probè delicias faciens. Quòd si morbus magnitudine & præcipiti suo uitio in discrimen raperet, astringentium aliquid admiscebat ad propulsandos fluxionum impetus. Vigente morbo, & prope modum consistente, myrrham & crocum immittebat, coctionem procurans. In remissione uerò acria quædam ad digerendas & discutiendas quæ ex phlegmone reliquæ fuerant collectiones, apponebantur. Quæ omnia expressit Mesueus. Hoc igitur Galeni Dianucum instituendum est, cum sit facultate medium, liceatque quouis tempore quæ accommodata fuerint admiscere. Quod etiam describit Tral-
lianus.

Lib. 4. cap. 1.

SECTIO SEXTA.

371

lianus, obseruata probè in quibuslibet morbi temporibus medicamēti natura. Paulus etiam *Lib. 7. ca. 14.* Diacaryon duplex efficit: simplex unum, Galeni medicamentum exprimens: compositum alterum, uarijs morbi temporibus accommodatum. Aëtio Diacaryon Galeni describitur, ex succi nucum uiridiū expressi & colati cotylis quinque, mellis cotyla una, glycyrrhizæ drach. uiginti. Succus cū glycyrrhiza ad mellis crassitudinem coquitur, colo traiecitur, rursusque adiecto melle ad idoneam spissitudinem percoquitur. Alexandrinus istam Galeni ex Aëtio confectionem per omnia est secutus: additque *Sect. 9.* aliud Diacaryon cōpositum, addito zingibere, gallis & croco. Meminit huius medicamenti fusissimè Galenus in lib. comp. phar. par. Et *Lib. 6.* Orribasius lib. 4. de loc. aff. cur. Efficacius uerò est *cap. 73.* cæteris omnibus stomaticis illitionibus, non tamen æquè stomacho gratum. Plures sunt alia stomaticæ confectiones Galeno descriptæ, & ueterib. medicis usurpatæ: quales sunt Diabesafa, Diarhœon expunicorum succo, Diagleuceos ex musto, Diachradon ex pyris syluestribus, Diamelon ex cydonijs. Sed istis tantum officinæ nostræ contentæ fuerunt, ideoque earum explicandarum natura longiùs prouecta est: ut hæ nobis in omnibus faucium exfluxione tentationibus, ad temporum morbi uarietatem amplificatis aut remissis per medicamenta uiribus, sufficerent.

A 2 Lohoc

Lohoc de caulibus Gordonij.

℞ Succi caulium libram unam, cui bulliendo
despumatae adde
Crocī drach. duas.
Mellis,
Sacchari, ana selibram.
Fiat Lohoc secundum artem, & utere lam-
bendo.

*In tussi hu-
mida.*

Vfus est ad mediocres in thoracen destilla-
tiones, tussim infantum humidā, & uocis rau-
cedinem. Gordonio attribuitur, & quibusdam
Lohoc pectorale dicitur, alijs Electuarium pe-
ctorale: quamuis sub electuarij pectoralis no-
mine plures cōpositiones ueniant. Similis est
illinctus Mesuei, ex succi caulium libris quin-
coctis & expumatis, dum tres libræ desideren-
tur: deinde cum sapæ & mellis singulorū libra,
ad iustam crassitudinem coctis. Electuarium
de caulibus in asthinate & uoce uitiata parat
Auicenna. Quæ omnia maiorum doctrinā re-
ferunt. Dioscorides nanq; brassicæ folia man-
sa, deuorato succo retusam uocem instaurare
scribit. Antonius Musa, brassicæ succum cum
melle coctum delingendum, aut brassicæ uiri-
dis cauliculos depuratos mandendos exhibe-
bat ad uocem interceptam.

*Cap. 2. lib. 3.
fen x. tract. 2.*

Lib. 2. c. 146.

*Lib. 7. comp.
ph. part.*

Lohoc de allijs Mes.

℞ Alliorum purgatorum libram dimidiam.
Coquantur probè in decocto cicerum &
hyssopi

SECTIO SEXTA.

373

hyssopi sicca. Horum tritorum & cretorū medullam, cum mellis & butyri recentis sing. selibra, percoque igni lento ad ecligmatis consistentiam.

Valet ad thoracis intemperiem frigidam, ex materiæ pituitosæ & frigide influxu contractâ. tussim humidam & diuturnam sanat, excretaiones pectoris adiuuat, concocta deinum materia & partibus cōfirmatis. Sumptum ex Mesueo in tussi humida. Similis est Linctus de alijis Auicennæ, nisi quod pares omnium portiones facit, & allia cū butyro decocta ad dissolutionem terit & cernit, eorumque medullam cum melle despumato decoquit. Lib. s.

Lohoc de farfara.

Capit radicum farfaræ selibram, in aqua cōmuni decoctam, deinde pistillo ligneo in pila lapidea probè tritam. cui adde

Nucleorū pineorū purgatorū sesquūciam.

Passularum mundatarum unc. duas.

Cum sacchari libra una in præcedente decocto dissoluta, percoquatur in ecligmatis spissitudine. Quo penè percocto, quidam trita ista admiscent:

Croci,

Caryophyllorum,

Cinnamomi,

Maceros, ana script. unum.

Succi glycyrrhizæ script. quatuor.

A

3

Misce

Misce omnia, fiat Lohoc secundum artem.

Officinis tritum est ad raucedines, tusses ueteres, & thoracis collectiones. Quibus proficit Bechium. Tusilago dicta sumpto à remedio nomine, quæ uulgo farfara & ungula caballina dicitur. Huius enim folia & radix orthopnoicis, suspiriosis, anhelatoribus & sicca tussi conflictatis medentur. Quinetiam huius aridæ cū radice fumus per harundinē haustus & deuoratus, ueterem sedare tussim dicitur, si in singulos haustus passum degustetur. Thoracis collectiones inueteratas rumpere creditur. Testes Dioscorides, Galenus, Plinius.

Lohoc ad asthma Mes.

℞ Scillæ assatæ drach. quatuor.

Radicis ireos drach. duas.

Hyssopi,

Prasij, ana drach. unam.

Myrrhæ,

Croci, ana drach. dimidiam.

Melle excipe, & fiat Lohoc ex artis p̄cepto.

Quibusdam paratur ad asthma & tussim ueterem, ad quæ est efficacissimum, sed tamen ingratisimum. Amaritis enim & acris penè omnibus constat: quo nomine humores crassos potenter tenuat, & dissecat, multumq; calet, sumptum ex Serapione. eidemq; alterum ferè similem linctum in asthma tribuit Mesueus, nisi quod in scillæ pondere uariat: ubi aliud

*Tract. 2.
cap. 24.*

liud habet Lohoc ad asthma, isto non minus cōpositum. Scillam porrò assatam in tussi uetere, suspiriosis, in delinctu ex melle sumptam adhibet Diosc. Atque ista ferè sunt linctuum genera, quæ ex proluxa ueterum largitate incorrupta ad nos peruenerunt. Reliqua enim magna ex parte interciderunt, tum quia in rem presentem ecligmata ipsa, ex horum uaria mixtione, aut medicamentorum ad id accommodatorum recenti mixtura conficimus: tū uerò, quòd antiquata ingratitude, & uirium defectū acquirunt. Cætera quæ ad arteriacas confectiones usurpantur, quia electuariorum solidorū formam habent ad Antidotos relata, non est cur hîc retractentur, qualia sunt Diatragacanthū, Diapenidiō, Diaireos, Penidia, & manus Christi. Cæterò, utimur sæpius farina seminis lini, torrefacta cum melle, ad puerorū tussim: quod Lohoc ad tussim siccam, Auicennæ lib. 5. dicitur. Idem præstat eadem seminis lini farina, sine ustulatione melli admixta.

Lib. 2. 447.
202.

Saponea.

℞ Sacchari clarificati, & aqua dissoluti, lib. unam.

Aquæ rosaceæ,

Amyli, ana unc. quatuor.

Coquantur omnia simul ad aquæ consumptionem, ad iustam mellis spissitudinem: tum

A 4 que

376 CONDITA ET CONSERVÆ
que probè percocto addunt quidam zingibe-
ris triti drach. duas.

Inter thoracica medicamēta & illinctus ac-
cenferi debet saponæa, Italis Medicis usu fre-
quens in promouendo sputo, lenienda tussi, &
expectoranda thoracis materia. Quidā diutiùs
& duriùs percocto saccharo uelut electuario
solido utuntur, & tessellas albas formant sapo-
ni sinegmatico simillimas. Alij saponæam con-
ficiunt ex amygdalarum depellatarum uncijis
duabus, & sacchari libra una. Amygdalæ tritæ
& cretæ cum saccharo dissoluto percoquuntur
ad linctus crassitudinem: cumque spissari cœ-
perit, amyllum purissimum & recentissimum
admiscent. Quòd si liberalius percoctum
crassius effeceris, poterit in tale
olas efformari.

DE CONDITIS

SECTIO SEPTIMA.

Condituræ ars planè ad delicias
inuenta, à Medicis non aliena,
magnum ægrotis momentum
affert, dum eo inuento medica-
menta alioqui per se satis fasti-
dita, ita cōdulcantur, ut stomacho & palato gra-
ta sint, aut etiam in plures annos integra & ue-
lut recentia durent. Sic hodie condiuntur stir-
pium

pium flores, fructus, semina & radices, dū melle, aut saccharo, aut etiam utroque ita percoquantur, ut gustum non refugiant. Conditum nomen ut parum ex uetere disciplina descivit, ita hodie est multiplex. Conditum antiqui parabant ex aromatis, aut medicamentis uino & melle incoctis: quale est conditum calculos frangens Pauli, & conditum Oribasij ad calculum in uesica conterendum, & conditum aliud piperatum. Hodie flores saccharati, quod ita diutius conseruentur, Conseruē dicti, in condita ueniunt. In quibus semina & radices saccharo incrustatæ accensentur, quæ sacchara quibusdā, propriè tamē Bellaria & Tragemata dicuntur. Et certè hunc condiendorum florum apparatus ex maiorū fertilitate translatus, iucundiorē longē palato fecimus, repræsentata ueluti recenti naturæ industria, nihil dum deperditis uiribus, quàm si succum facile euanescentem in longum usum saccharo aspersum reponeremus. Quod recentioribus Græcis factitatum, Iosacchar Actuarij apertè testatur. Quæ etiam disciplina hodie quoq; à nobis ferè intercepta est, dum saccharū rosatum, uiolatum, ex rhodostagmate aut iostagmate saccharo soluto, in tessellas electuarij solidi forma fingimus. Alia uerò longē est recentioribus conditi notio, pressior & angustior, dum medicamentum ex conseruis & pulueribus roborantibus cum saccharo in grumos coactum, nobilis antidoti

*Lib. 7. ca. 11.
Lib. ad Iul.
imp. 5.*

A 5 loco

178 CONDITA ET CONSERVÆ

loco ad uiscerum internorum robur comparatum, conditi nomine donant. Quæ sola ferè est conditorum nostrorum usurpata ratio & usus. Ea enim medicamenta cum mediæ sint consistentiæ, neque fluida nimis, neque dura & sicca, facilè ægroti palatum alliciunt: conseruis ipsis humore largiore diffluentibus, & pulueribus aut antidotis molesta soliditate squalentibus. Usurpantur tamen quandoque per se condita, citra aliorum accessionem. Est ubi nobiliorum antidotorum pulueres, aut eiusdem generis medicamenta addita, syrupo aliquo simul excipiantur, & in usum ægro exhibeantur. Condituræ uerò ratio (quæ & uulgo cõficiendi modus dicitur) in ipso orationis transcurso, & medicamentorum descriptione, sua cuique & propria à nobis attribuetur.

Zingiber conditum.

Fit hoc modo: Zingiberis recentis, si haberi potest, aut saltem arte humectati, pars una coquitur, cum sacchari partibus tribus. Alij cum mellis partibus tribus, & sacchari parte una coquant: alij uerò, cum triplo saccharo clarificato. Humectandum autem zingiber album, purum, recens, affusa aqua frigida, qua biduo maceratur: eaque ratione non solum radices, sed & fructus sicciore recentibus similes redduntur & intumescunt. Deinde post effusam aquam arena humida in dolio aut uase obruit

obruit Mesueus, quarto quoque die innouata aqua superfusa, non secus ac in myrobalanis epulis.

Zingiber uiride nobis dicitur, quod recens saccharo conditum, ex alieno orbe ad nos affertur. Sumptum ex Auicenna libro 5. Quidam aromatibus zingiber ipsum condiunt, & sisari radicem (Secacul uocant) admiscunt. Quod in zingibere condito obseruat Nicolaus, plurimaque alia admiscet quæ sumptuosam confectionem faciunt. Intemperiem uentriculi frigidam & humidam sanat: deprauatam coctionem, quæ acidam cruditatem facit, emendat. Viscerum lubricitatem corrigit, flatus dissipat, alimenti in iecur uniuersumque corpus distributionem accelerat, hyeme senibus & natura aut ex morbo frigidis salubre.

Secacul conditum.

Radices eius amplæ, albæ, teneræ, à cortice cinericio & ligno interno purgatæ, in frusta pollicem æquantia secantur, intus fartæ, unde lignum expurgatur uno caryophyllo humectato: & particula zingiberis ea arte humectati, quam in zingibere condito descripsimus. Coquuntur in saccharo æquali, & melle duplo: uel solo melle triplo, ijs tamen despumatis. Coquendis radicibus adde cinnamomi & zingiberis ana drach. duas, in libras singulas.

Secacul

380 CONDITA ET CONSERVAE

Secacul Indicum Arabibus frequenter usurpatū, & iam desitum, nō est quod requiramus. Eius loco radicem eryngij supponit Syluius ex Nicolao, qui in Diazingibere, secacul eryngium facit: non secus ac Myrepsus, qui in Diasatyrio Mesuei secacul eryngium uertit. Ma-
 nardus Geniculam, à multitudine geniculorum, quæ est polygonatum aut fraxinella, sumendam censet. Alij sigillum Salomonis, aut beatæ Mariæ esse contendunt: quidam uerò tribuli aquatici stellatam & muricatam radicem. Arnoldus Secacul sisarum, præcipuè fatium, esse existimat: quam opinionem rectè sequemur, si eius loco huius radices condiamus, quæ sunt stomacho utiles, urinam & uenerem cient, flatus uentriculi dissipant, cōualescentibus conducunt, eademque quæ secacul præstant. In condiendis autem radicibus uidendum est, ut eæ intus ac foris purgatæ, elignando, deradendo, decorticando, postea sectæ, aqua eas tegente super cineres calidos nocte macerentur, postridie semel feruefiant. Deinde in eadem aqua saccharum solutum, ad electuarij solidi aut penidiorum consistentiam coquatur: demum radices ut prius emollitæ & tabefactæ, parumper incoquantur admixto caryophyllorū, cinnamomi, & zingiberis puluere sing. semuncia in conditi libras duas. Alioqui nisi radices præmaceraueris, aut eas crudas saccharo aut melli incoxeris, ea coctione dure-
 rescunt,

rescunt, nō tenerescunt, & quantumuis tenere etiam subduræ apparēt. Etsi quibusdam placet eas non ante percoqui, ne in aqua aromaticam uim deponāt: sed statim bene purgatas, in melle despumato & saccharo clarificato mediocriter coctis, igni lento committere. Hac ratione radices eryngij, bipinellæ, pastinacæ, apij, raphani, reliquaq; id genus condiri possunt. Secacul porro conditum etiam ab Auicenna describitur, lib. 5.

Acorus conditus.

Acorus Indicus, Galanga crassior dictus, in frustra sectus, ut zingiber humectatus, cum saccharo triplo coquitur, atq; ita conditur. Quin & Secacul addit Mesueus.

Acorus Indicus, non nostras & palustris intelligendus uenit. Cerebri nanque, & nervorum affectibus frigidis conuenit sumptus, aut ore diu retentus, quibus nocet nostratis acori usus, qui substantia sua crassa inodorus, insipidus, frigidus & siccus, in usum non nisi ex medici præscripto uenire debet. Calamus uerò aromaticus, eodem quo Galanga modo condiri debet.

Enula Campana condita.

Enulæ Campanæ radix, egregiè purgata, & in taleolas secta percoqui debet, ut amaritudinem deponat: deinde cum saccharo & melle, aut triplo saccharo solo, ut cæteræ, condiri.

Helenij

382   CONDITA ET CONSERVAB

Helenij conditum partes nutritorias roborat, stomacho præcipuè confert, obstructa roborat, pestilentia resistit. Eadem ratione ari, dracontij, allij, cæpæ, porri radices percoctæ, ut acrimoniam deponant, condiri possunt. Pastinacæ radix idem potest quod secacul, & similiter conditur. Quin ex aceto cocta non inefficaciter in mensas ad oxyporia uenit. Buglossi radix eo quo helenium modo condita, in officinas uenit, ad eos usus quos per se præstat. Intybi erratici radix, eodem etiam modo condita, hepatis intemperiem calidam mitigat, obstructa liberat, aurigini succurrit, idque non aspernando remedio.

Diasatyrium Mes.

Accipit radicum secacul libram unam, in aqua cicerum secunda coctarum. radicum satyrij plenarum, & recentium uncias octo, radicum raphani domestici unc. tres radicum dracontij uncias duas. Terantur simul omnes: & adiectis olei sesamini, & butyri uaccini sing. uncijis quatuor, exactè igni lento coquantur in lactis uaccini uel ouili quantitate sufficienti ad iustam crassiciem. Cernantur omnia, & adde mellis despumati libras tres, succi cæpæ recentis sesquilibram. Quibus perfectè coctis, & igni ablatis, hos pulueres insperge. Caudarum scinci, & lumborum drach. octo. seminis crucæ, nasturcij, pastinacæ, napi, asparagi,

ragi, fraxini, piperis longi, been utriusque, zingiberis, cinnamomi ana drach. quatuor, prædictis misce. Postremò adde strobilorum depellatorum libram unam & dimidiam, pistaciorum depellatorum uncias decem, cerebrorum passerum præparatorum uncias duas, misce omnia probè, aromatiza unà moschi optimi aquæ rosarum semuncia soluti, reliquisque admixti. Duplex est Diasatyrium Mesueo: unum analepticum, consumptos & emaciatos reficiens, semen augens, & Venærem concitans desuetam: alterum uerò quod hîc descripsimus, usitatum ad tentiginem, Venærem quavis de causa cessantē & resitantem impellendam. Contra renū & uesicę imbecillitatem ualet, remorantem urinam propellit, & frigidam ac uelut emortuam genitaliū partium intemperie erigit. Confectio de testiculis uulpis Mesueo dicitur, antidotisq; inseritur, quod etiam fecit Myrepsus & cæteri. Nos uetere exemplo, quod satyrij radices etiam cōdiantur, conditis adscripsimus. Hîc radices raphani & dracontij, ut duriores, cum radicib. secacul etiā percoquendæ uidentur: deinde ex lacte ouillo, caprillo, asinino, muliebri, pro uarijs medicis scopis, quod ad duos digitos extet, ad ignem ferueant in electuarij, opiata, aut mellis probè despumati idoneum corpus, idq; melle & succo cœpæ apposito. Largior enim humiditas coctione consumi debet, dū priorē consistentiam

recus

384   CONDITA ET CONSERVÆ
recuperarit medicamentum. Olei sesamini pe-
nuria, amygdalarum dulcium immitti debet:
quod facit in Diasatyrio analeptico. Quòd si la-
cte absumpto, necdum satis coctæ radices ap-
pareant, nouum lac, butyrum, & oleum suffi-
cere potes. Cicera non exucca aut antiqua,
sed recentia & maturitati proxima, propter lar-
gam humoris copiam eligi debent. Quorum
decoctum secundum, & diuturniori tempore
paratum, ut humiditatem flatuosam in alto la-
tentem euocet, probat Mesueus, ne primũ eo-
rum decoctum nitrosa qualitate ex superficie
facile euocata, flatus & reliquos ex corpore hu-
mores detergeat, itaq; generationis scopos e-
ludat. Etsi uretica ui illis semper & enixè ue-
luti propria, humores ad renes & genitales par-
tes deturbant. Pro cæpæ succo bulbum Asca-
loniten, aut eius succum ex Nic. Alexandrino,
non improbando cõsilio supponunt quidam,
cum concitatrix eorum uis plurimis autorum
monimentis, ac ferè nunquam satis sit de-
cantata. Been utrumque ex ulgatis Nicolai
codicibus addimus, cùm Mesueo desideretur.
Id cū zingibere primũ teritur. quibus semitri-
tis addes femina, dein cinnamomũ, postremo
scincos ficos. Passerum cerebella (unica pro-
pè Veneri deuota hostia) uere aut autumnno
capta, lota, purgata esse debent: quæ cum ui-
tello oui subacta, sole aut cinere ficcata, cum
pauculo melle admiscentur. Videndum autem,
ne in

ne in magna satyrij uarietate eius multiplex notio officinis parum perspecta, nobis incautis imponat. Neque enim satyrij basilici aut regij, quod palma Christi officinis dicitur, radix quæ nullas ad stimulandum coitum uires habet, sumi debet. Eius autem loco satyrij triphylli (quod testiculus uulpis officinis dicitur) aut Orchios, & Cynosorchios (quæ peculiarem uulgo satyrij appellationem habent) radice bulbosa & gemina uti licet, quæ quia multam excrementiciam humiditatem & flatuosam cum quadam dulcedine habet, Venerem Diosc. Gal. & Plinij assensione excitat. Solida autem, non flaccida in usum uenire debet, quod maior siue durior, quam mares gigni perhibent, libidinē excitet. Altera uero minor & mollior, quæ fœminas procreat tantum, non uoluptatem stimulet, ut etiam inhibeat & reprimat. Atque adeo exucca illa pars, & inutilis, maiori & meliori incrementum præbens, prope iam in eam deriuato alimento abijcienda est, ut non temerè probetur à barbaris satyrion, quod parricidij notatum, parentes uelut sexagenarios è ponte deiecerit. Operosa uero est ista confectio, negotijque plena, ideoque quidam in rem præsentem parant, & lotam satyrij radicem ex secundo ciceru decocto coquunt. Deinde cinnamomi frustillis, & caryophyllis configunt, & cum saccharo clarificato &colato parum diu percoquunt, dantque dormituri non infeliciter. Eandem ob-

Lib. 3.

Lib. 3. simp.

Lib. 26. c. 10.

B   caus. m

386 CONDITA ET CONSERVÆ

*Antid. è Sa-
tyrio Act.*

causam Antidotum ex satyrio Actuarij, quam
omnino secutus est Alexandrinus, in officinas
deduci malim: quòd paratu longè facilior, nec
tamè inefficacior, uetustatis dignationē retine-
at. Accipit testiū satyrij uiridium, dauci satiui,
dauci syluestris, nucis Indicę, pistaciorū, nucis
pineæ repurgatę, sing. drach. duodecim. zingi-
beris, caryophyllorū, anisi, seminis erucę, sing.
drach. quinq;. cinnamomi, scincorum, seminis
bulbi, singulorū drach. duas & dimidiam, mo-
schi siliquas septem, mellis sesquilibram. Radi-
ces satyrij, dauci tā satiui quàm agrestis priua-
tim & seorsum tunduntur. deinde in unum co-
gūtur, & nōnihil molliusculo igne feruescunt.
rursus pistacia & pineę nuces tūsę, & tantisper
dum crassitiem aliquam sumpserint maceratę
adijciuntur. Post hęc sublato ab igne uase, tūsę
& cribratę species iam dictę adduntur. Deni-
que moschus cum exiguo stillaticij rosarum li-
quoris apponitur. Datur uesperī dormituro ex
uino ueteri aut dulci, cochleare unū, aut drach.
una. Duę sunt Nic. Alexandrini è satyrio anti-
doti, ad ea quę spondent utiles: quarum prima
ex Actuario desumpta est, & in uulgatos Nico-
lai codices traducta, sed dauci syluestris loco
eryngium posuit Alexandrinus, & loco erucę
sinapi album. Pro caryophyllis quoque semen
linguę auis aut fraxini, legit Nic. quod etiam
non omisit Mesueus: nec tacuit Auicennas in
duobus Electuarijs ad tentiginem faciētibus,
pro

pro quo tamen linguas passerum auium salacissimarum supponit Serapio. Scincos etiā mittit Nic. quorum ad ciendam Venerem magnus est receptus: ut satis testatur secunda ē satyrio antidotus Alexandrini, & suprà enumeratę duę Auicennę confectiones. Hos igitur perperā esse omisso in primis indicat Actuarius, & uulgati Nic. codices. Sunt aut̃ sumendi scinci ueri ex Alexandria Aegypti iam passim conuecti, crocodilorum speciem referentes, quorum renes magis probantur. Nec uerò ab his multum dissidet ē Satyrio antidotus Pauli libro 7. iisdem effectibus insignita. Habet zingiberis, satyrii superioris, sing. drach. octo. scinci caudę mei, asari, petroselini, cardamomi, feselis, sing. drach. quatuor. crucę seminis, cinnamomi, sing. drach. tres. ormini, piperis albi, cnici seminis, sing. drach. duas. iunci quadrati floris, spice nardi, sing. drach. unam. sanguinis hircini mystrium. Datur denarius imbecillioribus cum lacte: facit optimē ad res ueneras, in tantum, ut Gręci cū concitationem hanc significare uolunt, satyrion appellent, teste Plinio: non secus ac cōfectiones coitum irritantes satyriacas uocamus, quarum magnus est numerus apud Alexandrinum. Quam in rem pulchrē facient Eleetuaria duo Auicen. unum de scinco libro 5. descriptum, alterum uerò Regium. Lōgē uerò est dissimilis antidotus ē scinco Mithridatis Eupatoris Actuario descripta.

Cap. ii.
Antid. ē satyrio Pauli

Lib. 26. cap. 10.

Sect. 40.

Tract. 3.
Tract. 6.

B 2 Cydo.

*Cydonia condita.**Cydoniatum
commune.**Gelatina cy-
doniorum.*

Cydonia ampla, nulla putredine uitiata, depellata, intus seminibus purgata, quadripartitò diuisa ex aqua coquuntur, donec tenerescant: dein saccharo condiuntur, odorem, saporem & pristinas uires propè retinentia. Saccharo enim clarificato & ad syrupi consistentiam percocto immissa, feruent dum saccharum syrupi consistentiam recuperarit: quam omisit, ubi fructuum humore solutum ueluti recrudit. Eadem in frusta idonea secta, diutiùs ex uapore dulcis aquæ donec tabuerint cocta, sacchari albissimi partibus æqualibus excepta, & ad solidam consistentiam perducta, cydoniatum commune, aut Diacydonium uulgare, ad mensē dona secundæ constituunt, quod ante epulas ad unciam sumptum aluum sistit, post epulas uerò soluit, & uapores ex uentriculo sublato depressit. Sunt qui sacchari tres tantum partes admisceant, alij uerò duntaxat dimidias. Quòd si cydonia aqua dulci percocta, linteo sine compressione colentur, colatum cum saccharo in cerati consistentiam percoquatur, fit gelatina cydoniorum: quam quia ex succo cydoniorum etiam parant, Cydoniacum, ex succo cydoniorum uocant, cui succus ribes aut oxyacanthæ ad ruboris gratiam affunditur.

Hæc est triplex & usitata cydoniorum conditura. Mesueus cydonia perpurgata in iulebo multum

SECTIO SEPTIMA.

389

multum aquoso primùm coquit, & postridiè in iulebo alio propemodum perfectè cocto, aromatizata moscho, uase uitreo reponit, iulebo cui incocta fuerint superiecto. Alij ex melle coquunt, alij ex sapa, alij præterea condiunt aromatibus, alij aliter. Auicennas decocta cydonia ex mellis parte una & aqua dupla, aut uino & melle, quandoque etiã melle solo aromatibus condita, melle etiã superfuso reponit. Atque ea diacydonij simplicis usurpationem sibi uendicant, cuius usus est ad appetentiam languentem excitandam, & coctionem iuuandam in parum feliciter concoquentibus. Ventericulum, iecur, & cætera uiscera roborat, uomitum ac lienteriam sedat, & alui fluorem cohibet. Ad uomitum compescendum à cibo, ad fluorem uerò alui suppressendum ante cibum exhiberi debet. Sed quia in Diacydonio composito longè efficacior uirtus præstat, primùm Nicolai Diacydonium ubique uulgatum proponendum est. Habet cydoniorum probè per-purgatorum in aqua coctorum libras tres, mellis despumati libras quatuor. Cydonia diligenter in pila trita, cum melle lento igne coquantur, rudicula semper agitando donec idoneam spissitudinem nacta sint. Quibus igne sublatis priusquàm refrigerentur, asperge aromatum sequentium puluerè tenuissimum, spatula semper agitando. Nempè cinnamomi unciam unam & dimidiam. zingiberis unciam unam.

*Diacydoniũ
Nic.comp.*

B 3

piperis,

390 CONDITA ET CONSERVÆ

piperis, galangæ, ana semunciam. caryophyllo-
rum, nucis moschatæ, ana drach. tres. spicæ, li-
gni aloes, maceros, cardamomi, ana drach. du-
as. zedoariæ drach. unam. Extendatur massa in
tabula marmorea prius stillaticio rosarū liquo-
re in quo moschi aliquid solutum sit illita, re-
frigerata cultello frustatim secetur. Quod si al-
ium ut soluat expetis, prius quàm è lebetè ex-
trahatur, & in marmorea tabula extendatur,
scammoneq; bene trite semunciam in libras sin-
gulas inijce. Omnia potest quæ præcedens, eo-
que efficacius quòd uentriculi intemperie frigi-
dam propriè iuuat, flatus dissoluit, fœtorè oris
ex semiputrido uentriculi halitu, atq; adeò toti-
us corporis disijcit, floridū corporis habitū re-
stauratis uirib. & rediuiuo sanguine & spiritu
facit. Sumptū est ex Arabū familia, Mesueo p-
cipuè, qui duplex electuariū ex cydonijs hu-
iusmodi aromatib. aspersum parat, ad uentricu-
li exolutiones leuandas idoneum. Cydonia ta-
mē partim uino, partim aceto incoquit, Auicē-
nam secutus: cuius tres sunt Diacydonij huius
cōpositi descriptiones lib. 5. quarū secunda Gal.
medicamentū exprimit. Cæterum in calida na-
tura & affectib. biliosis demenda sunt aromata
(tuncq; Diacydoniū sine speciebus dictum insti-
tuitur) & cydonia ipsa aceti parte tertia uel di-
midia coquenda sunt, quibus succus malorum
granatorū acidorum, pondere cydoniorum di-
midio, interdum etiā succi citri quarta pars ad-
ditur,

Diacydoniū
sine speciebus.

Recepta
Diacydoniū sine speciebus
Diacydoniū sine speciebus
Diacydoniū sine speciebus
Diacydoniū sine speciebus

Diacydoniū sine speciebus
Diacydoniū sine speciebus
Diacydoniū sine speciebus

Diacydoniū sine speciebus
Diacydoniū sine speciebus
Diacydoniū sine speciebus

ditur, & aromatatum loco spodij, oxyacanthēs, rosarum rubrarum, trium santalorum, seminis oxalidis, singulorum portiones æquales permiscendæ. In media quoq; & temperata natura, aromatū præscriptorum dimidiū inducendum est, ut uarijs corporū & morborum cōditionib. medicamentū respondeat. Quæ omnia cū ex Gal. uelut uberrimo omniū bonorum fonte hauriantur, illius medicamentū ex succo malorum cotoneorū constans (Diamelon aut Diacydonion dicitur) describendum est. Accipit succi malorū cotoneorum dulciorū & maiorū, quę struthia Græcis, nobis cotonea fœmina dicūtur, sextarios Romanos duos, hoc est, uncias mēsurales 40. quibus mellis optimi tantundem miscebis. aceti sextariū unum & semissem: aut si multū acre fuerit, sextariū unum. Hæc ubi super prunas modicē coxeris, & spumam detraxeris, immittes zingiberis unc. 3. piperis albi 2. (aut unam, lib. 8. comp. phar. part.) Dein rursus lento igni recoques, dū mellis Attici crassitudinē, aut stomachicorū medicamentorum idoneā cōsistentiā adeptū fuerit. Quod si ualētius adstringere uoles, ex succo cotoneorum masculorū quę parua, rotunda sunt, & absolute cotonea dicuntur, cōficies. Iecori inualido in primis utile, stomachicis & hepaticis cōmodū, uētri robur cōciliat, qualiter uentriculo imbecillo adhibet lib. 7. meth. Gal. eoq; appetētia carentes, & cibos auersantes in fluore alui

Diacydonion Gal.

*Ex lib. 6. sal,
& lib. 8. cōp.
phar. part.*

Cap. 5. ex cruditate nidorulenta recreat lib. 8. Meth. ieiunis datur mediocris mystri mensura: quamquam nec si à cibo sit sumptum, quicquam lædit. Commodè quoque dabitur, etiam si prius pransus quispiam ante coenā id sumpserit, maximè tamen tempestiuè, duabus aut tribus horis ante cibum. Intemperie uentriculi frigida, zingiber ad uncias quatuor, piper ad tres aut duas, & dimidiam augeri debebit, non secus ac bilioso stomacho utrumque auferri, & succus malorum cum aceto, & melle tantum, ad præscriptam crassitudinē coctus dari. Quod si neutra adsit intemperies, sed medium omninò sit temperamentum, piperis & zingiberis præscripti dimidiū sat erit, nimirū piperis uncia una, zingiberis una & semis. Quam medietatē profectò sequi præstat, ut usu ipso si opus est utriusq; modum inaugeas. Etsi non me latet, Galeni modo paratum nobis à præceptore Syluio aliquando oblatum tam ualens fuisse, ut cuiusvis gustum effugeret: ut nō ambigam tertiā, aut etiam quartam aromatum partem condendo medicamēto sufficere posse. Vtitur quoque eo, quod ex carne cydoniorū parabat lib. 8. meth. quod habet: Malorum cotoneorū carnis lib. tres, mellis & aceti tantundem, piperis quadrantem, zingiberis tantundem, petroselinum macedonici unciam unam. Vtriusque meminuit Paulus lib. 7. paulo tamen aliter quàm retulimus. In eo nanque quod ex cotoneorum

care

*Lib. 8. comp.
ph. part.*

Cap. 11.

car-nibus describitur, malorum cotoneorū pu-
rorum libras tres, in uini peruetusti sextarijs
tribus coquit: quibus piperis, anisi, ligustici,
sing. contritorum unciam admiscet. Nonnulli
etiam zingiberis semunciam addunt, & in uicem
uini acetum supponunt. Est & aliud apud eun-
dem Cydoniatum contusum fragmentis sal-
uis, ab istis longè dissidens. Meminit uerò Ori-
basius medicamento ex succo malorum Gale-
ni, idq; in totum describit lib. de loc. affect. cur.
quarto, & lib. 3. Synopseos. Alexander quoque
Trallianus lib. 7. in stomachi affectibus Dia-
melon duplex describit, Galeni medicamento
ferè par, nisi codices nostri iā diu damnatam
& diminutam suam fidem interponerent. Ca-
pit malorū cotoneorum purgatorum, & post
quàm cōtusa fuerint expressorum lib. tres, zin-
giberis uncias tres, mellis sesquilibra. Succus
cum melle ad melleam crassitudinem incoqui
debet: deinde sic arida contusa, & tenui cribro
creta adijci. Quod quidem etiam sine aridorū
pulvere conficit, in quibus piperis uncias du-
as codex græcus omittit. Aliud uerò magis ad-
huc affine, quod codices Græci omittunt, ca-
pit cotoneorum succi sextarios quatuor, mel-
lis tantundem, aceti hæminam. Hæc ad prunas
moderatè coquantur, despumenturque: dein-
de zingiberis optimè in pollimen triti unciam
quatuor inijciuntur, piperis albi uncia, & rursus
ad mellis crassitiè lento igne decoquantur.

*Cydoniatum
Pauli.*

*Diamelon
Trall.*

B 5 Quod

394 CONDITA ET CONSERVAE

*Diacydoni-
um solutiui.**Lib. ii. cap. i.**Sect. 27. Grin
Antid.
Diacydoniū
Alexand.*

Quod si purgans efficere medicamentum uo-
les, lachrymæ scammonij uncias tres immisce-
as. Ex quo sanè expressū uidetur Nicolai Dia-
cydonium solutiuum nobis usitatū, ut Auicen-
næ & Mesuei cydoniatū scammonium, & tur-
bith capiens reticeam. Sunt tamen apud eun-
dē cydoniati purgantis descriptiones alię duę,
quarum altera etiam in podagra repetitur. Ma-
la cotonea octo, scammonię uncia adiecta, ex-
trinsecus fermento obducito, affatoq; . Vbi assa-
probe fuerint, scammoniam cū malis citra fer-
mentum læuigato, mellis quod satis est adijci-
to, ut neq; crassum neq; ualde liquidum eua-
dat, uase uitreo recondito, ac dato ex eo cochle-
aria duo aut tria pro ægrotantis uirium ratio-
ne. Quem purgantis cydoniati morem imita-
tus est Auicennas, scammonium in malo cydo-
nio fermento obducto assando, in secunda Dia-
acydonitis solutiui descriptione. Quod ex Gae-
leno fluxit, qui lib. i. alimentorum scammoniū
malo cydonio incoquit, ut gratiorem purgan-
di uim efficiat. idq; imitati passim Arabes, scam-
monij sæuitiam uentriculum exoluentem cy-
donij coctura refrēnant. Hincq; cōtingit, ut cy-
doniatum Lugdunense scammoniatum qui-
busdam in usu probetur. Porro cū plurima sint
cōfectionis ē cydonijs simplicis & purgantis
genera apud Nic. Alexandrinum, nulla tamen
est quæ huc suo merito trahi debeat, præter e-
am quę annumeratur Antid. iij. ex qua Nicolai
Præpo-

Præpositi prius enumerata formula omnino defluxit, immutatis prorsus ponderibus. Capit carnis cotoneorū repurgatæ sesquilibram, conijce in libras duas mellis puri, & coque ad iustā cōsistentiā. Deinde sumpta ex eo portione, pone super marmor, ut periculū de idonea cōsistentia fiat. Posthæc inijce cinnamomi exagia quatuor & dimidiū. zingiberis exagia tria. piperis, galangæ, caryophyllorū, nucis moschatę, sing. exagium unum & dimidium. spice, ligni aloës, maceros, cardamomi, sing. drach. unā zedoarię drach. dimidiam. Subigantur ambab. manibus unā cum melle & carne cotoneorum, dein fundantur super marmor prius illitum stillaticio rosarum liquore moscho cōdito. Quod si ut alium subducatur efficere uolueris, adijce diacrydij exagium unum & dimidium. Cōtusum recoque in uase, utitor cum uino bono. Est autem Exagium, ut obiter moneam, pōdus scriptulorum quatuor, æquatum aureo, sicilico, & Latinorum sextulæ. Cæterum nec me latet, cydoniati solutiui alia multa plerisque esse usitata genera, qualia p humorū purgādorū uarietate scāmonio, turpeto, cnico, elleboro, epithymo adiectis effingunt, quorū multa sunt exēpla apud Auicē. Mesu. & Alexand. quibus lubens *Sect. 27.* supsedeo, medicamentorū uulgariū nobilitatā tantū originē describens. In multos annos durat Diacydonion optimè reconditū, adeo ut 7. annis asseruatum integrum, nec ulla qualitate immu-

Exagium.

396 CONDITA ET CONSERVAE

Lib. 2. alim. immutatum nobilitavit Galenus. Ex cydoniorum quoque genere celebratum antiquis fuit edulium Meloplacontium dictum, quod eadem temporis perpetuitate insigne ex Iberia Romam in patinas recens trans mittebatur. Cuius meminit Galenus lib. 2. alim. & Paulus libro 7.

DE MYROBALANIS

Conditis.

Cepulae conditae.

Cepulae Myrobalani condiuntur recentes, si harum est facultas: uel sicce, sed arte prius humectatae. Recentes quidem graues, magnae, multae carnis, densae, stylo passim confixae, ex aqua igni lento coquantur, donec tenerescant. Aqua deinde exprimitur his super asserem immixtis, & exiccatis. Triduo postea mulla macerantur, igne lento clementer coquantur, uase uitreo reconduntur, ac melle cui incoctae fuerint merguntur, post sex menses utendae. Siccas uero ante condituram hoc modo humectabis. Aqua sub sole dies octo macerentur, postea separatim obrue arena humida, tertio aut quarto quoque die nouanda, aqua saepe superfusa donec tumefiant, & humectentur, idque uel in dolo, aut alio uase magno fiat, uel in fossa quadam subterranea magna, loco humido. Sic humectatae, ut prius condiendae.

Fructus tam externi quam nostrates, aut
saccharo

saccharo, aut melle, aut utroque condiuntur: interdum integri & cum seminibus, sed ferè imperfecti, interdum seminibus purgati. Cepulae hodie conditæ ex Aegypto translate, ab Italis & Lusitanis ad nos demittuntur, ut non magnam earum condiendarum aut humectandarum curam nos subire oporteat. Auicennas, ut Mesueus arena, fimo quoque humido obruit & humectat. Hæ conditæ purgant quidem minùs, nutritorias partes magis roborant, stomachum & uentriculum firmant, ut austera omnia: appetitiam sollicitant, coctionem promouent, cerebri actiones omnes uegetant, facultate animali siccato uentriculo synceriores redditæ, indeque uisum clariorem reddere creduntur, & iuuenilem corporis habitum tueri, uentriculo nutritorijsq; partibus confirmatis, probaq; coctione procurata, qua perfecta corpus perbelle nutritur, nullis obstructionibus, aut inde orientibus morbis est obnoxium, sicque integer æui flos permanet, solidæque substantie corpore uires. una mane ieiunis dari potest singulis aliquot diebus.

Myrobalani Emblica.

Emblicæ quoque præstantiores magnæ, carnis multæ, densæ, graues, ossium paruorum, aqua in sole macerantur, dū humectatæ eo quo superiores modo condiantur. Sunt qui præterea condiunt aromatib. cinnamomo, xiloaloe, carda-

398   CONDITA ET CONSERVÆ
cardamomo, croco, moscho, gallia & similibus,
Cerebrum, neruos, cor, hepar, uentriculum &
partes laxas constringendo roborant, & intem-
periem humidam siccando corrigunt. Tremori
cordis conferunt, appetentiã inuitant, uomitũ
sistunt, furorẽ & latratus eius cohibet, uim ani-
mæ rationalẽ augent, calorem uiscerũ insignio-
rem, & inde natã sitim extinguunt. Datur una
mane, singulis aliquot diebus, ad sistendã flu-
entem nobilium aluum. Condiuntur autẽ cre-
bro hæ duæ myrobalanorũ species, quia ample
& insignes, quanquam flauæ etiam belliricæ &
Indæ conditæ afferuntur.

Fructuum conditura.

Fructus omnes tam recetes quàm sicci con-
diuntur saccharo aut melle, aut ambobus. Cõ-
diti melle magis calent & tergent, minusque
uentriculo iucundi sunt: cum saccharo con-
trà. Ij prius aqua macerati, saccharo ad syrupi
consistentiam cocto immissi incoquuntur, do-
nec syrupi consistentiam saccharum recupera-
rit, quam fructuum immissorum humore per-
diderat. Quin & fructus ipsos mulla aquosa pa-
rumper decoquimus, eosdem extrahimus,
mullam ad aquæ consumptionem percoqui-
mus, eamq; ueluti tectoriũ recõditis fructibus
inducimus, dum ad syrupi consistentiã exactẽ
deuenerit. Sicci fructus recentibus similes red-
duntur, uelut pruna passa, & uue passæ, si modicè
com-

compunctæ in aqua frigida macerentur. Sic enim statim tumēt, & pleniores redduntur. Eo quo diximus modo condiuntur mala medica, & quæ Aurantia dicuntur, integra, & horum cortices, limones, nuces myristicæ, quas moschatas uulgo dicimus, iuglandes nostræ, poma, pyra, persica, præcocia, armeniaca, pruna præsertim dactylina, cerasa, corna, baccæ ribes, & oxyacanthæ, omphaces, & cætera id genus. Noces uerò iuglandes uirides depellatæ, diebus nouem quibusdam aqua pura indies ter aut quater mutata macerantur. Alijs autem dies quatuor edulcandis nucibus sufficiunt, si aqua fluuiali multa & sæpè mutata macerentur, quòd nouem diebus insipide euadant, & semiputres. Eæ postea coquuntur aqua, donec tene rescant: siccantur uento aut linteis, caryophyllis & cinnamomi portiunculis cõfiguntur, deinde ut reliqui fructus condiuntur. Alij noces immaturas ter fuso potiùs quàm stylo acuto & ferreo configunt, aqua sæpè mutata macerant, coquunt. ubi teneræ euaserunt, mox in aquam frigidã parum conijciunt, exemptas depellant, leuiter siccant, caryophyllis, cinnamomo configunt, saccharo clarificato & percocto tegunt: quod secundo aut tertio quoq; die, quia recruduit parũ, est coquendũ, nucibus tamen exemptis. Sic enim uirides & puræ permanent, nec tabentes marcescunt. Saccharum deinde perfectè coctum nucibus reddendum, quò fidelius feruen-

*Noces condi-
ditæ.*

400 CONDITA ET CONSERVAE
feruentur. Quod exemplum in condiendis cæ-
teris fructibus seruandum est.

Citria condita.

Citria interdum integra frustatim secta, sac-
charo clarificato condiuntur, interdum uerò
cortices tantum, hoc modo. Hi carne purgati,
lixiuio claro merguntur diebus nouem, muta-
to ad diem quintum: post merge aqua clara, do-
nec amaritudine deposita dulcescant. tunc uas
se mundo aqua fontis plurima coquantur, do-
nec tenerescant: aquosa deinde substantia ab
his expressa, in uase lapideo mergantur horis
uiginti quatuor, iulebo sufficienti ex saccharo
albo & aqua tripla constante, post coquantur
igne lento ad penidiorum consistentiam. Extra-
cti ex hoc iulebo cortices, uase uitreo repo-
nantur, superfuso singulis uicissim uelut in-
crustandis iulebo rosato, ad mediocrem ceu
sacchari candefacti crassitiem cocto. Sunt qui
ambare & moscho aromatizant. Dantur post
mensē. Ventriculū firmant, cor & hepar
roborant, coctionem iuuant, oris gratiam &
habitum commendant, ijsque nominibus in
compositiones cardiacas ueniunt. Eodem con-
diuntur modo cortices Aranciorum & limo-
num. Confectiones porro Diacitrii Pauli,
Aetij, & catharticum ex citrio Actuarij,
hic lubentes omittimus.

Semina

Semina condita.

Semina non pauca saccharo incrustantur, interdum integra & qualia tulit natura, præsertim si parua sint: interdum depellata, si magna, ut amygdalæ, nuces pineæ, auellanae. Coriandrum in tabula polita decliua, crebro succussu prius ab aliena materia, & quassis granis purgatum, aceto mersum, horis circiter octo maceratur, igni frigitur ac siccatur: dein ut reliqua semina conditur, quæ saccharo puro ad syrupi consistentiam cocto, manu subinde mota, succussa, confricata, paulatim cochleari affuso incrustantur, & ceu tectorio quodam uestiuntur. Quo modo citri & arancij corticem minutim sectum, & cinnamomum uulgare integimus, & caryophyllum, uocamusque saccharum aranciatum uel canellatum. Idem fit in cortice cucurbitæ, & carbassatum uocant. Id ipsum sæpius facitamus in semine anisi, anethi, fœniculi, cari, cucumeris, cucurbitæ, absinthij feriphij: quod semen contra lumbricos & Barbotinam uocant. Strobili, nucleipersicorum, prunorum, pistacia, auellanae, amygdalæ dulces & amaræ, siccatae eodem modo incrustantur. Atque ea ferè nobis dicuntur

Tragemata.

Flores conditi, Conserua rosarum.

Hodie sic fit: Rosarum rubrarum nondum perfectarum, recentium exungatarum folia in

C

mortario

402 CONDITA ET CONSERVÆ

mortario lapideo teruntur, mox duplum sacchari admiscemus, & citra insolatum reponimus uase uitreo aut uitrato, non tamen ad cumulum repleto, ut feruenti sit locus, nec foras exiliat.

Saccharum rosatum recentibus Græcis, & iunioribus medicis appellare placuit: cum rectius rosæ saccharatæ, aut, ut uulgo loquimur, Conferua rosarum dicenda sit: flores enim ipsi saccharo cum condiantur ad dulcorationem & conseruationem, denominationem rectè facient. Sic uiolas saccharatas, flores buglossi saccharatos, atque alia huiusmodi melius, quàm saccharum uiolarum aut buglossi appellamus. Rosas saccharatas Mesueus ex rosis rubris, nò dum apertis, in umbra siccatis, dum tota excrementicia humiditas euanesceret, parabat: quæ plurimum ad intemperiem humidam emendandam conferebant, etsi id hodie à largiore saccharo habere possunt. Tritis in mortario lapideo sacchari triplum addebat, reponebat uase uitreo, & mensibus tribus insolabat. Quidam hodie florum conseruas gratiores faciunt ex florum folijs purgatis, non tritis, saccharo optimo & siccissimo puluerato alternatim instratis, deinde insolatis. Saccharum rosatum aliud hodie nobis appellatur, quod fit ex saccharo soluto in aqua æquali stillaticia rosarum albarum, uel melius in succo rosarum rubrarum exunguatarum, ut uim

ut uim alui detinendæ retineat: & ad electu-
arij solidi crassitiem coquitur, & in marmor
butyro aut amylo superlitum iniectum late-
scit, dum coaluit. in tessellas seratur, saccharum
rosatum tabulatum uulgò dicitur. Sunt qui
saccharum in aqua infusionis, aut decocto ro-
sarum rubrarum siccarum solutum coquunt.
eoq; quod ex aqua rosarum fit, album est præ-
stantius: quòd rosæ rubræ albis præferri de-
beant. Ventriculum, cor & uiscera reliqua in-
temperie calida dissoluta & languentia firmat,
refrigerat, præsertim recens, & sitim extin-
guit, repentesq; in arcè cerebri uapores repri-
mit. Ob id febribus biliosis præcipuè iam cocta
materia confert. Tabidis & sanguinem reie-
ctantibus uetus prodest, adeò ut longo huius
usu mulier phthisim euaserit, Auicennæ testi-
monio. Idem aqua hordei dissolutum, dysen-
terias lenit. Est apud Alexandrinum sacchari
rosacei cōfectio, huic quam superius diximus
omnino affinis.

Lib. 3. fect. 18.
tract. 5.

Sect. 39.

Conserua uiolarum.

Saccharum uiolatum quod uocant, fit ut ro-
satum: florum uiolarum nigrarum recentium,
pediculo purgatarum, in mortario lapideo tri-
tarum libra una sacchari duplo miscetur, mox
ut conserua rosarum reponitur.

Mesueus triplum saccharum admiscet,
& uiolas ipsas paulò diutius quàm rosas in

C 2 umbra

404 CONDITA ET CONSERVAE

umbra siccat, cum saccharo insolat, ut excrementiciâ humiditatem siccando absumat. Et si Manardus minùs diu siccandas existimet, ne earum uis resolui facilis, promptius euanescat. Bilis feruorem mitigat, sitim extinguit, aluum lenit, uiolentius quàm rosatum refrigerat, sed ingratius faucium & gutturis asperitati opitulatur, & asperam arteriam lenit, dilatat, ideò pleuritidi salubre, si per se paulatim lambatur, uel cum aqua hordei sumatur. Efficacius est quod ex uiolarum recentium succo aut infusione multiplici paratur, ut rosatum.

Conserua Buglossi.

Fit saccharum buglosatum ex floribus boraginis nostratis recentib. pediculo purgatis, in pila tritis, addito saccharo duplo. Cor ipsum roborat, eiusq; tremorem & syncopen sanat, manicos & melancholicos iuuat: datur per se, aut cardiacis compositionibus sæpe admiscetur. fit ex floribus buglossi uulgaris, quod Echium dicimus, efficax ad serpentum morsus, quodq; præsumptû uenena arcet. Saccharum rosmarinatum, uulgo Anthosatum, ex florib. Libanotidis & rorismarini, cor, uentriculum, cerebrum roborat, earumq; partium intemperiem frigidam suo calore corrigit, quo etiam flatus dissipat. Ex floribus cichorij ad iecoris & partium nutritoriarum intemperiem calidam, & uiscerû obstructions. Ex floribus per-
fici

fici cholagogum & hydragogum, ex floribus saluæ ad frigida cerebri & neruorum uitia & uteri imbecillitatem: ex floribus nympheæ, ad biliosarum febrium feruores & ardores somnumq; accersendum: ex floribus genistæ, ad renum & lienis obstructiones. Atq; ea omnia uno eodemq; modo condiunt, ut floribus recentibus purgatis & tritis duplum saccharum admisceant, ut sit ualentius, licet ingratius, aut triplum ex Mesuei præscripto. Quibus omnibus ueluti ex præscripta formula, addunt betonicæ saccharum, pæoniæ, maioranæ, melyssophylli, scabiosæ, sambuci, menthæ, fumarie, eufrasie, cæterorumq; florum, quorum uim ex ipsius herbæ floribus ad suspecta uitia facere posse confidunt. Similiter quoq; parantur nobis herbarum quarundam natura exuccarum cõseruæ, ut adiantorum omnium, quibus in analepticiis ac uires restaurantibus distillatis utimur.

Herbæ recentes in mortario

teruntur, saccharo duplo mi-

scantur, insolantur &

deponuntur.

C

3

DE

DE PASTILLIS AVT TROCHISCIS

SECTIO OCTAVA.

Astillorum antiquis ut uaria nomenclatura, sic nec unica est ratio. Quidam enim ægris exhibebantur antidotorum specie, quales ferè sunt quorum ad magnarum compositionum confectionem solus usus remansit. Quo in genere magna fuit ueterum ostentatio, quæ nobis non tam penuria rerum quàm insolentia penè intercidit. Alij uerò induntur, quorum efficacia usum fecit celeberrimum, ad ea quæ infrà umbilicū infestant. Ventris enim inferioris morbi pastillos ex infuso recipiunt, quorum uaria sunt munia. Partium nanque inferiorum alacritas, dum per intestina acris & ea quæ mordent exeunt, obtundentium genus requirit. Alterum est adstringentium, quibus immoderatas fluxiones sistimus, & partium robur confirmamus, eorumq; uaria est adalui & sanguinis profluvia intestinorūq; difficultates supellex. Adurentium genus tertium ad depascentia intestinorū ulcera accommodatur. Ea q; est omnino pastillorum qui induntur ratio. Illinuntur etiam plurimi & externis uitijis adhibentur, quorum innumerabiles sunt antiquorum ad ulcera descriptiones. In
his

his principatum obtinent Andronis, Musæ,
Polyidæ & Pasionis nomine celebrati pastilli,
adhuc uulnerariorum medicorum opere satis
usurpati. Pastillorum omnium hæc est ex Cel-
so ratio. Arida medicamenta (quibus penè
constant) contrita humore non pingui aut ui-
no uel aceto coquuntur, & rursus cocta ina-
rescunt, atque ubi utendum est eiusdem gene-
neris humore diluuntur. Hæc quia ex pulue-
ribus & tritis medicamentis conficiuntur, in-
ter arida medicamenta, quæ Græcis ξηγία di-
cuntur, reponenda sunt. Quorum materia hu-
more idoneo soluta, in rotulæ aut orbiculi
formam, qualis est semini lupini coacta, *φοξία*
σικς aut *κνυκίσικς* efficit, quos & *ἀρτίσικς*, quòd
paruos panes exprimant, pastillos dicimus,
ἀρτίσικια *ἢ* *κνυκίσικια* uocat Damocrates. Quo-
rum hodie ita rarus est usus, ut magnarum
compositionum ostentui soli ferè sint desti-
nati, hisque potius delicias quàm medicis
nam faciamus. Necdum enim Horatianum
illud euiluit,

Lib. 5. ca. 17.

Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.

Qui tamen in usum ueniunt, uino, aqua, aut
alio liquore cōuenienti dissoluti propinantur,
ad inouentur, aut etiam alijs medicamentis ad-
miscantur, ut antidotis & mixturis ad uisce-
rum robur confirmandum. Quæ sola penè
est hodie huius medicamenti utendi ratio.

C 4 Assu-

408 PASTILLI ET TROCHISCI

Assumendorum, ut penè constans est drachmæ unius pondus: sic & eorum qui ad sopiendum dolorem stupefacientia habent medicamenta, parcior debet esse modus. Hi nanque intra scriptulum, aut semidrachmam cōsistunt, quem etiam terminum aperientibus pastillis præfiniuit Montagnana. Admouendorum pro loci laborantis, morbi & naturæ respectu, liberalior erit copia. In trochiscorum usu quia ingrati nimis diminuti ab antiquis uidemur, licebit totam eorum rationem ex Antyllo, Oribasio, Paulo, Alexandrino & Actuário assumere.

Lib. ad Iul.

10. cap. 24.

Lib. 7. cap.

12. Sect. 41.

Lib. 5. meth.

Troch. Theriacorum apparatus

ex Gal. & Act.

Theriaci pastilli hoc modo concinnantur, Vipere notandæ magnitudinis uiginti, aut paulo plures pro totius cōfecturæ quantitate assumantur, eæque uenatu captæ, non quouis anni tempore, sed exacta hyeme, uere incunte, aut etiam extremo uere (ut Crito) uel æstatis initio. Præstat autem quæ ad ueris initia captura fit, ubi latebris relictis in apricum prodeunt, & nemora petunt, ac subdiales semitas, quo tempore marathri semine oculos recreant, audacesque sunt & celeres, nec uirus tam maleficum retinent: fugiendæ uerò sunt delitescentes. quòd maligniorem uim tabificam in se contrahant, quæque non ita pridem ex latebris

Gal. lib. 1. de

Ant. lib. 11.

simp. & Nic.

Alex.

bris prodeunt. Permittendę nanq; sunt aeri aliquandiu, ut cibo consueto & idoneo alimento uescantur, uimq; uenenatā digerant. Suspectę etiam quę æstatem attingunt, præcipueque caniculę sidus, aut succedens horariorum fructuum tempus. Tunc enim intensissimum uirus habent, & bilis plurimum, quo nomine immoderatam sitim confectio tota excitaret. Quæ ratione cauendę quoque sunt, quę loca maritima & falsa incolunt. Deligantur magnę, ualidę, bene habitę, corpore toto & uentre sinuosiore, subflauę, collo ualde prominenti, capite latiore, oculis subrubris, rutulis & impudentibus, interritis, trucibus & feroci aspectu, quibus meatus adsit ad extremam caudam, quę nec sint circumuolutę, sed potius contortę & gradu quieto serpentes. fœmina enim à mare hac nota dissidet, quodque caninos dentes & acutos duobus plures obtinet. fœtę tamen & prægnantes fugiendę, quod nimis emaciatę sint: tuncq; magis exasperentur. Captarum igitur idoneo tempore uiperarū ad huc uiuentium, recentium, caudas & capita præcide, in magnis uiperis ad digitos quatuor. Damocrates quidem capita ad tres digitos, caudam ad paulo maiorem quantitatem præcidit, quod hæ partes uirulentę sint, magis durę, & carnis expertes. Quem tandem sequutus est Galenus, caudam amputans, quod sordidiorē totius substantię portionem pars hæc

C 5 magis

410 PASTILLI ET TROCHISCI

Lib. II. simpl.

magis exercita suo motu attrahat, quamvis etiam aliter aliquando factitauerit. Verum inter amputandum partes illæ sunt sedulo inspiciendæ, num post exsectionem exangues, immobiles, penitusq; emortuæ appareant. Tales enim tanquam ad medicamento misturam inutiles, abdicandæ sunt. Sin in truncatis partibus motum etiamnum quædam reliquum & cruorem aliquandiu effundi conspexeris, eæ tanquam optimæ Antidoti compositioni sunt immiscendæ. Ad hæc tota cutis ad amussim est deglubenda, & adeps seu inutilis detrahendus, simulque interanea omnia, quæ sunt excrementorum receptacula. Postea corpus reliquum aqua pura probè lotum, in uas aliquod fictile uel cortinam bene nitidam & extersam conijcere conuenit, ac carbonibus pulchrè accensis aut lignis acapnis, ne in coctura fumum nidoremque redoleant, imponere. Decoquantur autem in fontana, in quam anethi uiridis ramuli, & sal recens conijciantur. Quod si idoneo tempore uiperæ captæ sint, sal admisceri debet. sin uerò æstate, sine sale decoqui debent. Anethi sicci fasciculum mediocrem Damocrates imponit, ramulos mediores Actuarius: anisum Alexandrinus, nisi menda subest. Atque ubi carnes probè ita coctæ fuerint, ut spinas & ossa promptè relinquunt, tum deposito ab igne lebetes spinas accuratè secerne, ne qua clam te carnibus inhæreat.

reat.

SECTIO OCTAVA.

411

reat. Ac postquam carnes ita repurgaueris, eas-
que triueris, panis quàm maximè puri ex pu-
rissima similagine confecti, quod pastillis for-
mandis satis sit, admisce, & in panificia, ut
Andromachus quoque censet, redige: qui
quandoque panis momentum, hoc est, par-
tem dimidiam, uel tertiam, uel quartam, in-
terdum quintam, quantum scilicet pastillis
formandis sufficeret, admiscebat. Crito pa-
nis unciam unam, carniū uiperarum sedec-
cim immittebat. Magnus & Damocrates pa-
res carniū & panis portiones misceri iu-
bent, sicque eas unà cum pane deterunt. Pa-
ne igitur triticeo puro optimè, & diligenter co-
cto, ne medicamentum acefcat, friato, & ad læ-
uorem in mortario cum carnibus subacto, ac-
curateq; misto, ut nulla uiperinæ carnis portio
non læuigata appareat, quidam affuso decocti
iusculo quod satis est, pastillos efformât. quod
cum omnibus antiquis longo interuallo factis
tauerat Galenus: postea tamen emendauit, pa-
nem siccum non decocto uiperarum irriga-
tum admiscens, cum ex pane sicco facilius pa-
stillis siccescant, nec ita promptè caro putrescat,
aut panis acefcat, isque per se in læuorem tri-
tus carni uiperinæ, seorsum quoque prius ex-
actè leuigatæ melius misceatur. Quibus o-
mnibus diligenter animaduersis, pastillos me-
diocres non crassos, ne cum ægrius siccentur,
caro celerius putifcat, efformato, interque fin-
gendum

412 PASTILLI ET TROCHISCI

gendum pauxillum opobalsami adjicito, ac in umbra reponens, eos ad medicamenti totius compositionem adseruato. Siccandi uerò sunt in domo calida & sicca, sublimi & meridiem spectante, aut saltem non septentrionem, ut bona diei parte domus solis radios excipiat, sic tamen ut pastillos in umbra locatos solis splendor & radius non attingat. Sic enim facile siccabuntur: etsi continenter uerteris, utraque parte æqualiter. Nisi autem uertantur, parte superna plus iusto siccantur, inferna humidiores, dum diutius existunt, putrescere periclitantur. Siccati in eadem domo etiam extra solis radios condantur, continuè uertendo alijs diebus plurimis ut quindecim: post, donec Theriacam sis præparaturus, repone uase uitreo, aut aureo, aut argenteo puro, non stanneo, quòd promptè propter plumbi admixturam adulteratur, ut ex argento non purgato celeriter ferruginem contrahit. Præstaret quidem non multo post apparatus his pastillis uti: efficaces tamen sunt ad annū, uel etiam diuturnius tempus repositi. Initio nanq; probè siccati, & reconditi annis tribus aut quatuor uires seruāt, si modò puluerem ipsis obductum linteis puris aliquoties abstergeas. Situs enim contracti occasione perforantur, tuncque inutiles euadunt, alioqui utiles: etiā si aliquot annos attigerint. Hac moderatione cōstat theriacorum pastillorū apparatus, quem strictim ex
Galenī

SECTIO OCTAVA.

413

Galenī libris antidotorū, Theriaces ad Pisonē
& Pamphilianum, & lib. II. simpl. Auicenna, A-
ctuario, deniq; ex Syluio suppeditauiimus. Ho- *Lib. 4. meth.*
rum quoq; structurā paucissimis uerbis sic cō-
plectitur Paulus: Sumuntur uiperæ quatuor *Lib. 7. cap. 11.*
aut quinque, fului coloris, & recens captæ, &
quaternis digitis à capite & cauda amputatis,
totāq; cute detracta & interaneis exemptis, re-
liquum corpus in fictili nouo cum anetho & sa-
le modicè discoquitur, dum spinæ à carnibus
segregentur. Deinde his exceptis, ablatisque
accuratè à spinis carnibus, & panis puri æ-
quali modo addito, læuigantur omnia pari-
ter, formanturque orbiculi manu in opobalsa-
mum intincta, in umbra refrigerantur. Hos tro-
chiscos de uipera Arabes, Trochiscos de Ty-
ro uocant: quorum structura totius celeberrimæ
antidoti & incomparabilis propè unicum est
solidumq; fundamentum. Hos etiam aliunde
aduectos, quòd uiperis careamus, uicaria fide
ad Elephantiam & accommodatos usus usurpamus.

Hedychroi magmatis, confectio Gal.

℞ Aspalati radicis corticis,
Calami aromatici,
Schœnanthos,
Phu,
Costi
Asari,

Xylo-

414 PASTILLI ET TROCHISCI

Xylobalsami,

Cassiae,

Mastiches,

Foliorum malobathri, ana drach. sex.

Nardi Indicæ drach. sexdecim.

Croci drach. nouendecim.

Amaraci drach. uiginti.

Cinnamomi,

Amomi.

Myrrhæ, ana drach. quatuor & uiginti.

Vino falerno optimo omnia probè excipi-
antur, & in pastillos formentur, manu in opo-
balsamum intincta, in umbra siccentur & re-
ponantur.

Non eram adscripturus hanc confectionem,
quòd magna ex parte eius materia desideretur:
nisi cum ad Theriaces ornatum perualde
necessariam, tum uerò antiquis celebratissi-
mam esse intelligerè. Quòd si eorum conatus
probandi sunt, qui nobilissimorum medica-
mentorum penuriam succedaneorū supellecti-
le restaurarunt: ut ne præclarissimæ Antidoti
fructu diutius carere uideremur, non fuit in eo
quoque, ut nec in cæteris, deficiendum: quan-
do quidem si nō in primis datur, in secundis ta-
men & tertijs consistere dignum laude iudico.

Lib. de Th.

ad Pis.

Lib. 1. Ant.

Hedychroi magna quod descripsimus, à Ga-
leno Magno attribuitur, eoq; uti uult in The-
riaces apparatu, quanquàm & aliud describitur
in fine Theriaces ad Pamphilanum. Andromacho

macho quoq; aliud attribuitur quod capit ma-
ri, amaraci, ana drach. 2. asari, aspalathi, schoenu
anthos, calami aromatici, phu Pontici, xylo-
balsami, opobalsami, costi, cinnamomi, ana
drach. tres. myrrhæ, folij malabathri, croci, ca-
sia, nardi Indicæ, ana drach. sex. amomi duplū.
mastiches, chie, drach. unam. Omnia uino faler-
no subacta & excepta magna efficiunt. Magna
est huius confectionis uarietas apud Paulum,
Aetium, Actuarium & Alexandrinum.

Cypheos cōpositio Damocratis ex Gal.

℞ Vuæ passæ pinguisimæ (à qua cortex &
semen totum sint exempta) carnis læuiga-
tæ probè,

Terebinthinæ bene repurgatæ, ana drach.
uiginti quatuor, att.

Myrrhæ,

Schoenuāthos seu iunci rotundi, ana dra ch.
duodecim.

Cinnamomi drach. quatuor.

Bdellij lachrymæ,

Spicæ nardi,

Cassia bonæ & puræ,

Cyperi,

Baccarum iuniperi grandium & pinguium,

Calami odorati, ana drach. tres.

Aspalati drach. duas & dimidiam.

Croci drach. unam.

Mellis & uini modus sit mediocris.

Bdellium

416 PASTILLI ET TROCHISCI

Bdellium, myrrham, uinum in mortario tere, ad mellis liquidi crassitiem: melle superadito uuam cum alijs tere. Omnia ubi læuigata fuerint, fac cyclos paruos.

Cypheos composito, quia Mithridation utrumque adornat, eam ex Galeno hoc modo descripsimus, sicque parandam Rufus prodidit. Cuius permultas habes descriptiones apud Dioscoridem. Paulus etiam libro 7. Cypheos *ἡλιανδρὺν καὶ σκελωσανδρὺν* describit. Miscetur medicamentis, præcipuè epithematibus & antidotis, quæ inde Cyphoida Paulo dicitur.

*Trall. lib. 7.
cap. 22.*

Trochisci scillini.

Scillam recentem fœminam candidissimam iustæ magnitudinis, nō admodum enormem, bene habitam & nutritam, neque putridam, neque gelu flaccidam, cum folia & caulis exactè inaruerint, aut messis tempore erutam, corticosa parte & radice lignosa adempta, farina tritici optimi recentis subacta & fermentata inuolue, non luto, argilla aut gypso, quod faciebat Crito (id nanque est sordidum) deinde calido cinere copioso, uel clibano calido æqualiter affato, dum maza crustam duriusculam undique contraxerit, ac festuca scillæ corpus per rimas promptè penetret (is enim est cocturæ terminus.) Crustulis abiectis, scillæ partes interiores & tenerrimas, hoc est, eius medullam, diligenter læuigare oportet, atque admi-

*Gal. in Thec.
ad Pis. &
Act.*

admixtis erui candidi parum torrefacti farina
optimę recentissimę, & ad amussim læuigatę
æquis portionibus, ut uolebat Damocrates
(nō duabus partibus ut Andromachus, neque
dimidio ut Magnus) omnia simul terere, & in
pastillos mediocres cogere, qui in umbra repo
siti & siccati, ut theriaci usui reseruātur. Quidā
erui farina penuria micam panis friatam, ut in
pastillis theriacis addunt. Atque ea est scillę as
fatio, quę efficacissima redditur. Coctura e
nim aut elixatione uires amittit. Quo nomi
ne Galenus ad medicamenti epileptico idonei
apparatum diuturna in sole maceratione tabe
facit, qua uelut coctura idonea, & æquali flac
cida reddita in succum penē conuertitur, e
lixationem uerō damnat. Cruda tamen scilla
interaneis est nocentissima, cuius uarios appa
ratus habes apud Dioscoridem. Trochiscos
uerō scillinos præter Galenum, Aetius, Pau
lus, Actuarius, Auicennas, & Alexandrinus
describunt. Pastillos è scilla compositos ex Ar
chigene parat Alexandrinus sect. 41. ad Phle
gmonem & omne lienis uitium, & aquam quę
cutim subit, ex scilla eo quem diximus modo
præparata: cui addit semen dauci, anisi, sesele
os, ericę, ramos chamædryos, radicem pana
cis, chamæpityn, irida, semen urticę, fru
ctus cedri, myrrham, & eruum
tritum excorticatumq;.

. D Troch.

Troch. Ramich. Mes.

℞ Succī oxalidis unc. sexdecim.

Rosarum unc. unam.

Baccarum myrti unc. duas.

Semel feruefiant & colentur. Colato adde,

Gallarum recentium accuratè tritarum uncias tres.

Coquantur iterum aliquantulū, atq; inspergatur sequentium minutissimus pulvis:

Rosarum unc. una.

Santali flauī unc. una & drach. duæ.

Gummi Arabici unc. una & dimidia.

Carnium rhois, hoc est sumach,

Spodij, sing. unc. una.

Omphacij drach. septem.

Granorum myrti unc. quatuor.

Ligni aloës,

Caryophyllorum,

Maceros,

Nucis moschatæ, sing. semuncia.

Misce omnia simul, & extende in scutella lapidea dum siccentur. Exiccata rursus in tenuissimum puluerem terantur, & formentur trochisci parui cum caphuræ aureo uno, & aqua rosarum sufficienti. In umbra libera exsiccati reponantur.

Ramich. Ramich Arabum inuentum est, mixturamque ex gallis & uuis passis significat. Serapi-
oni uero galliam, aut galliæ materiam. Hos
tro-

trochiscos multæ compositiones recipiunt, quarum gratia ferè parari putatur. Vsurpamus tamen in intestinorū & alui totius lubricitate, acriumq; humorum per sedem profluuiò. Infuso enim acrimoniam obtundunt, & impetum sistunt, eoq; nomine cholerae morbo succurrunt. Hæmorrhagiam omnem stipandi ui cohibent, naribus immissi aut medicamentis admixti. Viscerum languores, uentriculi, cordis & hepatis imbecillitates firmant. Horum præcipuus est usus in Diacodio, ut præscripsimus. Sunt qui succi oxalidis loco sumunt succum cydoniorum immaturum, & pastillos istos aromatizant moschi drachmæ unius quarta parte.

Troch. de absinthio Mes.

℞ Rosarum,
Absinthij,
Anisi, ana drach. duas.
Rhabbarbari,
Succi eupatorij,
Asari,
Seminis apij,
Amygdalarum amararum,
Spicæ,
Mastiches,
Folij, ana drach. unam.
Finge trochiscos cum succo intybi.
Efficacissimi sunt & magni in re medica
D 2   usus,

420 PASTILLI ET TROCHISCI

usus si folium haberemus, pro quo quidam
nardum Indicam, aut eiusdem cum sampsy-
cho æquales partes substituunt. Longis & di-
uturnis febribus sunt saluberrimi. Obstructa
enim ventriculi, hepatis, ab ijsque dolorem le-
uant, partesque naturales omnes roborant, de-
iectamque appetentiam suscitant. Horum usum
in potionibus medicis quibusdam clarissimis
uiris familiares esse ad internas obstructions,
mihi conscius sum. Exhiberi possunt cum aqua
eupatorii, apij, aut intybi distillata. Affinis est
pastillus Alexandrini ex absinthio, ad eos quib.
refrigeratus est stomachus, iocinerosos & sto-
machicos idoneus, quem describit numero 58.
Alter uero pastillus ex absinthio hemicranicus
numeri 41. falsam habet indicaturam. Ex Thap-
sia enim nominari debet, ut satis ex Elencho
patet, & numero 157. qui pastillum hunc pri-
us descriptum ex Thapsia uocat: ut ne addam
Galenī auctoritatem & Pauli, qui hunc eundem
descriptum habent. Est alius pastillus hepaticus
ex Actuārio sumptus, ad iecinerosos & re-
gio morbo laborantes, qui capit anisi seminis,
apij, asari, amygdalarum amararum, absinthij,
singulorum pares portiones. Describitur à Ga-
leno libro 8. com. phar. part. & ab Alexandrino
quater, numeris 5. 32. 37. & 115. Paulus pastillos
ex amaris amygdalis uocat, exhibetque febrici-
tantib. cum hydromelite, febrī uero carenti-
bus ex mulso. Valde quoque affinis qui Ale-
xandrino

*Lib. 2. comp.
ph. part. cap.
ultimo.*

Cap. 3.

SECTIO OCTAVA.

421

xandrino describitur numero 130. quod præ-
ter dicta rheum & eupatorium & santalos reci-
piat. Auicennas Trochiscorum de absinthio
duas habet descriptiones, quarum prior cum
communibus illis Alexandrini trochiscis con-
uenit, altera uerò paulum à Mesueo dissentit.
Capit anisi aureos duos. asari, absinthij Roma-
ni, feminis apij, amygdalarum excorticatarum,
mastiches, spicæ, omnium ana aureum unum.
aloës, folij indici, sing. aureum unum & diui-
dium. succi eupatorij, aureum unum. Tritis o-
mnibus formentur trochisci. Mesuei porrò de-
scriptioni quadrat pastillus Gal. libro 9. comp.
phar. part. ad ictericos & hepaticos. Capit a-
mygdalarum amararum mundatarum drach.
quatuor. anisi, absinthij, utriusq; drach. unâ. Tu-
sa & cribrata aqua subigito, & ex uino mulso
non febrientibus exhibeto. Trochiscos ex ab-
sinthio de quinque rebus describit Serapio tract.
7. horumq; duas habet formulas non absimi-
les Halyabbas in opere medico.

Lib. 5.

Trach. de
Absinth.
Auic.

Cap. 9.

Troch. de rheo Mes.

R̄ Rhabarbari boni drach. decem.

Succi eupatorij,

Amygdalarū amararū, ana drach. quatuor.

Rosarum drach. tres.

Spicæ,

Anisi,

Rubiæ,

D 3

Ab-

422 PASTILLI ET TROCHISCI

Abfinthij,

Afari,

Seminis apij, ana drach. unam.

Formentur trochisci pendētes aureū unū.

Horum usus est in febribus ex decidentia acutis, & impendente malo corporis habitu ex intemperie hepatis frigida: plurimumque profunt ictericis, hydropicis, hepaticis, & cachecticis ex deprauata hepatis actione. Obstructiones, tumores præter naturam, dolores & affectus iecoris inueteratos tollunt, aquei, acris, serofi & biliosi humoris deiectione. Pastillos Actuarius ex Indico rheo, quem per omnia sequutus est Alexandrinus, rectè usurpari potest ad iecinoris & lienis meatus infarctos, uentriculumque confirmandum. Capit rosarum siccarum, abfinthij, rhei Indici, sing. drach. tres: Alexand. Act. duellam. spodij, spicæ indicæ, floris iunci odorati, laccæ purgatæ, succi eupatorij, cuiusque drachmam. santali citrini, croci, casia lignæ, tragacanthi, mastiches, sing. script. duo: Alexand. Actuarius uerò casia duplum ponit: & tragacanthi, mastiches, utriusque script. duo. Trita omnia & cribrata cum succo fœniculi subigito, & in pastillos redigito: qui propinantur Actuario, cum aqua in qua lacca maduerit, & oxosacchare: Alexandrino uerò, cum fœniculi decocto. Nonlongè dissimiles trochisci de Rhabarbaro Auicennæ: sed non ita compositi. quibus etiam respondet

Sera-

*Troch. Act.
ex Indico
rheo.*

Serapionis troch. de rhabarbaro, tract. 7. cap. 18. Hic succus eupatorij parcius est, quàm ut eo comprehendi omnia possint ad trochiscos efformandos: quare opus ipsum aqua cassuthæ, aut absinthij succo addito augemus. Dantur drach. una. ex aqua aut uino pro affectuum cæterorumque coindicantium ratione. Sunt alij trochisci de Rhaued, Rhasij ad Almanforé lib. 9. cap. de iecoris dolore & abscessu, cum Mesu- ei descriptione plurimum consentientes. Ca- piūt mastiches, succi eupatorij, succi absinthij, feminum fœniculi, anisorum, sing. drach. duas. rhaued drach. decem. Cum absinthij succo pastillos effingito aurei unius.

*Troch. de
Rhaued
Rasij*

Troch. de gallia moschata, Mes.

℞ Ligni aloës crudi partes quinq;.

Ambrae partes tres.

Moschi partem unam.

Muccilaginis tragacanthi cum aqua rosea extractæ, quantū sufficit ad ea cōprehēdenda. fiant trochisci figura folij myrtei, sigillentur, & uase uitreo reponantur. Alij ambram in uase uitreo, oleo balanino pauco quod de Been dicitur, dissoluunt, eodemque oleo cætera comprehendunt.

Gallarum plurimæ sunt in trochiscis confectioes, Mesu. nomenclaturā à gallis fructib. usurpātes, quas ferè per se aut per trochiscos ramich, qui largā habēt gallarū copiā, recipiunt.

D 4

Neu

424 PASTILLI ET TROCHISCI

Neutrum tamen habet gallia moschata usitatissima in compositionum aliarum apparatu, & per se quidem sumpta multis diebus ex uino, uel iure, uel aqua destillata, in ea quæ ex longo morbo fit recreatione. Ventriculum enim, hepar, & nutritionis instrumenta, cerebrum, corq; ipsum ualde roborat, & uires diuturno morbo defectas reficit. Hac etiam utimur electuariorum solidorum figura cū saccharo, aut liquidorum cum melle, si huius uncias duas, ubi delicatius uoles: aut tres, si ualentius, una sacchari aut mellis libra exceperis. Propinari potest ad semunciam, & tutò usurpari ad totius corporis odorem commendandum. Gallia moschata meminit Aëturius, in altera Antidoto ex unionibus, ubi *σύν μωσχάτου* uocat (quæ uox ex Arabum familia deducta est, Suc enim galliam dicunt) etsi *σύν* pro rhoe culirio aliquando usurpat. Afferri ex Oriente, sed malè paratam, scribit Manardus. Confectio gallia moschata Nicolai, quam confectio nem Moschatam uocat Alexandrinus, & Antidotis accenset, habet mastiches unc. duas. gummi arabici unc. unam. caphuræ script. unum. Trita mollissimè stillaticio rosarum liquore irrigato, & formato pastillos. In umbra ficcentur, terantur subtilissimè: oleo Sambacino, quod iasmininū uocant, incoquantur. Adde cinnamomi, caryophyllorū, nucis moschatæ, ana

Gallia moschata Nic.

ta, ana semunciam. fac trochiscos, illine mos-
scho aqua rosarum soluto. Hodie uerò sic para-
tur, ut mastiche trita super cineres calidos ex
olei drach. una soluatur. gummi & caphura tri-
ta adduntur, affusa pauca aqua rosarum. Sit au-
tem oleum Sambacinum purum, & sordium
expers: non Sambucinum, ut malè in uulgatis
Nic. codicibus legitur. pro quo perperam quo-
que ebuli oleum apud Alexandrinum habe-
tur, ut nec rectè ad dimidias
decoquitur.

Troch. alyptæ moschata Nic.

R Ladani purissimi unc. tres.

Styracis calamitis unc. unam & dimidiam.

Styracis rubri unc. unam.

Ligni aloës drach. duas.

Ambaris drach. unam.

Caphuræ script. unum & dimidium.

Moschi script. dimidium.

Aquæ rosarum quod satis sit ad efformādos
trochiscos.

Delicata est hæc compositio, & ad delicias
maximè suo odore accommodata, suffitu & ua-
poratione grata. Cor & cerebrum roborat, uen-
triculum puerorum imbecillum & uomitione
lac effundentiū confirmat, in ijsq; pectoris an-
gustias & anhelationes iuuat. Additur ad mul-
tas confectiones, quas sua uoluptate & odoris
quodam lenocinio precio addicit. Ladanū per

D 5 fene

426 PASTILLI ET TROCHISCI

se negligenter & crassius teratur, & styrax uterque simul parum tritus, per cribrum rarum cernendo purgetur. Tria hæc catino imposita sole æstiuo, uel sine hoc, diplomate, hoc est, uase duplici liquentur, potius quàm mortarij aut pistilli calore uehementi, ut uult Nicolaus. Liquata pistillo in mortario, utroque probè siccato, diu tundantur, addendo paulatim puluerem ligni aloës. In alia pila in qua amygdalæ aliquot oleosæ, dum pistillum & pilam totam illeuerint, tritæ fuerint, primùm ambar tere, deinde caphuram & moschum, aqua rosacea paulatim affusa, misce reliquis, & forma trochiscos. Sumpta est ex Nic. Alexandrino hæc descriptio in Antidotis, ubi moschatam confectionem uocat, & mendosè caphuræ scriptuli dimidiū pro uno & dimidio legitur. Vulgati Nic. codices Aliptam moschatam uocant, fortè quòd in unguenta & emplastra ad gratiam conciliandam ueniat. Videndū porrò est in his moschatis confectionibus, ut sua cuiq; propria reddatur. Mesuei namque compositiones galliam moschatam sibi familiarem capient, ut & Nicolai Antidoti eiusdē moschatam confectionem meritò assument. Quæ caussa est, ut utrasque describerimus.

Troch. de spodio Mes.

℞ Rosarum rubrarum drach. duodecim.
Spodij drach. decem.

Semi-

Seminis oxalidis drach. sex.

Seminis portulacæ,

Seminum coriandri aceto maceratorum & torrefactorum,

Pulpæ rhois, hoc est sumach, ana drach. duas & dimidiam.

Amyli afsi,

Balaustiorum,

Baccarum berberis, ana drach. duas.

Gummi Arabici afsi drach. unā & dimidiam.

Omphacij quod sufficit ad omnia cōprehenda, ut efformentur trochisci.

Dicuntur hi trochisci de spodio cum semine oxalidis, & adstringentes, quibus utimur ad alui profluuium, & dysenteriam, infuso uel potu cum aqua arnoglossi, uel uino austero, aqua chalybeata diluto. Profunt febribus biliosis, hepatis & uentriculi inflammationi, quibus adest intestinorum lubricitas: acrim, calidorum, & mordacium humorum traiectione. non sine intestinorum exulceratione, fluorem enim sistunt, & uentrem inferiorem roborant, uacuata prius ex toto corpore quæ descensum minabatur materia. febrium ardentium æstum & sitim inexpectam, drach. una sumpti cum aquis idoneis, sedant. Atque hi trochisci ex multa pastillorum ad dysentericos ex autoribus supellectile præcipue usurpantur, nō illi quos primū describit Mesueus, omnino similes pastillo qui Spodios
Alexan.

428 PASTILLI ET TROCHISCI

Troch. è spodio Act.

Alexandrino dicitur numero 52. Pastillus è spodio Actuarij, acutæ febrî, & iecinoris calori continuæque siti conferens: Capit rosarum sextulas quatuor. spodij, feminis portulacæ, succi glycyrrhizæ, sing. duellam. tragacanthi candidi, amyli utriusque drach. sacchari duellam, subigito cum muccagine psyllij. Quem omnino expressit Alexandrinus, nisi quod paulum ponderibus uariat. Trochisci Auicennæ de spodio cum semine oxalidis ad affectus supradictos sunt efficacissimi, haud multum istis dissimiles. Præter quos, alios etiam trochiscos de spodio cum manna describit. Sunt & apud Serapionem tres trochiscorum de spodio descriptiones, quarum una semen oxalidis capit. Horum quoque tres varias habet descriptiones Haly abbas in opere medico libro 10. quales quoque describit Rasis libro 9. & 10. ad Almanforem. Horum præcipuus est usus in parando electuario, de psyllio, & de succo rosarum Mesuei. Spodium autem Arabum huc intelligendum uenit uerum, non ebur ustum, neque Græcorum spodium è fornacibus ærarijs petatum, pompholygi affine, interaneis nocentissimum.

Troch. è myrrha Rasy.

R. Myrrhæ drach. tres.

Lupinorum optimè tritorum drach quinq.

Foliorum rutæ,

Mens

Mentastri,
Pulegij,
Cumini,
Rubiæ,
Assæ foetidæ,
Sagapeni,
Opopanacis ana drach. duas.
Succi artemisiæ quod satis sit ad efforman-
dos trochiscos.

Descripti sunt ex Rasio lib. 9. ad Alman
forē, in menstruæ purgationis retentione. Tar-
ditatem enim menstruam sollicitant, quæ ex
crassiorum & frigidorum humorum opacita-
te, aut sanguinis concreta fœculentia orta sit,
attenuando, incidendo, & infarctos meatus a-
periendo. Quibus affectibus magnificè opitu-
lantur hi trochisci, creberrimèque in usum ue-
niunt ad præcauenda periculosissima uitio-
rum genera huic inuite purgationi imminētia.
Pulegium ceruinum quidā pro pulegio & cu-
mino legunt : & Dictamnnum creticum intel-
ligunt, alij serpillum, alij pulegium uulgare ca-
piunt. Sunt qui pulegium ceruinum & cumi-
num addant, etsi Gradenſis pulegium & cu-
minum simpliciter legit. Pastilli formandi sunt
cum succo arthemisiæ, aut ut alijs placet cum
succo rutæ, absinthij aut sabinæ. Exhihen-
tur uerò Rasio ex seminis iunipe-
ri decocto, idque effi-
cacissimè.

Troch.

Troch. de carabe aut succino, Mes.

℞ Succini aut carabe aureos sex.

Cornu cerui usti,

Gummi Arabici alsi,

Coralli usti,

Tragacanthi,

Acaciæ,

Hypocisthidos,

Balaustij,

Mastiches,

Laccæ lotæ,

Papaueris nigri alsi, ana aureos duos.

Thuris,

Croci,

Opij, ana aureum unum & dimidium.

Formentur trochisci cum mucagine seminis psyllij.

His utimur ad omne sanguinis profluum, eiusque ex pectore refusionem & cruentum sputum. Manantem enim sanguinem siue ex thorace, siue ex pulmonibus, hepate, renibus, utero, hæmorrhoidibus fluxerit, cum succo plantaginis, uel herbæ sanguinalis, uel myrti, uino granatorum, aqua pluuiæ aut chalybeata, aut omphacio, drachmæ unius pondere potis sistunt. Dysenterię etiam infuso proficiunt, eosque ex enemate ad intestinorum cruenta tormina ad drachmas duas sæpe adhibemus, perpurgato prius corpore.

Pastillus

SECTIO OCTAVA.

431

Pastillus ex Electro aut succino Galeni, capit
psyllij mundi drachmas quadraginta quinque.
iridis Illyricæ, mastiches, ramentorum succi-
ni, croci, sing. drachmas triginta. opij drach.
quindecim. Psyllium in aquam calidam con-
iectum macerari finito: cumque uiscosa & glu-
tinosa aqua sit reddita, liquorem è psyllio ex-
primito, ac medicamentum parato in pastil-
los cogendo, ex quibus obolos tres dormi-
tum euntibus dato. Aquæ uerò sextarij tres
sunt. facit ad hæmoptoicos, tussēs recentes
& diutinas, tabidos, cruenta extulsientes,
suppuratos, coeliacos, dysentericos & infla-
tos. Paulo fiunt hi pastilli ex electro, & psylli-
lij uncijs quinque. mastiches, iridis, scobis
electri, croci, sing. uncijs quatuor. opij uncijs
duabus. Oribasius psyllij drachmas qua-
draginta facit. reliquorum libram unam. opij
drach. quindecim, cum Galeno. Alex. Tral-
lianus in psyllio cum Gal. consentit, succini, iri-
dis Illyricæ, croci, mastiches, sing. drach. trigin-
ta quinq; opij drach. tres ponit. Alexandrinus
psyllij, iridis Illyricæ, mastiches, electri, croci,
sing. unc. unam facit. opij unc. duas. Etsi alius
est pastillus de Electro Alexand. num. 77. qui
fœnumgræcum loco psyllij recipit, in reliquis
consentit. Actuarius quibusdam cum Paulo
consentit, nisi quòd scobem loti arboris siccan-
tis & adstringentis pro ramento succini ponit.
Sunt earundem uirium ad prædictos affectus
pastilli

*Pastillus ex
electro Gal.
Lib. 7. comp.
phar. part.
cap. 4.*

Lib. 7. ca. 12

Lib. 3. synopsis.

Lib. 8. cap. 6.

432 PASTILLI ET TROCHISCI

pastilli de corallio, Galeno, Paulo, Oribasio, Actuatio & Alexandrino descripti, ex multa pastillorum ad sanguinis reiectionem faragine: ut Auicennam, Serapionem & Rasisum libro nono ad Almanforem, præteream.

Troch. de terra sigillata Mes.

℞ Sanguinis draconis,
Gummi Arabici afsi,
Ramich,
Rosarum rubrarum,
Antheræ, hoc est seminis rosarum,
Amyli afsi,
Spodij,
Acaciæ,
Hypocistidos,
Lapidis hæmatitis,
Balauftij,
Boli armenia,
Terræ sigillatæ, uel sigilli lemnij,
Corallij,
Succini,
Margaritarum,
Tragacanthi,
Papaueris nigri, ana drach. tres & dimidiâ.
Seminis portulacæ afsi,
Cornu cerui usti,
Thuris masculi,
Nucum cupressi,

Croci

Croci, ana drach. duas

Cum aqua arnoglossi fac trochiscos.

Terra sigillata dicitur terra lemnia, sphragis lemnia: hoc est sigillum lemnium, ueterum auctoritate nobilitatum ad quancunq; sanguinis profusionem. Ex quo trochiscos istos lubenter usurpamus ad cruenta sputa cum aqua arnoglossi aut portulacæ sumptu & admotu. Liberalem quoque hæmorrhagiam sistunt cum succo polygoni, plantaginis & ouorum candido, fronti & temporibus illiti, fœminarum etiã abundantiã morantur, in uterum immissi, aut lumbis, coxis & pubi illiti. Cruento lotio per urethrã, tubulum urinarium iniecti medentur. Dysentericis & intereanorum exulcerationi infuso cum succo bursæ pastoris benefaciunt, aut cum succo cydoniorum, aut alio quouis adstringente. In ascribendo porrò pondere Nicolai uulgatos codices sequutus sum. Aequale enim drachmarum duarum pondus apud Mesueum ex interuallo positum suspectam æstimationem facit. Sedenagi etiã & Euphistidem (quod hîc habebat uetus interpretes) non sine multorum exemplo propter ambiguam significationem: tum uerò minimè seriam efficacitatem omisi: pro quo quidã fumariam, alij canabîs semen usurpari uolunt. Earundem sunt uirium Asteres Galeno, ceterisq; primæ classis autoribus descripti, quos Arabes & medicantium turba Trochiscos stellæ uocant.

E Trochi.

Troch. diarhodon Mes.

R Foliorum rosarum rubrarum, aur. sex.
 Spicæ aromaticæ,
 Ligni aloes, ana aureos duos.
 Glycyrrhizæ, aureos tres.
 Spodij, aureum unum.
 Croci, aureum dimidium.
 Mastiches, drach. duas.
 Cum uino albo fac trochiscos pondere
 drachmæ unius.

Trochiscorum de rosis multæ cū sint apud Mesueum descriptiones: quidā tamē hos solos in electuario de psyllio & catapotijs è rhabarbaro usurpāt, nuncupationesq; ipsas trochiscorum diarhodon & de rosis longo interuallo distinguunt. Alij utrolibet nomine ultimam trochiscorum de rosis formulam multorū scriptis ad uarios affectus celebratam indicant, eaq; in Mesuei cōpositionibus utuntur, quæ recipit rosarum drach. quatuor. ligni aloes drach. duas. mastiches drach. unam & dimidiam. absinthii Romani, cinnamomi, spicæ nardi, casia lignæ, schœnuanthos, ana drach. unā. Cum uino antiquo & quinq; radicū diureticarum decocto effingito trochiscos drach. duarum. Sunt qui alia quoq; descriptione utendū putent. Trochiscos enim de rosis & eupatorio nuncupatos efficaciores existimat Manardus. Istos efficaces ad multos affectus experimur, iecoris obstructionem,

SECTIO OCTAVA: 435

nem, febres antiquatas & cōplexas, icterum & aquā intercutem impendentē, uentriculi & nutricularum partium imbecillitatem causariā ex morbi diuturnitate & intēperie frigida, humida, superuacaneamq; humorū stomachi cauo collectorū colluuiē deturbādā. Auicēnas lib. 5. plurimas habet trochiscorū de rosis & diarhodon descriptiones: quarum una purgatoria est ex scammonia admixtione, primæ trochiscorū de rosis Mesuei descriptioni consentiens. Pauli pastillus diarhodon longē diuersus, alijsq; affectibus adhibendus. Omnibus nāq; adstringētibus propē constās, dysentericis accōmodatus esse uidetur. Capit acacię, rosarū, gummi, balau-
Pastillus diarhodon Pauli
 stiorū, hypocistidos succi, gallarū, sing. drach. tres. rosarū uiridium succi, seminis plātaginis, sing. drachmā. lycij Indici tantundē. Cui affinis est pastillus Nicol. Alexandrini diarhodon ad dysentericos & cœliacos probatus, numero 15. Alter uerò numeri 60. ad iocinerosos & stomachicos inscriptus, superioribus ferē respondet. Est Actuarij pastillus ē rosis cor & iecur
Pastillus ē rosis Actuarij
 roborans, capitis dolorem abigens, quem sanguis aut bilis flaua creauit. Recipit rosarum, trium santalorum, spodij, seminis portulacę, intybi domestici, uiolarum, singulorum partes æquales. Contusa cribrataque cum stillaticio rosarum liquore fermentantur, & in pastillos efformantur. Modus exhibendi est sexatula, cum rosarum uel nymphęæ zulapio. Quos

E 2 niam

*Troch. di-
rhodon Nic.*

Num. 47.

niam uerò trochiscis diarhodon suis Nico-
laus utitur in confectionibus, quæ in illius
nomine apparent, ut in diamargarito, non se-
cus ac Mesueus suos intelligi uult, quinâ in offi-
cinis usurpêtur, dicendi ueniunt. Recipiunt aut
rosarum uiridium drach. quatuor. spodij drach.
duas. fantali rubri sesquidrachmam, & gr. septē.
fantali albi drach. unam, & gr. duodecim. croci
script. duo, gr. septem. caphuræ gr. duodecim.
Rosæ recentes in pila marmorea continenter
terantur: deinde cæterorum tenuissimus puluis
immittatur, cum sufficienti rosarum stillaticio li-
quore fermentescant: tandemq; adhibita caphura
subigantur: formentur pastilli, in umbra siccen-
tur & reponantur. Quæ descriptio ex Nic. Ale-
xandrino paucis immutatis desumpta est. Ro-
sarum enim uiridium drach. tres tantum ponit,
& croci script. duo, gr. uiginti: quæ lectio pro-
fectò non temerè suspecta est. Sequuti igitur
sumus uulgatos Nicol. codices, ubi fantali albi
pondus addidimus, & caphuræ gr. duodecim
adscripsimus, quæ alij duo duntaxat faciunt.

Troch. de uiolis Nic.

℞ Violarum recentium, drach. quinque.
Amyli, drach. tres.
Papaueris albi, drach. duas, script. unum.
Seminis plantaginis, drach. unam.
Rhabarbari, script. quinque.
Balsami, script. unum.

Trita

Trita subigantur, & cum stillaticio rosarum
liquore formentur trochisci. Ijs utimur in ma-
gnarum confectionum apparatu: quanquā per
se ardores internos mitigant, aluumque emol-
liunt, gutturis asperitates leniunt, & thoracis
angustias leuant. Sumpti sunt ex Nic. Alexan-
drino, ex quo rhabarbari script. quinque repo-
suimus, cum quidā scriptulum unum duntaxat
ponāt, etsi Nic. codex diminutus est. Violarum
nanq; pōdus omittit, quod ex ueteribus codi-
cibus restituiimus. Non minus quoq; corruptē
Diaui ab omnibus dicuntur, cum diaion, hoc
est de uiolis dici debeant. Trochisci de uiolis
Mesuei seriō à quibusdam usurpantur in expur-
ganda pituita lenta & uiscida, quæ thoracis
uias intercipit, & suspiriosos facit, bileq; uitele-
lina pituitæ permixta deturbanda. Quos ali-
quando sine scammonio apparant, eorumque
non insolens usus est apud medicos Venetos.
Capiunt florum uiolarum mediocriter exicca-
tarum drach. sex. turbith optimi arundinacei
drach. quatuor. succi glycyrrhizæ, mannæ, scā-
monij, ana drach. duas, cum liquore quem uo-
les idoneo formentur trochisci. Describuntur
in opere Medico in asthmate, ex Serapione
tract. 7. & Rhasio libro Diuisionum expressi:
etsi prius quoque eorum formulam ad-
umbravit in simplicibus, cap.

De uiolis, scammonio
& turbith.

E 3 Troch.

℞ Mannæ,

Succi eupatorii, ana unc. unam.

Rosarum unc. dimidiam.

Spicæ drach. tres,

Rhabarbari,

Asari,

Anisi, ana drach. duas.

Spodij, drach. tres & dimidiam.

Formentur trochisci cum aqua cuscutæ aut eupatorii, in umbra libera, & uento perflata exiccati reponantur.

Efficaces sunt ad omnem lienis & hepatis obstructionem, tumoremq; præter naturam: febres antiquatas, harumque rigorem sanant. Morbo regio & hydropi subnascēti succurrūt, stomachicos iuant, & corporis inflatus discutiunt.

Pastillus ex eupat. Act. Actuarij pastillus ex eupatorio capit absinthij, iunci odorati, succi eupatorii, rosarum, seminis fœniculi, mastiches, sing. drach. quatuor. anisi, tragacanthæ candidæ, utriusque ficiliquum. santali citrini, spodij, utriusque sextulam. Tusa, & cribro excussa, cum intyborum succo subigito, & in pastillos cogito. Potui dantur cum infuso cancamī & oxymelite. Cui omnino respondet Alexand. pastillus ex eupatorio, numero 59. præterquam quòd pōderibus parum uariat, & rhabarbarum addit. Quo nomine obstructionibus uiscerum leuandis utilior

lior redditur. Alter quoque ab eodem describitur numero 66. ad ea quæ promittit efficax. Trochiscos etiam ex eupatorio parat Auicena *Troch. ex eupat. Auic* nas ad febrium antiquarum ardorem, icterum & uiscerū tumores: ex succi eupatorii sextulis sex. rosarum rubrarum exunguatarum, & spicæ odoratæ, singulorum sextulis duobus. manna mundatæ sext. sex. spodij drach. quatuor. Tritis omnibus, & cribro excussis, fingantur trochisci. Describuntur ijdem Serapioni & Halyabbati, uariè tamen. Rectè uerò pastilli de eupatorio adhibentur hypochondrijs suspensis & murmurantibus, induratisque uisceribus: quorum uires efficaciores ad hos affectus experimur, quàm trochiscorū de absinthio. Nec est quòd rhabarbari additionem metuas: hoc enim addito, uiscerum & instrumentorum nutritionis robur confirmatur, uiresque morborum diuturnitate affectæ, & meatuum infarctus referatur.

Troch. de berberis aut oxyacantha Mes.

R̄ Baccarum oxyacanthæ, hoc est berberorum aut succi,

Succi glycyrrhizæ,

Seminis portulacæ,

Spodij, ana drach. tres.

Rosarum, drach. sex.

Spicæ,

Croci,

E 4 Amyli,

Amyli,

Tragacanthi, ana drach. unam.

Seminis citruli, drach. tres & dimidiam.

Caphuræ, drach. dimidiam.

Cum manna formentur trochisci.

Recipiuntur isti trochisci in electuario rosa
to Mesuei, & electuario de psyllio, in eumq; u-
sum paratur, licet usurpari possint ad intemperie
calidam, & febrium ardores, sitimq; sedandam:
quanquam ad hos ipsos affectus ijs non multum
tribuat Manardus. Quibusdam magis arridet
secunda descriptio Mesuei, eamq; ad supradic-
tas confectiones adhibent. Auicennas tro-
chiscis de berberis plurimum tribuit, eorumq;
septem habet formulas: quarum quæ quarta est,
hanc à nobis adductam enixè quodammodo ex-
primit, conficitq; trochiscos cum mane decocto
aut infuso. Nicolaus quoq; Alexandrinus prio-
re sua descriptione eam omnino exprimit, nisi
quod crocum omittit, & seminis citruli pondus
sesquidrachmam facit, trochiscosq; cum aqua
fingit. Altera uerò cum rhabarbarum capiat,
longè diuersa est. Eorundem tres habet descri-
ptiones Serapio, duas Rasis, unam nono ad
Almansorem, alteram in medicamentorum pe-
nu. Describitur quoque ab Actuuario pastillus
ex oxyacantha longè ab hoc diuersus,
ad iocinoris & lienis obstructiones,
& aquæ intercutis suspecta
primordia.

Troch.

Troch. de caphura Mes.

℞ Foliorum rosarum, drach. quatuor.

Spodij,

Glycyrrhizæ, ana drach. duas.

Santalorum flauorum, ana drach. duas &
dimidiam.

Croci,

Seminum melonum,

Citruli,

Cucumeris,

Cucurbitæ,

Tragacanthi,

Gummi Arabici,

Spicæ Indicæ, ana drach. unam.

Ligni aloes,

Cardamomi,

Amyli,

Caphuræ, ana script. duo.

Sacchari albi,

Mannæ, ana drach. tres.

Formentur trochisci cum muccagine psyllij
in aqua rosacea extracta.

Parantur in usum magnarum cōfectionum,
uix enim aliter usurpantur. Calidam iecoris &
uentriculi intemperiem emendant, febribus
ardentibus, earumq; inexpletæ siti succurrunt:
bilis & sanguinis feruorem mitigant, cruorem
uomitione refusum sistunt, rabidos, consum-
ptos & auriginosos iuuant, & hectica febre de-

E 5 tentos.

442 PASTILLI ET TROCH.

tentos. Alia est trochiscorum è caphura Alexandrini descriptio, in uulgatis Nicolai Præpositi codicibus longè aliter descripta, & ualde diminuta. Auicennas etiam quinque formulas trochiscorum è camphora facit lib. 5. Aliæ quoque sunt horum formulæ Serapioni, Halyabbati & Rasio, in cordis tremore & ictero. Hos si in febribus usurpaueris, crocus, xyloaloe, cardamomum, spica, febribus aduersa demenda sunt, ut caphuræ qualitates nondum Medicis satis excussas fileam, pro qua flores Nymphææ eruditissimi uiri substituunt.

Troch. de capparibus Mes.

℞ Corticum radicum capparum,
 Seminis agni casti, ana drach. sex.
 Nigellæ,
 Calaminthes,
 Acori,
 Amygdalarum amararum,
 Nasturcij,
 Ammoniaci,
 Foliorum rutæ,
 Aristolochiæ rotundæ,
 Succie eupatorij, ana drach. duas.
 Cyperi,
 Scolopendrij, ana drach. unam.
 Puluis horum omnium cōprehendatur ammoniaco aceto dissoluto, & fiant trochisci.
 Iis libèter utimur ad lienis & hepatis obstructa

cta

Ita liberanda à crassa & melancholica materia, quam potenter diffecant & attenuant, natamq; inde duritiem emolliunt: flatus hypochondriacos, cæterarumq; partium dissipant cum uino tenui, aut aqua asplenij exhibiti. Datur Mesueo aureus unus ex uino in quo radices capparum, cortices fraxini & tamaricis, aut eorum turiones & cymæ incoxerint. Efficaciores sunt quibusdam, duplicato ammoniaco. Affines ferè trochisci de capparibus Auicennæ, nisi quòd simpliciores sunt, & rhabarbarum capiunt: magis tamen affines quos describit Serapio. Omnium uerò maximè conueniunt cum Mesueo, quos describit Rasis nono ad Almanforem in Splenis dolore. Efficaces admodum ad præscripta pastillos è capparibus describit Actuarius: quorum loco quidam splenicos pastillos uarij generis admovent: quorum meminit Galenus lib. 9. De comp. phar. part. eosque non unico modo describit Alexandrinus.

Troch. alhandaal sue colocynth. Mes.

℞ Pulpæ colocynthidos albæ & leuis semini-
bus purgatæ, drach. decem.

Incidatur minutissimè, & fricetur per spaciū
trium dierum, ex intermissione tamè, cum par-
te aliqua unciae unius olei rosati. Deinde sume

Tragacanthi,
Gummi Arabici,
Bdellij, ana drach. sex,

Macerentur

Macerentur gummiū genera in aqua roseacea, donec liquefiant & dissoluantur, & cum parte istius muccaginis formentur trochisci, in umbra siccentur: siccati iterum minutissimè conterantur, & cum reliqua muccagine rursus formentur trochisci, & reponantur.

Salubrior & tutior horum usus in acuendis catapotijs, quàm ipsius colocynthidis, quę per hos pastillos quandam ueluti emendationem, & uiciorum absolutionem accipit. Iis nos sæpe infuso utimur in obstinatissima frigidorū morborum pertinacia, cū pituitam & humores alios crassos, glutinosos ex profundis partibus, longeq; distantibus, ut cerebro, nervis, musculis, iuncturis, pulmone, thorace, potius quàm ex uenis ipsis attractos euellere cupimus. Quo nomine in cephalalgia, hemicrania contumaci. capitis totius dolore inueterato, epilepsia, apoplexia, uertigine, asthmate, tussi diuturna, dyspnœa, thoracis angustia, ischiade, morbis articularijs frigidis, cæterorumq; frigidiorum uiciorum familia ad acuendos clysteres, trochiscos istos usurpamus. Præcipuus tamen horum usus est in dolore colico & flatulento, deturbandæ uitreæ & uiscidæ pituitæ, ex intestinis maximè necessarius. Colocynthidis pulpa forficibus incisa, tenuissimè multumq; teri debet, ne asperæ eius partes interaneis adherentes, ea ulcerēt. Mesueus in simplicibus hos trochiscos omnino exprimens, colocynthida minutissimè

mè

SECTIO OCTAVA. 445

mè incisam glutinat muccagine tragacathi, aut bdellij, perlinit, siccat: iterū terit tenuissimè cū ladano, mulsa, uel mastiche oleo rosato dissoluta in pastillos citra molestiam purgatorios cogit. Diligenter autem Medico uidendū suadeo quantū colocynthidis capiant. Sunt nanq; quidam, qui modum à nobis præscriptum non satis consultò excedant. Hos pastillos scriptuli unius pondere utēdos exhibet Manardus. Nos drach. unam integram etiam securissimè & saluberrimè infuso ad affectus prædictos permisimus. Possunt etiam balanis additi supponi. Itaq; tutius adhiberi possunt quàm ore assumi, quod non temerè tentādum existimo. In Hermetis Hieram, aliasq; compositiones addebat Mesueus. Etsi uerò hiera illa penitus exoleuit, nō tamē horū pastillorum usus omnino desijt.

Troch. de lacha Mes.

℞ Lachæ mundatæ,
Succi glycyrrhizæ,
Absinthij,
Berberorum,
Succi eupatorij,
Rhabarbari,
Aristologiæ longæ,
Costi,
Asari,
Amygdalarum amararum,
Rubiæ,

Anisi,

Anisi,

Apij,

Schœnu anthos, ana drach. unam. Formētur trochisci cum aqua eupatorij.

Trochiscis de cancamo utimur ad iecineros & lienosos, hydropicos, febresq; ex uiscerū obstructionibus natas. Vrinās etiam potenter mouent, quo nomine asciti profunt. Cancamū autem tritum aqua fontis, cui aristolochia & schœnuāthum ad equas partes incocta fuerint, lauandū, pistillo semper agitando, quoad aqua clarescat: quod resedit, coletur & siccetur. Sic namq; tenuius euadit, magisq; aperit: isq; uerus est loturæ ex Pandectario modus, nō qui à ueteribus usurpabatur defæcatis partes & purgamenta retinens. Trochisci de lacha Auicēnæ, istis sunt omnino similes, nisi quod rhabarbarum & schœnuanthum non recipiunt. Quibus respondent quos descripsit Serapio & Halyabas in opere Medico: quos sequutus uidetur Mesueus. Habet etiam de lacha pastillos Nic. Alexandrinus, non multum ab his differentes. Formari autem possunt cum succo eupatorij, aut fœniculi, uel intybi, ut uult Alexandrinus, quod tacet Mesueus.

Troch. alkekengi Mes.

R̄ Granorum alkekengi drach. tres.

Seminis citruli,

Seminis anguriæ aut melonis,

Seminis

SECTIO OCTAVA. 447

Seminis cucurbitæ, ana drach. tres & dimi-
Boli Armeniæ, (diam,

Gummi Arabici,

Thuris,

Sanguinis draconis,

Papaveris albi,

Amygdalarum amararum,

Succi glycyrrhizæ,

Tragacanthi,

Amyli,

Nucleorum pineorum, ana drach. sex.

Seminis apij,

Succini,

Boli aut terræ sigillatæ aut lemnizæ,

Hyoscyami,

Opij, ana drach. duas.

(trochiscos.

Succi alkekengi quod satis est ad formados

Dicuntur trochisci diaphysalidon de hali-
cacabo & uesticarijs, usu tritissimi ad urinæ in-
temperantem ardorem exulcerata fistula uri-
naria, uestica, renibus & ureteribus. Pluribus e-
nim diebus ex aqua mulsa, zulapio rosato, aut
uino austero sumpti ulcera detergent, gluti-
nant, & cicatrice tegunt, lotij acrimoniam mi-
tigant, eiusq; strigmenta muccosa, aspera & do-
lorifica cōplanant & leniunt, indeq; urinæ tar-
ditatem aut dysuriam tollunt. Pastillus ex

uesticarijs Pauli capit seminis cucumeris satiui *Pastillus ex*
mundati unc. quatuor. seminis hyoscyami, ci- *uestic. Pauli.*
cutæ, sing. unc. duas. fœniculi, lapathi seminis,
croci,

*Past. è uesti-
caria Act.*

croci, nucleorum pineorum, amygdalarum amararum, opij, sing. unciâ. uesticariæ sextarios tres. uini quod satis est. Actuarij pastillus è uesticaria nō multum distans, habet opij, seminis cucumeris, seminis apij, hyoscyami, fœniculi, uesticariæ, sing. quadrātem, amygdalarum quadrantem, croci sextantem, uini dulcis quantum ad fermentationem satis sit. Cui affinis omnino est Alexandrini pastillus è uesticarijs, nisi quod pondera uariant. Accommodatur drachma una ad renum & uesticæ exulcerationes, sanguinem lotio excernentes, muccosa strigmenta reddentes, & uehementem dolorem expertos, febre carentes, ex uino dulci aut sapa: febriantes autem ex uino optimè diluto. Est alius pastillus Ruffi hieracis Thebani, ex uesticarijs usu & materia longè differens, capitis & narium ulcera glutinans, & cicatrice obducēs: qualis ferè describitur Alexandrino, numero 153. Vulgati etiam Nic. codices duas adferunt ex Nicolao trochiscorum alkekengi descriptiones, longè ab his quas ex Alexandrino attulimus, distātes. Auicennæ trochisci disulidis aut dyssalidis, ex diaphysalidon corrupto nomine, pastillos ex uesticarijs Pauli ferè exprimunt. Eosdem designat Serapio sub trochiscorum Alesculidis nomenclatura, quos Trochiscos apsolidis uocat Halyabbas, utrobique corrupta Græca appellatione. Bolum secundo loco enumeratam terram sigillatam intelligunt, quam
alij

SECTIO OCTAVA. 449

alij Milton sinopida aut Macram uocant. Parantur ut plurimum sine opio. Quidam granorum halicacabi quãtitatem ad drach. tres & dimidiam extendũt: alij unciam attingunt, ut nõ ingratij illis ex uesticarijs indicatura constet.

Troch. de agarico Mes.

Agaricus optimus tritus, cum uino albo cui zingiber maceratum & infusum sit, cogitur in trochiscos efficaces, multum ad purgandos crassos & uiscidos humores, pituitamq; ipsam bile permixtã, minore noxa uentriculi, quã si agaricus solus propinetur. Agarico enim, cum leuitate sua, & permeationis tarditate uentriculũ turbet, nõ temerẽ acria & penetrãtia admittit ad uiriũ & trãsitus per uiscera obstructa celeritatẽ. Qua ratione pluribus modis huiusmodi trochisci efformantur. Quidam enim salis gemmei tertiam partem addunt, & cum syrupo acetoso simplici pastillos parant. Alij manna & mulsa uicium istud corrigũt. Sunt etiã qui ex agarici parte una, ligustici uel dauci parte sexta, salis gemmei parte quarta, cum polypodij recentis muccagine trochiscos istos effingunt. Hic tamẽ modus, quem retulimus ex Mesueo, apud omnes obtinuit. Alij oxymelite scillitico uires eius augent. Quem morem ferẽ omnes retinuimus, agaricum oxymelite macerantes, ut leuem eius & penẽ sopitam acrimoniã, qua minimũ incãdit & penetrat, quoad eius fieri

F potest,

Cap. De no-
mita.

potest, erigamus. Quod etiam prævident Me-
dici, qui consultò zingiber, cinnamomum &
cassiam adhibent. Quidam rheo addito, & a-
loe agarici tarditatem & leuitatem corrigunt,
hisque quàm cæteris uti malunt. Conciliator
agarici trochiscati operosiores, quàm cæteri,
compositionem facit, addito etiã turbith. Tro-
chiscos istos inueteratos damno, quòd essen-
tiæ tenuitate, & aërosa aut spiritiuosa substan-
tia plurimùm efficaci deperdita, crassiores, &
ueluti fœculentæ partes remaneant, in medi-
camentis experiundis ferè inutiles. Quamob-
rem recenter trochiscatum agaricum semper
indicimus, si horum trochiscorum usus ur-
geat. Atque adeò hac in re, ut cæteris, deplo-
randa est supina Pharmacopœorum socordia,
qui pyxidibus pastillos istos longè ante repo-
sitos asseruant.

Troch. albi Rasy.

Rx Cerusæ lotæ drach. decem.

Amyli drach. quatuor.

Gummi Arabici,

Tragacanthi, ana drach. duas.

Caphuræ drach. dimidiam.

Gumminum genera aqua rosarum soluan-
tur, reliquorum pulueres tenuissimi addantur:
fiant trochisci.

*Vnus Boe alb
rasy*

~~Vt inur ad collyria sicca & humida, ad leues
& iam sese remittentes oculorum rheumatif-
mos,~~

SECTIO OCTAVA.

451

mos, lippitudines subacres & ophthalmicos dolores leniendos, passimque collyrij albi Rasij nomen in officinis sibi uendicant: etsi alij collyrium Rasij album ex tertio ad Almanso- rem libro aliter parant: quod capit cerusæ lotæ drach. decem. sarcocollæ crassæ drach. tres. tragacanthi drachmam unam. opij drach. di- midiam. Itaque sine opio & cum opio confi- ciunt: quod etiam Mesueo in ophthalmia Zaa- chariæ filio tribuitur, paulum immutatis pon- deribus. In collyriorum autem alborum ge- nere, quæ antiquis commendata fuere, album aliud Zezaris quidam ex Mesueo parant: alijs sufficit collyrium diarhodon album ex Paulo libro 7. aut Actio libro 7. desumptum. Est ue- rò Galeni collyrium album Trypherū dictum ex Archigene celebratum, libro quarto Comp. phar. gen. habet cadmiæ lotæ drachmas sexde- cim. cerusæ drachmas septem. amyli, tragacan- thi, gummi Arabici, sing. drachmas quatuor. o- pij drachmas duas. excipe aqua pluuiæ. Vsus est cum oui candido.

Cap. 16.

Cap. 111.

Cap. 8.

Trochiscus Polyidæ, qui Sphra- gis dicitur.

Recipit malicorij drach. sex.

Myrrhæ drach. octo.

Aluminis scissilis drach. quinque.

Thuris drach. quatuor.

Calchanthi drach. tres.

F 2

Fellis

Fellis taurini, drach. sex.

Vino dulci aut passo excipe : fac trochiscos.

*Lib. 3. Comp.
phar. part. &
lib. 5. Meth.*

Huc accensenda est præcipua uulnerario-
rum Medicorum in curandis ulceribus opera,
à Galeno passim decantata, & omnibus auto-
ribus tritissima. Describuntur uerò hi pastilli à
Galeno ex Asclepiade lib. 5. Comp. phar. gen.
& sæpe usurpantur ad ulcera sordida & humi-
da, aurium & narium præcipue : quamuis san-
guinis profusionem, quòd *ἐπισχετικῶν* rationem
habeât. Oris & quæuis recentia ulcera & uetera
emūdât, putredines uindicât, serpētia ulcera re-
stringūt, auribus purulētis succurrunt, ozenas
& tetra narium ulcera emendant, ossium siede-
rationem & cariem corrigunt : neruorum uul-
nera, nomas, phagedænas, pterygia & superua-
canæ carnis incrementa delent. Dysenterijs,
alijsq; plurimis naturæ uicijs, quæ siccantia po-
stulant, medentur. Soluuntur uino dulci, sapa,
œnomelite, uino albo, fuluo, aceto, aqua, oxy-
melite, oxycrato, melicrato, succis myrti, sola-
ni, intybi, herbæ sanguinalis, oui liquore, uino
austero, alijsq; id genus. Atq; etiam quemad-
modum in his pastillis quidam uirium sunt gra-
dus : sic non semper, neq; temerè ijsdem utendi
occasio datur. Imbecilliorum rudimentum ha-
bet Polyidæ Sphragis, quæ hîc descripta est, per
quam ad Musæ medicamentum, deinde An-
dronium, Pasionis & Bithyni pastillos ascen-
dimus, laborantis loci natura & ulceris condi-
tione

tionē sub aspectum proposita. Non secus ac Galieno ulcerum curatio per pastillos ex glaucio tentata, ad Polyidæ medicamentum, subinde Andronis & Bithyni processit: demum etiam medicamentum ex charta combusta perfectiorem addidit. Quinetiam purulentum & fordidum aurium ulcus Andronio medicamēto ex aceto soluto percuravit lib. Meth. 5. & narium ulceribus Musæ pastillos indidit, remissa paulum partium temperie. Diluendi autem sunt varijs succis, ut affectuum tempus, conditio, & partis quoq; symmetria postulabit. Dulcibus, si temperanda adstrictio: austeris & acidis, si interceptienda fluxio, & putredo vindicanda est, detergētibus ubi sordes & eluuiēs plurima exhauriēda est. In hæmorrhagia uerò, aceto, oxycrato, uino austero, & liquamentis prius dictis solui debent. At quia horum pastillorum uaria est forma primæ notæ autoribus descripta: nos Galenum dato penè artis sacramento in libris Comp. phar. part. imitati, illis magna fama auctoritatem testatam, & multis monumentis consignatam conseruabimus. Paulus aliter hunc pastillum descripsit. Ponderibus enim uariat, thus omisit, & aloen addidit, quā recipit secundo loco descriptus à Galeno, ex Andromacho lib. 5. Comp. ph. gen. Alexandrinus quoq; pondera multum immutauit, aloen etiam addidit, nec thus tacuit. Est Polybi Sphragis apud Celsum lib. 5. huic Polyidæ Sphragidi, quā descri-

Lib. 5. Comp.

phar part. 6.

Act. lib. 6.

Meth. cap. 3.

Cap. 20.

F 3 bit

bit Paulus ualde affinis. Atqui haud scio an in
mutato nomine uitiū factū sit, quanquā Polybi
Cap 7. medicamentum idem Celsus lib. sexto repetit.

Troch. Andronis.

℞ Cytinorum drach. decem.
Aluminis scissilis drach. quatuor.
Calcanthi drach. duodecim.
Myrrhæ drach. quatuor.
Thuris,
Aristolochiæ,
Gallæ immaturæ, ana drach. octo.
Salis ammoniaci drach. quatuor (in qui-
busdam add.)

Lib. 5. Comp. Sic à Galeno ex Asclepiade describitur pa-
ph. gen. stillus Andronius. Aliter quoque ex Heraclide
Tarétino, Critone uel Andromacho apud scri-
ptores descriptos reperias. Celsus pastilli An-
Cap. 20. dronij longè aliud schema affert lib. 5. idemque
Cap. 14. medicamentum Andronium lib. 6. longè ualena-
tius ex metallicis conficit. Paulus ultimam An-
dromachi descriptionem ferè imitatur, nōnihil
tamen uariat. Oribasius duas habet differen-
tes formas, multumque à nostris distantes: u-
nam libro 3. ad Eustathium, alteram libro 4. ad
Eunapium. Vlceribus recentibus, antiquatis &
rheumaticis efficaces. Sanguinis profluuio ex
Lib. 5. & 6. erosione adhibet Gal. aurium ulceribus, car-
Meth. & 14. bunculo & neruo præciso, ut & reliquos Pa-
sionis & Polyidæ pastillos.

Troch.

Troch. Pasionis.

R Squammæ æris drach. duodecim.

Aeris usti,

Salis ammoniaci,

Aluminis rotundi,

Aeruginis rasæ,

Thuris, ana drach. octo.

Aes & alia in sole ex uino terito, posteriore loco thus. pastillos confice: cumque usus postulabit, aceto dissolue.

Sumpti sunt ex Oribasio & Paulo. Aliter lō. *Lib. 3. ad*
gē describuntur Nicol. Alex. Superioribus sunt *Eustath.*
efficaciores & siccantiores.

Troch. Musa.

R Aluminis scissi,

Aloes,

Myrrhæ,

Chalcanthi, hoc est atramenti sutorij, ana
drach. sex.

Croci,

Crocomagmatis, sing. drach. tres.

Cytinorum drach. quatuor.

Mulso ex falerno facto diluuntur.

Viribus affines Andronijs pastillis, descri-
pti lib. 5. Comp. phar. gen. ex Andromacho. A- *Crocomag-*
liter describuntur Paulo libro septimo, & Ori- *ma.*
basio libro tertio ad Eustathium. Crocomag- *Orib. lib. 2.*
ma uerò fit expressis crocini unguenti aroma- *ad Eustath.*
tibus, & in pastillos redactis. Præstantius est *lib. 11. ad*
Iul. Imp.

F 4 odoratum

odoratum, myrrham modicè olens, graue, nigrum, ligni expers: quod cùm subigitur, colorem croceum ualde reddit, leue, subamarum, dentes & linguã uehementer inficiens, & quod aliquot horas perdurat. Tale est quod ex Syria aduehitur. Crocomagmatis ex crocino formã habet Paulus lib. 7. cap. 20. etsi aliud parat lib. eiusdem, cap. 12. Diuersum longè est crocomagma uulgatis Nicolai codicibus descriptum.

Troch. Bithynus.

℞ Malicorij,
Gallæ,
Aristolochiæ,
Aluminis fissi,
Chalcidis,
Cadmia, ana denarios sex.
Iridis Illyricæ,
Squammæ æris, ana denar. quatuor.
Chalcanthi,
Mysios, ana denar. tres.
Nitri,
Thuris,
Chrysocollæ, ana denar. duos.
Ex aceto sub Caniculæ æstu præparato.

*Lib. 5. Comp.
phar. gen.*

Sic est Galeno descriptus ex Andromacho, efficax ad nomas, depascentia ulcera, fistulas, pterygia, serpentia etiam ulcera (Herpetas dicunt) cum cerato, erysipelata, & alia id genus. Aliter Paulo describitur, quẽ imitatur Alexandrinus,

drinus, dimidiatis pōderibus, nisi quòd in cad-
mia sesquidragmam ponit, Paulus unc. tres.

Troch. de arsenico.

R̄ Calcis uiuæ, lib. unam.

Auripigmenti rubri & citrini,

Salis alkali,

Acaciæ, ana selibram.

Trita miscentur cum capitello.

Addendi Chirurgorum operæ, in quā in-
cidimus, fuerunt hi trochisci de arsenico recen-
tiorum, quibus ad fœda corporis uicia extirpā-
da lubenter utuntur, nomas, phagedænas, fistu-
las, rheumatica & maligna ulcera, reduuias un-
guium, putredines partium, ozænas, polypos,
condylomata, putrescētes gingiuas, carnes ex-
crescētes & gangrænas, aliāq; generis eiusdem.
Quid sit autem sal alkali & capitellum, quāq; ar-
te paretur, ex lib. 3. De materia chirurgica Hol-
lerij præceptoris doctissimi, unde etiam pastil-
los istos eduximus, petendum est. Ex quo etiā
trochiscos à calce, è succo asphodeli, & alkadi-
con, pyrotica remedia Chirurgis notissima pe-
tēda censeo. Alij trochisci de arsenico in uulga-
tis Nicolai codicibus descripti, Mesueo attri-
buuntur, istis non minus efficaces : quibus ta-
men non utimur.

Cap. De py-
roticis.

Trochisci Bechici albi.

R̄ Sacchari albissimi, lib. unam.

Sacchari candefacti optimi,

F 5

Penidio-

458 PASTILLI ET TROCH.

Penidiorum, ana unc. quatuor.

Radicis ireos unc. unam, & drach. septem.

Amyli unciam unam & dimidiam.

Excipe muccagine tragacanthi albissimi, & aqua rosacea extracta: formentur trochisci.

Trochiscis istis Bechicis quosdam uti scio, ad faucium asperitatem leniendam, tussiculofos & suspiriosos, ideoque trochiscis apposuimus: etsi prius pilulas bechicas cum uulgo catapotijs adscripsimus, in quibus Hypoglottidas nostras albas accensuimus, cum arteriacæ illæ confectiones lupinorum formam adeptæ, pastillis potius annumerari debeant.

Troch. bechici nigri.

℞ Succī glycyrrhizæ unc. quatuor.

Styracis calamitis sesquunciam.

Sacchari candefacti unc. duas & dimidiam.

Pulueris electuarij Diaireos Salomonis,

Pulueris lohot fani & experti, ana semunciā.

Penidiorum selibram.

Sacchari albissimi lib. duas & unc. tres.

Excipe muccagine tragacanthæ, ex aqua hyssopi: formentur trochisci nigri.

His etiam utuntur quidam ad tussim siccam in materia acri & calida, & uocis raucedinem, difficilesque pectoris excreationes.

DE

DE PVLVERIBVS MEDICATIS,

SECTIO NONA.

Ridorum medicamentorū quę
Græcis *ἐνρία ἢ κατὰ πάσματα*, no-
bis ab inspergendo pulueres di-
cuntur, rara est cura, eaquę chi-
rurgis penē solis deuota. Aut
enim ulceribus congruunt, aut
cuti applicātur. Vlceribus debentur, quę caua
implent, excrementia exedunt, sordida repur-
gant, cruenta reprimunt, & disparata glutināt.
Cuti asperguntur quę detergent, & sordes ex-
terunt, nitorem conciliant: qualia sunt sineg-
mata plurima, & quę cosmeticam desiderant.
Alia etiam extenuant & discutiunt: qualia sunt
quę acriore materia constant. Atque eo ferē in
genere in quo fertiliori quadā segete luxuria-
runt antiqui, nulla est Pharmacopœorum no-
strorum cura, solis uulnerarijs medicis relicta.
Quibus & aliqua ex parte, quia nostri est mu-
neris, & ad integrum medicinæ corpus non
leuiter attinet, satisfactum oportuit. Ex no-
biliore igitur campo ea deligemus, quę cui-
uis industriō usui satis esse possint. Pulueres
medicati antiquis lōgē tritissimi: ex quibus to-
ta medicamentorum soboles in corpus solides-
cit,

460 PVLVERES MEDICATI

scit, autoritate & usu penè defluerunt, cognita sola aromaticorum & odoratorum turba, eaque leuissima, quā ad Electuarius & mixturarum usus paratam pyxidibus uitreis reponimus. Quibus quia in Electuarijs satisfacimus, tractationem hīc non aliam accipient, quā quod plurimum inter se mixtura syrupo sicut liquore aliquo idoneo, excepta interaneorū uitij adhibentur, uiscerum imbecillitati succurrunt, partes cōfirmant, affectas etiam uires releuant, & electuarij mollis formam (opiatam uulgus uocat) modò etiam conditorum, modò tragematum indunt. Suffuf Arabum pulueres tenuissimi, odorati, in hunc locum tantum ferè recepti officinas nostras occuparunt, & artis cōptorię lenocinio mulierculatumq; fūco, quia precum addixerunt, rarum habent ingenuitatis specimen, & in Diapasmata relegātur: &, Quod olet grauius mixtum diapasmate uirus (inquit ille) nullius ferè sunt usus. Ex tanta tamen messe infelix aliquod lolium superest, sed nec ad ingentes illas delicias accommodatum. Pulueres à Suffuf Arabes distinguūt, quod hoc medicamēta odorata, tenuissima etiam, plurima contineat: illud trita cuiusuis generis, ea temerè medicamēta significet. At uerò quia medicamenta purgantia tritura etiam in pulueres cum liquore aliquo magnificè exhiberi possunt, potest puluerum usus gratior esse, & à quibusuis nullo intertrimento repeti.

In qui-

In quibus quia iustæ euacuationis prærogati-
uam habet sennæ puluis, omnibus usurpatur.

Puluis sennæ Montagnana.

℞ Folliculorum sennæ sesquunciam.

Zingiberis,

Maceros, ana drach. tres.

Cinnamomi,

Tartari, ana drach. unam & dimidiam.

Terātur omnia, & in puluerem redigantur.

Aduſtos & retorridos humores, melancho-
licumque ſuccum hoc puluere repurgamus, ſe-
roſam aquarum colluuiem exhaurimus, pitui-
tam falſam & putrilagineſcem iam cōceptam de-
turbamus, eoque nomine cutis ſœditatem, ſca-
biem, lepram, cæterasque eius generis ſordes
eluiſimus. Sumpta uerò eſt formula ex remedi-
orum penu Montagnanæ, cui etiā capitis pur-
gandi uires attribuit. Eiuſdem etiam eſt puluis
ſennæ deſcriptus in partium ſpiritualium affecti-
bus, aſthmaticis & ſuſpirioſis utilis, pituitam
thoracis partibus inſarctam extrahens, qui ca-
pit foliorum ſennæ ſine ſeminibus ſemunciam,
tartari ex uino albo & uinoſo collecti drach.
duas. cinnamomi, zingiberis, ana drach. dimi-
diam. Trita omnia in puluerem redigantur. Po-
teſt exhiberi in iuſculo ad ſemunciam integrā,
non præparca copia Montagnanæ, ſi efficacita-
tem deſideras. Tartarū ſæcarium uini optimi
& generoſi ſæcem ſiccā intelligimus, & lapi-
dem

Tartarum.

462 PVLVERES MEDICATI

dem illū uinosum ex fæcis uinariæ tenuiori par-
te concretum, quem Vini petrâ uulgò dicimus,
non parui ad obtundendam sennæ ingratitu-
dinem, & ad cætera condimenta usus. Aro-
mata uerò non temerè miscentur, ut flatulen-
tam & torminosam sennæ naturam corrigant.
Scio quibusdam, Italis præcipuè, usitatum sen-
næ puluerem longè ualentiozem, qui capit fol-
liculorum sennæ, tartari albi, sing. unc. duas.
caryophyllorum, cinnamomi, galangæ, ameos,
sing. drach. duas. diacrydij drach. tres. Huius
drach. una, aut sesquidrachma bilem & humo-
res atros magnificè educit. Sunt qui pituitæ ra-
tione salis Indi, aut gummei drachmæ dimi-
dium addunt. Hoc medicamentum pulueris
Pulvis san- sancti nomine quidam insigniunt, ne uaria no-
ctus. menclatura tibi fucum faciat, etsi quidam pul-
ueri ex Elaterio, aut etiam Præcipitato dicto,
id commendationis genus attribuunt.

Pulvis ad lumbricos.

℞ Seminis santonici unc. unam.
Lupinorum semunciam.
Absinthij drach. duas.
Cornu cerui usti drach. unam & dimidiam.
Trita omnia, in puluerem redigantur.
Usitatissimus est officinis hic pulvis, & ad
lumbricos efficax: quibus abigendis uaria in-
geniorum solertia plurimis remedijs, ijsque
magnificis consuluit. Quo ex morbo cum Itali
ob

ob acetariorum & oxypororum intemperan-
tem usum plurimum laborent, huic secretis
quibusdam & reconditisimis medelis succur-
runt. Præcipuè uerò Nursinus quidam cir-
culator totam Italiam oberrans, medicamen-
to cuidam ob insignem in abigendis lumbrici-
cis usum, famam & nomen attulit. Habet co-
rallinae, seminis fantonici, ana uncias duas. di-
ctamni albi, tormentillæ (Heptaphyllum di-
cunt) bistortæ (quod est dracontij genus of-
ficinis) ana unciam unam. Trita omnia in pol-
linem rediguntur, aceto acerrimo irrigantur, &
in umbra, dum siccescant, reponuntur. Datur
drachma una, aut sesquidrachma ex uino, aut
aqua portulacæ. Veneri quoque medici expe-
rientissimi, dum febricitantibus medicinam fa-
ciunt, medicamento propinando non raro quæ
lumbricos enecant, admiscunt, & ad eorum af-
fectus hoc usitatissimo puluere utuntur. Semi-
nis macedonici, seminis fantonici, sing. drach.
tres. corticum granatorum, cornu cerui usti, sing.
drach. duæ. dictamni albi, rhabarbari optimi,
caryophyllorum, croci, sing. drach. una. cinna-
momi drach. octo. Terantur omnia in pollinem,
qui saccharo excipiat, in taleolas aut pulue-
rem ipsum propinadum. Ferrarienses pharma-
copœi hunc sibi puluerem parant. Capit cinna-
momi drach. duas. zingiberis, cornu cerui usti,
spodij, pœoniæ, corallorum rubrorum, lupino-
rum, dictamni, coriandrorum præparatorum,
sing.

464 PVLVERES MEDICATI

sing. drach. unam. seminum caulium, fantonici,
 sing. unc. unam. Terantur omnia tenuissimè in
Cap. 30. l. 4. puluerem. Est efficax remedium Philonij ad
Pul. Philonij uermes, quod habet seminis fantonici, anisi, a-
ad uermes. na script. quatuor. pulpæ colocynthidos script.
 dimidium. salis Indi grana tria: trita tenuissimè
Pul. Isaaci. semel excipiuntur. Aliud Isaaci ad lumbricos,
 habet turbith, costi amari, ana drach. quatuor.
 abrotani, lupini, absinthij, ana drach. duas. ni-
 gellæ, enulæ, anisi, ana drach. unam. Terantur
 omnia probè, & lacte excipiantur. Celebre etiã
 est ad eosdem affectus Montagnanæ medica-
 mentũ ex remedium penu, & Serapionis ex
 Tract. 3. quæ hîc sciens & lubens omitto.

Pul. Gal. hæmorrhagiam suppressens.

Thuris pars una, aloes partis unius semissi
 miscetur. Utendi tempore tantum huius pul-
 ueris oui candido subigitur, quantum mellis
 crassitudinem reddat. E' mollissimis pilis le-
 poris uermiculi aut penicilli finguntur, illinun-
 tur pharmaco: & apertis uasis, tum etiam ulce-
 ri liberaliter inseruntur.

Lib. 5. Meth. Hoc medicamentum Gal. plurimum probat
 ad cerebri membranarum hæmorrhagiã, eoq;
 solenniter utimur ad uenarum uulnera, & libe-
 rale sanguinis profluuium, quod cõtingit uul-
 neratis uenis iugularibus. Citra uinculũ enim
 sanguinem potentissimè sistit. Est ubi medica-
 mentum euariet. Galenus namq; duplum thu-
 ris

ris quandoque admiscebat: aliàs uerò utriusq;
pares portiones: quandoq; etiam aloen thus su-
perabat, eiusq; loco mannam substituebat. Vt
autē erat natura & partis ratio, aloen aut thus
augebat: hoc mollioribus corporibus, illam du-
rioribus attribuens. Galenus eo medicamento
imbutos penicillos ulceri adhibet. Aetius lanā
eo pharmaco insuccatā uulneri admouet. Gui-
do Cauliacus leporis pilos incidit, & cæteris
admiscet. Alij præter pilos miscent bolum Ar-
meniam, sanguinem draconis, mastichen, terrā
sigillatam, succum plantaginis, aut herbæ san-
guinalis addunt, & stuppis excipiunt: itaq; uul-
neri obligant. Medicamentorum quæ *ἰσχυρὰ* di-
cuntur, sanguinemq; profluentē sistunt, ut non
est levis necessitas, ita & magna habenda Me-
dicis ratio. Auicennę puluis multis celebratus, *Pul. Auic.*
habet boli Armeniæ, sang. draconis, thuris, a- *na sang. si-*
loes partes æquales. Trita omnia in pollinem, *stens.*
ulceri adhibentur. Rhasij medicamentum ex *Aliis Rhā-*
Albucaſe capit calcis uiuæ (cuius præcipuus est *ſy.*
ad sistendum sanguinē effectus) sang. draconis,
gypsi, aloes, thuris, uitreoli, sing. æquas portio-
nes. Trita omnia tenuissimè, oui liquore aut a-
raneorum tela excipiuntur, dum coeant, & uul-
neri admouentur. Hoc in medicamētorum ge-
nere sunt pulueres adstringentes chirurgis u-
sitati. Vnus quem Rubrum uocāt, ex sang. dra- *Pulueres ad-*
conis, & sesquialtera ratione, uel dupla thuris. *stringentes.*
Alij calcem, bolum Armeniam & santalos com-
G miscent.

miscēt. Sunt qui hoc genere conficiāt. Symphyti maioris, boli Armeniæ, ana unc. unam. picis Græcæ unc. tres. mastiches, olibani, ana semunciam. sang. draconis, medicati funeris (uulgò mummiā dicunt) ana drach. duas. Trita omnia uulneri aspergunt: quæ quòd non leuiter siccent & astringant, glutinantium numerum ineunt. Sunt & alij pulueres sanguinem sistentes & adstringentes, Italis celebratissimi: quorum hæc est formula. Boli Armeniæ, terræ sigillatæ, nucum cyparissi, seminum portulacæ, myrtillorum, acaciæ, sing. semuncia. seminum plantaginis, gypsi, sing. unc. duæ. thuris albi, sanguinis draconis, sing. drach. duæ. mastiches, tragacanthi, gummi Arabici, symphyti maioris, sing. drach. quinque. Trita omnia in pollinem probè commisceantur. Addunt alij chartam ustam, leporis pilos, & fuliginem hypnitem. Eo utimur ad omne sanguinis effluuium ex uulnere tum interno, tum externo. Exceptum enim medicamentum & sumptum iuuat, hæmoptoicis & sanguinem uomitione effundentibus salubre, dysenterijs immixtum succurrit, uulneri cruento ex oui liquore imponitur. Alius non longè inferior, capit mastiches, thuris, nucum cyparissi, antimonij, malicorij, balaustiorum, cupularum glandium, singulorum drach. duas. Tere omnia in tenuissimum pollinem. Præter supradicta, sedis procidentiae, & recto intestino demisso, præsentissimo remedio

remedio succurrit. Actuarij medicamentum ad *Act. med.*
 hæmorrhagiam, habet aridæ uini fæcis cremas *ad hæmorrh.*
 tæ unc. tres. mannæ, thuris, mysios, ana drach-
 mas duas. misce, fiat puluis. usus est ad motu
 in exterioribus tantum. Dioscoridis Tharsen- *Diosc. Tharsen-*
 sis medicamentum Ario exhibitum, sanguini *sensis med.*
 supprimendo dedicatum, & multis celebra-
 tum, capit chalcitidis drachmas octo. mannæ
 drach. sexdecim, contunduntur, cribrantur, &
 mixta in pyxide ærea reponuntur. Vbi usus po-
 stulat, gypsi crudi triti par modus adhibetur:
 etsi aliter paulò Alexandrino describitur. A-
 liud ueteribus non ignobile. Chalcitidis drach-
 mas sexdecim, alijs octo. mannæ drachmas duo-
 decim. terebinthinæ frictæ, & aceto extinctæ
 tantundem. trita omnia insperguntur locis un-
 de sanguis profluit: quanquam succis, liquo-
 ribus, & gummiu generibus cogi possunt. *Heraclidæ*
 Heraclidæ: malicorij aridi uncias tres, alumi- *med.*
 nis uncias quatuor, chalcitidis uncia una, te-
 rantur omnia, in linamento tortili naribus in-
 duntur, & locis alijs unde emanat sanguis. A-
 lexandrini efficacissimum: aluminis, gallarum,
 thuris, ana drachmas tres. gypsi, mastiches,
 ana drachmas duas. lithargyri, cornu cerui a-
 dusti, marmoris, ana drachmam unam. Teran-
 tur omnia subtilissimè, & cribrentur. Aliud ea-
 iusdem: Symphyti, sanguinariæ, hippuris, ana
 drachmas duas. aluminis scissilis drachmas
 tres. misce, in pollinem terantur. Eiusdem,

G 2 sang.

sanguinis draconis, boli Armeniæ, balauftiorum, ana drachmā unam. myrti, interioris glādis, ana drach. duas. thuris, mastiches, ana scriptula quatuor. Tere probè in puluerem. Quo in medicamentorū genere paulò liberius spaciari libuit, ut & uulnerarij Medici in præcipiti & urgente uicio sibi nostram operam non deesse intelligerent: quibus liberalis huiusmodi medicamentorum supellex ex septimo & tertio Comp.phar.part. suppeditatur.

Puluis Cephalicus Auicenna.

℞ Sarcocollæ,

Thuris,

Ireos,

Sang. draconis,

Myrrhæ,

Aristolochiæ longæ, ana partes æquales.

Fiat puluis tenuissimus.

Cephalicum istud nobilissimum & usurpatissimū in cranij osse nudato & abrafo, quod in caluaria sæpe fit, ad uocatā Diploem, quādo arida ad fysarcosin inspergenda sunt. Pinguia enim, quæ Emmota uocant, quia inuncta linamentis adhibentur, nudatis ossibus nocēt. Eo

*Lib. 4. Fen 5.
cap. De fractura cranij.*

utitur Auicennas in cranij fractura, ulcere re-purgato, & meningum denudatione, indeque usurparunt Chirurghi: etsi erui farinam & radicem opopanax addit Auic. in cerebri affectibus. Cephalica & Catagmatica alia plurima ex lib.

SECTIO NONA. 469

lib. 2. 4. & 5. Comp. ph. gen. & 3. Meth. in usum
traducere licet. Sunt alij pulueres Cephalici of
ficinis triti, sed e mentito uero cephalicorū no-
mine, capiti roborando desiccādoq; , ne fluxio
submissas partes irriget, tantū idonei. Quale *Pul. Metaz.*
est Montagnanę medicamētum superfluos ca-
pitis humores, ne in pectus ruant desiccās. Ca-
pit folij, granorum paradisi, ligni aloes, storacis
calamitæ, caryophyllorum, ana drach. dimidiā.
corallorum script. unum. maceros sesquidrach-
mam. Terantur omnia probè in tenuissimum
pollinem, qui uespere capillis inspergatur, &
bregmati ad futuram coronalem. Aliud eiusdē
in spiritalium partium affectibus, capit ladani
ficcioris drach. unam. storacis calamitæ, ligni
aloes, ana drach. dimidiā. rosarum drach. duas,
caphuræ sesquidrachmam. spodij, santalorum
alborum, ana drach. duas & dimidiam. Teran-
tur omnia tenuissimè, & syncipiti inspergātur.
Aliud eiusdem capit corallorum rubrorū, spo-
dij, rosarum, ana drach. dimidiam. folij scriptu-
lum dimidium. ligni aloes script. unum. mace-
ros script. quatuor. Tritis omnib⁹ ad eosdē effe-
ctus utitor. Itali, præcipueq; Ferrarienses hoc
pulvere cephalico crebrò utuntur, quem Tem-
peratum uocant. Capit sandaracæ, rosarum ru-
brarum, nucum cyparissi, myrtillorum, corti-
cum thuris, mastiches, caryophyllorum, sing.
semunciam. Terantur omnia in tenuissimum
pollinem. Est alius quoque superscripto tem-
G 3 perator,

peratior, habet rosarum rubrarum, balaustio-
rum, mastiches, sing. drachmas duas. maceros,
thuris, myrtillorum, ana drachmam unam. nu-
cum cyparissi, stœchados, ana sesquidrachmā.
misceantur omnia, & terantur subtilissimè. V-
tuntur alij pulueribus cephalicis calidis: alij fri-
gidis, ut & temperatos alios quoq; conficiunt,
quibus lubens supersedeo: ut & cephalicos A-
lexandrini pulueres caua explentes, & carnem
generantes lubens omitto.

Puluis Sarcoticus.

R̄ Mastiches,
Sarcocollæ,
Sanguinis draconis,
Boli Armeniæ,
Corticum thuris,
Myrrhæ,
Lithargyri,
Aloes, ana pares portiones.

Terantur omnia subtilissimè in pollinem.

Hoc sæpe ad ulcerum caua implenda, carne
gignendam, & profundas uulnerum lacunas
exæquandas utuntur Veneti, & Romani me-

Puluis Rha- dici. *Puluis Rhasij* ad eosdem effectus nobis u-
ij sarcoticus. sitatissimus ex olibani, aloes, sarcocollæ, fan-
guinis draconis, radicis ireos, sing. partibus æ-
Pulu. Alex. qualibus. *Puluis Alexandrini* sarcoticus opti-
mus, capit thuris, cadmiæ, farinæ eruinae, ce-
russæ, pompholigis, amyli, mannæ, lithargyri,

sing.

ſing. ſcriptula tria. plumbi uſti, terræ chiæ, ſing. drachmas duas. Probè tritis utitor. Eodem modo cum maſtiche, farina orobi, fœnigræci, cicerum, lupinorum, thure, & alijs ſarcoticos pulueres effingimus, quos pro ſarcoticorum lege ſubtiliſſimè terimus, crebroque quod ſecerni cribro non potuit, in pila reponimus, ne aſperitate ulcus lædant.

Pulvis Rypcticus, hoc eſt deterſorius.

Alumen rupis uſtum ulceribus omniũ partium ſordidis, putridis, cuniculoſis, fiſtuloſis & maleficis confert, ſordes deterget, putrilaginem uindicat, ſerpensque uirus eluit, & probè diſſluentem humiditatem exiccat, ſi ulcera antè foueantur, uel lauentur aqua, lixiuio uel uino, quo pulvis ipſe maceratus fuerit, & excolando remotus. Idem efficacius præſtat chirurgis ſolenne. Aluminis uehemèter triti drachmæ duæ. ſalis drachma una. mellis uncia tres. mixta omnia ſimul cremantur olla: uſtis, tritisque ireos drachmæ tres tritæ miſcentur. Vitreolo uſto ad eaſdem ſordidorum & malignorum ulcerum querelas utimur. Hoc uritur, diuque ex aceto tritum circumagitur: deinde ſiccatur: ſiccum è uino ſubigitur, ruruſ ſiccatur. Pulvis citra morſum ſiccatur, & putredines uindicat. Ad quæ uicia metallica acria eodem modo macerantur, ut ſiccant, nec ita mordeant.

G 4

Pulvis

Pulvis Epuloticus recentiorum.

℞ Balauftiorum,
 Sang. draconis,
 Cadinæ argenti,
 Aeris usti loti, ana partes æquales.
 Fiat pulvis subtilissimus.

Duris corporibus, contumacibus uicijs & nimium humidis utilis est.

Pulvis ad præcipitados, uulgò ad casum.

℞ Rhabarbari optimi drach. duas.
 Medicati funeris, hoc est mummiæ,
 Rubiæ, ana drach. unam.

Terantur omnia subtilissimè in pollinem.

Excipitur uino adstringente, & in usum propinatur præcipitatis, ruptis, contusis, fractis. Sumptus ex Mesueo in Simpl. etsi præparat cum mummiæ & rubiæ modum facit. Nos ex Cap. De rhab. Auicenna subdupla rhabarbaro cætera fecimus: etsi æqualia esse possunt, non secus ac rubiam & rhabarbarum equaliter admiscet in hepatis affectu calido. Vinum adstringens etiam Cap. De rubia. arte curatur, cui incoxerint quæ stringendi uim habent, rosæ, balauftia, cytini, malicoriū, myrti cacumina & rubi, rhois culinarij semina, cæteraque id genus. Hoc uino intincta lintea, & expressa, calida laboranti circumuoluta, omnem ex ictu & præcipitio offensionem mirum est quàm percurent: estque celebre Hispanis, nec contemnendum remedium. Hos pulueres ad præcipi-

Lib. 3 Fen
14. tract. 3.
cap. 12.

SECTIO NONA. 473

præcipitium alij usurpant, laccæ, myrrhæ, ana drach. duas. fœnigræci, castorij, ana drach. unâ & dimidiam. boli Armeniæ drach. tres. misce, fiat pulvis, da cum uino. Alius capit mummiæ, castorij, ana drach. duas. tormētillæ, saluiæ, cinamomi, ana drach. tres. caphuræ script. unum. ossis è corde cerui script. duo. sacchari rosacei unc. unam : misce, fiat pulvis, propinetur cum oxymelite.

Pulvis pituitam purgans.

℞ Turbith drach. unam.
Hermodactylorum drach. dimidiam.
Zingiberis script. unum.
Sacchari semunciam.
Misce, tere, & fiat pulvis.

Vtuntur eo quidam in articulorum querelis, coxarijs, & intolerabilibus podagræ uicijs. Pituitam enim ex corporis penetralibus, atque ex articulorum cauis potenter elicit, ieiuno ex pulli iusculo aut idoneo liquore sumptus. Alius est pulvis medicaminis turbith Auicennæ efficacior, alius quoque diaturbith Mesuei : cuius, quia superius facta est mētio, hîc plurib⁹ de eo agendū non duximus. Rhafius uerò ad Almanforem nono, turpeti albi drach. uiginti facit, sacchari triginta, zingiberis decem. quem Placentinus de Medicinis cap. 6. sequutus est.

Cap. 71.

Pulvis limaturæ chalybis.

Limaturæ chalybis aceto aliquoties macea
G 5 rata.

ratæ, exiccataæ, & in pollinem tritæ drachma una & dimidia, cum sacchari rosati uncijs duabus. ieiuno sumptus redundantē stomachi humiditatem mollitudinemq; nimiam desiccaturitatemq; cibi facit, & prostratā appetentiā excitat, facultatem cōcoctricem confirmat: putrem uentriculi, hepatis & lienis, nutritoria rumq; partium colluuiem absomit, obstructiones leuat, ideoq; ictero utriq; & subnascentia quæ inter cutem, cachecticis & cacochymis utilis. Chalybis autem limatura sæpe ignita aceto extinguitur & teritur, quibusdam hoc modo purgatur. Ea aqua clarissima affusa fricatur manibus, dum aqua tota sordescat: qua affusa, aceto humectatur, idque pluries & diebus pluribus, exiccata deinde teritur. Quibusdam lacte caprillo condulcatur & maceratur, alijs lactis sero, aut oleo amygdalino, ut asperitas decedat. Stomachi uicijs huiusmodi cū innumera ab autoribus descripta medicamenta succurrant: faciunt tamen præcipuè puluis aromaticum Mesuei, frigidum uentericulum iuuans, concoctionem procurans, & flatus dissipans. Eiusdem quoque, puluis ligni aloes, & puluis diarhodon. Sunt quoq; Tragemata stomachica plurima: quorum usus pro re nata à quouis prudente medico facile indicitur.

Puluis pro epithemate cordis.

℞ Florum buglossi,

Boraginis,

Boraginis,
 Melissæ, ana manip. dimidium.
 Santalorum omnium,
 Rosarum rubrarum, ana drach. duas.
 Doronici,
 Been albi & rubri,
 Succini,
 Osis è corde cerui, ana script. quatuor.
 Corticum citri,
 Seminis oxalidis,
 Ligni aloes,
 Caryophyllorum, ana drach. unam & dimia
 Croci script. dimidium. (diam.
 Vnionum drach. dimidiam.
 Moschi, gr. tria.
 Caphuræ gr. sex.
 Fragmentorum lapillorum omnium drach.
 Corallij utriusque. (unam.
 Spodij, ana drach. dimidiam.
 Trita omnia probè ad usum referuentur.

Eo utimur epithemate ad cordis affectus,
 uibratum, syncopen, & concisas prope uitali-
 tatis uires. Præcipitibus uicijs quæ frigida in-
 temperie spiritus opprimunt, saluber. Nobis-
 lissimum enim uiscus sopitum, & ueluti tene-
 bris aut caligine occæcatum excitant. Melan-
 cholicis, splenicis, tristibus, & ueluti animam
 desperantibus succurrit. Cuius loco quidam
 hunc puluerem adhibent. Caput santali rubri
 unc. unam. corticum citri, santali albi, rosarum,
 corallii

476 PVLVERES MEDICATI

corallij utriusque, succini, spodij, ana semunciam. ofsis è corde cerui, croci, ana drach. unā. pulueris lēticie Gal. pulueris elect. de geminis, pulueris elect. diamargariton, ana script. quatuor. caphuræ script. unum. Tritis omnibus, & mixtis utitor. Ad cordis intemperiem calidam, indeque præcipitem uirium lapsum, istum puluerem epithemate adhibemus. Recipit rosarū rubrarum, florum nymphæe, boraginis, buglossi, uiolarū, coriandrorum, sing. semunciam. santalorum omnium, rasuræ eboris, corallij utriusque, ana drach. duas. labruscæ, seminis oxalidis, sing. drach. unam. ofsis è corde cerui script. duo. unionum script. quatuor. caphuræ drach. dimidiam. croci script. dimidium. Tritis omnibus utitor. Solennis quoque ad eosdem affectus alius puluis Cordialis dictus, omnibus celebratus. Habet corallij utriusque, sigilli lemnij ueri, aut terræ sigillatæ, ana semunciam. rasuræ eboris, cornu cerui, ana drach. duas. unionum, siue margaritarum drach. unam. coriandri præparati, spodij, rosarum, ana script. duo. seminis oxalidis, fragmentorum preciosorum, ofsis è corde cerui, ana drach. dimidiam. sacchari unc. tres. folia auri & argenti quinque & uiginti, per se trita probè serua. Alius Nic. Florentini celebris, capit lapillorum preciosorum, sapphyri, hyacinthi, rubini, smaragdi, granatę, ana drach. dimidiam. corallij utriusque, ofsis è corde cerui, spodij, limaturæ auri & argenti, succini, ana drach.

*Lib. 4. in
Syncope.*

drach. duas. croci, ligni aloes, sing. drach. unam.
cinnamomi optimi drach. tres. cryſtalli, amba-
ris, ana drach. dimidiâ. Tritis omnibus & per
mixtis utitor. Ad hepatis epithema puluis iſte
uſurpatur, qui capit roſarum, ſantali albi & ru-
bri, abſinthij, ſchœnuanthos, ſpodij, ſpicæ Indi-
cæ, ana ſemunciam. Contrita in puluerem mi-
ſce, & repone.

Puluis contra peſtem.

℞ Radicum heptaphylli (Tormentillâ uocât)
Dictamni,
Tunici,
Scabioſæ,
Radicum bugloſſi,
Seminis citri,
Oxalidis, ana drach. quatuor.
Coriandri præparati,
Seminis portulacæ,
Raſuræ eboris, ana drach. duas.
Corallij utriuſque, ana ſeſquidrachmam.
Roſarum rubrarum drach. unam.
Terræ ſigillatæ ueræ ſemunciam.
Boli Armeniæ ueræ unc. duas.
Terantur omnia in pollinem.

Peſtilenti cœlo & ſtatu, eo puluere ut plu-
rimùm utimur, et ad huiuſmodi ſæuiſſimæ aeris
contagionem reconditis quiſque remedijs ſe-
ferè committit. Alius eſt ex penu remediorum
Montagnanę. Habet ſeminis citri, oxalidis, ana
drach.

478 PVLVERES MEDICATI

drach. duas. radicis dictamni, gentianæ, tormentillæ, ana drach. duas & dimidiam. boli Armeniæ unc. unam. cinnamomi electi semunciam. margaritarum, sapphyrorum, ossis è corde cerui, ana drach. unam. omnium santalorum, seminis ocymi, ana sesquidrachmam. fiat puluis, qui sumatur ex aqua scabiosæ aut oxalidis. Ad idem celebratus puluis electuarij de bolo, capit omnium santalorum, galangæ, ligni aloes, cinnamomi, coralli rubri, rosarum rubrarum, seminis melonum, ana drach. dimidiam. radicum tunici & tormentillæ, ana drachmas tres. rasuræ eboris, cornu cerui, ana drachmam dimidiam. nucem moschatam unam. maceros, cubebæ, ana drachmam unam. anisi, marathri, zingiberis, ana gr. quindecim. seminis oxalidis, citri, iuniperi, bombacis, caryophyllorum, ana drachmam dimidiam. boli Armeniæ drachmas duas. fiat puluis, cuius drachmæ duæ ieiuno ex uino optimo & odore sumantur.

Puluis Alexipharmacus.

℞ Boli Armeniæ cum aceto præparatæ semunciam.

Rosarum rubrarum drach. unam.

Seminis oxalidis,

Seminis citri mundati,

Cornu cerui usti,

Seminis rutæ

Doronici

Doronici Romani,
 Succini,
 Seminis cardui benedicti, ana script. quatuor.
 Corallij utriusque, (tuor,
 Ligni aloes,
 Serici crudi,
 Santalorum omnium,
 Vnionum integrorum,
 Ossis e corde cerui, ana drach. unam.
 Smaragdorū script. duo.
 Pulueris diamargariti frigidi,
 Radicis tormentillæ,
 Dictamni,
 Tunici,
 Scabiosæ,
 Coriandri præparati,
 Lemnij sigilli, ana drach. duas.
 Caphuræ,
 Ambaris, ana script. duo.
 Croci gr. quindecim.
 Moschi script. unum.
 Tritis omnibus in puluerem, utitor.

Puluis est Alexipharmachus (Bezeardicum uulgò uocant) uenenis, alijsque medicamentis sua noxa deleterijs, & uiscera appetentibus aduersus. Vitales enim spiritus & cordis robur deiectum confirmat, quod est magnum ad reliquam uitam pondus. Ex uino per se sumitur odore & grato, aut cum syrupo de citro aut ribes mixtura adornatur.

Puluis

Puluis sternutatorius.

℞ Piperis,
Ellebori albi,
Struthij,
Euphorbij,
Castorij,

Succi cyclaminis ficci, ana drach. unam.

Trita omnia probè in pollinem tenuissimū
reponantur. Naribus insufflatur, aut attrahitur.

Egregiè sternutamenta mouet. Sunt qui alium puluerem parent, ex melanthij feminis, saxifragiæ, piperis utriusque, sing. script. duobus. maioranę, saluię, betonice, sing. drach. una. euphorbij script. uno. ellebori albi script. dimidio. nucis moschatæ drach. tribus. agarici script. duobus. Trita omnia accuratissimè simul commisceantur.

Puluis sternutamentum compescens.

℞ Myrrhæ,
Melanthij,
Thymi,
Ocymni,

Thuris, ana drach. duas.

Tere subtilissimè, misce, linteo inuolue, & naris odoratu adinoue.

Puluis ad partum, Serapionis.

℞ Castorij drach. unam.
Zedoaris,

Doronici,

Doronici,
Seminis apij, ana drach. duas.
Sacchari unc. tres.

Tritorum omnium drach. una exhibeatur
cum decocto anisi & mastiches.

Sumptus ex Serapione lib. 5. partus dolo- *Cap. 34.*
res & tormina lenit, discussa præcipue mate-
ria crassa, & flatibus dissipatis, qui magnam
adferunt molestiam. Alius Isaaci superiori af- *Lib. 8. cap.*
finis, prægnantium labores leuans. Capit ze- *20.*
doaris, doronici, seminis apij, ana drachmas
duas. castorij drach. unam. ameos drach. tres.
Trita omnia sacchari uncijis duabus & dimi-
dia excipiuntur. Alius eiusdem habet cumini,
carui, apij, ana drachmas tres. ameos, thuris,
menthæ, sesami, ana sesquidrachmam. zedo-
aris, acori, ana drach. duas. granorum mali pu-
nici drachmam unam. Mixta omnia & trita in
pollinem ex uino Cretico aut odore exhiben-
tur. Vsitatus est nobis pulvis liberato partus
dolore ad partus purgamentorum, & inuolu-
cri fœtus (Secundas dicimus) explicationem,
indeque torminosos dolores. Capit cinnamo-
mi, zingiberis, ameos, anisi, seseleos, cumini,
singulorum drachmas duas. matricariæ, arthe-
misæ, fabinæ, capillorum Veneris, singulo-
rum drachmam unam. myrrhæ, bdellij, sing.
script. unum. Trita omnia, sacchari æquali por-
tione excipiuntur. Propinatur drach. una cum
uino Cretico, aut decocto radicum fœniculi &
H apij.

482 PVLVERES MEDICATI

apij. Scio practicis omnibus ad hunc usum corticem cassiæ fistularis plurimum commendari: sed non uideo quod in re exucca, sicca, terrea, & propè adstringente huius morbi leuamen quærant, existimoque cassiam ligneam ueram aromaticam efficacius præscribi posse.

Puluis Ducis.

R̄ Sacchari optimi lib. unam.

Cinnamomi unc. unam.

Trita omnia misce.

*Puluis ducis
Nic.*

Puluis est ex aromatū genere, quo utimur ad intemperiem uentriculi frigidam, indeque ortam imbecillitatem, & coctionis moram. Nicolaus alium habet puluerem ducis. Capit cinnamomi drach. duas. zingiberis, galægæ, caryophyllorum, nucis moschatae, cardamomi, cubebarum, piperis longi, ana script. unum. sacchari albi unc. sex. Trita omnia in tenuissimum pollem misce. Alij etiā hoc modo conficiunt. Cinnamomi unc. unam. zingiberis drach. unā. croci script. dimidium. sacchari unc. tres. Aromata parum per se trita, in puluerem rediguntur: deinde additur saccharum. Aridis huiusmodi medicamentis, etsi quidam alia plurima adscribunt, quia tamen officinis nostris rara sunt, inani opera defungi noluius. Pulueres oculos, ad genitalis urinæ profluium (Gonorrhoeam uocant) ad pudendorum exanthemata, ad foeminarum abundantiam tum morandam,

SECTIO DECIMA.

483

dam, tum etiam accersendā, mira uarietate ex
 autorum monimentis, quia depromi possunt,
 non addimus. Neq; uerò Myropolarum fucos
 attingimus, ut nec odoratas delicias, quales
 sunt pulueres uiolati, odori, & cyprij, & suffi-
 tuum materia plurima. Seplafias ipsas quan-
 tum est in re medica tractamus, nec ideo con-
 dimentorum aut intinctuum aromaticam su-
 pellectilem, ut nec gulæ illecebras afferimus.
 Quo in genere puluis minutarum specierum,
 puluis albus, & puluis eximius, Finis uulgò di-
 citur, accenferi debent.

DE OLEIS,

SECTIO DECIMA.

Tertius & ultimus instat nostri o-
 peris labor, qui penè admouēdo
 rum nomine, integrum Medicinæ
 corpus informat. Hæc pars, quia
 manu medicinam facit, & illinēti-
 bus, malagmatis, unguētis, emplastris, ceratis,
 & ferè pinguiū materia cōstat, in externis præ-
 fidijs sanciri debet, & chirurgiæ munijs propè
 dedicari. Quibus adornādis oleū, cū corpus
 uelut materiam substernat, cæterisq; tum for-
 mam, tum uerò uinculum prærogatiuo quodā
 iure præbeat, huius uelut simplicioris corporis
 prima debet esse tractatio. Olei genera plurima

H 2

Galeno

Galeno euariant: aut enim recens est aut uetustum, aut simplex aut compositum. Est ubi fructus unde exprimitur, naturam sequitur, indeque maturum aut immaturum dicitur: quandoque etiam artificio uarietatem acquirit, dum primum apparatus seruat, aut inductam arte alterationem capit. Quæ omnia doctrinæ gratia simplicis olei & compositi nomine comprehendimus, ampliata paulum nominis natura. *Oleum.* Oleum maximè propriè succus est pinguis ex oliuis prælo expressus, oleumque absolute aut commune dicitur. Hoc pro uario genere uariam habet naturam. Ex oleis immaturis omphacinum & omotribes, hoc est acerbum & crudum dictum, frigida & stringentis potentiæ. Ex maturis oleis elaboratum, mediam quodammodo naturam tenuandi & leniendi ui præditam obtinet. Vtrunq; uerò uel recens uel antiquatum, salsum uel insalsum, lotum uel illotum, uiribus & facultate, non genere ambigit. Olei etiã nomine censemus succum pinguem, unguinosum & oleaginum, qui seminibus aut fructibus prælo domitis effluit. Est etiã olei genus unguinosum corpus, quod ui ignis sollicitata flabris rerum natura, & marginizato elementorum secessu, chymistarum inuentu, uelut primarum naturarum ludibrio elicitur. Hæc omnia simplicis olei censura insigniri debent. Compositorum uerò ordinem faciamus ex simplicium materia, floribus, seminibus, fructibus,

fructibus, surculis, germinibus in oleo cōmuni
& simplici insolatis, maceratis & incoctis. Quæ
quia minimū sunt cōposita, ad antiquorum
doctrinā relata, simplicia esse olea quidā anxie
nimis contendūt. Verūm quia compositorum
oleorum ex antiquis ratio adeò defueta & ob-
scura est, ut ferè solum nomen remaneat: nos
claritatis gratia maximè obuiam naturam se-
quimur, ijsque complexionis nomenclaturam
damus, antiquorū monimentis quoad licebit,
in transcurso iusta facientes, in eorumq; latas
compositiones, si quando occurrat, excursuri.
Nominum ratio ut plana esse debet, ita in na-
turæ explicatione, dum doctrinæ locus est, nul-
lum facessat negotium oportet. Satis mihi cō-
scius sum, Galenum oleum rosaceum, quòd
absque odoris apparatus esset, simpli- *Lib. 2. Simpl.*
cis olei nomine donasse. Illud uerò cui aliquid *cap. 27.*
eorum esset inditum, unguentum rosaceum
uocasse. At idem diffusa nominis ratione Nar-
dinum oleum, laurinum, mastichinum & me-
linum unguentis accenset. Adeò in momen-
tanea rerum dissimilitudine, tractationis ob-
scuritas leuiter inducenda est: orationis uerò
perspicuitas in docendi genere plurimū lau-
danda. Compositum oleorum genus, & con-
structionis uarietate, quæ sua ferè cuique est,
& multitudine atque frequentia est celeberrim-
um, à nobisque crebrò usurpandum. Quo
in explicando, si qua antiquorum mixtura oc-
currat,

currat, compositionis ornatu instructior, tam ineptè ingrati futuri non sumus, ut illi gradus in orchestra, aut uerò plausus in proscenio denegemus. Sed profectò oleorum præla quodammodo ordinem præuertunt: priusque de pinguibus succis agendum, qui expressione & tritura effluunt.

Oleum amygdal. dulcium.

Amygdalæ dulces cortice lignoso & membranoso purgatæ, plurimum tritæ in offas co-
guntur, & horis quinque loco calido continentur: uel in diplomate hora una coquuntur, aut sub arena calente, & cinere sacculo inuolutæ, & pannis aliquandiu fouentur. Rur-
sus teruntur, & sacculo conclusæ torculari exprimuntur. Amygdalæ quoque tritæ, calido loco & aere in uase pinsuntur & subiguntur, non secus ac maza ipsa, pauca calida subinde affusa. Torcular uerò quo oleum exprimes, sit ex assere infernè cauato, & decliui colum uersus & emissarium: supernè autem pro cavitatis subiectæ magnitudine, & forma educto, protenso & gibboso, ut undique cavitare expleta, æqualiter amygdalæ exprimantur. Sic Mesueus.

Olei amygdalarum dulcium eliciendi, cum plurimi sint modi: unus tamen hodie usitatissimus est & facillimus, nullas ferè horarum inducias requirens, & in rem præsentem, ad
usus

usus expetitos recens non rancidum aut oli-
dum, quale est ferè antiquatum & uietum, de-
promens. Amygdalæ dulces integræ, pila la-
pidea tufæ, & in offas collectæ, sacco cana-
bino nouo, aut stamine uulgarī calfacto in-
uoluuntur, complanato utrinque assere etiam
calfacto muniuntur, prælo librario quadrato
& plano comprimuntur, aere calidissimo pro-
pe ignem luculentum: aut si æstas est, loco as-
prico & subdiali, expressum oleum in subie-
ctum catinum demittitur. Id sæpius repeti-
tur, dum quæsitam olei copiam exhaurias.

Sacculum qui amygdalas contineat, ex mate-
ria canabina noua, firmitate tenaci & dura ef-
se debet, quæ uim præli faciliè sustineat, pres-
soque corpore, materiam arctius amplecta-
tur, raritate decenti oleagini exitum præbeat,
torositateq; conuenienti nihil concreuiti suc-
ci deperdat aut ebibat. Quam in rem staminea
nostra materia laudari potest. Amygdalæ si
depellandæ sunt, cultro rectius quàm aquæ ca-
lidæ maceratione, aut sartaginis ustrina opus
expleueris: quòd hic modus præter depastam
igne oleosam substantiam, etiam adustionem
resipiat: ille uerò aquosiore humiditate ad-
mixta, largius oleum uiciet, & ingratius red-
dat. Non aspernèdus est Mesuei modus, qui a-
mygdalas pertritas diplomate & uase uitreo in
calidam demerso calefacit. Bláda enim calorīs
uaporatio tenuatā succi unguinosi substātiā

H 4 tabefacit,

tabefacit, colliquat, eamq; humiditatem fluxilem magis reddit, accelerat promptius & exprimit. Sacculo deinde clausæ pressuram experiuntur, eo quo dictum est modo. Alij arena, cineribus, milio & furfuribus ignem cōcipiunt, & submersas amygdalarum offas obruunt, ut blandum calorem, cuius ui oleum copiosius elicitur, inducant. Verū illa ut terrea sunt & solida, calore sicco & urente portionem frugis magis consumunt quā euocent. Quidā mola trusatili amygdalas ipsas adinstar aliorum seminum subigunt: ignobile tamen est oleum, & uirosum aliquid redolens, quale solet ex uetustis amygdalis cieri, & officinis prostat ad laterum & locorum affectorum dolores leniendos. Dioscorides amygdalarum dulcium aut amararum, repurgatarum & siccatarum semodio, pistillo ligneo leuiter in offas tuso, aquæ feruentis sextarium adiicit, ut succum liquidiores & expressioni paratiorem reddat. Quo humore exhausto, uehementius quā antea tunditur, mox tabellis premitur, & quod digitis hæsit, concha excipitur. Contuso iterum heminam aquæ aspergit: qua exhausta, idem opus prosequitur. Ex singulis modijs, singulas heminas exprimit. Sed oleum istud, quia aquæ permixtum imbecillius & ignauius redditur. Præstaret si liberalius oleum requiras, amygdalis tritis oleum commune quā aquam permisceri ex Pauli instituto. Is etenim amygdalarum

Lib. i. cap. 39.

SECTIO DECIMA. 489

rum uncijis duabus olei dulcis sextarium Itali-
cum addit, & in uase duplici percoquit: quan-
quā idem ipse amygdalas tritas & puras, aqua
irrorat ad succi expressionem. Mesuei torcular
(quo etiā ferreo quosdam uti scio) nō omnino
improbandum, dum ne nos præli nostri qua-
drati & plani pœniteat. Huius olei uires ex Me-
sueo, quia firmissimis rationum momētis exe-
quitur præceptor Syluius, eas nos leui brachio
attingemus. Eo utimur ad gutturis asperita-
tem, bronchiarum, spiritalium partium, ac etiā
cæterarum externarum leniendam, duritiem
omnem ac siccitatem articulorum corrigit, cu-
tem erugat, scabra & aspera polit, tensa emol-
lit, renitentia digerit & complanat, phthificis
& consumptis utile. Atrophis enim & eibum
non sentientibus alimentum humidum, & len-
tore mediocri diuturnum præstat. Defectum
quoq; corpus reficit & impinguat. Calore est
temperatum, humidoque secundum ordinem
attingit, quo nomine intemperiem omnem se-
dat. Semē genitale temperato & dulci alimēto
promouet. Vteri, uesicæ & urinæ ardores miti-
gat. Colicos & nephriticos cruciatus præsentī
remedio abolet, uncia una cum uini aromatitīs
semuncia epotum. Partuum labores tormino-
sos discutit, lenit, tandemq; sedat. Quare illin-
ctionum ferè sola est materia, quæ fœtus labo-
riosos educunt. Nephriticis & lotij acrimonia
laborantibus, in meatum urinarium per tubu-

H 5 lum

lum immittitur liquidum & tepidum, ut lenitione & moderata substantia, intemperiem enatam profliget. Istud uerò primo loco positum est, quòd sit uelut typus & formula cæterorum omnium oleorum.

Oleum ex amygd. amaris Mes.

Extrahitur eo modo quo oleum ex amygdalis dulcibus præcedens. Obstructa aperit, flatus resoluit & dissipat, aurium tinnitus, sibila & auditum obtusum emendat, aspredines cutis lenit, neruorum duritiæ emollit, & dolorem mulcet, panum faciei delet.

Oleum istud ordine primo calidū, humido sicco temperatū & amarum, peculiari nulla ex se facultate præditum, amarorū potentiā habet, calfaciendi, attenuandi, incidendi, digerendi, idq; potēter: quibus dotibus uires Mesueo decantatas exequitur. Tenuādo quidē, calfaciendo & tergendo, digerēdoq; aurium tinnitus & flatus ex crassa & frigida materia ortos dissipat, auditūq; frigore obtusum restaurat, obstructa expedit, cutis maculas & aspredines exterit. Neruorū affectus frigidos, duros & dolētes calore tenuāte & digerēte sanat. Amarore lumbricos necat, frigidis uteri malis iisdē effectis prodest. Vuluarū dolores, strangulatus, cōuersiones, locorū inflammationes suppositū sanat: doloribus capitis instillatū medetur: auriū grauitatem, sonitus, stridores, sibilos discutit: uri-

næ

in angustijs pubi illitum, calculosis, renum uicijs, stranguriosis in fistulam urinariam immisum medetur: suspiriosis, lienosis, iecinorosis, tabidis subuenit: naeuos & faciei maculas (cephelidas dicimus, Mesueus panos uocat) tollit, cutem erugat, reliquaq; eius emaculat labem, cum melle, lilij radice, ex cyprio cerato aut rosaceo: oculorum abolet hebetudines, manatia capitis ulcera furfuresq; ex uino deterget. Dioscoridi, Actuario & Plinio Metopion dicitur, quanquam longè alia est Metopij Paulo, Dioscoridi & Alexadrino confectio, quæ oleum amygdalinum capit: itemque Plinio lib. 13. cap. 1. Actuarius Dioscoridis apparatus sequutus est, hocq; modo conficit. Amygdalarum amararum chœnices quatuor purgatas & exiccatas pistillo ligneo in mortario leuiter tantisper cōtundito, dum massa fiat: ei que aquæ feruentis heminas duas affundito, per semihoram, dum imbibantur, dimittito: posthæc ualidius iterum tundito, manibus complicatis exprimito, tortium cremorem excipito, & quod pingue digitis adhæsit in cornicula diffundito, aut cōcha deradito, rursusq; in id quod expresseris aquæ heminā infundito, & spacio ut eam cōbibat interiecto, opus redintegrato. Quatuor chœnices heminam conficiunt. Huius olei laudes his uerbis exequitur Plinius. Oleum amygdalinum *Lib. 23.* purgat, mollit corpora, cutem erugat, nitorem *cap. 4.* commendat, uaros cum melle tollit è facie. Prodest

Prodest & auribus cum rosaceo & melle & mali punici germine decoctum, uermiculosque in his necat, & grauitatem auditus discutit, sonos incertos & tinnitus, obiter capitis dolores & oculorū. Medetur furunculis, & à sole ustis cum cera. Vlcerā manantia & furfures cum uino expurgat, condylomata cum meliloto. Per se uerò capiti illitum somnum allicit. Huius etiam probatus est effectus ad asperos pernio- nes & lumbricos deturbandos, si quatuor un- cijs propinatum per aluum descendat.

Oleum ex nucibus regijs Mes.

Fit ut oleum amygdalinū, flatus crassos dis- sipat, tumores discutit, neruis attritis uel pun- ctis, præsertim cum calce lota confert, sca- biem exterit.

Caryinon dicitur, efficacius è nucibus ran- cidis: & in hoc genere efficacissimum, quod in lucernarum ellychnijs concaluit, quo gan- grænas, ægilopas, carbunculos quidam persas- nant. Oleum ex nuce iuglande, calefacit, sic- cat, digerit, tenuat, & ualde est per halitum e- uaporatorium, præsertim si ex nucibus uetu- stis & rancidis exprimatur. Quibus facultati- bus neruorum puncturas & uulnera sanat: quæ medicamenta modicè excalefacientia, tenuân- tia, & citra morsum desiccantia, tum quæ ca- lore tepido & tenuandi ui trahendi potentiam habeant, postulant: ut scribit Galenus libro 3. Comp.

SECTIO DECIMA. 493

Comp. phar. gen. & libro 6. Meth. Cuius generis cum sit oleum istud, ad ea mirificè est efficax, inueteratum præcipuè, ut magis siccet, & tenuiorum sit partium: quale semper requirit Sabinum, non crudum aut omotribes, nec Hispanum, nec adstringens Galenus. Potentiam auget calx probè lota, & medicamentum neruis idoneum commendat: sic enim siccantius & magis digerens efficitur, quod non omisit Galenus libro sexto Meth. Lauanda calx uiua *Lib. 3. Comp. phar. gen.* aqua sæpius aut mari, ut proficiat magis, idque per æstatem sub Caniculæ æstu. Calore uerò tenuante, incidente & resolvente intestinorum torminibus accommodum in dies experimur, si cum uino Cretico infundatur. Potenter enim flatus dissoluit per halitum, quia digerit & siccatur scabiem, & cutis maculas deterget: quoque uetustius est, eo efficacius adhibetur, si oleum ad calcem elotam sit sexcuplum cum salis momento. Idem etiam inueteratum gangrænis, carbunculis, ægylopiis, & neurotrotis, hoc est neruorum uulneribus, ex Galeni consilio adhibent. Quod si recens sit, *Lib. 7. Simp.* adstringentis qualitatibus nonnihil habet, & semicoctæ humiditatis aliquid retinet, quæ in uiuentibus fructibus est plurima. Eo quidam ad internam aluum molliendam gustu suauissimo utuntur. Veteratum ex ficcis, aut unguinosioribus nucibus, internis non nisi cum molestia adhiberi potest: stomacho inutile, concoctu difficile, dolo-

rem

rem capitis inferēs, tussiētibus inimicū : & uō
 mituris ieiunis gulā, fauces & asperā arteriam
 exasperās & inflammās. Dioscorides & Actua
 Lib. 23. rius ei balanini uires attribuunt. Plinius alope
 cap. 4. cius utile scribit, & tarditati aurium infusum. I
 tem capitis doloribus illitū. Cæterum iners &
 graui sapore Caryinū à capitis grauedine ap
 pellatum. Etenim arborum ipsarū, foliorumq;
 uires in cerebrum penetrāt, hocq; minore mo
 mento, sed in cibis nuclei faciunt. Idem uitium
 sentiūt ad huius olei lucernā lucubrātes. Tinef
 mo solo aptum est, trahit enim pituitam. Quod
 experiuntur, qui asserculo ex eadē nuce ligneo
 hoc oleo inuncto & concalfacto insident, eoq;
 modo anum confirmāt. Ad latos lumbricos &
 aurium sibilos, quibusdam non est inefficax.

Oleum ex auellanis nucibus Mes.

Fit ut præcedentia. Dolores neruorum & ar
 thriticos sedat. Noces auellaneq; minores, quæ &
 Ponticæ & Prænestinæ, & antea Abellinæ pa
 trio nomine dicebantur, plus habent essentiae
 Gal. lib. 7. terrestris & frigidae, quàm regiae : itaque etiam
 Simpl. gustanti austerior, tum cortex, tum planta, tum
 fructus apparet. Nonnihil tamen caloris obti
 net oleum quo resoluit, & anodinū est : siccaq;
 sua facultate humoris arthritici portionē absum
 mit. Ad articulorum querelas utiliter bibi, scri
 bit Manardus. Alij ad uenenum & morsus ser
 pentum ualere contendunt. Vsu penè nullum.

Oleum

Oleum de persicis Mes.

Oleum ex nucleis persicorū obstructa aperit, auriū & sedis ab hæmorrhoidibus dolores ac tumores sanat, lūbricos necat: fit ut prædicta. Nuclei persicorū esu aut potu ex uino sumpti, quia facultatē omnibus cōmunem habent, calfaciūt, incīdūt, tenuāt, resoluunt, digerūt, quod & oleo ex ipsis expresso etiā cōuenit. Quo nomine uiscerum obstructions, aliarumq; partium promptissimè expediunt. Aurium tumores, indeq; natos dolores ex materia crassa, frigida, lenta, & flatibus resoluit, laxatisq; spiraculis uacuat. Ani hæmorrhoides ab eadē causa, feculento præcipuè sanguinis purgamento excitatas sanat, & blādo calore rarefacto loco materiam digerit, uacuat, & dolorē sedat. Sedis rimis mederi autor est Rhasiū, & cephalalgia quam prædictæ causæ excitant. Lumbricos *In Antid.* & uermes admotum aut sumptum necat, ut amara omnia. Iniectum & epotum in renum affectib⁹ ualere asserit Manardus. *Lib. 4. Simp.* Oleū ex chrysomelis, quæ mala aurea, Armeniaca & præcocia dicimus, quod sint ex Persicorū familia, eandem penè est uirium; ani, aurium & hæmorrhoidum dolorem sedat, discusso & resoluto humore, tumorem faciente, & querelæ causa. Tumores etiam cæterarum partium & uulnorum præcipuè insignium deplet. Linguam etiam præpeditam ex nimia humorum ubertate, quod

quòd incidat, extenuet, detergeat, expedire uideatur Mesueo. Vtrunque usu rarum. Quia uerò hoc in genere dulces sunt & amari nuclei, potentius ad omnia quod ex amaris paratur.

Oleum balaninum Mes.

Fit, ut amygdalinum. Terget, expurgat, obstrueta liberat: auri iniectum, tinnitui, surditati cōfert. strumas, hepatis & lienis scirrhum molit & digerit: affectibus frigidis neruorum & iuncturarum, spasmo, arthritidi medetur: alphas, lentigines, uaros, maculas, cicatrices nigras, & reliqua foeda cutis uicia corrigit. aluum potu soluit, sed stomacho aduersatur.

Balaninum oleum fit ex glandibus querneis Paulo, cæteris ex glande unguentaria: cuius succus, quia pròptè odores omnes induit, myropolis ad unguenta materiam facit. Hodie sæpe ex balani nucleis exprimitur, licet & per ebullitionem, aut nouo cōflaticiæ artis inuento elici possit. Dioscoridi maculas repurgat, lentigines, uaros, & cicatricib. decorē affert. Aluum soluit, stomacho aduersatur, contra aurium dolorem, sonos & tinnitus auxilio est cum anserino adipe instillatum. Eo quidam ad emolliendam aluum infuso utuntur. Meminit huius Nic.

Lib. 23. Alexandrinus. Plinio balaninum oleum repurgat uaros, furunculos, lentigines.

Oleum ricininum Mes.

Ex ricini seminibus repurgatis per trusati-
les

les molas oleum exprimitur, qui modus ex Aegypto defluxit. Vbi accuratè molitum semē est, in sportulas conijcitur: deinde torculo cremor oleosus exprimitur. Dioscorides aridos, maturos ricinos, & contegentibus orbiculis exutos, uuarum more instratos insolat, dum flaccescāt, & corticem decutiāt. Carnem deinde colligit, coniectam in pilam diligenter tundit: postea in lebetem stanno illitum, qui aquam habeat, demittit, subiectoq; igni feruefacit. Vbi insitum prorsus humorem reddiderunt, sublato ab igni uase innatās, oleum concha aut corniculis excipit & recōdit. Actuarius aquæ uinum addit. Oleum Cicinum Sabini inueterati naturā habet Galeno. Prodest pforis, capitis ulceribus manantibus, præclusis & inuersis muliebribus locis, sedis inflātionibus. Cicatricibus foedis decorē addit, aurium doloribus efficax, emplastris additū: potu aluum ciet, quæ aquis grauat, & uentris animalia pellit. Oleū Cicinū Plinio bibitur ad purgationes uētris cum pari calidæ mensura. Priuatim dicitur purgare præcordia. Prodest & articulorum morbis, duritijs omnibus, uuluis, auribus, ambustis. Cum cinere muricum sedis inflammationibus, item pforæ. Colorem cutis commendat, capillumq; fertili natura euocat. Mesueus hos effectus ei tribuit, ut flatus crassos dissipet, pituitā crassam & lentā tenuet & incīdat. Ideoq; dolentē ab his uentri- culū, intestina & colū suppositū iuuat, hydropi

Lib. 1. Comp. phar. part.

Lib. 23. cap. 4.

I etiam

etiam utile est. Alexandrinus ad alphos, lentigin-
 nes, panos faciei & maculas à sole relictas assiduè
 inunctum ualere scribit, & ex aqua calida colligit,
 uiribus raphanino simile facit, illoq; in huius penuria
 utendum consulit, quamuis Oribasius raphaninum
 calidius faciat: ricininum uerò cætera simile, & tenuandi
 & discutiendi ui præditum oleo uetusto ex oliua confecto
 omnino simile. Galenus quoq; lib. 2. Comp. ph. part.
 ricininum oleum communi esse calidius asserit, eiusq;
 loco ueteri utendum esse. Paulus ex semine ricini
 (quod Croton dicitur) contuso & læuigato ad instar
 raphanini traducto ex Aegypto more parat. Auicennas
 olei ricinini (quod uulgus de Kerna uocat) operosam
 compositionem habet, ad neruorum resolutionem,
 mollitudinem & conuulsionem, hepatis etiam
 & lienis scirrhum & cruciatus colicos. Addit etiam
 oleum ricininum simplex.

Lib. 5.

Oleum carthami.

Oleum è cnico fit ex cnici seminibus purgatis,
 ut amygdalinū. Obstructa liberat, tergetq; ideoq;
 morbo regio uentriculo dolenti & colo cōfert.
 Thoracē & pulmones expurgat, uocēq; clariore facit.
 Cnicoleū Dioscoridi dicitur, eiq; uires olei ex croco
 Gnidio attribuit, hoc est aluum potu purgandi.
 Vsu propemodū nullum.

Oleum de nuce Indica.

Oleum de nuce Indica neruorū dolori confert,

fert, thoracem & pulmones lenit, clariorem uocem facit, impinguat, & genitale semen auget. Græcis ignotum: hodie ferè usupatur ad conceptus procurationem, & seminis incrementum. Quam in rem placentulas ex nucis Indicæ carne Medici etiam liberaliter indicunt.

Oleum de cerasis.

Articularijs morbis confert, terget & expurgat, calculū è renibus & uesica expellit, panos faciei, lētigines & cetera cutis fœdæ uicia delet.

Ex nucleis cerasorum expressum oleum eas habet uires, quas cætera quæ ex seminibus aut nucleis amaris exprimuntur: quale ex amygdalis amaris, persicis & chrysomelis. Istud tamen mirabiles habere effectus in renum doloribus & calculo scribunt. Efficacius est quod ex nucleis cerasi syluestris paratur.

Oleum ex granis mali citrij & medici.

Oleum ex semine citri aut arancij dolori arthritico & succedenti tumori confert, calculum uesicæ & renum detrudit. Idem in pestilenti cœlo est alexiterium optimum, & lumbricos necat, potum aut illitum.

Oleum ex pistacijs aut strobylis.

Hepatis & renum dolores potenter lenit, impinguat, & sperma auget, epotum stomacho nocere scribit Mesueus, quod Manardo suspectum est: tota enim sua substantia stomacho

I 2 est

est amicum & gratū. Rhasio tussim & thoracis
dolorē mitigat, & intemperiem frigidā emēdat.

Oleum laurinum Mes.

Lauri baccae maturae & recentes in pila trite
ex aqua in lebece coquuntur: post torculari pla
no non cauo exprimuntur in uas subiectum, in
quo aquae supernatans oleum colligitur. Affusa
calente aqua iterum teruntur, & exprimuntur
torculari cōcauo. Colligitur oleū, & reponitur.

Fit hoc modo laurinum. Assulas lauri unā
cum baccis tuis uino tenui & odoro noctem
integrā macerabis, lento igne coques: excipies
cōcha quod redditur oleosum, ac postremo am
baris momento & moschi condies. Preciosum
oleum & suauē, quod conuenienter attrahit &
diseutit. Dioscoridi lauri baccae maturae in aqua
coquuntur, cremor unguinosus ex cortice re
sudās concha deraditur. Alij ex omphacino o
leo lauri baccas coquunt. Sunt qui omphacinū
oleum cypero, iunco odorato & calamo inco
ctis spissant, lauri tenerrima folia in id conij
ciunt & cogunt. Alij etiam baccas, dum oleum
odorem contraxerit: alij storacem & myrtum
quoq; addunt. Actuarius ex olei maturi libris
septem & semisse, baccarū lauri maturarum ses
quilibra commixtis & molitis oleum excernit.
Quidā etiam baccas per sese molliūt, & ita oleū
exprimūt, quod est merum & sincerum. Alexā
drinus simplex ex lauri fructibus parat: cōposi
tum

*Of Laurinum affusa
in edistat*

tum uerò ex quinq; sextarijs maturarum oliua-
rum, in quos recentium baccarum lauri & pin-
guium sextarium unum inijcit, sicq; terit & ex-
primit. Paulus maturarum oliuarum sextario,
baccarum lauri duos adijcit. Est ubi utriusque
æqualis portio additur. ~~Vis ei est excalfacto-~~ *Vis et laurini*
~~ria uehemens, molliens, tenuans, aperiens, di-~~
~~scutiens, exiccans. Intemperaturam omnem~~
~~partium frigidam solam, aut cum pituita & fla-~~
~~tibus sanat. Cuius potentiam in coli dolore in-~~
~~fuso in dies experimur. Cerebri, neruorum, ar-~~
~~ticulorum, uentriculi, intestinorum, hepatis,~~
~~lienis, renum, uteri affectus frigidos, & dolo-~~
~~rem his succedentem abolet. Rigori febrili,~~
~~spinæ dorfi illitum prodest, paralyfi, neruo-~~
~~rum uicijs, algoribus, spasticis, ischiadicis,~~
~~fuggillatis, capitis doloribus, inueteratis di-~~
~~stillationibus, auribus in calyce punici calfa-~~
~~ctum illinitur, renum morbis frigore contra-~~
~~ctis succurrit, lassitudines discutit, uenarum~~
~~spiracula aperit, immixtum sincerum uē parti-~~
~~bus corporis uehementer refrigeratis benefa-~~
~~cit, & admodum exiccatur: ideoq; scabie infesta-~~
~~tis, & asperis impetiginibus laborantibus inun-~~
~~ctum, in balneo medetur: fugiendū uerò in sca-~~
~~bie aut impetigine inflammationem minante,~~
~~calidis & biliosis naturis, frigidis namq; humi-~~
~~dis & pituitosis est accommodatum, articulorum~~
~~perfrictioni & coxarijs. Vermes & pediculos e-~~
~~necat. Capitis furfures, ophiasin, alopeciam de-~~

let. Vfus eius est in balneo, ut scilicet ieiuno illinatur. Dein abstergere oportet ouo, melle & fœnigræci farina. Capiti calido nō est admouendum. Simplex utilius censetur, & quo recētius quoq; uiridius colore, amarissimū & acre. Potū nauleam parit. Ex Gallia Narbonensi utribus aduehitur, unguento similis quàm oleo.

Oleum lentiscinum.

Similis est lentiscini olei ratio Dioscoridi. Paulo conficitur ex lentisci fructu per se aut cū oliuis mixto, quē modum sequitur Alexandrinus. Vtile est sincerū & immixtum ori defluxione laboranti & gingiuis inflammatis, calidum in balneo & extrā affusum. Quippe reprimat, & robur addit, cum eo quod non exasperat. Sic in gingiuis inflammatione, tentatis, caliditate temperatum, lentiscinum ore retineri uult Galenus lib. 5. Comp. phar. part. Quā in re recens inueterato præponitur. Compositum magis mitigat, cum hoc quod robur tuetur. Hinc in iecoris & stomachi aspersione, fomentisue usurpatur. E' lentisco factum utilissimum acopo est. Idemque proficeret æquē ut rosaceum, nī durius paulo intelligeretur. Utuntur eo contra nimios sudores, papulasque sudorum. Scabiem iumentorum efficacissimè sanat. Mesueus partes neruofas & articulos laxandi, musculos roborandi uim tribuit, ma-
Terebinthi- *stichino* magis conuenientem. Nec secus *Terebinthi-*
num oleum,

rebinthinū fieri solet ex terebinthi uiridibus baccis, quod uulnera glutinat, spasmo, tetano, duritiei neruorum confert, ideoq; emplastris multis permiscetur. Dioscorides refrigerare & stringere scribit, cum tamē reuera calidum sit, & modicē adstringens.

Oleum sesaminum.

Fit Paulo ex contusis uel læuigatis sesamis, expressisque per fiscellas, in cochleis oleo ipso ceu in aqua calida segregato, uasisque uitreis reposito. Mesueus sesami semen prius repurgatum aqua parum salsa irrigat, manibus fricat, iterum irrigat dum madesiat: siccatur, modicē assatur, facculo aspero multum diuq; confricando decorticatur, molitur in farinam, oleūq; inde exprimitur, ut ex amygdalis. Ex eodem semine nō excorticato, sed assato & molito in farinā oleum quoq; extrahitur. Veteribus frequēs & ualde celebratū, Aegypto usitatum, in Italia Columellę & Palladij ætate uberrimū. Hodie ex Alexādia Aegypti Venetias cōportatur sincerū, quod odore & sapore facilē deprehenditur. Adulteratur oleo nucū & papaueris. Semen, quia agros emaciat, in Italia feri desijt. Huius loco oleum amygdalarum dulcium substituitur. Clarum est, candidum, gustu in cibis & dulcedine delicatissimum. Vires habet impinguandi, semen genitale augendi, aspreddines & duritias leniēdi, guttur asperū emollit,

I 4 & cla.

& clariorem uocem reddit. Aurium dolores faciat, & ulcera quæ serpunt, quæq; cacoethe uocant. Facultas eius ab oleo dulci non multum recedit, ideoq; multorum aliorum oleorum corpus est & materia: caliditate uerò mediocrem habet. Omnino est expers adstrictionis, facile coquitur, uentremque subducit. Foris illitum ob crassitudinem emplasticum est. Ad inducendum bonum odorem oleis compositis, oleo communi magis est idoneum, quod non facile putrescat. Pectori, tussi & pleuritidi confert. Puerorum tussim sedat huius olei cochlear cum saccharo cādefacto paulatim transglutitū.

Oleum è semine lini.

Fit ut oleum sesaminum, sed lini semen corticem nō deponit. Mola trusatili ab olearijs exprimitur ad usum lucernarum: in quo etiam caput tentat. Viribus proximū chamæmelino & anethino, anodynō, conuulsionem percurās, neruorum, musculorum, articulorum & ceruicū duritias mitigans, ani affectibus magnificè conferens, sedis abscessus, hæmorrhoidum dolores propriè sedās. Ani quoq; fissuras & rimas lenit. Manardus pleuriticis linētui aut potui exhibitum non sine utilitate scribit; quemadmodū è lini semine ad phthisin utilissima fiunt ecligmata. Eo uti quosdam pro Ricinino, scribit Alexandrinus. Reliqua huius generis olea, quæ per sesaminum expressionē fiunt, etsi usu rara sunt, parari

rari tamen possunt seminibus decorticatis, tritis, & tortiuo prælo compressis, aut cum oleo incoctis: quale ex semine cucurbitæ, cucumeris, melonis, citruli, Mesueo commendatum ad uiscerum phlegmonas, & urinæ ardori parabat Manardus. Hyoscyaminū oleum Discoridi exprimitur ex semine albo hyoscyami, recēte, sic co, calida aqua asperso, insolato, trito. Ad auriū dolores efficax, in pēssis ad emolliendum utilius, neruis inutile. Potum cerebri motus facit. Papauerini eadem est ratio ad insomniam, & febrium ardorem mitigandum, sed composito quod postea describendum est, cedit. E' semine lactucæ earundē est uiriū, eodemq; fit modo.

Hyoscyaminum oleum.

Oleum rosatum Mes.

Folia rosarum rubrarum recentiu trita quantitate sufficienti, oleo ex oliuis uel sesamino recenti & aqua fontana aliquoties loto, macera in uase uitreo obturato diebus septem: insola, coque tribus horis in uase duplici. Expressis folijs, & abiectis, noua immitte, insola iterum diebus septem: coque ut prius, tertio idem fiat. Deinde aquam infusionis rosarum, quantum quartam olei partem æquet permisce, opercula, insola dies quadraginta, post excola, iterum diu insola.

Compositum & tertium oleorum genus attingitur, quod fieri per impressionem dicitur. Medicamentorum enim simplicium, foliorum,

I 5 fructuum,

*Oleum ros. cō-
pletum & in-
completum.*

*Gal. libro 2.
Simp. cap. 27.
Gal. 2. Comp.
phar. gen. &
Plin. cap. 1.
lib. 13.*

fructuum, florum & seminū, quæ in oleo præ-
coxerint, aut diutius maduerint uirtus imbi-
bitur, haud secus quàm cerea materia, aut se-
quax sigilli formam induit. Hoc genus *μυσῶδες*
Paulo dicitur: quod quia non admodum com-
positam formam habet: quandoque etiam sim-
plicis genere censetur. In horum numero Rho-
dinum & celebritate & uero usu primas tenet.
Rosa namque oleo maceratur, id quæ à Troia-
nis temporibus, Homero teste. In humanis ue-
rò commodis, atq; ea quæ manu tractatur me-
dicina, tanta huic accedit autoritas, quāta haud
scio an alteri nemini. Hoc quia duobus modis
parari uolunt, unum completum ex oleo com-
muni, aut sesamino, & rosis maturis dicitur.
Alterum in oleo omphacino & rosis adstrictis,
rude & incompletū uocant: cuius magnus est
in medendi arte profectus. Vtrique communis
est ex Mesueo apparatus, quanquā sua cuiq; fa-
cultas. Post uarios antiquorum apparatus, no-
bis Mesuei formula digna uisa est quæ in no-
stras manus deueniret. Vnguenti rosacei (eam
enim appellationem habet, quod spissamenta
recipit, Græci *ρύματα* dicunt, ut & simplex Rho-
dinum dicitur, quod his caret) tres habet com-
positiones Dioscorides: quarum secundam in
usum magis transtulit posteritas, qua rosæ de-
tractis unguibus, oleo macerantur in sole hoc
modo: Rosarum selibra in olei sextario diebus,
octo madescit, & ad tertiam perfusionem qua-
draginta

draginta diebus insolatur, & sic oleum recon-
ditur. Paulus rosarum recentium detractis un-
guibus refrigeratarum die & nocte una uncias
tres in olei omphacini sextariū immittit, urna
diligenter constricta, ne perspirent, insolat sub
dio diebus quadraginta, atque sic reponit,
non in pauimento, sed assere. Aliqui uerò ui-
ce insolatus, urnam in puteum diebus qua-
draginta demittunt, ut ex frigiditate odoris
gratia, & uirium efficacitas conseruetur. Alij
ipsam sub terra defodiunt. Actuarius rosarum
rubrarum detractis unguibus, & nocte dieque
marcescentium quadrantem, in olei ex acer-
bis oliuis expressi sesquilibra operculato uase
diebus quadraginta insolat. Alexandrinus Pau-
lum omnino sequutus est, etsi illi quidam hanc
compositionē Mesueo consentientem tribuūt.
Rosarum rubrarum recentium exunguatarum
lib. una in pila diutissimè trita, olei omphacini
libris tribus excipiat, uitreo uase recodatur,
& octo dies insoletur. Nono die oleum excole-
tur, expressis & eiectis rosis, recentes aliæ tri-
tæ immittantur, iterumque octo diebus uas in
apricum ueniat. Circa nonum diem iterum
coletur oleum, & rosæ permutentur: tandemque
uas diligēter obstructum, quadraginta diebus
insoletur, & tēperato loco reponatur. Optimū
sanè est rosaceum Galeno, quod exactum si-
mul & simplex, req; uera rosaceum erit ex so-
lis folijs cōfectum. Mediam ad opus materiam
& na

Lib. 2. Simpl.

*Li. 10. Meth.
cap. 9. lib. 2.
Comp. phar.
gen. cap. 2. &
lib. 2. Comp.
phar. part.*

Rosaceū Nic.

& naturæ temperiem Galenus deligit, quale est oleum ubi salis expers, purumque ad unguem fuerit. Maximè uerò ad rem pertinebit, si & ipsum oleum tenuium sit prorsus partium, cuiusmodi Sabinum est. Irreprehensibile quod ex oleo fit omphacino & crudo, quodque citra salem sit confectum, ut & ualde commendabile & simplex rosaceum præfertur, quod sine aromatis & spissamentis confectū, eo nomine semper intelligi uult Gal. Vere aut ineunte æstate parandū, post annū uetus ac inutile. Oribasius lib. ad Eunapium 4. Gal. doctrinam sequutus, rosaceum sine ullo uasculo parari uult, rosas solum in oleum omphacinum & omotribes coniectis. Atqui sine sale conficiendū, quandoquidem sal calefaciēs minus idoneū rosaceum reddit. In ea igitur medicamentorū parandorū turba, antiquorum industria, & præcipuè Gal. doctrina in animi notione tāquam in uestigio reponenda est, parandumque rosaceū maximè simplex ex sola & frequenti rosarum maceratione, quod proximè omitti uoluit prima sua descriptione Mesueus, quem ferè omnes sequimur. Nicolai rosaceum (quem plurimi imitantur) capit rosarum tritarum sesquilibram. coquitur diu in olei loti libris duabus uase duplici, tela alba exprimitur, & torculari. Hodie rosarū recentium nō exunguatarū calyces integros & adstrictos, oleo omphacino aut loto, dies aut etiā menses aliquot in sole macerāt uase uitreo aut filiceo.

filiceo. Postea hyeme aut utendi tēpore pauco
succo rosarū aut uino adiecto coquunt in uase
duplici, ne urendo graueolentiā acquirat: sicq;
reponūt. Alij rosas integris folijs, quādoq; exū-
guatis, quādoq; etiā forcipibus minutim inci-
sis, est ubi tufis, oleo impositas igni coquūt, co-
lant, seruāt quadraginta dies, insolāt in uase ui-
treo operculato. Oleum ad opus omphacinū si
defit, recenti oleo & uuæ acerbæ succo unā co-
ctis, dū succus exhalauerit, fingito, & ad ignē fa-
ligno ramo, rudicula batina quernaue assidue
cōmoueto. Alioqui si oleę uel oleastri copia est,
tenellos inde surculos perāputato, oleo dulci
immergeo, incoquitoq;. Oleū uerò nec sit sale
cōdītum, nec rancidū: cuius uiciū in integri pe-
nuria lotionē deletur, si aqua eleuatur uel sim-
plici, uel rosacea, dū uires exuat. Tres reliquos
parādi Mesuei modos taciti prāterire debem⁹,
in re prēsertim parabili, & facilē affectata maio-
rum solertia. Rhodinū Galenus ex primo esse
refrigerantium ordine testatur, eiusq; esse na-
turæ quæ proxima uideatur temperiei mediæ.
Vim habet repellentem, mitigatoriam, conco-
quentem, discussoriam, eaq; omnia mediocri-
ter prāstat. Inflammationes extinguit, robo-
rat, cogit, dēfat: rheumatismos sistit, & materia-
rum per corpus fluxū cohibet, dysenterias po-
tu insigniter iuuat. Quę omnia de oleo rosaceo
rudi & incompleto intelligenda ueniunt: cuius
tractatio in medicina multo est uberrima. Potu
aluum

Lib. 2. Simpl.
& lib. 3. cap.
10. lib. 2. Cop.
phar. part.

aluum soluit, uentriculum æstuantem restinguit, ulcera caua nutrit, ad uteri inflammationē pollet. Cū melle ac salis exiguo infusum intestina laceffit ac irritat, in dolore dentiū inter initia utiliter colluitur, ulcerib. in capite manātibus atq; feruidis eruptionib. illinitur. Iuuat caput calefactum & exiccatum, aut mora in sole, aut à febris, aut ab alia huiusmodi causa. Humeſcat enim, mitigat, & somnum inducit. Potum cum aqua frigida aut calida, quib. mordicatur stomachus ex acri bile, aut lumbricis, aut ascariſidibus, magnam affert utilitatē. In lumbricis autem, præſertim in pueris melius facit commixtum ſapæ cum uini tertia parte. Eos enim celerrimè excutit. Submittitur etiam colo, & intestinis ex ijsdem cauſis affectis. Podagræ inflammationi & hæmorrhoidum primis querelis accommodatur. Quod completum dicitur roborat, reſoluit, lenit, & dolorū iniurias ſedat. Paratur hodie rhodinū à mulierculis minore quàm ſcriptorum cura, ex roſis in oleo omphacino madentib. & ſæpius, hoc eſt, ſexies in dieb. quadraginta permutatis & inſolatis, demumq; in oleo relictis, ut odorem & uires immittant, non frustrato effectū. Parant etiam quidam odoratiſſimum putrefactis menſe uno roſis ſub ſimo, uaſe bene operculato. Qua ratione ex maſtiche uulgarī & roſis incarnatis aut moſchatīs, aut damascenis, ſine ullius olei mixtura odoratiſſimum fieri poſſe non abnuo.

Oleum

Oleum chamæmelinum.

Fit Mesueo ut oleum rosatum, sed ex oleo maturo aut sesamino.

Ex florum generibus uiolarum, chamæmeli, meliloti, liliorum, anethi, nymphaeæ, leucoij lutei & oleo dulci parantur in usum, olea etiam in diplomate coquenda. Paulus chamæmelinū parat ex floribus recentib. uigintiquatuor horis siccatis & tabefactis, reiectis cādidis folijs. Horū unc. duas sextario Italico imponit, uas tegit linteo simplici, ut transpiret (iniucū dum enim quendam odorem garo similē contrahit, si nō transpiret) quadraginta diebus insolat, tandem bene obturato uase reponit. Aëtuar. chamæmeli florum siue cādidis foliolis sextantem in olei libra, uitreo uase linteolo cooperto quadraginta dies insolat. Alexandrinus Paulum sequutus, tādē colatum reponit, in domo tēperata super tabulato. Calidum temperatē & primo ordine, humido sicco temperatū, tenuium partium: proindeq; digerendi, laxandi & rarefaciēdi uim obtinet. Phlegmonas mitigat, moderatē resoluit, fluxiones cohibet, ut sua modicē astringēte, ideoq; colicis, articularijs, ceterorumq; dolorū initijs quōd modicē digerat & repellat est salubre. Valēter enim digerētia plus affluētis materię in partē alliciunt, q̄ affluxę depellant. Calore suo temperato homini maximē familiare est, & ad olei uires propius accedēs.

Qua

*Lib. 2. comp.
ph. p. lib. 11.
meth. & 3.
simpl. lib. 3.
cōp. ph. gen.*

*Lib. 3. Simpl.
cap. 10.*

Quapropter lassitudines, ut si quid aliud, cum primis iuuat, doloresq; sedat & mitigat, tensa remittit & laxat, quæq; mediocriter dura sunt, emollit, & cōstipata rarefacit. Febres nō admodum ardentes, & quæ citra uisceris alicuius inflammationē infestant, discutit, dissoluitq; præsertim quæ ex humorib; acribus, biliosis & cūstipata proueniunt. Sed tum quidem percoctis humoribus adhibendū, ut relaxatis cutis inanitibus resoluta & tenuata febrilis materia facilius expiret. Quanquam & reliquas omnes febres iuuat, quæ melancholicæ sunt aut pituitosæ, aut ex uisceris alicuius inflammatione prognatæ. Hypochondriorum tensionibus utile & gratum. Per se illitum, aut cum uino bene diluto calido febribus diuturnis rarefactione prodest, & dolentibus quibuslibet partibus. Capitis dolorem ex ardore & insolatu mitigat, eoq; post rosaceum utitur Galenus his in corporibus, quibus uehemens frigus inducendum non est: quales sunt molles & albidæ fceminarum, eunuchorum & puerorum naturæ. In quibus calore temperato refrigerat quidem quantum satis est, non secus ac rosaceum mediæ naturæ temperiem seruans Galeno, caliditatis tepore exustos refrigerat: algentes uerò paulūm etiam calefacit, repugnātibus calidi moderati affectibus, ut balneæ rigētes quidem excalfaciunt, & stuentes uerò refrigerant. Utendum eo in capite mediocriter densato & dolēte à

*Lib. 2. Comp.
phar. part.*

*Lib. 3. Simpl.
cap. 11.*

SECTIO DECIMA. 513

te à febris non admodum ardentibus. Meatus namq; laxat, uapores discutit, & acrimoniâ temperat. In summa, in febris non admodum calidis dolorem magis quàm rosaceum mitigat, neruosum genus omne roborat. Acopum est & anodynum, idq; non temerè supponimus initio colici cruciatus, ut quę sunt à flatibus distensa relaxentur & emolliantur. Quod ex succis folijs in uase duplici coctis paratur, est imbecillius quàm ut promissa expleat. Oleum chamæmelinum compositum ex oleo sesamino, fenogrecò, & chamæmeli floribus, habet Aui-cennas libro quinto.

Oleum uiolatum.

Paratur ut rosaceū, præterquā quòd ex oleo omphacino fit, aut amygdalino, aut sesamino.

Flores uiolę nigrę, uulgò Martiæ, in oleo omphacino madeant, & sæpius permutentur, insolentur, & tandem reponantur. Quòd si oleum omphacinū, aut ex immaturis oliuis deficit, amygdalinum aut sesaminum lotionem in aqua frigida, aut uiolarū destillata uim omphacini accipiet. Fit Paulo Iaton ex uiolis purpureis, croceis, uel leucis, si uiolarū detractis unguibus unciz tres in omphacini quinque sextarios Italicos immittantur, uase accuratè adstricto ne quid exhalet, diebus decem insolentur, uiolis ter permutatis, & tandem immixtis uiolis siccis, Actuarius uiolarum quadrantem olei
K libris

Iaton Pauli.

libris duabus macerat. Alexandrinus uiolarum
purpurearum & albarum uncias tres in dulcissi-
mi olei sextarium Italicum conijcit, terq; per-
mutat. Frigidum est, humidum, tenuium par-
tium, leniens & modicè aperiens, ad feruētes in-
flammationes idoneum. Intemperiem calidam
extinguit, ideoque phlegmonas omnes remit-
tit: alpredinem arteriæ, pulmonis & thoracis
lenit. Tabidis, consumptis, hecticis præsentis est
remedio inuncto thorace. Vi enim refrigerate
& humectante febris hecticæ squalorem fran-
git, & partium scabriciem abolet, siccitatemq;
remouet. Phreneticis insomnia laborantibus
cum tritici farina & strychni succo subactum,
fronti & temporibus impositum soporem in-
ducit. Cyathis duobus cum totidem euphor-
bij scriptulis, lumbricos mirificè excludit: uo-
lis manuum & plantis pedum illitum stomachi
feruorem placat: cum succo portulacæ & aqua
cucurbitæ admixtum, hepatis & præcordijs ad-
hibitum intolerabiles febrium ardētium æstus
mitigat. Ad lassitudinem curandam odoris iu-
cunditate ualet, animi turbulentiam ad tran-
quillitatem ac uoluptatem immutat, & som-
num compositum facit. Crebrò supponitur ad
intemperiem febrium permutandam, & ardo-
rem mitigandum. Intemperaturæ partium, aut
inflammationi soli, ubi tantum alter antibus o-
pus est, quidam adhibēt, ut rosatum humorum
affluxui cum intemperie. Renum & iecoris im-
moderatum

SECTIO DECIMA.

515

moderatum calorē sedat cum aceto pauco, succo lactucæ, santalis albis & ceræ exiguo.

Oleum de keyri.

Fit oleū ex leucoio luteo, eo modo quo uiolatum, floribus uiolæ luteæ sæpius maceratis, madefactis & permutatis in oleo dulci aut sesamino. Calidum est temperatè, tenuat, lenit, digerit. Suppositum dolores ex flatibus, materia frigida & pituitosa mitigat, uentris torminibus modicè succurrit, neruorum & iuncturarum dolores sedat, thoraci & pectori, renibus & uesicæ conuenit.

Oleum anethinum.

Paratur ut cætera, anethi floribus oleo dulci maceratis & insolatis diebus quadraginta. Paulus anethi uiridis comæ exiccatae unciam, olei dulcis sextario Italico macerat & insolat. Actuarius anethi uiridis per diem & noctem marcescentis unciam, in olei dulcis sesquilibra, operculato uase dies quadraginta insolatu macerat. Alexandrinus comam anethi uiridis sumit, prius quàm semen solidum fiat & acre. Inutile enim ad usum fit propter floris iacturam, cætera Paulum sequitur. Gale-
nus anethi uiridis & maturi comas relaxan-
tium oleo aliquo macerat, & in diplomate
tantisper calfacit, dum mediocriter herbæ qua-
litatem imbiberit. Oleum uerò adhibet, anti-
quum præsertim, & in quo nulla sit adstrictio.

Li. 12. Meth.
& lib. 4. Sa-
lub.

K 2 Eo

Lib. 6. Simp.

Eo utitur ut digerente, quodq; succos nec crassos, nec lentos, cuti & carni inhærentes dissipare, & in aerem euocare possit. Anodynô est, tumores crudos coquens, resoluens & laxans, somnum concilians, rigorem febrilem spinæ & partibus nervosis accessions initio illitum euincēs, cephalalgia mitigans. Vteri & locorum muliebrium duritias emollit, subter inditum menstruis imperat, & uuluarum casus ferè omnes componit, acopis familiare, lassitudines discutit, dolores articulares subleuat, uenarum spiracula laxat, calfacit & emollit, typica frigora stomacho, renibus & dorso iuxta ignē illitum emendat, neruis gratum, ideoque conuulsionibus amicum. Calidius est chamæmelino. Admouetur utiliter fatigatis in hyeme: mollit enim & humectat. Bonum etiam ijs qui à pituita leuiter febricitant, omninoque à frigidis causis laborantibus. Vtile tendinibus præsertim & musculis. Infuso celebre ad alui duritias, & à flatibus tensiones relaxandas & leuandas. Temperie propinquum pus mouentibus & concoquentibus medicamentis, nisi quatenus illis paulò est tenuius & calidius, ob idq; digerens. Ex uiridi anetho parandum quod est humidius, minus calidum: ideoq; magis concoquens, sed minus digerens. Paulus etiam pro temporis ratione cum insolatus desideratur, sicci anethi comam cum oleo in lebetes decoquit: sed hoc olei genus imbecillius est eo quod

quod maceratione & apricatione fit. Præstat namque ex floribus parare quod facit Dioscorides olei libris octo cum drodrante florum anethi libras undecim, & bessem die una macerans, & ad uirium intensiorem recentibus anethi floribus immixtis opus repetens. Anethinum oleum Auicennæ ex oleo sesamino & anethi semine paratur, libro quinto ex Serapionis doctrina.

Oleum lirinon.

Paratur oleum ex liliorum floribus albis, detracto eo quod croceum est, ut superiora. Paulus liliorum alborum uncias duas in olei dulcis sextarium Italicum coniicit, uas exactè stringit, ne quid euaporet, insolat, inde primis exemptis, proiectisque folijs, recentia per triduum subsequens induntur, atque sic insolutum reponitur. Actuarius & Alexandrinus eodem modo foliorum lilij, demptis unguibus ab imis partibus sextantem, olei dulcis libris tribus macerant, triduo insolant, prioribus abiectis, recentia folia immittunt, rursusque triduo exacto alia, terque id negotium repetunt. Hoc simplex est lirinon, quod etiam crininon, lilinum & fusinum, translato quoque ad uulgenta nomine dicitur: quod fit è lilio, sub dio, sole, luna prima macerato. Probat Plinius Phaselinum & Syrium, quod ex laudatissimo lilio in Antiochia & Laodicea Syriæ, mox in

Plin. lib. 15.

cap. 7.

Lib. 22.

cap. 5.

K 3 Phase

Susinum cōp.

Phaselide paratur. Compositi susini magna est in scriptoribus celebritas. Pauli hæc est compositio: Olei sextarij tres, calami odorati libræ quinque, myrrhæ uncia quinque, cardamomi libræ tres, lilij foliorum unguibus ablatis resiccatorum libra, cinnamomi uncia tres, croci Cilicij uncia quinque. Tota confectio tribus iniectionibus distinguitur. Primum myrrha & calamus odoratus uino ad dies quinque macerata, ter die mouentur, inde oleo incoquantur, dum uinum exhalaret: deinde cardamomum aqua maceratum ter die mouetur, similiterque rursus per horam unam oleo incoquitur. Quibus exemptis, tertiam liliorum partem oleo puro inserimus. & post triduum his iniectis, tertia alia pars imponitur: iterumque tribus diebus exactis, additur ultima pars tertia cum croco læuigata: & secundum tres alios dies cinnamomum contusum additur, & reponitur. Dioscorides aliam habet susini compositionem longè operosiores. Est & sua posteritati compositio. Auicennas lib. quinto lirinō compositum parat ex cassiæ lignæ, carpobalsami & mastiches, sing. uncia. caryophyllorum & cinnamomi, sing. semuncia, croci drachma. Trita omnia in olei sesamini sesquilibra, cum lilij triginta, à quibus croceum exemptum sit, indantur: uase uitreo concludantur, insolentur, deinde in umbra reponantur. Quem Mesueus proximè sequutus, habet foliorum liliorū unc. octo

℞. mastiches, calami aromatici, costi, carpo-
balsami, ana unc. unam. caryophyllorum, cinna-
momi, ana semūciam. croci drach. tres. Omnia
præter, liliorum folia aqua sufficiēti die integra
macerat, semel aut bis feruefacit. Deinde inie-
ctis olei dulcis uel sesamini lib. duabus, & addi-
tis lilij floribus, in uase uitreo insolat dies qua-
draginta: post colatum reponit. Est & alia Ni-
colai compositio à quibusdam Alexadrino at-
tributa, quæ capit olei pondo quinque. lilio-
rum pondo, rosarum selibram, mastiches un-
cias duas, croci semunciam. Trita omnia in te-
nuissimum puluerem uitreo uase conduntur
cum oleo, quod diebus nouem insolatum, deci-
mo die lento igni coquitur, & colatū usui refer-
uatur. Lirinum calfacit potētius quàm chamæ-
melinum aut anethinū, resoluit, digerit, conco-
quit, dolores à frigore thoracis, uentriculi, coli,
uteri, renū, uesicæ & neruosarū partium sedat,
lenit, mitigat. Conuulsionibus factitato reme-
dio præsentiissimū auxilium. Cruciatus colicos
inunctum aut suppositū iuuat. Intinctum cro-
co omnes inflāmationes discutit. Vtile est mu-
liebribus malis, locorū muliebriū præclusiones
& collectiones aperit, eorumq; durities soluit,
& morsus ab acrimonia excitatos obtundit, ro-
burq; utero addit, estq; in uniuersum foemina-
rum mēsisbus maximè accōmodatum. Quibus
uteri uicijs hodieq; potum à Medicis institui-
tur, & grauidis ad facilē partum confert, ulcera

capitis manantia, furfures, uaros, feruidas eruptiones hieme contractas illitum sanat, uibices, cicatricesque celerrimè ad colorem reducit, atque ad omnem inflammationem cum uittellis ouorum inunctum accommodatur, rarefacit: potum, deiectionem bilis per aluum molitur, urinam ciet, renibus utilissimum est, sudoribusque euocandis, uulua emolliendæ, concoquendoque intus nauseam parit, & stomacho, ut est olei natura, aduersatur. Acopon est alijs admixtum ijs qui fatigati sunt, & emollientibus adiectum medicamentis emollit, & in summa tepidum dolores mitigat. Quos omnes effectus propriè magis præstat susinũ cõpositũ.

Oleum Irinum.

Sic fit Mesueo: Radicum Ireos libram unam, florum eiusdem libras duas. decocti radicum ireos quod satis est. olei dulcis uel sesamini quantum sufficit: in uase duplici coque, radices & florum folia noua immitte, prioribus expressis & abiectis, ut in oleo rosato.

Plurimũ probatur irinum Dioscoridi, quod solam irim redolet, ideoque simplex potius parandum quàm spissamentum irinum ueterum, quod nulla facultate comparari, sed solis uotis expeti potest, requirendum. Hodie quibusdam hoc modo fit irinum non frustrando effectũ. Olei lib. sex uini pondo additur: oleum tamen prius aqua eluatur, qua effusa uinum inditur,

ditur, asperguntur maceros tritici uncia quatuor.
cardamomi, zedoaris, sing. uncia duæ. Macerentur loco calido, obstructo uasis orificio per dies octo: deinde diplomate coquito, dum uini dimidium expirarit, oleum exprime, asperge radicis ireos tritice libras duas: iterum macera diebus octo, expresso oleo recentis iridis contusæ par pondus inijcito, insola, exprime, tertiumque opus repete. Tandem oleum in diplomate cum asperso ultimò iridis puluere aliquandiu coquito, exprime & repone. Viribus efficax compositio ad ea omnia quæ specie præ se fert irinum. Paulus irini unguenti compositionem habet, quam ferè alij omnes sequuti sunt. Capit iridis, aspalathi, cyperi, sing. libras quinque. opopanax uncias tres. anchusæ unc. duas. olei sextarios triginta. aquæ sextarios quindecim. Adijciunt aliqui iunci rotundi floris uncias sex. cassiæ unc. tres. xylobalsami unc. sex. nardi Celticæ tantundem. Côtusa crassiusculè omnia pridie aqua macerantur, inde oleo diebus quinque incoquantur in lebetes ad sex horas, dum humor oleo alienus exhalarit, reponitur unguentum. Actuarius uiticis baccas, piper & heleniū addit, pōderibus uariat, soloque oleo macerat. Alexandrini codex Græcus dimidiam Pauli compositionē adscribit, helenium addit, in aqua aliquatulum diminutus uidetur, opopanax uino macerat & liquat. Cui tamen ex codice Latino longè aliam mixturam tribuunt,

K 5 quæ

quæ capit olei sextarios decem. aquæ sextarios tres. radicum iridis libras tres, uncias tres. radicis lilij uncias quindecim. radicis cyperi uiridis uncia sex. helenij uncias tres. anchusæ uncias duas. cinnamomi, asæ, spicæ, singulorum unciam unam. Contusa omnia macerantur oleo & aqua diebus quinque loco calido uel insolatu, obstructo uasis orificio: postea supra lentas prunas in duplici uase coquito, donec aqua expirarit: refrigerato, & ultimo exprimito, cumque aliquid subsederit, sensim excolato. Vim habet irinum oleum excafactoriam & mollientem, roborat, tenuat, resoluit potenter, terget, coquit, maturat, & alta penetrat, uicijs omnibus frigidis confert, indeque neruorum querelas & dolores sedat, conuulsionibus efficax, contra aurium sonitus illitum etiam cum ruta & amaris omnibus prodest, quæ in thorace sunt & pulmone coquit, anhelatores & asthmaticos promotio sputo iuuat, tussim compescit, strumas dissipat, aliosque tumores duros hepatis & splenis, articulorumque dolores & duritias emendat, locorum muliebrium inflammationes, præclusiones sanat, durities emollit, fœminis uulvæ causarijs utile, partum elicit, hæmorrhoidas ueteres illitum siue colo iniectum recludit, facit ad intestinorum tormina & ilei cruciatus, naribus illitum diuturnis distillationibus medetur, earumque graueolentia ulcera (ozænas uocant) & pu-

& putredines aufert, aluum purgat cyathus e-
potus, urinam mouet, uomitionem adiuuat eò
digitis illitis immisis. Datur ijs qui cicutam,
coriandrum, aut fungorum uenenum haufe-
runt, præsentissimo alexipharmaco. In summa,
uis eius excalefaciens, & minimè acris, ideoq;
perfriētis partibus, alsiōsisq; utile.

Oleum sambucinum.

Fit ut chamæmelinum crebra florum sam-
buci in oleo ueteri clarissimo, dulci maceratio-
ne & insolatione lenit: abstergit, cutim expur-
gat. aurigini, obstructoq; hepatis confert, ar-
ticulorum & neruorum doloribus utile: eos
namque roborat. Quibus uicijs salubriter ad-
hibitum annotat Manardus. Epotum aut sup-
positum, aluum irritat, serosaque excrementa
per inferna educit. Fit quoque ex medio sam-
buci cortice similiter macerato oleum Italis ad
ambusta mirificè usurpatum.

Oleum sambacinum.

Fit ex floribus sambaci, quem Gelseminum,
aut Ieseminum & Iasininum uocant, oleum ad-
modum odoratum eadem ratione qua cha-
mæmelinum aut uiolaceum, myropolarum po-
tius quàm pharmacopœorum industria. Viri-
bus est chamæmelino aut keyrino proximum,
ijsq; quæ calefactionem & relaxationem de-
siderant utile. Dioscorides Iasmini unguen-
ti meminit (etsi quidam suppositum totum
locum

locum existimant) quod à Perside traductum, ex floribus albis uiolæ & oleo sesamino parabatur, & uulgari Persarū lingua Iasme nuncupabatur, quo utebantur inter epulandum odoris gratia. Illi enim sæpe unguento madebant, & accersita commendatione ingluuie natum uirus extinguebāt. Utuntur etiam adhuc Itali post balinearum dispensationem ad totius corporis curam. Ingrata tamen in eo est nimia odoris bonitas, & quæ quibusdam uix ferri possit. Sambacus uerò hodie ubique in Gallia ferè luxuriat: multis uiticulis pergulas & concamerationes uestiens, floribus uiolis similibus, & odore admodum gratis, Iasminum uocant.

Meminit olei de Iasme Alexandrinus,
Dioscoridem secutus.

Oleum è papauere.

Fit ut uiolatum ex floribus, sed etiam ex capitibus, & folijs papaueris albi mitius & tutius: quod uerò ex nigro elicitor, stupefaciendo est efficacius. Ex utriusq; etiam semine oleum exprimitur amygdalini aut balanini modo, sed superiore inusitatus. Intēperiem calidā sanat, febrium ardores & insomniam mitigat, fronti, auribus, naribus & temporib. illitum somnum humiditate & frigore cōciliat, & febriū squalores præsentē peruigilij causam tollit, summo-uet, impinguat etiam & asperā arteriam lenit, Renum dolorib. ex intēperie calida medetur.

Oleum

Oleum de meliloto.

Paratur ut chamæmelinum, eiꝛue & anethino uiribus est affine, nisi si quibus uera melilotus desideratur.

Oleum de Nymphaea.

Vires habet uiolati, eodemꝛue fit modo, refrigerat tamẽ magis, cephalalgiam ex febrium incendio, indeꝛ; enatum delirium papauerino mixtum mitigat, insomniam abigit, urinæ ardori, intemperaturæ partium calidæ, renũ, eorumꝛue ulceri & uelicæ commodũ illitum, aut clystere suppositum. Veneris secundũ quietem ludicra arcet, & tentiginem propellit genitali illitum. fit ex floribus nymphaeæ candidis, nõ luteis, diebus quadraginta in oleo omphacino insolatis. Alexandrinus olei de nymphaea compositionem habet multiplicem, & unguentis magis accommodatam.

Oleum cydoniorum Mes.

Capit carnis cydoniorum acerborum, & immaturorum cum cortice & seminibus tritorum, & succi eorum, singulorum partes æquales. In oleo omphacino sufficienti diebus quindecim uase uitreo insola, dein horis quatuor in uase duplici decoquito. Carnẽ & succum muta, rursus insola & coque, ut dixi: bis aut ter reape, cola, repone. E malis cotoneis & strutheis fit

Plin. lib. 13.
cap. 1. & lib.
3. cap. 6.

fit oleum melinum, quod in unguenta transit, admixtis omphacio, cyprino, sesamino, balsamo, iunco, casia, abrotano. Ad id uerò probatur Plinio, quæ in humidis nata non sunt: qualia ex Sicilia plurima ueniunt. Melini unguenti ambitiosam, ualdeq; operosam condituram habet Dioscorides. Paulus melinū parat ex cydoniorum, lanugine bene deterfa, cum corticibus incisorū unc. tribus, in olei omphacini sextario Italico diebus quadraginta insolatis. Actuarius malorum cotoneorū, exempta medulla, in minutas partes dissectorū selibrā, olei omphacini sextario diebus quadraginta macerat & insolat. Quem apparatus sequutus est Alexādrinus. Abscissis namq; quæ iuxta pediculū & imum sunt festucis, & medulla prius cum internis granis abiecta, mala incidātur, cortice retento, in quo odoris & adstrictionis sedes est. Cydoniorū in exigua frustula dissectorum uncias tres in olei omphacini sextarium coijcit, soli diebus quadraginta exponit, posteaq; recōdit. Paratur eadem cotoneorū inopia ex alijs malis quæ cortice sunt acerbo & odorato. Melinum stringit, refrigerat: quamobrē ad stomachi iocinorisq; imbecillitates est utile: uentrem totum inferiorem, & neruos laxiores cogendo roborat, uentriculiq; & intestinorū retentricem firmat, qualitate sua aromatica coctionem iuuat, & stomachum in uomitiones effusum in sese cogit. Facit ad uentrem defluxio libus infestatum, lienteria,

terix, diarrhœæ, dysenterix medetur, myrteo, mastichino aut rosaceo admixtum: per se quoque infuso suppositum, ubi præcipuè subacris bilis colum & crassiora intestina uellicat. Spina illitū, & thoraci, sudores immodicos & diaphoreticos cohibet. Adstringit quidem instar lentiscini, stomacho tamen gratius, ad cuius uicia ualde est accommodatum: & rosaceo utilius, propter mala quæ uentriculo robur adiungunt, & uehementius propellunt acrium, humorum colluuiem. Frigidis stomachi malis arcedendum, quibus absinthium oleo incoctum magis conuenit. Cydonia quidam cortice & semine purgant: qua diligentia uix opus est, nisi impura sint aut semiputria. Succus malorum diplomate cum oleo coquendus, ne ustrina oleum uiciet. Succus plurimus effluit, si feramento exasperato, & radícula exteras potius & cradas, quàm feces.

Oleum myrteum.

Similis est myrtei olei ratio. Myrtorum recentes baccæ & succus in oleum omphacinum demittitur, insolatur, diplomate dū expiret percoquitur, opusq; tertio etiam repetitur. Myrtarum recentium inopia baccas ipsas aut folia hodie uino ueteri & odorato cōtusa aspergimus, & myrtarū selibram in olei omphacini sesquilibra conijcimus, insolamus, & cum uini albi austeri unc. quatuor ad uini cōsumptionē percoquimus.

quimus. Fit & per expreffionem baccarum myrti recentium, & per decoctionem in aqua, oleum supernatans ligula excipiendū. Myrtei triplex eft ratio Dioscoridi, ex folijs myrti nigrae & fylueftris parati. folia molliffima tufa premūtur, fucco pares omphacini olei portiones adijciuntur, prunis incoquuntur, innatans oleum deraditur. folia etiam ipfa tenella oleo & aqua incoquuntur, quod innatat eximitur. Priuatim alij deiecta in oleū folia in fole macerant, alij prius tamen oleum odoramentis infpiffant. Actuarius tenellorum myrti foliorum unciam, concifam in olei immaturi sextarium demittit, macerat, infolat & reponit. Alexand. foliorum myrti recentium uncias duas, in olei omphacini sextarium Italicum, uini astringētis odorati sextariam quartam partem adijcit. (in quo Aetium eft imitatus) lentis prunis coquit dum folia ficcētur, uinumq; abfumatur. Poſtea oleum purum colo tranſmiſſum, uitreo uasculo reponitur, folijs myrti recentibus dum die & nocte tabuerint immiſſis ad unc. unam. Sic in uſum reconditur. Vulgati Nic. codices myrteum aliud parant. foliorum myrti tenellorum & recentium contuſorum libræ duę uini ſextario horis uiginti quatuor macerātur. olei ſextarij quinque infundūtur, & ad lentas prunas dum uinum exhalarit decoquuntur. Percolato croci & cenanthes, ſing. drach. decem. maſtiches, acaciæ, ſing. drach. 8. aſperguntur, iterūq; lento igne

igne ad iustam omnium permissionē deferue-
 scunt, reconditum usui reservatur. Plinio fit *Lib. 15. ca. 7.*
 myrteum ex myrto nigra & latifolia, quæ me-
 lior. Tunduntur baccæ aspersæ calida aqua,
 mox decoquuntur. Alij foliorū mollissima de-
 coquunt in oleo, & exprimunt. Alij deiecta ea
 in oleum prius sole macerant. Agnoscit Gal. *Lib. 2. com.*
 myrteum ex myrti baccis, earumque succo & *ph. part.*
 oleo paratum, mixtamq; ei facultatem tribuit,
 densantem & stringentem ex myrtis, emollien-
 tem uerò & digerentem ex olei natura. Ad opus
 ipsum sylvestris myrtus præfertur brevis & fru-
 ticosa, quam quidā oxymyrsinem, alij chamæ-
 myrsinem uocant, licet eadem sit ratio in sati-
 ua myrto. Adstringit, refrigerat, densat, cogit *Lib. 2. comp.*
 myrteum, melino efficacius & potētius siccatur, *phar. gen.*
 quo nomine ad cicatricem obducendam in me-
 dicamenta uenit: cerebrum, neruos & uentri-
 culum adstrictione roborat, sed melino & ma-
 stichino imbecillius. Viscerum enim phlegmo-
 nis inutile, cum crassiorum sit partium quàm
 ut altè descēdere possit, quibus uitijs leuis ad-
 strictio eorū præcipuè medicamentorū quæ sint
 tenuiū partiū accommodari debet. Gingiuis me *Lib. 11. mel.*
 detur, dētium dolori, dysentericis, coeliacis, uul *cap. 18.*
 uæ exulceratæ, ulceribus uetustis uel manan-
 tibus, ex nimio affluxu humentibus, cum squa-
 ma æris & cera. Item eruptionibus, ambustio-
 nibus. Attrita sanat, quæ præcipuè hyeme con-
 tracta sunt, & furfures & rhagadas, condylo-
 mata,

L

mata,

mata, articulos luxatos, & odorē corporis gra-
uem sudoribus repressis, & ad omnia quæ ad-
strictionem & inspissationem desiderant cera-
tis, & emplastris iniectum, compertum est effi-
cax, & defluxionibus affluentibus suspenden-
dis utiliter adhiberi. Hæmoptoicis & sangui-
nis ex pectore reiectioni confert, & pectori
Lib. 5. meth. myrteum cum rosaceo æstate illinit Gal. ad are-
cendam phlegmonem in ulcere pulmonis. Mu-
lierum capillitium continet, eiusq; defluuium
sistit. Quib. uitijs myrteum ladano adijcit Gal.
libro I. compos. phar. part.

Oleum mandragoræ.

Fit Mesueo, ex succi pomorū mandragoræ
maturorū, & olei sesamini partib. æqualib. in ua-
se duplici coctis ad succi cōpositionē. Succī tan-
tūdem suffice, coque ut prius: idem tertio fac,
& reconde. Hodie huius succi loco quem Gal.
Lib. 1. comp. ex Creta petendum censebat, radicem mandra-
phar. gen. goræ decoctum sufficimus. Nic. Alexandrinus
Oleū mand. aliter parat. Olei cōmunis libras duas. succi ma-
Alex. li punici acidi, succi mandragoræ radice, sing.
unc. quatuor. succi hyoscyami unc. duas. succi
papaueris hortensis nigri uncias tres. succi fo-
liorum uiolæ, succi canchryos, sing. unc. unam.
opij boni, styracis calamitis, sing. semunciā. O-
mnia simul cum oleo mixta reposito in uase ui-
treo, & sub æstu caniculari insolato diebus de-
cem: dein coquito in uase duplici, ut solum ole-
um

um remaneat, refrigerato & colato adde styra-
cem & opium, reconde ad usum. Qua in con-
fectione paululum uariant Nicolai uulgati co-
dices. Succum nanque mali punici prætermitt-
runt, & loco canchryos cicutam ponunt, rectè
quidem, sic enim apud Alex. legi malim. Valet
hoc oleum ad omnem inflammationem extin-
guendam, somnum conciliandum, capitis do-
lores sedandos, phreniticis, febricitantibus, &
uigilantibus conueniens, fronti, temporibus
& naribus illitum.

Oleum rutaceum.

Fit Mesueo ex foliorū rutę recentium, & eo-
rum succo portionib. æqualibus in oleum dule-
ce & uetus cōiectis, & insolatis diebus 15. deins-
de duplici uase coctis, iterū & tertio permuta-
tis folijs, & succis demum colatis & repositis.

Paratur hodie rutaceum ex folijs rutę re-
centibus oleo ueteri maceratis, & æstate tota
insolatis: qua exacta coquitur, exprimitur,
reponitur. Simile ratione fit oleum menthæ,
absinthij. Actuatio rutaceum capit comarum
rutę, & foliorum die nocteque unā tabescen-
tium unciam. olei libram. anethini modo die-
bus quadraginta soli explicatur. Nic. compo-
sitio capit olei uncias septuaginta. foliorum
rutę unc. triginta tres. sampsychi, cumini, ana
unc. sex cum semisse. Herbæ & cuminum con-
tusa diebus quinque oleo macerentur, in uase

L 2 duplici

duplici percoquantur, colētur & usui reponantur. Calfacit, tenuat, digerit. Illitum & clystere iniectum, colicum cruciatum sedat: cui anethinum & chamæmelinum uirium imbecillitate cessere. laterum, renum, uesicæ, uteri dolores ex frigida causa iuuat. Item neruorum labores, mollitudinem, eorumque exolutionem spinæ inunctum componit, cōuulsionibus medetur, renum, uesicæ, & uteri frigidis malis succurrit, inflatus dissipat, idque efficacius si ex ruta sicca tertio aut quarto madente opus compleueris, quæ ueteribus multis nominibus semper fuit commendatissima. In uirente namq; multū crudi & aquei succi inest. Est oleū rutaceum

Lib. 2. de Cardano, cuius inunctio aduersus uenena omnia prodest, eodemq; fit modo quo caryophyllatum & spicatum apud pigmentarios. Est aliud ex seminibus rute, ex Lullo descriptum, admirabilis efficacix.

Oleum nardinum, Mes.

Capit spicæ nardi unc. tres. uini & aquæ ana unc. duas & dimidiam. olei sesamini selibram. Coque in uase duplici, lēto igne horis circiter quatuor frequenter agitando.

Hoc est usu frequentissimum. Reliqua Nardini genera Mesueo descripta, unguētum potius quàm oleū resipiunt, ad ea quæ promittunt satis efficacia, nisi nos magna medicamentorum pars raritate propè singulari ad apparatū deficeret.

deficeret. Nardini apparatus sumptuosam apud antiquos habuit celebritatem. Eius ratio Diosc. euariat. est nanque simplex, non sine odoramentis tamen, compositum alterum spissamentis & odoramentis auctū. Actuarius Nardini olei compositionem ambitiosam habet. Alexandrinus tres eiusdem cōfectiones ex Aetio ferè depromptas non minus operosas describit. Est & in uulgatis Nicolai codicibus Nardini confectio sumptuosa quidem & efficax, apparatus appposito. Probat Galenus in uentriculi imbecillitate Nardinum, quod a momū liberalius ceperit. Calfacit, tenuat, digerit, modicè adstringit. Quocirca ijs auxiliatur qui adstrictione caloreque indigent, nempè stomachicis, cœliacis, destillationi & thoracis uitio obnoxijis: uentriculum firmat, & concoctionē procurat. Vi enim calfaciente & adstringente tenui, tum uerò siccando & robur inferendo, in corpora quę circa uentriculum continentur altè penetrare potest. Quo nomine in fluore alui à cruditate nidorulenta & uentriculi imbecillitate adhibet Galenus, sed Nardinum curiosè paratum expetit. Eodem etiam usus est in uentriculo frigido & sicco lib. 7. meth. Adstrictione sua nobile est in uiscerum phlegmonis, quale adhibet Galenus in iecoris inflammatione, & pectori illinit, hyeme præsertim, in ulcere pulmonum. Ei uerò plurimum probatur quod Laodiceæ in Asia fiebat, & in multis oppidis iam

Lib. 6. salub.

Lib. 3. meth.

Lib. 13. meth.

Lib. 5. meth.

Lib. 6. salub.

Lib. 11. meth.

L 3 suo

suo sæculo confici cœperat, Neapolitano dam-
 nato quòd tantùm unguenti nardini nomen
 retineret. Cerebri & neruorum frigidos affe-
 ctus sanat, aurium dolorem mitigat, quibus e-
 tiam fluxione iam affectis ad dissipandũ quod
 resederat, & robur particulæ addendum utitur
 Galenus libro 6. salubrium. Tremulis, para-
 lyticis summum est remedium. Locorum mu-
 liebrium præfocationes, occlusiones, & tumo-
 res discutit suppositũ, aut etiam immissum. Ve-
 sicæ dolori renumq; calculis opitulatur. Hodie
 sesamini olei loco dulce usurpamus, & in Nar-
 dini apparatu spicam aqua & uino prius infun-
 dimus, deinde coctura utriusq; consumptionẽ
 requirimus. Nardinũ ualde etiam cõpositum,
 ut cæteri, describit Auicen. lib. 5. Plinio fit Nar-
 dinũ è nardo Gallica, succo in oleo macerato
 & expresso. Sunt qui etiam lauendulam dictam
 huic oleo macerent, & ex illius floribus ole-
 um destillent, cuius plures modos habes a-
 pud Euonymum. Nardino isto solenni utũtur
 in curationibus suis medicis, uiri aliquot per-
 celebres, idque non inefficaciter. Habet spicæ
 odoriferæ uncias tres. florum lauendulæ unc.
 unam & semissim. caryophyllorũ semunciam.
 mastiches drach. tres. uini destillati unc. quin-
 que. styracis semunciã. uini cretici libras duas.
 aquæ lauendulæ uncias quatuor. olei ompha-
 cini lib. unam & dimidiam. Omnia uase uitreo
 reposita, & bene tecta macerentur, duplici
 uase

Lib. 15. ca. 7.

uase per horas sex diligentissimè coquantur.
Colatum reponatur.

Oleum mastichinum Mes.

Fit ex olei rosati libra una. mastiches unc. tribus. uini unc. octo. Omnia coquantur, dum uinum expirarit.

Duæ sunt mastichini olei descriptiones apud Mesueum, quarum quæ secunda est in usum uenit. Prima uerò ex Auicenna & Serapione desumpta est. Fit hodie mastichinum ex oleo uulgari, cum omphacinum, aut rosatum, aut saltem lotum ad opus maximè desideretur. In uase duplici percoqui debet, consumptoq; propemodum uino mastiche pertrita paulatim infriatur, continenter mouendo donec erit liquata & permista. Mastichinum Paulo duplex est, simplicissimum unum quod chiæ mastiches unciam unam capit omphacini olei sextario Italico immixtam, excoctamq; in cacao. Nonnulli uerò absinthij & storacis, sing. unciam addunt. Alterum compositum quidem, & unguento quàm oleo magis affine. Quem per omnia sequitur Actuarius, simplex mastichinum ex mastiches uncia olei immaturi sesquilibræ in duplici uase incocta. Compositum quidem etsi quadam parte defectum est, nonnihil tamen Pauli descriptioni respondet. Alexandrinus simplex mastichinum Pauli sequitur, & aliud longè aliter describit.

L 4 Com-

Compositi duas habet formulas, quarum altera numeri 38. à Paulo ponderibus & flore iunci odorati pro lētisci flore deficit. Altera uerò sibi propria est, & familiaris. Nicolai quoque uulgati codices suam habent huius olei compositionem, ab his omnibus maximè dissidētē. Simplex maximè, ideoque efficacissimum oleum ex mastiche tusa, & calefacta, torculari extorquetur Dioscoridis præscripto, quod cōtra omnia uulnæ mala est efficax, mediocriter calfacit, adstringit & emollit. Ventrīculi coctricē & retentricem roborat: illitū in liēteria, eidēque intemperie frigida & sicca laboranti adhibet Galenus libro meth. 7. Ad cœliacorum, stomachicorum & dysentericorum cruciatus utile, tumores duros lenit, cerebrum, neruos, iuncturas corroborat, dolorum rudimentis accommodatum, phlegmonis oris, gingiuarum, linguæ & totius oris tunicæ adhibitum cum lentiscino duplici uase, calefactum tanquam anodynum medetur. Minus multò calet, siccatur, obstruēta aperit, quā nardinum: nec minus tamen adstringendo roborat, quo nomine in cerata partibus leui adstrictione confirmandis accommodata uenit, faciem etiam emaculat, & coloris gratiam cōmendat faciei illitum, præstantissimū quod in Chia insula componitur. Oleum aliud mastichinum fit Mesueo, ex oleo rosato & uino antiquo acopō, ad partium lassitudinem, & imbecillitatem.

Oleum

Cap. 12. in fine Canonis.

Oleum styracinum Mes.

Styracis unciae tres: uel si ualentius uis, quatuor, in olei sesamini libra una coquantur, ut mastichinum. Colatum reponatur.

Sumptum ex Serapione & Auicenna: qui sextario olei, mastiches uncias tres apponunt. Alexandrinus olei optimi sextario, styracis pinguis uncias duas addit, in uase duplici coquit. Vulgati Nicolai codices styracinum praeseferunt, quod capit uini odoriferi libras duas. olei nardini libram unam. nardi gallicae, aristolochiae longae, ana drach. tres. aloës, mastiches, nucis indicae, sing. drach. duas. styracis, meliloti, absinthij, sing. drach. unam. Contusa omnia uino, per triduum infusa, ad tertias decoque: & nardino oleo superinfuso, iterum in diplomate igni reponantur, dum uinum euanescat. refrigeratum cola, & conde. Meminit Dioscorides styracini, quod in Syria conficiebatur. Calfacit uehementer, & emollit, idque anethino efficacius. Ob id confert dolentibus à frigore renibus, uesicae, utero, musculis, tendonibus, iuncturis, eorumque duricies insigniter emollit. Ad neruorum iniurias & uulnera fotu accommodatum, in Chirurgorum opus uenit. Ad scabiem efficax scribit Manardus, addita praesertim ellebori albi octaua portione.

L 5

Oleum

Oleum costinum Mes.

Costi amari unciaē duæ. casiaē ueræ, aut eius loco cinnamomi uncia una. summitatum sampsuchi uncias octo. uino odoro sufficienti biduò infundantur. deinde cum olei sesamini libris tribus coquantur horis sex, ut nardinum.

Costinum oleum solis Arabibus cognitum, uehementer calfacit, ideoq; neruorum ex frigore iniurias propellit, paralyti confert neruos roborando: uentriculum, musculos, tendones & ligamenta cōfirmat, obstructa aperit, hepatis præcipuè, febrilem rigorem spinæ illitum mitigat, capillos etiam tenacius affigit: & mucoso humore caniciem accelerante consumpto, eam moratur. Humanæ uitæ contra atrocissimas neruosi generis querelas præsentissimum remedium, si ex uera costi radice parari possit. Auicennas lib. 5. duas habet costini formulas, quæ Serapioni describuntur, in suo remedium penū. Primam, quæ simplicissima est, ferè usurpauit Mesueus. Habet costi amari drach. decem. casiaē drach. sex. foliorum sampsuchi sext. decē. Crassiusculè trita omnia per noctem, uino macerentur: deinde affusa olei sesamini sesquilibra, uase duplici percoquantur, dū uinum deficiat. In quo parciore olei copia efficacius oleum facit. Longiore enim coctura aromatum uires expirant, ut non dubium sit deplens

SECTIO DECIMA.

539

deplendam esse olei copiam Mesueo. Istam quoq; formulam sequuntur uulgati Nic. codices, præterquàm quòd sampſychũ non addunt, & olei lib. duas & dimidiam capiunt. Efficacior est Auicennæ cõposita formula, sed unguento quàm oleo propior. Rhasio oleũ costinum capit costi unc. unam. piperis, pyrethri, euphorbij, sing. uncię tertiam partem. castorei semunciam. Dissoluuntur omnia oleo ricinino aut linino, & in duplici uase feruescunt. Idẽ ascripsit Mesueus in paralyſi. Cui ferẽ affine est compositum illud, & efficacius quod Nicolao attribuit. Quidam pro folijs alinarum Auicennę, marrubium legunt, alij sampſychum: quod significasse uidetur Mesueus. Hoc oleum propinat Auicennas.

*In paralyſi,
9. ad Alu.*

Oleum cyprinum.

Fit Mesueo ex florum cypri unc. quatuor. coctis in olei ueteris unc. decem. florum penuria folia cum modico uino bis mutata, prædicto oleo incoqui possunt.

Cyprinum oleum de alkana dicitur Arabibus, nobis ligustrinũ, quòd ex ligustri floribus fiat. calfacit & moderatè adstringit, emolliendi uim habet, uulux & neruorum affectibus subuenit, in malagmata & cerata frequens uenit: pleuriticis succurrit, conuenitque ijs quibus ceruix in scapulas conuellitur, opisthotonicos uocant. Angina laborantibus & inguinum inflam-

*Lib. 2. comp.
ph. part.*

inflammationibus illitum præstantissimum, item in acopa adijcitur, capillos à canitie vindicat. Cyprini olei duplicem habet descriptionem Paulus, quod uerius unguentum dici debet, quale est Dioscoridis. Alexandrini quatuor cyprini formulæ operosæ sunt, & sumptuosæ, qualis est quæ ab Actuario scribitur,

Oleum sampsychinum.

Fit ut myrteum Mesueo, calfacit & roborat neruosum genus omne. Paratur ad emplastri de meliloto compositionem efficacissimum, si sampsuchi comis ter aut quater permutatis, in uase duplici percoquatur. Alij hoc modo parant: Foliorum samfsuchi scopas manuales quatuor. serpilli duas. foliorum myrti unam. abrotoni, sisymbrij, sing. dimidiam. cassiæ lignæ ueræ unc. duas. Contusa omnia in omphacini olei modum demittunt, qui madentibus emineat: obstructo uase insolant, & post dies octo exprimunt. Denuò noua alia simili mensura, & æquali tempore macerata premuntur, idque tertiò repetitur. Ita enim ualentius & odoratius fit, qui modus ex Diosc. sumptus est, & Actuario à quibusdam tribuitur. Acopum est, & lassitudinibus utile: frigidis cerebri & neruorum uitijis prodest, ui sua acri excalfaciente & extenuante. Ob id spinæ in balneo inunctum paralyfim iuuat, & spasimum cynicum naribus immissum aut ore contentum, sternutamentumq;

tumque leuiter ciet. In opisthotonicorum & uulforum cataplasinata utilissimè additur: auribus immisum, tinnitum à flatu dissipat. Aduersus uulue occlusiones conuersionesque est efficax: menses, secundas & partus extrahit, uteri strangulatum recreat, scorpionum moribus medetur. Sampsychinum oleum hyeme & regione frigida ac tempestate simili, idoneum est medicamentum ad digerendum, Galeno lib. 4. salub. Amaracini olei magna quedam & preciosa confectio Alexandrino scribitur, Amara-
cini unguenti ueteribus celebratam commen-
dationem referens, quæ ex Paulo libro 7.
desumpta uidetur.

Oleum sicyonium, aut cucumerinũ.

Oleũ sesaminum cum succi cucumeris agre-
stis maturi pari portione coquitur, ad succi con-
sumptionem, uel succi radicum cucumeris a-
grestis, & aliarum radicum tritarum, sing. libra
dimidia. cum olei sesamini libra una coquitur,
ad succi exhalationem.

Paulo simplex sicyonium fit ex radicum cu-
cumeris agrestis uncijis duabus. in olei sexta-
rium Italicum coniectis, & in lebetè coctis. A-
lexandrinus radicum unciam unam, sextario
olei admiscet. Duplex aliud sicyoniũ fit Pau-
lo compositum ualde, & unguento proximum,
quod imitatus uidetur Alexandrinus, dimidi-
atis ponderibus, & nonnihil diminuta confe-
ctione

Etione secunda, licet aliud quoque Sicyonium
idem describat ab his longè diuersum. Actuas
Sicyonium rij Sicyonium sic fit: Floris rorisinarini, pyre-
Act. thri, euphorbij, agarici, castorij, nitri, singulos
rum quadrans. radicis cucumeris syluestris li-
bræ duæ. olei & uini modus qui satis sit. Sicyo-
nium Dioscoridi longè aliud est inter alba o-
lea descriptum, nulla cucumeris agrestis facta
mentionem: Sicyonij accepto nomine, quòd in
Sicyonia Peloponnesi regione laudatissimum
fieret, nobis à cucumere agresti nomenclatu-
ram usurpantibus. Calfacit, discutit & emollit,
epilepsiam, hemicraniam, & alios cerebri affe-
ctus frigidos naribus immissum leuat, strumas
& surditatem discutit, panum & cicatrices de-
let. Potèter digerit Galeno, & efficaciter euapo-
Lib. 2. Comp. rat, dum cucumeris agrestis radix qualitatem
phar. part. li- & uires in oleo aliquo facultatis similis dis-
bro 12. Meth. miserit. Meminit eiusdem passim in libris de
Lib. 4. Sa- Comp. phar. gen. & part. quæ potissima causa
lub. fuit cur hîc adscriberemus.

Oleum ex piperibus Mes.

Capit trium piperum, ana uncias tres (alijs
drach. tres) myrobalanorum, cepularum, bel-
liricarum, emblicarum, Indarum, sing. drach.
quinq; radicum apij, fœniculi, ana drach. tres &
dimidiam. sagapeni, opopanax, ammoniaci,
ana drach. duas & dimidiam. turbith boni albi
drach. duas. zingiberis drach. tres. sarculorum
hyssopi

hyssopi recentium, foliorum rutæ uirentium, ana manipulum unum. Contusa omnia crassiusculè, coquantur in aquæ libris quatuor & uiginti ad tertias: coletur cum olei ricinini heminis duabus: percoquatur deinde, dum aqua expiret. Addunt alij ireos drachmas sex. casia drach. duas. anisi, cardamomi, ana drach. unam & dimidiam, calami aromatici drachmas duas & dimidiam. spicæ nardi drachmam unam. expressiōis hyssopi aut thymi (tribuli terrestris alij) sextarios tres. Loco olei ricinini oleum ierinum, uel leucon lutei, uel amygdalarum amararū, uel omnium simul æquales portiones hemina dimidia.

Sumpta est huius olei formula ex Auicenna libro quinto. Eodem enim propè modo mutatis tantum ponderibus oleum alchechengi, uiciosè tamè, cum oleū Alchelengi ex Serapione dicendum sit, describitur. Magnas habet calefaciendi uires, & inter olea calida iustam quandam prærogatiuæ dignationem. Quod quia ab Italis Insubribus præcipuè usurpatur, apponendum duximus. Propinatum ualidum fuerit ad internorum perfrictionem, sed parcissimè sumendum. Cerebri & neruorum frigidas noxias propellit, quia calfacit, tenuat, terget, discutit, foras educit, obstructa potenter liberat, calculūq; eo nomine dissipat. Ad paralytin, spasimū, tremorē, epilepsiā, uteri, coli, renum, uesicæ affectus frigidos utilissimè adhibetur. Coxarijs & ar.

& arthriticis medetur. Menses euocat, & uen-
triculum imbecillum non temerè confirmat.

Oleum ex euphorbio.

Fit ut mastichinum. Euphorbij triti, aut si re-
cens & molle est minutim cōfecti unc. dimidia
in olei leucoij lutei & uini odori, sing. uncias
quinq; immittatur, & ad uini consumptionem
semper mouendo coquatur.

Prima hæc Mesuei descriptio ex Rhasio sum-
pta est, altera uerò composita & efficacior ex
Auicenna libro 5. Euphorbium oleo cum mo-
Lib. 2. comp. dico cerę admiscet Gal. ad ceratum ex euphor-
ph. part. & bio parandum, sed ipsius quantitas pro ætate
lib. 3. comp. & partis natura uariat. Olei libra una. euphor-
ph. gen. bij recentis, ualidi, quodque est calore cineri-
cio, gustu admodū acri, molli corpore, quod-
que oleo facilè liquefcit, idemq; celeriter com-
bibit, semuncia immitti potest. Vetus quod est
subpallidum, subflauū, squalidū, quodq; oleum
uix cōcipit, neq; linguam urit, augeri debet, &
ad drach. sex in olei pondo conijci. Minuendū
quidem medicamentum ubi sensus est acrior,
ut in auribus, aut cerato & oleo largiore dilu-
endum. In hebere natura & affectu cōtumaci,
ut alopecia quantitas amplianda. Recens qui-
dem acrius est, bimum trimumq; paulatim re-
mittitur, quarto senescit anno, quinto & sexto
exanimatur, itaq; pro ætate uarias medicamen-
to uires adijcit. Causticum est, & ualentius
oleum,

oleum quod ex euphorbio molli & recēti candentibus laminis extunditur, frigidos cerebri affectus & inueteratos iuuat. Hemicranicis, cephalalgicis, lethargicis adhibetur, & naribus immittitur ad discutiendum uitium. Epispasticis medicamentis utiliter commiscetur, & præstantissimum attrahendo est remedium in frigidis uitijs, est enim tenuium partium. In alopecijs & capillorum defluuijs uitium dissipat, attrahitque quod ad capillitium ferendum sit utile. In coxarijs inueteratis & profundis articulorum querelis ex alto euocandis, laudatū ueteribus & posteris remedium. Calidius est & siccantius oleo de piperibus, ideoq; non nisi uehementer frigidis uitijs admouēdum. In aurium tinnitu, sibilo & hebetiore sensu ex frigido contracto, oleum istud tepidum adhibet Galenus. Rhafius sambacino oleo euphorbium miscet, ad congelatos illitu utitur.

Lib. 2. comp.
ph. part.
Libro 9. ad
Almans. in
cōgelatione.

Oleum uulpinum Mes.

Vulpes integra tantū exenterata coquitur in aquæ fluuiialis & marinæ aut salsæ, sing. sextario uno. (alijs melius, duobus.) olei antiqui clari sextarijs duobus & dimidio. Coque ad aquæ cōsumptionem, & uulpis carniū dissolutionem, exprime & repone. Additur inter coquendū à quibusdam anethi & hyssopi, sing. manip. unus. Est etiā efficacius, ubi præter hæc origamū, iuniperus, libanotis, saluia, betonica, M lauri,

*Lib. II. simpl.**Lib. 7.*

lauri folia, sampsuchus, stœchas, melilotus incoxerint. Galenus & Paulus vulpem partim uiuam, partim mortuam integram in oleum iniiciebāt, quod & hodie quidā factitantes, exenteratā vulpem semianimē oleo incoquunt. Potentissimæ est in digerendo & discutiēdo facultatis, non aliter quā oleum in quo hyæna præcoxerit. Quo nomine ad neruosi generis iniurias frigidas, & articulares affectus præcipuè ualet. Eorum enim rudimenta & initia depellit, inueteratos uerò sedat & lenit: quod est proprium huiusmodi omnibus medicamentis, quæ contentos alto corporis humores in superficiem euocant. Dolores namque abigunt, quorum causa est humor in corporis penetralibus contentus, qui essentia crassitie, aut refrigeratione, aut uehementi acrimonia querelas facit, quales etiam nonnunquam spiritus flatuosus exitum non habēs inducit. In arthriticorum uerò præsidij hoc oleo sic utēdum, ut toti in alueolos oleo madentes & plenos demittantur, deniq; immorētur. Efficitur nanque ut non modò qui circa articulos sunt tumores euanescent & desedeant, uerū etiam ut uniuersum corpus euacuetur, quod est in huiusmodi affectibus præsentissimum remedium. Vulpes autem bene habita & uegeta, non strigosa, qualis per uindemias uuis nutrita & impinguata capitur, ætatis mediæ, non iuencula aut recens nata esto.

esto. Prouectior namq; quia calore est acriori,
humores quoque calidiores nacta est, ob
idque excrementa omnia acria, & partium o-
mnium naturam ualide digerentem. Quomo-
do & ad opus est efficacior, ut nec urinam
nec alui fæces contempserim. Quod uident,
qui uiuas & integras oleo exanimant. Nec
uerò nouo inuentu damnandum est oleum,
quod animalium medicamentorum elixa-
tione uires acquisiuit: cum Galenus asellos, *Lib. 2. com.*
qui, sub aquario uase nascuntur (millepedas *ph. part.*
uocant) oleo incoxerit, ad cephalalgiam ex
frigidis & crassis humoribus contractam. Sed
id hodie crebrius facit postestas magno
successu, ad oleorum arthriticorum appara- *Olea arthri-*
tum. Conueniente oleo & uino erinaceus co- *tica.*
quitur dum putrescat, putrilago capta rariore
lintheo, in ollam quæ reliquum oleum habet
magno conatu extringitur, & oleo mixta ar-
ticularibus uitijis seruatur. Idem è uulpe, lu-
tra, meli, cygnorum pullis, testudine, ranis,
cato ueteri & emasculato fieri potest. Quæ
animalia digerente materia si uis infarcias, &
ita coquas. Possunt etiam eodem modo far-
ta, & in ueru fixa exassari. Ex eodem oleo fit
unguentum uulpinum neruorum resolutio-
ni, & mollitudini apprimè accommoda-
tum, quod à quibusdam non te-
merè usurpatur.

M 2

Oleum

Oleum scorpionum Mes.

Scorpiones uiginti aut paulo plures, aut etiam parciore, olei amygdalarum amararum libris duabus, sub æstum caniculæ mense uno insolentur in uase uitreo probè obstrueto.

Hoc simplex est, quo frequentius utimur. Aliud est compositum, & efficacius, diuersarumque uiriū. Prius enim ob scorpiones frigidum est, hoc ob aromata calidum & essentię tenuitate aperit, incidit, tenuat, terget, penetrat, & scorpionum uim præterea acquirit. Capit aristolochiæ rotundę, gentianæ, cyperi, corticum radicum capparum, sing. unc. unam. in olei amygdalarum amararum sextario uno, dieb. uiginti æstuante Canicula insolentur uase uitreo, accuratè operculato. Deinde scorpiones decē aut quindecim in uas inijce, obtura, in sola iterum mense uno, & reconde. Quibusdam Pharmacopœis huius olei hæc est mistura. Olei amygdalarum amararum libra una. seminum hypericonis, florum eiusdem, florum giargæ, sing. uncia una. uincetoxici, florum calendulæ, bistortæ, sing. semuncia. ammeos, seseleos, terrę sigillatę, boli armenię, sing. drach. una. Mistra omnia in oleum demittantur, & diebus quadraginta soli exponantur: torculari deinde egregiè comprimantur, & in reliquum oleum scorpiones centum conijciantur, & triginta diebus ardenti Caniculæ exponatur, & in usus condatur.

Fit

Fit hodie quoq; ex medicamentis simplicibus, contra uenena laudatis, oleum mirificarum uiriū ad uenenata omnia & pestilentiae iniurias. Additur aristolochia, gentiana, pulegium, baccae lauri, calamintha, cupressus, ruta, trifolium, ocymi semen, quę oleo madefacta uim suā immittant. Vesicę & renū calculum dissipat, lumbis, pubi, perinæo, in solij egressu illitum, & in porum urinarium immissum. Venenis, præcipueque à scorpio ictis, & pestilentiae adeò resistit, ut eius solo usu quendam cum famulitio à pestilentię contagione seruatum scribat Manard. Parāt alij ex uiperis & scorpionib. oleum, quo ad sumpta uenena usi multos integritati restitutos profitentur, non secus ac si pontica ter uicti gustent medicamina regis, quale contra omnia uenena efficacissimum, præcipueq; contra napellū describit Mathiolus Com. 6. in Dioscoridē. Oleo de scorpionib. inunctos quosdam, à quotidiana febris mox liberatos, scripsit Varignana.

Oleum ouorum Nic.

Vitellos ouorum elixorum frige igni lento prunarum in sartagine ferrea, semper mouendo rudicula ferrea, donec probè assentur, calidissimos linteo forti oleo amygdalarum dulcium madefacto exprime.

Tres huius olei formulas describit Mesueus. quarum quę est facillima, eam facile oēs conseruantur.

M 3

quuntur. Vitelli ouorū elixando durati triginta aut circiter manib. friati in sartagine plumbata manibus friguntur igni mediocri dum rubeſcant, & oleum ab his profluat. Eſt ubi chymistico inuentu ignis ſollicitatione extrinſi possit oleum preſtantiffimum, nec uſque adeo ut cætera foetidum. Satiuſ eſt uitellos crudos frigere, cochleari aſſiduò mouere, donec aſſati, cochleari aut prælo preſſi uafe inclinato oleum effundant, quod conditum longo interuallo cutis etiam iniurijs reſiſtit, recens tamen ad omnia eſt efficacius. Vitelli ouorum uiginti horis duab. unc. quatuor exprimunt. foetorem deponit moſchi aut ambaris momēto addito. Exprimendi huius olei modus ex Auicenna & Rhaſio ſumptus uidetur. Cutis foeditatem mirè aufert, cicatricibus decorem addit, ijs præcipuè quæ in ambuſtis relictæ ſunt, aurium, dentium, ſedis doloribus eiſq; reliquis affectibus ex Rhaſio conuenit. Pilos auget Serapioni: impetiginem, ſerpiginem & alia cutis uitia eluit, lentigines & foedas oris maculas detergendi, & reſoluendi ui delet, rhagadijs utile, fiſſuras manuum, pedū & ani ſanat, dolores ulcerum, articulorum & omnium locorum neruoſorum ſedat: prodeſt quoq; ad aurium dolores & ulcera. Ambuſtis utile, & in membranis cerebri partes contuſas, à ſanis mirum in modum ſeparat.

Oleum

Oleum è iunipero.

Iuniperus pinguis, succosus, non squalidus, non obductus situ aut cariosus in fragmenta diuiditur, ut inde hac arte exprimatur oleum, quæ ex aliorum lignorum assulis ac ramētis omniq̃ue materia in qua sit pingue aliquid & unguinosum. Duas figulares ollas satis amplas, quæ interiore uentre plumbo uel uitro indutæ sint, ita comparabis, ut utręq; ore respondeant, & planis labris nō prominentibus neq; rotundis exactè committi possint. Atq; cōueniet alterius uasis margines intro proijci, easq; reſtas, nō decliues, non elatas. His ergo marginibus craticula ænea, uel reticulum incumbat. Erit hoc ad escarij lancis imaginē conformatum, & conuexo gibbo deorsum spectabit, caua parte uertetur sursum, extremo ambitu rotundo, rectis uasis labris, quę intro p̃minent insidebit. Assulę lignorū ita struentur, ut craticulę marginibus extrema parte nixæ quasi p̃allelos fingant, ac rursus aliæ transuerso, alię in decussẽ superdabuntur, & ita attolletur materię moles. Alterum uas quod est reliquum, ore & labris subiecti uasis marginibus aptabitur, utrumq; argilla uel chymicorum luto compingetur. Ita compositis fictilibus reticulo & assulis, totum uas inferius terra defodi debet, ut extrema facie solo adæquetur. Alioqui ædificium ali- quod luto, calce, gypso & tegulis extruendum,

M 4 in

in ambitu iusto pede latum, area æquabili, in cuius meditullio quasi labellum sit quod decorum hiet, in quod uas totū inferius deponi possit. Atque tam cauum sit, quantum uidelicet altitudo uasis est. In area ædificij, mollis ignis & puro carbone paulatim succenditur, unde superior olla quæ tota extra fornacem eminet, concalescat, & ex eo materia quæ intus latet. Exudabit liquor pinguis, qui per craticulæ meatus in uas subiectum diffluet, isque sedulo colligendus, & usui seruandus est. At ignem paulatim augere necesse est, qui ubi senescere uideatur, noua iniecta pruna foueri debet. Eadem arte oleum decerpitur ex pineis nucleis ad erugandam cutem, ex ligno Indico aut sancto, ad luis Hispanicæ scabiem, tumores & ulcera. Idemque fit ex lignis alijs, præsertim pinguibus & succosis, fructibus, baccis, seminibus, quo modo per descensum olea extrahi chymistæ dicunt. Fit & iuniperinū preciosius, quod de larrino diximus. Afsulæ iuniperi unā cum baccis tusis uino tenui & odoro noctem integrā macerantur, lento igne coquuntur. ligula deraditur, quod manat oleosum, & postremo ambaris momento & moschi conditur. Valet ad impetiginem, serpiginem, cancrū, & maligna crurum ulcera. Cutis quoque fœditates eluit. Utuntur quidam cœlo pestilenti efficaci amuleto, narib. & temporibus eo iniunctis. Grauius adustionem redolet, & ualde est ingratū, nisi eo quem præ-

præscripti modo gratiæ commendationē addideris. cui uitio minimè est obnoxium, quod per sublimationem chymisticum apparatur.

Oleum Hypericinum.

Summitatum hyperici iamiam marcescentis uncia tres, triduo infundantur in uino odorato: post coque in uase duplici, egregiè obstructo: exprime, hypericum nouum similiter macera, coque, exprime. idem etiam tertio repete. postea adde terebenthinæ uncias tres. olei antiqui uncias sex. croci scriptulum unum. coque in diplomate ad uini consumptionem, deinde exprime, & sedimento purgatum oleum reconde. Alij hyperici flores iam maturos oleo macerant & insolant, eoque modo parant quo anethinum aut chamæmelinum. Quidam olei antiqui, uini cretici, florum hyperici, sing. pondo, ad uini expirationē decoquunt, exprimunt, idemque opus repetunt, torculari stringunt. Expressi partibus duodecim terebenthinæ claræ partes quatuor, croci momentum in uase duplici coquunt per horas sex. lintheo diligenter percolant, & in uas uitreum accuratè obstructum reponunt, triginta diebus insolant. Qui modus Italis est celeberrimus. Calfacit & siccatur hoc oleum, essentiæque est tenuis. unde ad omnes dolores frigido contractos adhibetur, & est anodynon. Ischiadicis utiliter admouetur & uaricibus. Contra denti-

M 5 um

Lib. 6. simpl.

*Oleum Hypericinum.
Ioan. à Vigo.*

um dolorē podogrā chiragrā & articulorum querelas prodest. Nervorum puncturis & uulnerib. est efficax, & illitu aut fotu conuulsiones prohibet. facultas eius modicē detergens & exiccans, quo nomine in ambustis cicatrices ducit & uulnera glutinat. Galenus Androsæmi aut Ascyri folia (quæ sunt hyperici genera) austero uino incocta, uulnera etiam grandia glutinare scribit. Ascribitur Iacōbo Manlio, mixtæque est naturæ: roborat nanque, digerit, stringit & tenuat. Describitur oleum hypericinum Ioanni à Vigo, longē quidem medicamentosius & operosius. Habet olei omphacini uncias sex. olei mastichini unciam unam. olei rosati completi uncias duas. olei terebinthinæ drach. sex. terebinthinæ purissimæ uncias duas. mastiches thuris ana drach. duas. myrrhæ, aloës hepaticæ, ana drachmas tres. gummi helenij, colophonie, ana drachmas duas & dimidiam. millefolij uncias duas. radicū tormentillæ, dictamni, cardui benedicti, ana drachmā unam. croci drach. dimidiam. succi hypericonis, centaurij, plantaginis, caudæ equinæ, ana unciam unam. rubiæ tinctorum drachmas quatuor. lumbricorum terrestrium, uino lotorum, uncias duas. foliorum fraxini, & radicū eius, ana manip. dimidium. uini odoriferi lib. duas. ferueant omnia cum uino, & succis ad liquorum consumptionem. colatum adpito semine hyperici cum floribus, & mō

SECTIO DECIMA.

555

& momento rorismarini in uitreo uase infusa, floribus bis in hebdomade permutatis, & ueteribus abiectis, opus iterum atque iterum repete, tandemque reponere. Oleum de perforata uocat libro 3. capite 15. etsi paulisper uariat. neruorum uulneribus mira quaedam efficacia admovent.

Oleum menthae.

Menthae, eiusque succi partes aequales, in olei omphacini libras tres demittantur, uase uitrato reponatur, & per quindecim dies soli exponantur, deinde in uase duplici quatuor horis bulliant, exprimantur & colentur. Idem tertio repetatur, & percolatum usui reponatur. Alij sola menthae folia oleo madefaciunt, saepius permutant, & quadraginta diebus insolant. deinde usui reponunt, ut plurimum uentriculo imbecillo & refrigerato adhibetur, cum namque calfacit, roborat, nauseam firmat, uomitionem sistit, appetentiam excitat, concoctionem prouocat. Mentha uiridis oleo incocta repellit Galeno, sicca digerit & roborat. Eligen- *Lib. 2. comp*
da uero mentha quae crispa, & fatiua dicitur, *ph. part.*
odore gratissimo.

Oleum de absinthio.

Fit ut oleum de mentha, ex absinthij cymis, & eius succo, in oleo decoctis, permutatis & insolatis. Parant alij compositum, & efficas

efficacius hoc modo. Vini Cretici pōdo cum succi absinthij selibra decoquitur, dum uinum expiret. Succus in olei bene lotilib. duas demittitur. Adduntur menthæ, hyssopi, pulegij, origani, singulorum drach. tres. galangæ, cinnamomi, caryophyllorū, mastiches, nucis moschatae, zingiberis, sing. drach. una. Quindecim diebus soli exponuntur, percolantur, & u sui reponuntur. Calfacit, & refrigerata roborat, præsertim uentriculum, cibi auiditatem excitat, obstructa leuat, lumbricos enecat. Viscerum phlegmonis propter facultatē adstringentem & deterforiam conuenit, Quas uires, quia Pontico absinthio adhibet Gal. eo semper uti imperat odoratiore, suauiore & efficaciore. Nostrum quia parum adstringit, ut eam illi facultatem inducant, absinthij dimidiū pondus rosarum permixtione æquant. frigidis uentriculi affectibus mirificè conducit, flatusq; ibi conceptos dissipat.

Oleum lumbricorum terrestrium.

Fit ex lumbricis terrestribus, diligēter uino albo lotis, oleo, & pauco uini rubri incoctis, ad uini consumptionem. Colatur & exprimitur leuiter oleum, & reponitur.

Alij lumbricos in oleo sub terrā defossos demittunt, dum putrilagine concepta corpus unum effecerint. Ad opus alij lirinon, alij costinum oleum requirunt, sunt qui ueteri cōtenti sunt.

sunt. Oleum uulpinum oleo maturo admiscet *Capite 6. in*
 Montagnana. Tritos lumbricos, alij oleo per- *Antid.*
 miscent in unguenti formam, nec uerò inutili-
 ter. frequens est in neruorum uitijs non secus
 ac terræ intestina contrita, neruisq; diuisis im-
 posita, protinus mirum in modum prodesse,
 atque hæc ipsa cum mulso pota urinæ mouen-
 dæ medicamen esse idoneum scribit Galenus. *Lib. ii. simpl.*
 Oleum est anodynon cuius fotu nerui recre-
 antur, quod quotidie in neruorū uulneribus,
 conuulsionibus, eorundemq; resolutionibus
 exprimitur, etsi quibusdam id nō parum suspec- *Cap. 7.*
 tum uidetur. Celsus quoq; in aurium inflama-
 tione oleum in quo lumbrici cocti sint, præ-
 scribit libro sexto.

Oleum capparum.

Corticum radicum capparum unc. una. sco-
 lopendrij, tamaricis, agni casti, iridis, absinthij,
 sing. semuncia: cum olei communis libris dua-
 bus, & aceti albi uncijis quatuor. lento igne in
 diplomate coquantur, ad aceti consumptio-
 nem. Colatum reponatur, & usui reseruetur.
 Alij uinum addunt, aceti loco & tamaricis cor-
 ticibus, & floribus compositionē augent. Sunt
 qui compositius oleum parant addito cypero,
 cyclamine, galanga & ruta. Simplicissimum est
 quod ex solo oleo & radice capparum para-
 tur. Radix tusa in oleum conijcitur cum a-
 ceti momento: mense integro insolatur, de-
 inde

inde percoquitur, ut acetum expiret, colatur
& reponitur. Lienis tumores duros & scirrho-
Lib. 13. meth. fos iuuat, eiusque obstructionibus ualde est fa-
miliare. Nam quale medicamentum iecori est
absinthium, tale est lieni capparum cortex.
Quo nomine scirrho laborantibus ex aceto
mulso adhibetur. Quale medicamentum com-
Lib. 2. ad Glau. mendat Galenus ex radicibus capparum, sco-
lopendrij, & myricæ radicibus, tum etiam gera-
minibus, cum aceto mulso in lienis obstructio-
nibus. Cuius etiam tumoribus cataplasma ex
oxymelite, absinthio & capparibus utiliter ex
Lib. 11. meth. Galeno apponitur.

Oleum de castoreo.

Fit ex castorei, styracis, galbani, euphorbij,
casia, croci, opopanacis, carpobalsami, spicae
nurdi, costi, sing. drach. duabus. cyperi, schæ-
nuianthos, piperis longi & nigri, sabinæ, pyre-
thri, sing. drach. duabus & dimidia. olei libris
tribus. uini albi odoriferi libris duabus. Gal-
banum & opopanacem seorsum dissolue: re-
liqua omnia contusa, cum oleo & uino, in
diplomate coque, dum uinum euaporet. Gal-
banum & opopanacem colatum, & dissolu-
tum oleo affunde, iterum coque, & repone
sæpius agitando, ut quod in fundo defederit
oleo permisceatur. Sumptum dicitur ex Iaco-
bo Manlio. Est aliud simplex Nicolai, quod ca-
pit castorei unc. unam, coctam in olei libra una
ad

ad consumptionem tertiæ castorij reponitur, addito castorij puluere. Ad meliorē cocturam adijciunt alij uinum ad unc. duas. ne urendo nigrescat, & celerius castorium expiret. Extrin gitur quibusdam arte chymistica oleum ex so lo castorio nobilissimum. Alij castorium so lum liquant, ijsdem effectibus. Valet ad om nes neruorum & cerebri offensas frigidas, te tanum, conuulsionem, tremorem, paralyfin. sanat rigores acerrimos, & frigora febrium se dat, spinæ dorsi illitum.

Oleum de terebinthina.

Chymistarum arte & destillatione oleum è terebinthina aut laricina facilè elicitur. Primò tamen oleum tenue & limpidum aquæ admi xtum exit, secundò fuluum, tertio fuscum & crassum. Vtrunque tamen per se reponen dum. fit & terebinthinum oleum è terebine thinæ libra una. laterum antiquorum (uel, ut Albucasis, recentium, quia plus olei combi bunt) mastiches, styracis. sing. uncia. Late res igniti extinguuntur oleo, & infriati cæte ris commiscentur in capsula uitrea. Tres li quores effluunt, quorum tertius est optimus, Frequenter usurpatur ad neruorum affectus frigidos, cæterisque omnibus noxijs internis ex frigido contractis opitulatur: anhelatores, asthmaticos, & puris in thorace collectiões mi rificè iuuat duabus drachmis mane sumptum.

Colicis

Colicis cruciatibus utile, flatusque internos
potenter dissipat, cicatricibus gratiam addit,
earumque maculas exterit. Calculum educit,
& arenas promouet, dysuriæ & renum offen-
sis ualde accommodatum. Alios plures elici-
endi olei ex terebinthina modos habes
apud Euonymum.

Oleum sulphuris.

Sulphuris flauī, terebinthine, sing. unc. tres,
olei rosati libra una coquant igne lēto, cum ui-
ni odori uncijs duabus ad uini consumptio-
nem. Alijs hoc modo paratur: Sulphur in æno
stagnante feruescit dum enatet lentor quidam
(oleum adpellant) lentorē molliore lana uel
attrito linteolo rapere oportet, alioquin exci-
piendus est conchula, aliquoties commutanda
aqua dum satis olei collectum sit. Alijs trito
sulphuri per aquam uitæ incensam ignea con-
sumitur substantia, quod reliquum est destilla-
tur, ut oleum philosophorum. Quod genus o-
lei nobilissimum, & ad assumendum tutissi-
mum, quo quidam uelut arcano ad comitalem
morbum intro sumpto utuntur. Hoc oleū Ro-
mæ plurib. fit modis per sublimationem & de-
scensum. Sulphur purum, ignē non expertum,
præcipuē uiuū & cinerei coloris, inter urendū
fumum crassum emittit, excipiendum campa-
na uitrea uel silicea. In qua ex uapore crasso o-
leum cōcretum destillat in uas planum, capax,
in cu-

SECTIO DECIMA.

561

in cuius medio sulphur uasculo conditum uritur. Modum sic descripsit Mathiolus: Vitreum uas tintinnabuli non absimile, illitum figulari luto, à terra unius cubiti mensura, æneo uel ferro filo suspendes, sub quo metretâ uitreâ maioris circumferentiæ, in cuius medio inuersus fuerit cyathus, statues. Porro cyathi fundus ferream bracteam digitorum quatuor latitudinis ex igne candentem sustineat, ex qua sulphur accendatur. Hoc dum comburitur, recentius superaddatur. Inde fiet, ut ex fumo ascendente suspensum uas breui téporis interuallo guttatim in inferiorem paropsidem destillet oleum, quod diligenter collectum uitrea conseruabis ampulla. Tenuium est ualde partium, & inter attrahentia medicamenta præstantissimum, quo demersum corpore hydrargyron foras elici uoluerunt, statim illito à balneis. Scabiem, lepras, & cutis sceditates sanat, ut sulphur illitum & potum, uehemētius tamen. Morbo Catholico adhibetur efficaciter. fistulis utile, & oris maligna ulcera primo aut secundo contactu percurat. Ad huius olei apparatus sulphuris rorem dulcissimum qui ex sulphuris globis desudat (florem uocant) aut sulphur ignem expertum assumi uelim.

Lib. de morbo Catholico.

Oleum tartari.

Tartarum calcinatum, hoc est ollæ inpositum, & ustum in fornace cum lateribus, tegulis

N

aut

aut fictilibus, uel per se dum excandescat, colo Hippocratico immisum, & loco frigido aut marmori concreditum, in uas subiectum oleum destillat. Quidam tartarum contritum in cucurbita uitrea luto obducta, aut fictili imposito alembico uitreo destillant. Effluit autem prius aqua, deinde oleum, quod seorsum excipies, igne paulatim aucto dum fluere desinat. Nicolans tartarum ex uino generoso tritum, linteo inuolutum, aceto albo optimo macerat, sub cineribus calidis coquit, dum nigrescat: iterum terit, in uase inclinato, seruat diebus octo, loco frigido, donec in oleum resoluatur: alioqui inde extringitur, quemadmodum oleum ex ouis. Tartarum fæcarium dolij laterib. adherens, album potius quàm rubrum, tritum aceto maceratur Petro Argillatæ: post inuoluitur panno lineo, & stuppis aqua humectatis, sub cineribus ponitur, deinde tribus diebus scutella decliui destillat humorem quendam subruffum, quem acerrimam aquam potius quàm oleum dixerimus. Valet ad faciem terendam & erugendam cutim, scabiem, & impetigines sanat. Empirici quidam Tartari spiritum siue quintam essentiam aduersus abscessus internos, & morbum regium commédant. Vtuntur quidam ad ulcera capitis manantia, ad quæ præcipuè utiliter adhibetur, quod nitrum capit, cuius apparatus plura habes genera apud Euonymum.

Oleum

Oleum nucum moschatarum.

Nucum moschatarum ferè quinq; per noctē in uino crassiusculè tritæ, macerantur uase uitreo, ut uinum emineat. Postridiè sacculo lineo includuntur, prius tamen in sartagine temperatè calfactæ obligantur, & filis passim obductis constringuntur ne simul coeant, exprimuntur torculari ligneo, paruo, cū lacu exiguo ut deorsum uergat. Exprimitur autem ferè octaua pars nucum. licebit quoque denuò eandem materiam calfactam, ut prius, exprimere: sed perpaucum & ignauius oleum extrahitur. Hoc oleū statim expressum, solidiusculum est, & quasi per grumos separatum, qui omnes è uino diligenter colligendi sunt, & uino ab eis colato per linteum in unam massam redigendi, digitis comprimendo ipsam lanam in quam expressa est materia, ut uinum omne diligentissimè separetur. Substantia quidem, & color ceræ similis apparet. Quidam nuces ipsas uino non macerant, sed per se contusas calfactasque exprimunt. Alij uerò in parua frusta dissectas, triduò uino Cretico macerant, siccant in umbra biduò, inde in sartagine asperso rhodostagmate moderatè calefaciunt, & torculari exprimunt. Addunt etiam quidam maceratis uino Cretico nucib. oleum, omniaq; prelo extrahunt. Sunt etiā qui oleum è nuce myrsica, incude & candēti ferro pressa eliciant.

N 2

Ori

Ori uetriculi inunctum mirè eum corroborat,
 deglutitum calfacit mediocriter, & anhelitum
 cōmendat. Illitum Veneris tenginem excitat.
 Est alius educendi olei ex aromatibus modus
 Chymistis maximè proprius, quo oleum ex ca-
 ryophyllis, nuce moschata, croco, macere, nō le-
 ui profectu, nec illaudata arte eliciunt.

*Oleum Philosophorum, aut de
 lateribus, Mes.*

Arte sic fit. Lateres ex terra rubēte multum
 antiquatos, in frusta comminutos, carboni-
 bus non fumantibus accende donec igniti ru-
 beant: tunc concha oleo roris marini, uel anti-
 quo claro plena extingue, & quoad eius fieri
 potest oleo imbue, sicca per se in casulis, pōst
 minutissimè tere, & uasi per sublimationē de-
 stillandum trade, luto Chymistarum capitello
 committe, carbonibus in fornace accensis
 coque, donec oleum destillet: in phialam uitre-
 am, naso imo capitelli argilla, uel pilo aggluti-
 natam, quod exactè obstructum reconde &
 serua. quanto enim antiquius, tanto ualentius
 fuerit.

Describitur à Bulcasi & Rhasio. Bulcasis la-
 teres nouos qui aquam nōdum senserint præ-
 fert, quia oleum melius imbibunt, & eos in fru-
 sta unciae unius (drachmæ Rhasio) ignita in
 oleum antiquissimum immergere iubet, extin-
 cta oleo extrahit, simul omnia crassiusculè tri-
 ta, in

ra, in unum aut plura uasa destillatoria quæ
uentres nominant ponit, quæ probè lutata ita
componit, ut uasis pars tertia maneat uacua.
Ignem primò leuiorem imperat, sed qui uasis
fundum attingat, quem paulatim augeri oportet.
In primis tamen animaduertendum enixè,
ne ignis contactu oleum dum destillatur attin
gat. Huius nanque uicinia facillimè accendi
tur, ægreque extinguitur. Noua laterum fru
sta ut prius apparata iterum admouenda sunt,
donec satis olei collectum sit, quod in uase stri
cti orificij diligentissimè obstructum cera aut
terra, accuratè seruandum. Etenim propter es
sentia tenuitatem promptè exhalat. Primò
decerpitur aqua, deinde oleum rubens per se
colligendum. Paratur etiam hoc oleum alijs
quibusdam admixtis. Lateres rubros uetustis
simos, aut recentes quidem, sed ab aqua inta
ctos in frustula confringito, eaque ignita oleo
oliuarum aut laurino extinguito: iterum can
defacta oleo ut prius, extinguenda dum nigres
cant. frusta ipsa alembico imposito cum o
leo, in quo prius extincta fuere, si quid sit reli
qui: sin minus, recens affundendum. Addes ca
storei, spicæ nardi, uel eius loco rutæ utriusq;
partem unam, costi partes duas. Trita misce
cum laterib. in cucurbita, quam in fimo equi
no diebus circiter uiginti defodito. Deinde
destilla aucto paulatim igne. fœtidum est hoc
oleum, sed tenuium admodum partium, ut mo

N 3

mento

ineto latissimè spargatur: si manui affundatur, eam citò penetret: affectibus frigidis balsamino utilius, multò tenuius & calidius. Essentiæ tenuitate in altum penetrat, digerit, materiam omnem excrementosam consumit. Aurium tintui à flatu crasso, ijsque uerminantibus medetur. Paralyti, spalino cynico, ischiadi, gonagræ, podagræ, cæterisque articulorum affectibus prodest potum aut inunctum. Ex hoc & sale ammoniaco paratur emplastrum, splenicos tumores breui dissoluens. Comitiales humi prostratos naribus subditum subito excitat, cerebrum calfacit, memoriam cõfirmat, dolorem dentium sedat, iniectum utero menses prouocat, fœtum uiuum aut mortuum educit, ora uenarum aperit, & sanguinem coagulatum dissoluit, pulmones purgat ab humoribus crassis & uiscidis. Gutte eius aliquot cum syrupo rosarum potè anhelos iuuat. Oculorum suffusiones delet. ferrum eo madens, igni admotum, illicò ignem concipit, uermes interficit, uenenis frigidis potenter resistit, scorpionis morsum & noxas ab opio aut hyoscyamo propellit, calculos uesicæ pellit, addito decocto diuretico. Retia piscatorum eo illita, magnam piscium capturam faciunt. Oleum benedictum dicitur, oleum sapientiæ, & perfecti magisterij, quibusdam diuinum & sanctum: alijs uerò petrolæum: cuius genus aliud est naturale, Naphtha dictum, quod hodie partim ex Italia, partim

tum uerò ex Cattorū regione conuechi uolunt.

Oleum muscelinum.

Capit olei communis lib. sex. lilij, folij, spice, costi, mastiches, ana unc. unam & dimidiam. sty racis calamitæ, croci, myrrhæ, casia lignæ, xylobalsami, ana drachmas sex. caryophyllorum, carpobalsami, bdellij, ana unciam dimidiam. nucis Indicæ drachmas duas. moschi drachmam unam. uini odorati uncias sex. Trita omnia coque in uase duplici ad uini consumptionem.

Frigidis affectibus est præstantissimum, uentriculo præcipuè debili: roborat, calfacit, resoluit. Dolorem lateris illitu sanat. Straguriosis, colicis & neruorum omnibus propè uitijs confert. Epithematibus & emplastris, quæ uentriculo adhibentur, immiscetur. Pomis odoratis cogendis est aptissimum, & unguento Aregon conficiendo. Muscellinum oleum officinis dicitur, à muscho: cum potius moschatū aut moschelæum dici debeat. Iet si moschum tacuit Manlius, à quo tamen denominari satis cōstat. *μωσέλαιον* Alexandrino dicitur in Tryphera magna, & unguento Aregon. Vini loco quidam aquam adiiciunt, alij mucilaginem, indefinitè tamen. Alij etiam lilium addendum non existimant, hancque descriptionem Nicolao Alexandrino tribuunt. In huius locum Bala ninum oleum mendosè quidam supponunt.

N 4

cum

cum etiam moscellinum de Been dici falsò existiment.

Oleum balsami, Petri de Ebano
Aponensis.

Myrrhæ electæ, aloës hepaticæ, spicæ nardi, sang. draconis, thuris mūmiæ, opopanacis, bdellij, carpobalsami, cinnamomi, sarcocollæ, croci, mastiches, gūmi Arabici, styracis liq̃ di, sing. unc. 2. ladani electi siue castorij unc. duæ & dimidia. moschi sesquidrach. terebinthinæ pondus omniū tritis miscetur, alembico destillatur ut rosarum stillaticius liquor, & reponitur.

Balsamum artificiale, ueri balsami penuriam substituit : uiribus enim propemodum ad singulares balsami uirtutes accedit, atq; id potissimum quod ab Aponensi descriptum, ab omnibus ferè Chirurgis uulgò usurpatur. Tenuium nanq; est partium, calfacit, exiccat, terget & glutinat, quæ munia uulnerarijs medicis expectantur in curâdis uulneribus. Terebinthinam resinam namq; propè habent omnia, ut & alias resinas, pineam, mastichen, & gummiū genera. Hoc quia odorato desunt sudantia ligno balsama, miscebat Aponensis theriacæ, mithridatio, diacurcumæ, & aureæ Alexandrinæ, eoq̃ue ueri balsami defectum restituebat. Neruorum uitij, paralyfi, cæterisq; noxijs frigidis spinæ dorsi illitum confert. Quòd si idem tepefactum inunxeris ante febrium accessionem, rigores mirè

mirè subleuat. Cordis tremorē, palpitationem
& syncopen sanat. Hecticos & emaciatos im-
pinguat, addito rhodostagmate occipiti & reni-
bus illitum. Vteri præfocationes & strangula-
tus iuuat. Comitibus confert, plurimisq; a-
lijs affectibus. Tristes, melancholicos, animum
despondentes reficit. Cadauerum putredinem
uindicat, mirificosque alios plurimos effectus
præ se fert, quos ex Chymisticæ artis secretis
orib. Hierogrammateis petendos existimo, ut
& plurimas alias balsami artificiales formulas.
Est balsaminum efficacissimum contra dolo-
res & flatus uteri, ventris & coli. Habet thuris
candidissimi, mastiches, ana unc. duas. ligni a-
loes unc. unam. caryophyllorum, galangæ, cin-
namomi, zaduris, nucis myreplicæ, cubebæ, ana
unc. unam, myrrhæ, aloës, ladani, sarcocol-
læ, castorei, ana semunciam. baccarum lauri, ses-
quunciam. ireos, aristolochiæ rotundæ, dicta-
mni, symphyti maioris, ana sesquunciam. gum-
mi, quod elemi uocant, unc. sex. terebinthinæ
pondus omnium. concorporata omnia resol-
uuntur igne, in alembico Chymicorum arte.
Primum extillat aqua, deinde oleum, postre-
mò pinguis melligo, quæ balsamum artificiale
dicitur. Cōtra omnia uitia & causas neruorum
ualere dicitur.

Est & balsamum Montagnanæ, & Placenti-
ni multiplex, cæterorumq; qui hac in re operâ
suam posteris probarunt, quorū descriptiones

N 5 ex

ex Euonymo peti possunt. In huius uicem oleum ex caryophyllis usurpant quidam, alij ex myrrha syncerissima quod elicitur oleum, magis probant.

Oleum ad puerorum tormina.

Olei anethini, & chamæmelini, sing. semun. olei rutacei, myrrhæ, stactes, sing. unc. tres. pulueris cumini unc. duæ. Semel feruefiant omnia, colentur & feruentur. Est aliud quod contra dolores & flatus uteri, uentris, coli, singulariter facit. Olei anethini pondo. seminis agnicasti, seminis rutæ, sing. drach. tres. cinnamomi unc. sex. Conquassata oleo immerguntur, & diebus quadraginta insolantur sub Caniculæ ardoribus, alioqui loco tepido ad focum diutius continentur, dum uim materiæ oleum combiberit. Atq; ista ferè est descripta oleorum suppellex, qua Pharmacopolium nostrum instrui uolumus: nisi & oleum chalcanti aut uitreoli, antimonij, plumbi, cerussæ, calcis, auripigmenti, huc adferri uolumus. Quæ quia secretioris doctrinæ adytis & mysterijs inuoluuntur, ex Chymisticæ artis præceptoribus, quorum hodie uerissimus est prouentus, & ijs qui in ea usucapionem habent, petenda censeo, ne in eorum arcem irrumpere uidear, aut ueterem suam possessionem à me depastam conquérantur.

DE

DE VNGVENTIS,

SECTIO VNDECIMA.

Nguentorum materia luxus pro-
 pè apud antiquos superuacui, plu-
 rimū à nobis defecit. Illa, quia o-
 dorata, & crassitudine magis de-
 lectabant, quæ spissa dicebantur,
 maximam habebant commendationem: nunc
 utendi modum illis partib. necessarium fa-
 ciunt, dum emplastrorum, ceratorum & cata-
 plasmatum pondus, aut etiam olei irritam flu-
 xibilitatem partis habilitas respuit. Quo in
 genere maiorum malagmata, illitiones, & quæ
 peculiari quodam iure Acopa dicta sunt, ac-
 censenda ueniunt, restricta aliquantulum pri-
 oris doctrinæ ubertate. Quod enim ungui-
 noso suo corpore partibus illitum, & cereo
 quodam lentore crassitudinem adeptum in-
 hæret, nobis Vnguentum dicitur. Neque ue-
 rò odoramentorum fragrantia, aut spissamen-
 torum mixtura rem ipsam circumscribimus: sed
 nominis notationem latè patère uolumus, ut
 non semel laurinum & melinum unguentum
 Galeno dictum scimus. Quin & cerato affi-
 ne, cera, aut etiam resina admixta, ut loco me-
 lius hæreat, unguentum esse uoluit libro quar-
 to Salubrium. Nos quoq; linimenta unguen-
 torum ueluti gradus facimus, ceræ defectu
 oleo

oleo & adipibus liquabilitatem augentes, fluxili eorum naturæ animum adijcientes, dene-gata ea quæ unguentis debetur firmitudine.

In unguentorum materiam hodie ueniunt, lachrymæ, gummi, adipēs, muccagines, butyrū, olea & pulueres, quibus ceræ substantia formā addit. Nec ea est amplius unguentorum luxuries, ut utique patrocina quærat, dum dempta delibutionis illecebra gratiam nō amplius aucupentur, nec iam in castra penetrent, aut fœdo mollitiei iure sub cassidem exotica unguenta ueniant. Vt rectè quidem in M. Tullij monumenti scriptum sit: meliora esse unguēta, quæ terram quàm quæ crocum sapiant. Atq; ex eorum genere quæ necessaria usus effecit, enumerabuntur quæ Seplasijs nostris potius quàm Myropolijs, etsi aspernabili gratia, non ingrata tamen commendatione prostant.

Ung. rosatum Mes.

Axunxia probè lota nouies aqua calente, & toties frigida teritur, cum pari portione rosarum rubrarum recentium, quæ postea macerentur diebus septem, liquentur deinde igni lento, & colentur. Rursus tantundem rosarum recentium cum ea tunditur, quæ diebus etiam septem marcescant: liqua ut prius, & cola. Tunc affunde succi rosarum dimidium, olei amygdalarum dulcium partem sextam. Coquantur

quantur igni lento ad succi consumptionem, & reponantur. Fit ualentius, præsertim ad insomnia leuamen, si inter coquendum opij momentum stillaticio rosarum liquore soluti adicias. Vsu est frequentissimum, sine opio: & præstantissimum ad phlegmonas, ignem sacrum, ulcera serpentia, & cephalalgiam calidam. Ventriculi quoque & iecoris intemperiem calidam mitigat. Renum ardoribus, & hæmorrhoidum inflammationi salubre. Insomniam potentissimè leuat, idque præsentius ad mixto utendi tempore opio, & compositi dimidio, incocto, in rhodostagmate prius soluto. Quod si amygdalini olei loco omphacinum aut rosaceū permiscetur, ad prædicta omnia fiet ualentius. Colari potest liquatum uase duplici melius, quàm igne solutum. Gratam habet odoris commendationem, si rectè paretur, accersito adipibus nobili odoramentorū manegonio, ea arte qua odorandos adipēs iubet Diosc. Quo & iure ex uiolarum, & ex nymphæ floribus, alijsq; id genus aut calidis aut frigidis uel etiam odoris unguenta parari posse nemo ibit inficias.

Unguentum aregon Nic.

℞ Rorismarini,
Sampsuchi,
Radicis Iari,
Serpilli,

Rutæ,

Rutæ,

Rad. cucumeris asinini, ana unc. quatuor & dimidiam.

Foliorum lauri,

Saluiæ,

Sabinæ,

Radicum bryoniæ, ana unc. tres.

Pulicariæ maioris & minoris, ana uncias quatuor.

Laureolæ unc. nouem.

Foliorum cucumeris asinini,

Nepetæ, ana unc. sex.

Mastiches,

Olibani, ana drach. septem.

Pyrethri,

Euphorbij,

Zingiberis,

Piperis, ana drach. unam.

Adipis ursini,

Olei laurini, ana unc. tres.

Olei moschelini unciam dimidiam.

Petrolæi unc. unam.

Butyri unc. quatuor.

Olei communis lib. quinque.

Ceræ lib. unam, unc. tres.

Herbæ cum radicibus tempestiuè collectæ, contusæ, septem diebus oleo macerentur, coquantur & colentur. Colatum rursus igni admoueat: & cum ferbuerit, laurinū oleum addatur, butyrum, adeps ursinus, & cera: qua

qua liquefacta, petroleum & moschelinum
oleum adiungito, postea mastichen, olibanum,
zingiber, piper, pyrethrū & euphorbium: igni
sublatum recondatur.

Hæc est usitata huius unguenti formula,
ex uulgaribus Nicolai codicibus collecta: quæ
tamen non temerè suspecta est. Aliter nam-
que describit Alexandrinus, tacito tamen no-
mine: quod est à barbaris uitiatum. Aragon
enim, pro Aregon ubique in Pharmacopolijs
usurpatur. Sic namque iuuans sonat, ut &
adiutorium Saladinus interpretatur. Alexan-
drini uerior descriptio accipit rorismarini,
sampsuchi, iridis, serpilli, rutæ, radicis mal-
uæ syluestris, singulorum unc. duas & drach.
duas. foliorum lauri, saluiæ, fabinæ, singulorū
sesquunciam, laureolæ uncias quatuor & di-
midiam. calaminthæ uncias tres. mastiches,
thuris, singulorum drachmas tres. pyrethri,
euphorbij, singulorum semunciam. zingibe-
ris, piperis communis, singulorum drachmas
quatuor, script. duo. olei moschati drach. duas.
petrolei (aut eius loco olei Sanctæ Barbaræ)
semunciam. adipis ursini, olei laurini, sing. ses-
quunciam. butyri uncias duas. olei communis
lib. duas & dimidiam. ceræ albæ, puræ, feli-
bram & trientem. Herbæ cum radicibus uino
die uno macerantur, altero eximuntur, & in
mortario probè tunduntur, dein in oleum im-
mittuntur, & illic dieb. septem permittuntur:
postea

*Sect. de ung.
num. 43.*

postea coquuntur & colantur, atq; ubi ebullire
 cœperint, oleum laurinum, butyrum, & adipēs
 & ceram imposito: omnibusque liquatis ole-
 um moschatum, & petrolæum inijcito. Dein
 addito thus, zingiber, piper, pyrethrum & eu-
 phorbiū, probè trita, omniaq; simul bene sub-
 acta ab igne auferantur & recondantur. Nume-
 ratur inter quatuor unguēta calida, ideoq; cor-
 poris uitijis frigidis prodest, conuulsioni, para-
 lyfi, tetano, & neruorum distentioni. Spinæ
 dolores, renum colicos cruciatus sedat, ad om-
 nem stomachi & uentris dolorem ualet, & ute-
 rina mulierum mala, quartanas & morbum co-
 mitialem. Articularios morbos iuuat, & rigo-
 res febrium spinę illitum discutit. Eo frequen-
 ter ad scabiem ex lue Venerea utimur. Oleum
 Moscelinum si deest, rutaceo aut laurino qui-
 busdam restauratur, non balanino, ut
 plerisque placet.

Ung. Agrippæ.

℞ Radicum Bryoniæ lib. duas.
 Radicum cucumeris asinini lib. unam.
 Scillæ selibram,
 Ireos unc. tres.
 Radicum filicis,
 Ebuli,
 Tribulorū aquaticorum, sing. unc. duas.
 Cere albissimæ unc. quindecim.
 Olei albissimi lib. quatuor.

Radices

Radices recētes incise, & contuse macerētur in oleo per dies octo, deinde coquātur & exprimantur. Colato & expresso indatur cera, & fiat unguentum, ad artis præcepta.

Vsurpatur omnib. hoc Agrippæ unguētum, quod Alexand. Grypa uocat, & ab eo quod adduximus paulūm immutatum describit. Cuius hæc est formula. Bryoniæ radicis libra una. radicis altheæ syluestris, scillæ, sing. selibra. iridis sesquuncia. radicis filicis, ebuli, tribuli marini, singulorum uncia. Tusa omnia imponantur in olei libras duas. subigantur, & diebus octo macerentur, dein iniiciantur in lebetem, bulliant, subactaque iam probè colentur, siccaque abijciantur. liquidum in lebetem conijciatur cum ceræ puræ uncijs sex, aut iusta quantitate. sic paratum reconde in uase. Alias eiusdem descriptiones Nicolao Alexandrino Latini codices tribuunt: quanquam & in Græcis nonnihil mendi subest. Ad aquæ suffusiones, partium tumores laxos, neruorum contractionem ualet. Nephriticis succurrit, & uentri illitum stranguriam sanat. Ad lienosos quoque & uentrem dolentes est utile. Oleum lentiscinum Nicolai codices expetunt, uitiosè tamen pro leuco: ideoque nos albissimum diximus, hoc est, commune & antiquum. neque aliud requirit Nicolaus Alexandrinus.

O

Vng.

Ung. marciatum magnum. Alex.

℞ Ceræ albę lib. unam.
Olei communis lib. quatuor.
Rorismarini,
Foliorum lauri, sing. unc. quatuor.
Tamaricis unc. tres.
Rutę unc. quatuor.
Ebuli,
Sabinę,
Balsamitę,
Ocimi,
Saluie,
Polij,
Calaminthę,
Artemisię,
Helenij,
Betonice,
Brancę ursinę,
Spargulę,
Herbę uenti,
Pimpinellę,
Agrimonie,
Absinthij,
Herbę Sancti Petri, ab Italis uocatę herbę
paralyfis,
Costi herbę,
Foliorum sambuci,
Semperuiui minoris,
Herbę millefolij,

Sem

Alex.
Semperuiui maioris,
Chamedryos,
Quinque neruię.
Centaurij,
Fragarię
Quinq; folij, sing. unc. duas, drach. duas;
Maluę syluestris,
Radicis cumini,
Myrrhę, sing. sequunciam.
Fœnigręci drach. quinę; script. duo.
Butyri drach. sex.
Seminis urticę,
Violarum,
Papaueris albi,
Menthę,
Rubię,
Menthę agrestis,
Lapathi,
Polytrichi,
Cardiobotani,
Matrissyluę,
Herbę moschataę,
Florum chamæmeli,
Scolopendrij,
Crispuli,
Herbæ caphuræ,
Styracis,
Medullæ ossium cerui, sing. drach. duas.
Axungiaę ursinæ, gallinæ & anseris,
Mastiches, sing. semunciam.

O 2

Thuris

Thuris drach. duas.

Olei nardini unc. unam.

Herbas tritas impone uino bono, & die uno macera, altero die è uino exime & contunde, & in aliud uinum conijcito, ibique diebus septem finito, octauo deinceps cum uino decoque, donec eius dimidium absumatur. Dein inijce oleum, & denuò decoquito, dum uinum totum consumatur. Amotum ab igne colatur, atque rursus in lebetem oleum inijciatur: cui postquam lento igne parum concalfactum fuerit, inijce styracem, butyrum, & adipem, oleum nardinum, mastichen, thus: postremoque omnium ceram, & omnibus lento igne dissolutis, aufer tandem ab igne, & in uase recondito.

Hæc unguenti formula ex Nic. Myrepso desumenda fuit, quòd uulgati Latini codices Nicolai rem ipsam miris tenebrarum inuolucris conuoluerint, fædeque eam ipsam originem deformarint. Etsi probè mihi conscius sum, Alexandrini codices non prorsus abesse à mendo: ut tacitus præteream temerariam, & penè barbaram simplicium enarrationem, in qua enucleanda plurimum operæ collocarunt uiri huius tempestatis doctissimi, quibus magna multis nominibus debetur gratia. Et profectò sua raritate, aut difficultate potius manus nostras effugisset, nisi præcipuum ei locum in unguentis calidis Medici facerent.

Malagma

Malagmatis Marciati meminit Paulus & Aetius. Duplicem etiam marciati compositionem habet Trallianus, ad stomachi intemperiem frigidam. Nicolaus Alexandrinus unguenti Marciati ad hydropicos & resolutos tres alias habet formulas, numeris 3. 4. 5. quæ profecto facilius in usum, quàm præscripta reuocari possint. Nam non inutilem habent ad ea quæ promittunt efficacitatem, nec uerò tam confusa barbarie refertæ sunt. Alij Marciati parui descriptionem Alexandrino tribuunt non inutilem, & quam alterius loco lubenter sufficiat. Habet foliorum lauri libras tres. rutæ libras duas & dimidiam. amaraci libras duas. rorismarini sesquilibram. myrti uerè lib. esbrij, balsamitæ, ocimi, ana uncias sex. butyri uncias quinque. styracis, medullæ ceruinæ, adipis urfini, adipis gallinacei, sing. drach. quatuor. mastiches unc. tres. thuris unc. duas & dimidiam. olei nardini unc. unam. olei communis lib. sex. ceræ quod sufficit. Esbrij loco quidam saluiam, quidam maioranæ cacumina decerpunt: nos uerò ebulū intelligimus, ut & myrti loco myrrham ponimus, discutiendi, calfaciendi, emolliendi, & siccandi ui efficacem: quibus uiribus potius quàm myrti densatione, & stringendi facultate indigemus. Valet Marciatū ad frigida corporis mala, capitis refrigerationem, thoracis, stomachi, iecoris, lienis, aliosque dolores à frigore natos. Cōuulsioni utile est, neruorum

Lib. 7. ca. 18.

Lib. 12. c. 44.

Lib. 7. ca. 14.

Marciatum paruum.

O 3 reso-

resolutiones & coxarios iuuat, tumores & duricies emollit, lieni indurato præcipuè cōducit atq; ad hydropicos & lienosos expertū habet commédationem, liuorem cutis emendat, nervorum & articulorum tumores frigidos discutit, eorumq; dolores sedat.

Ung. de althæa.

R Radicis althææ lib. unam.

Seminis lini,

Fœnigræci, ana lib. dimidiam.

Scillæ unc. tres.

Radices & semina contusa, tribus diebus in aquæ libris tribus & dimidia macerentur, dein bulliant donec crassescat mucillago. Cuius expressæ, & per linteum colatę cape lib. unam. eiq; olei cōmunis lib. duas addito, & rursus decoque donec succus absumptus fuerit. Dein adijce ceræ lib. dimidiam. terebinthinæ, galbani, gūmi hederæ, aut eius succi, sing. unc. unam. Postremò impone colophoniæ bene tritæ, & resinæ albę puræ, sing. unc. tres. Concussa agitataq; probè, ut in lebetes eliquëtur, ab igne remoueto, & refrigerata in uase recondito.

Vulgati Nicolai codices, duplum pondus adijciunt. Sunt qui simplicius dialthæas parāt, relicta scilla, galbano, colophonia, & gummi hederæ. Vsu celeberrimum ad emolliendum, calfaciendum & humectandum. Pectoris dolorem ex frigido contractum delet, laterumq; dolo

SECTIO VNDECIMA. 583

doloribus felicissimè adhibetur per se, aut etiam cum butyro illitum. Viscerum durities laxat, splenicis & hepaticis adhibetur, & stomachi inflationes discutit. Valet ad nervorum incontinentiam & duriciem, eosque præcisos glutinat, præcipueque uulnera claudit, si sambuci aut cyclaminis radix apponatur.

Resolutis nervis benefacit, & perfrictis partibus, in primis tamen uesicæ ad ignem illitum, periodicasque febres abolet. Emol-

lit, lenit, coquit, incidit, digerit. Malagma dialthæas (cuius etiam meminit Galenus li-

bro decimoquarto Methodi) parat Trals *Lib. ii. cap. 3*

lianus ad articulorum torporem delendum, ex frigidiorum rerum usu contractum. Habet

fœnigræci, seminis lini, althææ, singulorum unc. quatuor. Quibus maceratis & percoctis

succum crassissimum extrahito, cuius expressi & percolati libras duas, cum pari olei portione

lento igne decoques, donec succus cōsumptus fuerit. Inter coquendum ceræ, colophonix, sing.

lib. unam adijcito. galbani boni unc. quatuor. sublatum ab igne ceratum condito & utitor.

Valet ad podagricos tumores & uiscera indurata. Alias malagmatis dialthæas descripsiões

emolliendo ueteribus plurimum commenda- *Lib. i. cap. 4*

tas, habes apud Hollerium in materia Chirur-

gica & emollientium materia. Atq; eo ordine descripta nobis sunt quæ quatuor un-

guenta dicuntur calida.

O 4 Vng.

Ung. Apostolorum Auic.

R Terebinthinæ, ceræ albæ, resinæ, ammoniaci, ana drach. quatuordecim.

Aeruginis,

Opopanacis, ana drach. duas.

Aristolocihæ longæ,

Thuris masculi,

Bdellij, ana drach. sex.

Myrrhæ,

Galbani, ana drach. quatuor.

Lithargyri drach. nouem.

Bdellium si molle est, ammoniacum, opopanax cum aceto macerabis nocte una, post tridie caesefac, cola, iterum pede, & ponderi horum legitimo terebinthinâ permisce, quæ tam belle hæc ac cætera comprehendet, ut uix sis erraturus. Lithargyrum autem in oleo nutries aliquandiu sine igni friatum. Oleum æstate sit librarum duarum, hyeme trium. Postea igni trade. ubi calet, cerâ immitte: hac liquata igni aufer. liquores, ut dixi, paratos misce. ubi refrixit, reliquorum puluerem paulatim adijce. Bdellium siccus, quale nobis est adulterinum, ut cætera terendum, & aspergendum.

Sumpta est ista formula ex Auiceuna libro quinto, quæ usu frequens est ad uulnera & ulcera difficilia, cuniculosos sinus & fistulas, fordidâ ulcera emundat, perpurgat, exiccat, & deter-

deterget, & exesa putrilagine carnem restau-
rat, duram emollit, & plagas sanat. Ob com-
ponendi & miscendi operosam difficultatem
sæpe ad artis specimeu probandis Pharmaco-
pœis imperatur. Plures sunt alię huius unguen-
ti descriptiones in uarijs officinis usurpatæ,
sed huic omnes cedere necesse est. Sunt qui e-
tiam Terebinthinam omittant, & parcio-
rem æruginis modum faciant. Quia in re unguen-
tum istud cum Venere antiquorum plurimum
consentit, quo usi sunt attrahendo, mollien-
do, glutinando, & contra ferarum morsus.

*Lib. II. ca. 14.
Venus anti-
quorum.*

Quod ut clarius constet, id quidam, quia uariè
describitur, ita ex Aetio uertunt, thure addito
& myrrha, ut clementius euadat. Lithargyri
uncias quinque & uiginti. ammoniaci uncias no-
uem. colophonix unc. sexdecim. æruginis, gal-
bani, sing. unc. duæ. bdellij, opopanacis, sing.
unc. tres. aristolochiæ, thuris masculi, sing. unc.
sex. myrrhæ unc. quatuor. ceræ, olei, sing. libras
duas. Lithargyrus oleo coquitur, media ebul-
litione inditur ærugo, aut decoctione extrema
ut melius purget: ubi non inquinant, colopho-
nia inspergitur: summotis igne, reliqua ex ace-
to trita immittuntur. postremò uersantur in
mortario, & permiscantur. Auicennas quo-
que unguentum istud Veneris dici testatur,
quò facilius cum Venere antiquorum conspi-
ret. Sed hoc nostrum terebinthinam, & ma-
iorem modum æruginis capit, ideoque effica-

O 5 cius

Lib. 2. comp.
ph. gen.

cus purgat. Viride est, quemadmodū & ea uocat Galenus, quæ æruginem capiunt. Inter quæ huic nostro ualde affine est, quod Alcimioni tribuitur: quodque Epigono, aut quod He catondrachmon dicitur, cuius usus esse potest ad magna uulnera glutinanda, sordida eluēda, & carnem etiam inducendam. ferè respondet unguentum istud Apostolorum, unguento magno Craseos Mesuei, in cuius uicem isto utimur. Est autem emplastrum Apostolicum Nic. Alexand. ab hoc longè diuersum.

Ung. populeum Nic.

℞ Oculorum aut gemmarum populi libram dimidiam.

Foliorum papaueris nigri, foliorum mandragoræ, cymarum rubi tenerrimarum, foliorū hyoscyami, solani, semperuiui magni & parui, lactucæ, cotyledonis, uiolæ nigrae, ana unc. tres.

Axungię sine sale lib. tres.

Populi gemmę, quia primo uere decerpuntur, per se in mortario terūtur, deinde cū axungię dimidio multum diuque contunduntur, & in massā rediguntur, uase operculata recondantur ad hebdomadas quinque aut sex, aut etiā menses duos, dum herbę uigeant. Quæ incisæ, & per se pistillo ligneo tritæ cum oculis populi & sebo coquuntur, cernuntur omnia, & si opus est parum recoquuntur, reponuntur. Quidam

dam in uini optimi odori lib. una decoquunt, dum uinum expiret. Vt uireat magis, & refrigerandi uiribus sit efficacius, coctioni addunt solani triti manipulos duos.

Parum aut nihil abest à populeo Alexandr. quod febrium ardoribus cum rosaceo aut uiolaceo conuenit, somnum cōciliat temporibus, & manuum aut pedum pulsib. illitum, idq; in dies experimur ceterorū magis mixtura quàm oculorum populi nigræ uiribus, quæ Galeno *Lib. 4. Salu.* cæterisq; Græcis moderatè calfacit. Idem quoque acopum parat ex populi nigræ floribus, & quod fit ex abietis semine ualde affine ad coquendum aut per halitum dirigendum: succos in carne, & tota corporis mole coaceruatos crudos uel acres, quales in lassitudinibus sentiuntur. Ex floribus populi nigræ adhuc cono *Paul. lib. 7* niuentibus, & gemmantibus modicè tritis, *& Nic. Al.* modius Italicus immittitur in libras quindécim aut uiginti olei Sabini, aut alterius cuiusdā tenuium partium citra adstrictionem: moue quotidie cum sol feruebit, & in domo calida repone, ut celerius uis & populi qualitas in oleum immigret. Post duos aut ternos menses floribus expressis, & abiectis, oleum fit digerens per halitum sine morfu. Quod si florum populi maceratio tardior uideatur, oleum cum floribus contusis mixtum inijce in aquæ uel uini (si affectus est podagricus uel articularis) partem quartam uel quintam, ne

ne iniecta torreantur, uel oleum adustionem referat. Succos non crassos nec lentos in cute aut carne inhærentes dissipat, ut chamæmelinum, anethinum & rorismarinum, per se uel cum cera & resina. Populneo oleo quidam ad partium ardores, phlegmonas, refrigerij causa hoc modo utuntur. Populnei oculi uerè collecti pari rosaceo infunduntur, uini paulo plus quàm olei adijcitur, macerantur omnia diebus septem, & quotidie commouentur. Octaua coquantur die mollibus prunis, donec uinum absumatur.

Ung. aureum Mes.

℞ Ceræ flauæ unc. sex.

Olei boni lib. duas & semissem.

Terebinthinę unc. duas.

Resinæ pineæ, & colophonix, ana sesquunciam.

Thuris, mastiches, ana unc. unam.

Croci drach. unam.

Cerę in oleo liquatę resina, colophonia, & terebinthina confundenda, depositis ab igne thus & mastiche insperguntur, postremò crocus in puluerem tritus immiscetur.

Vnguentum Regis officinis dicitur: Aureum autem, à colore & precio. Est enim præstantissimum, uulneraque tutò & salubriter glutinat in mollioribus corporibus. Id ita alij describunt. Ceræ uncias quinque. resinę unc. tres.

SECTIO VNDECIMA.

589

tres. terebinthinæ pondo. mellis sesquuncia.
mastiches, thuris, sarcocollæ, myrrhæ, aloës,
croci, singulorum drach. una. fiat unguentum,
quod etiam est sarcoticum. Aureum aliud A.
lexandrino tribuunt, ualde compositum, & ad
renum calculos laudatissimum, quod ab eo
numero 63. describitur, alia tamen
frontis indicatura.

Ung. fuscum Nic.

℞ Olei communis libram dimidiam & unc.
tres.

Ceræ puræ unc. duas.

Colophonie, picis naualis, sagapeni sing.
unc. unam.

Mastiches, thuris, galbani, resinæ terebinthi-
næ, ana semunciam.

Oleum cum cera bulliat: ubi probè eliqua-
ueris, impone colophoniam primum, deinde pi-
cem nauale, sagapenū, terebinthinā, mastichē,
thus & galbanum. refrigeratū, reconde in uase.

Dicitur quoq; ung. nigrum, uulnera repur-
gans, & inter sarcotica Chirurgis usurpatum.
Multa habet unde emolliat, & cōcoquat. Sum-
ptum est ex Alexan. Vulgati nanq; codices mi-
rum in modum sunt deprauati.

Ung. citrium Alex.

℞ Boracis aut chrysocollæ drach. duas.

Caphuræ drach. unam.

Corallij

Corallij albi semunciam.

Amianti,

Vmbilici marini,

Tragacanthæ,

Amyli,

Cryſtalli,

Antali,

Dentali,

Thuris albi,

Nitri, ſing. drach. tres.

Marmoris albi puri drach. duas.

Ceruſæ præparatæ ex draconio unciam
unam.

Ceruſæ alterius præparatæ ex plumbo unc.
ſex.

Adipis ſuilli recentis ſalis experti & puri lib.
unam.

Sebi caprilli ſeſquunciam.

Adipis gallinacei unc. unam.

Terantur omnia ſimul, excepta borace, in
mortario in tenuiſſimum puluerem, adipēs &
ſebum ſimul eliquentur in duplici uaſe. Eli-
quatis & per tenue linteum colatis trita om-
nia inijciantur, & probè rudicula ſubigantur,
ſubacta imponantur citrio uni aut duobus aut
pluribus, & coquantur ebullitione una. dein
rurſus in lebetem conijciantur, & addatur
illis borax, ſeorſum tenuiſſimè trita, ſubacta
probè reponuntur in uaſe. Sunt qui ſuccū duo-
rum aut plurium citreorum malorum addunt,
indeq;

SECTIO VNDECIMA. 591

Indeq; citreum aut citrium nominant, uulgò citrinum dicitur.

Operosa est confectio propter uariam opinionum uoraginem in borace, amianto aut amento dulci, antalio & dentalio, quæ quia non sine laude maxima sunt à doctis Fuchio explicata, nostram non requirunt operam. Desumenda uerò fuit ex Alexandrino, quia uulgati nostri codices non parum dissentiunt. In qua utenda, quia constans est officinarum consensus, eam religiosè magis quàm necessariò apposuius. Aspera læuigat, faciei maculas & lentigines exterit:ephelides, & ex insolatu uestiones factas ac cicatrices emendat, ruborem oculorum aufert, & pustulas in cute à falsa pituita apparentes sanat. Est uerò aliud citrinum, Pauli libro septimo capite decimooctauo, & aliud Montagnanæ descriptum duplex.

Ung. de arthanita maius Mes.

℞ Succi cyclaminis lib. tres.

Succi cucumeris agrestis lib. unam.

Olei irini lib. duas.

Butyri uaccini lib. unam.

Pulpæ colocynthidos unc. quatuor.

Polypodij unc. sex.

Euphorbij unc. dimidiam.

Sicca hæc tria, tere & macera diebus octo, succis & oleo in uase uitreo angusti oris bene obstru.

obstructo. Pòst semel feruefacito, cola: deinde adde sagapeni aureos quinq; , myrrhæ aureos duos. Prius autem aceto sufficienti dissoluantur, coque mouendo ad succorum propè consumptionem. Tunc adde ceræ uncias quinq; . fellis taurini aureos quinque. feruefiant simul, donec cera liquetur. Tunc insperge paulatim puluerem sequentem:

Scammonij, aloes, mezerei, colocynthidos, turbith, ana aureos quinque.

Euphorbij aur. unum.

Salis gemmei aureos tres.

Piperis longi, zingiberis, chamemeli, ana aur. duos.

Misce diligenter, & fiat unguentum.

Dicitur etiam cyclaminis unguetum, quod mirandas habet vires, & maximè commendabiles in ijs qui adeò delicatè se gerunt, ut à catharticis medicamentis abhorreaht. Illitum enim stomacho uomitione purgat, & hypogastrio inunctum aluum deijcit, & serosum multum excrementum quod in aquæ suffusionibus abundat, deturbat: præcipuo hydropicis adiumento, quas easdem omnino vires cyclamino tribuit Galenus lib. 7. Simpl. Abdomini nanq; illitum uentrem subducit, fœtumq; interimit. Miscetur huius unguenti parua portio sideratorum infusis magno profectu. Vermes etiam necat & educit, lienemque efficaciter minuit. Duplex uerò cùm Mesueo describatur, istius
usus

SECTIO VNDECIMA. 593

usus, in officinis obtinuit, ut prærogatiuæ nomine semper Medicis indicatur. Nec est quod in huius copia minus requiramus. Describitur etiam Mesueo in Simplicibus, uariè tamen. Nil est autem cur mirum subeat medicamenta suo illitu uomitum ciere, aut etiam aluum subducere, cum multa talia recenseat Actuarius libro 5. Meth. quæ *ἰπομφάλια* dicuntur. Est & aliud eiusdem, quod pedum plantis illitum pituitam ciet. Nic. etiam Alexandrinus unguentum describit num. 50. quod imo uentri ac pubi illitum aluum deijcit. Sunt & multa eiusdem generis Exomphalica cathartica apud recetiores, quorum turbam describit Alexader Benedictus cap. 16.

In Cyclamis
no.

Ung. Aegyptiacum magnum Mes.

R Aeruginis aureos quinque.

Mellis aureos quatuordecim.

Aceti acerrimi aur. septem.

Coquantur igni ad iustam crassitiem. Addunt aliqui thuris masculi triti aureos duos & dimidium.

Vsu solenne uulnerarijs Medicis, & unguentum de melle quibusdam dicitur. Valentissimum namq; ad saniem siccandam, sordem detergendam, & carnem absumendam, præsertim si sit uiride, & crudam æruginem capiat. Ulceribus malignis, putrilaginosi & cuniculosi conuenit. Mel cum aceto aliquandiu coquitur, dein additur ærugo, & percoquitur, ut clementius

P & mode-

& moderatius unguentum fiat, dum nō ita uehementi purgatione ulcus indiget. Diutius namque cocta ærugo, rubrū aut rufum medicamentum facit, minusq; acre: & mitius quoq; si diutius lotura repetatur, & multum uini ærugo combibat. Quæ moderationis ratio uariè commutari potest, ut sunt ulcera & corpora. Paratur Aegyptiacum ex ærugine cruda, usta, lota, ubi ualde sordida, putrilaginosa & maligna ulcera curanda ueniunt. Ac ferè cruda ærugine in purgando utendum erit. Quod si non adeo graue uicium est, usta quidem licebit uti, aut tantum elota: usta uerò & elota implendo cauo atque glutinādo magis est idonea. Quanto plus receperit æruginis, tanto acrius pharmacum futurū est. Temperatur uerò cerato octuplo, decuplo, duodecuplo: & aliquando terebinthina permiscetur, quæ ut ad æruginem similiter cerato habet, octupla, decupla, duodecupla. Ac iam deterfa sorde, cum iam regeneranda caro, uel glutinandum ulcus est, minuetur ærugo, uel cerati & terebinthinæ modus inaugebitur. Aeruginis quoque, cæterorumque medicamentorum quæ ex acribus metallicis conficiuntur, uis obtundi potest ustrina, lotura, coctura. Ustrinæ & loturæ ratio ex Dioscoride petenda est. Lauantur uino, ut glutines & impleas: aceto, ut tenues, penetres, repellas. Cruda melius expurgant, usta tenuiora sunt, magisq; discutiunt: lota omnino clementiora sunt,

SECTIO VNDECIMA. 599

sunt, uita lotaque prestantissima sunt, ut sicces
quidem, nec mordeas. Circa initia indita co-
cturæ erugo gilua facit, & dichroma, colore am-
biguo. Mediocriter cocta melina facit, qualia
multa describuntur lib. 2. Comp. phar. gen. Di-
uersum est Aegyptiacum istud ab his quæ de-
scribit lib. 3. Comp. phar. gen. Gal. & ab Aegy-
ptia Andromachi, quam integrè describit Hol-
lerius lib. 3. de materia chirurgica. Leuiter tamē
quodāmodo ex lib. 3. Meth. & ex uiridibus em-
plastris Galeni lib. 2. Cōp. phar. gen. præcipueq;
ex Aetio adumbratum uidetur. Porro aliud est
unguentum de melle chirurgis etiam familiare
ex Rhasio sumptum, quod capit sarcocollæ &
mellis æquas portiones, quæ simul permiscētur.

Cap. de uicq;
offium.

Lib. 14. cap.
32.

Lib. 7. ad
Alm.

Ung. Basilicon Mes.

Capit resinæ, picis, ceræ, ana partes æquales,
olei quod satis sit. Cera in oleo liquata, pix &
resina trita iniiciuntur, quib. liquatis igni aufer.

Istud dicitur basilicon minus Mesueo, quod
ex Serapione & Auicenna sumptū est, & magis
ad basilicū & tretrapharmacū ueterū accedit, so-
lenne ad pus mouendū, inflammationē lenien-
dā, molliendū, tergendū & glutinandū, ob idq;
recentibus capitis & neruofarū partium uulne-
ribus & ulceribus est aptissimū. Basilicō tetra-
pharmacū Galeno dicitur: Paulo & Actuatio
recipit cerā, resinam, colophoniam, picem, adipe-
m taurinum ad æquas partes. Galenus solius
resinæ, non colophonie meminit. Celsus adipis

Lib. 3. Comp.
phar. part. li.
7. cap. 17. lib.
6. Meth. cap.
8.

P 2 taurini

taurini defectu uitulinum miscet. Nos quoque imbecillius medicamentum facimus, commutato adipe in oleum, quanto adeps oleo efficacior ducitur: sic quoque oleum uariè commutamus, ut affectus & corporis natura exigit.

Cap. 211. Scribonius Largus emplastrum Aristi nigrum Tetrapharmacū uocat, & adipis taurini dimidium tantum ponit, basiliconque aliud describit, quod ad Triphonem refert. Puri mouendo primas huic medicamento tribuit Cornelius

Lib. 5. cap. 19.

Lib. 4, 5, 13.

Meth. & lib.

3. comp. phar.

part.

Celsus: quas etiam uires eidem Gal. attribuit, in phlegmones dolore sedando, calfaciendo & humectando: estq; à Græcis hoc remediū suppurando semper usurpatum. Quibus dotibus cum dolorem leniat, phlegmonem maturet, putredinem quidem augere, siccare uerò, expurgare, aut carne implere uix posse uidetur. Eoq;

Lib. 5. Meth.

nomine Galenus Thessalium quendam reprehendit, qui tetrapharmaco in diuturno auris ulcere, dum siccante & purgante opus esset, utereretur. Quòd si iure in reprehensionem incurrit, in eandem causam incidunt non modò recentiores Medici, sed inter Græcos Actuarius, qui iam à uetere illa artium parente Græcia degenerasse, & in Arabum familiam conspirasse uidetur. Atque inter Latinos non aspernabilis autor Scribonius Largus. Vterque enim uim concaua ulcera explendi & incarnandi tetrapharmaco tribuit. Sed nec ita absurdum uidetur carnis gignendæ uim huic medicamento tribui,

SECTIO VNDECIMA. 597

tribui, si modo ex ueteribus medicamentis, sicca pice, colophonia arida, adipe taurino, & cera non ita pingui confecerint, & ad partem natura humidiorē & molliorē adhibeatur, in usuq; rosaceo, myrteo; mastichino dissoluerint. Oribasius quoque lib. 3. Synops. basilico carnis inducendæ uim tribuit ad duodecimam medicamenti partem, una thuris addita. Quas uires habet Macedonicum, solo thure ab hoc differens. Ad quod certè uiribus & efficientia magis *Li. 13. Meth.* accedit basilicon magnum Mesuei, ulceribus *Basilicū magnum Mes.* glutinandis & carne implendis efficacissimū; quod capit ceræ albæ, resinæ pini, sebi uaccini, picis naualis, thuris, myrrhæ, sing. partes æquales, olei quod satis est. Valentius quoque ad uulnera glutināda, si terebinthinę par pondus, non ichthyocollæ, quod quidam faciunt, addideris. Nigrum est hoc unguentum, flauum autem quod prius retulimus, nisi si crassius triam picem immittas: quæ quia diutius ignē tolerat, ac uelut uritur, nigrum unguentū faciet.

Ung. de lithargyro nutrito Mes.

Capit lithargyrum læuissimè tritum in mortario ad iustam crassiciem tribulandam, cum aceto & oleo uicissim & paulatim assusis. Si uerò coquis ad aceti cōsumptionem, & lithargyri fusionem, ut crassescat magis: fiat emplastrum.

Vtrunque tripharmacum & unguentum de lithargyro Mesueo dicitur: sed quod crudū est,

P 3 nutritum

nutritum & unguentum expertū, alterum co-
ctum uocatur. Alij lithargyri nunc crudi, nunc
aqua rosarum loti unc. tres. aceti sesquunciam,
olei rosati quod satis est, terūt in mortario sine
cera, ut unguentū de cerusa. Alij quoq; cū pau-
ca cera coquunt, ut solidius euadat, sed refrige-
rādi uires minuūt. Prodest scabiei & cutis ulce-
ribus, pruritus & desquamata iuuat, siccatur sine
morsu, sarcoticum est & epuloticū, difficiliaq;
ulcera persanat, & cruenta glutinat. Lithargy-
ros namq; uino aut aceto tritus & siccatus uul-
neribus medetur, quæ ob humiditatem uix ci-
catrice clauduntur. Quo si eloto uteris, rosionis
omnino expers medicamentum habiturus es.
Galenus lithargyron ocnelæo, oxelæo & hy-
drelæo temperauit in mollioribus naturis, pa-
ratq; medicamentum ex lithargyri parte una,
olei & aceti duplo maiore portione. Coquatur
omnia, dum omnino cōbibitum oleum, acetū
uerò expirasse uideatur, nec iam inquinet, & ni-
gro splendeat. Oleū autē sit uetus, quale multo
magis exiccat, acetū acerrimū pellucidū, ex ui-
no factū non aquoso. Siccatur potētissimè, ulcera
difficilia percurat, fistulas quæ nondū callū cō-
traxerint, iungit: eoq; parotidas criticas quæ
iam fistulas traherēt, in pueris adolefcētib. mu-
lieribus sæpius curauit Gal. nec à tripharmaco
Mesuei alia re differt, quàm quòd plus habet a-
ceti & olei: à nutrito autem, quòd in illo cru-
da est materia, ex quo non ita siccatur.

Vnguentum

*Lib. 1. Comp.
phar. gen.*

Unguentum album Rhasij.

✠ Ceræ albæ unc. unam.

Cerusæ in aqua rosarum lotæ unc. duas.

Olei rosacei unc. quatuor.

Liquefacta cera cum oleo lento igne remoueatur semper agitando: cumq; refrixerit, cerusam adijce tenuissimè tritam. probè agitato, & unguentum confice.

Dicitur etiã hodie unguentũ de cerusa crudum: aut si coctum fuerit, emplastrũ de cerusa. Quin & album unguentum Rhasij aut Nutritũ superiori affine quibusdã uocatur, multisq; modis paratur. Sunt qui parum aceti addũt, ut ualẽtius sit, & mordax magis. Siccantius efficitur, addita lithargyri uncia una, caphurę drach. duabus, & duorum ouorum albuminibus. Hodie etiam plerique Pharmacopœi addunt hæc omnia simul præter lithargyrum. Alij olei unc. duodecim. cerusæ, ceræ albæ, sing. uncias quatuor ponunt. Sunt qui cerusæ & olei rosati portionem æqualem coquunt in emplastri formã. Est aliud Mesuei unguentum de cerusa, in cuius usum hoc facile substituitur ad ambusta, erysipelata, scabiẽ & cutis uicia à falsa pituita & bile uista enata, ad prurigines & pustularum eruptiones, acrem serpiginem, attrita & intemperiem ulcerum calidam: præcipueq; ualet ubi calor est, ustio & excoriatio. Additur in rem præsentem caphura: sic enim caphuratum,

P 4 & non

& nō caphuratum usurpatur: pro qua quidam
succum semperuiui aut myrrhæ substituēdum
existimāt. Vnguenti de Cerusa duas habet de-
scriptiones Auicennas ex Serapione & Rhasio
sumptas, præterquā quòd altera pōdere uariat.
Vtraq; lithargyrū habet, prætereaq; altera tra-
gacanthum & argenti scoriam. Alborum em-
plastrorum ex cerusa, spuma argenti & calce,
mixturæ rationem facit Gal. sparsaq; sunt plu-
rima alia alba per totam pharmacorum compo-
sitionem: præcipuè tamen quod ab Oribasio
describitur, usurpatis unguentis albis ualde est
affine. Album ad ambusta habet spumæ argen-
ti, cerusæ, sulphuris uiui, sing. unc. sex. ceræ unc.
quatuor. olei myrtini quod satis est. Albū quo-
que aliud Galeni & Actuarij ad ambusta & ci-
atricem ducendam epuloticis annumeratum
Hollerio describitur. Est & Nic. Alexandrini
album duplex: quorum alterum ad scabiem &
pruritum commodum usurpari potest. Huic
uerò Rhasij nutrito, quod cerusam & lithargy-
rum capit, ualde est finitimum, quod Galeno
& antiquis est celebratum, Asclepiadi attribu-
tum: ab Octauio etiam laudatum. Facit ad ani-
micia dolentia, ulcera in capite manantia, & ea
quæ serpunt, acrem serpiginem, ignes sacros,
exasperata pharmacis delinit, extinguit cācros,
pudendis & genitalibus, cancro, maligno ulce-
re & dolore læsis solatio est. Oleum dulce, ro-
faceum, myrtinum demenso nouem unciarum
pistillo

*Lib. 1. Comp.
phar. gen.*

Synops. lib. 3

SECTIO VNDECIMA. 601

pistillo & mortario plumbeo tandiu uersatur, dum sit strigmentosum ac liuidum. His lithargyri & cerusæ utriusq; tritæ pondo coniungitur, & usui in plumbeo uase reponitur. Nutritum quoque Rhasij & Auicennæ hoc modo fit. Lithargyrus in pollinem tritus ex aceto & rosaceo diu uersatur in mortario plumbeo, pistillo plumbeo: modus est, ut inde crassior fermentetur, & exturgeat. Sunt qui addunt sextulam æris usti, uel cremati plumbi, aut tantundem aluminis, balaustiorum, rubiæ, sang. draconis, cadmiæ argenti, idq; singulari ope in malignis & pertinacibus uicijs. In cancerosis etiã cerusa permisceri potest pistillo & mortario plûbeo.

Ung. diapompholygos Nic.

℞ Olei rosati unc. decem.

Ceræ albæ unc. quinque.

Succi expressi è granis solani unc. octo.

Cerusæ lotæ unc. quatuor.

Plumbi usti, pompholygos pro quo tutiam substituunt, ana unc. duas.

Thuris unciam unam.

Oleum cum succo decoquito, donec exspirauerit succus: deinde ceram oleo confundito, reliqua in farinam trita in mortario permisceto, ubi refrixerit: omniaque diu circumuoluito.

Vsu solenne est ad exiccanda erysipelata, uulnera sordida, & sanãda tibiæ ulceræ, cauaq; explenda, & cicatricem ducendam. In pu-

P 5 tridis

tridis & cancerosis, ubi feruor aliquis est, summa fiducia usurpari debet, quod nulli ueterum compositioni cedat. Nicolao Alexandrino tribuitur, uarieque à plerisque omnibus describitur. Theodoricus solo pondere differt. Cerae uncia duæ, aut unc. duæ & dimidia unguento satis sunt: alioqui emplastrum fuerit, ad omniaque ualentius, si uerum pompholygem, non cadmiam ceperit. In corrodentibus & inflammatis ulceribus succo seridis subigitur. Liquido cerato rosaceo emolliunt, immittunt tubulo ad rhagadas & sedis fistulas. In callosis lini succus & adipēs permisceri possunt, ad inflāmata croco & uitellis ouorum intingitur. Galenus lib. 2. ad Glauc. medicamentum ex pompholyge & solani succo cancris ulceratis adhibet. Varieque Oribasio, Paulo, Aetio & Arabibus describitur. Eo ut maximè epulotico utuntur, quod habet pōpholygis, cerusæ, lithargyri, ana unc. unam. ladani unc. duas. acaciæ unc. quatuor. ceræ unc. tres. myrti unc. octo. ouorum asinatorum uitellos nouem. Metallica è uino terito, ceram cum oleo liquefacito, ex quo ladanum & acaciam commisceto: deinde uitellos & metallica in mortario reliquis coniungito. In neruorum uicijs hoc medicamentum ex pompholyge nudato neruo imponitur. Capit cerusæ, pōpholygos, lithargyri, ana unc. duas. cadmiæ unc. quatuor. medullæ cerui unc. tres. ceræ, olei rosati, ana lib. unam. olei myrtini selibram. Metallica

SECTIO VNDECIMA. 603

callica trita, cribrata, lota, liquatis alijs intermi-
scentur: coquuntur omnia, dum non inquinēt.
In usu dissoluitur oleo æstate rosaceo, hyeme
chamæmelino, aut alijs id genus.

Unguentum pectorale.

Recipit muccaginis psyllij, tragacathæ, guina-
mi Arabici, feminis lini, fœnigræci, sing.
unc. unam.

Adipis gallinæ, medullæ cruris vituli, buty-
ri recentis loti cum aqua violarum, ana
unciam & dimidiam.

Olei violati, olei amygdalarum dulcium, a-
na unciam unam.

Ceræ albæ quod satis sit. fiat unguentum.

Laterum dolores & pectoris mitigat, tuf-
sim sedat, maturat, excreationem iuuat & ex-
pectorat, humores crassos digerit & attenuat:
facile rancescit pinguedinis & butyri mixtura,
nisi utendi tempore adhibeantur: quod quidā
uitandi uicij gratia faciunt. Varia uerò est &
multiplex unguenti huius formula cuius pro-
re nata indicenda, nec schemate aliquo depin-
genda, quæ ut plurimum muccaginibus, ad-
ipibus, oleis & medullis constat. Additur etiam
a quibusdam croci momentum, idque non in-
efficaciter: & puluis ari aut iridis etiam aspersi-
gitur. Affine est ualde quod describitur ab A-
lexandrino ad pleuriticos, suppuratos
& tussientes, num. 71 & 72.

Vng.

Ung. ad scabiem.

Capit terebinthinę in aqua rosacea lotę uncias tres & dimidiam.

Axungię sesquunciam.

Salis gummei drach. duas.

Sulphuris uiui drach. tres.

Aluminis usti, plubi usti, sing. drach. duas.

Ceruse, thuris, ana sesquidrachmam.

Lithargyri drach. tres.

Cerę albę quod satis est: fiat unguentum.

Frequentius usurparur quod sequitur. Capit terebinthinę in aqua rosacea lotę uncias duas. succum aranciorum duorum, uitellos ouorum duos, butyri recentis sine sale unc. unā. olei rosacei semunciam. commixtis omnibus paratur unguentum. Atq; hęc tutiora sunt in leui morbi genere, quā quę hydrargyron habēt: cuiusmodi multa sunt pro uario officinarū numero penē diuersa. Est quod Mesueo describitur efficax: suspectum tamen hydrargyro recepto, & quod Nicolao uulgati codices tribuunt. Alexandrinus tamē aliud habet, quod unguētum de lithargyro nocat, ad scabiem ex pituita salsa & putri ualde accommodatum. Habet adipis suilli puri drach. quinque. thuris puri drach. duas & dimidiam. lithargyri drach. tres. succi plantaginis minoris, succi fumarie, ana semunciam. olei laurini unc. tres. cerę unciam. Oleum & adeps ad ignem adiecta cera liquantur, & cum

SECTIO VNDECIMA. 605

eum succis ebulliunt ad eorum consumptionem, reliqua tenuissimè trita iniiciuntur, paratur unguentum. Quidam lithargyri loco argentum uiuum substituunt, iniquo sanè artis decreto. At uerò huius, ut nec superioris formulæ exhiberi uelim, sed in usum è re nata & morbi natura in rem præsentem à prudenti medico imperari. Sunt enim huius ferè generis unguenta omnia,

*Quæ spumas miscent argenti, uiuæq; sulphura,
Idæasq; pices, & pingues unguine ceras,
Scyllamq; helleborosq; nigrumq; bitumen.*

Vir. Georg. 3.

“

“

“

Ung. enulatum.

Recipit radicis inulæ bene lotæ, & cum aceto coctæ lib. unam.

Axungia, olei communis, ana unc. tres.

Ceræ nouæ, argenti uiui saliuæ hominis ieiuni extincti, terebinthinæ lotæ, ana uncias duas.

Salis communis puluerati semunciam.

Cera & axungia oleo liquantur, post additur inulæ pulpa: dein argentum uiuum & sal, demum terebinthina.

Ad scabiem quoque est utile, Alexandrino attributum, sed est spurium. Ex radice namque inulæ, adipe suillo, & argento uiuo tantum componit, reliqua posteritas addidit. Sunt qui argenti uiui loco, salubriore consilio sulphur addunt, alij utrunque omittunt.

Vng.

Ung. ad pediculos.

Recipit axungiae, saponis mollis, staphisagriae, ana drach. quatuor.

Olei lini unc. quatuor.

Argenti uiui extincti drach. duas.

Contrita omnia probè misceantur, & paratur unguentum.

Dicitur etiam unguentum de staphide agria, & cæteris hoc modo paratur. Seminis staphisagriae, lupinorum, salis nitri, sing. drach. tres. elebori albi, sulphuris uiui, abrotani, absinthij, sing. sesquidrachma. argenti uiui extincti drach. duas. auripigmenti drach. una. olei laurini, lini, ana unc. tres & dimidia. axungiae unc. duas. acetii semuncia. fingitur unguentum. Illitu pedunculos necat & extirpat. Hanc in rem isto quidam utuntur. Habet staphisagriae unc. quatuor. aloes hepaticae, lupinorum, myrrhae, ana unc. dimidiam. sulphuris uiui unc. unam. axungiae unc. sex. saponis liquidi, butyri recetis, ana unc. tres. Liquefcibilia primùm liquefiant, deinde arida seorsum trita refrigeratis commiscetur cōtinuè agitādo, tandemq; usui reponūtur.

Ung. desiccatiuum rubrum.

Capit lapidis calaminaris aut cadmiae lapidosae, terrae sigillatae, ana unc. quatuor. lithargyri, auri, cerusae, ana unc. tres. caphurae drach. unam. ceræ unc. quinque. olei rosati & uiolati, ana unc. sex. fiat unguentum.

Solenne est ad scabiem humidam ex pituita putri

SECTIO VNDECIMA. 607

putri & salsa: eam enim exiceat, & pruritus cō-
pescit. Efficacius fieret ex oleo rosato, eoque
omphacino solo, nō addito uiolaceo. Sic enim
ficcaret & stringeret potentius. quod ut libe-
rius cōsequatur, caphuræ loco semperuiui succo
cum admittunt quidam. Lithargyros cum o-
leis aliquandiu ad ignem nutritur: cera dein-
de liquatur, reliquorū puluis tenuissimus ad-
ditur. Paratur quibusdam unguentum rubrum
caphuratū hoc modo: Olei rosati sesquilibra,
lithargyri unc. duæ. minij unc. tres. cerusæ ses-
quuncia. cadmiæ, caphuræ, sing. drach. tres. ce-
ræ æstate uncia duæ, hyeme uncia una. fit un-
guentum in pila plumbea, cum pistillo plum-
beo. Huius loco unguento de cerusa, aut un-
guento albo addito lapide calaminari utuntur
plerique, non aspernabili solertia. Est Auicen-
næ unguētum rubrum lib. 5. non multum dis-
simile. Erythrium Pauli & Alexādrini nihil hīc
habet commune. Est unguētum aliud rubrum, *Unguentum*
papulis puerorum & morbillis usitatum, non *rubrum ad*
sine efficacia. Habet butyri recētis libras duas. *papulas.*
radicum anchusæ uncias duas. uini rubri li-
bram unam. castorei pinguisimi drachmas sex.
Radices tusæ uino ad diem unum macerantur:
deinde butyrū adijcitur, ac pariter ad uini con-
sumptionē lento igne coquūtur. Colatis casto-
reum admiscetur. Adduntur à quibusdā cassiæ
recenter extractæ drach. duæ. Isto utuntur mu-
lierculæ in exanthematū suspēctione, non leui
profectu.

SECTIO VNDECIMA. 609

menthæ, de absinthio & amygdalis amaris, ana
unc. unam. succi florum perfici, succi absinthij,
matricarię, sing. semunciam. pulueris rutæ, mē-
thæ, gentianæ, centaurij minoris, radicum gra-
minis, tormētillæ, ligni aloes, ana drach. unam.
feminum caulium, coriādrorum præparatorū,
pulpæ colocynthidis, ana drach. duas. aloes he-
paticæ, pulueris hieræ picræ, ana drach. tres. fa-
rinæ lupinorum semunciam. myrrhæ in aqua
graminis lotæ sesquidrachmam. fellis taurini
sesquunciam. cum succo limonum & cera fiat
unguentum, quo umbilicus & totus uenter in-
ungatur. Quandoq; uerò narium pinnis, gulæ
& temporibus adhibetūr, ubi uermes ad supe-
riora repunt. Plures alię sunt unguentorum ad
lumbricos formulę apud Alexandrinum.

Unguentum pro splene. aliquis dicit tumorem & duriciem

Capit olei communis lib. tres.
Medullæ crurium bouis lib. unam.
Butyri recentis selibram.
Succi cyclaminis, bryoniæ, sing. pondo.
Bulliant lento igne ad succorū consumptio-
nem. Colaturæ adde pulueris asplenij, corticū
capparū, tamaricis, seminis agni casti, sing. unc.
tres. ceræ citrinæ quod satis sit. fiat unguētum.
Ferrariensibus medicis, reliquisq; ferè Italis est
admodum celebre, lienosos & splenicos pluri-
mū iuuat, lienisq; tumorem & duriciem abie-
git. Multæ sunt aliæ splenicorum unguētorum

Q Alexand.

610 DE VNGVENTIS

Alexandrino formulæ, non inutiles quidem.
Sunt & aliæ quædã Pharmacopœis ueluti propriæ. Ista uerò ferè omnibus communis est.

Ung. de bdellio Mes.

Capit bdellij drach. sex.

Euphorbij, sagapeni, ana drach. quatuor.

Castorij drach. tres.

Ceræ drach. quindecim.

Olei sambacini aut leucoij lutei drach. decē.

Bdellium & sagapenum dissoluantur aqua
rutæ agrestis: cetera cum aqua calida uniantur,
& fiat unguentum.

Solēne est ad paralyfin & spasmus iam cō-
firmatum. Valenter namque digerit ac mollit,
ut neruorum & articulorum tophos dissipet.
Neruorum frigidos & scirrhosos affectus iu-
uat, & membri alicuius resolutionem (para-
plegiam Medici uocant) sanat, ad epilepsiam
quoque plurimum prodest.

Ung. de succis aperitiuis.

Capit succi apij, endiuia, menthæ, absinthij,
petroselini uulgaris, ualerianæ, ana unc.

Olei absinthij, menthæ, ana selibrā. (tres.

Ceræ citrinæ quod satis sit, misce, & ad ignē
fiat unguentum.

Viscerū obstructions liberat, eoq; crebrò in
iecorarijs utimur. Additur quandoq; pulueris
calami aromatici, spice nardi, sing. drach. una, &
olei capparū aliquid. Sūt qui hoc etiā modo pa-
rent.

SECTIO VNDECIMA. 611

rēt. Succī ebuli unc. octo. succī apij, petroselinī,
sing. unc. quatuor. succī absinthij & ireos, sing.
unc. quinq; olei cōmunis selibra. olei liliorū al-
borū unc. decē. olei absinthij & chamæmelini,
sing. unc. sex. axūgię anatis & gallinę, sing. unc.
duę. Feruefiant omnia simul ad consumptio-
nem succorum: postea colentur, & cum cera
alba & pauxillo aceti paretur unguentum.

Unguentum resumptiuum.

Capit olei uiolati & chamæmelini, ana unc.
tres. (quatuor.

Butyri recentis, axungię recentis, ana unc.

Adipis galinacei, anseris & anatis, ana unc.
duas.

Oesipi, muccaginis tragacanthi, muccaginis
feminis cydoniorum, lini & althę, muc-
caginis gummi Arabici, ana semunciam.

Cerę albę selibram.

Commixtis omnibus paretur unguentum.

Cōsumptos & extenuatos reficit, ideoq; of-
ficinis resumptiuum dicitur. Hecticis & atro-
phis, hoc est cibum non sentientibus utile: eos
namque recreat & explet. Pectus quoque dila-
tat, & expectorationes adiuuat: ideoque suspi-
riosi & anhelatoribus conducit.

Unguentum comitissę Varignanę.

R Corticum medianorum castanearū, cor-
ticum glandium & quercus medianorū, myr-
tillorum, caudę equinę, gallarū, corticū fabarū,

Q 2

acinorum

acinorum uuarum, sorborum immaturorum, siccorum, mespilorum immaturorum exiccatorum radicum, chelidonij, foliorum pruni syluestris, ana sesquunciam. Contusa leuiter coquantur in stillaticij liquoris plantaginis libris octo ad dimidias. Tunc cape ceræ nouæ unc. octo. olei myrtini lib. duas & dimidiam. Cera dissoluatur cum oleo myrtino, & lauetur nouies, semper aliquid de eo quod est colatum affundendo: postea sequentes pulueres asperge, nempe corticum medianorum castanearum, glandium quercus, gallarum, sing. unciam unam. cineris ossium cruris bubuli, myrtillorum, acinorum uuarum, sorborum siccorum, sing. semunciam. trochiscorum è succino unc. duas. Hæc tenuissimè trita, ceræ & oleo cum decocto lotis permiscantur: & addito oleo mastichino non loto quod satis sit. paretur unguentū.

Sumpta est hæc formula ex Varignana lib.
Cap 4. De curandis morbis 16. ad menstruorum suppressionem, & abortum prohibendum: quo in nobili quadā Comite, quæ iam abortionis periculum senserat, & uteri magna imbecillitate conflictabatur, prosperè usus est. Ex meris enim adstringentibus compositum, fœminarum abundantiam cōpescit, locos muliebres firmat, uterū roborat, & renes laxatos stringit, si eo inungatur. Hæmorrhoidū superfluū profluuium sistit. Radicē chelidonij scribit Varignana, quæ cum multā acrimonia sit prædita, radicem tormentillæ

SECTIO VNDECIMA. 613

mentillæ aut bistortæ rectius uirorum docto-
rum iudicio substitueris. Sūt qui pro oleo myr-
tino, myrtini & mastichini olei utriusque ses-
quunciam misceāt. Sed Varignana ceram solo
myrtino liquat, & post pulueres mastichinum
adhibet, quod ceteri omnes tacent. Ceterum
trochiscorum de succino partem dimidiam, aut
etiam unam ad pulueres facit, cum ceteri om-
nes uncias duas scribant. Hoc unguento renes
& pecten inungi debent ad firmādum uterum,
& mensium abundantiam cohibendam.

Unguentum reprimens.

Capit boli Armeniae, sang. draconis, terre si-
gillatæ, sing. unc. duas.

Olei rosacei lib. unam.

Ceræ unc. quatuor.

Aceti quod satis est: misce, & fiat unguētum
molle.

Defensiuum uulgò dicitur, cuius magna est
apud omnes uarietas. Nos huius loco pulue-
res adstringentes prius descriptos, ouorū can-
dido, rosaceo, omphacino & aceto permisce-
mus, & in rem præsentem lubenter usurpamus.

Unguentum de calce.

Capit calcis septies aut pluries ablutæ seli-
bram, olei rosati libram. agitentur simul probè
in mortario plumbeo: & si opus est, non nihil
ceræ additur.

Unguentum istud, quia liquabile esse debet,

Q 3 sepe

sepe sine cera paratur ex Rhasio & Auicenna sumptum. Oui candidum addit Auic. ex uino albo, aliquando etiam aqua siclae subigit. In alborum unguentorum albo reponendum ad cicatricem ducendam. Calx septies lota rosaceo uel aqua diluitur, exponitur soli æstu medio, subinde reuoluitur, teritur, abluatur: cum iam satis lota tritaque exaruit, è rosaceo pinfitur, imponitur, cicatricem trahit. Vlcera neruorum maligna iuuat, & ambustis auxilio est: ad quæ præcipuè Auicennæ accommodabatur. Ambustis uerò propriè quodammodo benefacit, quo crebrò utimur, & habet corticum mediorum sambuci tribus diebus aceto maceratorum pondo. Coquantur in olei cõmunis aut nucû lib. duabus, dum cortices probè percocti sint. Colato & expresso, adde thuris puluerisati, succi cymarû tenerrimarû sambuci, ceræ nouæ, sing. unc. quatuor. Misce, & bulliant, dum succus expiret. Sublatis ab igne, adde uini albi lib. unam. permisce diligēter, eoq; ambusta inūgit. Quod etiā apud omnes propè diuersum est.

Unguentum potabile.

Habet butyri recentis salis expertis lib. tres. Rubiæ tinctorum, castorij, floris maris, hoc est, spermatis ceti, radicis tormentillæ, ana unciam unam.

Bulliāt simul in uino odoro, ad uini cõsumptionem, & fiat unguentum, Præcipitatos iuuat,

SECTIO VNDECIMA. 615

nat, eorumque qui ex alto ceciderunt, uulnera interna glutinat.

Unguentum è plumbo.

Capit plumbi usti cum sulphure, lithargyri, ana unc. duas.

Cerussæ, antimonij, sing. unc. unam.

Olei rosati quod satis est: fiat unguentum.

Refrigerat & siccat potētissimè, ideoq; ignibus sacris felicissimè adhibetur, cācros sanat, & exedētia ulcera quę humorū acrimonia serpūt. Eam nāq; sua frigiditate obtūdit. Inflammatis quoq; beneficio est. Plumbō aut cum sulphure sic ex Diosc. uritur. Plūbi laminas q̄tenuissimas fictili nouo indito, sulphur inspargito, additis alijs rursus laminis, interiecto semper sulphure, dum uas expleueris, ignē succēdito. Flammę grāte uerò plumbo, ferrea rude uersato, donec perfectè redigatur in cinerē, nihilq; è plūbo uisū hēserit: tum demū obstructis naribus eximito, alioquin noxius plūbi halitus persentitur. Aut eliminatā plumbi scobē in olla sulphure urito. Plures sunt alij ustrinæ plūbi modi, quos ex Diosc. descripsit etiā Bulchasis. Porro huic unguēto uiribus est proximū, quod unguentū de Minio dicitur: eo nāq; ad ignes sacros & inflāmata utimur. Capit minij sesquilibrā. olei communis aut rosati, aut etiam myrtini lib. unam. Miscentur probè & agitantur ad lentum ignē, dum coeant. Finguntur etiam quandoq; cylindri aut magdaliæ officinarum.

Li. 5. cap. 96.

Vng. de minio.

hor vng. de emplastro de vng. de vng. quod est
 Ung. Neapolitanum ad morbum *supra*

Gallicum, Ioan. de Vigo. *sublime 13 de emplastro pag 664*

R^x Olei chamemelini, anethini, de spica, de li-
 lio, ana unc. duas.

Olei de croco unc. unam.

unguentum perina
 Astringiæ lib. unam.

Pinguedinis uituli selibram. *de vigo perina 13 de*

Euphorbij drach. quinque.

Thuris drach. decem.

Olei laurini sesquunciam.

Pinguedinis uiperæ unc. duas. *de vigo 348*

Ranas uiuas sex.

Lumbricorum terrestrium in uino lotorum
 unc. tres & dimidiam.

Succi radicum ebuli & enulæ, ana unc. duas.

Schœnuanthos; stœchados, matricariæ, ana
 manip. unum.

Vini odoriferi lib. duas.

Bulliant omnia simul ad uini consumptio-
 nem, & colentur. Colaturæ adde lithargyri au-
 ri libram unam. terebinthinæ unc. duas, cum
 cera alba sufficienti ad ignem fiat ceratum, aut
 unguentum, addendo in fine cocturæ styracis
 liquidæ sesquunciam. Deinde auferatur ab igne,
 agitando cum baculo, donec tepidum fuerit.
 Tandem adde argenti uiui cum salua hominis
 ieiuni extincti unc. quatuor, semper baculo a-
 gitando, dum argentum uiuum optimè coeat.

Cap. 2.

Sumptum est ex lib. 5. De morbo Gallico,
 ubi

SECTIO VNDECIMA. 617

ubi & linimentum aliud satis efficax describitur. Nostræ officinæ in hoc unguento seruando præter Medicorum præscriptum adeò sibi indulgent, ut huc describenda uenerit formula, præterquam quòd in ea uariant plurimum. Optarim à Medico pro ægri natura, conditione, temporis, uirium & morbi ratione, semper in rem præsentem præscribi. Hydrargyrò cum addimus, imbecillum unguentum facimus, si eius uncia duæ in unguenti libram ueniunt. Medium modum habet, quod tres aut quatuor uncias capiet: quas rarò excedimus, nisi uehementer uires intendimus, hydrargyri selibra permixta, quod non temerè factitandum permitimus. Sunt qui hac etiam formula utantur. Habet olei de spica unc. unam. olei fæcarij aut tartari, olei laurini, petrolei, ana semunciam. axungia unc. quatuor. thuris unciam dimidiam. euphorbij sesquidrachmam. unguenti de althea, unguenti Agrippæ, ana unc. dimidiam. argenti uiui extincti unc. quatuor. misce simul,

fiat unguentum ex artis
præscripto.

Q 5 DE

DE CERATIS,

SECTIO DVODECIMA.

Erata, quæ à cera & oleo denominationem ducunt, mediam habent ad unguenta & emplastra consistentiam. Quæ causa est uariarum apud antiquos differentiarum in cæterorum formulis. Sunt enim quædā cerata liquida, quæ fracturis adhibentur, hæc καταγματικὰ ὑγρὰ καὶ λιπνὰ ueteribus nominantur, & oleū ad ceram duplicatum capiunt. Picato quoque cerato ueteres usi sunt, si quid contusum esset, si quid coquendum & mitigandum, πικρὸν καὶ κρηττὸν, & πικρὸν καὶ κρηττὸν appellabant. Est quod ῥητινὸν καὶ κρηττὸν uocant, resina ceræ mista, quo in sarcoticis & ad suppurandum utuntur. Sunt λιπαρὰ καὶ μαλαγµατα, quæ mitiore quodāmodo corpore mollium emplastrorum locum tenent: quæ quia glutinosa esse melius est, ἰχθυόλαια maioribus dicta sunt: qualis ferè est ceratorum nostrorum ratio, quæ larignā aut terebinthinā ceræ & oleo permiscet, dū tenacia euadāt. Cerata igitur uariè cōcinnantur è cera, pice, resina, propoli, adipe & oleo. Simplex est è subdupla cera, ut catagmaticū, emplastrodes ex pari. Acopa subtripla & subquadrupla ad oleum cera temperatur. In ceratis διὰ τεσσάρων miscetur adeps & terebinthina liquida, sed utroque misto oleum iusta ratione minuendum est, ne

ne

SECTIO DVODECIMA. 619

ne tēperamētū liquidius diffluet. Picatū, quodq;
aridā resinā capit ē ceræ parte una, trib. & qua-
tuor olei, subdupla pice uel resina ad cerā cōpin-
gitur. Quæ ratio seruāda est in ceratis quę gal-
banū, propolim, sagapenū, & alia id genus cōci-
piunt. Terebinthina & quæ liquida sunt, subtri-
pla cerę cōmiscentur: duplo interdū oleo, inter-
dum triplo. Et quāuis cerę modus diligēter an-
tiquis præscriptus est: in hoc tamen, ut neq; in
cæteris, perpetuam & constantē habet rationē.
Ut enim corpus durū est & squalidū, uicium e-
tiam acerbius & altius, & aeris cōditio tenuior
aut crassior: ita & ceratorū consistentiā mutari
necesse est. ut partium habitudinē & naturā si-
leam, & alia id genus, quæ prudēter medici cōsi-
liū inuertūt. Cerata uerò, quia mediā inter un-
guēta & emplastra conditionē obtinēt, hīc iure
quodā reponi debēt, ut decursa unguētorū tra-
ctatione, ad emplastra aditū muniāt. Nos, ut in
ceteris, ita & in ceratis, nō nihil à uetere discipli-
na recessimus. Neq; enim tam frequentē eorū
adhibemus usum, nec tam lubricū ceratorū cor-
pus facimus, ut præscripsit antiquitas: sed oleū,
ceram & resinā materiā præbētia pro uarijs sco-
pis, uel minuimus uel augemus. Cōmunis ferē
est formula quæ oleū quadruplū ad cerā facit.
Est ubi parcior cera adhibetur, ut eius ad oleū
pars sexta, septima, aut etiam octaua sufficiat.
Adeò difficile est in lubrico positam artis cōie-
cturā, perpetua præceptorū cōstantia firmare.

Ceratum

Ceratum refrigerans Galeni.

Capit ceræ albæ per ablutionem unc. unam.
Olei rosati ex omphacino facti uncias qua-
tuor.

Fiat ceratum in uase duplici, quod dum est refrigeratū, multum diuq; aqua frigidissima, & postremò pauco aceto albo puro subigatur.

*Lib. 10. meth.
cap. 9.*

Ceratum album, liquidum, humidum & refrigerans dicitur: quod quia consistentia unguento est finitimum, unguentum albū Gale-
ni & infrigidans officinæ uocant. Capit Gale-
no ceram quam optimā & elotam albam, Pon-
ticam, uel ex Atticis extractā fauis: oleum ro-
faceum ex omphacino hoc est crudo citra salē,
& tenui, quale Sabinū est, subtripulum aut sub-
quadruplum, ut humidum fiat ceratum. Mista
liquantur in uase duplici: quæ ubi modicè coi-
uerunt, refrigerantur, mittendo uas in quo est
ceratum, in aquam frigidissimam. Refrigerat-
um, derafum, & sordibus perpurgatum, in pila
manibus subigere oportet, aquam affundendo
frigidissimam, quātum nimirum ceratum in se
molliendo capere ualet, ac nō dum aqua super-
natat. Quòd si aceti admodum tenuis & clari
paululū addideris, utiq; magis adhuc tum re-
frigerans, tum humectans medicamentum ef-
ficies. Quas uires Gal. lib. 6. Salubriū etiam in-
tēdit, ceratum humidum manibus in mortario
subigēdo immixtis refrigerantibus succis sem-
peruiui,

*Lib. 1. Simpl.
cap. 6.*

peruiui, solani, umbilici Veneris, psyllij, polygo-
ni, tribuli, portulacæ & lactucæ, idq; aceti loco.
Eoq; utitur ad erysipelata & pudendorū phleg-
monas inter initia, priusquā putrilaginem de-
pascentem conceperint. Refrigerat eos qui in
febre uruntur, si hypochondrijs superponatur,
omnemq; phlegmonem iuuat: similiter herpes
tes quoq; & carbūculos, tum erysipelata & phy-
gethla, ac breuiter omnes morbos calidos. Cee-
phalalgia calidæ adhibetur: & iecori aut cordi
admotum, febrium ardores lenit. Renū & lum-
borum æstus extinguit. Sunt qui ceram & oleū
rhodostagmate lauent, aut eodem ceratum im-
buant, non improbādo consilio, dum id in rem
præsentē fiat: neq; enim seruari diu potest, aere
præsertim calido, cūm promptē examinetur, &
grauelētiam acquirat. Vsitatum est & optimū
aqua frigidissima ad hanc rem uti, sed utendi
quidē tempore & aceto & frigidissima aqua ce-
ratum imbuēdum est. Partium intemperaturis
calidis tepidū adhibetur duplici linteo conclu-
sum & extēsum, dum incaluit tollendū, sepiusq;
permutandū, ne mora calfactū ardores gemi-
net. Porro hoc cerati gen^o rosaceū etiā dicitur,
uulnerarijs medicis usu celebre in diluēdis me-
dicamētis, dum partium intemperaturis & ar-
doribus remedia adhibēt, aut ulcerum lacunis,
& ijs quæ serpunt, medentur: nō secus ac myr-
rino cerato, ubi cicatrix trahenda est, aut etiam
stringendum & siccandum, frequēter medica-
menta

imenta sua temperat. Quibus tamen uariat pro diuerso scopi genere. Quidam namq; paulatim affusa aqua rosacea subigunt, alij solani uel plantaginis succo commouent, atq; ita ferè efficacius ceratum reddunt: magis etiam si quantum fieri potest succum absorbeat. Est ubi in teneris corporibus idem ceratum coriandri succum imbibat. Cauendum tamen, ut ne inde iustum cerati corpus nimium diluatur, sed & partis naturæ, & corporis conditioni æqualiter respondeat. Cerato rosaceo in extenuatis & consumptis ad hecticæ marasmodis initia non sine laudabili commendatione utitur Alex. Trallianus. Hecticæ namque febris rudimenta discutit, & marasimum prohibet, uisceribus sæpius inunctum, solidas corporis partes præcipuè refrigerat & humectat, ac benignum illum ac uerè humentem primarum naturarum rorem, qui iam ferè exhaustus est reparat, tuetur & fouet. Huius autem ea est mixtura: Ceræ unc. tres. rosacei unc. sex. Cera semel aut bis lauatur: atq; ubi frigida soluta fuerit, rosaceo inijcitur, sed ex hoc seruato instar unc. paulo plus aut min⁹. Et cum ceratū lento igne probè solutum fuerit, ipsum finito refrigerare, atq; huius acceptam portionem, in pila subigito: interim relictī rosacei, interim aquæ frigide momentum in pilam coniiciens, quoad totum rosaceum insumptū, ac cerato probè cōmixtum fuerit. Quod si etiam ouorum albumina adijcere uolueris, præstātius adhuc

Ceratum rosaceum Tralliani.

Li. 12. cap. 4.

SECTIO DVODECIMA. 623

adhuc erit remedium. Quinetiam si cremorem
ptissanæ addideris, melius adhuc efficies. Sæ-
pius uerò immutare lintea oportet: neque diu-
tius corpori medicamentum inhærere debet,
aut incalescere, quippe mora imbecillius red-
ditur. Quòd si liquidius ceratum ad frequentē
inunctionem parare animus fuerit, hydroro-
fato copiosè diluēdo id faciliè assequēris. At ue-
rò, quia cerati myrtini facta est mentio, & cre- *Ceratum myr-*
brior est ex Galeni monimentis in chirurgia u- *tinum.*
sus, huius hæc erit formula. Myrtini lib. una, ce-
ræ uncia quatuor liquefiant, & misceantur in
duplici uase blando uapore. Liquefactis miscea-
tur pollinis myrtorum uncia una. Eadē est me-
lini ratio. Quorum densandi & siccādi uim au-
gere licet, mista muccagine rhois culinarij, &
seminis cydoniorum. Est quoque ceratum *Ceratum*
psyllio antiquis celebratum, quod peculiariter *è psyllio.*
articulorum rheumata compescit. Psyllij unc.
quatuor, in libris quatuor aquæ macerentur,
percoquantur, expressus succus misceatur ce-
rato rosaceo, quod capit ceræ albæ uncias sex.
rosacei librā unam. Atq; ea ferè sunt cerata, quæ
ex ueteri disciplina sedula usurpauit posteritas.

Ceratum stomachicum Mes. Gal.
attributum.

℞ Rosarum mastiches, ana drach. uiginti.
Foliorum siccorum absinthij, drach. quin-
decim.

Spicæ

Spicæ nardi drach. decem.

Terantur tenuissimè, & excipiatur ceræ uncijs quatuor. olei rosacei lib. una & dimidia. Liqueantur hæc igni, & aqua rosarum diu lauētur. Iterum liqueantur, & lauentur uino u&eteri austero, & succo cydoniorū, & aceto pauco: post misceantur reliqua, & fiat ceratum.

Ceratum Stomach. Nic.

Ventriculi intemperiem & dolorem à frigido efficaciter leuat, hepar roborat, appetētiam iuuat, cibi auiditatem facit, & coctionem sollicitat, officinis usurpatum, & falsò Galeno Mesuei autoritate tributum, non secus ac stomachicum Gal. ex Nic. à quibusdam factitari solitum (ut uarias stomachici cerati descriptiones reticeam) quod habet menthe, absinthij, maioranæ, stœchados Arabicæ, foliorum lauri, chamæmeli, rosarum, ana manip. unum. cinnamomi, spicæ nardi, nucis moschatæ, caryophyllorum, maceros, cubebæ, galangæ, ana unc. dimidiam. thuris, mastiches, ana unc. unam. puluerata excipe ladani, ceræ, sing. uncijs octo. olei chamæmelini, laurini, de spica, mastichini, rosati, sing. unc. una & dimidia. Oleum laurinū, rosatum & chamæmelinum cum cera & ladano liquantur, mox igni aufer, & trade mortario: cætera misce multum diu tundendo, donec glutinosum euadat, addito oleo spicino & mastichino. Quod quia calidissimum est, hac recepta præcipuè materia, quæ Galeni tempora fugerat, ei etiam falsò attribuitur. Galeni uerò ceratum

SECTIO DVODECIMA. 625

tum stomachicum ex libro 8. Comp. phar. part.
 & 8. Meth. desumptum, & ab Oribasio descri- *Lib. 3. Sy-*
 ptum, habet ceræ Ponticæ, aut Tyrrhenicæ, *neps.*
 aut cuiusvis alterius lotæ hyeme drach. nouem
 aut octo: æstate uerò drach. septem. nardini un-
 guenti unc. unam. Liquefeit cera in duplici ua-
 se: refrigerato deinde & eraso, adde aloes & ma-
 stiches pulueris tenuissimi, sing. drach. unam,
 uel paulo amplius. Quòd si maiore adstrictio-
 ne est opus, tantaq; sit imbecillitas, ut cibum
 stomachus continere nequeat, mastichen auge
 ad sesquidrachmā, & omphacij drachmā adij-
 cito: quādoq; etiam absinthij succum admisce-
 bis, & quādoq; utrunq; ut etiam hypocistidis,
 aut cenanthes, aut rhois succum. Sed dum ce-
 ratum conficitur, hæc miscenda ante aloen &
 mastichen, tuncq; ceræ & nardini unguenti pō-
 dus pro reliquorum portione augēdum est: ut
 si quatuor ex alijs drachmæ colligantur, cerati
 nardini uncia sint quatuor, ceræ quidem duæ,
 unguēti nardini duæ. Ad oris stomachi phleg-
 monem adhibet Galenus, & ad uentriculi im- *Lib. 8. meth.*
 becillitatem in fluore alui à cruditate nidoru-
 lenta, in quo casu robur calidis adstringētibus
 ipsi parti acquiritur. Quod ut commodius ex-
 pleas, præstantius fiet, si spicati unguenti aut
 foliati, sumptuosorum Romæ medicamento-
 rum, quæ in gratiam delicatarum mulierum fie-
 bant, aliquid cerato addideris. Hoc igitur cera-
 tum Gal. stomachicum in officinas nostras po-
 R   tius

tius deducendum est, cum genuinam originem
respiat, quam quæ falsò tanti uiri autoritatem
prætendunt circumferenda. Quod etiam ab A-
Li. 7. cap. 14. lex. Tralliano in inflammatione stomachi de-
scribitur: sed ita mēdosè, ut ex Gal. monimētis
Cap. 84. emendicandum sit. Meminit etiam Oribasius
Lib. 9. cap. 16 libro Loc. affect. 4. Item Aetius, Paulus libro
34. 3. & 7. ita tamen, ut non nihil ab eo quod descri-
psimus uariet. Est aliud quoque Ceratum Ga-
leni stomachicum, quo in internis ardoribus
& magnis uiscerum phlegmonis uti conuenit.
Lib. 8. meth. Recipit olei melini, ceræ albæ elotæ, ana un-
ciam unam. hypocistidos semunciam. paratur
ceratum ut decet. Efficacius redditur cœnan-
the, balauistijs, palmularum carne, & ijs ad-
ditis quæ uentriculum refrigerare & firmare
possunt. Mesuei ceratum ad uentriculi imbe-
cillitatem ex febribus est ualde idoneum, & ad
Galenī medicamētum proximè accedit. Aloes
namque loco rosas, pro absinthij succo folia,
pro unguento nardino spicam cum rosaceo
ponit, sed excessu propè immodico. Posthac
igitur è re medicorum fuerit, ut hæc duo Ga-
leni cerata prius descripta in officinis nostris
atterantur: quorum prius quidem calidum, al-
terum refrigerans uoces licet.

Ceratum santalinum Mes.

℞ Rosarum drach. duodecim.

Santalorum rubrorum drach. decem.

Santali

SECTIO DVODECIMA.

627.

Santali albi & citrini, ana drach. sex.

Boli Armeniæ drach. septem.

Spodij drach. quatuor.

Caphuræ drach. duas.

Ceræ albæ drach. triginta.

Olei rosacei lib. unam, misce.

Cera & oleum si lauentur, fiet præstantius ceratum.

Ceratum istud ut refrigerans prius descriptum paratur, liquando ceram cum oleo in uase duplici: deinde ubi refrigeratum est & erasum, aqua frigida manibus aut rudicula diu in mortario agitant, & paulatim dictos pulueres miscent potius quàm inter refrigerandum. Viscerum phlegmonis, uentriculi, hepatis, cæterarumque partium intemperaturis calidis succurrit, sed non ea quam præ se fert opinione. Neque enim tam potenter quàm creditur, refrigerat ob santalos, spodium & caphuram, quæ non sine suspitione refrigerant, mirum etiam ni caleant. Caphura quibus suspecta est, ij flores nymphææ substituunt. Spodium Arabum non Græcorum intelligendum uenit: quod etiam multas habet partes calidas, Auicenna teste. Vnguenti santalini nomine officinis circunfertur, quæ etiam in hoc nonnunquam uariant. Quibusdam namque Rhasij confectio ex libro 7. de Antid. placet: quibusdam uerò

Mesuei compositio, sed immutatis

& auctis ponderibus.

R 2 Ceratum

DE CERATIS
Ceratum Philagrij.

Capit croci drach. quinque.

Bdellij, mastiches, ammoniaci, aloes, styracis liquidi, ana drach. septem.

Ceræ flauæ lib. unam.

Terebinthinæ sesquunciam.

Medullæ cruris uaccini, adipis anserini, ana drach. quindecim.

Oesyphi lib. unam & dimidiam.

Olei nardini quod satis est.

Bdellium, ammoniacum, aloe dissoluantur in aqua in qua fœnūgræcum & chamæmelum sint macerata, & cum alijs misceatur in unguentum. Post Philagrium addiderunt succi scillæ unc. tres. sebi uitulini drach. quindecim. thuris unc. unam. & in alio rectius ceræ quartaria tria.

Lib. 7. Ceratum Oesyphi dicitur, Philagrioq; attribuitur. etsi Philagrianum aliud Paulo describitur, huic penè consentiens: diuersum tamen ab eo quod Paulo tribuit Mesueus. Describitur etiam Auicennæ lib. 5. emplastrum Philagrij ad dolorem stomachi, iecoris & uteri, isti non admodum dissimile: quod etiam Serapio tractatu septimo paucis immutatis usurpauit. Emplastrum ex œsypo triplex Alexadrino ad omnem duritiem probatum, aliter describitur. Ceratum quoq; œsypi aliud Galeno tribuit Mesueus, quo quidam utuntur istius loco. Ceratū

Cap. 2. œsypi & œsypum solam usurpat Gal. Meth. 14. Meminit

Meminit etiā cerati ex œsypo Gal. lib. 3. Com. *Cap. 2.*
 phar. part. Potenter emollit & digerit, durasq;
 collectiones quæ ex luis Venereæ reliquijs cō-
 tractæ sunt, efficacissimè dissipat, hodieq; hoc
 præcipuè nomine in chirurgorum manus ue-
 nit, adiectis interdum ualentioribus quibusdā,
 & urgente magna necessitate, cinnabari, quod
 hydrargyro & sulphure ustis constat. Ad uisce-
 rum durities emolliendas adhiberi potest, non
 inefficaci consilio. Aliud porrò est Philagrii ce-
 ratum ad neruorum iniurias Mesueo descri-
 ptum in spasmi curatione.

Ceratum ex euphorbio, Galeni.

℞ Ceræ unc. tres.

Euphorbij unc. unam.

Olei Sabini, uel alterius ex oliuis maturis
 lib. unam.

Fiat ceratum simplicissimum.

Describitur Gal. lib. 2. Comp. phar. part. ad
 inueteratos capitis à frigido affectus efficax, in
 ueteratam hemicraniā & coxarios iuuans. Est
 & cerati ex euphorbio ad neruorum iniurias
 uaria descriptio lib. 3. Comp. phar. gen. ut est eu-
 phorbij ætas, & affectus natura, & medicamē-
 ti quod cōficere uoles conditio. Euphorbium
 namque recens oleo decuplo cum cera tripla
 commiscetur, eiusque uiribus intensi & uegeti
 sextula satis est ad pares ceræ & olei ferè portio-
 nes, si ceratum emplastrodes facere constitue-

R 3 ris.

ris. Veterascens & annorum numero examinatum copiosius immiscendum est. Bimum & triminum æquale ferè ceræ pondus æquat. Quod uerò quartum, quintum & sextum annum attingit, ceram omnino æquat. Vetustiore utendum non est. Et ut sunt corpora, ut uicina cuti, uel altius infixæ punctura est, ita leuius aut acrius pharmacum parari debet, omninoque in euphorbio habenda annorum ratio est. Atque ea demum medicamenti nostri probatio est, dum eius attactu pars molliter incalescit, & leui quasi prurigine titillatur. Acrius namque arrodit, os uulneris amplificat, indeque ruborem & dolorem grauem in partis ambitum excitat. Languidius uerò nihil promouet, neque sensum ullum aut calorem inducit, auctoque euphorbio acuendum est. Est ubi ceræ modus oleum æquare possit, ubi crassius & solidius medicamentum facere uoles, eaque sicca est & durior. Recens namque & pinguis uelut unguinosa parcius oleum capiet, idque ætate præfertim. In cerati liquidi consistentia oleum ceræ quadruplum esse curabis: olei quoque parcio rem modum facies, si ceræ resinam & picem adiunxeris, ut liquabilitatem minuas: quod etiam imperat Gal. Porro ceratum de euphorbio Mesuei in conuulsionis curatione, capit olei cinnamomi, aut olei antiqui libram unam. euphorbij recentis unciam unam. fiat ceratum quod ad conuulsa mirum in modum conducit.

SECTIO DECIMATERTIA. 631

ducit. Ceratum Alexandri ex euphorbio ad articu- *Lib. II. cap. I.*
 lorum ex frigido tumores, uehementesq; *Ceratu ex eu-*
 & intolerabiles perfrictiones capit olei ueteris *phorbio Tral.*
 sesquilibram. ceræ, nitri Alexandrini, terebin-
 thinæ electæ, sing. libram. euphorbij unciam.
 iridis Illyricæ uncias duas. farinæ fœnigræci
 sesquiseptarium. Nobile est medicamentum ad
 dolores ex frigidis humoribus in altum demis-
 sis euocandos, discutiendos & sedandos, arti-
 culorū infarctus & obstructions pertinacissi-
 mas dissipandas. Cuius miras laudes in
 podagra ex frigido exequitur
 Trallianus.

DE EMPLASTRIS,

SECTIO DECIMATERTIA.

Extrema totius corporis manus
 emplastrorū corpori addicta, o-
 perosissimum habet apparatus.
 Coctione namq; & mistura, quæ
 nonnunquam facultatem & con-
 sistentiam immutant plurimū, emplastra ipsa
 non minimū uariāt. Emplastrū pharmacum
 simplex esse cum nequeat, eorū congeriē reci-
 piat necesse est, quæ cū duabus summis quali-
 tatibus ambigāt, partim terrea sunt & sicca, par- *Lib. I. Comp.*
 tim aquea & acrofa, uiscosa quidē omnino adhe- *phar. gen.*
 rentia, & mordacitatis expertia. Quæ quia uerū
 R 4 emplasti

*Lib. 4. Simp.
cap. 5 & 6. &
lib. 5. cap. 11.*

emplasticorum nomen obtinent, in hoc præcipuè corpus coalescunt. Medicamenta emplastris debita sunt terrestria: ut metallica, lapides, terræ species, fæces, cinis & conchyliæ. alia etiam, oleamenta, lachrymæ, succi, liquores. Hec namq; ferè est antiquitatis in apparandis emplastris non ambitiosa supellex, quæ posteritatis etiam indulgentia accreuit: ut nunc quoq; semina, radices, herbarum folia, & ferè integras plantarum partes sibi etiam uendicet: ut etiam animalium reliquias, recrementa, ac eorum penè integra uiscera præteream. Cocturæ modus (quod est unicum, ac propè religiosum istius militiæ sacramentum) huic medicamento, ut simplex non est, ita nec similiter utilis. Colorem namque, facultatem & consistentiam sæpe immutat. Quæ duo extrema cum præcipui sint istius apparatus scopi, non temerè ex Medicorum rescriptis emplastrorum coctura petenda est. Metallica prius oleo, uino, aceto, aut alio quouis indicto liquore sine igne nutriuntur, & in pila aut sartaginis fundo rudicula, uel pistillo continenter mota crassescunt. Pinguia si quæ addenda sunt, in lebetes super ignem lentum assidue tribulata metallicis adiunguntur. Gummi genera postrema cæteris decoquendis adhibentur. Liquanda humore aliquo idoneo macerantur, dissoluuntur, colantur, & ad humoris illius consumptionem coquuntur. Quæ uerò terenda sunt, per se probè trita in opus
cu m

SECTIO DECIMATERTIA. 633

cum cæteris ueniunt. Succī item crassi & siccati, aliquo liquore soluti, & ad illius expirationē cocti, pōst miseri debent, quando emplastrum refrigerari incipit. Liquidi uerò & recentes oleo immiscendi, & cum eo incoquendi. Herbæ etiā recētes liquore aliquo, maceratæ in eo pōstea percoqui debent dum expiret: quod in emplastro Gratia Dei ex uino in usum uenit. Emplastri corpus & materiam faciunt cera & resina: quorum quod primum est, nullam ad uirtutem efficacitatem addit, sed solidum tantum corpus præbet. Alterum uerò, ut nonnihil materiam augeat, pro uario tamen genere qualitatem admouet, & aliquantulum medicamenti uires immutat. Est ubi neutrum ad emplastri consistentiam requiritur, quando iusta crassities non temerè ex aliorum materia suppediatur: quod in emplastro diachalciteos factitatum est. Oleum ad medicamentorum coctionem, & idoneum materiæ argumentum in emplastra uenit: quod etiam nonnunquam suis uiribus totam medicamenti molem afficit. Anodynum namq;, molliens, resoluens, illius opera efficitur, & medicamenti uis acrior aut subaustera obtunditur. Emplastra ipsa oleo aut aliquo liquore idoneo coquere conuenit, ad liquoris quem adhibueris cōsumptionem, dum manus non inquinant: cuius uarietatem pro uarijs rerum scopis ex Medicorum scripturis petas licet. Ac profectò in huius medicamenti

R. 5   apparatus

apparatu describendo nō leuis esset adhibēda opera, nisi singulorum ornatus, modus, mistura, ac ipsius concoctionis diuersissima formula à Paulo: deum uerò à præceptore doctissimo Syluio, omnibus numeris absoluta fuisset.

Emplastrum Diachylon Mes.

℞ Muccaginis seminis fœnigræci, seminis lini, radicis althææ, ana libram unam.

Lithargyri plumbo & scoria purgati tenuissimè triti libram unam & dimidiam.

Olei antiqui clari lib. tres.

Lithargyrum cum oleo multum & diu in pila lapidea, uel ut hodie fit ærea, pistillo ferreo conquassetur, subigatur & misceatur. Post igni lento coque, rudicula semper mouendo, donec lithargyrum liquetur & crassescat. Tunc igni exime, ut paulatim frigescat. Deinde mucagine extractæ parum per se feruesiant, paulatimque lithargyro & oleo probè pistillo ligneo permisceantur. Postremò omnia simul ad iustam crassitudinem percoquantur. Quòd si Ireatum facere uoles, oleum irinum pro comuni misce, aut pulueris ireos unciam unam in libras singulas: sed tunc cum illo puluere aliquod oleum etiam addendum est, sicque ualentius resoluit & maturat. Magis item erit anodynum, si mucago seminis meliloti accesserit. Præstantius quoque euadet, si oleum irinum aut chamæmelinum acceperit.

In

SECTIO DECIMATERTIA. 635

In magno & usitato emplastri Diachylôn numero, hoc commune simplex & album dicitur ex lithargyro & oleo aqua comuni aut salsa diligenter elotis. Albedinem etiam addit sal paucus initio extrahēde muccaginis admixtus, parca seminis fœnigræci copia & coctio medio cris. Vtriusq; nāq; immoderatus modus flauū emplastrum facit, & coctio ustioni propinqua ruborem & nigrorem lithargyro adfert. Sunt qui semina lini & fœnigræci sordibus purgata, & radicem althææ mundatam triduo aqua macerant: deinde igni lento adhibent, & semper agitando ad dimidias coquunt & colant. Colati libram unam cum oleo aliquantisper coquunt: postea puluerem lithargyri miscent, & continenter rudicula mouētes coquūt, dum bullire & stridere desinat, aut frigide infusa portiūcula & refrigerata idoneā habere consistentiā uideatur. Hodie uerò sic parāt, ut lithargyro in uas immisso, & igni blādo imposito, oleū paulatim affundatur, semper agitando pistillo ligneo, ne lithargyros quæ promptè uritur, assiduo motu uasis fundo hæreat. Vbi probè simul mista fuerint, pars muccaginis melior affunditur, & ad expirationem percoquitur. Quod est reliquū, paulatim adijcitur, semper agitando, etsi hodie quidam muccagines non coquunt. Addunt alij ceram & terebinthinā Aetij, Alexandri & Orisbasij exemplo, quamuis multo maxima autorū pars sine cera confingat. Auicennas & Serapio hoc

hoc emplastrum inter unguenta reponunt, fo-
 lisq; ponderibus à Mesueo differunt: quod e-
 tiam describit Rhafius lib.7. ad Almanf. & Ha-
 lyabbas pract.lib.10. Cōponendi modo & sim-
 plicium quantitate uariat Paulus. Nam miscet
 spumæ argenti lib. sex. olei æstate lib. septem,
 hyeme lib. nouem. fœnigræci, lini seminis, sing.
 sextarium dimidiū. althææ lib. tres. Althæa ac se-
 mina in aquæ sextarijs uiginti discoquatur, dū
 inde muccaginis lib. quatuor exprimas, quas
 oleo admixtas simul decoques, dum bullire &
 ampullas tollere desierint, hoc est ad muccagi-
 nis consumptionem. Deinde argenti spuma
 leuissimè trita aspergitur, continuò mouetur,
 & igne bládo simul omnia percoquuntur, dum
 digitos non inquinēt. Oribasius lithargyri lib.
 duas facit. lini seminis & fœnigræci, sing. sexta-
 rium, & althææ radicis lib. tres. Actuarius semi-
 nis fœnigræci, seminis lini, radicis althææ, succi
 horum trium libras duodecim capit. spumę ar-
 genti tantundem, olei omphacini lib. tredecim
 aut quindecim. uini quod satis sit. Celebre ue-
 rò iam olim, ac per manus traditum Damocra-
 tis ex Menecrate, ex lithargyri libris duabus.
 axungię antiquæ lib. quatuor. olei ueteris cras-
 sissimi, nō fœtidi, non nigri, non asperi, lib. una
 & uncijis quaternis. Axungia liquecit igni, pur-
 gatur fibris, in uas aliud satis amplum trans-
 funditur. addūtur olei unc. decem, ut simul fere-
 ueant: relinquuntur olei unc. sex. quas si fuerit
 opus,

*Lib. 6. meth.
cap. 3.*

*Lib. 7. Comp.
phar. gen.*

SECTIO DECIMATERTIA. 637

opus, & medicamentum crassius appareat, postea affundes. Crasso iam pharmaco lithargyros inspergitur: coquuntur omnia bládo igne, & assiduè uersantur spatha è picea aut tæda: atq; ubi emplastri forma fuerit, auferatur igni, paulo durius æstate, hyeme mollius, sed ut non inquinet. Sublatum igne mouetur, dum refrigerat: atque hîc rursus duriter uersatur, manu iungitur atq; reponitur. Est ubi radicis althææ purgatæ sordibus, & in taleolas cæsæ lib. una medicamêto inditur: quo tempore reliqua iam ad focum feruent prius quàm lithargyrus inspergatur. Celeberrimum ferè Damocratis, *Lib. 7. Comp. phar. gen. lib. 15. cap. 14.* quod ferè exprimit Aetius: capit olei æstate lib. septem & dimidiam, hyeme lib. nouem. axungię recentis lib. septem. lithargyri tenuissimè triti lib. sex. fœnigræci heminam unam, aliàs unc. nouem. seminis lini usti tantundem. radicis agrestis, maluæ recentis & succosæ, uel althææ lib. tres. Habeatur olla amplo orificio in quam fundatur aquæ sextarij octo, aut (ut Aetius uult) uiginti. In aqua purgata radix, & cōcisa coquitur, semina immittuntur, exprimitur succus in linteo: cuius succi libras quatuor cū oleo ad prunas coquito: & ubi feruet, tenuesq; bullas emittere cœperit, spuma argenti iniecta finito, ut placido iugiq; igne omnia simul bulliant, dum succus omnino consumptus uideatur, ac melinum & bene coloratū emplastrum fuerit, non rufum, inquinans, neque nimis durum.

rum. Acti⁹ radices purgat, tūdit, & prius quā
coquat, diē integrū macerat in aqua: postridie
foenumgrēcū lotum fideliter & purgatum adij-
cit: perendie semen lini similiter lotū eadem a-
qua, ubi reliqua etiam dum madent, immergit:
quarto die coquit omnia ad iustam crassitiem.
Expressus & colo traiectus succus usui serua-
tur, ut uidelicet cum oleo, ut prius coquatur:
& addita lithargyro pharmacum conficiatur,
quod deinde conuoluatur rude, subigatur ma-
nu, & in pastillos conformetur. In usu capit pas-
tilli partes duas. ceræ, olei, utriusque partem,
& omnia colliquat. Oribasius ē semine lini, fo-
nigræci, radice althææ, ut prius in aqua mace-
ratis, coctisq; succum exprimit, tum libris duas
bus succi addit lithargyri, olei, singulorū libras
duas. ceræ uncias octo. Lithargyrus cum oleo
diu teritur, & cum cera leuiter incoquitur af-
fuso oleo: postremò succus adijcitur, uersantur
omnia, & sedulò permiscentur. Alexandri ma-
lagma Diachylon ē psyllio, quod describitur in
parotidon cura: habet spumæ argenti leuissi-
mæ libras quatuor, aliàs uncias quatuor, in a-
lio libram unam. olei, ceræ puræ, sing. libras se-
ptem. ceræ Tyrrenicæ libram unam. resinæ
piceæ uncias quatuor. succi psyllij libras tres.
Succum sic extrahes: Psyllij uncias tres in a-
quæ fontanæ libras sex conijcito, die uno ma-
cerato: insequentiuero, igne uehementi co-
quito, dum iuris hœdini crassitiem adeptum
fuerit,

*Lib. 4. cap. 2.
in cod. Grec.
in Lat. cap.
10. lib. 3.*

SECTIO DECIMATERTIA. 639

fuerit, & acceptum percolato quicquid subse-
 derit (citò namque concrefcit) deinde rursus
 in lebetem recipito, iterumque percolato, atque
 ita calefaciens parato, donec trium librarum
 pondus receperit: deinde sic argenti spumam
 per se læuigatam habeto. deinde cum oleo in
 uas æreum, & succos inijcito, mouetoque, len-
 to igne incoquens, dum manus non inquinet.
 Postea sublatis igni ceram & resinam piceam
 immitte: ac ubi non amplius inquinauerint, su-
 blata in pilâ effundito, & rudicula emollita, ex-
 ceptaque in pelle reponito, ac utitor in quibus
 uisum fuerit. Sic enim ex Tralliano describere
 libuit, quòd à multis corruptè ex Aetio descri-
 batur, uariato etiam componendi modo sine
 ulla olei mentione. Nicolai uerò Alexandrini
 emplastrum è succis, recipit farinæ fœnigræci
 & seminis lini, ptissanæ, sing. selibram. succi e-
 bisci, uisci, lithargyri, sing. lib. unam. ceræ lib. di-
 midiam. olei communis sesquilibram. Coquito
 oleum, lithargyrum & succum ebisci, donec nō
 inquinent: dein adijce reliqua. Satis tamē mihi
 sum conscius, uulgatos Nic. codices aliud Ale-
 xandrino emplastrū tribuere, quod recipit olei
 ueteris unc. quadraginta duas. lithargyri unc.
 septem & uiginti. radicis maluæ agrestis, fœni-
 græci, seminis lini, sing. unc. quatuordecim. Ra-
 dices & semina in aquæ phialis tribus triduò
 infusas, igni lento coque ad dimidias, cola. Ex-
 pressi librā unam cum oleo aliquandiu coque:
 dein

dein puluerem lithargyri quantum satis est in coque, semper mouendo, dum percoctum fuerit: hoc est, dum uesiculas subsidere uideris. Vbi refrixerit, conde. Hoc emplastrum ualde est malacticum, eoq; ad partium durities resoluendas & digerendas solenniter utimur, scirrhus hepatis, lienis, uentriculi, uiscerumq; collectiones & furunculi reliquias dissipat & emollit. Strumas quoque & inueteratos abscessus dissoluit, recentia uulnera inflammatione uindicat, diuisa glutinat, & quæ iustammantur curat. Superficialia ulcera glutinat, solutum rosaceo uel myrteo: liquatum chamæmelino, neruorū phlegmonem prohibet. Podagricis quouis tempore opitulatur, ad diuturnas & recentes uteri phlegmonas optimè pessario inditum admouetur. Inflammatione correpta, ulcera ac maculos uulneratos citra alterius cataplasinatis opem, aut spongiarum, aut irrigationes curat. In pastillos finge batur antiquis, ut diximus: nunc uerò officinæ nostræ ex eadem propè materia magdalias aut offas faciunt: & iam remollita parte, ubi discutiendum & digerendū est, ireos tritæ pars duodecima, plus minusue adijcitur. Si sedandus dolor est, muccago è meliloto: si etiam calor adest, è psyllio. Potest etiam croco intingi. tamq; est efficax, ut alijs malacticis interdum commisceri: sepe uerò solum ad ea quæ diximus præstanda, chirurgus satis esse possit. Emplastri è succis, discutientis, concoquentis &

SECTIO DECIMATERTIA. 641

& laxatis meminit Gal. lib. 3. Comp. phar. part. *Cap. 2.*
 in parotidum cura. Est etiam pastillus *Διὰ χυλῶν* *Cap. 11.*
 lib. 5. Comp. phar. gen. ad nomas & scabiosos
 affectus Asclepiadi attributus.

Emplast. Diachylon Mes. magnum.

℞ Lithargyri puri, triti & creti lib. unam.

Olei ioini, chamemelini, anethini, ana unc. 8.

Muccaginis ficuum pinguiū, uuarū passarū,
 seminū lini & fœnigræci, radicis althææ,
 succorum ireos & scillæ, œsypi, ichthyo-
 collæ, ana drach. duodecim & semissem.

Terebinthinæ unc. tres.

Resinæ pini, ceræ flauæ, ana unc. duas: misce
 ut prius, donec crassescat.

Fingitur ut prius, & mucaginibus paulatim
 affusis & consumptis auferatur igni emplastrū:
 affunduntur succi ireos, & scyllæ, & ichthyocol-
 læ glutinis mucago, cum uino & aqua simul
 mistis & coctis extracta. Quibus consumptis,
 cera minutim secta, & pini resina miscēda: atq;
 his liquatis, terebinthina & œsypus extra ignē
 adhibenda, quòd coctionē non sustineāt. Huic
 emplastro si accesserit bdellij, sagapeni, amme-
 niaci, galbani, sing. unc. una: Diachylon gum-
 matum uulgo uocat, aut nigrum, quòd inflam-
 mata & dura sedando, emolliendo & digeren-
 do magis est efficax, ideoque magnum dicitur.
 Sunt qui gummis etiam opopanacem addunt,
 & ipsa gummiū genera Diachylo communi
 S apponunt,

apponunt, eoq; ut magno utuntur. Vtrunque tamen in usum uenit, non nisi maioris & minoris ratione differens. Magnum enim ea quæ mediocriter commune præstat, multò efficacius promittit.

Empl. Diachylon paruum Mes.

Capit lithargyri unc. sex.

Olei ueteris clari lib. unam.

Muccaginis psyllij unc. quatuor.

Muccaginis hyoscyami sesquunciam.

Muccaginis seminis lini & radicis malua,
ana unc. duas.

Fingatur ut primum.

Eo quidam utuntur communis loco : sed præcipuè duris inflammationibus & tumoribus calidis debetur : eos namq; digerit & maturat, efficacissimumq; est ad mulcendam intemperiem calidam, quod per se psyllium & hyoscyamus præstant : & siccandum, digerendumque, quod cætera simplicia.

Empl. de muccaginibus.

℞ Muccaginis seminis lini, scenigræci, althææ,
corticis mediani ulmi, ana unc. quatuor
& dimidiam.

Olei liliorum, anethi, chamæmelini, ana sesquunciam, aut unciam unam.

Ammoniaci, galbani, opopanax, sagapeni,
ana semunciam.

Ceræ nouæ unc. uiginti.

Croci

SECTIO DECIMATERTIA. 643

Croci drach. duas.

Terebinthinæ unc. duas. fiat emplastrum.

Muccagines ut decet extractæ, cortice ulmi inter corticem & lignum medio bene prius cōtuso, oleis ante residentia purgatis, uel linteo sine expressione colatis incoquēdo consumātur. Quibus adhuc calentibus, cera minutim secta immittatur, & gūmi quatuor genera aceto, uel chamæmeli & meliloti decocto soluta, & linteo colata, cereleō calido immisceantur: postremò igne sublatis, terebinthina admoueat, probeq; omnia commisceantur, ne in grumos coalescat. Crocus tritus marmoris aspergiatur, & manibus magdalias ducendo permisceatur. Hoc emplastrum de muccaginibus spurium propriè & enixè quodammodo apud Pharmas copæos emplastri de mucillaginibus nomen obtinuit, maximarumq; in emolliendo est uirium, phlegmonas sanat, & sanie ruptorum apostematū abstergit. Vsu tritissimum, & quibusdam Diachylon compositum dicitur.

Empl. de meliloto Mes.

℞ Meliloti unc. sex.

Florum chamæmeli, comæ absinthij, sampsychi, seminis fœnigræci, baccarum lauri, radicis althææ, ana drach. tres.

Seminis apij, ammeos, anisi, cardamomi, cyperi, ireos, cassiæ, spicæ nardi, ana drachinas duas & dimidiam. ammoniaci drach. decem.

S 2 styracis,

styracis, bdellij, ana drach. quinq; terebinthinę
sesquunciam. ficus pingues duodecim. sebi hircini,
resinę, ana unc. duas & dimidiā. cerę unc. sex.
olei sampsychni & de spica quod satis sit ad omnium
infusionem & extensionem.

Plures sunt conficiendi modi, hic tamen ceteris expeditior. Sebum hircinum colatum resina & cera in oleis liquantur, ficus pingues aut parum humectatę probę tritę per cribrum setaceum aut stamen cernuntur. Ammoniacum & bdellium aceto meliori inuento soluuntur, quā aqua cui melilotus, chamæmelum & fœnugræcum incocta fuerint, etsi istud emplastrum magis emolliens reddit. Acetum namq; essentię tenuitate promptius ista peruadit & dissoluit, aqua uerō ægrius. His succedit terebinthina, & postremo ubi omnia refrixerint, pulueres creti herbarum, radicum, florum, aromaticum, & simul cum his styrax diligenter tritus admiscetur. Sunt qui decoctum meliloti, chamæmeli & fœnigræci ad omnium comprehensionem expetant, & cætera liquabilia permisceant, ijsq; pulueres uniant. Sed olei moderata quātitas, uelut sing. unciā una, comprehendēdis omnibus satisfacit. Sunt qui utriusq; semunciam tantum addant: sed durius mox & friabile euadit. Est ubi cum duabus olei uncijs molliculum & tenerū, sed adhuc fragile euadit. Olei uncię sex emplastrum flexile & ductile admodum efficiunt. Sed hi omnes modi pro
uarijs

SECTIO DECIMATERTIA. 645

uarijs scopis usurpari possunt. Bdellium & ammoniacum, ut styrax teri possunt, uel decocti uncijs duabus dissolui, colari & coqui ad aquæ consumptionem. Alij formatas iam offas parumper decocto immerfas ducunt & effingūt. Malacticum celebre ad inueteratas durities, iccoris, lienis, uentriculi, uiscerum & reliquarum partium emolliendas, hypochondriorum tensionem laxandam, flatus resoluendos, & dolorem à frigido sedandum. Eo utimur in materia crassa ac frigida, ut in inguinum bubonibus, ad incidendum, molliendum, attenuandum, discutendum & calefaciendum, gratoq; adminiculo anodynum sentitur. Diuersum ualde est Asclepiadis malagma ex Meliloto ad stomachicos, hepaticos & uiscerum dolores apud Gal. Capit nardi Celticæ, myrrhæ, cyperi, ana drach. decē. Lib. 8. Comp. phar. part. cardamomi, croci, amomi, ana drach. octo. meliloti, ammoniaci, ana drach. quadraginta. cypheos sacрати drach. sexdecim. terebinthinæ drach. octuaginta. ceræ minam unam. olei cyprini drach. centum & uiginti. uini odorati Italici heminā unā. Est aliud quoq; Andromachi *ἀνδρονάχου* paulo pōst ab eodem descriptum, nō longè absimile ei quod Oribasius prætermisso croco describit libro De loc. affect. curat. Pauli malagma ex meliloto ponderibus & simplici- bus multū uariat, nō secus ac illud quod Aetio libro 9. describitur. Serapionis unguentum ex meliloto duplex longè quoq; est dissimile. Tri-

S 3 buitur

buitur etiam Alexandro emplastrum de meliloto disparis admodum efficientiæ. Vehementissimum namque est attrahendo, eoq; in dirumpendis abscessibus, tumoribus, tophis discutientiendis, calculis, ossibus, spiculis, furculis & squamis euellendis uti præcipit: etsi ab eodem Hieraticum malagma de meliloto describitur, nonnihil uariantibus à Galeno codicibus, si ueri sunt codices Græci.

*Empl. Diachalciteos Gal. aut
Diapalma.*

Capit adipis suilli ueteris, salisque expertis, quem institores axungia uocant, lib. duas.
Olei antiquissimi, lithargyri, ana lib. tres.
Chalcitidis unc. quatuor. fit hoc modo:

Adipis membranulæ omnes eximuntur, ipseque contunditur, ut facile liquari possit, mox ad ignem liquefit: deinde per colum transmittitur, ut purus fiat, nihilque membranarum habeat: tuncq; prædictas duas libras pendeat, postea chalcitis tenuissimè læuigata cum oleo, adipi miscetur, adiecta item argenti spuma tenuissimo cribro cribrata, & in tenuissimum pollinem redacta. Atque ubi simul omnia in pila coierint, conijciuntur in cacabum, ac rudicula palmea agitantur. Hæc est palma recens deciditur, & in latera agnatis pediculis & folijs repurgatur, extrema parte qua tenuior est peramputatur, eximitur cortex, taleolæ finguntur, quæ

SECTIO DECIMATERTIA. 647

quæ indūtur in cacabū, ut inde resudāte succo, pharmacū imbuatur. Verūn nō antè immittātur, quān medicamentū quod coquitur, iustā cerati crassitiem consequutū fuerit. Nam si eas ab initio immittas, earū succus coquendo consumetur, quem propter eius adstringendi uim copiosè manere uolumus. Reliqua spatha statim ab initio, uti par est, pharmacū uersatur, extrema parte qua magis succulenta est: quæ ubi usque adeo inaruit, ut proprium nequaquā amplius succum seruet, præcidi debet, ut noua materia nouum succum reddat: idq; sepius faciendum, dum satis multis excētis taleolis, spatha pro breuitate inutilis relinquatur. Eiusmodi autem rudicula recens excisa esse debet, pridie hyeme, æstate eodem ipso die, quo pharmacum conficitur, alioqui prius auulsæ succum amittunt. Atque ubi medicamentum satis succi cōbiberit, atque ita coctum fuerit, ut tactum non inquinet, igni aufertur, seduloq; reponitur. Palma quia nobis deficit, saligno ramo uel batino uti licebit, aut assulis ex quercu, pruno, cydonio, sorbo, loto, mespilo, aut ex huius generis arboribus, quæ cū refrigerent, immodicam adstringēdi uim non habēt, atq; ijs multo magis quān uel radice canne quod factitarunt Arabes: uel exoleto palmæ ligno, quod cum cerebro eius aliquando importatur.

Vulgatum est hoc emplastrū diachalciteos ex Gal. li. i. Cōp. phar. gen. sumptū, Phœnicinū

S 4 dictum,

*Cap. 8. lib. 6.**Meth. lib. 7.**cap. 17.**Lib. Synops.**3. & lib. De**loc. aff. curat.**cap. 125.*

dictum, uulgò Palmeum aut Diapalma, quod describitur Auicennæ lib. 5. nomine unguenti de Calcadis, & Mesueo sub unguento palneo & Diaphœnicon. Meminit huius quoq; Actuarius, Paulus & Oribasius, ubi aliquantulum à Gal. dissentiunt. Paulus namq; chalcitidis unc. sex facit, Oribasius tres. adipem caprillum, ut Mesueus ceruinum & uitulinum pro suillo adhibet, & psylliū (si uera est lectio) addit. Vterq; uerò chalcitidi læuigatæ oleum in sole commiscet, ut liquidum medicamentum permaneat, cætera consentiunt. Medicamentum mixtæ est facultatis digerentis & adstringentis, ideoque usus est ad cruenta uulnera, partium inflammationes, phlegmonas & articulorum morbos, nisi quo tempore dolores intēsi sunt: tunc nāq; fots & cataplasmata lenientia postulant. Aptū est bubonibus, tuberculis, ambustis, pernionibus, ossium fracturis, cōtusionibus omnibus: deniq; fluidis affectibus, quos rheumaticos uocant. Sed tunc medicamentum cerati liquidi formā habere debet, & oleo copiosiore aliquo adstringēte, quale est omphacinum, Hispanum aut Histricum dissoluendum, aut liquefactum pharmacum, ubi in pila refrixit, uino aliquo austero ætate medio, substantia tenui & lucido affuso, manibus subigi debet, dum contrito ac emollito pharmaco optimè permixtum sit, nec humidum fluctuet. Est ubi aceto, aqua aut oleo adstrictionis experte, dulci uel uetusto lique-

scit

SECTIO DECIMATERTIA. 649

scit pro uarijs medici scopis, qui ex Gal. petēdi sunt. In medicamento diluendo hunc modum obseruabis, ut medicamenti mensuram paululum oleū excedat, ac præsertim æstiuo tēpore, ut si medicamenti uncię sint decem, oleum pōdo absoluat. Vlcerā dysepulota, & quæ cicatricem ægrē ducunt, pura reddit, solida carne implet & claudit, ubi paulo pus chalciteos ceperit, ut uncias sex, in ualido præsertim & duro corpore: fluxionemq; reprimat, quæ callum fouet, & hunc exterit. In eum usum myrteo aut melino dissolui debet. In rheumaticis usus tempore pharmaci unciaē duæ in uncijis tribus aut duabus rosacei liquantur. Plus enim minusue olei scribere oportet, ut sunt corpora, & durum crassumq;, molle uel ductile per ætatem pharmacū est. Quod & in magnis ardoribus, erysipelate phlegmonode, ac multo magis in phlegmone erysipelatode factitādum est: atq; ubi liquatum pharmacum refrixerit, solani aut psyllij succo si æstas est, aut una acerba cum portulacæ aut semperuiui succo irrigari & imbui debet. Omphacium namque per se nimium adstringit, indeque erysipelata exasperat densata cute, suppresso halitu & calore non expirante. Portulacæ autem & semperuiui succus præ nimio lentore per se educi nequit. Ad eadē aptius medicamentum efficiet mandragoræ pomorū uirentium, papaueris & hyoscyami succus recens additus, admixto etiam glaucio. Imbecil-

S 5 lius

lius idem præstant, sed faciliore copia, lactuca, lenticula palustris, umbilicus Veneris: & ubi refrigerandi uis remitti debet, cichoriū, polygonū, trifoliū, auricula muris usui esse possunt. Horū quoq; inopia acetū & aqua immisceri debent. Hoc itidē medicamentū recti intestini & sedis tumores plegmonodas spōte obortos iuuat, liquefactū rosaceo copioso, & hoc modo immisum. Ambusta, & quæ Græci πυρίναυσα uocāt, acetō mollitū sanat. Fracturis beneficio est ligamenti circumdatū fasciarū instar. Contusa, echymemata, liuescentes etiam ex nimia refrigeratione partes optimè per se iuuat, aut ueteri oleo, aut alio quopiam digerēte subactum. Inflammationē etiā tam potenter prohibet, ut impositum ipsius ortum impediāt: ideoq; qui hernias aut ramices obsecāt, post manus operā statim ipsum cū fomētis cataplasinatis imponūt, nec prius uulnere madefacto. Nobile admodū medicamentū, & ad uarios affectus ualde efficax, si pro multiplici affectuū ordine, conditione, corporū natura, Medici diligentia & solers ingenium nactū fuerit. Vt enim non unū habet structuræ modū, ita & mirabiles pro multiplici usu casus facit. Quæ omnia, ut facilius assequaris, accuratè hui⁹ medicaminis uires, permixtio & censura ex Gal. repetēda est. Emplastrū chalciteos Nic. Alex. lōgè est ab hoc diuersum: sed Phœnicine quæ num. 132. scribitur, omnino cū Paulo cōsentit, dimidio tātū pōdere adscripto.

Empl.

Empl. ceroneum Nic.

R Picis naualis colatæ, ceræ, ana unc. duas, & drach. tres.

Sagapeni unc. duas.

Ammoniaci,

Terebinthinæ,

Colophonix,

Croci, ana unc. unam, & drach. tres.

Aloes, thuris, myrrhæ, ana unciam.

Opopanacis, styracis, galbani, mastiches, aluminis, fœnigræci, ana drach. sex.

Styracis rubri, bdellij, ana drach. tres.

Lithargyri sesquidrachmā. Fingatur emplastrum hoc modo: Sagapenum, galbanū, opopanax, ammoniacum aliquantulum tusa, uino tecta, nocte una macerentur, coquātur ad uini dimidij consumptionē, colentur. Tunc picem naualem colatā admisce, spathula moue, dum liquefiat: qua liquata ceram, & hac fusa colophoniam colatam, postea styracē pistillo calido tritum frustatim adde. Hinc mastichē, thus, myrrham, bdellium, trita & creta. Aliquandiu post inijce terebinthinam, alumen, lithargyrū, fœnumgræcum. Percoctum effunditur in aquam frigidam. Ab extracto aqua omnis manibus exprimitur: dein cum puluere aloes super marmore oleo laurino unctū subige. Postremò cum croco in puluerem trito, manibus eodem oleo inunctis, finguntur massæ.

Ceroma

Ceroma aut ceroneum fortè à cera dicitur, quod usurpatur ad scapularum, thoracisq; totius ortum ex frigore dolorem. Humoris enim frigidi ex influxu decubitus, aut flatus digerit & coquit: lienis duritiem emollit. Aquam intercutem ex frigida iecoris intemperie enatâ, & affectus uteri frigidos impositû iuuat. Lumborum, pudendorû, uesicæ, & renum frigus uis sua calfaciente dissipat. Ossiû fracturis & luxatis cõmodat, multiplicisq; est usus, repellit, coquit, mollit, incarnat. Solis Latinis Nicolai codicibus debetur, qui alium habent etiam confectionis modum. Lithargyrum namq; tenuissimè tritum cum oleo quantum satis est percoquit: dein picem addit, & hac liquata ceram. Qua fusa lachrymas colatas, ammoniacum, sagapenum, opopanax, galbanum, styracem utrunq;, & terebinthinam spatula probè miscent. Postremò colophoniam, thuris, mastiches, bdellij, aluminis, myrrhæ, fœnigræci puluerem paulatim miscent: atque ubi percoctum totum est, in aquâ iniiciunt. Expeditior uia est, in qua hodie quoq; insistimus, ut pice & colophonia liquata & colata cera liquecat: post sagapenû, ammoniacum, galbanum, opopanax, bdellium uino soluta & colata, cocta q; ad uini propè totius consumptionem paulatim miscentur: dein terebinthina, postremò pulueres reliquorum tenuissimè tritorum adduntur. Crocus super marmor fingendo additur, oleoque manus inunguntur,

SECTIO DECIMATERTIA. 653

unguntur, ne his emplastrum adhæreat. Expectatius adhuc est, si liquoribus, ut diximus, coctis, cera particulatim misceatur: & hac fusa pix & colophonia liquata paulatim misceantur. Sic enim citius & perfectius coalescent. Posttemò pulveres addentur, adhibita cura, ne aloë aut myrrha uratur, & grumofum emplastrum reddat.

Empl. oxycroceum Nic.

Habet picis naualis, croci, colophoniz, cere, ana unc. quatuor.

Terebinthinæ, galbani, ammoniaci, myrrhæ, mastiches, thuris, ana unc. unâ, drach. tres.

Galbanum & ammoniacum aceto per noctem macerantur: postridie liquantur igni, colantur: iterum coquuntur ad partis aceti consumptionem: tunc pix naualis liquata & colata inijcitur: dein cera, qua liquata colophonia, deinde terebinthina, aliquanto post mastiche, thus, myrrha, semper per spatula mouendo. Cocta in aquam frigidam immittuntur, quæ tota manibus exprimitur: dein super marmor oleo inunctum cum pulvere croci subigitur, molles ossa & magdaliæ effinguntur.

Ceroneo compositione & uiribus admodum est affine: hoc tamen molliendi efficacia est imbecillius, & croci largiore copia sumptuosius. Ad cotusa, ossium fracturas, neruorum dolores, abscessuum inueteratorum duritiem molliendam idoneum: emplasticum quoque & gignendo callo habile.

habile. Nomen habet à croco & aceto macerante. Croci hodie ferè largior copia sumptu minime necessario, & uiribus nullo modo imminutis, ut uilius fiat medicamentum minuitur, eiusq; uncias duas tantum pro quatuor substituant, & compositionis modum nonnihil immutant. Picem naualem colatam, colophoniā, ceram liquant. Quibus adhuc calidis galbanū & ammoniacū in aceto dissoluta & colata miscent. His coctis mastichen, thus, myrrham, postremò terebinthinā. Vbi iam refrixit, manibus molliendo, & subigēdo super marmor, crocū tritū confundunt. Hyeme addi potest olei unc. una, ad emplastri lubricitatē. Aliter quoq; , sed operosius parant Latini Nic. Alex. codices, qui & pondus triplum appendunt. Græci uerò codices ponderis nostri tātū dimidium adscribunt, legitima utrobq; asseruata proportione, ideoq; nihil immutatis medicamenti uiribus.

Empl. de lanna Nic. pag 656

Capit succorum apij, plantaginis, betonicę, ana lib. unam.

Ceræ, picis, resinæ terebinthinę, ana libram dimidiam.

Formatur emplastrū hoc modo: In succis cera, pix, resina, lēto igne coquūtur, & cōtinenter mouentur ad succorū cōsumptionē, postremò terebinthina semel aut bis feruefaciēda admouetur. Sunt qui terebinthinæ partem superioribus simul incoquūt, reliquā sublato igni medicamento

SECTIO DECIMATERTIA. 655

dicamento admiscant, ut siccitatē aliorum corrigant, & formam meliorem medicamento impertiant. Succī salubriore Syluij consilio, in saspas coqui debent, & liquatis cæteris permisceri. ^{Empl. suo de forma} Utuntur eo Chirurghi in ulceribus & uulneribus sordidis detergēdis & glutinandis. Sumptum est ex Nic. Præpositi codicibus.

Empl. Gratia Dei Nic.

℞ Terebinthinæ lib. dimidiam.

Resinæ lib. unam.

Ceræ albæ unc. quatuor.

Mastiches unc. unam. (unum.

Verbenæ, bipinnellæ, betonicæ, ana manip.

Herbæ tufæ ex uino albo generoso coquuntur, ad tertiæ partis uini consumptionem, colantur, herbarum substantia abijcitur. In colato cera, resina, mastiche, coquantur ad iustam consistentiam. Ablatis igni terebinthinam adde, spathula moue, & finge emplastrum.

Satius ex cera & resina in colato uini reliquo ad eius propè cōsumptionē percoctis mastichē addere (quòd cocturā uix sustineat propter essentiaē tenuitatem) postremò terebinthinā, hæc semel feruefacere, auferre igni: & ubi refrixerint, fingere in offas cylindrales. Alij in colato resinam solam coquunt. hoc propè cōsumpto, ceram addunt: postremò terebinthinam extra ignē: & ubi refrigerari incipit, mastichen tritā permiscant. Sunt qui huius emplastri loco ope rosa & multiplici quadā cōfectione, emplastro diuino

diuino nō absimili utantur. Alij huius loco emplastrum Petri Argillatæ, quod Gratiā Dei uocat, inter sarcotica annumeratum usurpāt. Hodie ut albius euadat, addita paulo largiore terebinthina, penidiorū modo trahunt. Sunt qui in lacte coquant. Vsurpant chirurgi in solidandis & glutinandis uulneribus, sordidis repurgandis, inflamatis leniendis, duratis emolliendis, neruorum præcisionibus: furunculorum, quos Dothienes uocant, molestias lenit.

Emplast. diuinum Nic.

Habet galbani, myrrhæ, ana unciam unam, drach. duas.

Ammoniacy unc. tres, drach. tres.

Opopanax, mastiches, aristolochiæ longæ, æruginis, ana unc. unam.

Lithargyri, olei communis, ana sesquilibra:

Ceræ nouæ unc. octo.

Thuris unc. unam, drach. unam.

Bdellij unc. duas.

Magnetis unc. tres.

Lithargyrus in oleo diu ante coctionem maceratur & nutritur: postea in spissitudinem coquitur, quæ ei ob olei paucitatem expedita est & facilis: dein addatur cera minutim concisa: qua liquata, ablato igni medicamento, additur galbanum, ammoniacum, opopanax, bdellium quoq; (si molle est) in aceto uel uino dissoluta, colata & cocta: postea puluis myrrhæ, bdellij (si ficcum

SECTIO DECIMATERTIA. 657

ficcum est) mastiches, thuris, aristolochiæ, magnetis, postremo ærugo.

In permiscenda æruginē magnus coloris habendus est delectus. Si enim giluum aut melinū emplastrum cupis, semiustā æruginem imponere oportet, aut cōueniente coctura color iste petendus est. Postremo loco imposita ærugo longiore coctione ruborem contrahit, cumq; longē præstantiorem (qualē Narbonensis Gallia præfert) si eius æruginis drach. duas uel quatuor, dum coqui cœpit lithargyrus, immittas: reliquas uerò eius drachmas percocto ferè medicamento addideris. Fuscum demum, nec ita coloratum emplastrum facit ærugo tota postremo loco permixta, quæ medicamento adhuc ualde calido, ne ob ipsius solidiorem duritiem ægrius permisceatur, indi debet. Eo utuntur chirurgi ad cruenta & recentia uulnera, quo etiam antiqua, diuturna, & maligno humorum uitio fluida ulcera celeriter repurgant, implēt, ac mirificè ueluti ope diuina glutinant. Quo ex felicitatis successu Diuini amplissimum nomen meruit. Neruorum præcisionibus, ruptis, conuulsis optimè conuenit, furculos alto corporis infixos & spicula euellit, strumas & abscessus diuturnos disrumpit. Varia est apud Italos huius emplastri descriptio: eiusque loco Gotfredi ceratum etiam usurpant, mirifica addita uirtutum laude.

T Empl.

Empl. Apostolicum Nic.

Recipit lithargyri unc. sex.

Ceræ rubeæ, colophonix, ana unc. duas.

Propoleos, uisci quercini, ana unc. unam.

Cadmix lapidosæ, aut lapidis calaminaris, ammoniaci, ana drach. sex.

Mastiches, thuris, ana semunciam.

Terebinthinæ, bdellij, opopanax, galbani, myrrhæ, sarcocollæ, æris usti, squamæ æris, æruginis, dictamni, aristolochiæ rotundæ, mumiæ, ana drach. tres.

Ammoniacum, galbanum & opopanax uino recta per noctem macerentur: post die co-
lentur, & ad uini consumptionem coquantur.
Lithargyrus tenuissimè trita in oleo diu nutriatur, & simul coquatur spathula semper agitando, dum in emplastri consistetiam aut massam coierit, aut deniq; ceræ & mellis corpus contraxerit, & attactu manus non inquinet, tunc cera addatur: qua liquefacta, colophonia, postea mastiche, thus, myrrha, propolis, factoque interuallo bdellium imponitur: post hæc uiscus quercinus, demumq; terebinthina. Qua liquata aufertur igni: liquores colati, & ut diximus, cocti paulatim, ne efferuescant, immittuntur, igni reponuntur, ut aliquatulum bulliant rudicula semper agitando. Adduntur deinde pulueres sarcocollæ, cadmix lapidosæ. intermissoq; aliquatulum spacio ærugo & squama æris: dein

æ s

SECTIO DECIMATERTIA. 659

res ustum rudicula agitatum, dum medicamentum ruborem contrahat: postremò omnium loco, ac dum ferè percoctū fuerit emplastrū, imponitur dictamnus & aristolochia. Signum coctionis est, dum medicamento pars aquæ frigide infusa duratur, nec digitos attactu inquinat. Ita percoctū in aquā frigidā infunditur: quæ dū refrixit, manibus exprimitur, & super marmor oleo laurino inunctū in magdalias efformatur.

Hoc emplastro utimur, ad strumas recentes, frigidos & diuturnos abscessus, uiscerum tumores, præcisos & punctos nervos. Ad recentia uulnera, enema, emmotū ex eo adhibetur uulnerariū. Recentes phlegmonas arcet, educit calamos, furculos, spicula corporis alto infixæ, & omnia uenenata. Facit ad phygethla, carcinomata, & ceruicis ex frigida causa dolores. Strumas aperit, abscessus disrumpit, purgat & glutinat, cicatrices extenuat. Splenis duritiem emendat, articulorū & genuum ex influxu dolores sanat. Valet ad mammarū collectiones, erysipelata & fistulas iniectū: impositū etiā moribus uenenatis, aut rabidorum animalium medetur. Confert ad uetusta & diuturna ulcera, putredines, sinus, hæmorrhoidas, sedis uicia, condylomata, rimas ani, carbūculos, impetigines, ichores, intestinorum ramices, pudendorū depascentia ulcera, quas nomas uocāt, cum rosaceo iniectū: cum quo etiam ad muliebria mala pessario suppositū facit. Apostolicū dicitur ex

T 2 præcipua

*Empl. A.
post. Alex.*

præcipua ueluti præsentis numinis efficacia:
aut, ut Alexandrinus scribit, ex specierum nu-
mero. Quod enim ab Alexandrino describitur,
huic omnino affine, præter cerâ & oleum duo,
decim simplicibus constat. Habet lithargyri
unc. duas, drach. unam & scriptulum unum. ce-
ræ, colophonix unc. unam, script. unum. am-
moniæ, bdellij, mânæ thuris, sing. drach. duas.
galbani, opopanax, myrrhæ, aristolochiæ lon-
gæ, æruginis rasilis, sing. drach. unam, script. u-
num. resinæ pineæ, mastiches, ana drach. qua-
tuor. olei ueteris unc. duas. Tritum lithargyrū,
& per cribrum tenuissimum cretum, coquitur
cum oleo ad lentum ignem: eoq; ad medietatē
cocto, ærugo inijcitur. Vbi induruerit, & iustā
consistentiam adeptum fuerit, cera & colopho-
nia additur, & ab igne summoto, reliqua trita
& cribrata asperguntur. Opopanax & galbanū
aceto aut uino dissoluta ad extremum addun-
tur. Mannæ & thuris loco quidam thuris polli-
nem capiunt, ut duodenarius numerus magis
respondeat. Nicolai tamen Alexandrini Latini
codices, eam quam desumpsimus ex Nic. Præ-
positi codicibus confectionem sequuntur, im-
mutatis ponderibus, & uariata paulisper con-
fectione. Pudēdus est error, quod quidam pro
squama æris lapidem calcis, aut æris squamā &
calcē addūt, cū Latini codices lepidos chalcu,
quod Græcè ἐρίσquamά significat, legant: ut &
chalcecumēnō ꝑ chalcucecaumēno ponūt. A-
lij

SECTIO DECIMATERTIA. 661

lij magnetē pro lapidosa cadmia capiunt. Magnoperē autem uidēdum est, ut moderata olei copia nullū emplastro negocium facessat. Liberaliore namq; modo appositum, magnum temporis interuallum ad cocturā expetit. Parcius uestionem facit, & prius quā cætera quæ liquefieri debent, apponatur, plus iusto coit emplastrum, & adhesum facit. Iustus est olei modus, si ad lithargyri pondo olei sesquipōdo addas. Aes ustum quoque pro liberaliore aut parciore copia, emplastrū nigrū aut rubrū reddit.

Empl. contra rupturam Nic.

Recipit picis naualis, aloes, ana unc. tres.

Lithargyri, ceræ rubræ, colophonix, galbani, ammoniaci, ana unc. duas.

Visci quercini unc. sex.

Boli Armeniæ, consolidæ utriusque, gypsi, aristolochiæ utriusque, lumbricorum terrestrium, gallarum, ana unc. quatuor.

Myrrhæ, thuris, ana unc. sex.

Terebinthinæ unc. duas.

Sanguinis humani libram unam.

Pellis arietina mox ubi detracta est, frustatim concisa, horis uigintiquatuor coquitur: eaque expressa & abiecta uiscum quernum hoc iure diu coctum ubi fuerit, igne aufertur, additurque terebinthina, lithargyros, colophonia: postea mastiche, thus, myrrha, galbanum, ammoniacum, lumbrici terrestres: paulo post

T 3 consolidata

consolida utraq; gypsum, bolus Armenia. Igni tunc redditur, & sanguis humanus, aristolochia utraque, postremò aloë inijcitur semper rudis cula mouendo. Tandem marmori imponitur, quod oleo uiolaceo inunctum est, & manibus subigitur. Iterum biduo aut triduo in mortario continenter teritur. Solenne est ad enterocelē, & intestinorum ramicem, etsi alij cerato Arnol di Villanouani ad herniosos utuntur, quod nō multum ab hoc medicamento dissidet. Plurimaq; est uarijs in pharmacopolijs huius emplastri descriptio: nec desunt qui Gentilis ad herniam ceratum usurpent, ceteris multum affine. Liquores uino dissoluti, colati & cocti, ut semper, permisceri debēt. Lumbrici quoq; in uino purgati, & uino alio probè seorsum cocti in opus ueniant. Temporis mora nimis durefcit, nisi addatur oleum, aut utendi tempore mastichino, myrteo aut lentiscino subigatur.

Empl. de baccis lauri Mes.

Capit thuris, mastiches, myrrhæ, ana unc. unam.

Baccarum lauri unc. duas.

Cyperi, costi, ana unc. dimidiam.

Mellis colati quantum ad ea comprehēdenda sufficit.

Si autem cyperi sesquunciam & stercus caprillum aut uaccinum ficcum ad pondus omnium admisceas, ad hydropem fit mirabile.

Vsui

SECTIO DECIMATERTIA. 663

Vsui est ad uentriculi, intestinorū, iecoris, re-
 num, uesicę, uteri & cęterarū partiū dolorem ex
 intēperie frigida ortū. Pręcipuē uerò in colico
 cruciatu à flatibus & pituita calidum uentri sa-
 lubriter adhibetur, aut infuso supponitur, ad
 unciam aut sesquunciā cum eorum quę flatus
 dissipāt, & tensionem remittūt decocto. Huius
 etiam loco utuntur quidā electuario de baccis
 lauri, quod ex Rhasio prius descripsimus, atq;
 in emplastri formam adhibēt. Vsurpatur etiam
 in Ascite & Tympanite uentri extensum, ubi
 stercora sicca receperit: tūc q; mel largiore copia
 infundendum est, quantū scilicet omnibus ex-
 cipiendis suffecerit, quod utrobiq; calidū & li-
 quatum potius quā colatū esse debet, ne em-
 plastrum ē quo durius euadat. Est Galeni mala-
 gma ex baccis lauri duplex: ex baccis lauri, ni-
 tro rubro, ammoniaco, cera, resina picea, pice
 brutia, ad hydropicos, splenicos, indurataq; ui-
 scera & abscessus absorbēdos efūcax: quale fe-
 rē est quod Paulus describit ex cerę, resinę, pi-
 cis, baccarum lauri, sebi taurini, singulorum li-
 bra. nitri, guttę ammoniacę, singulorum un-
 cijs sex, & aceti quantitate idonea. Est & Dia-
 daphnidon emplastrum duplex epispasticum,
 & ad extrahendum nobile, Celso lib. 5. Valen-
 tius quoq; est quod describit Actuarius ex ce-
 rę, resinę pinus, nitri, baccarum lauri, colopho-
 nię, picis cuiusq; lib. quatuor. ammoniaci libra.
 sinapis, floris rorisinarini, pyrethri, galangę-
 T 4 euphōrbij,

Lib. 9. Comp.

phar. part.

cap. 3.

Li. 7. cap. 18.

Cap. 19.

Lib. 6. Meth.

cap. 8.

664 DE EMPLASTRIS

euphorbij, sampsychi, cardamomi, iridis, adipis
suilli, adipis taurini, sing. unc. quatuor. Additur
cyprini olei pars decima & sexta. Celebre & cō-
mendatū ad stomachicos, lienosos, ischiadicos,
& aqua intercute laborātes: Oribasij malagma
ti ex stercore caprillo, & sphōgio: Pauli ex fimo
caprillo, secundoq; Celsi emplastro ualde affi-
ne. Est & malagma Andromachi Diadaphni-
don libro 7. Comp. phar. gen. hydropicis & ie-
cori indurato efficax multū, ab his non ual-
de dissentiens.

Empl. Diaphænicon Mes.

Recipit dactylorum maturitati uicinorum
unc. quinque.

Panis biscocti unc. unam.

Carnis cydoniorum in uino austero cocto-
rum sesquunciam.

Styracis, mastiches, ladani, acaciæ, ompha-
cij, florum labruscæ, rosarum, santalorum citri-
norum, myrrhæ, xyloaloes, ana semunciam. ce-
ræ unc. quatuor. olei rosacei uncias quindecim.
uini austeri quod satis sit ad ea infunden-
da quæ infundi debent.

Hoc emplastrum Alexandro à Mesueo tri-
buitur, estq; id quod minus & frigidū dicitur,
passimq; in curationibus medicis, nonnunquā
etiam in opere faciundo usurpatur ad dysente-
riam hepaticam, lienteriam & biliosum proflu-
uium. Totum inferiorem uentrem, ne partium
aliarum

SECTIO DECIMATERTIA. 656

aliarum recrementa recipiat, roborat, coctionē
iuvat, uomitum & cholera morbum sistit. Vsu
frequentius quàm quod maius & calidū à Me-
sueo describitur, usurpaturq; nonnunquam ad
uentriculi & uiscerum intemperiem frigidam,
indeq; natam lienteriam, ab Auicenna lib. 5. in
unguenta relatum. Trallianus in podagra cali-
da Phœnicini emplastri mentionem facit, quod
ad articulorum calores adhibet, oleo rosaceo
aut omphacino dissolutū, nec aliter huius quod
à Mesueo describitur, meminit. Vtendi tempo-
re xyloaloe hoc modo suffiri debet. Emplastro
in panno extenso lignum aloes minutatim in-
cisum carbonibus ignitis imponitur, & mani-
bus apprehensum emplastrum sic tenetur, ut
accensi ligni fumum in se recipiat, & calefactū
tandem laboranti loco imponiur.

Lib. II.

Empl. de betonica.

Recipit betonicae uiridis, bipinnellæ, agri-
monij, saluiæ, pulegij, millefolij, consolidæ
maioris, matrifylæ, ana unc. sex.

Thuris, mastiches, ana drach. tres.

Ireos, aristolochiæ rotundæ, ana drach. sex.

Ceræ albæ, terebinthinæ, ana unc. octo.

Gummi elemi unc. duas.

Resinæ pini unc. sex.

Olei abietini, uini albi, ana quod satis sit.

Herbæ in pila uehementer tusæ diebus octo
in uino albo macerentur, pluries agitentur, &

T 5 bulliant.

bulliât. Expressum & colatū uinum lento igne coquatur, ad tertiæ partis consumptionem: cui adde oleum abietinum: postea ceram liquatā, & hac fusa resinā & gummi, deinde terebinthinam. Quibus paululum refrigeratis, adduntur reliqua trita & creta: & manibus assiduè subiguntur, dum totus humor exeat. Tandē ad formā dos globulos additur lac caprillū, iterumq; manibus continenter medicamentū subigitur.

Celeberrimum est cephalicum & chirurgis familiare catagmaticum, quo caluariæ fracturas uniunt, ossa carne integunt, duras carnes restituunt, squamas ossium detrahunt: & foras euocant, quæ in alto latent. Potentissimè terget, digerit & siccat, ut cetera omnia cephalica. Sunt qui hanc in rem unguento de betonica utantur: & addita resina & cera, ceratum conficiant. Alij uerò Ioannis de Vigo cephalicum liberalius usurpant.

Empl. pro Stomacho Mes.

Capit ligni aloes, absinthij, gummi Arabici, mastiches, cyperi, costi, zingiberis, ana semunciam.

Calami aromatici, thuris, aloes, ana drach. 3.

Caryophyllorum, maceros, nucis moschatæ, galliæ moschatæ, cinnamomi, spicæ nardi, fchœnu anthos, ana sesquidrachmam.

Excipe omnia miua cydoniorum aromatica: & ubi panno intenderis, suffias ligno aloes.

In

SECTIO DECIMATERTIA. 667

In magno & numeroso emplastrorum stomachicorum numero quidā istud Mesueo acceptum usurpant, efficax ad intemperiem ventriculi frigidam & humidam, aere præsertim frigido, quod uicium apud nos & cœli & intemperatis ingluuiei ratione latè serpit. Alij uerò eius loco ceratum stomachicum prius descriptum in usum traducunt. In stomachi dissolutionibus & uomitionibus cōtinuis celebratur quibusdam hoc emplastrū, quod habet Ladani puri, mastiches, ana unc. unā. mumie, galange, caryophyllorum, maceros, cubebarū, nucis moschatę, ana semuncia. absinthij sicci, menthe sicce, serpilli, saluię, ana drach. tres. piperis longi drach. duas. coralli albi & rubri, nucis cypressi, ana drach. duas & dimidiam. styracis calamitę unciam unam. terebinthinę modicum, picis naualis quod satis sit, cum pistillo calido fiat massa. Scio etiam quibusdam placere aliud emplastrum, quod ex Nicolao Præposito describitur. At uerò in tam larga stomachicorum medicamentorum copia, ubi uires stomachi dissolutę cibum neque capiunt, neque appetunt: sed lubricum per intestina fluxum faciunt, Nicolai Alexandrini Emplastrum stomachicum ex numero 97. celeberrimas habet uires: eoq; nomine lubenter usurpari debet. Accipit cœnanthes, rosarum, chamæmeli, carnis dactylorum, hyssopi, xylobalsami, calaminthę, meliloti, absinthij, betonicę, ana unc. unā. cinamomi,

Empl. stomach. Alexand.

namomi, croci, mastiches, caryophylli, saluix,
 menthæ, sampfyçi, spicæ nardi, nucis moschatæ,
 gallarum, rhois culinarij, sidiorum, balauftiorū,
 maceros, acaciæ, florum iunci odorati, seminis
 myrtorum, ligni aloes, ana drach. unam. panis
 usti, & in aceto macerati unc. quatuor. fermen-
 tetur cum succo cotoneorum, mespilorum, &
 uino, & fiat emplastrum. Est quibusdam officii-
 nis in usu ad uentris totius intemperiem frigi-
 dam emplastrum Mesuei de Gallia, quod ad-
 stringendo & calfaciendo vitales partes robo-
 rat, lienterias, dysenterias, diarrhœas à frigido
 ortas sedat: ferè tamen quia raritate sua exole-
 uit, operam nostram non requirit.

Empl. pro matrice.

Recipit radicis bistortæ lib. unam.

Ligni aloes, fantali muscatelini, nucis mos-
 chatæ, berberis, antheræ, ana unc. unam.

Cinnamomi, caryophyllorum, schoenu an-
 thos, florum chamomillæ, ana semuncia.

Thuris, mastiches, aliptæ moschatæ, galliæ
 moschatæ, styracis calamitæ, styracis ru-
 bri, ana drach. unam.

Moschi optimi drach. dimidiam.

Ceræ sesquilibram.

Terebinthinæ selibram.

Ladani lib. quatuor.

Picis naualis lib. tres.

Cera cum pice liquata, ladanum & terebin-
 thina

SECTIO DECIMATERTIA. 669

thina adduntur: dein styrax, postremò reliqua trita & creta, fingitur emplastrum. Vteri imbecillitatem firmat, procidentiam reprimat, muliebribusque uicijs ex nimia humorũ mollitudine optimè succurrit, & locorum immoderatos motus sistit. Quibusdam usitatum medicamentum ex Nic. Præposito sumitur.

Empl. Ioan. de Vigo ^{lib. v. de nouo galieno rap. i. videtur etiam supra rest. de vng. hanc de p. p. pag. 616}

Capit olei chamæmelini, anethini, de spica, de lilio, ana unc. duas.

Olei de croco unc. unam.

Adipis suilli, uitulini, ana lib. unam.

Euphorbij drach. quinque. ^{h. h. v. simpl. vanab. v. m. p. q. (a. q. m. b. g. v. n. l. g. d. o. s. m. p. t. o. d. v. a. i. n. s.)}

Thuris drach. decem.

Olei laurini sesquunciam. ^{et l. u. b. e. r. r. e. e. d. o. s. t. o. m. z. i. n. k.}

Adipis uiperæ unc. duas & semissem.

Succi radicum ebuli & enulæ, ana unc. duas.

Schoënu anthos, stœchados, matricariæ ana manip. unum.

Terebinthinæ claræ unc. duas.

Cum cera alba fiat ceratum, addendo in fine styracis calamitæ sesquunciam. Igne ablatũ pistillo tribuletur, donec tepidũ erit: tunc adde argenti uiui saliuæ hominis ieiuni extincti unc. quatuor, misce diu pistillo.

Hoc emplastrũ etsi prius in linguëtis descriptum fuit, quod liquatum illini possit: huc tamen propter efficacitatem referri debet, licet quibusdam propter argentum uiuum suspectũ sit.

fit. Publica tamen utendi consuetudo cum magnis successibus in miserabilibus articulorum cruciatibus ex lue uenerea usurpat: nec his tantum, sed in reliquis etiam nervosarum partium hereditarijs doloribus tam presenti remedio, ut suspectam noxam facile alleuare possit.

Empl. de crusta panis, Montagnana.

Habet mastiches, menthæ, spodij, coralli rubri, fantalorum rubrorum & alborum, ana drach. unam.

Crustæ panis tostæ, & in aceto per dimidiâ horam maceratę unc. duas.

Olei mastichini, cydoniorum, ana unc. unâ.

Farinæ hordei quod satis est, formetur emplastrum.

Vulgare est, nec contemnendum remediũ ad stomachi dissolutionẽ, & ciborum reiectionem, ossa panis ustulati, uino Cretico aut aceto intincta, puluere mastiches, zingiberis, cinnamomi, caryophyllorũ, nucis moschatę, mace ros aspersa, & ori uentriculi apposita. Eius nãq; uim retentricem firmat, & concoctricem iuuat. Describitur à Montagnana in uomitu puerorum. Est & antiquis celebratum emplastrum è micis panis ad stomachi inflammationem, cuius meminit Aetius lib. 9.

Emplastrum album.

Recipit olei communis libras duas.

Cerusæ sesquilibram.

Ceræ

SECTIO DECIMATERTIA. 671

Ceræ unc. quatuor.

Coquantur secundū artē, & fiat emplastrū.

Dicitur etiam emplastrum de cerusa, & so-
la coctione ab unguento albo differt, non secus
ac ung. tripharmacum & tetrapharmacum, co-
cturæ modo in emplastra transeunt. Intertri-
ginibus quacunque ex causa succurrit, & leues
cutis sculpturas sanat. Empl. è cerusa Alexan- *Empl. è cerusa*
drini capit ceræ albæ unc. tres. olei rosacei, li- *sa Alex.*
thargyri, sing. semunciam. cerussę unc. unam. a-
myli sesquunciam. ouorum candida duo & di-
midiam. Sunt qui compositum aliud parant, ex
cerusæ unc. uiginti. olei communis unc. de-
cem. mastiches unc. quatuor. thuris unc. sex. te-
rebinthinæ unc. una. ceræ unc. quatuor. singa-
tur emplastrum.

Empl. Grisei de lapide calaminari.

Capit lapidis calaminaris præparati unc.

Lithargyri unc. duas. (unam.

Cerusæ semunciam.

Tutiæ drach. unam.

Terebinthinæ drach. sex.

Ceræ albæ sesquunciam.

Sebi ceruini unc. duas.

Thuris electi drach. quinque.

Mastiches drach. tres.

Myrrhæ drach. duas.

Caphuræ drach. duas & dimidiam.

Lithargyros trita aliquatulum oleo nutriatur,
tribuletur,

tribuletur, modicè cocto cera liquetur: dein sebum ceruinum. quibus paulisper refrigeratis, addatur terebinthina. Dein lento igni reddantur, & insperge pulueres lapidis calaminaris, tutiæ, cerusæ, thuris, mastiches & myrrhæ: extra ignem uerò caphuram permisce.

Vlcera explet, ficit, & cicatrice claudit. Incerti est auctoris, & frequenter officinis uariatū. Hic uerò pro lapide calaminari, cadmia natia fossilis metalli expers, sublutei coloris, intelligenda uenit, aut tutia uerus Græcorum pompholyx usurpari debet, ne in idem officinarum nomen coincidat. Caphuræ loco nymphææ flores sunt qui malint, uesere eis usitata religione.

Emplastrum uiride.

Accipit ceræ nouæ, resinæ terebithinæ, ana unc. quatuor.

Thuris, mastiches, æruginis, ana unc. tres.

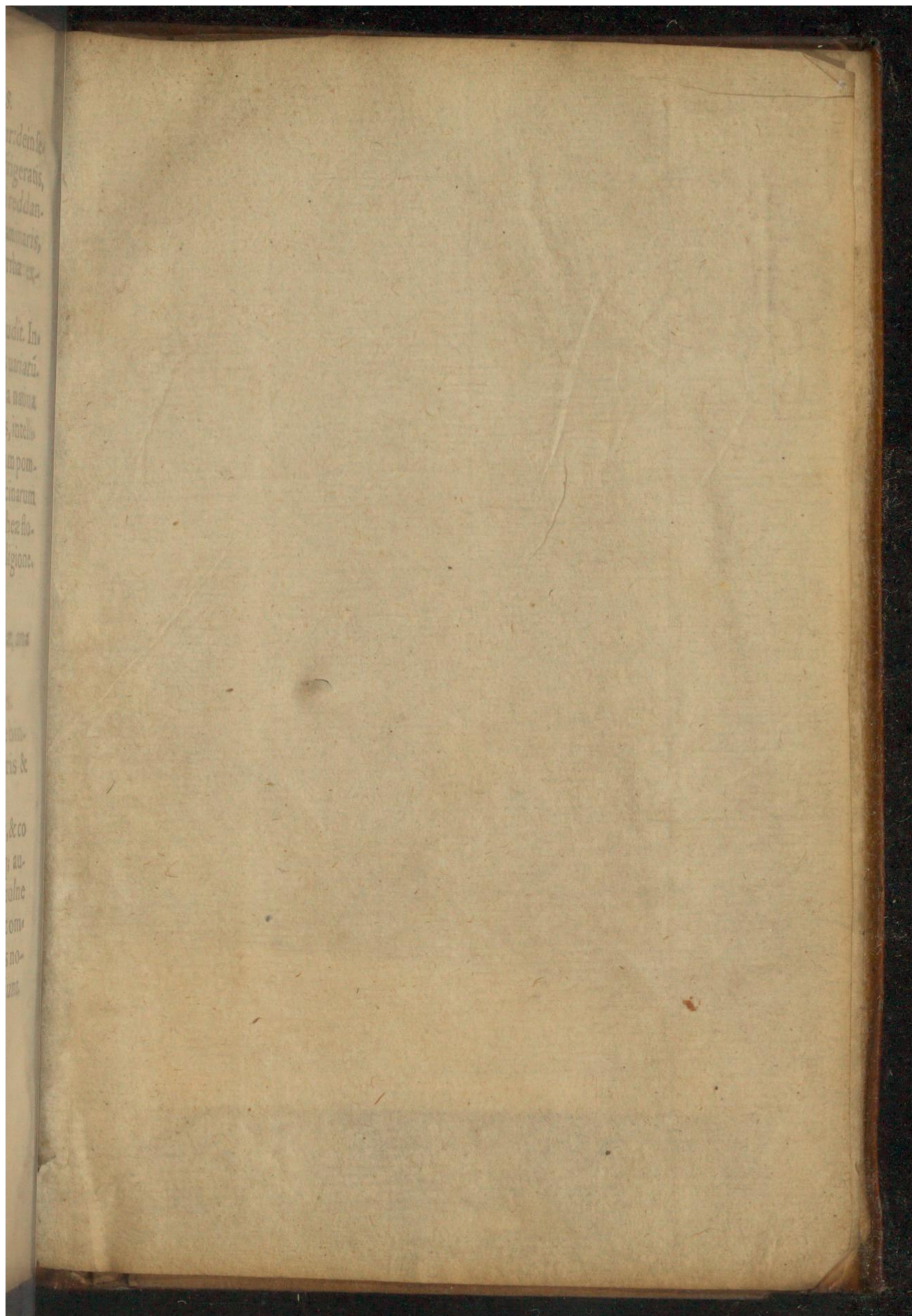
Ceræ liquatæ affunditur resina, dein terebinthina, pulueres postea asperguntur thuris & mastiches: ærugo postremò apponitur.

Sordida ulcera terget, purgat & explet, & cocturæ ratione uiride dicitur, incerti quoq; auctoris. Scio longè plura usitata esse medicis uulnerarijs emplastrorū genera: sed hæc ferè sunt omnia, quæ solo, eoq; uulgato præscriptionis nomine in Pharmacopœorum officinas ueniunt, quas hic potius ex instituto quam

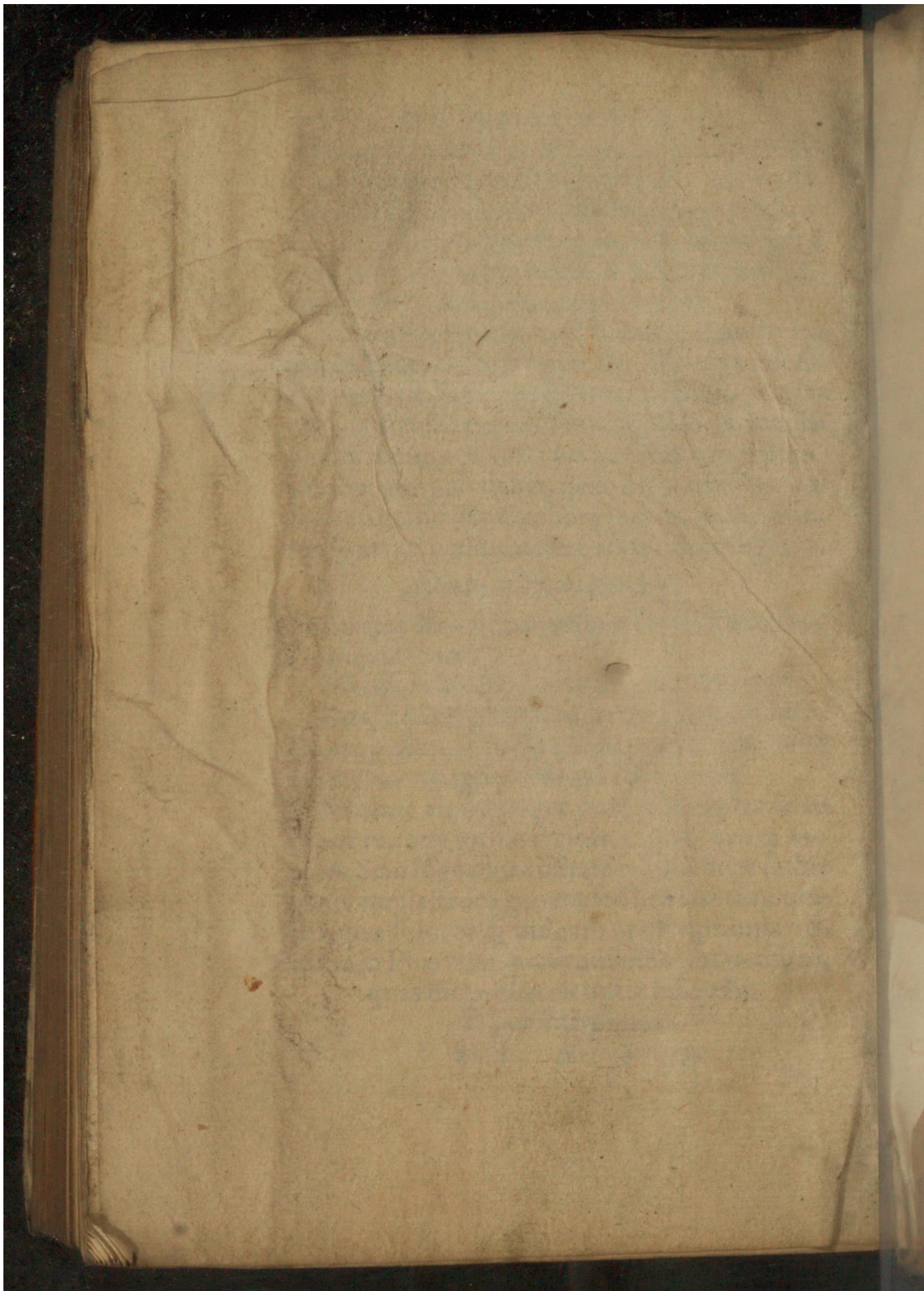
in præpar. instruimus.

F I N I S.

48

Pharmacopoeia vivasalis